

PETRI CELLENSIS

ABBATIS

DEINDE S. REMIGII REMENSIS AC DEMUM EPISCOPI CARNOTENSIS

SERMONES

SERMO PRIMUS.

IN ADVENTU DOMINI I.

Veni, Domine, visitare nos in pace, ut latemur coram te corde perfecto.

Pedibus calceatis, visibili specie, ad peccatores non solum discalceatos fide sed et dispoliatos beatitudine, nec non et vulneratos cupiditate, Salvator venit. Ut clarius autem intelligamus calceamentum Domini, totum habitum prout possumus discutiamus; curramus tamen primum ad dextrinum sapientiae, et a cœtu sanctarum virtutum in eo pulcherrimam et sanctissimam vestem contextentium quaeramus, utrum jam Verbo incarnando telam vel tunicam præparaverint. Exhibe igitur, Rebecca, nobis vestes valde bonas quas domi habes (*Gen. xxvii*), ut his junior filius, secundum humanitatem indutus. benedictionem sive primogenita omnis creaturæ hereditate possideat. Profer Moyses vestem sanctam fratri tuo præparatam in gloriam et decorem in qua sanctificatus ministret (*Exod. xxviii*). Aperi Maria vestiarium tuum ut stola byssina filius tuus circumamictus, offerat victimam quam nemo hactenus ausus est attricare, ne dicam offerre, unde Apostolus: *Si ergo esset super terram, nec esset sacerdos: cum essent qui offerrent secundum legem munera, qui exemplari deserviant et umbræ caelestium* (*Hebr. viii, 4*). *Sicut responsum est Moysi, cum consummaret tabernaculum. Vide, inquit, omnia facito secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte* (*Exod. xxv, 40*)

Tres igitur doctissimas puellas de Israel in omni varietate et pulchritudine texentes, prius prædestinatione in merito cœli altissimi, ac demum in vestibulo uteri tui prudentissima, castissima et humillima Virgo reperio. Harum prior omnium prædestinatio, deinde sapientia, tertio gratia divina, simul et similiter in præparanda tunica Verbi Dei cooperantur; prædestinatio disponit, sapientia depingit, gratia componit, velut materiam carnis creando disponit prædestinatio, velut formam novi hominis novo ordine concipiendi et nascendi inspirando depingit sapientia, velut insolitæ junctionis participationem Dei et hominis componit gratia æterna, in omni prædestinatio hoc excogitare, non nisi gratia persuadere, non nisi sapientia adimplere potuit. Di-

Axit Sapientia ad redemptionem humani generis hoc esse necessarium; gratia admonuit ut fieret in corde Altissimi voluntarium; prædestinatio, ut salus veniret in plenitudine temporis, adhibuit obsequium. Viam liberationis præmonstravit prædestinatio, sapientia præambulavit, gratia perfecit; prædestinatio cadaver ostendit mortui, sapientia lavat, gratia elevat; jubet prædestinatio, juvat sapientia, complet omnia gratia. Sed quia nostræ salvationis tenuissima hujusmodi sunt fila et manus summi artificis exigentia, in sacrario hoc replicata interim veneremur, et ad grossiora quædam propter astantem populum sermonem vertamus

B Adam, fratres charissimi, cum a Deo crearetur, nudus quidem carne factus est, sicut et pueri omnes nudi de utero matris nascuntur, sed animo vestitus erat quadam decentissima virtutum varietate. Scire namque debetis quod sicut turpitudinem corporum vestimento celamus, sic animæ fœditatem, quæ a peccatis accidit, bonis virtutibus reprimimus, forte in dorso vel in pectore vel in quolibet loco corporis tui subortum est aliquid, quod denigret aut deturpet formositatem totius corporis, quid ergo facis? certe celas, certe velas, certe contegis, quare hoc? procul dubio ne deridearis, procul dubio ne oculos amici vel mariti offendas. Hoc faciunt homines ad homines, et propter homines, sed propter angelos quid? imo propter Deum quid? peccasti, falsum testimonium dixisti, rem vicini rapuisti, hominem occidisti, adulterium sive fornicationem fecisti, aliquid de criminalibus commisisti, et verecundia non erubescis, et confusione non replearis?

O homo! nonne vident angeli, nonne Deus aspicit qui scrutatur corda et renes? plus autem times homines quam angelos? vicinum tuum quam Dominum tuum? derisionem transitoriam times, et damnationem æternam non times? Noli transitorie gehennam cogitare, quia vexatio ejus non erit transitoria sed perpetua, quia per ignem transurus es, ne sentias adustionem, assume tecum unum de panniculis pueri Jesu, aut saltem simbriam vestimenti ejus. Redi ad cor et quære vel pannos quibus tegas turpitudinem, vel vestes quas habeas ad solennitatem. Si pauper et peccator es, minoris sunt prelii quibus involvitur puer Jesus in præsepio, quam vir-

tutes quas attulit de cœlo; sufficiunt tamen tegere turpitudinem, tegere putredinis tabem et calefacere cadaveris præmortui pulverem. Sunt autem panni isti, jejunium, humilitas, paupertas, confessio et elemosyna; non timebit a frigidibus nivis qui talibus indutus fuerit pannis.

Cur, Domine Jesu, pannis coopertorium divinitatis involvis, quod postea sinit pannis, clavis et lanceæ in cruce pandis, et usque ad distensionem expansis? an times pruina, qui non reformidas lanceam? sed in pannoso humilitas, in lanceato notatur patientia. O pannose da nobis, aut saltem vende pannos, lepram siquidem panni isti tangunt et tergunt: meretricem necnon in adulterio deprehensam tam a pœna quam a culpa lenissimo tactu liberant. Da ergo Jesu pannos humilitatis per conversionem, vende per correctionem: *Beati enim quorum remissæ sunt iniquitates per correctionem, et tecta sunt peccata* (Psal. xxxi, 4) per satisfactionem.

Audi pœnitens ad quid tegumentum requiras, et quomodo, vel unde, vel ubi, denique qua tegere te debeas. Tanti fetoris, tantæque sœditatis est nebula peccatorum Adæ seu filiorum ejus, ut ea sol offensus convertatur in tenebras et luna in sanguinem; astra non sint munda, mare fervereat, terra contremiscat, cœlum erubescat, aer intumescat, angelus fugiat, Deus se avertat, os et ventrem suum mors et infernus absque termino aperiat. Satisne intelligere ex his horrorem peccati potuisti? certe nondum expressi abominationem, nondum descripsi execrabilem ejus ferocitatem; ita leonis, furor draconis, sibilus serpentis, feritas apri, et quidquid in rebus creatis insanis in ira efferri potest, non possunt adaptari crudelitati malitiæ sive peccati. Hæc fera tam ferocissima aliquando mordet animam, aliquando sœdat, aliquando vulnerat, aliquando devorat, aliquando absorbet; mordet per suggestionem, sœdat per delectationem, vulnerat per consensum, devorat per operationem, absorbet per desperationem.

Sed tu, Domine Jesu, veni visitare animam et sana morsum per confessionem, lava maculam per compunctionem, cura vulnus per orationem, extrahere de faucibus per condignam satisfactionem, revoca jam absorptum per omnipotentissimam miserationem. Tu enim Daniele de lacu leonum, tu Jonam de ventre ceti, tu Abraham de Ur Chaldæorum, tu tres pueros de camino Babylonis, tu Susannam de ore gladii; tu populum Hebræorum a persecutione Pharaonis; tu Petrum naufragantem in mari, et negantem in atrio principis sacerdotum; tu Paulum de profundo pelagi, tu David de ore leonis; tu latronem de faucibus mortis eripuisti; et nunc non misereris populi tui adventum tuum præstolantis? et nunc ad filios tuos incipis indurari. Veni, sed in pannis non in armis; veni, sed humilis non excelsus; veni, sed super asinam non super cherubim; veni, sed in præsepio non in altissimo cœlo; veni, sed ad nos non contra nos; veni, sed salvans non judicans; veni, sed in gremio matris non in sceptro majestatis; veni,

sed visitare nos in pace, non arguere in furore. Si talis veneris fugiemus non a te sed ad te; omnino namque inconsueta pavorem faciunt; consueta vero suavius attrahunt.

Consuetudo igitur habitu, consueto victu, consueto sermone, sed tamen more dissueto et conditione dissimili ad homines venit Deus homo, ad mortales immortalis factus mortalis; ad peccatores nihil cum peccato habens, habens tamen formam et naturam sine peccato peccatoris. Hic qui super aspidem et basiliscum veniebat, calceatus accessit; hic qui leprosus mundare veniebat, in pannis ægrum visitavit. Animadvertite in calceamento mysterium fidei significari; in pannis, ecclesiastica sacramenta quibus venena detergantur peccatorum, quibus ornatur facies conversorum, quibus velatur turpitudine pœnitentium.

Ecce habes tegumenta, quia habes et pudenda, id est peccata quæ sunt tegenda: forte quæris quomodo? docet Rebecca (*Gen. xxvii*) quæ filium suum Jacob benedictioni paternæ supponens, prius eum induit vestibus Esau valde bonis quas apud se domi habebat, et quia colli nuda sive manus unde tegeter deerat, pelliculas hædorum quorum jam carnes cæxerat circumdedit manibus, et colli nuda protexit. Utilis hæc historia, sufficientem exhibet formam pœnitentiæ peccatoribus recedentibus a peccato, et quærentibus gratiam et benedictionem Dei Jacob. Sed ne satietas fastidium generet, alias reposituri et latius exposituri; interim eam supprimimus, hoc tantum ex ea sumamus ut quomodo vestire se debeat anima pœnitentis innotescamus, vestibus namque Esau valde bonis quas Rebecca domi retinuit cum ad venationem pilosus ille exiret, vestiri debemus, cum benedictionem quærimus.

Sed quid est hoc? Rebecca virgo decora nimis, est illa angelorum sancta societas quæ Isaac, gaudio videlicet cœlestis jubilationis desponsata, cogitat semper et amat quæ Domini sunt. Esau pilosus, qui venatione agrestium et silvestrium, postquam offenderat animum Isaac, occupatur, diabolus est qui postquam de cœlo sicut fulgur cecidit, fictus et callidus velut pilosus in insidiis sedet, ut in occulto rapiat pauperem, decipiat animam volentem. Is vestes valde bonas domi reliquit, cum optimæ naturæ suæ scilicet angelicæ bonas dotes a Deo infusas, per apostasiam amisit: *In veritate enim non stetit* (*Joan. viii, 44*). Sed Rebecca sibi vestes bonas vindicavit, cum illa sancta societas, decidente Lucifero, firmiter stabilita in amore sui Creatoris, animos ad Deum convertit, et ne similiter laboretur, fortius amoris vinculis sese innexuit.

Vestes itaque valde bonæ Esau, sunt illæ veræ virtutes quibus in paradiso Dei sui plenus decore Lucifer in propheta (*Ezech. xxviii*) resplenduisse legitur. His Jesus pannis, imo satis melioribus indutus, ad nos de cœlo venit. Adam enim sicut et Lucifer ornamentis peccatoris sui in paradiso oblitus tunicam hyacinthinam ejectus perdidit, et pelliceam recepit: frequenter

quidem postea eam repetere voluit, sed nec semel potuit. Socum itaque veniens Jesus Filius Altissimi vestes illas valde bonas attulit, qui primam stolam, anulum et calceamenta prodigo filio restituit; reddidit namque lætitiã salutaris sui, reddidit Spiritum rectum, Spiritum sanctum, Spiritum principalem, cor mundum, animam puram, carnem immaculatam. Istæ sunt mutatorie vestes, quas pro seminiactis, pro pannis menstruatis, nobis pietas Jesu commutavit, ut de reis innocentes, amici de inimicis, de ejectis efficeremur concives.

Præterea nuda colli et manus sine tegmine remanerent nisi pelliculas hædorum Rebecca reservasset: nuda colli manifestam designant superbiam; manus nude, opera injustitiæ; pelliculæ hædorum, penitentiam conversorum. Penitentia itaque quam Angelus nescit, quia nec bonus stans in justitia, ea indiget, nec malus perseverans in injustitia agit, a peccatoribus sumpta est, et nuda colli, id est peccatum superbiæ, et manus nuda, id est opera injustitiæ, vindictæ Dei abcondit; ecce quomodo anima se vestire debet.

SERMO II.

IN ADVENTU DOMINI II.

Nuntia nobis si tu es ipse qui regnaturus es in populo Israel.

Tibi soli Jesu de omni re credimus, quia veritas es, te credimus quia solus es quod es, in te etiam credimus, quia non verbo et lingua, sed opere et veritate te diligimus. Ideo nuntia nobis, si tu es qui regnaturus es, quia te volumus regnare super nos, cujus jugum suave est, cuius onus leve, cui servire regnare est. Opponit se et transfiguratur in angelum lucis pater mendacii diabolus, totque et tantas ex quo a veritate decidit, tam in paradiso primis parentibus, quam posteritati eorum contexit in hoc exilio tendiculas deceptionum tot, ut vix quod verum est in caligine ista discernatur, quod certum in ambiguitate eligatur, quod optimam acquiratur. Caventes itaque et nolentes impingere damnosum fidei nostræ errorem te Jesu de te consulimus, ut indices nobis ubi pascis, ubi cubas in meridie, ne incipientes vagari post greges sodalium tuorum pro Christo Antichristum, pro bono pessimum, pro Deo diabolum excipiamus: *Nuntia ergo nobis si tu es, etc.*

Causas equidem missionis tuæ non omnino ignoramus; missus es enim ut annunties populo tuo scelera eorum et domui Jacob peccata eorum, missus es ut manifestes te ipsam mundo, missus es ut destruas inimicum et ultorem, missus es ut solvas compeditos, eduas incarcerationes, liberes captivos, regnum peccati destruas, et regnum justitiæ statuas. Equidem diu est quod propheta, quorum testimonia credibilia facta sunt nimis, tam de adventu tuo quam de nostra redemptione libros plurimos impleverunt. Urgente itaque tam nostra necessitate quam tua miseratione occurrimus cum omni supplicatione, currentes si tu es ipse quem

A expectamus et ad cujus regnum sortem nostram transferri exoptamus. Tyrannus namque ille, cui ab ira indignationis tuæ traditi fuimus, scorpionibus cædit nos, urit flagellis, in verberibus torquet et excruciat usque ad medullas viscerum, non est sanitas in carne nostra in qua habitat peccatum, non in corde ubi infidelitas et ignorantia regnant; omne caput languidum et omne cor mœrens, a planta pedis usque ad verticem non est sanitas. Cum totam occupavit massam fermentum prævaricationis, nusquam locus remansit immunis a peccato et pœna peccati. Totum cum omnibus partibus suis hominem inspiciamus, et quæ membra quæ possideant vitia diligenter discutiamus.

B A planta pedis usque ad verticem non est sanitas cum pes currat ad malum in consilio impiorum; genua et tibiæ stant in via peccatorum; renes sedent in cathedra pestilentie; membra pudenda quæ sunt partes vulpium polluent templum Spiritus sancti, tabernaculum nominis Dei; lumbi impleantur illusionibus, venter cibo et mero distentus despumat in libidines; guttur nitidus super oleam, ministrat carbones subter craterem ferream, os ebullit stultitiam, lingua vibrat faculam accensam; labia loquuntur magniloqua, oculi aspiciunt vanitatem, aures suscipiunt detractionem; manus effundunt sanguinem; cervix erigitur in elationem. Inspiciamus adhuc quam gravi stimulo male sollicitus de morte nostra convulneravit nos ille cuius nomen est mors. Planta igitur pedis terræ hærens C gravis et fissa, quasi planta vituli aggravat hominem in terra, et dividit ad multa; insidiatur autem serpens calcaneo qui plantæ continuus est, unde conqueritur Psalmista: *Iniquitas, inquit, calcanei mei circumdabit me (Psal. XLVIII, 6)*; id est primæ suggestionis peccatum a ventre matris nullo tempore, nulla parte usque ad exitum vitæ cessat inquietare

Præsumit enim diabolus sequentia facile se posse occupare si principia veneno suo prævaluerit inficere. Illum ergo cuius intentionem in calcaneo, cuius affectionem in planta, cuiusque actionem afflaverit in pede; illum cuius ambelitus prunam ardere facit, in regno peccati detinere, et ad regnum mortis transmittere quis prohibebit, nisi gratia et vita quæ per Jesum Christum facta est subveerit: Tibiæ sequuntur in ascensu membrorum, de quibus ait idem Psalmista: *Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibis viri beneplacitum erit ei (Psal. CXLVI, 10)*; quod est dicere nec superbia vel potestas contumacium placet Deo, nec incompotus incessus præsumptuosi et audacis hominis. Est autem utrumque vitium, nimis composito, vel in composito incedere, alterum enim luxuriæ, alterum est signum inconstantie. Isaïas reprehendit filias Sion quæ composito gradu incedebant. Jacobus apostolus in Epistola sua ait: *Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis (Jac. 1, 8)*. Genua quæ sequuntur non sunt curvaanda Daal, sed Deo

excelsis, quia omne genus spectatur ei celestium, terrestrium et infernorum; non ergo curves genua meretrici, sed Dei genitrici, non simulacro, sed Deo vivo et vero. Renes et lumbos qui sequuntur, accinge sicut vir, ne effluant per luxuriam, dic Deo: *Tu possedisti renes meos* (*Psal. cxxxviii, 13*), id est delectationes meas, et non me teneat luxuria, sed continentia et castitas.

Sequitur venter et stomachus cujus officium, si legitime administratur, utile et pernecessarium est; si fines naturæ excesserit, omnino perniciosum et damnosum, nam sine ipso nec vivitur, per ipsum, si jugum moderationis excusserit, pessime vivitur. Sit ergo in subsidium quotidianæ reparationis, nec se præcipitet in exterminium malignæ superfluitatis. Deinde gulam tenemus quæ velut infusorium ventris pene quidquid voraverit infundit, tanquam portam itaque ventris gulam observare debemus, ne quid intret per portam quod evertat naturam; clauda hanc portam jejunium, abstinencia custodit, moderata refectio salubriter aperit, immoderata ipsos ejus cardines concutit: Fauces deinde quasi atrium intrinsecus, os habent ostium extrinsecus, quo non custodito non est pax intranti vel exeunti; si enim de radice colubri conceperit mala cogitatio quemlibet fetum, quandiu os clausum cohibet intrinsecus cadaver mortuum, sepulcrum quidem est guttur sive fauces, sed nondum patens, si autem fetorem pressum ore aperto exhalaverit, sepulcrum patens est et aere corrupto moritur etiam species religionis, quæ hactenus vivebat in lucrum bonæ opinionis. Sit ergo eloquium dulce, sint casta eloquia, sit porta semper clausa malis, aperta bonis. Quid deinde oculi quorum ministerio velut sol et luna, dies sapientiæ et nox ignorantiae reguntur in homine, ut sint tenebræ ejus tanquam lumen ejus, id est humiliter se accuset de ignorantia, et utiliter ac sobrie utatur data a Deo sapientiæ et scientiæ; oculus qui non satiatur visu, si pudicus sit et castus, cælum potius respicit quam terram, unde: *Attentati sunt oculi mei suspicientes in excelsum* (*Isa. xxxviii, 14*).

Oculi itaque isti videntes Dei potentiam a longe venientem, signa circa Jesum et de Jesu propheta curiosius quærent, et an omnia quæ de ipso dicta sunt concurrant, diligenter investigant non cum Judæis dicentes: *Tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum* (*Joan. viii, 13*), sed cum Petro: *Domine, si tu es, jube me venire ad te super aquas* (*Matth. xiv, 28*), non tentando, sed inquirendo dicant: *Nuntia nobis*, etc. Si tu es Rex Judæorum, si tu es Rex regum et Dominus dominantium, si tu es Rex Sion qui super asinam et pullum filium subjugalis audens, Hosanna Filio David a pueris Hebræorum audisti, nuntia nobis, si tu es qui super solum David, et super regnum ejus sedere venisti, nuntia nobis si tu es principatum habens super humerum, nuntia nobis si tu es Filius Regis cui Pater omne iudicium dedit ut om-

nes honorificent Filium, sicut honorificent Patrem qui misit illum; nuntia nobis si desinet regnum a Damasco, si mortem præcipitare venisti, si dare redemptionem pro populo tuo, si venisti ut salvum facias populum tuum a peccatis eorum. Nuntia nobis si venisti dona naturæ reparare, et dona gratiæ reformare; nuntia nobis si de necessitatibus suis liberaturus es creaturam, quæ vanitatis subjecta est non volens, si soluturus es nos a miseria et peccato. Videmus, ecce Virginem Matrem, videmus tempus beneplaciti Deus, videmus defecisse sceptrum de Juda et ducem de femoribus ejus. Videmus conflare gladios in vomeres, et lanceas in falces. Videmus signa innovata, videmus iter habere medium silentium noctis: hæc omnia indicant novum venisse super terram a quo novum cœpit testamentum, lege veteri antiquata cum omnibus observantibus suis. Translati ergo in legem gratiæ, fidei et justitiæ ad regnum transferamur æternæ salutis et gloriæ, te procurante Jesu qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

IN ADVENTU DOMINI III.

Emitte Agnum, Domine, dominatorem terræ de porta deserti ad montem filię Sion (*Isa. xvi, 1*).

Mitte angelum et emitte Agnum, non aprum, non unicornem, non taurum, non bovem, non asinam, non camelum, non leonem, non basiliscum, non scorpionem, non serpentem; aper namque dente morderet, unicornis vero cornu impeteret, taurus cervicositate ventilaret, bos cornu peteret, hircus feteret, asinus stoliditate molestaret, camelus ghibbo displiceret, leo devoraret, basiliscus veneno occideret, scorpio cauda pungeret, serpens deciperet. Hæc vitia cavenda sunt non oranda. In apro namque significatur rixa et contentio, in unicornis singularitas et præsumptio, in tauro lascivia et rebellio, in bove pigredo vel induratio, in hircu luxuria, in asino hebetudo, in camelo inflatio et pravitas, in leone rabies et rapina, in basilisco mala persuasio, in scorpione detractio; in serpente dolose deceptio; in agno innocentia. A supradictis vitiis præcipue abstinemus, qui in vestimentis ovium, sive laneis, sive pelliceis speciem pietatis non utinam [f. virtutem] mentiamur. Quasi enim leonina pelle asinus inducitur, cum mens vitiosa pelles Salomonis vel agni simulatione assumit. Unde Apostolus de quibusdam: *Speciem quidem pietatis habentes, virtutem autem ejus abnegantes* (*I Tim. iii, 5*). Nequaquam itaque in spiritu ait dolus, cum extrinsecus præferatur simplicitatis habitus; sed hoc homo habet in corde quod demonstratur in facie. Tunc siquidem utiliter orabit: *Emitte agnum, Domine*, quia qualem invenerit talem se illi exhibebit, *cum sancto enim sanctus erit et cum innocente innocens* (*Psal. xvii, 26*), id est cum agno agnus erit.

Emitte ergo agnum, Domine, qui non irascitur.

qui non insidiatur, qui non recalcitrat, qui non ambulat in magnis, neque in mirabilibus super se, qui lanam suam dat nobis, sicut nivem ad calefaciendum quod in nobis est frigidum, ad operiendum quod probrosum, qui dat corium suum ad restringendum quod dissolutum, ad vestiendum quod in pedibus nudum est, qui dat carnem suam ad manducandum, ne deficiamus in via, qui humilia et infirma assumptæ humanitatis tanquam finium dispergit in terra nostra, ut, his visitata et inebriata et locupletata multiplicetur ut afferat fructum tricesimum, sexagesimum vel centesimum. Ungula etiam sua, id est increpatione scabiem nostram tollit, id est desideria maligna et pruriginem compescit, intestina aperit et exponit dicens: *Omnia quecumque audivi a Patre meo nota feci vobis (Joan. xv, 15)*. Venter, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, suggerit convivoribus suis; dorsum patientiæ quod Pilatus flagellavit, ostendit ad informationem correptionis. Costas quas in cruce extensas dinumeraverunt crucifixores sui, edendas apponit in mensa altaris. Cornibus hæret in cruce sicut aries Abrahæ inter vespes hærebat. Caudam offert cum dicit: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii, 20)*. Dentes ejus lacte candidiores sunt, quia in ejus prædicatione nihil mendosum, nihil obscurum est. Oculi vino pulchriores quia, ut ait Gregorius, in comparatione vel in contemplatione ejus vilescunt omnia: *Hic est Agnus Dei qui tollit peccata mundi (Joan. i, 29)*.

Hunc Agnum emitte, Domine, qui secum deferat sapientiam sedium tuarum assistricem, lucem et veritatem, unde: *Emitte lucem tuam et veritatem tuam (Psal. cxlii, 3)*, id est gratiam et doctrinam; manum quoque unde David dicit: *Emitte manum tuam de alto (Psal. xiv, 7)*, id est de sinu Patris, auxilium contra impugnatores diabolum; emitte latenter ne audiat strepitus in conpitis Ascalonis, ubi conveniunt demones fures animarum, fures consiliorum Dei, si forte contra malitiam suam tractat aliquid bonitas sapientiæ Dei. Emitte sapienter, quia omnia in sapientia fecisti, et prudentia tua superbum diabolum percussisti. Emitte fortiter, quia fortis Dominus et potens in prædicatione; emitte suaviter, ut descendat sicut pluvia in vellus, et impleat lagunculas virginalis uteri aqua nostre humanitatis et vino divinitatis. Emitte libenter quia unicus filius multos adoptivos acquireret: *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt (Joan. i)*. Emitte licenter ut jam saltem in plenitudine temporis in fine sæculorum, licentiam habeat veniendi qui ab initio prævaricationis et ejectionis Adæ paradiso, non destitit præmittere adventus sui præcones, et misericordiarum frequentissimas distillationes. Emitte Agnum mansuetum qui fugiat Herodem sicut damna locustam, et a facie Judæorum quando intulerat lapides ut lapidarent eum, sicut ovis lupum.

A Emitte Agnum tendendum in circumcissione, exoriandum in crucifixione, vendendum triginta denariis in proditione, immolandum pro nostra redemptione. Emitte Agnum qui dignus sit accipere virtutem et divinitatem, qui dignus sit solvere septem signacula libri signati id est mysterii Dominicæ Incarnationis; emitte Agnum qui non statim occidat peccatores, sed ad penitentiam provocet, dicens: *Non veni vocare justos, sed peccatores ad penitentiam (Matth. ix, 13)*.

B Emitte, sed ad quid? ut dominetur, *Dominatorem*, inquit, *terræ*. Unde? *de petra deserti*. Quo? *ad montem filie Sion*. Quæ est petra deserti? Ruth Moabitum quam Booz in uxorem accepit et ex ea genuit Obed, Obed autem genuit Jesse, Jesse autem David, de cujus semine Christus, qui de Virgine Matre originem habuit. *De petra igitur deserti emitte Agnum, Domine, ad montem filie Sion*, ut linea propagationis, profundo et incognito Dei judicio, duas humani generis propaggines, id est Judæos et gentiles complectatur, lapis angularis qui facit utraque unum; movent gressus suos a petra deserti, qui multis annorum millibus licet ab Adam venire cœperit, nullis tamen vestigiis evidenter alicubi impressis cum silentio sicut aquæ Siloe, ad nostram liberationem longo anhelitu tendebat. Huc autem quasi victor gratia mansionis divertens, consiliorum et cogitationum antiquarum respiracula concipiens, passibus manifestioribus cœpit appropinquare, ita ut Matthæus evangelista ex hoc incipiat dinumerare; ab Abraham tamen inchoata propter promissionem Dei digressionem.

C Hoc etiam notandum in eo quod *de petra deserti, emitte agnum* dicitur, pater exoratur quod sicut solet fieri in conductibus aquæ, ut ad respirationem vel inspectionem salientis aquæ, lapideum interponatur receptaculum; sic cursus miserationis divinæ a primo homine tanquam a primo lapide confluens, mysticum canalem habuit Ruth Moabitum Booz Judæo copulatam: meatu ergo venustiori per David regem recepto, lucidiori vena *ad montem filie Sion*, id est Virginem Mariam, quem acquisivit dextera ejus, perfluxit, ibique lagunculam testeam propter fragilitatem sexus muliebris imber matutinus divinitatis et scrotinus humanitatis, sicut pluvia descendens in vellus implevit; hæc enim est piscina portæ superioris in qua gratia abluit et caro peccati abluitur, dum ad præparationem incarnandi Verbi Virgo ab omni peccato emundatur, et Christi caro absque ullo peccato concipitur, quæ caro Agni non solum est immunis ab omni labe corruptionis, sed est tantæ puritatis et virtutis, ut solo nutu vel contactu curet lepram totius contagionis. *Agnus Dei est, qui tollit peccata mundi (Joan. i, 29)*. Et itaque tollat peccata mundi, *emitte Agnum Domine dominatorem terræ de petra deserti ad montem filie Sion*, Jesum Christum Dominum nostrum qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

IN TEMPORE ADVENTUS IV.

Emitte Agnum tuum, Domine, dominatorem terræ de petra deserti ad montem filię Sion (Isa. xvi, 1).

Humanæ quærelæ necessitas et remedii opportunitas nulli magis nota quam Deo, qui prius præparavit antidota quam diabolus evomeret in ore et mente hominis pessima venena. Crescente itaque et superexcrecente morbo, adjecit medicus conficere juxta singulorum accidentia, congrua suæ sapientiæ et humanæ miserię remedia. Inde tabula divinæ propaginis fornax votorum et vocum diversarum recitat per singulos prophetarum libros, dum alter sic afficitur, et alter aliter; bono namque domino ærvus familiaris non veretur humiliter suggerere unde non credit eum offendere; non autem offenditur qui vult rogari antequam rogetur, et prius porrigit manum quam qui accipiat reperiat; nunquam enim digno petitori defuit gratia largitoris, nec semel indignis prærogavit misericordiam, qui passim omnes quotidie vocat et urget ad gratiæ suæ plenam omni bono arcam. Antiquorum igitur Patrum quisque contemperans postulationem suam et sempiternæ dispositioni et nostræ necessitati, porrigit libellum per manum angeli legendum in palatio summi Regis, ut de beneplacito Creatoris Agnus mittatur ad opus universalis restitutionis.

Hoc tempore et huic negotio leo non erat necessarius, quia nimium est rigidus, neque camelus quia altus et gibbosus, neque asinus quia iners et tardus, neque lupus quia rapax, neque ursus quia contumax, neque hædus quia fetet, neque equus quia procul odoratur bellum, neque bos cornupeta quia terræ nimium hæret, neque taurus quia cervicosus est; solus Agnus congruit rei agendæ quia incorruptus, quia immaculatus, quia mansuetus, quia villosus, quia tenerimus, quia pacatus et placidus. *Emitte igitur, Domine, dominatorem terræ, emitte de sinu divinæ mentis, cmitte a summo coeli, emitte a supræ cardine invisibilis majestatis, emitte de concessu tuo, emitte de thesauris et abyssis, emitte agnum, Domine, dominatorem terræ.* Non Saulem qui quærit asinas patris tanquam asinarius; non Pharaonem, regem Ægypti, qui in equis et curribus persequitur D populum Dei; non Nabuchodonosor qui quasi bos comedit herbam; non Alexandrum Magnum qui sicut leo omnia regna vastavit, non Roboam qui scorpionibus subjectum populum cædit, non Salomonem qui amator mulierum, luxuriæ idololatriam juxxit; non Sedeciam qui pactum scindens sicut ursus effossis oculis in catenis fuit; non Achaz, qui vineam Naboth tanquam lupus per uxoris rabiem quasi per famem rapuit et occidit; non de aliis regibus quemlibet mittas, quia devorant plebem suam sicut escam panis, non salvant, non liberant, non redimunt; frater enim non redimit nec purus homo, sed Deus homo, sed Agnus immaculatus ejus sanguine redempti sumus de vana nostra conversatione;

A hic est Agnus quem Pater signavit et misit in mundum.

Attendamus ergo signum Agni quia utrumque potest nostrum munire debemus sanguine Agni contra exterminatorem Angelum; nihil in Agno negligendum, quia etiam minima pars ejus salutis nostræ valde necessaria est. Quatuor pedes Agni sunt quatuor partes crucis, longitudo, latitudo, altitudo et profundum, vel quatuor partes mundi, oriens, occidens, septentrio et meridies. Vel quod in cantico Annæ legitur (*I Reg. 11*), Dominus mortificat propter unguam, et vivificat propter plantam, et est primus pes; secundus est qui deducit ad inferos impios et reducit conversos; tertius pes, Dominus pauperem facit spiritu, et dat beatitudine; quartus pes Agni humiliat superbum, sublevat contritum et humiliatum. Vultus B Agni voluntas Dei, quia *quæ placita sunt ei*, inquit Jesus, *facio semper (Joan. viii, 29)*; et: *Hic est in quo mihi bene complacui (Math. xvii, 5)*. Oculos in Apocalypsi habet septem, quia requievit super eum spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replevit eum spiritus timoris Domini (*Isa. 11*); et cornua septem quia reddet in die judicii unicuique secundum opera sua, prout gessit in corpore quadrupliciter, in anima tripliciter. *Super tribus sceleribus Damasci*, inquit Dominus, *et super quatuor non convertiam eum (Amos 1, 3)*.

Venter Agni distinctus est sapphiris quia humana passus, sed divina operatus est. Dorsum ejus patientia est, unde David: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores (Psal. cxxviii, 39)*. Lana ejus beneficia vel evangelicæ prædicatio, quam nent et textunt omni creaturæ prædicando evangelistæ et omnes doctores Ecclesiæ. Caro ejus vitalis animæ cibis, sanguis potus.

SERMO V.

IN TEMPORE ADVENTUS V.

Eccæ virgo concipiet, etc. (Isa. vii, 14)

Ut aliquid de pondere litteræ dicam, illud *Eccæ*, renovativum est temporis, revocativum fidei, recreativum animi. *Virgo concipiet et pariet filium*, suspensivum est intentionis, succensivum devotionis, consolidativum Christianæ dignitatis. Per adventum Domini tempora renovantur, fides mortuus resuscitatur, animus lugens præ inopia et deficiens præ tædio diurnæ expectationis recreatur. Intentio cum Job elegit suspendium in occursum Salvatoris, devotio sicut Maria Magdalene audiens quia Dominus venit, cito surgit et venienti lacrymas offert. Christiana fides in conceptione Deum quasi vitalem spiritum divina insufflatione accipit. De renovatione ait Dominus: *Eccæ nova facio omnia (Apoc. xxi, 1)*; utique novum adventum, novum conceptum, novum partum, novam matrem, novum filium, novum morem nascendi, vivendi, prædicandi, moriendi, resurgendi, ascendendi ad caelos, iterum veniendi ad judicandum vivos et mortuos.

De revocatione fidei item dicit: *Veniens Filius hominis, putas, ingeniet fidem super terram (Luc. xviii,*

8). Et Propheta : Non est fides in terra. In dies in-
quirunt Judæi et annos, prophetat iste, et deridendo
dicebant : *Manda remanda, expecta reexpecta* (Isa.
xxviii, 10, 15). Item : *Lex per Moysen data est,*
gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan.
i, 17), qui dixit : *Creditis in Deum et in me credite*
(Joan. xiv, 1), jãu ergo fidem abeuntem et animam
exhalantem revocavit. De recreatione animi Pro-
pheta ait : *Suscita prædicationes quas locuti sunt in*
nomine tuo prophetæ priores, da mercedem sustinen-
tibus te at prophetæ tui fideles inveniantur (Eccli.
xxxvi, 17). Item : *Iste consolabitur nos ab ope-*
ribus nostris (Gen. xv, 29).

De suspensione intentionis ait Job : *Elegit sus-*
pendium anima mea (Job vii, 15), et Ezechias : *At-*
tenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso (Isa. B
xxviii, 14), et David : *Ad te levavi oculos meos, etc.*
(Psal. cxxii, 1). Nec immerito, quia Moyses as-
cendit in montem et Dominus descendit cum legem
dare vellet; quanto igitur justius, ad verticem
ascendendum, cum Deus in carne suscipiendus sit
et a virgine concipiendus? medio satis spatio et
ultra Dominus descendit, cum claustra puellaria
intravit; sed non plusquam deest partes nostras
inferiores attingit, quia visilem commisionem in
sua conceptione non admisit. Intendat itaque et
extendat se nostra intentio quousque fides fines
velaminis sui protendat ut credat. Non discutiat
mysterium incarnationis simpliciter sentiens de in-
comprehensibili unione Verbi et hominis simul, in
verbo Angeli et fide Virginis et operatione Spiritus
sancti facta, nec simul nec semel donec oculo ad
oculum videatur exprimenda.

De successione devotionis ait Isaias : *Cujus ignis*
est in Sion et caminus in Jerusalem (Isa. xxxi, 9).
Latitabat ignis in Sion quandiu conceptio Virginis
detineretur in utero. Sed caminus apparuit in Jeru-
salem, cum stella magos Jerosolyma adduceret, et
regem natum manifestaret : succensa proinde de-
votio est, quia *populus qui sedebat in tenebris vidit*
lucem magnam (Matth. iv, 16), et sol Justitiæ exor-
tus est timentibus Deum.

De consolidatione Christianæ dignitatis restat or-
cere, quomodo in conceptione Virginis solidatum
sit. Qui non credit Jesum de Spiritu sancto et Vir-
gine Maria conceptum et natum, non habebit fidei
fundamentum, quod ita stat inexpugnabile et incon-
vulsum, quod potestatum aëriarum et mundanarum
et infernalium vis tota coacervata impugnando ma-
gis ac magis firmaret et stabiliret.

SERMO VI.

IN EODEM TEMPORE VI.

Ecce virgo concipiet et pariet filium (Isa. vii, 14).

O singulare, o speciale Virginis privilegium præ
angelis, præ omnibus sanctis, præ omnibus Dei do-
nis est, quod *virgo concipiet et pariet filium*, non
angelis, non archangelis, non virtutibus, non pote-
statibus, non principatibus, non dominationibus,
non thronis, non cherubim, non seraphim, datum

est hoc beneficium. Satis sit eis Deum adorare,
Deum videre, Deum diligere, Deum cognoscere, Deo
obedire, voluntatem Dei in omnibus adimplere et
in nullo deficere; nec aliquid timere. Accipiunt
siquidem beata munera, nec est in tanta societate
cui insit plusquam accepit vello habere. Confertum
et coactatum omnium gratiarum cumulum Virgini
nostræ reservavit, ut haberet proprium fontem, cui
nec Angelus nisi cum gratiarum actione communi-
caret, cui omnia sæcula summa veneratione, incli-
nato capite deferunt, nec simile quid ultra sperare
præsumerent, sed exinde portionem sibi debitam
cum gratiarum actione singulorum sæculorum ge-
nerationes vindicarent. Superlunaris quoque regio-
nis incolæ sua obsequia gratanter exhiberent, non
admirantes ab æterno latuisse, quod tam silenter
sapientia Dei de inscrutabilibus scriiviis suis ex-
traxerat ut Virginis uterum intraret, quem totus
mundus nequaquam caperet. Mirum quidem quod sic
intravit ut in ea habitaret, sed amplius plus stupen-
dum quod sic intravit ut illum Virgo conciperet.

Alius namque venientem ad se Deum digne reci-
pit, alius suscipit, alius excipit. Recipit hospitem,
suscipit Dominum, excipit amicum; quis vero capit,
imo quis concipit illum nisi Virgo, de qua dicitur :
Ecce virgo concipiet, etc. Dicitur de quodam enj-
moti sunt pedes, *quod spiritus pertransibit in illo et*
non subsistet (Psal. cii, 16). Dicitur de Moysse : *Cum*
transiero posteriora mea videbis (Exod. xxxiii, 23).
Dicit Job : *In horrore visionis nocturnæ transivit*
quidam cujus non agnoscebam vultum (Job iv, 13, 16).
Multum est, multum est vel in transitu videre
Deum, sed jucundius, sed utilius capere Deum, re-
tinere Deum, incomparabilius vero concipere in
carne et de carne sua Deum. Facta enim est ista
virginalis conceptio interveniente coagulo fidei et
charitatis, incomprehensibiliter fervente gratia cir-
ca cultum legis et mandatorum Dei, fermentante
etiam Spiritu sancto sata tria, id est carnem et
animam virginalem cum desuper data gratia, unde
panis formaretur, cum crusta humanitatis, et mica
Divinitatis, coquendus in furno crucis, et sumendus
interim in mensa altaris, tandem in regno Dei; et
hoc est quod ait : *Ecce virgo concipiet, etc.*

Et quia Virgo non solum est ager plenus de quo
dicitur : *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui*
benedixit Dominus (Gen. xxvii, 27), ad procreandum
panem, ut legitur in Psalmo : *Ut educat panem*, id
est Christum, *de terra* (Psal. ciii, 14), id est Vir-
gine Maria : attendendum quia ipsa est vitis de qua
exprimitur vinum libaminum, ut in Ecclesiastico
legitur : *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris*
(Eccli. xxiv, 23). In dissimili rerum specie, ratione
probabili assimilamus conceptionem factam in Vir-
gine, sicut enim terra profert germen suum, et
sicut hortus semen suum germinat, sic Virgo Deum,
sic Deus in Virgine concipitur et nascitur, solo
utique humore terræ et pinguedine gratiæ. Ad vitem
nostram, id est Virginem nostram, alligatam

pullum, id est Filium suum, Pater ostendit, et hanc vite. n putavit cœlestis Agricola, cum purgavit illam ab omni tam originali quam actuali culpa. Paxillo alligavit, cum Joseph desponsavit; secundavit, cum per angelum salutavit; frondes et folia protulit, cum angelo respondit: *Fiat mihi secundum verbum tuum* (Luc. 1, 38). Quasi lagunculam vino implevit, juxta Isaiam qui ait: *Decem jugera facient lagunculam unam* (Isa. v, 10), quando decem mensibus caruem Christi sacris fovit gremiis, et hominem atque Deum verum et perfectum in nativitate mundo edidit. Decem namque jugera, tanquam decem sulcos in vitula Samsonis exaravit, quando Christum suum, qui est finis legis, quæ decem constat mandatis, ad incarnandum Mariæ Virgini destinavit. Vel decem jugera sunt humana et angelica justitia quæ plenaria fuit in Maria: novem siquidem ordinibus distinguitur angelica natura, decima vero creata est humana. Nihil autem in homine, nihil in angelo collatum aut collocatum fuit justitiæ, quod non deflueret pleno gurgite ad thronum gratiæ, ut in gratia quiesceret qui in tempore orbem suum sua gratia abundanter impletet; quam enim præmisit vel attulit gratiam concipiendus, hanc extulit, salva possessione materna, natus plenissime longe lateque eam erogaturus.

Afferamus itaque ad lagunculam plenam cyathos sive scyphos nostros, ut inebriemur ab ubertate domus Dei, et bibamus vinum quod Virgo vitis germinavit, et quod æque germinat virgines. Non simus dediti vino in quo luxuria est, quod est de uva fellis, et est fel draconum, et venenum aspidum insanabile. Jesus Nazareus quia Nazareus est, non bibit hoc vinum; et quia vocabitur Emmanuel, id est *nobiscum Deus*, non faciamus nisi quod viderimus eum facientem, et non sint in nobis schismata. Conceptus certe est et natus de Maria quæ non est divisa, quia Virgo est et una virtute, virginitate, conceptione, prole, dignitate, protestatione, propitiatione et salvatione. Dicamus ergo *Ecce virgo concipiet*, etc., et *vocabitur nomen ejus Emmanuel*, nobiscum in hac peregrinatione.

Non sufficio cogitare quo habitu, quo sermone et qua lingua ad illam nubem lucidam possim accedere, in qua Jesus non est transfiguratus sed incarnatus, nisi merito et incarnationem illam appellaverim a transfiguratione, cum ille *qui in forma Dei erat non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo* (Philip. 11, 6). Hæc revera est mirabilis transfiguratio qua non aliud in se transfiguravit, sicut Apostolus in se et Apollo transfigurat quorumdam infirmitates, sed se Deum in se hominem dispensatione ineffabili, non amissa, sed reposita forma Dei, et exposita forma servi transfiguravit, vel potius univit.

Mutato itaque, imo mutuato angelico habitu, si fieri posset utnunquam cogitare, loqui aut scribere

A de Domina mea auderem; nam in isto sive proprio sive alieno, sive publico, sive privato habitu quid dicam? cum publicus sit dissolutus, privatus restrictus, alienus suspectus, proprius despectus, publicus nescit sobrietatem, privatus ignorat cordis dilatationem, alienus securitatem, proprius timet abjectionem. In publico est filius Belial, liber justitiæ, onager in solitudine; in privato servus mammonæ, serviens ventri et gulæ; in alieno filiæ sanguisugæ quæ dicunt *Affer* (Prov. xxx, 15); in proprio, positus sub lege qui dicit: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ* (Rom. vii, 23); suspensus itaque quid eligam ignoro.

Sed in dubiis tenenda est benignior interpretatio; semper igitur depressos et pavidos circumfero oculos, non sursum versus faciem in qua sunt duo luminaria magna, ultra valentiam oculorum præclara; per quæ subradiabat horis incertis lux lucis et fons luminis, sola quæ gestabant ultra valentiam oculorum præclaram: sed deorsum versus calceamenta filiæ principis quæ accincta et calceata mundi gloriam calcabat, et angelicam excellentiam eminebat; ubi ad radices Libani oritur fluvius paradisi Christus, qui factus est nobis Dei virtus, et Dei sapientia, justificatio et redemptio. Contrito itaque et humiliato spiritu mussitabo in gemitu meo ad januam Matris misericordiæ, si forte ab ipsa accipiam quod digne de ipsa dicam vel scribam; ratio enim hominis et ingenium succumbendo potius potest expirare, quam dignum aliquid, sine gratia, de plena gratia dicere.

Devolvamus itaque arcam sanctificationis salutis gloriæ suæ indumentis, ut quæ soli filio nata superparcamus attingere, et quæ publicæ utilitati sufficiunt venerando tentemus appetere. Est enim in ipsa, et quod sine damno expandat in via; et quod cum gaudio servet in patria, unde hic foveter devotio, et ibi perfruatur visio. De conceptu igitur ejus et partu assidua fiat commemoratio, quia æterni regni hæc est potior prælibatio; et est dulce super mel et favum, semper in ore et corde habere Mariam et Jesum.

Ecce novus, ecce recens, ecce adhuc in ipsa pendens arbore, tam bene sapidus, quam plene jucundus fructus. Neque enim tempore fit melior, quia omni tempore, non ætate sed creatione est senior. Verbum non maturandam naturam humanam assumpsit, quoniam assumendo consummato maturavit. Nec crudum aut semicoctum quidquam in ea reliquit. Non enim virtus in homine crevit, quem creando Divinitas perfecte implevit. Etsi ætate et gratia proficere puer Jesus apud Dominum et homines dicitur, nullum tamen in meritis per tempora augmentum creditur habuisse, quod non habuerit ab ipsa conceptione, de qua dicitur: *Ecce virgo*, etc. Crevit autem ætate, dies revera multiplicando; et gratia, non virtutes ampliando, sed divulgando apud Dominum et homines; sed hoc

totam propter homines. Nam apud Deum tantus, et talis fuit in ipsa conceptione; qualis et quantus fuit in sequentis temporis evidentissima manifestatione. Sed præmittit signum quod est et res et signum. Propter hoc, inquit, dabit Dominus ipse vobis signum: *Ecce virgo concipiet et pariet filium*. Signum aliud est quod datum est de Jesu; et aliud quod factum est a Jesu: utrumque tamen ab eodem Deo, qui fuit ante hominem Jesum, et est homo Deus. Cum enim sine ipso factum sit nihil, nec ipse Jesus qui factus est ex muliere, factus sub lege, sine ipso fieri, vel significari potuit. De illis vero signis quæ fecit Jesus, dicit Nicodemus: *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo* (Joan. III, 2). Hoc enim fuerat singulare, et supra quam credi possit admirabile est, Deum fieri hominem; merito signa hoc signum prævenire debuerunt; nec enim subito sed paulatim tam profundæ cogitationis Dei factura mentibus humanis infundi potuit, nec usque ad altissima Dei magnalia subvolaret nisi plumis et pennis suffulta anima.

Suaserat quoque propheta regi Achaz, ut peteret signum in profundum inferni..... aliud.... utique descensionem et ascensionem Domini, quibus incarnationis Dominicæ completur dispensatio. Recusante autem hoc indigno et reprobo, Isaias subiecit, dicens: *Propter hoc, ipse, quia peccata tua, o Achaz, non merentur præscire mysterium incarnationis: propter hoc dabit (o fideles populi!) signum*. Moyses non respuit signum, nec Gedeon, nec Manue, nec alii plures, quorum fides, licet parvula esset, sicut in Canticis dicitur: *Soror nostra parvula, et ubera non habet* (Cant. viii, 8): tamen integra stirpis nobilitate, et legitima unius Domini propagatione, præsumebat manum ad fortia mittere obedientiæ. Spicala rationis amputat fides, omnium adinventio-nem phantasmata elidit, usum consuetudinarium recludit, impossibile naturam excludit; et velle atque posse Domini omnia subjicit. Accipit autem signum, non pro sua debilitate, sed pro jussione Dei. Sicut enim juvenis, sanus et validus, baculum in manu tenet, non quo sustentetur, sed quo delectetur: sic fides ad obedientiam non ad diffidentiam, quomodo sunt quæ.... comitem [f. contra communem] omnium opinionem mandantur, querit. Unde est illud: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* (Luc. I, 34.)

Hoc signum petit in persona Christi David: *Fac, inquit, mecum signum in bonum* (Psal. lxxxv, 17). Mecum, inquit, fac signum, ut Maria mater mea concipiat virgo et pariat, quod signum est in bono, quia de Spiritu sancto, qui est donum Dei bonum. Signum quoque Moysi, quo stabant aquæ maris Rubri hinc et inde quasi pro muro [f. murum], significatur Virginis conceptio, in qua nulla est pudoris violatio, sed tollitur tam a corde quam a carne fomitis prurigo. Gedeon denique postulat vellus maderi sicca area, sicut imprægnata de Spiritu sancto sine acti pudoris Virgo Maria. Quid plura? Supra si-

dera, supra cælum, supra omnem creaturam hoc signum præcelsius et gloriosius præeminet, quod virgo concipit, quod virgo peperit. *Ecce Virgo*. Quod ait, *Ecce*, videtur mihi oculo et digito propheta in horologio æternæ dispositionis affixisse, et prævidisse atque præmonstrasse unde angelus miraretur, homo redimeretur, Dominus conciperetur. *Ecce* avertite oculos ne videant vanitatem, et advertite quod factum a Domino; quod est mirabile in oculis nostris, in eadem virginitatem et fecunditatem. *Ecce* palatium mirificis impensis constructum, sed et ganis incomparabilibus locupletatum; solique Deo Dei Filio locupletatum. *Ecce Virgo*, ecce vitis, ecce uva, non acerba, sed matura.

Eva fuit uva acerba; Maria fuit uva matura. Nec mirum: illa enim initio sæculi compatiens gulæ, immatura consideratione prosilivit ad pomum acerbum prohibitione; et dentes filiorum necdum natorum obstupescere fecit in omni generatione. Hæc autem in fine sæculorum modestissima, rore et sole cœlesti maturata, nec propria [f. præceps] fuit præsumptione, nec tarda quasi putrida incredulitate. Angelus attulit ei florem, dicens: *Ave, Maria*; attulit rorem, dicens: *Gratia plena*; attulit fructum, dicens: *Dominus tecum* (Luc. I, 28); attulit maturitatem, dicens: *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui* (ibid., 42). Idecirco more Christiano benedicimus fructus novos antequam gustemus, ne forte dentes obstupescant antiqua maledictione; si cadant sine benedictione. *Ecce Virgo*; ore, oculis, labiis, digito, pede, manu, corde, mente, carne. *Ecce Virgo*, quasi aurora inter noctem et diem, inter Dominum et hominem. *Pulchra ut luna* (Cant. vi, 9) dierum, id est virtutum plenitudine. *Electa ut sol* (ibid.), gratia, meritorum singularitate. *Terribilis ut castrorum acies* (ibid.), super omnes potestates angelicas et æreas, plena donatione. *Ecce Virgo sapiens*, quæ habet oleum effusum in ventre suo cum lampade mirabilium operum, quæ introvit cum sponso; imo, inquam, introvit sponsus, et filius ejus Jesus; tanquam..... a cœli palatio, potius horto venustiore, vel paradiso delicatiore. *Ecce Virgo*: pia ad infirmos; sancta ad justos; herba fullonum ad immundos; sal ad putridos; scala ad claudos; reconciliatrix ad reos; misericordia ad miseros; portus ad naufragos; turris ad pavidos; domina ad suos; singularis bonitas ad cunctos. *Ecce Virgo* orientalis porta, per quam solus princeps ingreditur. *Ecce Virgo*, cella aromatum, cujus verba fragrantia super omnia aromata, quia in nulla virgine Spiritus sanctus tanta inmisit spiracula virtutum, quibus odoratus Dominus odorem suavitatis, et angelica implentur thuribula, nostraque incensoria.

SERMO VII.

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI.

Super evangelium: *Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph* (Matth. I, 18).

Falcite me floribus, stipate me malis (Cant. II, 5).

Vox ista dulcis illius est quæ habitat in hortis, singulari et divino partui propinquantis; coelicolas et terrigenas simul appellantis ad partum suscipiendum et suscipiendum; ad gratiam suam excipiendam et conservandam; ad gloriam Domini, et suam contemplandam et admirandam. Plane hoc sacramentum magnæ pietatis amabile est propter gratiam; admirabile propter gloriam; ineffabile propter splendorem et lucem inaccessibilem: splendor enim in circuitu ejus, et intrinsecus, a lumbis et sursum, de quo in præsentis evangelii lectione: *Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph.*

Quid amabilius in universis creaturis, Virgine Dominum singulariter amante, et a Domino præamata, de qua dicit Salomon: *Cerva charissima?* (*Prov. v, 19.*) Quid etiam amabilius illo Dei Filio dilecto, ab æterno nato ex dilecto; in fine sæculi, secundum Apostolum, facti ex dilecta, de qua subinfertur: *Et gratissimus factus natus?* (*Ibid.*) Quid denique admirabilius quam incomprehensibilem incomprehensibiliter sigillari in utero, nec separari vel subtrahi a cohabitatione, confessione, et cœqualitate Patris? Simul namque totus erat in Matre, et totus apud Patrem; quod quamvis dictu sit difficile, omnino tamen corde est credibile. Quid ineffabilius quam Verbum fieri carnem; quam hominem fieri Deum, et Deum hominem?

Ecce artifex Trinitas in uno opere suo totum hoc, id est Verbum et hominem, simul conflavit: ubi omnipotentis Patris, quod impossibile apud homines erat, et ideo ineffabile, in officina virginati vas novum de nova materia, novaque cœlatura secundum omnipotentiam suam exculpavit. Sapientia Dei, quod Patrem vidit facientem, hæc eadem similiter fecit; ut si dici liceret, studiosius et affectuosius quam de se et per [vel pro] se vires ingenii sui in hoc eodem opere expeudit. Spiritus sanctus tanquam ignis superveniens in fornace, divinitatem simul et humanitatem quasi colliquefaciens, non solum studia sua huic operi adhibuit, sed se ipsum vario opere omnium gratiarum fundens nec confundens, in eodem vase contextuit; unde dictum est: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti, plenum gratiæ et veritatis* (*Joan. i, 14*). Ecce amabile ad ipsum tendamus. Ecce admirabile ad ipsum extendamus. Ecce ineffabile ad ipsum supra nos rapiamur: ibi flores, ibi mala, ex ipso, meditando; in ipso, querendo; de ipso, amando; et per ipsum contemplando excerpamus, quæ filio, quæ matri parienti in præsepio, afferamus, offeramus et conferamus. Afferamus, ipsum meditando; conferamus, ipsum cum matre laudando; offeramus, super matrem Dominum hominem adorando.

Ut vero possibilis non de impossibili vobis, fratres charissimi, suggeramus, flores quos Domine nostræ afferatis succincte depingemus: sufficit enim flores offeratis illi, per quam resoruit caro nostra novitate virginæ partus, quæ desloruerat per Adæ vetustate originalis reatus. Nihil certe de furfurea

prævaricatione, in assumptione nostræ naturæ, Christo adhæsit; qui non carnem peccati, sed similitudinem carnis peccati, de primitiis humanæ naturæ, qualis in primo parente creata est, de matre in unione Verbi accepit. Nec asserimus aliquam particulam substantiæ humanæ immunem a peccato in Adam remansisse; et usque ad Virginem occultis meatibus decucurrissæ; cum vera et catholica fides teneat modicum fermentum primæ transgressionis, totam massam naturæ nostræ in anima et corpore corrupisse.

Attinuit etiam plurimum ad causam nostræ reparationis ut omnipotens gratia tanto gloriosior in operatione sua appareret, quanto de vetusto, auno, et putrido trunco, mirabili virtute, et faciliore opere florem inmarcescibilem, carnem scilicet Jesu, sacratricem angelorum, et vivificatricem hominum, sine peccato de Virgine procrearet. Ipse enim Christus de humanitate sua dicit: *Ego flos campi, et lilium convallium* (*Cant. ii, 1*). Purificemus itaque, et renovemus corda et corpora nostra, ut in aliquo gradu castitatis ei appropinquare valeamus.

Est itaque primus gradus castitatis (ut ab inferioribus [vel inferioribus] consurgamus) castitas fenalis, quæ naturaliter inest pueris, vel decrepitis, vel naturali complexionem frigidis; quæ ideo fenalis dicitur, quia non multum, quantum ex homine est, meritum facit. Quod enim sine labore acquiritur, sine pugna obtinetur. Bonum tamen est, quocumque modo, quacumque occasione fiat, non corrumpi.

Secunda est temporalis, quæ comparatur semini, quod cecidit super petram; et natum aruit, quia non habebat humorem (*Luc. viii, 6*). Sic quorundam castitas non mittit radicem deorsum, ut faciat fructum sursum: sed ad tempus credit, et in tempore tentationis recedit (*Luc. viii, 14*), menstruam vel anuam retinens incorruptionem.

Tertia pœnalis est: hic labor, hic opus, hic Jacob et Esau in utero Rebeccæ luctantur; sed dicitur *Quia major periet minori* (*Gen. xxv, 23*; *Rom. ix, 13*), id est caro spiritui, virtuti vitium, luxuria castitati. De hac Apostolus: *Videam aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ* (*Rom. vii, 23*). Item: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit* (*II Tim. ii, 5*).

Quarta triumphalis. De hac in Apocalypsi: *Vincti dabo edere de ligno vitæ* (*Apoc. ii, 7*). Et Isaias: *Hæc dicit Dominus eunuchis (qui se castraverunt propter regna cœlorum [Math. xix, 12]): Dabo eis locum in mariis meis, et nomen melius a filiis et filiabus* (*Isa. lvi, 5*). Hæc est revertentium de bello ad portam, qui sub vite et ficu, id est dulcedine gratiæ spiritualis complent annos virtutum, in senectute dierum; et habent pacem cordis et carnis, quam nec caro nec mundus dare potest.

Quinta est virginalis. De hac in Evangelio: *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt* (*Math.*

v. 8). Hæc est Joannis evangelistæ. De ista dicitur: *Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suavitatis (Cant. 1, 12)*. Virgineo enim pectori inhabitat unicornis ille, qui singulariter et spectatiter diligit castitatem; qui loquitur in Canticis: *Aperi mihi, sponsa mea, columba mea, etc. (Cant. v, 2)*.

Sexta cristallina: hæc adeo valida est et fortis, sicut mors, ut magis eligat mori quam ab integritate virginitatis violari. Et sicut in crystallo aquæ liquiditas in soliditatem lapidis versa est; sic ista indissolubilis carni et animæ inviscerata est. De hac Psalmista: *Mittit crystallum suam sicut baccellas (Psal. cXLVII, 17)*. Hæc enim sorbitione calas pueri Jesu et matrî ejus facit, quandoque et baccellas.

Septima est singularis; huic enim nec prima similis visa est, nec sequens. Proprie enim propria est beatæ Virgînis, quæ non solum virginitas, sed secunda virginitas, quæ virum non cognovit, et Deum hominem peperit. Hæc in Canticis loquitur: *Dilectus meus mihi, et ego illi (Cant. II, 16)*; *inter ubera mea commorabitur (Cant. 1, 12)*. In hujus contemplatione cor nostrum dilatatur exultatione; sed pene rumpitur ineffabili admiratione et jubilatione. Ipsi sunt flores de quibus dicitur: *Fulcite me floribus: de malis enim et de amore languo, forte alias dictari sumus, quia hic causa vitandi tædii, reticemus.*

Summopere autem vestram dilectionem admonere curamus, ne manu fodata in aliquo, sed bene lota, flores istos contingatis; est enim multiplex genus contaminationis, quo si contacti fuerint flores, statim marcescunt et evanescent; nulla enim societas læci et tenebris; puritati et immunditiæ. Non ergo pulvis, non putredo, non scabies, non sudor, non sanguis, non venenum in manu tua sit. Pulvis enim cogitationes significat, quæ tanquam muscæ circumvolant, juxta animi puritatem, ut sacrificium Abrahæ commaculent, sed volucres abigebat Abraham; sic nos circumcidere a corde, et solvere ab affectu debemus omnem superfluum cogitationem. Putredinem quoque extergere debemus quam mala et longa mansione malitiæ in nobis operata est: sicut enim in pomo nascitur putredo de ejus corruptione, sic in nobis nascitur pollutio de mala cogitatione; hæc in confessione lavanda est. Scabies in manu nascitur, dum delectatio et consensus cogitationem sequitur. Sed ne flos boni operis tui, et castitatis tuæ hac peste contaminetur, confricanda est in confessione, et abundanda compunctione scabies immundæ pollutionis.

His omnibus vitiis correptione melioratis, adhuc cavendas est sudor, qui solet prodire de intercutaneo humore superfluo, et calore immoderato: in hoc notatur illud pollutionis genus, quod notat Apostolus, ubi dicit: *Melius est nubere quam vri (I Cor. vi, 9)*. Et Isaias vocat duas caudas titionum fumigantem, ubi ait: *Noli timere a duabus caudis titionum fumigantium istorum (Isa. vii, 4)*. Significantur

A enim in duabus caudis, in utroque sexu membra illa pudenda, quorum execrabili fetore omnia in nobis corrumpuntur genera virtutum. Tolle et istum sudorem de manu tua, si vis in domo Domini flores sicut oliva fructifera.

Restant adhuc duo genera, Chananæorum et Amorrhæorum, quos subnervare in terra promissionis debet verus Israelita: quorum alter sanguineus a sanguine dicitur; alter venenum aspidum nuncupatur. Est autem ille sanguineus, illa pollutio de qua ait Apostolus: *Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat (I Cor. vi, 18)*, et proprie adulterium vel incestus nominatur. Quicumque de genere sacerdotum his infectus sancta Domini contrectat, audiat a voce cardinum: *Non est mihi voluntas in vobis (Malac. 1, 10)*; *quia manus vestræ sanguine plenæ sunt (Isa. 1, 15)*. *Incensum abominatio est mihi, etc. (Ibid., 13)*. De ultimo dicitur, quia passio est ignominie, et rogat Apostolus: *Nec nominetur in vobis (Ephes. v, 3)*; quia, ut idem ipse ait: *Neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt (I Tim. 1, 10)*. His denique omnibus tanquam serpentis antiqui exuviis spoliati, inter innocentes lavemus manus nostras, et corde puro, corpore casto, ore sancto, spiritu sanctificato, anima castificata, novos flores novæ nativitatis novi Regis de paradiso Domini comparemus; et Sanctam sanctarum, Virginem virginum, Reginam reginarum, Dominam dominarum his floribus fulciamus; quatenus partem in partu ejus habere mereamur. Quod nobis parare dignetur Jesus Christus Filius ejus, qui vivit et regnat, etc.

SERMO VIII.

IN NATIVITATE DOMINI I.

Dum medium noctis silentium iter haberet, omnipotens sermo a regalibus sedibus venit (Sap. xviii, 15).

Intendite, fratres charissimi, quid sit iter silentii, et quid sit medium silentium noctis, medium autem quod non dicatur nisi inter duo vel aliqua planum est; ad minus itaque tria silentia requirere debemus quia medium audivimus.

Primum igitur silentium in utero matris habuimus, cum loqui nondum poteramus; secundum cum jam nati sonos quidem elierre, nondum autem potuimus verba formare; tertium cum mortui vel in morte positi ultra loqui cessamus. Sic mundus vel antequam esset, vel cum adhuc informis esset, sine voce fuit, ecce primum silentium; completa vero creatura et homine perfecto in paradisi felicitate, vocem laudationis protulit; unde in Job: *Cum me laudarent astra matutina et jubilarent filii Dei (Job xxxviii, 7)*, videlicet in principio creationis, cum utique obediens æternæ dispositioni universa creatura cursu naturali procederet, et extra ordinem nihil faceret. Deinde venit medium silentium cum vel Lucifer in cælo, vel Adam in paradiso peccavit: hoc iter suum habuit donec Verbum carnem assumpsit, et suis radiis noctem, et suis vocibus silentium interrupit. Movit enim questionem, literæ

contestatus est super statu ingenuitatis nostræ, et præscriptionem antiquæ possessionis interruptit. Venturum denique est aliud silentium in tempore Antichristi vel in die iudicii, quod tertium et extremum erit, quia ergo inter primum peccatum et extremum supplicium Christus venit: *Cum medium silentium iter haberet, sermo a regalibus sedibus venit.* Noluit profecto ante peccatum venire, quod necesse non fuit ad sanum descendere medicum.

Usque ad iudicium quoque recusavit differre, quod misericordiam ante sententiam elementer acceleravit prorogare; in medio itaque venit, ut et peccatum emendaret et iudicium mitigaret; in medio venit, quatenus neque injustus fieret sine satisfactione remittendo peccatum, neque crudelis exercendo sine temperamento pietatis iudicium. In medio venit apponendo vinum et oleum, vinum propter peccatum, oleum propter iudicium, ne iudicium sine oleo, id est sententia sine misericordia condemnaret, ne peccatum sine vino, id est penitentia, inpositum remaneret.

Medium etiam silentium est in conversatione adhuc viventis, primum in origine nascentis, tertium et extremum in morte occumbentis; in medio venit qui in medio terræ salutem nostram operatus est; in medio venit, qui in medio duorum animalium in præsepio jacuit; in medio venit, qui inter duos latrones medius in cruce pependit; in medio venit, qui in medio Ecclesiæ et Synagogæ pene in omni malo fuit; in medio venit, qui in medio Ecclesiæ aperuit os suum, et implevit eum Dominus spiritu sapientiæ et intellectus (Ecl. xv, 5). Hic est fructus in medio paradisi; hic est dilectus inter verba sponsæ; hic est angulus; hic lapis angularis; Hic mediator Dei et hominum homo Christus Jesus (I Tim. ii, 5); hic primum amputat silentium, secundum interruptit, tertium vincit; liberat enim non solum a peccato, sed et a pœna peccati, et a reatu peccati. A peccato liberat quod non imputat, a reatu quod salvat, a pœna quod eripit: *Eripuit*, inquit Psalmista, *Dominus animam meam a morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu* (Psal. cxiv, 8). A morte, id est a peccato, a lacrymis, id est a pœna peccati, a lapsu, id est a reatu nos liberat omnipotens sermo qui a regalibus sedibus venit.

Cogitate, fratres charissimi, cogitate quæ sint illæ sedes regales; non sedent in his nisi reges, nisi nobiles, nisi consules. Servus peccati non conscendit tribunalia ista; anima cui spiritus fornicationis insidet, quam incurvat spiritus avaritiæ, quam impingit spiritus iracundiæ, quam infrenat spiritus cænoxiæ, quam fœdat spiritus luxuriæ, quam extollit spiritus superbiæ, quam depascit spiritus gulæ sedes regales non habebit. Sedebit autem super sedes regales in iudicio qui carnem suam donat, qui avaritiam calcet, qui luxuriam amputat, qui cervicem suam humiliat, qui vanam gloriam contemnit, qui iracundiam reprimit, qui post Christum

A ambulans crucem suam accipit. Tales non recusant sedes regales, talibus enim debentur.

Sapiens architectus sedes quidem jamdudum collocaverat in cœlo, sed et sessorum paravit eum crearet angelos; lapsi quidem sunt nonnulli in abusione et superbia cordis, et sic ex parte sine sessorum factæ sunt regales sedes; quia qui in veritate non stetit, remanere in cœlesti sede non potuit. Ut itaque pararet idoneos sessorum a suis regalibus sedibus ad nostram sterquilina descendit pius Dominus; venit querere in terra pauperes quos in cœlo faceret divites; venit ad exules ut faceret consules, venit ad ægrotos ut sanaret, venit ad cæcos ut illuminaret; venit ad mutos ut loquelam redderet; venit ad immundos ut mundaret; venit ad impios ut converteret; venit ad ejectos ut reduceret; venit ad desperatos ut spem reponeret; venit ad miseros ut beatos efficeret, venit ad mœstos ut lætificaret.

Quid facitis, o homines? quid hic statis tota die otiosi? quare non curritis? quare retardatis? quare dissimulatis? Egrediator jam sponsus de cubili suo, et sponsa de thalamo suo, quia Sponsus Ecclesiæ Christus egressus de cœlis venit ad hortum suum, ad areolam aromatis, ut pascatur in hortis, et lilia colligat. Hortus ejus Ecclesiæ; areola aromatis, Virgo Maria: hic hortus conclusus est, quia sexaginta fortes ex fortissimis Israel, id est angelicæ potestates, ambiunt eum, die ac nocte stantes super muros ejus, ne fur ingrediatur ad extirpanda bona semina, ad evellendas plantationes novellas olivarum, id est animas ad misericordiam Dei noviter conversas. Ipse quoque Dominus est ei murus in circuitu et antemurale, murus propter assumens Verbum, antemurale propter assumptum hominem. Est namque refugium, sive turris fortitudinis a facie inimici; unus Christus in utroque, id est in divinitate et humanitate: habet hortus iste areolas quidem multas et varias, quia apostolos, quia martyres, quia confessores, quia virgines in gremio fidei et educationis suæ tam per passionem in terra, quam per glorificationem in cœlo continet: una est enim Ecclesiæ et in membris jam cum Christo capite regnantibus, et in membris adhuc extra mansionem peregrinantibus.

D Præterea tam in ordine quam odore unicum areolam unice dilectam habet Virginem Mariam; hæc areola dicitur, non quia Joseph eam vel contactus virilis exaraverit, sed quia ordinator charitatis Spiritus plenitudine gratiarum eam conseravit; hæc areola dicitur, non quia spinas produxerit, id est productiones mali desiderii; non quia tribulos, id est anxietates cujuslibet malignitatis; non quia fenum, id est sæcularis prosperitatis; non quia stipulam, id est defectum sancti propositi; non quia salices de torrente, id est infecunda stultiæ occupationum mundanarum; non denique quia aliquid plebei aut forensis mercimonii; sed quia flos campi, sed quia liliū convallium, sed quia uva passa, sed quia aromaticæ species, sed quæ

festula et cinnauomum, sed quia myrrha et cassia, et quia, quod incomparabile si attendas ad pretium, mirabile si ad usum, investigabile si ad mysterium, palpabile si ad visum, dulce si ad gustum, efficax si ad officium, sunt emissiones ejus.

Venite, fratres charissimi, ad areolam istam in spe sancta, in fide recta, in charitate perfecta, in castimonia integra, et emitte absque argento et absque ulla commutatione, si placet, vinum et lac, si placet mel et favum, si placet mala punica, si placet myrrham probatissimam, perfecti amatores Christi, et jam absorpti in concupiscentiam sapientie vinum, quasi modo geniti infantes, sive per regenerationem baptismi sive per renovationem sancte conversationis, rationabiles sine dolo lac in visceribus et in faucibus multitudinis gratie recipite mel, in meditatione Veteris et Novi Testamenti; favum in perfectione amoris Dei et spæterni præmii; mala punica, in imitatione passionis Christi, myrrham probatissimam. Recolite quam sit sapiens mater sapientie, quam simplex, quam pia, quam studiosa, quam plena charitatis, quam jucunda conversationis integritate, quam patiens in Filii passione, immarcescibilis propter incorruptionem casti corporis et fidelis animæ, delectabilis propter floridam amoenitatem, fertilis propter gratie plenitudinem, cultorem admittens propter humilitatem, raptorem excludens propter cautissimam circumspectionem.

Hæc Verbi generatione medium silentium de medio tulit, de regaliq; stirpe exorta, de regalibus sedibus Filium Altissimi casta conceptione nobis attulit. Procedamus et proevidamus ante hunc thronum gratie et adoremus scabellum pedum Domini, non solum illi præ mulieribus gloriam solventes, sed etiam reverentiam pro omni etiam angelica creatura exhibentes. O Domina, ostende servo renato Filium natum, ut nati exorans clementiam, renati deleas culpam.

SERMO IX.

IN NATIVITATE DOMINI II.

Super hæc verba : *Ait Moyses : Si non tu ipse præcedas, ne educas nos de loco isto; in quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, et glorificemur in omnibus populis qui habitant super terram? Dixit autem Dominus ad Moysen : Et verbum istud faciam, etc. (Exod. xxxiii, 15-17.)*

Beata mens tota securitate Deum aggreditur, et tanquam ex æquo interpellans, suis beneplacitis summam inclinare majestatem nequaquam impossibile arbitratur; nihil enim non præsumit perfecta charitas : nec immerito, moderatur enim et appendit in statera æquitatis se Deo, nec minorem, nec indigniorem, nec inferiorem se illo qui est charitas reputat. Cum ergo de mente divina diffundendo per Spiritum sanctum in animam humanam suavitas illa perfecte colliquescit, jure originario primum repetens alveum, quia ad locum de quo

A exeunt flumina revertuntur, audet nulli alii præter ipsam audenda, et quasi Deum ipsum astringens rogat insperata, petit ardua, inaudita implorat. Hinc est quod Moyses ausu familiarissimo de corde puro et conscientia bona, et fide non ficta, testimonium ei perhibente eadem conscientia in Spiritu sancto, loquitur ad Deum : *Si non tu ipse præcedas, ne educas nos de loco isto.* Nihil, inquit, sine te possumus, hostes equidem acerbissimos a tergo et ante habemus, nos ipsi parum docti et modesti sumus, iter inavium et inaquosum, desertum horridum et tetrum, locus ad quem ire debemus ignotus, et quomodo sine te ibimus? *Ne ergo educas nos, si tu non ipse præcedas.* Pertinuit quidem hæc oratio Moysi ad rem quæ tunc gerebatur cum Israel de Ægypto educeretur, sed convenientissime etiam huic præclaræ solemnitati quæ de nativitate Salvatoris agitur, alludere videtur.

Est igitur vox totius humani generis in ore prophetarum, et eorum justorum qui adventum Christi præcesserunt. *Si non tu ipse, inquit, Domine, præcedas nos, ne educas nos de loco isto.* Plane locus in quo positi imo expositi sumus, malignus est propter malitiam nostram et miseriam : carcer tenebrosus est propter divinæ lucis absentiam, et verorum bonorum inopiam; vallis lacrymarum est propter laborum, spinarum et veprium abundantiam. Hinc ergo exire libet, sed ad meliora, non deteriora; satius est enim tolerare jam nota et assueta, et utcumque tolerabilia mala, quam attendere pessimiora, et nullo relevamine finienda; indubitanter enim homo venundatus sub peccato post hanc pœnam trahitur ad æternam, nisi subvenit Redemptor, qui solvat pretium et educat captivum.

Compeditus ergo nexibus mortalitatis et pœnalitatis, tormenta crucis et suspensionem patibuli gemens sibi præparata in exitu carceris, provide consolanti se Deo per oracula sua, et promittenti liberationem, ait : *Si tu non ipse præcedas nos, ne educas nos de loco isto.* Non mihi sufficit Michael qui præliaturus est cum dracone, et victurus eum in novissimo tempore, quia non adeo confido de bonitate ipsius, aut de potestate sicut de tua, cujus et potestati nihil resistit et bonitate omnia implentur. Non credam causam meam Abraham cum trecentis vernaculis; non Josue qui triginta tres reges vicit; non Gedeon qui Philistiim in trecentis qui aquam lambuerant, in lampadibus et lagenis superavit; non Samsoni qui mandibula asini mille viros prostravit; non cuiilibet de massa peccatrice, quia nullus in hoc articulo vel soli sibi patrocinari potuit. Tibi ergo soli credendum de itinere, quia via es; de rectitudine semite, quia veritas es; de reparatione laboris et inopie, quia vita es; de defensione ab hostibus, quia omnipotens es; de refectione, quia panis angelorum es; de consilio, quia sapiens es; de reconciliatione, quia pacificus es; de remedio infirmitatis, quia medicina es; de omni

infortunio, quia beatitudo es. Præcedere igitur tanquam sol, tanquam dux, tanquam dominus, tanquam patronus, tanquam gallina pullos suos, tanquam aries oviculas, tanquam columna lucis et nubis; exemplo eris sequentibus, solatio mœrentibus, recreationi deficientibus, increpationi malefacientibus, vehiculo lassescens, exultationi pergentibus: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es; — si consistant adversum me castra, non timebit cor meum* (Psal. xxii. 4; xxvi. 5).

Quid Pharaon cum Ægyptus suis? quid mare Rubrum, quid Jebuzæus, Pheræus, Chananæus, Amorrhæus, Hethæus, Gersezæus et Hevæus filii Enacim? Quid solitudo, ubi Deus? Plane in obsequium redigitur quicquid contrarium minabatur; cui Dominus comes est in via, omnia prosperantur et in bonum convertuntur. Sed exigit sibi tantæ majestatis præsentia summæ venerationis cultum, videlicet oculum simplicitate columbinum, castitate turturinum, linguam sacra doctrina eruditam, labia calceno igneo manu angeli purgata, aures circumcisas ne audiant sanguinem, manus mundas a munere, puras ab omni pollutione, pedes rectos in prædicatione, ablutos a sæculari vanitate, cor castum ab irruentium cogitationum et desideriorum phantasinate; standum in timore et tremore in conspectu Domini Sabaoth, ne irascatur, ne immitat iram et indignationem per angelos malos; si juxta illum discooperueris turpitudinem tuam, ut leo rugiet, arcum tendet, sagittas igneas vibrabit, et mure ejus deserviet pertransiens animam usque ad inferni novissima. Verendum certe illic irreverenter cum immunditia assistere, ubi nec ipsa sidera munda, ubi nec illi ministratorii spiritus sine reverentia accedunt, ubi etiam justitiæ nostræ velut pannus menstruæ sordescunt.

Sed ecce descendit Dominus composita et quasi complicata illa deitatis majestate intra lutum assumpti de Virgine corporis, quatenus ad nostræ fragilitatis et cohabitationis turguria benigne se humilians mores nostros cognosceret, et suos nobis manifestaret, ut paulatim impuros nostros calore suæ dilectionis excoqueret, et suos purissime defæcatis nostris intorquendo imprimeret. Dare namque venit, non accipere; nisi forte dicatur quod a nobis animam et corpus accepit, plane ita est, corpus et animam a nobis, id est conforme, non tamen tanquam de nostro, sed tanquam de suo accepit. Ipse enim novo artificio novam creaturam de veteri compègit materia, ubi pluris æstimatur opificis artificium, quam præjacens materia originalis, nisi enim fieret caro de carne Virginis caro Dei, quid esset caro Virginis nisi caro hominis? at ubi obumbrante Spiritu sancto præcisus est ramunculus carnis de arbore humani generis, et insertus divinæ naturæ, in novam concrevit arborem justitiæ Jesu Christi conditione meliorata; nunquam enim deinceps fuit caro peccati, nec appellata est tantummo-

do caro hominis, sed etiam caro Dei. Hoc autem totum est ex gratia non ex natura, nec merito materiæ, sed artificio gratiæ atque divinæ potentiæ.

In hac ergo carne assumpta si tu ipse non præcedas, ne educas nos de loco isto; in quo enim scire poterimus ego et populus tuus, etc. Et verbum, inquit, illud faciam. Gratias tibi, Domine, quia complesti quod promisisti: non fuit apud te est et non, sed est apud te est, sunt enim sine poenitentia dona et vocatio Dei, semper ambules et perambules in medio, in corde nostro, semper præcedas nos ut expedias viam, et deducas atque perducas in æternam patriam in lumine vultus tui, Christe Jesu, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO X.

IN NATIVITATE DOMINI III.

Super hæc verba: *Gloria tibi, Domine, qui natus es de Virgine, etc.*

Ad bonos mores nostros, contra quos nemo debet venire, pertinet undelibet et quibuslibet noviter advenientibus aut obviantibus devote et humiliter salutis obsequium exhibere; nobilis, ignobilis, servus, dominus, vicinus, amicus, clericus, monachus, vir, mulier, Christianus, gentilis, Judæus plane indifferenter utuntur hoc jure. Itaque, fratres charissimi, sollicita sedulitate ad invicem requiramus qua salutatione honorandus sit tantus Dominus, tantus hospes, tantus rex, tam necessarius medicus, tam charissimus amicus, tam germanus frater, tam desideratus Salvator et Redemptor, qui ad nos hodie venit, qui turgurium nostrum intravit, qui semicinctiis nostris sese operuit; revera bilarem vultum, jucundum eloquium, mundissimum hospitium præstantissimum ei parare debemus obsequium; causa enim nostri venit et nostram causam suam fecit, dignus ergo est salutatione qui venit salvare, sed qua? equidem nova et cœlesti non inferiore, non viliori quam mater sua ab angelo salutari meruit, sic enim salutatur eam angelus: *Are, gratia plena, Dominus tecum* (Luc. 1, 28); deinde salutata Domina nostra, et ipsa paulo post salutatur Elisabeth cognatam suam: quare ergo et nos his novis salutationibus ex parte nostra non interseramus tam dignam salutationem, quæ locum congruum in his accipiat?

Dicamus ergo *Gloria tibi, Domine*, quia tu Filius sapiens gloria es Patris; quia gloriam possides in regno tuo, non amittis in stercore nostro, quia tibi est consubstantialis gloria, ut nascendo de Patre ante omnia tempora, ut carnem assumendo de Virgine in fine temporum; tu enim nunquam angelis tuis in cœlis inglorius apparuisti; tu rectis corde in terris etiam cum esset vultus tuus absconditus; etiam cum appareret leprosus non habens speciem neque decorem; etiam pannis involutus in præsepio; etiam clavis confixus inter duos latrones in crucis patibulo; etiam positus in sepulcro; semper et ubique gloriosus es, et gloriose magnificatus.

Gloria tibi, Domine, fons gloriæ, sedes gratiæ; opera magna et a sæculis inaudita tu operatus es in medio terræ.

Si Moyses legum lator de monte umbroso et condense, propter loquelam tuam, quam audivit in nube, et faciem, quam vidit in caligine, ubi tu habitas, tantam gloriam descendens ad filios Israel reportavit, ut non possent intendere in faciem ejus, propter gloriam vultus illius, quæ evacuatur: quanto magis facies tua gloriosior, quæ sicut sol lucet in virtute sua, resplendit in nativitate tua, qui es splendor gloriæ, et figura substantiæ Dei; qui es candor lucis æternæ; qui es candidus et rubicundus, electus ex millibus; qui es gloria quæ elevatur super cherubim; qui es imago gloriæ Dei, Rex sæculorum immortalis, invisibilis, cui honor et gloria in sæcula sæculorum; gloria, inquam, tibi de Patre, de Matre, de omni genere tuo et generatione, de nomine, de opere, de nativitate, de vita et conversatione; de verbo et prædicatione; de cæcorum illuminatione; de auditu restitutione; de leproso rum emundatione; de mortuorum resuscitatione; de passione tua; de morte; de descensione ad inferos; de resurrectione; de ejusdem resurrectionis manifestatione; de ascensione; de consensione ad dexteram Dei Patris; de interpellatione pro nobis; de extrema futuri judicii bonorum et malorum discussione.

Gloria tibi, quod jugum legis Mosaicæ, quod portare non potuerunt antiqui patres nostri, quia manus Moysi graves erant, et chirurgica curatione circa ægrotos suos sanandos utebantur; dum oculum pro oculo, dentem pro dente, livorem pro livore, talionem pro talione absque ulla miseratione rependebant, a cervicibus nostris deposuisti, et jugum tuum suave supposuisti, quo peccatores terræ non occideres, neque intolerabiliter curares; sed sicut plenus gratia et veritate, semper gratiam prorogares, oleum promittens præcantares infirmis tuis; deinde veritatem, deinde vinum, deinde iudicium temperate subinferres.

Quid mirum si Moyses durius egit, tu mollius? Quis enim ille, quis tu? Quid ad nos ille, aut nos illi? Neque ille nos creavit, neque plasmavit; nihilominus neque redinere potuit: frater enim non redimit. Sed quis? Homo? utique, sed homo Deus, homo qui dicit in Psalmo: *Mater Sion, et homo natus est in ea et ipse fundavit eam Altissimus (Psal. LXXXVI, 5)*. Homo; quem ille evangelicus non habebat qui expectabat aquæ motum descendente angelo in piscinam, et dicit: *Hominem non habeo (Joan. v, 7)*.

O puer Jesu, tu es ille homo in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo; o homo Dei, imo homo Deus! Noe, Abraham et Moyses nescierunt nos, quia signum nostrum non ipsi plasmaverant, neque scire potuerunt quid esset in homine, nisi quatenus homines in facie videbant, imo animarum medicinam talem conficere nequirent quæ languores nostros omnes sanaret, sed de

A qua languor magis ingravesceret. Nam sive lex sive circumcisio neminem ad perfectum adduxit; tu vero solus nosti corda hominum, qui sigillatim finxisti corda eorum. Tu plene intelligis quam sint fragilia corpora nostra, quam limosa, quam lutea, quam fluxa, quam impatientissima, quæ mane florent et transeunt, vespere decidunt, indurant et arescunt. Adhibuisti ergo congrua medicamenta naturæ nostræ contritæ et conquassatæ tanquam bonus, tanquam pius medicus. Utique de Spiritu sancto conceptus, de Virgine plena gratia natus, Filius hominis Filius Dei non in igne, non in commotione, non in ustione, non in secatione, sed in aqua regenerationis, sed in oleo chrismatis, sed in confessione cordis et oris constituisti sacramenta nostræ reparationis.

B Quid facilius ad remissionem peccatorum, quam quod remissa sunt peccata per lacrymas mulieri, quæ in civitate erat peccatrix, et omni transeunti divaricaverat pedes suos, et habebat septem demonia. Item alii deprehensæ in adulterio dicitur: *Vade et amplius jam noli peccare (Joan. viii, 11)*. Nusquam in Evangelio aliquid crudelitatis de Jesu invenies: cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit; parvulos, peccatores et meretrices suscipit. Scribis, Phariseis superbis, hypocritis de sua justitia præsumentibus resistit, dicens: *Misericordiam volo et non sacrificium (Matth. ix, 13)*. Quid ultra de bonitate et pietate pueri nobis nati dicere possumus, nisi quod etiam mortem suam ignoscit suis crucifixoribus. *Gloria tibi, Domine, qui natus es, etc.*

SERMO XI.

IN NATIVITATE DOMINI IV.

In hæc verba: *Filius hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. viii, 20)*

Opulentissimus quondam et dives inter omnes Orientales Dominus, cujus orbis est et plenitudo ejus, non casu fatali urgente, sed ipso agente et infinito thesauro, gazasque innumerabiles misericorditer proponente, ad paupertatis extremas devenit reliquias, ita ut de se dicat: *Filius hominis non habet ubi caput reclinet*. Quare? forte quia nihil voluit habere de anathemate Jericho, forte quia non venit pecuniam accipere, sed dare animam suam redemptionem pro multis: *In propria enim venit et sui eum non receperunt (Joan. i, 11)*. O sui non sui, sui creatione, non sui electione; sui servili timore, non sui filiali subjectione; sui radice patriarcharum, non sui participatione pinguedinis olivæ; sui legislatione, non sui adoptione gratiæ; sui specie, non re; sui habita non spiritu; sui verbo et lingua, non opere et veritate; sui, inquam, non receperunt eum animo, corde, voluntate, veneratione, exhibitione.

Quæris causam? quia non est propheta sine honore nisi in patria sua. Estne hoc propter avaritiam, an propter inopiam, an propter odium, an propter negligentiam, an propter ejus insolentiam? sed quæ agni insolentia, qui *coram tendente se ob-*

mult et non aperuit os suum? (Isa. LIII, 7) quæ insolentia ejus qui venit non ministrari sed ministrare? (Matth. xx, 28) quæ insolentia ejus qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, tradebat autem judicanti se injuste? (I Petr. II, 23.) Si vero negligentia eorum, nimis crassa et supina negligentia est: negligere Dominum, negligere Redemptorem et liberatorem suum, negligere incurabilem morbum! Si autem odium, unde putas charitas odiosa, unde justitia reprobanda, unde pietas execranda, unde salus respicienda? Si denique propter inopiam; quis adeo inops ut non habeat saltem miserimum tuguriolum, saltem calicem aquæ frigidæ, saltem sinum, saltem gremium? Si ad extremum propter avaritiam, fenere nesciebas? Ad usuram centesimam dare pecuniam tuam quare illi recusabas, a quo etiam cœlum luctari poteras? Voluit certe sic reprobari lapis angularis, ut vineam suam aliis agricolis locaret; et daretur regnum Dei genti facienti fructus ejus. *Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate; semini nequam: filii sceleratis!* (Isa. I, 4.) — *Proieciati enim tanquam leprosum, tanquam percussum a Deo, et vulneratum. Ipse autem dolores nostros tulit* (Isa. LIII, 4); et hospitium suum benedictionibus cumulavit; ut hospites ejus efficiantur filii Dei; *hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (Rom. VIII, 17); — *cives sanctorum, et domestici Dei* (Ephes. II, 19).

Vacuandum itaque est, fratres charissimi, hospitium Christi fide et voluntaria paupertate: mundandum confessione; dilatandum charitate; ornandum religione; bonis odoribus aspergendum: et ne quis alienus vel profanus accedat, intenta circumspicione muniendum. Cura et sollicitudo sæcularis, concupiscentia carnis, superbia cum omni familia sua secedant, et locum Christo in corde faciant. Deinde gula, luxuria, avaritia, ira, discordia, et tota infernalis familia fugam arripiant; ut egrediatur diabolus ante pedes ejus, cum filiis et filiabus suis, Gergesæo, Nethæo, Amorrhæo, Pheresæo, Ævæo, Jebusæo, et Philisthæo: male enim occupant terram: qui vero Domino pensum non solvunt, nec ab ipso possessionem recognoscunt, nec colunt eam ad fructum, sed parant ad incendium. Verus et legitimus Dominus, explosa gente non sancta, ingrediatur hanc hæreditatem suam recipiat, et recognoscat imaginem suam; quatenus anima nostra revertatur ad antiquitatem suam, quando nondum peccaverat Adam. *Cogitavi, inquit Propheta, dies antiquos; et annos æternos in mente habui* (Psal. LXXVI, 6). Perficit namque Christus habitans in corde, hortum suum, ut fluant talla aromata, id est cœlestium et æternorum desideria: vacuatum quidem cor ab ira, ab odio, ab inimicitia, a gratia sæculari, ab omni quod virtutum germen suffocat, etiam nondum caput, pedes tamen Jesu jam adorat.

Sed quale caput? caput Filii hominis, quod non habet ubi reclinet. Audi Sponsam, quæ forte comas capitis bujus aliquando discrimina verat, et fonte lacry-

marum irroraverat; audi quid dicat: *Caput, inquit, ejus aurum optimum* (Cant. v, 14). Dic et tu amice Sponsi, Joannes evangelista, quale sit caput Filii hominis. *Caput, inquit, ejus et capilli tanquam lana alba, et tanquam nix* (Apoc. I, 14). Dic planius: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum* (Joan. I, 1). Et Paulus: *Caput Christi Deus* (I Cor. II, 3). Hoc caput apud Patrem habet reclinatorium aureum, quia est in sinu ejus, quia Filius in Patre, ut ipse ait: *Ego in Patre, et Pater in me est* (Joan. X, 38). Parva sunt hoc caput, et hoc cervicale sive capitale. Nihil æquabilius, alterna requie horum nihil delectabilius. Pater complacet sibi in Filio; et Filius in Patre. Mutua sese, et ineffabili dilectione, modo indicibili sovent, et sibi cohærent. Hac eadem retenta indissolubili unitate, absque coæternitatis dispendio, temporali dispensatione, in gremio Virginis humanitatis capitale alio astrinxit vinculo: ut sicut vera unitate cum Deo Patre, unus Deus; sic vera unione Verbi, animæ et carnis, esset unus homo Deus, et Deus homo.

Tria itaque habet Christum reclinatoria: Deum Patrem; Virginem matrem; assumptum hominem. In matre namque totum caput reclinavit, quia, obumbrante Spiritu sancto, in ea accumbens et requiescens, quasi longos somnos fecit, dum moras humani corporis per membra disponendi seu componendi profunda secreti sui ratione patienter expectavit. Interim cum esset in accubitu suo, nullas ei molestias Virgo integerrima excitavit. Cœlestis silentium per omnes motus animi et corporis continuit, intrinsecus rapta audiebat arcana quæ non licet homini loqui. Soporem immisit Dominus in Adam, cum de costa ejus Evam fabricaret. Sed nullatenus fuit necesse Dominam nostram obdormisse, cum Christi caro de carne ejus extraheretur. Quæ enim læsio, ubi nulla corruptio? imo quid tam suave, quam gratiam Spiritus sancti sensibiliter in medullis, et ossibus, et carne, et sanguine, et animo sentire; Deoque in obsequium substantiam suam incorporandam, in gloriam et gratiam Unigeniti Filii Dei subministrare? Nullus dolor discissionis, ubi omnem jacturam perditionis restaurat vinculum tam adorandæ unionis. Et hoc aureum reclinatorium est.

Quantum restat reclinatorium, quia Jesum natum, locum non habens in diversorio, reclinavit eum mater sua in præsepio. Commune forte aut cujuslibet alterius. Non Joseph, non Mariæ fuit hoc reclinatorium; idcirco veraciter dicitur, quia: *Filius hominis non habet ubi caput reclinet*. Animalium erat præsepe, non hominum. O Jesu, de altissimo solo gloriæ tuæ, quam incomparabile elegisti descensorium, seu reclinatorium! quam altum illud, quam profundum istud; quam Deo dignum illud, quam indignum istud; quam gloriosum et nobile illud, quam vile et despicabile istud! Occurrant miseris nostræ, penetralia undique liquefacta visceribus misericordiæ Dei nostri, sic a summo ad imum sta-

tionis nostræ, distillantibus incerta et occultata sapientie Dei, et nulla recompensatione moderantibus, unde vel quo venerit summa Deitas. Tali Dominus voluit mysteria nostræ restorationis inchoare initio, ut, capite nostræ superbiæ compresso, didiceret homo alta sapere, et didiceret humilibus consentire.

Hæc signa pueri nobis nati et dati : ab oppositis se erigunt apostasiæ diaboli et hominis. Quis putas pater iste erit? ecce officinam suam incipit, non statnere in lateribus aquilonis, sed in præsepio; non throno regali, sed in loco humili. De hoc reclinatorio agnus vagiens in excelsa throno auditur; et ei celi sublimitas mittendo stellam vel angelos, devote et humiliter substernitur.

Quantum quoque recenseo crucis reclinatorium, quod commodius appellaretur recurvatorium, quam reclinatorium. Mater reclinavit eum in præsepio, averca Synagoga Judæorum suspendit in patibulo. Ibi potestas ejus quasi recurvata, non se vindicando extendit; sed omnes patiendo mortis angustias, pro reis pependit. Nec fuit inanis hæc recurvatio; quia ad setum sicut cerva, ut ait Job (cap. xxxix), incurvavit se; quatenus ex dolore crucis simul pareret omnes filios prædestinationis; ut ascendens ad palmam victoriosi triumphi Jesus, fructus apprehenderet credentis populi. Quomodo igitur non habet *Filius hominis* in terra ubi caput reclinet? Animadvertite quod se ait exaltandum a terra, cum se crucifigendum prædiceret: hoc et alio intellige modo; quia Judæi Christum in cruce positum, non se ipse suspendit; sicut Judas, qui suspensus crepuit medius.

Jam igitur præstemus illi nascenti reclinatorium aureum, id est cor mundum fide, dilatatum charitate, exaltatum cælesti contemplatione, et innovatum Spiritus sanctificatione. Tale cor non terrenum, sed cæleste, Christo hospitium præparabit: ubi mensa legis et Evangelii, ubi candelabrum crucis, ubi lectus divinæ dilectionis, ubi chorus jubilationis, ubi balneum sanctæ compunctionis, ubi caminus charitatis, ubi fenestræ meditationis, ubi cancelli lectionis, ubi privata domus sanctæ confessionis, ubi panis divinæ voluntatis, ubi vinum fervoris, ubi area conscientie planæ, et absque scrupulo peccati urgentis. Non recusat reclinari in tali reclinatorio Puer qui natus est nobis Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XII.

IN NATIVITATE DOMINI V.

Si omnis anima undecunque vires ingenii sui, quasi in funiculo beatæ sollicitudinis colligaret, et ad unam quærendi Dominum occupationem cogeret, seu colligeret; nunquid vel sic sapientiam Dei præcedentem omnia investigaret? O misera et insipiens anima, quare argentum tuum expendis, non in panibus; et laborem tuum, non in saturitate? Cur te

evisceras in vanitates et insanias falsas, vana mundi lucra sectando; philosophica ingenia admirando, poetica signa legendo; et evangelica Dei negligendo, legemque prævaricando? Dic potius Dominus: *Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum; et exquiram eam semper* (Psal. cxviii, 33); ut nunquam desistas quærere, nunquam desinas amare, quasi ardentissimus potator, qui quo amplius biberit, vehementius ad pocula recurrit. Dic Sapientiam: *Vias tuas demonstra mihi, et semitas tuas edoce me* (Psal. xxiv, 4).

Quære illius hospitium, quære transitum, quære domum, quære cubiculum, quære deambulatorium, quære solum. Crede quod si fideliter, si humiliter, si pie, assidue his te alligaveris studiis, saltem fimbriam vestimenti ejus contingere poteris. *Omnis gloria ejus filie regis primogenite, ab intus; in fimbriis aureis circumamicta varietatibus* (Psal. xlii, 15). Cingulum Sapientie, in quo dependent fimbrie auree, est dispositio tam visibilium creaturarum quam invisibilium. Fimbrie vero auree sunt; vel prima illa opera sex dierum; vel ætates mandatarum distinctionum, vel opera quæ in carne gessit Filius Dei; vel etiam sacramenta quæ Sponsæ suæ dimisit, cum ad Patrem rediret; et ad præcedendam Christianorum sobolem, post se usque ad tempus et numerum præfinitum in terra relinqueret. Sed quid faciendum si jam mutaret hospitium, antequam tarda accurrant desideria anime quærentis Deum, quærentis sapientiam? Quærat saltem transitum.

Sed ubi est hospitium Dei? in lege Moysi. Ubi transitus? in prophetis. Ubi domus? in Evangelio. Ubi cubiculum? in Epistolis Pauli, vel in utero matris, vel in patibulo crucis, aut in monumento lapideo. Ubi deambulatorium? in expositione Scripturarum, vel in ascensione nubium. Ubi solum? in dextera Patris. Quare dicitur lex hospitium Dei? Quia propter inutilitatem et infirmitatem, quæ suo tempore facta fuit, translata est, ut ait Apostolus: *Quod, inquit, antiquatur et senescit, prope interitum est* (Hebr. viii, 13). Fuit ergo tanquam hospes in lege Christus: quia ut Isaac oculis caligantibus filio suo benedicens, quis esset ignorabat: sic in vitulo, in ariete, in agno, in capra, in hirco emissario, in turture et columba, in similia, in oleo, et cæteris ceremoniis figurabatur, et non agnoscebatur. Hospes ergo erat, quia de se, ipse legere dederat; et cum hæres esset, quis esset latitabat.

Quidam tamen, qui quasi poma in cacumine scilicet, erant sancti patres, qui ei debitum obsequium impendentes, justificabantur eadem fide, qua et nos credimus et salvamur. Adhuc apud Moysen hospitatur Dominus, tanquam apud archisynaagoga, cujus filia, id est Synagoga infidelis, licet mortua, si crediderit, ab eo resuscitatur. Cum enim Scribæ et Pharisei sedentes super cathedram Moysi legem tenentes, contra legem Dominum legis extra Synagogam fecerunt; succedentes prophetas, ut per eos transitum haberet, mœruerunt. De ipso enim in Can-

ticis dicitur : *Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles* (Cant. 11, 8). Modo enim Isaias Regem Dominum exercituum videt sedentem super solium excelsum, et elevatum, etc. Modo Ezechiel videt gloriam Domini juxta fluvium Chobar. Modo in campo; modo in civitate; modo in templo. Modo Jeremias videt virgam vigilantem. Modo Amos videt Dominum super murum litum stantem, et uncium pomorum atque trullam cœmentarii in manu tenentem. Modo Zacharias inter myrteta videt Virum, scilicet Dominum; et alii suo tempore, et suo modo transilientem per se gratiam senserunt. Unde Psalmista : *Deus cum egredereris in conspectu populi; cum pertransires in deserto : colli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel* (Psal. lxxvii, 8). Jesu namque transeunte, cœlum gloriam [vel gratiam] non cessabat pluere. Ubi facies Dei, ibi cognitio Dei; et ubi cognitio Dei, ibi devotio; et ubi devotio, virtutum fructificatio.

Sub figura hujus transitus in quarto volumine Regum, dicit magna quœdam mulier de Elisæo : *Animadvertite quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter : faciamus ergo ei cœnaculum parvum et ponamus ei in eo lectulum et mensam, et salam, et candelabrum; ut cum venerit ad nos maneat ibi* (IV Reg. 17, 9, 10). Lustrando et illustrando sanctorum mentes gratia superna transitum facit, quia tenuissimo contemplationis filo ponderositas humane fragilitatis elevata cito ad ima reflectitur, et vix in bonis Dei demoratur; solus Jesus hoc usus est privilegio, ut Spiritus sanctus super eum descenderet et maneret.

Faciamus ergo cœnaculum parvum; parvum quidem propter fragilitatem; cœnaculum tamen, propter cœlestiam æmulationem. Faciamus in eo lectulum ad quiescendum, mensam ad reficiendum, sellam ad residendum, candelabrum ad videndum. Pausat Dominus in mente quieta; reficitur in anima ad mandata Dei, et scientiam Scripturarum intenta; sedet in eo, qui se non judicat in eo quod probat. Accendit candelabrum illius, qui simplici oculo, id est pura intentione, soli Deo placere cupit. Sic in iis saliendo et transiliendo, transilientes eosdem facit; tamen quia, *pro Idithun*, quod interpretatur *transiliens*, quibusdam psalmorum titulus apponitur, in libro Psalmorum passus illius et saltus, qui similis est capræ hianuloque cervorum, a primo ingressu in uterum Virginis, usque ad regressum in dexteram Dei Patris, si bene distinxeris, sicut et in aliis prophetis, reperire poteris; et in hospitio itaque, et in transitu occurre hospitii et transilienti.

De hospitio Jesus transit ad domum, id est Evangelium: quia *quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium unum misit in similitudinem carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne* (Rom. viii, 3): cuius incarnationis mysterium, loquitur Evangelium. Sic ergo Dominus manet in domo, sic Christus in Evangelio, ubi Ga-

Abriel archangelus missus a Deo, quasi portam claudit et aperit, dicens : *Ave, Maria, etc. usque parvies Filium* (Luc. 1); Joseph in atrio exteriori observat valvas, sed vix audet respicere illas: unde sicut centurio ad sepulcrum Domini territus clamavit : *Vere hic homo Filius Dei erat* (Marc. xv, 39); sic Joseph Virginis in prœgnatione turbatus voluit occulte dimittere eam: hinc est quod in ostio templi palmæ et cherubim ministrant Filio regis tanquam Domino suo.

Domus proinde evangelica quatuor habet angulos, juxta quatuor cœli ventos; ubi singuli evangelistæ singulos muniunt angulos, dum Matthæus ad orientem juxta columnam cedriam, habentem faciem hominis, conscripsit Evangelium stylo hominis, dicens : *Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham* (Matth. 1, 1). Ad septentrionem vero Marcus, juxta columnam marmoream excelsam facie leonis, scripsit Evangelium suum calamo solitudinis, sic inchoans : *Ego vox clamantis in deserto : Parate viam Domini* (Marc. 1, 3). Ad occidentem Lucas, juxta columnam de lignis Sethim, quæ sunt similia albæ spinæ, habentem faciem vituli, sic exorsus : *Fuit in diebus Herodis regis, sacerdos nomine Zacharias* (Luc. 1, 5). Ad meridiem Joannes, juxta sapphirinam faciem aquilæ, scripsit Evangelium suum penna evangelica [f. angelica], sic evaporans de fumo altaris : *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum* (Joan. 1, 1). Matthæus residet in sella justitiæ; Marcus in sede fortitudinis; Lucas findens unguam in consistorio prudentiæ; Joannes in throno temperantiæ. Omnes habent vultus suos semper in propitiatorium, et cum Virginem intrat, et cum in deserto jejunit, et cum in templo prædicat; vel animam ponit pro ovibus suis, et cum regrediens ascendensque ad cœlum Patrem et patriam visitat.

Ex domo ista erogantur imperialia beneficia, ut sit extra regnum cœlorum qui non pertinet ad hanc domum; sunt enim in ea vasa aurea et argentea, lignea et fictilia, et mansiones multæ. Est in ea mensa altaris, in qua cibus ab angelis quotidie fidelibus ministratur. Est baptismus, in quo corpora et animæ ab omni contagione perfidiæ abluuntur. Est oraculum, in quo Deus palatium cordis perliniens sua dulcedine, thesaurus æternæ beatitudinis promittit; et anima choleras interaneorum vera confessione, et larga compunctione evomens, petitionem remissionis de manu ejus expetit et accipit. Est caminus ignis ad cremanda sacrificia et holocausta; frigida calefaciendo; dura liquefaciendo; superflua comburendo; et obscura illuminando: locus secretus ad vocandum contemplationi; ad inserviendum meditationi; ad confabulandum cordi; ad scrutandum eloquia divini eloquii. Est denique porticus languentium; piscina lacrymarum. Est locus cinerum in quo memorantur novissima. Ecce hic Christus, aut certe illic. Quære ergo in domo sua, quia filius manet in domo in æternum diceat :

Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem A
(*Matth. xxviii, 20*).

Transemus jam ad cubiculum; sic enim ait Sponsa: *Ducam te in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis* (*Cant. iii, 4*). Castissimum et placatissimum Christi cubiculum esse Virginis uterum novit anima ejus, novit ipse Dominus; novit Gabriel archangelus, novit Joannes Baptistæ, et Joannes evangelista; novit denique tam cœlestis curia, quam universalis Ecclesia fidelium. Est enim lectulus Salomonis quem ambiunt sexaginta fortes ex fortissimis Israel, lectus floridus omni gratia Dei, specie et pulchritudine, Verbo utique Dei, anima et carne. Si fideliter adieris matrem, procul dubio invenies filium cum matre; non enim mater sine filio, nec filius sine matre, sicut nunquam B fuit filius sine patre, nec pater sine filio. Quem namque aliquando in utero habuit, nunc a dextris ejus perpetuo assistit. Quid ergo poterit loqui mater quod non audiat filius: imo quando audiet mater sine filio; quæ corpore et anima tota pendet ex filio? Veni ergo ad matrem tanquam ad cubiculum, quia singulariter quiescit in ea, qui unicus et unice natus est ex ea. Tintinnabulum tuæ postulationis ut pulsaverit aures Virginis, excitabitur Jesus a somno dissimulatæ exauditionis.

In Evangelio legitur Jesum deambulasse in porticu Salomonis: quia Judæi non intelligebant ipsum esse templum, templo illo significatum, ideo in porticu deambulabat. In eodem templo extrinsecus per gyrum muri et labium erat, ubi deambulatorium C erat valde delectabile; quia in summitate erant affixa poma, aureæ uvæ cum pampinis aureis; ita ut sursus aspicientibus moveri viderentur. Hic ordo est contemplativorum, quorum oculi semper ad Dominum; sic illi insiguntur, ut neque tribulatio, neque angustia, neque mors, neque vita, separet a charitate, quæ est in Christo. Ideo aureas uvæ de vera vite dependentes dum suspiciunt cum pampinis aureis, cum Apostolo dicunt: *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis* (*Rom. viii, 18*), cujus vias, id est beatitudines, sapore intimo prægustamus, et certi de promissione, in fide non hæsitamus. In his deambulat ad cælum corde elevato, et in charitate D dilatato.

His decursis, quid restat? Solum excelsum et elevatum, de quo in Canticis: *Fuge, dilecte mi, et assimulare capræ hinnuloque cervorum* (*Cant. viii, 14*). Illuc non ascendet nisi aquila et filii aquilæ. *Nemo enim ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo* (*Joan. iii, 13*). Aquila grandis, magnarum alarum Joannes evangelista; et alia aquila similiter aliarum, alarum, Paulus; de quibus Ezechiel loquitur. Altera usque ad tertium cælum, altera ultra cælum cælorum evolaverunt; et quæ non licet homini loqui, de medulla cedri gustaverunt; et ut potuerunt de adipè frumentum, et de rore cæli, atque velle Divinitatis, eructaverunt in Scripturis.

Q Domine Jesu, *gemma mea infirmata sunt* (*Psal. cviii, 24*), quomodo curram? O Domine, *pedes mei moti sunt* (*Psal. lxxxi, 2*), quomodo vadam? O Domine, *quis dabit mihi pennas sicut columbæ; et volabo et requiescam?* (*Psal. lrv, 7*). O Domine, ubi currus igneus, et equi ignei, quibus secretam regionem petam? O Domine, ubi nubes lucida, in qua post te vel tecum ascendam? O Domine, mitte seraphim qui teneat dexteram meam, et ad thronum gratiæ ducat, ut explorem causam meam, et implorem gratiam tuam, antequam accusatus vel convictus, in die mala sententiam judicii referam: *Vias ergo tuas, Domine, edoca me* (*Psal. xxiv, 4*); quia via et veritas et vita es. Amen.

SERMO XIII.

IN PURIFICATIONE SANCTÆ MARIE.

Adorna thalamum tuum, Sion, et suscipe regem Christum, etc.

Quam sit jucunda et præclara præsens solemnitas, ipsa luminarium claritas, quæ cum processione festiva ad missam tenentibus in manibus, satis sufficienter declarat. Ecce siquidem duo magna luminaria ad Patrem luminum, in templo accedunt, quando Maria Jesum offert Patri spirituum. Luminare minus Maria: luminare majus Jesus Filius Mariæ. Pater luminum Deus est, qui Verbum ex utero ante luciferum genuit, et de Matre incarnari in fine sæculorum constituit. Ab ipso quoque sole quem concepit Virgo et genuit, magnum luminare fieri meruit, unde et Stella maris appellatur. Hanc itaque sermo divinus alloquitur dicens: *Adorna thalamum tuum, Sion, etc.*

Sed diligenter animadvertendum quod Sion aliquando accipitur patria cœlestis; aliquando, Virgo singularis; aliquando, Ecclesia universalis; aliquando, anima fidelis. Unaquæque vero istarum suum habet thalamum, in quo sponsus cubat vespere, et mane, et meridie. Si Sion anima intelligitur, mane cubat in ea, quando inchoat in ea charitatem; vespere, quando consummat, meridie, quando inflammat usque ad distillationem ipsius animæ. In Ecclesia vero universali mane cubavit per fidem patriarcharum ante legem; meridie, per prædicationem apostolorum in tempore gratiæ. In Virgine singulari mane cubavit per annuntiationem angelicam; meridie, per obumbrationem Spiritus sancti; vespere, per partum ejusdem Virginis. In cœlesti thalamo neque mane, neque vespere cubat, sed tantum meridie. Unde in Canticis dicitur: *Judica mihi quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie* (*Cant. i, 7*). Plano ibi est meridie, id est mera dies, quando sol in centro est, pleniorum lucem et calorem reddens, quia in æternitate illa, nullum nubilum vespertinum, nullæ tenebræ abeuntis noctis apparent; sed plena et perfecta claritas visionis gloriæ Dei, plena et perfecta charitas amoris Dei.

Quomodo ergo luic Sion dicitur : *Adorna thalamum tuum*? Thalamus namque ille cœlestis nunquam est non ornatus, nisi forte quando Jesus in cruce passus est; tunc enim quasi deposuit ornatum suum, quando et ipse sol superiorem sentiens in virtutibus angelicis mœstitiam, quodammodo mutavit vultum et habitum, abscondens in sinu suo radios lucis, et faciens tenebras super universam faciem terræ.

Est autem cœlestis ornatus in splendoribus sanctorum, habens diversa ornamenta utique in cognitione pulchritudinis et admirationis; serica præferens pallia in novem ordinibus angelorum; tapetia varia et depicta in meritis patriarcharum et prophetarum; hyacinthina pallia in conversatione apostolorum; purpurea in sanguine martyrum; crocea in puritate confessorum; byssina in integritate et castitate virginum. Ornatum istum in futuro expectare debemus, non modo explanare quod non sufficimus cogitare.

Habet thalamus iste inter illa quæ de terra nostra allata sunt ei, ornamenta pretiosa super omnibus aliis pretiosiora, tunicas illorum qui non inquinaverunt vestimenta sua, virgines enim sunt et sequuntur Agnum quocumque ierit. Nam et de longinqua terra solent ei venire opes, et peregrinæ merces quæ multum charæ sunt in cœlo, animæ utique sanctorum. De sua vero cultura et nativis opibus sunt angelicæ virtutes, quas sola artificis Sapientiæ manus contexit mirabiliter. Pinge, o anima, quascunque formas venustiores et pulchrior s excogitare poteris, et tamen non dico veritatem, sed nec saltem aliquam imaginationem cœlestis ornatus mutuaveris. *Adorna itaque thalamum tuum, Sion*, quia hoc totum puero Jesu debetur, hoc ejus Matri promittitur.

Inlectamus itaque et visum et stylum ad ipsam Matrem Domini, et de suo ornatu faciat festum Deo et angelis, et hominibus : Deo spectaculum, quando Verbum quod de corde suo eructavit, Pater, speculatur, Matris in utero incarnatur, tam non patiens illam suis abesse conspectibus, quam nesciens elongari a Filii amplexibus. Quando enim a Matre Filii sui oculos suos avertet Pater et Spiritus sanctus, cum omnimoda conversione Pater sit in Filio, Filius in Patre, Spiritus sanctus in Patre et Filio, nihilominus et in Matre et in Filio? O Virgo virginum, quid est hoc? Ubi es? Singulari et quodam modo inæstimabil pene immediate accedis ipsi Trinitati, ut si ullo modo Trinitas illa quaternitatem externam admitteret, tu sola quaternitatem complexes; sed est Trinitas, nec aliquatenus ibi fieri potuit aut poterit quaternitas. Non ergo es una persona de Trinitate quæ Deus est, quia variari aut alternari non possunt illæ personæ quæ ibi sunt, quia æternaliter sunt quod sunt; nec etiam quarta ad Trinitatem es, quia quartum Trinitati ad æqualitatem nihil est : quid ergo es? una et prima post Unitatem et Trinitatem, Mater ejus cujus Pater est Deus Pa-

ter; Mater ejus de quo procedit sicut et a Patre Spiritus sanctus.

Quæ tanta et talis es, *adorna thalamum tuum, Sion* : illustrissimus hospes ad te venit Pater, Filius et Spiritus sanctus. Explica si quid plicatum habes, propone si quid repositum, accende si quid extinctum, tege si quid humanum : totum deificetur, totum illustretur, totum simplicetur [f. simpliciter], ad subministrationem assumendæ naturæ nostræ sanctificetur; ut quod a Verbo de te assumitur, ante sit sanctum quam assumptum. *Adorna thalamum tuum, Sion*, ut nihil sit quod Pater abhorreat, nihil quod Filium offendant, nihil quod Spiritum sanctum rejiciat. Pater de sinu suo collocat Filium suum in utero tuo, Spiritus sanctus fovet et calefacit uterum tuum, et tu quid? *Adorna thalamum tuum*. Abraham non suscepit tales hospites; non Lot, non quilibet sanctorum tales taliter suscepit; et si aliquando ad animas sanctorum Deus ingressus est invisibiliter dono gratiæ Spiritus sancti, quando et ad quos ingressus est incarnandus unigenitus Filius Dei? cujus uterus imprægnatus est de Spiritu sancto? cujus caro et sanguis coagulata sunt in carnem hominis-Dei? Certe nullius nisi Virginis virginum; nullius nisi Sion, ad quam dicitur : *Adorna thalamum tuum, Sion*.

Præclarior certe ornatus virginalis uteri quam sidera cœli, mundior uterus de quo præscinditur surculus naturæ humanæ, quam stellifer axis : ornatior mansio virginalis paradisi, quam terrestris illius in quo Adam peccare potuit. *Adorna ergo thalamum tuum, Sion*, quidquid vitii est a te propellendo, et quidquid virtutis est acquirendo et possidendo. Præcipue duobus sterne palliis thalamum tuum, humilitatis et virginitatis, et sertum fecunditatis mutua ab hospite Uno et Trino, imo ab illo qui potius mansionarius est aperte quam hospes et peregrinus : sic Patrem honorabis humilitate, Spiritum sanctum virginitate, Filium fecunditate; satis est, bene ornata es, neque amplius, neque minus in ornatu tuo invenitur.

Jam ad illam Sion quæ est Ecclesia transeamus, et dicamus ei : *Adorna thalamum tuum, Sion*, etc. Tam cumulo acervo gloriæ et splendoris venustatur Ecclesia, ut possem appellare etiam oculos impudicos sola admiratione pulchritudinis, nisi ad lucem cæcos offerret oculos vanitatis et infidelitatis. Pio et religioso fidei oculo lustra diversas mansiones fidelium a Deo peregrinantium, et suspende animam a Babylonicis theatris, si vis intelligere decorem illum de quo dicitur : *Domine, dilecti decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ* (Psal. xxiii, 8). Primo attende exuvias sanctorum corporum quæ tam venerabiles sunt in honore, quam fecundæ et utiles in protectione. Thecas aureas et argenteas præparat eis devotio fidelium, ut quorum vita et conversatio fuit sancta et casta, eorum sit mansio decora et pretiosa.

Vide ministeria angelorum; attende quomodo

amleptur illos illæ dispositiones sacrorum ordinum, ut quod ab illis impletur vera manifestatione et manifesta veritate, ab ecclesiasticis ministerialibus imitetur saltem fideli et pia obumbratione. Quid enim exorcistæ? quid cantores? quid lectores? quid acolythi? quid subdiaconi? quid diaconi? quid sacerdotes? quid episcopi? quid archiepiscopi? quid summus et universalis episcopus? Nonne choros castrorum faciunt isti, de quibus dicitur: *Quid videbis in Sunamite*, id est Ecclesia, quæ est coccinea per fidem passionis Christi, nisi *choros castrorum*? (*Cant.* vi, 12.) Juxta religionem namque angelorum et admirationem [f. administrationem] illorum, totam ministrorum suorum componit Ecclesia militiam, unde etiam orat: *Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Adorna itaque thalamum tuum, Sion*; non contemptibiles personas in ministeriis Ecclesiæ præficiendo, sed quorum vita luceat super terram, quorum prædicatio audiatur in omnem terram, et quorum doctrina fulgeat ut sol et luna.

Considerate decorem Ecclesiæ in baptismatis ablutione, in chrismatis inunctione, in corporis et sanguinis Domini consecratione; in multis aliis quæ planius est quotidie videre quam modo exponere. *Adorna itaque thalamum tuum, Sion*, digne et fideliter sacramenta ecclesiastica contractando, sapienter et eligendis et præficiendis rectoribus providendo, regulariter et pie vivendo, fidem servando, veritatem tenendo, pacem persequendo. Plura de ornatu Ecclesiæ diceremus nisi ad finem tenderemus.

Jam ad Sion illam quæ dicitur anima fidelis parumper sermonem vertamus, et sic finem faciamus. Petere et mutuare decorem suum et ornatum thalami sui debet anima a Deo, ab Ecclesia, a Scriptura divina. In Scripturis namque quasi in speculo formam suam speculari debet, et cum invenerit aliquid nigredinis vel turpitudinis in habitu suo, ad sacerdotes Ecclesiæ concurrat, et de lepra remedium quaerat. Deinde a Domino qui fecit cælum et terram, ultimam absolutionis manum suppliciter postulans non recedat donec sanitatem recipiat. Lavet se in confessione, reformet in satisfactione, componat in oratione, adornet in mandatorum observatione. O anima, *adorna thalamum tuum, et suscipe regem Christum* amore, honore, fide, sacramentorum perceptione, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

IN CAPITE JEJUNII I.

Memento quia cinis et pulvis es, et in cinerem et pulverem revertaris (*Gen.* iii, 19).

Sancti Patres studiosa sollicitudine Ecclesiæ Dei invigilantes, docere, orare (70), studuerunt: ut esset docta in sermonibus, pulchra in moribus, et munita in omnibus actionibus suis. Docta utique tanquam Sponsa illius, cujus sapientiæ non est numerus. Pulchra nihilominus, tanquam uxor ejus,

(70) Deesse hic videtur, et *rigilare*.

A qui est candor lucis æternæ, Munita prorsus veluti illa, quæ in montibus habet fundamenta, et est civitas regis potentissimi; cujus fortitudo veluti rhinocerotis, quod animal alio nomine monoceros vocatur; propter singulare cornu quod gestat in nare, et nulla fortitudine vincitur.

Ad hanc itaque Ecclesiæ doctrinam, pulchritudinem et munitionem pertinent cineres, qui capitibus Christianorum hodie imponuntur, doctrinam, ut cognoscamus sumentum nostrum; pulchritudinem, ut lavemus cor nostrum; munitionem, ut opponamus adversario clypeum humilitatis. Ut autem sacramenti pulchritudo vobis innotescat; non attendamus vilitatem ipsius cineris, sed virtutem veræ humilitatis; nam per cinerem humilitas designatur. Sub exemplo autem id vobis demonstrandum est, ut non in obscuro et latenti sermone simplicitatem quorundam fraudemus.

Exemplum vobis hoc est: Arbor sive lignum frondosum et ramosum forte occurrit nobis; laudamus et magnificamus proceritatem staturæ, viriditatem frondium, opacitatem ramorum; non post multum temporis succiditur, comburitur et in cinerem redigitur. Ubi est ergo, ubi illa proceritas, ubi viriditas, ubi opacitas? Humiliata est certe gloria illa usque ad cinerem. Hoc idem de leone fortissimo; hoc idem de equo velocissimo; hoc idem de accipitre rapacissimo; hoc de ipso homine superbissimo. Quid hæc omnia dum vivunt, nisi quoddam lutum, stans et ambulans, comedens et bibens, loquens et ridens, quandiu anima est in eo? Venit finis, venit mors; et cinis revertitur ad cinerem, pulvis ad pulverem. Quid interim superbit terra et cinis? Aufer extolentiam oculorum, o homo, quia fenestræ istæ cito claudentur et non aperientur usque ad diem judicii. Prohibe pedes tuos a malo, quia tibi istæ colligabuntur usque ad novissimum dierum. Refine manus ab effusione sanguinis, a rapina et præda, quia complodentur, et inflexibiles sternerentur in ventre terræ. Omnia membra corporis tui castiga, quia festinato mors accurrit, sicut equus cum impetu currens ad bellum; ut absorbeat hoc mortale corpus. Quid tunc fiet? in sepulcro reponeris, et sine socio remanebis, donec computrescas.

O bone Christiane, antequam veniat tempus illud, *memento quia pulvis et cinis es; et in pulverem et cinerem revertaris*. Impone capiti tuo cinerem, ut humiliter sentias, et nunquam inflatus spiritu mentis tuæ superbias. Memento non vana revolutione cogitationis perfunctoriæ, quæ transit ut nubes matutina; sed cum pondere meditationis columbiæ: cum gemitu namque est meditatio columbæ. Unde magnus ille pœnitens Ezechias, cui adjecit Dominus quindecim annos: *Meditabor*, inquit, *ut columba* (*Isa.* xxxviii, 14). De hujusmodi *Memento* loquitur Psalmista: *Nunquid pulvis confitebitur tibi, aut annuntiabit veritatem?* (*Psal.* xlii, 10.) Audi remunc-

rationem hujus Memento : *Audit Dominus et miseratus est mei : Dominus factus est adjutor meus (Psal. xxix, 11)*. Misertus est ignoscendo præterita. Adjutor factus est, de futuris cautelam subinferendo ex gratia.

Tu quoque dic Deo reciproce : *Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me (Job x, 9)*. O conditor Deus, vide introitum meum et exitum meum. Quam vilis laguncula natiuitatis meæ, cum in vulva genitricis tam spurco et fetido refluxu commiseretur lutum in paterno et materno coitu ! Lutum tam vile, quod odoratus vix ferret, nisi immunda delectatio interveniret ! O quam vilis janua ! quam despecta porta nostræ natiuitatis et conceptio ! Memento ergo, Deus, originis nostræ quando peccamus

Quid enim mirum si immundus sum, qui de immundo semine conceptus sum ? Non degenero a prima origine si opera carnis facio ; si carnali concupiscentia tentor. Non tamen impropero tibi quod talem me feceris ; sed flecto ad pietatem, quod de tam ærumnosa materia, tam pretiosum animal, propter imaginem tuam creaveris. Si nobilitatem animæ, in qua est imago tua, in me consideras, et conversationem sanctam expetis, rursus considera quod sicut lutum, secundum corpus, me feceris. Quam justo oculo a me imaginis tuæ opera exigis, tam pio respice domum luteam, cui eam vinculis pene insolubilibus connexeris. Memento non mirum esse, si lutum sit sordidum. Memento..... secundum naturam pulverem esse mobilem et dissolutum.

Contaminaciones itaque meas et dissolutiones noli tam districtè ferire, ac si essem anima sine corpore. *Nome sicut lac multasti me, fragili compaginatione elementorum, et sicut caseum me coagulasti (Job x, 10)*, soliditate membrorum ? *Pelle et carnibus, tanquam tunicis pelliceis, vestisti me. Ossibus et nervis compegisti me (ibid., 11)*, veluti basibus et columnis. *Et sic repente præcipitas me ? (Ibid., 8)* pro uno gustu vetiti pomi ejiciendo de paradiso ; et contra Eden, id est paradisum, collocando, *Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me (ibid., 9)* ; ut cum iratus fueris misericordiæ reminiscaris, et severitatem justitiæ tuæ temperet fragilitas conditionis meæ.

Sicut opponis mihi : *Memento quia cinis et pulvis es, ne superbiam* ; sic tibi objicio : *Memento quod sicut lutum feceris me, ut compescas iram tuam*. Ego in signum recognitionis cinerem in capite accipio : tu noli ferire animam insignitam hujusmodi signaculo. Forte audacius et confidentius loquor ; ibi gladium tuum non timeo, ubi crucis et cineris vexilla porto. Hoc scuto, et hac galea, tibi, non contra te, milito. Tuum militem, etsi inertem, occidesne, et non defendes ? Ecce sub signis tuis milito ; tu protege sub umbra alarum tuarum, Christe

(71) Epist. 9, et homil. 34.

A Jesu, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XV.

IN CAPITE JEJUNII II.

Memento quia cinis et pulvis es, et in cinerem et pulverem reverteris (Gen. iii, 19).

Hæc admonitio sufficit nobis, et ad pœnitendum de præteritis, et ad dolendum de præsentibus, et ad abstinentium a futuris. Hæc tria, fratres charissimi, valde sunt necessaria ; ut nobis propitiatur illa Dei propitiatio, illa copiosa redemptio quæ apud Patrem pro nobis quotidie interpellat genitibus inenarrabilibus. Unde Joannes : *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum, qui est propitiatio pro peccatis nostris (II Joan. ii, 2)*. Et apostolus Paulus : *Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus (Rom. viii, 26)*. Dei autem adjutores sumus, si pœniteamus, si doleamus, si abstineamus. Quid itaque veniat in pœnitentia ; quid in dolore, quid in abstinentia, videamus. Et primo videndum quid sit pœnitentia.

Pœnitentia est, ut ait Gregorius (71), commissa flere, et flenda non committere. Nam qui sic alia peccata deplorat, verumtamen alia committat, pœnitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Isidorus (72) : Irrisor est qui adhuc agit quod pœnitet ; nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare superbus. Augustinus : Inanis est pœnitentia quam sequens coinquinat culpa : nihil prosunt lamenta, si replicantur peccata. Gregorius : Qui admissa plangit, nec tamen desinit, pœnæ graviore se subjicit. Satis ex auctoritatibus his intelligere potestis quid sit, vel qualis esse debeat pœnitentia. Qui autem pœnitet, secundam tabulam post naufragium tenet : sicut enim in baptismo deletum est quidquid culpæ præcesserat ; sic per pœnitentiam deletur reatus qui de peccato remanserat. Ut itaque pœnitentiam agas, Memento quia cinis et pulvis es.

Non es lapis, non ferrum, non testa ; sed pulvis et cinis. Si lapis esses, flecti ad pœnitentiam non posses ; si ferrum, durus et indomabilis esses ; si æs, quam contumax in defensione erroris remaneres ; si testa, nullo igne liqueceres. Satan ferreus est, Pharao lapideus, Adam æreus, Judas testaceus. Petrus vero, David, Maria Magdalena, cinerem se recognoscunt : et quid faciunt ? in amaritudine pœnitentiæ effundunt se in terra, humiliantes se usque ad pulverem : *Humiliata est, inquit, in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster (Psal. xliii, 25)*. Inde est quod Petrus nominatim exprimitur in resurrectione ; ubi dicitur : *Ite, dicite discipulis ejus et Petro, quia præcedet vos in Galilæam (Marc. xvi, 7)*. Stimulum conscientie qui remanserat in culpa negationis, a corde vere pœnitentis exclusit et excussit Deus, qui non connumerat illum inter alios, sed præ aliis gaudium resurrectionis illi per angelum mandat. Jam enim

(72) Lib. ii Sent. c. 3.

mens apostolica, forte præ confusione facti, pascere A hodos vix delegerat, nec ad sanctum illum conven- tum redire audebat.

Quid tu David? quid dicis de te ipso? *Ego sum vermis, et non homo: opprobrium hominum, et abjectio plebis (Psal. xxi, 17)*. Sed tu mulier, in civitate peccatrix, qua fronte frontem Salvatoris aspicias? *Non aspiciam, inquit, hominem ultra (Isa. xxxviii, 11)*, ne dicam Deum et hominem: secus pedes, post ostium, post parietem, prostrabo me ipsam, quia pulvis et cinis sum, tota combusta incendio laboriosæ concupiscentiæ usque ad favillam et cinerem. Quæ hæcenus conculcata sum ut lutum platarum; nunc ad pedes Plasmatoris mei, aliud componam lutum; non de saliva, sed de lacryma mea; recordata utique, quia sum pulvis et cinis, B et effudi in me animam.

Revera sicut prodigus dissipavit omnem substan- tam suam vivendo luxuriose cum meretricibus; sic ego devastavi omnia ligna paradisi Dei mei, id est omnia dona gratiæ et naturæ; flagrans illo igne qui ardet usque ad inferni novissima. Quot scintillas illiciti amoris evaporavi! quam celsam fici flammam; quam grandem silvam stultorum consumpsi: quot prunas, quot carbones in sinu multorum congressi! sed jam tandem ad favillam declinavi, et cinerem emortuum mihi retinui. Memoria malorum, cinis, non qui spargendus sit in ventum, ne cæcitate operetur oculorum; sed qui recolligendus est in sacculo cordis, et miscendus aquis ad ablutionem pannorum mulieris menstruatae. Sic enim præcepit mihi Dominus: *Peccatorum, inquit, tuorum jam non recordabor (Isa. xlvi, 25)*: ecce dimissa sunt peccata tua, quoniam dilexisti multum; tu autem memor esto. Inde est quod dicitur: *Memento quia cinis et pulvis es, etc.* Jam de penitentia auctoritates sanctorum vobis, fratres charissimi, proposuimus: de dolore cordis et confusione exempli adduximus. Restat nunc de abstinentia aliqua prosequamur.

Abstinentia vero duplex est: abstinentia a cibo, et abstinentia a malo. Prior vero est abstinentia a malo, secunda a cibo: illa nullo tempore relaxanda, hæc pro tempore remittenda. Est enim sicut arcus, qui nec semper intenditur, ne deficiat; nec semper D remittitur, ne officium suum perdat. Sic abstinentia cibi cum modo et ratione tenenda est, ut propter vitia extenuanda seu mortificanda jejunetur; pro reparatione vero naturæ, corpori, congruo tempore indulgeatur. Epularum siquidem abundantia, et ciborum repletio, sumentum parant titillationibus et incentivis carnis. Unde Hieronymus: Venter distentus cibo, despumat in libidinibus. Mordaciter quidem, sed veraciter hoc dictum est: nam quasi scopulis illisa esca in interioribus et receptaculis ventris, spumam ex superfluis, tam per superiora quam per inferiora emittit.

Cum ergo extenuaveris illas concretiones humorum parcitate cibi, minores molestias senties in

egestione, sive retentione illarum. Cibo multo velut cinerum congerie superjecta, sensus sopitur: ingenii acumen obtunditur; vigiliarum excubiæ in somnum declinantur, et tota virtutum familia lethargum patitur. Abstinentia vero contraria operatur, penna velociori extollens quidquid animæ marcidum fuerat; totum revirescere faciens truncum animæ, cujus rami aruerant hiemali negligentia et torpore: hoc de abstinentia ciborum.

De abstinentia vero a malo, quid amplius dicendum cum pene nihil aliud Scriptura moneat? *Declina, inquit Psalmista, a malo et fac bonum (Psal. xxxvi, 27)*. Quod nobis facere præstare dignetur Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVI.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Ductus est Jesus in desertum a Spiritu ut tentaretur a diabolo (Matth. iv, 1).

Quando procedendum ad bellum, arca præcedebat populum; quia ante faciem nostram Christus Dominus, tanquam Gad accinctus præliatus est; cum tentatus est per omnia pro similitudine carnis peccati, tamen absque peccato. Membra hujus capitis, filii hujus Patris sumus, quicumque ex aqua et Spiritu sancto regenerati sumus. Caput membra regit, pater filios erudit. Membra quoque caput sequuntur, et filii patrem imitantur. De membris dicitur, quia: *Si quid patitur unum membrum; compatiuntur omnia membra (I Cor. xii, 26)*, propter vinculum unitatis, et moderamen capitis. De filio identidem dicitur: *Quia quæcumque Pater fecerit; hæc eadem et similiter Filius facit (Joan. v, 19)*.

Spectemus itaque caput et Patrem nostrum, tanquam principem belli, qualiter cum hoste confligat, quam dispensative jacula inimici excipiat, quam patienter perferat, quam sapienter depellat. Non excipit nolens; non sustinet invitus; non rejicit impatiens; non relidit in jacentem temerarius: non formidolosus fugit tentatorem, sicut nec proditorum, aut crucifixores, nec contumelia afflicta audacitatem tentare, sed ratione contradicit; non instantia tentationis succumbit tentatori, sed moderata responsione primo instruit, dicens: *Non in solo pane vivit homo; sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. iv, 4)*. Secundo male interpretantem Scripturas reprehendit, dicens: *Non tentabis Dominum Deum tuum (ibid. 7)*. Tertio procacem et protervum confundit, dicens: *Vade Satana (ibid. 10)*. Sic malitiæ jacula in scuto patientiæ excipit incarnata Dei Sapientia: et non in clamore obtinet victoriam de hoste, sed in ratione, et Scripturarum auctoritate. Sic David contra Goliath; sic Samson contra leonem et ursum; sic Gedeon contra Amalech, sic Moyses, sic Josue contra Pharaonem, contra Seon et Og, contraque adversarios populi pu-

gnant, et eos expugnant. Omnes isti fortes ex fortissimis Israel, tenentes gladios, et ad bella doctissimi, sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum, id est contra diabolum, qui sitit sanguinem animarum.

Sed ut ad nostras veniamus phalangas, et stationes hostium consideremus; et quanta congestione armorum machinas erexerunt, superspeculemur: tunc enim quæ bello sunt necessaria cogitabimus, si hostilem virtutem sufficienter æstimaverimus. Attendite ergo, fratres charissimi, principes tenebrarum loricatos et galeatos, in equis et curribus gestatos; gestantes arma bellica, ab omni vento cæli venientes et concurrentes ad debellandum populum Christianorum; et præcipue congregationes religiosorum: *Hi in curribus, et hi in equis; nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus (Psal. xix, 8).*

Statuamus ergo in sinistra parte illos tanquam hædos fetentes, sed et leones sævientes: principes, scilicet tenebrarum, qui cum exercitu suo et gente pessima statuerunt contra nos castra. Ad dexteram vero occupemus munitiones vexilli triumphalis, quoniam vias quæ a dextris sunt novit Dominus et *Dominus a dextris est mihi ne commovear (Psal. xv, 8).* Interponatur quoque alveus baptismalis inter castra et castra. Urbs fortitudinis nostræ, turris Sion prope sit nobis ad refugium, quia illis est turris confusionis, et civitas quæ Babyloonia appellatur; illi in robore confidunt, et brachio suo. Nos neque in arcu, neque in hasta, sed in nomine Domini faciemus virtutem. Judas alligavit ad vitem pullum suum, id est corpus suum in passione tradidit, erit dux belli; et cum eo David percussit decem millia in millibus suis, triumphans in corpore suo super lignum crucis, potestates aërias; necnon et Samson, qui interpretatur *sol eorum*, et suffocavit propria manu leonem illum qui circuit quærens quem devoret. Gedeon etiam rogandus est, ut nobiscum veniat cum trecentis signatis in fronte signo crucis, qui non flexo poplite lambuerunt aquas.

Abraham denique, pater multarum gentium, cuius et nos filii sumus; nonne et ipse cum trecentis vernaculis suis venit in auxilium nostrum? Moyses D qui educit populum de Ægypto, et ipse valde est utilis nobis in hoc bello. Annon et Josue secum adducet principem militiæ, ut sit robustus bellator coram Domino? Cum omni fiducia bello nos immisceamus, si tales duces et principes in castris Domini habuerimus. Sed antequam assultum faciamus, acies adversariorum qualiter procedant depingamus. Tyrannus quidam qui habet septem diademata, id est universam malitiam in capite suo, sedens in cathedra pestilentiæ, convocatis principibus et satrapis suis, dolos et fraudes concinnat, diffidens de viribus adversus palæstram nostram. Tamen et multa licentia accepta ab eo sine cuius permissione non oppugnaret nos, et sine cuius au-

xilio non expugnaremus eum; aoutitur ea infragens habenas maxillarum suarum, quibus coustringitur, ne tantum nocere possit, quantum velit. Æstimemus igitur sicut dignoscere per umbram possumus: Imo aliquando et per experientiam, quæ sint illæ potestates; qui principatus tenebrarum harum, qui militant sub illo principe militiæ diabolo.

Princeps principum pestilentiosior occurrit superbia, cuius nomen declinatur genere feminino, sed malitia ejus non declinatur etiam a genere masculino. Sub hasta sua incurvat colla superborum et sublimium; et ipsa triumphat de regibus, de nobilibus, de prudentibus secundum carnem, de sanctis et religiosis, de omni genere hominum qui moventur super terram. In equo velocissimo sedet, qui mobilior est omni vento, adeo ut præcurrat super pennas ventorum, ut pene non sit qui se abscondat a squalore ejus. Tyrannus iste primus occurrit in acie Christianæ militiæ, et ultimus recedit. Ante luciferum surgit ad pugnam, et nec post vesperum quiescit. Quocumque te verteris, aut tergo insidet, aut faciem possidet. Aliquando enim superbia scientem et animadvertentem inflat. Aliquando etiam non percipientem maculat. Hæc regina Amazonum quæ bello muliebri, non fragilitate, sed mollitie, multa virorum regna et terras sibi acquisivit. Hanc juvenes; hanc senes; hanc adolescentulæ; hanc vetulæ, hanc clerici; hanc canonici et monachi; hanc ipsi eremitæ nec in cinere et cilicio declinant; sed horum plurimi simulates fugere, magis sequuntur eam. Mirum est, quod quicumque corde illi famulantur, magis eam voce detestantur.

Hæc tota virtute et audacia sua, aciem humilitatis subvertere attentans, ipsum Jesum aggreditur; et dissimulatione ejus diutius perpressa, nec eatenus justo talione repercussa, tandem quod in vase illo fictili seu vitreo corporis Jesu continebatur, sensit et recessit; nam stare non potuit, quæ uno pede venit, sed illo fracto, cum nullo abiit. Cum enim diceret: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me (Matth. iv, 9)*; supra se promittens; et non sua sed ejus cuius erant quæ promittebantur, illi ostendens: relisa scopulo veritatis, et elisa cum suo bene merito pudore, abscessit; mentita est enim superbia sibi. *Vade, inquit Dominus, Satana; scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies (ibid., 10).* Forti pugione isto, usque ad ipsa vitalia, defixa superbia; quasi de vita desperans, grabato infernali se contulit; deinceps futura vilior etiam inter sorores sive filias nequissimæ stirpis.

Premiserat autem quasi minoris roboris, duas sorores sive filias, eadem superbia. Revera præ superbia sua dedignata prima egredi, gulam scilicet et inanem gloriam. Gulæ ergo et vanæ gloriæ ut intorquerent jacula, et murum abstinentiæ suffoderent, injunxit; et post si dignum esset, venturam

se spondit. Gula ergo una de plebe, sed multa in plebe, nam per suas gulas non singulos, sed plurimos possidet. Gulam non gulosam Jesu attractans, tractu consuetudinario putavit se lenire illam, et demulcere ut peteret escas, non de consuetudine tantum esurientis, sed et de potentia miracula facientis. Tentavit ergo gula de gula Dominum, ut ex proprio desiderio gulæ, novo miraculo de lapidibus panem faceret. Sed nec gula ita urgebat panem qui de cælo descendit, ut pro pane de lapide faceret panem; nec tentator adeo prævaluit, ut signa Deitatis in hoc præriperet, et aliquatenus de Deo homine certior fieret.

Elisa itaque tentatio gulæ et elusa, deinde sequitur inanis gloria, quæ tam ex victoria, quam ex abstinentia, plerumque infesta est aliis hominibus. Evacuare ergo quærit in Christo veram gloriam, inanis gloria; dum ad favorem ostentationis deorsum se mittere suggerit qui gradus habebat, quibus decenter descendere poterat. Inane prorsus hoc esset; quia sine causa fieret: et ista secundo lapide redargutionis, de vase pastoralis a David percussa et repulsa, sequitur illa quæ extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in montem excelsum, ostendat omnem gloriam mundi, et dicat: *Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraveris me.* Hac quoque, tertio lapide peremptorio de eodem vase pastoralis, in fronte vulnerata, victoria secuta est, et cum triumpho angeli accesserunt et ministrabant ei. Redeamus ad nostra a castris Dei; et sub eodem rege, eadem lege, cum eodem hoste, videamus quomodo dimicemus.

Jam vero dictum est de illa, quæ ambulat in equis, sed et equis vehementibus, superbia; cujus lorica impenetrabilis, cujus hasta penetrabilis; cujus sella variabilis; cujus equus valde mobilis; cujus scutum mirabiliter depictum; cujus totus apparatus satis appetibilis, si non esset damnabilis. Alio tamen ordine contra nos moventur, quam contra caput nostrum, quia vident nos ampliores in præsumptione, et imbecilliores in congressione. Cursum itaque et incursum faciunt; non eodem semper ordine, sed aliquando mutato, ex industria, ne discamus semitas illarum et cautiores efficiamur. Modo itaque urget ante alios calcaribus equum suum, inanis gloria, modo invidia, modo ira, modo tristitia, modo avaritia, modo ventris inguivus, modo luxuria. Vide assecclas habere et collaterales inanem gloriam, secundum genus suum (quæ cum illa, et post illam cinerem commoven-tes, improvise efferuntur et lanceis suis vulnerant nos) inobedientiam, jactantiam, hypocrisim, contentionem, pertinaciam, discordiam, præsumptionem, novitatem; cinifes isti quam graviter terebrant oculos animæ; et prædones isti quam avare diripiunt substantiam nostram, usque ad corrigiam caligæ. Fures isti quam subito dormientes comprehendunt et apprehendunt.

Est autem familia, et familia seorsum. Familia

A inanis gloriæ seorsum, familia invidiæ seorsum, quæ est odium, susurrum, detractio, exultatio in adversis proximi, afflictio in prosperis. Familia iræ seorsum, quæ est rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blasphemia. Familia tristitiæ seorsum, quæ est malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor, vagatio mentis. Familia avaritiæ seorsum, perditio, fraus, fallacia, perjuria, inquietudo, obduratio cordis contra misericordiam. Familia ventris seorsum, quæ est inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis. Familia luxuriæ seorsum, quæ est cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror vel desperatio futuri.

B Ecce istæ sunt familiæ vitiorum, in quibus non est deficiens, nec solvitur cingulum de renibus earum. Cum vigilantibus bellum habent continuum: quinimo somnos interrumpunt, vel interdum foeda imaginatione corrumpunt. Unde tot phantasticæ illusiones dormientibus subrepunt; nisi quia immittuntur immissiones malæ, per angelos malos? Sed quia jam sermo excedit modum; et si non omnes familias virtutum, saltem principes, id est principales virtutes opponamus castris Philistinorum; quatenus sub aliis earum defensi, captivitatem et pericula omnia effugiamus.

C Illa ergo virtus, in qua pendet omnis ordo præceptorum, et quæ non impar est in velocitate quam in omni probitate et fortitudine; illi cujus arrogantia est plus quam fortitudo ejus; illa, inquam, ordinata ut castrorum acies, proferat familiam suam in arma lucis, et subita coruscatione fuget invalidam gentem tenebrarum. Disponat quoque per familiam, et familiam choros sequentium, et cum illa procedentium ad bellum. Hæc est charitas.

Humilitas cum sua familia recto tramite incedat et oppugnet inanem gloriam. Deinde dilectio proximi cum familia sua irruat in castris invidiæ, et debellet eam usque ad mingentem ad parietem. Post hanc pax cum familia sua, iram vincat, et nullas ex ea reliquias relinquat. Videns gaudium spiritus, sorores tam nobiliter de adversariis triumphare; accedat cum familia sua, et tristitiam exterminet de omnibus finibus suis, possidens portas inimicorum suorum. Corde dilatato eleemosyna larga, cum familia sua avaritiam, quæ est idolorum servitus amputet, ut memoria ejus non remaneat sub cælo. Tot victoriis adeptis, quæ custodia honorum hominis est tanquam habens clavem in manu sequatur abstinentia, et comescat ventris ingluviem, sicut Nabuzardam principem coquorum regis Babylonis. Soror charissima cum ista veniat castitas, et triumphum compleat; in quo infernus gemat, et cælum gaudeat. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVII.

FERIA SEXTA POST DOMINICAM PRIMAM QUADRAGESIMÆ.

Erat dies festus Judæorum; et ascendit Jesus Jerosolymam. Est autem Jerosolymis probatica piscina quæ cognominatur Hebraice Bethesda, quinque porticus habens (Joan. v, 1, 2).

Peccatum quod de malitia prodiit et origine, suam in multas propagines nativam malitiam dilatavit. Primo suo partu poenam actori suo homini genuit laborem et dolorem invenit, ærumnas multiplicavit, et dies festos de felici paradisi habitatione, et Creatoris sui familiaritate, in luctum hujus peregrinationis convertit. Inde dies isti nubis et caliginis, dies mali et parvi, dies afflictionis et mœroris, dies incerti, et qui velut umbra transeunt; miseria sua miseros faciunt, amaritudine amarus; sterilitate infecundos, vanitate vacuos et infructuosos. Quomodo ergo erat dies festus Judæorum.

Joel propheta in initio libri sui dicens: *Espergiscimini ebrii, et flete, et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab ore vestro (Joel. 1, 5);* causas subsequentes adjungit, unde populo illi sint dies non festi, sed doloris, addens: *Gens enim ascendit super terram fortis et innumerabilis; dentes ejus ut dentes leonis; et molares ejus ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum, et ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam et projecit; albi facti sunt rami ejus. Plange quasi virgo accincta sacco, etc. (Ibid. 6 et seq.)*

Gens ista fortis et innumerabilis, quæ ascendit super terram, ad litteram est eruca, locusta, bruchus, rubigo: moraliter passiones carnis et vitia animæ, quæ super terram ascendunt; cum peccatum regnat in corpore nostro mortali, ad obediendum desiderii ejus; et tunc ponit vineam in desertum, cum animam ad imaginem et similitudinem Dei factam, ad botros et uvas mandatorum et contemplationum Dei propagandas, suggestionibus suis, humorem gratiæ detrahens, bonitate Dei vacuat, et radices boni operis nequiter extirpat; ficum quoque decorticat, quando abundantiam dulcedinis Domini, non solemnitate, sed superficie exterioris habitus exturbat, nudans exspoliat, sicut Jerichontini latrones descendente a Jerusalem in Jericho exspoliaverunt, quando bona naturalia sic immiunant, ut nec apud Deum, nec apud homines gratiam relinquat. Projicit, sicut illi qui plagis impositis abierunt semivivo relicto (Luc. x, 30); quando abominabilem ita efficiunt, ut etiam Pharaoni fetere dicatur, nec ullus seductori labor ultra sit; cum talis, quasi bos ductus ad victimam, sequatur diabolium, et adhæreat peccato, ut non possit implere ventrem suum de siliquis quas porci manducant.

Albi facti sunt rami ejus. In hypocrisi forte occulta dedecoris tegentes; vel equum pallidum quem mors sequitur, equitantes. Quod si quatruidane jam fetens, habens sororem Mariam pro te lacry-

A mantem, cui dicitur: *Plange quasi virgo accincta sacco; Judæus, id est confitens factus fueris, quia confessio secunda tabula est post naufragium, noctem convertes in diem, mœrorem in lætitiā; et erit dies festus Judæorum, sicut in eodem propheta post pauca sequitur: Filii, exsultate et lætami in Domino Deo vestro; quia dedit doctorem justitiæ; et reddam vobis annos quos comedit locusta, et rubigo, et eruca (Joel. 11, 23).* Nam vera confessio et poenitentia, sicut Maria et Martha suis mentis, etiam quatruidanum fetentem Lazarum propter locustam, erucam et rubiginem, id est gulam, luxuriam, invidiam, et detractionem, de sepulcro revocant. De ventre cetti Jonam recipiunt, et de ore leonis extrahunt.

B Ecce dies festus Judæorum cui accurrit pater prodigi, cui interest Jesus; quia sine Jesu Jerosolymis, hoc est in civitate sancta, in congregatione sanctorum, in confessione peccatorum, non est venia, non est lætitia, non est solemnitas et dies festus Judæorum. Ne autem sterilis et vacua, inanis et arida sit ista solemnitas contentium: sequitur unde sit omnis virtus poenitentium.

Est autem, inquit, Jerosolymis probatica piscina, quinque porticus habens. Jesus, quem in confessione tanquam serpentem debes aspicere, est piscina plena aquæ gratiæ, in qua lavantur hostiæ quæ Deo sunt immolandæ. Habet certe quinque porticus, quinque plagas corporis sui ad reponendos pullos quasi modo genitos, infantes desideriorum nostrorum; ad hospitandos a paradiso advenas, pauperes spiritu et peregrinos. Ad emanandas emissiones deliciarum paradisi; ad excipiendos fugitivos, quinque sensus nostros a formidine majestatis in fossa petra, quæ est Christus passus, fugientes ad testes de redemptione nostrâ contra diabolium, duos vel tres producendos; quia *in ore duorum vel trium testium stat omne verbum (Matth. xviii, 13).* Unde apostolus: *Si Deus pro nobis, quis contra nos? (Rom. viii, 31).* *In his jacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum (Joan. v, 3).* Beati qui vigilant ad fores istas, conservant ad fores hujus ostii, quod est in cœlo apertum. *Qui enim mane vigilaverint ad me (ait sive anima Jesu, sive divinitas habitans corporaliter in piscina ista, id est in homine Jesu, quæ Hebraice dicitur Bethesda, id est domus frugum, id est virtutum; vel domus venatorum, id est peccatorum de campis silvæ mundanæ) invenient me (Prov. viii, 17).* Hic enim puteus satietatis, vel puteus septimus, ubi divinitas, ubi anima, ubi corpus quinque plagis quinque partitum. Sitivit ad te, o putee satietatis, anima mea quam multipliciter, et caro mea, quæ languida est, quæ cæca, quæ clauda, quæ arida; sed tamen expectat aquæ motum. Adhuc sitio aquam illam quæ de illo latere, tanquam a dextro latere altaris, exivit semel in cruce.

Frequenter in vera confessione, et cordis contritione, in Jordane isto Naamam leprosus septies se

lavit, et restituta est caro illius sicut caro pueri; A
 qua tria et quatuor scelera Damasci animam illam
 non condemnabunt, quæ a septem criminalibus
 fuerit sanata, et de quibuslibet venalibus com-
 puncta. Si languore aliquo quasi præoccupata de-
 tenta es, o anima, aquæ motum juxta piscinam
 devote, id est divinam miserationem patienter
 expecta; quia, etsi moram fecerit, tamen veniens
 veniet. Cor, enim, contritum et humiliatum non
 spernet. Si cæca viam pacis nesciens, sicut cæcus
 in via nec voluntatem Dei, nec te ipsam cognoscens,
 non minoris est efficaciam hæc aqua, quam saliva,
 quæ, luto facto, cæcum a nativitate illuminavit.
 Expecta ergo aquæ motum. Si clauda nervo femo-
 ris percusso, ita quod rectas nunquam semitas
 tenueris, clama: *Sicut cervus desiderat ad fontes*
aquarum, ita desiderat anima ad te Deus (Psal.
 xli, 2). Si arida exsors divinæ gratiæ, accede ad
 thronum gratiæ, dicens: *Anima mea, o Deus, sicut*
terra sine aqua tibi (Psal. cxli, 6); et statim con-
 vertetur in exitus aquarum.

Sed quis movet hanc aquam? angelus; sic enim
 sequitur: *Angelus autem Domini secundum tempus*
descendebat in piscinam, et movebatur aqua (Joan.
 v, 5). Angelus iste qui commovet aquam, vel an-
 gelus est nobis a Deo datus, qui movet supernæ
 pietatis viscera, ex injuncto sibi officio divinæ gra-
 tiæ, gemitus nostros referens, et miserabiles æstus
 tam de nostra fragilitate, quam de peccati stimula-
 tione; vel ipse magni consilii Angelus, qui se ipsum
 ingenita bonitate, cujus natura bonitas, movet; C
 sicut viscera Joseph super fratre suo continere se
 non poterant; et pluit super nos misericordias
 fideles, misericordias ab æterno, et usque in æter-
 num, ut sanet omnes infirmitates nostras, et con-
 soletur nos ab operibus nostris. Vel angelus est
 Spiritus gratiæ et precum qui a Patre, Filioque
 procedens, orat pro nobis gemitibus inenarrabili-
 bus; nec sine ista ineffabili motione, qua nobis
 datur datum optimum, et donum perfectum, ad nos
 venit.

Ipsa ejus missio, est ista eadem totius Trinitatis
 motio, misratio, quam expectat multitudo magna
 prædestinatorum, et salvandorum, adhuc tamen
 languentium naturali necessitate, cæcorum errore,
 claudorum affectu, aridorum devotione expectan-
 tium aquæ motum in spe veniæ: non enim cum
 observatione venit regnum Dei, de quo dicitur:
Non est vestrum nosse tempora, vel momenta quæ
Pater posuit in sua potestate (Act. i, 7); ut quasi
 nostrum sit metas ponere potestati supernæ quando
 fluat piscina, quæ sicut ubi vult spirat, sic et
 quando vult. Expecta ergo motum aquæ, ut nun-
 quam ab oratione cesses et expectatione, donec
 veniat gratia; habet enim horam suam sicut Domi-
 nus ait Matri suæ: *Nondum venit hora mea* (Joan.
 ii, 4), et in passione: *Venit hora ut clarificetur*
Filius hominis (Joan. xii, 23). Unde bene dicitur:
Angelus Domini secundum tempus, id est suæ vo-

luntatis et prædestinationis, descendebat in piscinam,
 et movebatur aqua.

Non perfunctorie dictum est: *Secundum tempus.*
Omnia enim tempus habent (Eccl. iii, 1), unde et
 de Machabæo dicitur: *Videns Jonathas quia tempus*
eum juvaret, misit Romam renovare amicitiam
(I Mach. xii, 1). Apostolus quoque ait: *Quia Chris-*
tus secundum tempus pro impiis mortuus est
(Rom. v, 6). Juxta hunc sensum in Numeris legitur
 (cap. xxxv), quod exsules, et profugi ante mortem
 pontificis, nullo modo in urbes suas reverti pote-
 rant. Quid enim mors pontificis nisi aquæ motus,
 quando commota est civitas, et contremuit terra,
 quando cœli de cardine suo moti sunt; quando
 dicunt angeli: *Surgamus ex his sedibus*; quando
 vertiginem passus est mundus? et hoc totum secundum
 tempus beneplaciti Dei, sicut dicitur: *Tempore*
accepto exaudivi te (Isa. xlix, 8)

Movebatur aqua novitate religionis, efficacia reli-
 gionis, miraculorum multiplici admiratione, patienti-
 æ insuperabili virtute, publicanorum et meretricum
 familiaritate, superborum, scribarum et pharisæorum
 intrepida increpatione, omnium quæ vellet
 facere et dicere facillima possibilitate, Dei Patris
 æterna generatione; sed mota aqua, mortua est
 vita. Invaluit enim populi seditio, et facta est in
 Jesu animæ et corporis solutio. Quid tunc? Certe
 piscatio bona, et copiosa innumerabilium piscium
 consecuta est sicut vulgo dicitur: quia bonum est
 piscari in aquam turbidam.

Inde sequitur: *Et qui prior descendisset in pisci-*
nam post motionem aquæ, sanus febat a quacunque
tenebatur infirmitate (Joan. v, 5). Periculosa est ad
 Dominum veniendi mora, quia tollit Esau primoge-
 nita sua. *Non tardes*, ait Scriptura, *converti ad*
Dominum (Eccl. v, 12). Inde etiam David post
 mortem Absalon repetens Jerusalem, mittit ad ma-
 jores natu Juda, dicens: *Cur venitis novissimi ad*
reducendum regem in domum suam? Fratres mei
vos, os meum et caro mea vos (Reg. xix, 11). Idcirco
 Maria Magdalena, tanquam canis Tobix, qui simili-
 ter fuerat in via, quasi nuntius resurrectionis ad
 apostolos veniens, blandimento suæ caudæ gaudebat,
 dicens: *Quia vidi Dominum et hæc locutus est mihi*
 D (Joan. xx, 18). Hæc vespere Sabbati: hæc cum
 adhuc tenebræ essent venit ad monumentum,
 descendens in piscinam post motionem aquæ, post
 passionem Domini; et sanata est a quacunque de-
 tinebatur infirmitate, non peccati, sed dubietatis.

Ne tamen quod dicitur: *Quicumque prior descen-*
disset sanabatur, incongrue accipiatur: intelli-
gendum est, quod sane prior descendit, qui ante-
quam vita decedat, sacro baptisate regeneratus,
in Dominum fideliter credit. Prior enim, id est
prius descendit in piscinam, quam in gebennam.
 Sed quia superius hanc piscinam, propter festum
 Judæorum, confessionem significare diximus; quo-
 modo confessio piscina sit, et quinque porticus
 habeat, juvante Deo, dicamus. Nomen piscinæ, rem

quam quærimus loquitur; cognominatur namque *Bethsaida* (84), id est *domus venatorum*, vel *domus frugum*. Dicitur etiam Græce *πρόβατια*, id est *ovicularis*, quia *πρόβατος* ovis interpretatur. Apud nos piscina vocatur locus concavus, sive lapis sepositus ad aquam excipiendam expiationum calicis, corporalis, pallæ altaris, et omnium sacrorum vasorum, et manuum sacerdotalium, post immolationem Dominici corporis et sanguinis. Apud Judæos non multum dissimilis, pro sacramentorum tamen varietate, alterius faciei et capacitatis. Ibi namque, oves, vitulos, arietes, hædos et cætera animalia quæ immolationi deferebantur, lavabant et explabant.

Hæc omnia aptissime congruunt sacramento confessionis. Lapis concavus sive locus sepositus est prælatus, cujus vita sanctior, compassio diffusior, scientia profundior, compunctio affluentior, abundantior; abstinentia austerior; et ad confovendos peccatores sinus largior; atque ad celanda commissa pertusus in parte inferiori, ut peccatum absorbeatur poenitentia, et sepeliatur ab omnium dæmonum notiis. Lapis hic non sit sine aqua et misericordia; quia nec Jacob inunctum dimisit lapidem, cui tota nocte caput suum considerat: habeat itaque aquam compassionis, qua confricetur conscientia peccatoris; nec in aqua defluat; sed affluat lapis sibi, piscina sit peccatori. Superfundat orationem, et consolationem, et effundat sordes et rubiginem. Benignitatis Dei superius ostendat latitudinem; judiciorum Dei inferius non taceat distractionem. Attendat præceptum legis, quod mandavit Dominus Moysi: *Aurum, argentum, æs, ferrum, stannum, plumbum, et omne quod potest transire per flammam, igne purgabitur. Quod autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur* (Num. xxxi, 22). Aqua igitur lance apprehendat velut in statera personam, ordinem, ætatem, sexum, complexionem, religionem, pudorem, fragilitatem animi vel corporis: utrum ex superbia, an ex natura, usum, vel non usum peccandi, necessitatem, facilitatem, dolorem cordis, et cuncta quæ circa sunt tanquam supra crepidinem profundissimi alvei. Super ambulans caveat suum casum: consistentem sibi non dejiciat in præcipitium, sed elevet præcipitatum.

Si aurum est præclari ingenii, utatur ratiocinatione, et vivis argumentationibus ignem vel temporalem vel æternum probet deberi peccatis, sicut in corpore nostro caro emortua indiget secatione vel ustione. Si argentum instructus in lege, faciens se ipsum eruditorem insipientium, magistrum infantium, et lumen eorum qui in tenebris sunt; proponat ei mandata legis et Evangelii, et ita suo fune liget eum. Si æs, cujus bona fama respergatur ubique, et sit nominatus in populo suo propter aliqua præclara quæ in eo sunt; proponat ei ut magis

quærat gloriam quæ apud Deum est, et lætificat conscientiam, quam illam quæ est apud homines, quæ cum sonitu perit, et veterascet in inferno, neque descendet in inferno eum ipso gloria ejus. Si ferrum, patientissimus labore in sæcularibus occupationibus, moneat ut ferrum de terra tollat, et ad patientiam quæ operatur probationem, se transferat. Si stannum quærens quæ in facie sunt, non quæ in corde, habens speciem, non veritatem argenti: persuadeat quia plus est quod est in veritate, quam quod est in opinione. Si plumbum, ignem tertationis non diu sustinens; sed cito deficiens in tentatione, præcipiat ne opponat se occasionibus et formis; quibus tanquam tendiculis impeditur anima et involvitur, quia tamen salva substantia, per ignem juniorum et aliarum macerationum transire præstat; moderanda est poenitentia secundum culpam et possibilem tolerantiam, ne nihil cum possit, poeniteat, et de indulgentia præsumat. *Quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur.*

Gratias tibi, Deus, qui neminem vis perire. Revera idem Deus in lege non obliviscitur misereri, qui gratiam et benedictionem compluit in Evangelio dicens: *Qui calicem aquæ frigidæ tantum dederit, amen dico vobis non perdet mercedem suam* (Matth. x, 42). Geme itaque qui non potes jejunare: hauri aquam de puteo pectoris tui, ut refrigeres culpam tuam, qui non potes per ignem eruginare miseriam tuam, occasionem quærit Deus non perdendi sed salvandi peccatores: occasione igitur accepta in confessione lacrymabili, purgat te levius, ne perdat se verius. Ad hanc piscinam festinandum, et in hac immorandum, donec Angelus Domini secundum tempus descendat, et aquam moveat, ut infirmus post motionem veniat et sanetur a quacunque tenetur infirmitate. Cœlestem nuntium Raphael bonum medicum corporum et animarum ubi in confessione exposueris plagas, vulnera, apostenuata, et cicatrices innumeras, confidenter exspecta: quia sicut seniori Tobie, lumen oculorum restituit; et Saram quam juniori in uxorem acquisivit, a dæmonio liberavit; sic animas confluentes per piscem illum qui de hac piscina ascendit, ab omni infortunio et calamitate salvabit. Sed historia, licet nota sit, retextatur; ut et sacramentum ejus commodius pandatur: jucunde siquidem satis alludit sanctæ confessioni, et quæ per illam adipiscitur, peccatorum remissioni.

Ut reciperet pecuniam a Gabelo Tobias filium misit, eumque Angelo Domini nesciens tradidit. Curaque prima mansione juxta fluvium Tygris manerent, exivit juvenis ut pedes lavaret, et immanis piscis exivit ad devorandum eum; quem expavescens clamavit: *Domine, invadit me: et angelus: Apprehende branchiam ejus, et trahere eum ad te, et attraxit in siccum, et cepit palpitare ante pedes ejus. Exentera, inquit angelus, hunc piscem, et cor ejus, et sel, et je-*

(84) Hebraice.

cur repone tibi; sunt enim necessaria ad medicamenta utiliter; et assavit carnes ejus, et sustulerunt in via, et cetera salierunt (Tob. vi, 3 et seq.).

Qui pateram pecuniam, hoc est innocentiam primam, pergit repetere, juxta fluvium Tygris, id est baptismum vel confessionem prima mansione per fidem et contritionem cordis, præeunte et comite gratia, quasi angelo Domini, debet manere. Altiori denique exemplo comparatur hic fluvius Tygris confessioni; eo quod iste juvenis non exierat mane ut se totum ablueret, quod maxime baptismi est, ubi totus homo immergitur, et totus mundatur; sed ut pedes lavaret itinerans pulvere foedatos, qui post baptismum quotidie multiformiter tam in criminalibus forte, quam certe in venialibus inquinantur. Inde Psalmista: *In flumine pertransibunt pede (Psal. lxxv, 6)*; id est quamvis Dominus Deus mare criminum nostrorum, in baptismo convertit in aridam plenissimæ remissionis, tamen in flumine hujus mortalitatis pertransibunt pede, saltem venialiter offendentes, nec superbe quasi in equo mala sua defendentes; sed, humiliter quasi pede se accusantes et dicentes: *In multis offendimus omnes (Jac. iii, 2)*. Cum ergo sic Tobias pedes lavaret, et poenitens extremitates, et affectiones omnium malorum dederet; piscis immanis exivit ad devorandum eum. Hunc piscem vel Christum vel diabolum, sub diversa expositione, interpretamur.

Christus exivit ad devorandum eum, qui simpliciter et veraciter constitetur; quia quem pro peccatis suis a corpore Ecclesiæ, vel a participatione gratiæ separaverat, redeuntem cum ampliori congratulatione, sicut ovem errantem, et drachmam perditam, colligit dicens fratri seniori qui in agro erat: *Epulari et gaudere oportet; quia hic filius meus mortuus fuerat et revixit; perierat et inventus est (Luc. xv, 32)*. Ad devorandum itaque illum exivit, id est inviscerandum corpori Ecclesiæ, qui prius aversus, postea ad plebem suam quæ ad cor redit, revertitur. Quique mortuus est propter peccata nostra, et resurrexit propter justificationem nostram (*Rom. iv*), concorporans et vivificans oleastrum præsentis fidei justificatione et futura glorificatione. Nec abhorreas ab eo devorari, cujus caput cum pedibus et intestinis ex mandato legis teneris vorare; in utroque exactissimam dilectionem tenens de visceribus charitatis mutuo influens, totum te dans ipsi; vel totum ipsum accipiens tibi toti. Sed animus carnalis expavescens ad hæc insueta, clamat et dicit angelo ductori suo: *Domine, invadit me*. Et Petrus in captura piscium attonitus, dixit: *Exi a me, Domine, quia homo peccator sum; stupor enim circumdederat eum (Luc. v, 8)*.

Non mirum si animalis homo de castris, et clastro carnis nunquam, aut vix, aut raro progrediens, tonitruum reputat sibilum auræ tenuis; quia nulla sunt nostra, ubi coruscant divina; nec ascendit ad id etiam quod minimum, quod infirmum, quod stultum est Dei, mens coarctati in sæcularibus, et se

minor facta, carnalium occupationibus: *Domine, inquit, invadit me; in me vadit. Utinam invadat me, et in me vadat! Appetendus, non fugiendus; amplectendus, non elongandus; desiderandus, non expavescendus; occurrendum, non tergiversandum [Utrum occurrendus et tergendus]. Unde ait angelus: Apprehende branchiam ejus.*

Ecce similem habemus piscem et serpentem, juxta illud Evangelii: *Aut si petierit piscem; nunquid serpentem dabit illi? (Matth. vii, 10)*. Animadvertite sacramentum veritatis; quia congrue serpentem Moyses in Ægypto per caudam apprehendit; Tobias piscem per branchiam, quæ de capitis parte est juxta fluvium Tygris. In Ægypto serpens peccatum est in animo et corpore obscuro delectatione et consensu pravæ actionis, quem Moyses sumptum de aqua purificationis baptismalis per caudam apprehendit, cum inverecunde posteriora, et quæque deteriora pravæ conscientiæ opera, in sacrificio confessionis constringit. Tobias vero juxta fluvium Tygris in velocitate compuncti animi, branchiam, id est fauces apprehendit; quia initia suggestionis diabolicæ nequaquam tacet in confessione: Christum quoque per branchiam apprehendit, qui de Spiritu sancto conceptum credit; et pro gratiæ suæ exaltationibus in Ecclesiam refusus, vicem pro posse rependendo, assidue os suum aperit. Trahit eum ad se qui votis omnibus, et modis confitendi, placere Deo, sive absens, sive præsens, attrahit eum in siccum, cum credit per resurrectionis virtutem, mortalitatem in eo consumptam; et carnem ab omni passibilitate siccitam

SERMO XVII

DOMINICA IN MEDIO QUADRAGESIMÆ I.

Lætamini cum Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam (Isa. lxxvi, 10).

De bonis ac malis etiam in hac vita præsentis propinat nobis Deus, ne comminationes illius pro villi; ne promissiones suas pro contemptu haberemus; et ut eis firmiter fidem adhibeamus. Nam juxta cujusdam sapientis sententiam: Mendaces faciunt ne veris credatur, quia quod promittunt ad nullum effectum perducunt; quod vero minantur, nunquam prosequuntur. [Et quia semel exustus timet ignem; qui semel fallitur, vix ullis audeat adhibere fidem. Et ut aliter sentiat de Domino qui veritas est: *Apud quem non est transmutatio; nec vicissitudinis obumbratio (Jac. i, 17)*; placuit ei, ut quædam haberemus in præsentibus signa futurorum.

De propinatione siquidem, vel de libatione bonorum vel malorum futurorum; ut de promissione vel comminatione certiores simus, sunt prospera vel adversa quæ patimur, sanitates scilicet et infirmitates tam morum quam corporum; fames, sitis, flagella, et his similia. Sed hæc omnia quidem umbra sunt futurorum; quia nulla comparatione præsentium possunt æsimari futura. Nam in hac regione umbræ mortis facilia sunt quæ patimur, vel morte interveniente transitoria, quæ non in regione

umbræ mortis, sed in regione mortis intolerabilia sunt et perpetua. Sed quoniam, ut ait B. Hieronymus, quod melius scimus, melius loquimur; de his perfecte loqui non possumus, quia ea perfecte non sentimus. Quæ igitur, vel qualia, vel quanta sint tormenta inferni; quæ gaudia cæli, expressius et planius dicere possunt, qui plenius noverunt: huic igitur credendum est, qui ait: *Dolores inferni circumdederunt me* (Psal. xvii, 6), et huic similiter qui ait: *Lætamini cum Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam*. Alter quidem de civibus Babyloniz; alter de civibus Jerusalem locutus est. Felices hi, et infelices illi. Tam hujus quam illius cives inveniuntur in terris; imo in corde hominis, quod mirabilius est. In corde siquidem hominis, etsi non eadem, diversis tamen horis invenitur aliquis civis Babyloniz, et civis Jerusalem. Hoc non reperitur in cælo, vel in terra, vel in inferno; ut idem nunc sit Jerusalem, nunc Babylonia.

Res miranda! hoc invenitur in homine; cor scilicet hominis. Propterea *omni custodia serva cor tuum* (Prov. iv, 23); quia de eo exeunt bona vel mala, mors et vita. Civis Babyloniz est omnis qui delectatur et qui moratur in desiderii carnalis suæ, et peccatorum suorum confusione. Civis Jerusalem est, cujus desiderium et affectio, cujus omnis delectatio est in contemplatione cælestium, et ibi conversatur, sicut Apostolus, qui ait: *Nostra conversatio in cælis est* (Philip. iii, 20).

O utinam nostra saltem esset illuc migratio, ubi nostra debet esse conversatio, ubi justorum est congregatio! Tunc nimirum promissiones Dei, quas consecuti omnes sancti Dei, plenius vobis et expressius possemus explicare quomodo exsultant sancti in gloria, lætantur in cubilibus suis. Hoc faciunt, quorum cor cælum est, in quo charitas, et omnis bonitas; quorum tale est cor, exsultationes Dei sunt in gutture eorum; hi facile prædicare possunt, et eructare verbum bonum, nam exsultationes Dei in gutture eorum. Prope est verbum in corde et in ore eorum (Rom. x). In corde per fidem, nam *corde creditur ad justitiam*. In ore per confessionem; nam *ore confessio fit ad salutem*. Talis erat hic qui contemplatus et delectatus in amœnitate cælestis Jerusalem, quasi parturiens quæ partum retinere nequit, exclamavit cum exultatione: *Lætare, Jerusalem, ad quam lætitiâ nos perducit Rex Jerusalem*.

SERMO XIX.

DOMINICA IN MEDIO QUADRAGESIMÆ II.

Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam (Isa. lxxvi, 10).

Iste est introitus missæ, in quo prælibatione futuri boni confortata, et accensa anima, desiderii pennis levatur ad cælum. Et notate, fratres charissimi, quasi quemdam hominem oculos suos circumjecisse supra, infra, ante et retro, deorsum et sinistrorsum, longe et prope; fortunasque quorumdam

A et infortunata plurimorum attendisse, et quasi respondere in cogitatione sua, quid de Scripturis quemque deceret secundum statum in quo esset: transfigurare quoque pia compassione voces et affectiones singulorum, juxta modum tormentorum, et levamen afflictionum.

Depressos itaque tenens oculos ad inferiora terræ, ubi infernus esse dicitur, videt tenebras, audit gemitus et suspiria, odoratur sulphureum fetorem, et accedens quasi tentare quid patiantur, præ dolore clamat: *Circumdederunt me gemitus mortis*, etc. (Psal. xvii, 5). Item convertens oculos ad Babyloniam, et captivos Jerosolymitas ibi inveniens, et quasi ad eos enavigans visitandos, ait: *Super flumina Babylonis, illic sedimus et serimus dum recordaremur Sion* (Psal. cxxxvi, 1). Rursum ab his rediens, et quosdam in itinere reversionis ab Jerusalem intuens, et se cum eis adjungens cantat: *Te decet hymnus Deus in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem* (Psal. lxxiv, 2). Tandem appropinquans castello quo ibat, id est Jerusalem, prævolasse usque ad atria ejus quosdam inveniens, et pedem cum eis inferens, ait: *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus*, etc., usque *In atriis tuis Jerusalem* (Psal. cxxi, 1). Ulterius ad portam civitatis accedens, videt luminaria magna, videt choros, videt abundantiam, videt lætitiâ, videt omnia quæ ibi aguntur, videt symphoniam et chorum [vel choros] (Isa. lxxvi) et voce alta incipit cantare: *Lætare, Jerusalem*, etc. Sed quia hospes adhuc et indigena est, transit ad Cælum cælorum, et de incolis mansionariisque ejus loquitur: *Ecce quam bonum, et quam jucundum habitare fratres in unum* (Psal. cxxxii, 1). Item: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te* (Psal. lxxxiii, 5).

Stationes itaque singularum mansionum circueiens, et extendens cælum animæ suæ sicut pellem, pingit et describit civitatem Jerusalem, sicut Ezechiel propheta jubetur eam in latere describere. Vertit itaque se ad amœna, et virentia præta, quæ irrigantur quatuor paradisi fluminibus; et ferunt herbas immarcescibiles ad visum; salubres ad gustum; molles ad tactum; odoriferas ad olfactum. Inde arbores florigeras et frondosas contemplatur; quarum umbra caput sub eis bellantium obumbrat in die belli; quarum frondes ad medicinam; flores ad gloriam, fructus sunt ad vitam. Inde vitales aquas a dextro latere templi effluere, et civitatem Dei suo impetu lætificare cernit. Inde muros in montibus sanctis, et duodecim portas ex lapidibus pretiosis. Inde propugnacula ex lapide jaspide. Inde templum summi pontificis. Inde palatium regis et reginæ. Inde cantores et cantatrices in plateis civitatis. Inde juvenes, virgines, senes cum junioribus, laudantes nomen Domini.

Sed in itinere illo necessarii ei sunt panes ad edendum; quia grandis labor sine refectione durare non potest. Quærat itaque et habeat angelicos panes,

qui angelicas et evangelicas suscepit contemplationes. Quinque panes hordeaceos, et duos pisces in præsentem Evangelio accepimus Dominum accepisse, et quinque millia hominum satiasset. In prima itaque peregrinatione viator iste panem doloris comedat. Videre namque tot et tantos dolores animarum sine dolore quis potest? Videre gentem convulsam acerbitate pœnarum, dilaceratam a corrosione unguarum serpentium et draconum, expectantem sine recuperatione, conculcatam desperatione, populum terribilem magnitudine, post quem non est alius horrore et deformitate. Quis hæc videre, et non dolere poterit? Absque fœdere humanæ societatis, absque misericordia pietatis est, qui non compatitur, nec habet cor humanum, sed belluinum, imo dæmonum habet. Idcirco cum talia viderit compatiatur patientibus, et comedat panem doloris, fundendo preces, et orationes pro his qui talia patiuntur, psalmum istum decantando: *De profundis clamavi ad te, Domine; Domine, exaudi vocem meam* (Psal. cxxix, 1).

Petat iterum alium panem, qui congruat itineri suo, in secunda dieta in qua per Babyloniam transiens, captivos Jerosolimitanæ civitatis vidit sedere super flumina Babylonis, et flere cum recordarentur Sion. Accipiat itaque panem compunctionis, de quo dicitur in Psalmo: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (Psal. xli, 4); ut fluminibus Babylonicis opponat aquas defluentes ab oculis cordis. Compungatur itaque et pro suis peccatis, et pro alienis miseriis cantans: *Exsurge, quare obdormis, Domine? Exsurge, et ne repellas in finem*, etc. (Psal. xlvi, 24) et istum panem comedat ne in itinere deficiat.

Tertio denique itinere panem illius diei et itineris petat, videlicet panem protectionis et auxilii divini. Unde etiam cantare debet: *Esto mihi in Deum protectorem*, etc. (Psal. xxx, 3). Cum enim egrediens de inferno, et exiens a Babylonica captivitate, disrupterit catenas et faciem vinculi colligati, id est peccati, vel diaboli, tota instantia sub pennis gallinæ subintret, quæ expandit alas suas in cruce, et in ascensione ut pullos suos protegeret, vel ad volandum provocaret. Panem itaque divinæ protectionis requirat, qui laqueos captivitatis evasit; et in patriam, adhuc in medio laqueorum ambulans, tendat.

Quarta peregrinatione panem consolationis petat qui mansionem facturum est in atriis Domini, in atriis Jerusalem: hic est panis de quo dicitur: *Clamabit ad me et ego exaudiam eum; cum ipso sum* (Psal. xc, 15); nondum in mansione palatii, sed adhuc in atriis tribulationis. *Non sunt tamen condignæ passionis hujus temporis, ad superventuram gloriam quæ revelabitur in nobis* (Rom. viii, 18). Iste cantat: *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus* (Psal. cxxi, 1). Exultat jam quidem iste, sed cum timore; quia dicitur: *Ibimus*. Habet ergo consolationis, vel potius quasi

A consolationis panem; et alius dicitur: *Facti sumus sicut consolati* (Psal. cxiv, 1).

Quinta mansione viator noster ad portas castra sua ponit, et audiens symphoniam et choros, odoransque balsama illa suavissimi odoris, quæ distillant inter manus recumbentium; cæterumque apparatus ita admirans, ut non sit in eo spiritus, petat panem desiderii, cantans: *Redime me, Domine, et miserere mei* (Psal. cxix, 11).

Sexta mansione ingrediens portas justitiæ; et videns gloriosa quæ dicta sunt de civitate Dei, plebem, sedem, legem et regem intuens, dicit: *Oculi mei semper ad Dominum* (Psal. cxiv, 15). Panem sive piscem gaudii iste comedat: *Quia omnem lacrymam absterget Deus ab oculis sanctorum, et non erit ultra luctus; neque clamor, neque dolor erit amplius; quia prima abierunt* (Apoc. vii, 17).

Septima mansione accedat in aula, et mansionem sibi paratam dedicans, cantet: *Lætare Jerusalem*, etc. Et iste panem, sive piscem æternæ delectationis accipiat. Magis autem pisces quam panes habent isti duo, qui quasi natant in abundantia illa beatitudinis æternæ; nec aliquid duri, quod inter dentes, quod frangere debeant, occurrit, in tota æternitate illa. Superiores vero quinque, quod nasticandum sit in omnibus mansionibus suis abundanter reperiunt, donec, omni sublata difficultate, de torrente voluptatis Dei, quantum voluerint usque ad satietatem bibant.

Accepta ergo mansione novitius iste in mansionibus sanctorum, visitet mansiones aliorum; et usque ad Reginæ cœli veniens, stationem ibi devotissimam faciat. Non reformidet illam videre, quia non est ibi formido, sed sola dilectio. Dicat etiam illi: *Quæ habitas in hortis cum puellaribus choris, colens amœna et viridia prata virginitalis, et hortos fecunditatis, fac me audire vocem tuam, quia cum amicis ad fores tuas accessi, tam ut viderem faciem tuam, quæ est pulchra; quam ut audirem vocem tuam, quæ est sonora. Veniat post organa ista ad Sedentem in throno, et audiat sonum sublimis Dei intonantem: Pax æterna ab æterno Patre. Tota illustratione peracta, rediens ad suam mansionem per medium civitatis, exclamet in voce jubilationis; in medio civitatis Jerusalem, et dicat: *Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam*.*

Sed vos, fratres charissimi, conventum facite, sed conventum apostolorum, sed conventum sanctorum, sed conventum virtutum; non ventum, sed conventum facite. Ventum facit, qui seminat inter fratres discordias; conventum facit, qui discordes pacificat. Ventum facit, qui murmurat; conventum facit, qui omnia patienter tolerat. Ventum facit, qui in flatus est superbia; conventum, qui humilitate virtutes congregat. Ventum facit, qui inanem sequitur gloriam; conventum, qui veram. Ventum faciunt singulares, conventum communes, qui nihil faciunt, nisi quod communis monasterii regula, vel majorum cohortantur exempla. Conven-

tum igitur, *facite omnes qui diligitis eam* (85). Ut A ad ipsum dicatis : *Et non sint in vobis schismata* (I Cor. 1, 10). Ut unum queratis quia unum necessarium est. Unitatem teneatis, quatenus ad ipsum qui trinus et unus est Deus, pervenire valeatis, ipso præstante, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XX.

DOMINICA IN MEDIO QUADRAGESIMÆ III.

Scriptum est, quoniam Abraham ducit filios habuit, etc. (Galat. iv, 22).

Cursor ille viarum Dei qui bonas facit vias suas, et studia sua, quasi medio itinere confecto, pedem figit, et spiritu resumpto, residuum viæ instanter arripit. Occurrit ergo ei Paulus; et quod alia sit via sequens quam præcedens, in figura et ænigmatibus ostendit, dicens : *Scriptum est, quoniam Abraham duos filios habuit, etc.* Quasi diceret : Cum Ismael hactenus peregrinatus es, sed jam cum Isaac erit tibi perambulandum ad civitatem habitationis : horum duorum filiorum Abraham, alter dicitur Ismael, alter Isaac.

Ismael Vetus est Testamentum, et est quasi vetusta via et media. Neminem enim ad perfectum adduxit lex; viam tamen exhibuit, licet viatorem perducere nequiverit; cognitionem enim mandati divini, quam lex docuit, quid aliud quam viam Dei diximus? Ismael itaque, id est populus antiquus Judæorum, cœpit ambulare viam mandatorum Dei; sed pondere carnis, pellium, ciliciorum, cortinarum, tabularum, columnarum, tabularum lapidearum fessus, in legem justitiæ non pervenit. *Ex operibus enim legis, id est caeremonialibus, vel sacramentalibus observantiis, non justificabitur omnis homo* (Rom. iii, 20).

Namque alia sunt moralia in lege opera, alia sacramentalia. Moralia, ut non concupiscere rem proximi sui, honorare patrem et matrem, et similia, quæ cum fide et charitate servata justificant et perducunt ad Deum. Sabbatum vero observare, circumcidere carnem præputii sui, vitulum immolare et similia non justificant, neque perducunt. Venerunt tamen ista usque ad mediam viam, id est usque Joannem, quia lex et prophetæ usque ad Joannem Baptistam, nec potuit ultra Ismael pergere, id est filius carnis, qui litteram tantum servat, quia in terram promissionis, nec Moyses, nec Aaron populum introduxerunt. Jesus [Josue] autem Jordanem transivit, et secundo populum circumcidit, nova exspoliatione peccati, in baptismo Christi novum inchoans testamentum, et per re-promissionem, sive remissionem peccatorum generans Isaac.

In nativitate vero Isaac dicit Sara : *Risum fecit mihi Dominus* (Gen. xxi, 6). Idcirco, fratres charissimi, tota sancta Ecclesia, quia vetera transierunt, et nova facta sunt, hodie in voce exsultationis

cantat : *Lætare, Jerusalem, etc.* (Isa. lxxvi, 10). Solent viatores, cum asperas vias et paludes cœnosas exierint, et planum iter invenerint, patriæque jam appropinquaverint, voces gaudii altius tollere, et labores præteritos parvipendere. Sic sancta Ecclesia, sic fidelis anima onere illo sacrificiorum et holocaustorum veteris observantiæ absolutæ, jugo Christi, quod suave est, collum supponens, tantam torque aurea ornata, cantat in viis Domini de canticis Sion. Quid autem moraliter exprimat Ismael, vel Isaac; aut quomodo Ismael non implet vel saltem dies suos, attendite, fratres charissimi.

Isaac homo justus, bonum mentis motum designat. Ismael homo serus, malum animæ motum nihilominus significat. Ismael non implet dies suos, et dies pleni non inveniuntur in eo; nec dimidiat quidem; quia *vir sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos* (Psal. lxxv, 24). Isaac vero plenus dierum in senectute sua bona collectus est ad patres suos. O Domine, quot sunt dies servi tui Isaac, id est bonæ voluntatis? Septem quidem ad minus; quod autem amplius est a bono est.

Horum primus dicitur indicativus, secundus optativus, tertius imperativus, quartus conjunctivus, quintus infinitivus, sextus completivus, septimus remunerativus. Indicativus confitetur, optativus gemit, imperativus obedit, conjunctivus Deum et proximum diligit, infinitivus nunquam a Deo recedit, completivus humiliatur, remunerativus quiescit.

Indicativo dicitur : *Fiat lux* (Gen. 1, 3); optativo : *Fiat firmamentum in medio aquarum* (ibid., 6); imperativo : *Congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt in locum unum, etc.* (ibid., 9); conjunctivo : *Fiant luminaria in firmamento cæli* (ibid. 14); infinitivo : *Producant aquæ reptile animæ viventis, et volatile super terram* (ibid., 20); completivo : *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram* (ibid. 26); remunerativo : *Requievit Deus die septimo ab universo opere quod patraverat* (Gen. 11, 2).

Confessio ergo est in luce; gemitus in medio aquarum; obedientia congregat aquas, quæ sub cælo sunt, in locum unum, et germinavit herbam D virentem, et facientem semen, et lignum pomiferum juxta genus suum; dilectio Dei et proximi, duo magna luminaria in firmamento cæli; perseverantia producit reptile animæ viventis, et volatile super terram; humilitas, hominem ad imaginem et similitudinem Dei facit; remuneratio æternam quietem tribuit.

Confessio ut lucem primam faciat, indicativi sui nec personas minuat nec tempora. Tres enim personas habet indicativus, id est primam, secundam et tertiam, Tempora sex, id est unum præsens, tria præterita, id est imperfectum, perfectum, et plus quam perfectum; unum quoque futurum. Plano

(85) Reg. SS. P. Benedict. c. 7, in-8. humil. gradu.

prima persona est in peccati perpetrato, ser-
pentina suggestio; secunda carnalis delectatio; ter-
tia animæ consensus vel operatio. Has debet indi-
cative confessio proferre in lucem, et congruum
his adungere casum, ut diabolo assignet suggestio-
nem; suæ fragilitati delectationem; suæ culpæ con-
sensum seu operationem. Ipsa quoque tempora sic
ad anguem comprehendat, ut non solum præsentia,
sed etiam præterita imperfecta, præterita perfecta,
et præterita plus quam perfecta distincte aperiat.

Ad imperfectum præteritum pertinent, quæ heri
et hodie mala feci, de quo dicitur: *Adhuc esca
erant in ore ipsorum, et ira Dei ascendit super eos*
(Psal. LXXVII, 31). Ad præteritum perfectum per-
tinent, quæ hoc anno vel proximis diebus mala
commissi, et quorum desiderium in me jam ces-
savit de quo dicitur: *Delicta juventutis meæ et igno-
rantias meas ne memineris* (Psal. XXIV, 7). Ad præ-
teritum plus quam perfectum pertinent quæ in pue-
ritia feci, vel quorum pene memoria elapsa est a
mente mea, de quo dicitur: *Ne memineris iniqui-
tatum mearum antiquarum* (Psal. LXXXIII, 8). Ad
præsens pertinet quod adhuc vel actualiter com-
mitto, vel cogitatione concupisco; dicitur: *Repleta
est malis anima mea*, etc. (Psal. LXXXVII, 4). Ad fu-
turum quodammodo pertinent, quorum opportu-
nitatem exspecto; de quo dicitur: *Venient dies lu-
ctus Patris mei, ut occidam Jacob* (Gen. XXVII, 41);
hæc omnia in luce confessionis denudanda sunt,
ut nec persona taceatur, nec tempus abscondatur.

Sequitur gemitus, qui sicut firmamentum est in
medio aquarum, ut dividat aquas ab aquis, et res-
picit ad optativum; per aquas superiores accipia-
mus culpas præcedentes; per aquas inferiores cul-
pas sequentes. Gemitus ergo noster a deo debet esse
firmus; ut si quasi murus, et a prioribus nos per
penitentiam liberans, et a sequentibus per cau-
telam observans.

Tertio loco sequitur obedientia, quæ ab impera-
tivo procedit; inferioribus enim imperat, qui supe-
riori obedit: congregat autem aquas quæ sub celo
sunt in locum unum, quando totam collectionem
desideriorum refrenat ad naturalem sufficientiam;
et tunc germinat herbam virentem, in bono pro-
posito sanctæ religionis; lignumque pomiferum, in
operibus pietatis.

Quarto loco sequitur dilectio Dei et proximi, quasi
duo luminaria magna in firmamento cæli, id est in
medio cordis; quibus dies et nox illuminantur, id
est bona nostra tanquam dies remunerantur, mala
tanquam nox delentur: *Charitas enim operit multi-
tudinem peccatorum* (I Petr. IV, 8)

Quinto loco sequitur perseverantia quæ respicit
ad infinitivum, et debet producere ex aquis reptile
animæ viventis et volatile super terram, id est ex
affectionibus appetitum virtutum in corde, et vir-
tutem contemplationis in exhibitione.

Sexto loco sequitur completiva humilitas, quæ
hominem reformat ad imaginem et similitudinem

A Dei; per imitationem ad imaginem; per consumma-
tionem gratiarum ad similitudinem, ut sit imago in
labore, similitudo in requie.

Septima enim sequitur requies, in qua dicitur:
Ut requiescant a laboribus suis (Apoc. XIV, 15), quid
tunc? *Lætare, Jerusalem*, etc. Quid tunc? Isaac
risus, jubilus, vox exultationis in tabernaculis justo-
rum, convivium magnum quando Joseph comesturus
est cum fratribus: quando et ipse filius subjectus
erit ei, qui sibi subiecit omnia. *Lætare Jerusalem*,
quia Ismael cum Agar expulsus est in inferno inferi-
ori. *Lætare, Jerusalem*, quia Isaac cum Sara dies
et annos complevit, ut ad longitudinem dierum ve-
niret, et cum angelis in æternitate regnaret. Tot
Ismael passibus recedit, quot Isaac accedit. Re-
cedit enim Ismael ad Babylonem, cujus est civis, id
est ad confusionem inferni. Unde dicitur in Psalmo:
*Convertantur in infernum omnes gentes quæ ubi-
viscuntur Deum* (Psal. IX, 18).

Sicut autem Isaac dies accessionis, vel perfec-
tionis dici possunt: ita dies Ismael dicuntur dies
recessionis et defectionis. Horum primus dicitur
cæcitas mentis, de qua dicitur: *Misit tenebras et
obscuravit eos* (Psal. CIV, 28). Secunda error, de
quo dicitur: *Immisit eis Deus spiritum erroris*
(II Thess. II, 14). Tertia fallacia, de qua dicitur
spiritus: *Et ero spiritus mendax in ore omnium
prophetarum* (II Par. XVIII, 21): et erunt qui se-
ducunt, et seducuntur præcipitati. Quinta, odium
Dei vel contemptus, de quo Apostolus: *Deum non
glorificaverunt* (Rom. I, 21). Sexta contumacia sive
obstinatio, de qua dicitur: *Tu autem secundum du-
ritiam tuam, et cor impænitens thesaurizas tibi iram in
die iræ revolutionis* (Rom. II, 5). Septima, sepultura
in inferno, de qua dicitur: *Mortuus est dives, et
sepultus est in inferno* (Luc. XVI, 22). Ecce Ismael
habitat in tenebris, de quo dictum est: *Ejice ancil-
lam et filium ejus* (Gal. IV, 30).

Isaac autem ore pleno ridet, et ad risum horta-
tur socios gaudii sui, dicens: *Lætare Jerusalem,
Lætare, sterilitis; erumpe et clama, quæ non parturis;
quia multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet
virum* (Gal. IV, 27). Inter istos filios, id est inter
angelos, et omnes Dei sanctos, annumeret nos pri-
mogenitus mortuorum, et Princeps regum terræ,
Jesus Christus, qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXI.

IN FESTO SANCTI BENEDICTI ABBATIS.

*Omnes filii viri unius sumus; pacifice venimus, nec
quidquam famuli tui machinantur mali* (Gen. XLII, 14)

Duriora passus Joseph a fratribus, ore, non corde;
verbo, non animo, dissimulando mansuetudinem,
non vindicando venditionem, durius loquitur ad
eos dicens: *Exploratores estis; ut videatis infirmio-
ra terræ, venistis* (Gen. LXII, 9). At illi quibus my-
sterium latebat, et vultum fraterna dominatio in-
sperata celabat, furore opinantes, non tentationem
aut fraternam correptionem, diserunt: *Non est ista,
Domine, serri tui venerunt ut emerent cibos* (ibid. 10).

Deinde ad captam benevolentiam illius, subduunt: **A** o Judæ, meliorem facere conditionem Domini, non deterio-rem; res et substantiam Domini dispensare fideliter et prudenter; non personam ejus et vitam adimere crudeliter et procaciter. Sed forte legerat vel audierat quod fratres vendiderant Joseph in Ægyptum; sua itaque avaritia compensare voluit illorum invidiam. Sed minoris fuit illorum invidia, quam istius avaritia; iste enim inimicis Dominum ad mortem osculo, vili pretio, portans loculos ejus, vendidit. Illi fratrem qui accusaverat eos apud patrem, Ismaelitæ pro bonis speciebus, ut inter alienam gentem viveret dederunt; et illi locum habuerunt poenitentiae; iste sibi inflixit præjudicium desperationis et amentiae.

Quia patroni nostri B. Benedicti abbatis solemnitas instat, quomodo hoc de veteri historia sumptum, et festivitati Patris nostri, et nostræ professioni congruat, enodemus. Granum frumenti, panis vivus qui de cælo descenderat, nuper de virgine natus Jesus, in Ægypto fugerat; et tanti hospitii præsentia, terra salsuginis prius et inhabitabilis, visitata, impinguata, inebriata, fecundata, cœpit abundare frumento, et esurientibus aliis, vendere alimenta religionis. Unde nusquam fertilior, nusquam ferventior post resurrectionem Christi exuberavit seges eremitarum et monachorum, quam in Ægypto. Transferimus itaque specialitatem ad universitatem, quia nec sola Ægyptus, sed etiam totus mundus intelligitur per ejus interpretationem. Ægyptus sonat tenebras; has tenebras incoluit B. Benedictus in specu, in solitudine, in raritate hominum habitans, sicut passer solitarius in tecto, sicut nycticorax in domicilio, sicut pellicanus in solitudine (Psal. c1, 7).

In solitudine, ut sileret ab otiosis et vacuis, ut non offenderetur aspectus vanis et variis sæculi le- nociniis; ut auditus non impleretur detractionibus et vaniloquiis. In domicilio, ut abstineret a deliciis, ut memor esset suæ fragilitatis et mortis; ut extra non inveniens locum delectationis, ad mentem semper rediret; et ibi frueretur et puritate mentis. In tecto, ut cum animalibus jam corpore extis, spoliando se a corpore, levaret se super se, ut cum angelis Deum laudaret; ut Deum in speculo et ænigmatè contempleretur. Non odio lucis, sed cautela fugiendæ elationis, in antris seu cellis absconditis se reponunt sancti. Nemo enim quieti dans operam, radios solis quærit. Unde Jeremias: *Diem hominis, id est favorem, non desideravi, tu scis (Jer. xvii, 16)*. Dominus quoque in caligine habitat, et latibulum in circuito ejus. Præcipit enim in Evangelio, dicens: *Tu autem cum oraveris, intra cubiculum, et clauso ostio, ora Patrem tuum: et absconde elemosynam in sinu pauperis (Matth. vi, 6)*. Ubi non videt homo hominem, melius videt Deum, qui nunquam bene videtur, nisi totus oculus mundetur, et totus ipsius visioni mancipetur: hoc intempestæ noctis hora expertus B. Benedictus; *cum sub uno solis radio, omnem mundum collectum conspiceret (86)*

Joseph hic dominatur, Joseph hic dispensat alimenta universæ terræ; quia *oculi omnium in te sperant, Domine (Psal. cxliv, 15)*, qui carnem tuam, sanguinem et animam dedisti, et parvo pretio Judæis per procuratorem, imo proditorem tuum vendidisti. Non enim in te potestatem haberet, sicut nec Pilatus, nisi datum ei esset desuper. *Quid, inquit Judas Scribis et Phariseis, vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? (Matth. xxvi, 15)*. Procuratoris est,

Utique tamen Joseph, et ille charus filius Jacob, et iste dominus regnans in domo Jacob in æternum, non abscondit frumenta in populis, sed aperit horrea, prius pro pecunia, postea pro animabus, tertio pro suis libertatibus. Sic Christus cuidam dicenti: *Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Ait: Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo (Luc. x, 25)*. Ecce pecuniam totam accipit. Alii vero dicenti: *Magister, sepeliam patrem meum, et sequar te, ait: Sine mortuos sepelire mortuos suos, tu autem vade et annuntia regnum Dei (Matth. viii, 21)*. Hic quasi animalia de grege naturalium affectionum carnalem affectum possidebat, sed et hanc possessionem præcidit ab animo Christus, non ut omnino affectio pereat, sed ut ad Dominum transeat. Alibi quoque ait: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum; et tollat crucem suam, et sequatur me (Luc. ix, 23)*. Sic ille Petrus, cui dictum est: *Sequere me (Joan. xxi, 19)*, imperium, consilium, et beneplicitum Domini implens, ait: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis? (Matth. xix, 27)*. Sic Paulus servus Christi Jesu, omnia reputat ut ster- cora, ut Christum lucrifaciat.

Notandum quoque quia in pecunia propter imaginem signatam ratio, quæ est imago Dei signatur, ut reddantur Deo quæ Dei sunt. In animalibus propter appetitum ventris et guttæ, sensualitas intelligitur, quæ mater est carnalium desideriorum, ut in reticulo jecoris, et renunculis, quæ cremanda sunt in igne altaris, prædicta mortificemus, quatenus veraciter dicamus: *Delectatio [Vulg. meditatio] cordis mei in conspectu tuo semper (Psal. xviii, 15)*. Et: *Tu possidisti renes meos (Psal. cxxxviii, 13)*. In venditione libertatis, summa consistit nostræ liberationis. Jure itaque originario, male utimur, bona a bono, et bene concessa nobis libertate.

Tria impediunt bene uti. Hostis astutia, carnis levitas, animæ impatientia. Hostis tripliciter decipit, specie compassionis, specie consultationis, promissione ambitionis; specie compassionis, ut ibi: *Dic ut lapides isti panes fiant (Matth. iv, 3)*; specie consultationis, ubi dicit: *Mitte te deorsum:*

(86) B. Greg. dial. 33, in vita S. Ben.

quoniam angelis suis Deus mandavit de te (*Matth.* iv, 6); promissione ambitionis, ut hæc omnia tibi dabo (*ibid.* 9). Carnis levitas venit de conditione, de corruptione, de consuetudine. De conditione, quia de limo est; de corruptione, quia vitiosa est; de consuetudine, quia incurvata est, nec potest sursum aspicere. Animæ imperitia itidem triplex, quia se ipsam unde, quando, et qualis facta sit non novit, ut utrum prædestinata sit; vel si prædestinata, quando de corpore exitura. Ut ergo certa deinceps, cauta et secunda sit possessio libertatis, in manu Dei collocemus illam, quia *justorum animæ in manu Dei sunt; et non tanget illos tormentum malitiæ* (*Sap.* iii, 1). Tormentum malitiæ est passio carnis, elatio cordis, tentatio hostis. Ut ergo ab his non timeamus, quæ sunt negotium perambulans in tenebris, *dæmonium meridianum, sagitta volans per diem*, dicamus cum apostolo Petro: *Ecce nos reliquimus omnia* (*Matth.* xix, 27). Omnia, nihil proprium retinentes, nihil illicite accipientes, nihil cupientes; sic Christus in novacula conducta pilos capitis et barbæ, et etiam pedum in monachis suis rasit, dicens: *Excuntes de civitate*, id est de mundo, *etiam pulverem pedum vestrorum*, id est rem quantumlibet parvam, *excutite de pedibus vestris* (*Matth.* x, 14), id est in usu, non in affectu, necessaria naturæ habeatis.

Ista rerum exspoliatio, affectuum castigatio, vestigiorum Dei sancta connexio, facit nos omnes filios viri unius, aut Dei Benedicti, aut Benedicti servi; Deus enim voluntarie genuit nos verbo veritatis. Et Benedictus per Evangelium genuit nos in Christo Jesu, ut id ipsum dicamus omnes, et non sint in nobis schismata; sic enim sequitur: *Pacificæ venimus*, quia *beati pacifici* (*Matth.* v, 9). *Nec quidquam famuli tui machinantur mali*, ut animus sine querela apud Deum et apud homines. Sic ait Joseph: *Exploratores estis*. Absit mendacium a verace, imo a veritate! Est namque et bona exploratio et mala.

SERMO XXII.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA I

Sume tibi librum grandem (*Isa.* viii, 1).

Mens divina liber grandis est; in eo sunt plura volumina sententiarum, sermonum et actionum summæ et adorandæ Trinitatis Dei. Ibi prædestinatio nondum existentium, ibi creatio jam ad esse prodeuntium, ibi distinctio bonorum et malorum; ibi bonorum electio, malorum reprobatio, ibi vocatio prædestinatorum, ibi justificatio vocatorum, ibi glorificatio justificatorum, ibi præscientia peccati Adæ, per quod introivit mors in mundum; ibi Virginis Mariæ præparatio et Verbi incarnatio; ibi humani generis reparatio et amissa felicitatis recuperatio. In Apocalypsi et in Isaia signatus est liber iste, et Ezechiel expanso illo cibatur. In ore quidem habet mel; venter autem ejus amaricatus est, quia cœlestium bonorum jucunda est possessio, sed dura negotiatio. Job in humeris suis offert illum judici;

A gratias agens de collatis sibi beneficiis. Eodras legit in eo distincte et aperte super gradum ligneum crucis; ubi miles latus Christi lancea aperuit; et in sanguine et aqua, accensa sunt omnia Christianæ fidei luminaria, ut nihil esset opertum, quod non revelaretur. Paulus de hoc libro audivit arcana illa quæ non licet homini loqui, sed admirari, unde ait: *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus!* (*Rom.* xi, 33.)

De hoc libro angelus Gabriel missus a Deo ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, et nomen Virginis Maria, epistolam detulit, cujus talis est salutatio: *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum*, etc. (*Luc.* i, 28.) Revera hæc paginula de corpore illo libri grandis et Novi ac æterni Testamenti sumpta, publicum et commune omnium continens negotium, et illam, cui destinatur, affluentia gaudio lætificat; et nos de quorum liberatione agitur, in diem solemnem non indecenter excitat. Stupendum dictum imo causa dicti scrutanda, et singulis diebus atque horis, cum tota fide et devotione veneranda: *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum*. Quid proinde gratiæ deesse potuit, ubi totus sancti Spiritus alveus, cum septem rivis suis, coadunatus tanquam in utre, in utero virginali, mansionarium meatum fecit? Totus namque cum Verbo incarnato accessit; sed eo nato non abcessit. Habitavit quidem in Filio tota ejus plenitudo divinitatis corporaliter; sed et in Matre præ omni alia creatura plene et singulariter. Visne haurire ex puteo virginis, peccatis tuis indulgentiam, tentationibus medelam; flagellis temperamentum; insidiantis adversario repagulum? Hydria plena est usque ad summum, nec deficit hydria farinæ; et lecythus olei non minuitur ab hora suæ conceptionis, usque in hanc vel ultimam præsentis sæculi diem et horam. Miserrime, infelicissime ideo Christus balsama gratiarum suarum refudit copiosa benedictione huic lavatorio peccatorum, ne procul abesset subsidium lapsibus suorum fidelium, sed de facili et incontinenti impulsus redires, dejectus resurges, serpentino morsus veneno, non desperares.

Denique in hac plenitudine gratiæ, tanquam in balneo Dominus salutem nostram operatur, emundans lepram Naaman, id est Adam, aquis istis Jordanicis, naturam separatam a culpa; induens stolam primam, et expediens compeditum liberum arbitrium per fidem et cooperatricem gratiam. Vocatur enim Filius virginis: *Velociter spolia detrahe, cito prædare* (*Isa.* viii, 1). Spolia quibus exspoliatus est homo ille qui descendebat a Jerusalem in Jericho, et quia a malignis raptoribus sunt sublata, et penalis latrociniorum suorum repositoriis consignata, fortior ille armatus et potens in prælio, mox hospitium virginali ingrediens, vindicavit; et malæ fidei possessori detraxit; quando et sibi uniendo naturam nostram sanctificavit, et sanctificando univit: *Velociter enim currit sermo ejus* (*Psal.*

cxlvii, 15), citius et facilius sua omnia complens opera, quam aliquis homo sua verbo proferat cogitata.

Sed quis est stylus hominis? Stylus altera sui parte acuta imprimit quoslibet characteres ceræ, aut cuilibet molliori materiæ: altera plana, quod displicet, complanat et delet. Hoc Jesu officium fuit in carne mortali, eradicare utique vitia et virtutes plantare. *Vocaberis, inquit Isaias, ædificator sepium, avertens semitas iniquitatum (Isa. LVIII, 12). Vide stylum pungentem: Pœnitentiam agite (Matth. III, 2). Vide delentem: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. VII, 47). Et item deprehensæ in adulterio: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnabit? Nemo, inquit, Domine. Nec ego te condemnabo (Joan. VIII, 10). Pupugit etiam stylus iste hominem ut rediret ad se, dicens peccanti: Adam, ubi es? (Gen. III, 9.) Pupugit post peccatum dicens: Pulvis es et in pulverem reverteris (ibid., 19). Denique sigillo totius honestatis fracto, cum irreverenter et incontementer peccando corrupisset omnis caro viam suam, tactus dolore cordis intrinsecus, complantare volens omnem Scripturam generis humani, ait: Delebo hominem de sub cælo (Gen. VI, 7).*

Sed mira misericordiæ recordatus; et mitius volens incarnatus pungere; utique ad pœnitentiam, non ad punientiam planam commutavit, ut in homine peccatum deleret, et naturam servaret. Omnia siquidem quæ in Ecclesia celebrantur sacramenta, uno suo effectu, quidquid homo stultitia, id est infirmitate seu etiam malitia sua male scripserit complanare; cum Dei gratia prævalent, ne exigantur in iudicio, quæ ante iudicium cum fletu peccatoris complanaverit sacramentalis operatio. Nam hujus styli Scriptura talis est: *Velociter spolia detrahe, cito prædare.* Velox divina bonitas ad remissionem, tarda ad severitatem. O quoties minatur ne feriat; quoties verberat ne occidat; quoties temporali morte præripit innocentem, ne perdita innocentia cum descendenti in lacum projiciat! Avertit faciem suam ne videat peccantem; videns iniquitatem dissimulat, exspectando correctionem. Jam in cruce et morte posito latroni, extremæ voci in confessione, æternæ rependit præmia vitæ: *Amen, inquit, dico tibi, hodie mecum eris in paradiso (Luc. XXIII, 43).* O summa pietas! quot millia annorum non sufficerent expiare animam latrocinii pollutam, si districte cum ea ageretur, et tu nec annum ponis, nec mensem, nec saltem alterum diem; sed: *Hodie, inquit, mecum eris in paradiso.* Abeant sibi crudelia hominum edicta, evanescat pharisaica justitia, quæ omnia gravia et importabilia imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea movere (Matth. XXI, 4).

Misericordia enim, qua plena est terra, digito suo, et brachio in cruce passione propria, affixit omnia ad Deum conversorum peccata, ut alleviaretur humana natura, per ipsum redempta, a cunctis

oneribus suis, quibus a peccato Adæ tanquam fenore grandi oppressa, solvere debita non prævalens, in extremis agebat. Clementiam illam non exspirasse credimus, sed semper miris et novis successibus, continuatam ad nostra, et ad futurorum sæcula, quatenus novam segetem de hoc agro, in horreis sempiternis evehat; seminando gratiam, rigando per evangelicam doctrinam. Dicamus itaque Filio hominis, Filio Virginis: *Velociter spolia detrahe, vestitam pellem nostram, quam de peccato primi parentis contexuimus, et quotidie deterius vivendo multis actionibus corrupimus, cito prædare, ut de potestate diaboli nos eripias; et qui odio habet rapinam in holocaustum, non rapinam arbitratus esse te æqualem Deo. Fac de nobis rapinam, ut charitate violentissima, nos a nobis exuas, et eodem loco constrictos, ad te pertrahas; Qui vivis et regnas, etc.*

SERMO XXIII.

IN ANNUNTIATIONE DOMINI II.

Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigena poculis (Cant. VII, 2).

In libris sive thesauris nunquam fallendæ prædestinationis, præcipue singularem, et singulariter incomparabilem thesaurum sapientiæ et scientiæ suæ Deus in B. Virgine Maria ab æterno congressit; in fine sæculorum resignavit; sine fine in summa cœlorum arce collocavit: ubi opes hactenus nulli communicatas intromisit; ubi omnium pretiosorum lapidum gloriam insignissime conglomerans, ad complementum totius honoris et superfluentis magnificentiæ, se ipsum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, annumeravit. Cherubim igitur gloriæ obumbrantia propitiatorium, adjunctis sexaginta ex fortibus Israel, ad hunc thesaurum sive lectulum suum custodiendum deputavit; atque ut solis fidelibus, et devotis sibi viam propalarent, mandavit.

Ad limen itaque hujus sanctuarii, alis submissis per humilitatem; et capite ad collum retorto per continuam devotionem prædicantes gloriam Dei, et venerantes scabellum Divinitatis adoremus, quoniam sanctum est. Quidquid in ea apparet, quidquid latet, sive quod in ea natum est, quia de Spiritu sancto est. Joseph tanti solis vix fert splendorem, tanti mysterii vix sustinet admirationem; ante fenestras stat tremulus, pedem inferre recusat castissimus; opprimitur enim gloria majestatis ejus, quam videt Deum præoccupasse, et solis usibus suis signasse et assignasse. Denique angelico certificatur alloquio, nullum incurrens dispendium de dilatione fidei, quam non concepit nequitia mentis, sed immensitas operis. Non enim veritati opposuit pesulum diffidentiae, sed incrustabili consilio maluit se non ingerere, et exspectare a longe exitum rei, quæ claudebatur sub signaculo fidei. Quod si Joseph vallatus auctoritate maritali, dominam et conjugem suam a limine salutatur, appropinquare trepidat. Quid ego in anima immundus, carne pollutus, quibus

labiis nominabo, quibus oculis videbo illam, quæ refringit etiam puras sanctorum acies; quæ *pulchra ut luna, electa ut sol* (*Cant. vi, 2*), angelicos quoque exsuperat fulgores et splendores? *Sed perfecta charitas foras mittit timorem* (*I Joan. iv, 18*); sed præcedens devotio extenuat præsumptionem.

Rejecto igitur in nominatione umbilici consuetudinario, et vulgari cogitatu, cum debita reverentia ingrediamur sanctuarium Dei, et eo affectu loquendo contingamus in Virgine nostra, membra quæ in aliis dicuntur inhonesta, quo rapimur cum tractamus angelica ministeria, et ipsius Dei intellectualia membra? Dicat igitur de Domina nostra Sapientia in Canticis : *Umbilicus tuus crater tornatilis*; et excipiat dictum sacramentale mens casta, puro corde et sensibus castissimis. Notandum autem quia umbilicus sæpe in Scriptura nominatur. Alibi umbilicus terræ (*Jud. ix*); alibi umbilicus ollæ, qui non est præcisus in die nativitatis ejus (*Ezech. xvi*), et alibi fortitudo Leviathan dicitur esse in umbilico ventris ejus (*Job xl*); et hic : *Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis*. Postpositis vero terræ, et ollæ umbilicis, attendamus in Leviathan umbilicum malitiæ; et in Sponsa umbilicum gratiæ; quatenus malitiæ excursus, gratiæ occursum compescat, et vivat sapientia malitiam, naturæ humanæ damna resarciendo, et opera malitiæ destruendo.

Ubi ergo prima species mali post peccatum in primis parentibus apparuit; ibi sedem et principatum misericordissima gratia in B. Virgine collocavit; arefacto enim et siccato usque ad primam innocentiam castitatem (quæ nuditatem non erubuit, nec in membris se habere putavit quod esset velandum aut verendum) forte libidinis et luxuriæ, qui pleno gurgite in filiis Adæ superfluebat, donec rosa nostra in Jericho plantata, hiemales destituit paludes; extunc a throno gratiæ procedens fluminis impetus civitatem Dei, id est Dominam nostram lætificavit; sic in ea exstinguens libidinosum ardorem, ut conservaret inauditam sæculis fecunditatem. Sic enim area sicca, vellus madefactum est, ut in carne virginali vitio subtracto corruptionis, eadem Virgo gigneret pretium nostræ redemptionis. Quod manus creatrix naturale indiderat visceribus et membris Evæ necdum corruptis, mulierem videlicet concipere sine ardore libidinis, factu impossibile reputabat usus generandi; elicuit autem vim illam secretissimam de abditis naturæ, obumbrante Spiritu sancto, Virgo Dei genitrix in umbilico suo confringens virtutem serpentis antiqui, Christum Dei virtutem et Dei sapientiam in utero concipiens, non ex concupiscentia viri, sed ex gratia Dei.

Umbilicus ergo iste est *crater*; quia uterus virginalis plenus vino Divinitatis, sicut crater, divinis potionibus aptus est. Unde in Psalmo : *Calix in manu Domini, vini meri plenus misto* (*Psal. lxxiv, 9*), id est homine Deo. *Tornatilis*, quia juxta primam tornationem, id est creationem, castitatem habuit,

A et supra consuetudinem toro immaculato, *Virgo et Mater Deum et hominem genuit*. Crater est, id est scyphus Joseph in quo augurari solet; dum tanquam quodam augurio vires mirabilium suorum experiri cœpit, ille qui facit mirabilia magna solus in virginali conceptu; ubi unum fecit supra naturam, alteram vero supra omnem scientiam. Supra naturam etenim est, virginem concipere; supra omnem scientiam, Verbum humanæ naturæ indissolubiliter cœniri. *Tornatilis est crater* iste, quia in omnibus Deo complacuit: in omnibus divinis mandatis obedivit, in omnibus irreprehensibilis fuit.

Manus tornatiles aureæ plenæ hyacinthis, tornaverunt et formaverunt craterem istum. Unde in Psalmo loquitur : *Manus tuæ fecerunt me, et plasnaverunt me totum in circuitu* (*Psal. cxviii, 75*). Vere totum in circuitu, quia tornatilis consummatione legis; in æmulatione angelicæ puritatis; in dilatatione cordis; eatenus ut contineret Deum quem non capiunt cœli cœlorum; miro modo versa vice et Deus suis circulis inclusit craterem istum, creando Virginem sanctam, sanctiorem operando, sanctissimamque semper conservando: et ipsa utero incarnatum Deum gestavit, et natum non semel beatissimis brachiis continuit.

Irrigata igitur de plenitudine plena gratia, inundatione rivulorum suorum angelicas virtutes defrivavit, divites implevit, pauperibus absque argento, et absque ulla commutatione pocula indulsit. Est enim nunquam indigens..... hæc est illa Rebecca, puella nimis pulchra, quæ, deposita hydria de scapulis, adaquavit non solum servum Abraham, sed etiam camelos. *Omnes sitientes, venite ad aquas* (*Isa. lv, 1*), de fonte et puteo Salvatoris, de quibus ipse bibit et omnis familia ejus. Plane inebriatum Deum reputo, propter exinanitionem, et nudatum vestimentis gloriæ, quia habitu inventus est ut homo; quando cerva gratissima gratissimum hinnulum inter ubera sua vino purissimæ et sincerissimæ conversationis illectum, et attractum collocavit; et præ vini dulcedine, pauperem factum, oculis nostris opposuit.

Denique omnes familiæ gentium, hujus Agni sanguine redemptæ, lotæ et potatæ, dederunt vestimenta sua, id est corpora sua pro vino isto, bajulantes crucem, tanquam botrum in vecte, et lavantes in vino stolas suas, quas Benjamin a Joseph accepit quinque, propter configurationem corporis humilitatis nostræ, corpori claritatis Dei. In convivio illo meridiano inebriatus est Joseph cum fratribus suis; quia plenum in resurrectione gaudium, cum Deus erit omnia in omnibus, nemo tollet a cohæredibus Christi, et consortibus regni ejus.

Interim vero *Umbilicus crater tornatilis est, nunquam indigens poculis*, quia Domina nostra gratia plena, humanis nostris defectibus compatiens, apothecas suas nunquam claudit; nunquam miseris patrocinari desistit; nunquam vota humilium spernit; nunquam vultum supplicantis a propitiatoris,

pro peccatis populi Christiani deflectit. Laboras forte in peccatis et deficiis? sed ecce ad ostium exspectat Mater misericordiae, intendens cui venas exponat auxilii. Quærendo Christum per plateas et vicos civitatis discurras, et non invenis? Sed ecce benignissima illa, quæ filii sui omnia diverticula ad plenum novit, occurrit et dicit tibi: Ecce hic filius meus, ecce illic. Draco rufus habens iram magnam, malignitatis suæ agmen adversus te congerit, aperta persecutione, vel occulta tentatione? Sed ecce potentissima auxiliatrix occurrit, mediis castris se opponens, et umbraculum super caput tuum in die belli faciens. Quacunque mœstitudine pulsatus, humiliter et fideliter Dominam nostram adieris, nunquam derelictus, nunquam non lætus, nunquam non consolatus redibis.

Nunquam ergo indigens poculis, vel excusat se de inopia, vel abstinet succurrere præ avaritia. Quid nunquam indigens poculis? Plane quod dicitur: *Clara est, et quæ nunquam marcescit sapientia* (Sap. vi, 13); quod arca de imputribilibus facta est: quod ignis perpetuus in altari; quod charitas nunquam excidit; quod oleum de capite iusti non deficit; quod folium non defluit de ligno, quod plantatum est secus decursus aquarum; quod apostolis dicitur: *Ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat* (Joan. xv, 16). Quod farina Sareptenæ non defecit, et lecythus olei non est imminutus; quod denique gratia Spiritus sancti, nec angustias patitur, si omnibus diffundatur, nec amplior invenitur, si rarius sumatur.

Sed cujus saporis, cujus qualitatis, cujus quantitatis, cujus pretii sunt pocula ista? Cælum utique et Spiritum sapiunt. Alba, nigra et sanguinea sunt; vasorum capacitatem excedunt, et pretium superant. Quid enim aliud saperet plena gratia, nisi gratiam? obumbrata et impinguata Spiritu sancto, nisi Spiritum rectum, nisi Spiritum sanctum, nisi Spiritum principalem? Quid casta, nisi album vinum? Quid humilis nisi nigrum? Quid amans nisi rubeum vinum potat et propinat? Quid avarus inæstimabilis divitias pugillo recludet, cum misericordia nec meritum attendat nec modum. Seipsam enim gratia et misericordia exstingeret, si modum et meritum accipientis non vinceret. Non habet pretium, unde procedit omne meritum, Jesus filius Virginis, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, etc.

SERMO XXIV.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA III.

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus; et benedictus fructus ventris tui (Luc. i, 28).

Plenus malitia, et vacuus gratia, qua temeritate præsumo attentare aliquid proferre de plena gratia? Sed plena fide everto fundum conscientiae; et effundo usque ad fæces venenum malitiæ, ad pedes gratiæ. Ego quidem, o Domina! fundo mea crinina, de mala redundantia; tu in vase vacuo refunde de tua plenissima gratia. Tu illa es puella decora

A nimis, virgoque pulcherrima, et incognita viro, quæ ad fontem jam descenderas, et onusta redibas, cum tibi occurreret Gabriel archangelus nuntius deferens de desponsatione contrahenda inter te et Isaac filium Abrahamæ; quas tibi detulerit in aures aureas, quas armillas, non ignorant qui te in vestitu deaurato intuiti sunt astantem a dextris regis Filii tui.

Potum aquæ petiit, tribuisti; insuper et camelos ultronea adaquasti: hoc exemplo non vane admonitus, nullatenus etiam propter enormitatem scelerum meorum de tua gratia despero, malorum per te sperans correptionem; bonorum refocillationem. Et quid dicam, fratres, de Domina nostra? nisi quod gratia plena, omni petenti se tribuit, in manu et potestate habens thesauros cœlestes, et profundum B divitiarum Dei semper penetrans et erogans; nunquam tamen minuens, aut evacuans. Adhuc in carne mortali, mortalium indigentiam noverat et portabat; et tamen cellariorum et horrei cœlestis apothecæ pro libitu propinabat, et quibus vellet distribuere poterat.

Sed tempus jam est, alterum hujus solemnitatis puteum aperire, et potu salubri ex eo astantes et attendentes vos reficere. Nolo autem fraudare vos desiderio vestro, et tollere animam vestram; si diutius exspectatione fastidiosa tenuero fraternitatem vestram; tanquam ego daturus sim vobis aquam vivam, tanquam resignationis lapidem signatum in ore putei; non hoc attentabo, ne ruam in abyssum; si posuero os meum in cœlum. Quis enim alius resignabit, nisi qui signavit, clavis David quæ aperit, et nemo claudit, claudit, et nemo aperit (Apoc. iii). Certe hoc est illud magnum mysterium a sæculis absconditum. Hæc sunt illa incerta et occulta sapientiæ Dei, quæ Prophete manifestata sunt, cum ei dictum est: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam* (Psal. cxxxi, 11).

Fateor de magno negotio magna exspectatis, sed quasi jamjam incipiet decrescere et rarescere flamma desiderii vestri, nisi talia apposita fuerint, quæ advenientibus undecunque ad missam istam sufficiant, et solemnitati respondeant, et vestro appetitui satisfaciant: *Ave, Maria, gratia plena*. Nihil dormitet in sensibus vestris, sed evigilata intentione, vigilanter quæ dicuntur intelligite; de cœlo enim verba ista allata sunt, nec a parte qualibet cœlorum, sed a summo cœlo egressa sunt, et in ore tanti nuntii posita, qui præ sapientia sua non solœcizet, aut deficiat in verbo; præ fidelitate non mutet, aut abscondat quæ injuncta sunt: præ potentia non timeat aerias occurriones; præ familiaritate de Patre ad Matrem futuram, Filium ab æterno de Patre consubstantialiter genitum, novo genere concipiendum et nasciturum deferat; præ humilitate Dominam suam reverenter salutet.

Nuntii hujus prærogativam assignata legatio præclare designat. Legationem legamus et intelligamus. *Ave, gratia plena*. Non jacet ista salutatio. Vacare, non jacere debemus ad investigationem ejus, quæ

quidem tam plena est; ut nec quidem cæco sit offendiculum ea, sed et tam profunda, ut nec remiges cœli, eam transvadere queant. Si simpliciter gradiaris, curre, et currendo intellige, quia plena est gratia Mater Domini, et benedicta in mulieribus, et Dominus cum ea; si profunda vada quæris, ut videas mirabilia Dei in profundo, et in aquis vehementibus, intra rimando epistolam cœlestem, et qualibus litteris, qualibus coloribus depicta sit, tam in titulo quam textu, potius mirari, quam comprehendere poteris.

Ave, Maria, gratia plena. Hic est titulus *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui.* Hic quoque est textus. Satis autem de titulo et textu qui de scriniis cœlestibus digito Dei scripti, ad nos effluerunt. Summam possumus recolligere libri nostræ redemptionis; de quo in Isaia dicitur: *Et dabitur liber nescienti litteras, et dicitur ei: Lege. Et respondebit: Non possum: signatus est enim liber (Isa. xxix, 12);* scriptorum cœlestium litteras nos terrigenæ nescimus, quia plurimum notæ illæ a nostris distant, et est nobis tam ignota Scriptura, quam incognita lingua.

In libro ergo prædestinationis, legere nostræ redemptionis mysteria non potuimus, quia talibus litteris non studuimus, neque consuevimus. Prophetæ autem et patriarchæ, summi quidam angelici spiritus, qui didicerunt quidem litteras illas, et ad plenum, non tamen capere potuerunt effectum incarnationis, quandiu clausa fuissent sigilla in Apocalypsi; et ideo etiam ipsi dicebant se non posse legere, signatus enim erat liber; hunc librum intulavit: *Gabriel missus in civitatem Galilææ, cui nomen erat Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David; et nomen virginis Maria.* *Ave, inquit, Maria, gratia plena.* Bene illustrat titulus iste materiam sequentis operis. Et si per sæcula humanus sensus elaborasset adinventare verbum bonum, verbum consolatorium, tam aptum in principio nostræ redemptionis, non commendasset.

Non ex commentariis nostrarum adinventionum fabricari potuit hoc exordium verborum nuntii angelici; sed de corde Patris eructuatum, labiis angelicis est ad virginem delatum et prolatum. Sed quid est: *Ave?* Pax tecum; qui pacem non amat, anathema sit. *Ave.* Quid est *Ave?* sine væ. Quis est sine væ? Maria. Quare? quia *gratia plena.* *Ave,* id est sine væ; id est pax tecum. Quid est sine væ? Quid est pax tecum? Væ Adæ, væ Evæ, sed Mariæ, *Ave.* Adam in labore; Eva in conceptu habet suum væ. Spinæ et tribulos profert væ Adæ; dolores et ærumnas væ Evæ. Eva in utero includit suum væ. Sed quid est væ? interjectio dolentis. Vere interjectio, nam inter mandatum Dei et peccatum Adæ, ista interjectio accidit. Interjectio utique dolentis de bono quod perdidit, et de malo quod invenit. *Tribulationem et dolorem inventi (Psal. cxiv. 3);* quod est væ, unde est væ. Sed

A Maria nescit interjectionem dolentis, quia excepta est a regula universalitatis. Singularis enim est tam gratiæ quam meriti, tam virginitatis quam fecunditatis, tam conceptu quam partu, tam angelica salutatione quam deifica prole.

Ave ergo, sancte angele, cui loqueris? quod est nomen ejus? Estne in cœlis scriptum, agnitum et nominatum? Novi, inquit, eam ex nomine. Quod est nomen? *Et nomen virginis Maria.* Hoc nomen benedictum et exaltatum in omnibus sæculis; adorandum et colendum gentibus, tribus et populis. O nomen nominabile! o nomen venerabile! o nomen semper nominandum in periculis, semper invocandum in angustiis! o nomen sanans palatum se nominans! o nomen linguam gratificans se appellantem! o nomen lætificans se nominantem! Maria, ridet cœlum, cum audit Maria. Exultat anima, tranquillatur conscientia cum audit Maria. Fugit tentatio, si fideliter recipitur Maria. Tempestas quiescit, si jusserit Maria: unda stat, si nominata fuerit Maria.

Sed quid est Maria? maris stella. Quid est Maria? illuminatrix. Quid est Maria? domina. O Maria, o maris stella, o illuminatrix, o domina. O maris stella, non timet naufragium qui ad te potest habere confugium; non incurret Carybdem et Scyllæam voraginem, qui te habuerit propitiatricem. O illuminatrix, secure transibit per umbram mortis, quem tu illustraveris, quem tu præbis. O domina, ego servus tuus, non semel, sed iterum ego servus tuus; nec secundo tantum, sed tertio filius ancillæ tuæ, a progenie in progenies ego servus tuus; ego mancipium, ego subsellium tuum, ego scabellum pedum tuorum. Si tempestas ingruerit, o Maria, maris stella eris; si nox tenebras induxerit, illuminatrix. Si me in servitutem aliquis malignorum spirituum, per negligentiam meam proclamaverit, tu mihi vera et sempiterna domina, vindica me in tuum, excusa me ut tuum, libera ut tuum.

Ave, Maria: in palatio æterno, in superliminari templi, in fronte tabernaculi, auditum est et scriptum nomen quod non delebitur, nomen quod describetur a generatione in generationem. *Ave, Maria, gratia plena.* Plenaria infusio venarum divinarum, quarum emanatio utrem, imo uterum virginalem implevit, ut congregaret Dominus sicut in utre aquas maris. Et sicut appellavit congregationes aquarum *maria,* sic virtutum coadunationes in virgine Maria. *Gratia plena,* non caperet, non conciperet Jesum, nisi *gratia plena.* Semper enim Jesus natus apud Patrem in mari copiosarum deliciarum. Præmisit ergo matri eandem navem in qua natæ consueverat, et alluvione gratiarum alveum ejus implevit, ut merito diceretur *gratia plena.*

Alveus iste gratiarum per diem sole adurente non siccatur, nocte quoque, lunari consumptione non minuitur. Adustio solis eam non penetrat, nec detractio lunæ devastat. Non enim *gratia plena* esset, si gratia illa perefflueret, vel mobilitate pro-

pria non consistens apud virginem, vel qualibet rimula negligentiarum a virgine resiliens. Plenitudo igitur gratiæ, gratia plenam facit; et sic in lectulo suo habet, et quo caput reclinaret, et quo pedes protenderet divinitatis. Ecce ego sto juxta fontem aquæ, igitur, puella, da mihi bibere, quia superabundans dono donandi et voluntate largiendi. Si voluntatem dandi haberes, et quid dares nihil haberes, non esses *gratia plena*, sed dimidia; iterum si haberes quod dare posses et dare nolles, non esses *gratia plena*; adhuc amplius si haberes et dare velles, sed sine licentia non auderes, non esses *gratia plena*. Quarto etiam si haberes, et dare velles, et sine licentia posses, sed detrimentum timeres, non esses *gratia plena*. Quinto denique si haberes, si dare velles, et posses, et defectum non timeres, sed non cuilibet dare posses, non esses *gratia plena*.

Quæ igitur habes quod des, et voluntatem habes dandi, et potestatem cuivis sine timore damni, da mihi aquam de hydria tua, ut bibam: *gratia* enim *plena* es. Aleo plena, ut in scapula sua plenam de fonte ferentem occurreret servus Abraham, forte ut biberet cælestes virtutes, quæ nos transcendunt ab humero, gloria, honore et felicitate cum Deo jam regnandi, sed deposuit puella hæc hydriam in ulnis suis cum audivit, pauxillum aquæ ad sorbendum mihi præbe de hydria tua, quia sanctorum in hoc sæculo laborantium desideriis clementer accurrat, et sitim eorum suis auxiliis exstinguit.

Tertio denique *gratia plena* vere de superabundanti gratia camelos non potentes, sed desiderantes potat, in canalibus effusa aqua, quia sicut filiis corvorum invocantibus eum Dominus dat escam. Prævenit enim in benedictionibus dulcedinis quosdam peccatores Deus; prævenit et Maria in respectu auxilii quosdam peccatores, ut antequam petant accipiant. Ecce *gratia plena*, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Ecce paradisi flumina irrigant universam superficiem terræ. Ecce diluvium aquarum multarum. Ecce fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Ecce *Maria gratia plena*. Ipsa apud Filium suum pro nobis interveniat; ut de gratia Mariæ, gratiam accipiamus filii Mariæ, qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia, etc.

SERMO XXV.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA IV.

Ave, Maria, gratia plena.

Vascula nostra priori sermone tanquam oleo infusa; non eo deficiente, sed gratiosius adhuc redundante ejus liquoris gratia, vasa hesterno die defuerunt, quæ caperent superinfusionem illam quæ adhuc stillabat. Mutuavimus ergo vasa vacua non pauca; et hodie deferimus ad fontem olei, præsumentes quod si tam sapida fuit aqua de fonte aquæ; quale pleum erit de fonte gratiæ? Pernoctavimus certe, et quia meridiati sumus inter duos æceros, quorum unus est: *Gratia plena*, alter: *Dominus*

tecum. Quid est hoc? hinc inde fons vitæ profluit. Sed quia de *gratia plena*, etsi non plenam, saltem quantulumcunque gratiam prælibavimus. Ad *Dominus tecum*, mansionem faciamus; et exinde quod Dominus dederit, eloquamur.

Dominus tecum. Nisi repetitum, nisi recogitatum, nisi masticatum, non sapit quod sapit *Dominus tecum*. Morigera ergo consideratione versans atque reversans in ore et corde, quid dulcedinis, quid saporis retineat *Dominus tecum*, noli sicut stultus semel totum deglutire *Dominus tecum*; sed in dies et annos repone tibi partes, et eis qui non præparaverunt sibi. Si diceret archangelus Dominus mecum, verum diceret, et satisfaceret de fide nuntii; quatenus non hæsitaret credere nuntio, cum quo Dominus esset. Rursum si diceret Dominus secum in cælo est; et ejus nuntius ad te in terra descendendo; verum similiter diceret, et mittentis auctoritatem commendaret. Tacito ergo quod verum quidem, sed non novum, nec mirum erat, protulit quod verum, et novum, et mirum erat.

Verum quia sicut erat prædestinatum, sic jam fuerat implendum. Novum, quod utique solum sub sole factum est novum. *Nihil*, inquit Scriptura, *sub sole fit novum* (Eccle. 1, 10). Sed hoc novum novorum, et omnium novitatum sub sole factum est novum, quia neque in cælo, neque in terra, ortum vel auditum fuit tale aut tantum novum. Tale non fuit, quia non simile. Tantum non fuit, quia, etsi aliquando aliquid novi contingit, non fuit tamen illud novum tantum. Quale est hoc novum? *Verbum caro factum est* (Joan. 1, 14). Quantum est hoc novum? Exsuperat procul dubio omnem sensum. Quantum, inquam, est hoc novum? Etsi non potest dici illud quantum; dicendum tamen est aliquid de illo; non quantum sit, sed quantum credi et capi possit.

Fit homo Deus, et Deus homo: nihil mirabilius, nihil factum est majus. Quam mirabile est Deum hominem fieri, tam grande est hominem in Deum assumi. Indicibilis est illa Dei exinanitio; ineffabilis est hominis sublimatio. Non potuit Deus ultra exinaniendo se humiliare, non potuit Deus hominem ultra se sublimare. Quasi igitur amplexu firmo utraque natura Dei, scilicet, et hominis copulantur in utero Virginis; ubi ille magnus Propheta contraxit se ad mensuram parvuli; et solium Dei inclinavit se ad profundum nostrum; nostrumque profundum excrevit ad solium Dei excelsum et elevatum.

Sed quis in hoc adjuvit Spiritum Domini, nisi Maria? Quis expensas subministravit laboranti nisi Virgo virginum, quæ carnem et sanguinem, de intactis et sacrosanctis visceribus incarnando Verbo pro nostra reparatione præparavit, ideo ad eam dicitur: *Dominus tecum*. Sine te quidem Dominus, per se solum, hominem creavit, sed tecum, et in te, et ex te reparavit. Tecum quidem, quia naturam divinam in humanam non confundit. In te, quia in

utero tuo copulam illam univit. Ex te, quia in carne A de te sumpta, passionem consummavit. Honor tibi, quia tecum. Amor, quia in te. Compassio seu congratulatio, quia ex te. Compassio quidem pro pœna mortis. Congratulatio pro gloria resurrectionis.

Honorabilis ergo, amabilis et laudabilis es, quia salutis nostræ cooperata es, quia officina salvationis facta es, quia causa et materia solvendi pro nobis debiti a te suscepta est. *Dominus tecum*. Multum ad te, et ad omnem creaturam, ut sit cum Domino. Quid vero hoc amplius honoris habeat ut sit Dominus tecum, quis cogitare sufficiat? Gedeon dictum est, *Dominus tecum virorum fortissime* (Jud. vi, 12). Sed cum Gedeone Dominus, ut daret illi victoriam inimicorum suorum. Tecum vero Dominus, ut det B tibi gloriam sæculorum. Cum Gedeone ad tempus, ut cum amico. Tecum perpetuo, ut filius. Cum Gedeone simpliciter, per collatam gratiam. Tecum multipliciter, et singulariter, per assumptam humanam per te naturam.

Dominus tecum in cogitatione sancta, in affectione pia, in voluntate recta, in intentione pura, in desiderio futurorum, in omni motu interiori regens in bono, et exteriori compescens a malo, in sermone vero, in opere justo, in ore pudico, in osculo sancto, in aure parata ad obedientiam, in manu tornatili ad eleemosynam, in pede veloci ad relevandam aliorum miseriam, in singulis et in omnibus partibus corporis tui per disciplinam. Tecum uterum implens et imprægnans de Spiritu sancto; sed non corrumpens, nec onerans ardore libidinoso; tecum in contemplatione sublevata per excessum mentis; tecum in actione, humiliata in necessitate proximi; tecum visibiliter, tecum invisibiliter, tecum levans te ad cœlum, tecum conservans te in mundo, tecum per gratiam salvantem, tecum per ineffabile gaudium, tecum per ævum. *Dominus tecum* excellenter, tecum incomprehensibiliter.

Benedicta tu in mulieribus. Abeat sibi in malam viam maledictio, et veniat per te ad nos, o Maria, o *Benedicta*, benedictio. *Benedicta tu* de rore cœli et de pinguedine terræ. *Benedicta a montibus æternis*. *Benedicta plus quam filii Jacob*, quorum benedictionibus adjunguntur non optantis, sed prophetantis animo quædam quasi maledictionem. *Benedicta tu in omni benedictione cœlesti*. *Benedicta tu*, cujus benedictione reparantur quæ in cœlis, et quæ in terra sunt. *Benedicta tu in mulieribus*, quia per te maledictio mulierum evacuata est, opprobrium sempiternum comparaverat illis peccatum Evæ, sed ab isto opprobrio, non solum absolvisti, sed privilegium indulgisti, quo se tueantur ab objectione probrosa dicentes, quia si objicis Evæ culpam, replicamus vobis Mariæ benedictionem et gratiam (87).

(87) Videtur aliquid deesse.

SERMO XXVI.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA V.

Sume tibi librum grandem, etc. (Isa. viii, 1).

Virgo virginum, quæ alias appellatur cella aromatum, hic designatur per librum intus et foris scriptum; foris humilitate, intus castitate. Intus et foris salvo integritatis signaculo. Fecunditate, quia Deum genuit, et hominem. Hunc librum de membranulis primi hominis originali propagatione extractum, tanquam pellem mortui animalis, contactu et contractu originariæ culpæ, hispidam, quatuor illæ cardinales virtutes, id est prudentia, justitia, fortitudo et temperantia, invisibili scriptori, scilicet Spiritui sancto præparaverunt, radendo, leniendo, regulando et scribendo.

B Omnes namque pilos de peccato Adæ pullulantes in carne ejus mortali, perfecte fortitudo fomitem peccati debilitando erasit, usque ad novissimum quadrantem otiosi verbi et resolutæ cogitationis. Sic enim in pistrinum divinæ religionis inclusit in ipsis puerilibus annis, ut porta esset orientalis clausa, solique principi in ingressu et egressu sanctorum pervia. Accinxit ergo fortitudine lumbos suos, ne vel minimo luxu aut pulsu illicito concuteretur. *Roboravit brachium suum*, ut naturæ lubricum, paxillo fide immobile statueret. Originali (88) igitur, et de peccati fomite peccata prurientia sic fortiter a Virgine explosa.

C Temperantia temperanter operam propriam subministrans, assumpto pumice mordacis reprehensionis, et ad proximos benignissimæ compassionis, sic exhibuit eam ut conversatio illius sine querela esset apud Deum et homines. Hinc est quod a Deo visitata, ab angelo salutata, a Spiritu sancto imprægnata, compassionis gratiam in vacuum non accepit, irregulariter evagando, nec proximam suam neglexit, arroganter obsequium non exhibendo; hinc vanitatem fugiens, inde charitatem non relinquens, sic temperantia lenivit in Virgine quidquid de Adæ intemperantia surculus ejus contraxit ex conceptione, et ne itinera divinitatis offenderentur, lapides de via collegit, ut Verbum Dei virginali humanitate, imo humana proprietate formam in qua Patri æqualis est, occultaret, et utramque naturam Dei et hominis, sub habitus nostri littera, legendam traderet.

Succedit huic regularis justitia, quæ sic gressus virgineos in omnibus mandatis, et justitiis Domini direxit, ut nec humana justitia omnium justorum illam apprehenderet, nec angelica præcederet. Nihil ergo inordinatum, nihil non æqua lance pensatum, nihil in alteram partem devexum aut suspensum. In omni vita et conversatione Virginis justitia prævit indispositum.

Jam manum ad scribendum apponit prudentia; atramentarium et incaustum de spinis Davidici seminis in Genealogia Mathæi evangelistæ, seu

(88) Deest aliquid.

Luce conficiens. Ubi residente in fundo malorum A
 face, supernat pura bonorum gutta, recto tra-
 mite usque ad Virginem descendens, ut sicut de
 spinis rosa, sic oriatur de peccatoribus Virgo Ma-
 ria. Scribit itaque nomen Virginis, salutationem
 angelicam; uteri imprægnationem, maritalem des-
 sponsationem, et totius Dominicæ Incarnationis se-
 riem.

Superveniens quoque Spiritus sanctus, hanc
 Scripturam illuminat; sumptis coloribus in cornu
 sublimi solii paternæ sessionis, de quibus capita
 singulorum versuum, in humanis actionibus descri-
 ptorum, miraculis coruscantibus intitulat, ut sem-
 per in Jesu nostra fragilia regant divina opera; et
 in matre ipsius consideretur, et sexus fragilis ex se,
 et sensus divinus ex filio supra se.

Tandem ligandus est liber iste grandis, disciplinæ
 et religionis angelicæ corrigiis, ut semper Gabrielis
 et Joseph utatur solatio, aut societur Joanni et apo-
 stolico choro. Duo capitella hujus libri sunt, An-
 nuntiatio Domini, sive ipsius Virginis Assumptio.
 Gabriel minister est annuntiationis, ut credo et as-
 sumptionis. Tamen primum capitellum mirabili var-
 rietate et veritate idem archangelus contexuit et
 decoravit, teste evangelica lectione, quæ ait: *Mis-
 sus est angelus Gabriel, etc.* Secundum capitellum
 Joanni traditum in cruce legimus, ubi in cruce Je-
 sus matrem et discipulum sic alloquitur: *Mulier,
 ecce filius tuus (Joan. xix, 26).* Ad discipulum autem:
Ecce mater tua (ibid.); et ex illa hora, accepit eam
 discipulus in sua.

Sola firmatoria restant, quorum alterum despon-
 satio Joseph fuit; alterum virginalis incorruptio.
 Horum alterum diabolo opponitur, ne videat impius
 gloriam Dei, id est desponsatio. Alterum philoso-
 phicæ disputationi, videlicet incorrupta Virginis fe-
 cunditas, ut omne os obstruatur et subditus fiat
 omnis mundus Deo. *Sume igitur, o propheta, librum
 grandem,* quia de grandi tractat materia, divinæ,
 scilicet incarnationis et humanæ restorationis;
 et scribe in eo stylo hominis, alto propter divinita-
 tem; mediocri propter animam, humili et pedestri
 propter carnem simul assumptam. In hoc stylo at-
 tende alteram extremitatem acutam, alteram pla-
 nam, medietatem vero rectam et tractabilem.

Christus Jesus venit vitia pungere, ut homo com-
 pungeretur dum configitur spina. *Pœnitentiam,* in-
 quit, *agite (Matth. iii, 2).* In punctione autem san-
 guis educitur cum dolore; quia mens verbo Dei
 compuncta, de peccato gemit in confessione. Come-
 dens vero et bibens cum publicanis et peccatoribus
 socialem se præbuit Dominus angelorum, habitu in-
 ventus ut homo in humana conversatione; tam mi-
 sericors pœnitentibus, quam contrarius peccanti-
 bus. Remittit ergo peccata tanquam ex superiori
 parte confitentibus, quæ ut homo impropere ad hoc
 ut quæratur medicus; unde in psalmo dicitur ei:
*Intende, prospere procede, et regna, propter veritatem
 et mansuetudinem. et justitiam (Psal. xlii, 5):* V2-

ritas monet non peccare; mansuetudo tolerat nolen-
 tem redire; justitia liberat volentem ad Deum redi-
 re. Hic est stylos hominis.

Scribe ergo stylo hominis: *Velociter spolia de-
 trahere, cito prædare (Isa. viii, 1).* A matre spolia
 accepit, sive detraxit, cum de carne ejus et sanguine
 naturam humanam in unionem Verbi assumpsit. A
 Patre quoque quodammodo spolia detraxit; cum
 formam Dei Patris, in qua ei æqualis est, sub um-
 braculo humanæ speciei, ne videretur reposuit; et
 semetipsum exinaniens, formam servi, in qua ap-
 pareret hominibus, accepit. [Ab hominibus spolia
 accepit et detraxit, dum ab errore in fidem suam
 convertit; vel aperto, vel occulto martyrio exposuit.
 A diabolo spolia detraxit, dum ipsum in cruce
 triumphans, inferna confregit, et ad se omnia sua
 traxit.

Sed quod dicitur *spolia detrahe,* factum est in
 prædicatione, quod dicitur *cito prædare,* in passione.
 Unde: *Ad prædam, fili mi, ascendisti (Gen. xlix,
 9).* Velociter hoc fit et cito, quia velociter currit
 sermo ejus. Quia subest ei cum voluerit posse. Quia
 omnia quæcunque faciet prosperabuntur. Quia di-
 xit: *Fiat, et factum est (Gen. i passim).* Sic tu,
 bone Christiane, velociter spolia peccatorum de-
 trahere a conscientia tua per confessionem. Cito
 prædare gratiam Dei per satisfactionem, ut in li-
 bro tuo scribatur Jesus per sanctam conversa-
 tionem; imo in libro Dei scribatur nomen tuum,
 per peccatorum remissionem, quam nobis præ-
 stare dignetur Christus Jesus, qui vivit et regnat,
 etc.

SERMO XXVII.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA VI.

*Nunquid de petra agri deficiet nix Libani, aut
 evelli possunt aquæ erumpentes frigida, et defluentes?
 (Jer. xviii, 14.)*

Præsens hujus diei solemnitas præclara est, ut
 nix æterna, quia nunquam deficiet; pura, emundans
 omnes antiquas peccatorum sordes; tanquam aqua
 frigida mitigans Dei iram, et hominis, per pœni-
 tentiam, futuram pœnam. De divinis visceribus
 erumpens, propter nimiam charitatem Dei, et divi-
 tias misericordiæ ejus. *Libanus* est cælum cælo-
 rum. *Nix* est sapientia Patris: *Verbum in principio
 apud Deum (Joan. i; 1).* Candor lucis æternæ. Spe-
 culum sine macula. Splendor gloriæ et figura sub-
 stantiæ ejus. *Petra,* Ecclesia, vel virgo Maria. *Ager
 mundus. Aquæ erumpentes,* gratiæ de ore et pectore
 Jesu defluentes, quibus sanabantur, omnes quotquot
 tangebant. *Frigida,* ardentes concupiscentias tempe-
 rantes.

Isaac benedicens Jacob hanc prænuntiat annun-
 tiationem, dicens: *Ecce odor filii mei sicut odor agri
 pleni. Det tibi Deus de rore cæli et de pinguedine terræ
 abundantiam frumenti et olei (Gen. xxvii, 27).* Odor
 Jesu, odor suavissimus; cujus utraque natura et
 angelos in patria sola odoris visione pascit, in quem
 desiderant angeli prospicere; et sua umbra homines

regeneratos ex aqua, et Spiritu sancto vivificat et confortat sui corporis et sanguinis sacramentali cibo; sed quia adhuc parvuli necdum attingimus, ut angeli, solidum illum cibum, quem cum illis sumpturi sumus, cum eis æquales fuerimus; ad nostrum panem quotidianum accedamus; et de semine atque terra, et rore, et agricola, qui in sacco semen attulit, et terræ commendavit, breviter videamus.

Semen est Verbum; terra, virgo Maria; ros, Spiritus sancti gratia. Agricola Gabriel archangelus, qui ingressus ad Virginem, ait: *Ave, gratia plena, Dominus tecum* (Luce. 1, 28); hæc pinguedo terræ. Spiritus sanctus superveniet in te (ibid., 35); ros de cælo. Conceptus Jesus de Spiritu sancto ex Maria virgine, videlicet ex humore virginis; unde caro et sanguis: et calore Spiritus sancti, unde anima et Verbum Dei. Ros refrigerat, fecundat, humectat, penetrat, mundat, silenter intrat, calorem et serenitatem diei prænuntiat. Sine rore sterilis est terra, macra, vacua. Unde Psalmista: *Anima mea sicut terra sine aqua* (Psal. CXLII, 6), id est sine gratia. la creatione autem cæli et terræ Spiritus Dei ferebatur super aquas, calefaciens et fecundans eas, sive per baptismum, sive per compunctionem lacrymarum; nam et in baptismo totam remissionem peccatorum operatur Spiritus, et in compunctione adjuvat infirmitatem nostram.

Refrigerat itaque æstus libidinis; fecundat voluntatem, quæ cupit desiderare justificationes Domini. Humectat terram australem; cui Axa filia Caleb, rogat jungi irriguum superius, quod est cæleste desiderium cum gemitu malorum præsentium. Penetrat medullas, unde offerat holocausta medullata. Mundat fide inquinamenta carnis et spiritus. Silenter intrat, quia spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed non scis unde veniat, et quo vadat (Joan. III, 8). Serenitatem diei prænuntiat, quia requiem et futuram gloriam et promittit, et donat. Hæc omnia operatur unus atque idem Spiritus, cujus aquæ evelli non possunt erumpentes frigidæ, et defluentes

Testatur Petrus in Actibus apostolorum quod aquæ erumpentes evelli non possunt; cum enim ingrederetur ad viros præputium habentes, ex Judæis conversi murmurabant adversus eum, quibus ait: *Si ergo et illis dedit Deus gratiam, quis ego sum, qui possem prohibere* (Act. II, 17). Ex oculis Dei eruperunt lacrymæ, sicut de Joseph dicitur: *Erumpébant lacrymæ, et non poterat se continere* (Gen. XLIII, 30); quando Filium suum misit in mundum, et Spiritum sanctum in apostolos; tunc enim cæli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel. Quando pluviam voluntariam segregavit Deus hæreditati suæ.

Sunt etiam aquæ erumpentes de montibus, misericordia et veritas, quæ obviaverunt sibi; justitia et pax quæ osculatae sunt, tam in incarnatione Christi quam in passione: nec non et in resurre-

ctione atque ascensione. Misericordia præcedit in incarnatione; justitia in passione; pax in resurrectione: similiter omnibus occurrit in ascensione. Non enim secundum peccata nostra reddidit, cum semetipsum exinanivit formam servi accipiens. Diabolo solvit usuras pro nobis in cruce, quando non peccator, non justus tantum; sed Dominus ipse gloriæ, crucifixus est et mortuus; quod est justitiæ.

De mortuis denique resurgens tanquam columba ad arcam, id est ad apostolos rediens, ramum olivæ in ore attulit dicens: Pax vobis. Aquæ istæ a mente Dei evelli non possunt; misericordia enim ejus ab æterno usque in æternum et in æternum veritas ejus permanet in cælo, justitia ejus manet in sæculum sæculi, et pax ejus quæ exsuperat omnem sensum; et fines Jerusalem posuit pacem, ad quam nos perducatur ipse Jesus, qui est pax nostra; qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA VII.

Replicatis apud Patrem unicus Filius regalibus ornamentis, quibus insignitus splendor paternæ gloriæ in splendoribus sanctorum, ante Luciferum genitus irradiabat, hodie a regalibus sedibus descendit, et cellam vinariam, cellam aromaticam, se ipsum exinaniendo intravit. O cella benedicta! o cella beata! paradiso jucundior, cælo sublimior, angelis beatior, pande sinum, aperi ostium, resolve pessulum, festinanti, venienti et currenti ad nostrum suffragium, ad naufragantis subsidium, ad desperantis remedium: grande habet negotium, sed secretum; idcirco in secreto tuo silentio excipe illum.

Postponit palatia regum, propter discursantium tumultum: Synagogam respuit sacerdotum, propter avaritiam et calumniam pauperum. Ab initio æternitatis radius beneplaciti sui in te directus, donec veniret tempus miserendi, te sibi fabricare distulit; at postquam in fine sæculorum viscera pietatis suæ continere non potuit, de grandi silva generis humani, in securi beaticis potestatis, et ascia inconvulsæ charitatis, præcidit ad umbraculum suæ operationis ramusculos pulcherrimæ arboris, et opere incomparabili officinam Verbo incarnando aptam, et solius Dei receptivam construxit. Hanc extra circumlinivit specie et pulchritudine, quam rex concupisceret: intus replevit optimis cæli mercibus; nullo modo ante pretio emptis vel adeptis.

Fidelissimum et notissimum Gabrielem nuntium futuræ matri præmisit qui eam salutaret novo salutandi modo; instrueret divino oraculo; lætificaret dono præsentis, et ad futuro promisso certificaret de mandato injuncto. Fidelis quoque Dominus in verbis et operibus suis prævenit, et cum legato suo venit, quia emittit eloquium suum terræ, id est Maria: *Velociter currit sermo ejus* (Psal. CXLVII, 11).

15). Inter cætera etiam munera amoris, dat nivem sicut lanam; nebulam sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suam sicut buccellas. Nix designat castitatem. Lana fecunditatem. Nebula Joseph desponsationem. Cinis diaboli et Judæorum cæcitate. Crystallus Dei et hominis unionem. Buccellæ corporis et sanguinis Christi communionem.

Tota pulchra et candida virginitas, pruritus carnis, et impetus nescit: nullos infamiæ strepitus de continentia sua facit. A Deo desursum descendit, et sæculares actus abscondit. Fecunditas vero quæ Deum hominem parit, mirabili modo Deum hominem induit et hominem assumptione Dei calefacit, quatenus naturæ ad invicem liquescant affectione et inseparabili unione, sed nulla dehiscant mutatione proprietatis aut confusionis versibilitate. Desponsatio proinde Virginis velamen est et obumbratio, ne impius diabolus vel Judæus videret gloriam Dei et non Dominum glorificaret, sed virginem lapidaret aut infamaret, unde in persona Christi Psalmista: *Obumbrata super caput meum in die belli* (Psal. cxxxix, 8); ut sicut Spiritus sanctus obumbravit Virginem ad concipiendum Dominum, sic Joseph obumbraret ad defendendum conceptum.

Deinde obscuratum est insipiens cor invidorum turbante oculos eorum cinere quo diabolus timebat perdere potestatem in homine, et Judæi locum et civitatem; proinde in incarnatione Verbi naturam humanam fluidam, instabilem, omni vento circummagitatum virtus immutabilis consolidavit, et Divinitati affigens, ad stabilitatem æternitatis propevit. Quamvis autem ad Patrem homo Deus ascenderit, buccellas tamen in cœna consecravit, accipiens panem et calicem ac benedicens, apostolisque tradens: *Hoc est, inquit, corpus meum* (Matth. xxvi, 26), et: *Hic est calix sanguinis mei: hoc facite in meam commemorationem* (Luc. xxii, 19). His apostoli saturati dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Sed vide ordinem quo accedas ad buccellas: Prius habenda nix castitatis, lana charitatis, deinde nebula fidei, quæ est: *Substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium* (Hebr. xi, 1). Deinde cinis pœnitentiæ, audiens: *Memento quia cinis es et pulvis es, et in cinerem et pulverem reverteris*. Deinde crystallus novæ religionis, et secundæ professionis, ad ultimum buccella secundæ admonitionis.

Si homo ad ostium cellæ, seu speluncæ virginalis cum Elia operto vultu pallio resederis, audies sibilum auræ tenuis, dicentem: *Quid hic agis, Elia? et ille: Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, et quærunt animam meam: et ecce specie grandis et fortis subvertens montes, et conterens petras ante Dominum. Non in spiritu Dominus; et post spiritum commotio, non in commotione Dominus. Post commotionem ignis, non in igne Dominus; et post ignem sibilus auræ tenuis, et dixit: Quid hic agis, Elia? (III Reg. xix.)*

Allegorice, mentem prophetæ divina revelatio tangit, et cursum temporis usque ad incarnatio-

nem Christi per spiritum grandem et fortem, per commotionem et per ignem, et per sibilum auræ tenuis distinguit. Specie grandis et fortis subvertens montes et conterens petras, ira Dei fuit, qua Luciferum de cœlo, et hominem de paradiso expulit. Commotio est temporalitas et passibilitas quam homo meruit. Ignis lex Moysi, quæ dicitur ignea, quia in igne data fuit. Sibilus auræ tenuis, nuntius nostræ reparationis. Annon est sibilus mitigationis *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui?* Hoc sibilus, Domine, mitigasti omnem iram tuam, et sibilasti muscæ quæ est in extremo fluminum Ægypti, id est culpæ damnabili, et api quæ est in terra Assur, id est pœnæ pungenti, Christus enim de peccato damnavit peccatum; videlicet de pœna suæ passionis delevit et culpam et pœnam nostræ prævaricationis.

Antequam vero introspeciamus speluncæ seu cellæ nostræ secretissima penetralia, moraliter assignemus spiritum grandem, et fortem subvertentem montes, conterentem petras. Verbum prædicationis quo superbia nostra humiliatur, et duritia emollitur, est specie grandis, sed non in spiritu Dominus: *Accedit homo ad cor altum, et exaltatur Dominus* (Psal. lxxiii, 7), quia per spiritum commotio, et angelus descendens in piscina, facit commotionem aquæ; dolorem utique de malis in corde, nec in commotione Dominus, qui cum tranquillitate omnia judicat, et post commotionem ignis, scilicet confessio oris, quæ usque ad cinerem peccata tanquam ligna extenuat. Hoc in igne Dominus, quia dignum fructum pœnitentiæ expectat. Et ecce sibilus auræ tenuis dicens: *Dimissa sunt tibi peccata tua, quoniam dilexisti multum.*

Sed quid tibi aura tenuis? Gratæ inspiratio. Quare aura, quare tenuis? Quia temperatissime æstus præsentis et futuri mali mitigat, ideo aura; quia vero præsumptionem et desperationem tollit, ideo tenuis. Sibilus quid? *Quiescite agere perverse, discite bene facere* (Isa. i, 16). Ex his quasi duobus labiis sibilus medius egreditur, quia spe bona anima fovetur et fruitur. Rursus ad ostium virginalis speluncæ aspectus furtivos raptim injiciamus, inquirendo quid angelus tympanizet ad aurem; quid Spiritus sanctus citharizet ad mentem; quid digitus Dei segreget de carne ad carnem; quid odoris, quid suavitatis, quid inexpertæ delectationis mutuent ab hospite suo interiora Virginis. Dic nobis, aura tenuis.

O Maria, ecce unguentum exinanitum omnia vasa tua implevit; ecce dolia tua plena sunt vino meracissimo; ecce scrinia tua referta sunt vestibus valde bonis; ecce in arca tua est panis vivus qui de cœlo descendit; ecce lectulus tuus floridus; ecce domus tuæ ligna cedrina, laquearia cypressina; columnæ portantes quatuor parietes, prudentia; fortitudo, justitia, temperantia: ecce sedes Sapientię parata, quæ docet facienda et non facienda,

Intellectus legit et intelligit omnia in Scriptura divinitus inspirata.

Consilium disponit omnia; fortitudo regit et gubernat naturæ impossibilia; scientia discernit mores, actus, dicta et cogitata singula; pietas excipit cunctorum contraria, et expendit propria; timor custodit januam, ne quid irregulare ingrediatur aut egrediatur, cantat symphonia, unio personæ, cantat chorus duarum naturarum inconfuse; cantat ipsa Maria in tympano carnis macerata et afflictæ; cantat spiritus in cymbalis jubilationis, laudat omnis spiritus et Matrem et Filium Dei, et filium Virginis.

SERMO XXIX.

IN PASSIONE DOMINI.

Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta (Psal. XLII, 1).

Vestigia Christi sequentes, fratres charissimi, usque ad passionem ejus accessimus. Utinam nec in passione ab eo discessuri quousque finem cum Petro videntes, sine fine societatem ejus teneamus. Expressa itaque vestigia et signata defluxione sanguinis qui de pedibus profluxit, ut intinguatur pes tuus, o bone Christiane, in sanguine Agni, observa dicens cum sancto Job : *Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea, et a mandatis labiorum ejus non recessi (Job XXIII, 11).* Aliis tamen cum Jesu utitur vestigiis in cælo, aliis in terra, aliis in mari, aliis in inferno : gloriosa vestigia Christi in cælo, casta in terra, mirabilia in mari, potentia in abyso. Vide potentiam in abyso, Vectes ferreos confregit; draconis capita qui ibi cubabat amputavit; divitias quas devoraverat de ventre illius extraxit. Rete suum piscibus patriarcharum, prophetarum implevit : thesauros ibi absconditos ab initio mundi in manu potenti et brachio extento recuperavit.

Ista sunt vestigia, hæc deambulatio Dei apud inferos. Tanquam potens potentissime accinctus circa femur suum gladio illo quo interficit Antichristum, officinas infernales circumvit, et sicut de jure suo nihil dimisit, sic inimico de suo nihil abstulit : tam justus fuit, cum non suos reliquit, quam pius cum suos asportavit. Non de impossibilitate fuit, quod omnes non liberavit, non de crudelitate, non de oblivione, sed de justitia, sed de veritate, sed de apprehensione stateræ justæ. Ecce hæc sunt vestigia Christi in inferno inferiori

Item vide ambulantiem super aquas et attende miraculum hominis Dei, imo Dei hominis, revera scilicet corruptio peccati non erat in corpore illo plus cælesti propter spiritus sanctificationem, quam terrestri propter terrenam inhabitationem; sic nulla gravado oppressionis deprimebat illud, ut ad negligentiam sui propositi, ut ad inefficaciam sui beneficii. Quam facile enim animus ejus poterat aliquid velle, tam facile sine difficultate poterat posse. Ideo quando voluit, super aquas ambulavit. Hoc de vestigiis ejus in aquis, ubi sine vestigio ambulavit,

A cum vestigia sine vestigio impressit. Petrus et reliqui alii similes Petri, noverunt vestigia ejus sequi ut dicant in Ecclesia : *Vestigia ejus secutus est pes meus.*

Jam de vestigiis humilitatis ejus videndum, et his arenis insistendum, quia de his dicitur in Psalmo : *Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea (Psal. XVI, 5).* Sunt autem semitæ stricta itinera, id est duorum pedum, quasi media itinera, nec immerito viæ Jesu dicuntur potius semitæ quam itinera, quia nulla evagatio, nulla effrenatio ad illicita in via illa quæ dicit : *Ego sum via (Joan. XIV, 6);* arcta enim est et angusta; et pauci qui inveniunt eam : orat proinde ille qui dixerat : *Vestigia ejus secutus est pes meus,* et dicit *Perfice,* id est usque in finem dirige *gressus meos,* id est actiones meas in *semitis* ejus, id est in castis exemplis et operibus pietatis, *ut non moveantur vestigia mea* aliqua tentatione vel suggestione inimici, a charitate et imitatione tua.

Quæ sunt vero ejus vestigia? Ecce audi quæ sunt ejus vestigia. Conceptus est de Spiritu sancto. Ecce primus passus de vestigio. Natus est de Maria virgine, secundus passus. Positus est in præsepio, tertius ejus passus. Circumcisus est octava die, quartus passus. Oblatus est in templo, quintus passus. Baptizatus est a Joanne, sextus passus. Jejnavit in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, septimus passus. Tentatus est tertio a diabolo, octavus passus. Prædicavit, et miracula fecit, nonus passus. Transfiguratus est coram apostolis, decimus passus. Venditus est a discipulo suo, undecimus passus. Et crucifixus est, duodecimus passus. Mortuus est, decimus tertius passus. Sepultus est, decimus quartus passus. Hucusque vestigia ejus in terra.

O Domine Jesu, *notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo (Psal. XV, 11).* Viæ istæ, viæ pulchræ, et omnes semitæ istæ pacificæ; *perfice igitur gressus meos in semitis tuis,* ubi tanta itineris religio et distinctio est, ut vix justus religionem, sapiens distinctionem presso gradu valeant tenere. Consequenter ergo sequamur Jesum conceptum de Spiritu sancto, ab eodem accipientes inspirantem gratiam : natum de Virgine Maria, adjuti a gratia, adjungentes gratiæ liberum arbitrium. Positum in præsepio, humiliter de nobis sentiendo. Circumcisum, superflua primæ nativitatæ amputando. Oblatum in templo, corpora nostra templum Spiritus sancti faciendo. Baptizatum a Joanne, in confessione nos purgando. Jejnantem in deserto, abstinendo; tentatum, tentationibus resistendo; prædicantem, miracula facientem, verbo Dei et doctrinæ insistendo; transfiguratum, corpori Jesu nos conformando. Passum, omnem injuriam patienter tolerando. Venditum, nostris voluptatibus renuntiando, et divinis jussionibus nos mancipando. Crucifixum, vitia nostra mortificando; mortuum, mundo moriendo; sepultum, futurum judicium in pace ex-

spectando. Igitur : *Judica me, Deus, et discerne A causam meam de gente non sancta.*

Attendite, fratres charissimi, Dominum nostrum dicentem : *Judica me, Deus, etc.*, et commoveantur viscera vestra si bene consideraveritis quam pius sensus contineatur in verbis istis. Jesum itaque filium Virginis, hominem sine peccato, qui in Evangelio præsentis dicit : *Quis ex vobis arguet me de peccato ? (Joan. VIII, 46.)* Æstima te in capitulo Seribarum et Pharisæorum expoliatum et nudum sub virga correptionis, seu baculo flagellationis ad abbatem suum dicentem : *Judica me, Deus.* Judæi eam expoliaverunt eum, Pilatus flagellavit. O pietas cordis, o commotio superluminarium cœli et terræ ! Pilatus flagellat Jesum ; et quid facit, quid dicit Jesus, quid balat Agnus ? *Judica me, etc.* Fratres, *unusquisque*, ait Apostolus, *portabit judicium suum (Gal. v, 10),* et iste portavit nostrum, non suum judicium, nisi forte quia nostrum fecit suum; non participatione delicti, sed ratione unctionis Dei et hominis ; dorsum proinde suum pro nostro exponit, ut super illud fabricarent peccatores fabricam dolorum et vulnerum ; disciplinam pacis nostræ pertulit, et reatum delicti unde arguebamur tulit.

Judica me, inquit, Deus, etc., quomodo ? et discerne causam meam de gente non sancta. Nam causa mea est redemptio hominum, causa mea est ipse homo pro quo veni ut liberarem eum : discerne ergo Deus meus causam meam, ut in ista discretionem quid ponderis habeat passio mea, quid damnationis culpa Adæ, quid pensi ira patientiæ appendatur, et justo examine trutinetur, quia favorabiliores sunt res magnæ quam actores : unde non solum veniam, sed gratiam inveniat homo seducibilis propter inexpertam peccati novitatem. Non viderat enim alium hominem ante se peccasse, nec putavit tam acerba et proluxa vexatione puniendum unum morsum vetiti pomi. Discerne ergo causam meam a causa diaboli, discerne et a causa primi hominis, discerne et causam hominis et diaboli, discerne causam meam secundi hominis a causa primi hominis, ut non sicut delictum, ita et donum ; delictum Satanæ sine remedio manet, delictum Adæ et actu et reatu manet usque ad mortem meam, sed per me redemptis de filiis ejus transit reatu non actu.

Quid est autem peccatum transire reatu nisi imputare ? Quid est transire actu ? Prorsus desinere peccare, et sine peccato esse ; sed nulli datum est hoc nisi Deo homini ; nisi ei qui de Spiritu sancto conceptus est, et ejus beatæ Genitrici post illam obumbrationem Spiritus sancti, quia tota circumvoluta, et induta, sic tota occupata fuit a gratia, ut locum deinceps nullum inveniret vel levissima culpa. In cæteris ergo regnavit mors peccati ab Adam usque ad Christi passionem utroque pede, id est actu et reatu ; sed claudicare cœpit contracto prorsus nervo femoris, dum reatus donatus est nobis in morte Christi. Debilitato etiam pede alio dum fomes peccati aspersus sanguine Christi et signis

deinceps movere ad malum potuit, et validioribus articulis dolere cœpit, hoc est ergo ; *discerne causam meam de gente non sancta,* ut causa ejus homo liberetur, et diabolus elidatur, homo jam liberetur reatu, in futuro actu et reatu. Gratias tibi, Domine, agimus, quia causa tua tam bona fuit, ut de nostra mala faceres bonam, qui cum Patre vivis et regnas per omnia, etc.

SERMO XXX.

DE PASSIONE DOMINI II.

Isti sunt dies quos observare debetis, primo mense, quarta decima die mensis ad vesperam comedetis azyma usque ad diem vicesimam primam ejusdem mensis ad vesperam (Exod. XIII, 18).

Paulus apostolus cum gravi incomminatione redarguit illos qui observant dies, menses et annos, dicens : *Dies observatis et menses, et annos. Timeo ne sine causa laboraverimus in vobis (Gal. IV, 10).* Lex autem Moysi, imo Dominus in Lege mandat observari dies istos : quæstionis itaque distinctionem, non contradictionem notare in his verbis debemus ; est namque observatio religiosa, et est observatio superstitiosa. Planetarum et stellarum curiosi investigatores quando currant, quando stent, quando retrocedant, quando orientur, quando occumbant, etc., hujusmodi summa circumspectione attendunt, et secundum hoc vitæ prospera seu infortunia auspicantur. Hæc vana et pessima observatio est, quam Apostolus prohibet.

Ille vero religiosa observatio est, qua Nativitas Christi secundum carnem observatur, ut tam solemni quam digna celebritate opus illud tantæ pietatis, suo tempore recolatur. Illa quoque observatio religiosa est qua tota intentione passioni Dominicæ et resurrectioni mentem nostram dedicamus, ut si possit fieri nihil aliud corde, nihil aliud ore nisi Christum crucifixum versemus, quousque resurgentem cum Maria Magdalene oculis fidei videamus. Plane religiosa observatio est qua sanctos honoramus, et singulis anniversariis, singulos die congruo commemoramus. Dicenda ergo sunt aliqua de observatione, ut sicut verbi gratia, qui potionem sumere vult, aliam habet observantiam antequam accipiat, aliam cum accepit : sic qui animæ suæ potionis remedia intendit adhibere, quærat a medico præcepta observantiæ, et observet, sive ante, sive post medicinam. Non abs re vero exemplum corporalis potionis spirituali adaptare proposui, quia per visibile apprehenditur invisibile, et per ea quæ exterius fiunt, didicimus quæ fieri interius debeant.

Maximus ergo ille medicorum medicus Christus Jesus venit ad domum ægrotantium, et plurima antidotorum genera deferens, præ aliis unum efficacissimum detulit, quod gustato non solum languidi curarentur, sed etiam mortui suscitarentur. Sed quia odore gravi, gustu amaro, tactu mordacissimo ausus illorum reprimebat, quorum virtus sine ipso deficiebat ; et quorum formido languida illud tangere non poterat : prægustavit sine sua necessitate

antidotum passionis, crucis et mortis, et exemplo gustabile fecit; gustavit enim gratia Dei pro omnibus, ut ait Apostolus, mortem: *Nobis vero relinquit exemplum, ut sequamur vestigia ejus* (I Petr. II, 21). Proposuit tam amarum poculum, ut quo validius languor validus obstabat ad sanandum, eo fortius amaritudo potionis premeret et repelleret venenum. Longus siquidem morbus et inveteratus, non nisi fortissima potionem cito curabitur. Vetusissima vero computruerat antiquitate genus humanum a peccato Adæ usque ad mortem Christi.

Certe usuræ tot et tantæ ipsi principali morbo accreverant, augmentatione actualium ad originale peccatum, ut jam quasi nullius momenti reputaretur ipsum capitale, comparatione adjectivorum. Ex usuris ergo non nummorum, sed peccatorum et morborum volens animas redimere et liberare, quæ non rapuit exsolvit; aceto et felle potatus, passus, crucifixus, mortuus et sepultus; sed in articulo illo solus bibit, quia solus torcular calcavit. Tam amarum quidem fuit poculum, quod cum gustaret, noluit bibere, quod dentes ejus obstupuerunt, quod oculi præ copia salsuginis et amaritudinis elanguerunt, omnes enim discipuli relicto eo fugerunt. Tandem melle resurrectionis adjuncto morti, tertia enim die surrexit, paulatim numerus credentium bibere in aqua baptismatis cepit satis dulciter, quod apostolorum chorus expavit in passione mirabiliter.

Tertiam denique potionem non omittamus quæ media est inter baptismum et eucharistiam, quæ est pœnitentia. Nunquam equidem resumitur potio baptismatis quia non reiteratur, potio vero Eucharistiæ toties sumi potest sine periculo et cum remedio, quoties exigit fidelis animæ devotio. Utraque autem istarum potionum quantum ad exterius ministerium nec ipsum gravat ministrum, nec cui præbetur hoc mysterium. Tertia vero potio corporaliter se ipsam bibentem acriter pungit, sicut scriptum est: *Quia amara est potio bibentibus illam* (Isa. XXIV, 9). Tota enim consistit in amaritudine, ut per amarum poculum oblineamus morbi remedium; ista viam facit et præparat aliis potionibus, sicut Joannes Baptista ait: *Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum* (Matth. III, 2); et nos communicaturi, pœnitentiam et confessionem quasi cinerem prælibamus sicut scriptum est: *Quia cinerem tanquam panem manducabam, et potum meum cum fetu miscebam* (Psal. CI, 10).

Breviter dicendum de illa observantia quæ sequitur potionem baptismatis, ut ab omni criminali nos observemus, ut sciat unusquisque suum vas possidere in sanctificatione et honore; non in passione desiderii sicut et gentes quæ ignorant Deum. Crimen enim commissum post baptismum, evacuat potionem sua efficacia, qua filii Dei effecti fuimus: redigimur namque rursus in potestate Satanae quandiu perseveramus in criminali sine pœnitentia et confessione. Sed redeamus ad observantiam quam observare debemus accepta jam potionem ba-

ptismatis, et ad illam observantiam quam nihilominus observare debemus sumpturi corpus et sanguinem Christi; hæc enim triplex observantia tam necessario observatur, quem necessario periculum mortis vitatur.

Videndum est igitur de potionem Eucharistiæ. Corpus et sanguis Christi, ut dictum est, potio est penetrans usque ad medullas, et vivificans quidquid morticinum, quidquid superfluum, quidquid reumatis, quidquid pectus animæ occupaverat invaletudinis. Si nauseantem stomachum invenit, curat et appetitum reparat; si durum et constipatum ventrem invenit, solvit et emollit, ut superflua et inutilia facile egerat; si fluidum, comescit et consolidat ne projiciat necessaria et vitalia. Si oculos graves et caligine obductos, clarificat et alleviat; si aures obtusas, aperit viam, et clausam reserat januam; si nares ab officio vacantes, facit sentire bonum odorem, et discernere fetorem ab odore suavi; si tristem, lætum facit; si exanimem, animam reddit; si impotentem, facit potentem. Ut uno verbo inexplicabiles ejus efficacias explanem, nihil erit ei in te sanandum impossibile si te cautum invenerit, diætam scilicet competentem tenere

Vide ergo diætam potionis hujus: silentium, abstinentia, castitas, humilitas, charitas, obedientia, quies mentis, remotio immoderatæ jocolationis, tranquillitas, pertinent ad observantiam hujus potionis, nec sine his salubriter sumitur, quia non ea purgatur, qui alia lege accipit illam, sed interficitur. Silentio excluduntur mendacia, stultiloquia, scurrilitates et omne verbum otiosum. Abstinentia excluduntur comessationes, ebrietates, et tota ventris ingluvies. Castitate excluduntur luxuria, immunditia, fornicatio, adulterium, incestus, omnis libido commaculans animam et corpus. Humilitate excluduntur jactantia, superbia, extollentia, præsumptio cordis et vana gloria.

Charitate excluduntur simulatio, ambitio, turpe lucrum, avaritia, odium, inimicitia, contentiones, invidia et omnia monstra innumerabilium vitiorum. Obedientia excluduntur inobedientia, prævaricatio mandatorum, reprobatio meliorum. Quiete mentis, inquietudo, evagatio, instabilitas, inconstantia, clamor cordis et cogitationum, strepitus inordinatus. Remotio jocolationis inordinatæ, excluduntur vana gaudia, risus, effusio animi, irreligio et effrenatio sensualitatis. Tranquillitate excluduntur cura secularium negotiorum, intemperatus amor et sollicitudo charorum suorum, turba desideriorum.

Isti sunt dies quos observare debetis, istæ sunt virtutes quas habere debetis, ista sunt præcepta medici, sine quibus potius nocet quam juvet potio Dominici corporis et sanguinis: *Qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit* (I Cor. II, 29). Indigne autem accipit, qui non observat qua veneratione accedendum sit ad tam venerabile mysterium; qui non purificat conscientiam, in qua sicut in monumento novo debet poni;

qui non lavat manus, id est opera sua, inter innocentes priusquam accedat; qui non justificat animam suam ad quam vult introducere animam Christi. Digne vero accipit qui observat observantias supradictas, se mortificans et contemperans sacro corpori Christi, tam pure vivendo, tam sincere conversando, tam caste accipiendo, ut non recuset Christus angustias pectoris aliqua congelatione peccati coarctati, non abhorreat lectum conscientiae malarum affectionum coinquinatione, tanquam murium stercoreatione putrefactae.

Sufficiant hæc de observatione corporis et sanguinis Christi de qua dicitur: *Isti sunt dies quos observare debetis*, purificatione continua, oratione pura, devotione assidua, mortificatione discreta, confessione vera, patientia plena, lectione intenta, meditatione studiosa, compunctione uberrima, fide sana, spe firma, charitate integra, castitate incorrupta, intelligentia sobria, ut *quarta decima die ad vesperam comedatis azyma, usque ad diem vicesimam primam ejusdem mensis ad vesperam.*

Qui enim dies virtutum sic ordine certo continuaverit, ut dies sit ex die, id est virtus ex virtute, sicut mensis ex mense, id est remuneratio ex bona operatione, ille *quartadecima die mensis ad vesperam*, id est in consummatione virtutum, comedet azyma, id est purus affectus delectabitur de puritate concessa; et hoc *usque ad diem vicesimam primam ejusdem mensis ad vesperam*, id est usque ad remunerationem futuri sæculi, quando stola duplicabitur glorificationis animæ et corporis, quod ad primam gloriam creationis Adæ proficiet et ultra; quia major gloria erit secundæ domus quam primæ, id est potior erit beatitudo post resurrectionem corporum quam fuerit in paradiso ante peccatum; quod nobis præstare dignetur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXI.

DE PASSIONE DOMINI III.

Isti sunt dies quos observare debetis, etc. (Exod. XII, 18).

Prima die succidenda sunt ligna de saltu animæ, id est commissa crimina exstirpanda ab affectu. Secunda die incidenda sunt et dividenda minutatim, ut per singulas noctes, id est culpas, lectum, id est conscientiam lacrymis laves. Tertia die strue lignorum facta, subinducendus est ignis, et conflanda silva malorum usque ad novissimos cineres, id est usque ad consumptionem reliquiarum peccati. Quarta die ipsi cineres colligendi et sepouendi sunt per tumulos sive acervos recordationis transactæ vitæ.

Quinta die scopanda est domus, sicut Psalmista scopebat spiritum suum, a superfluis emundans conscientiam suam. Sexta die telæ araneæ ab angulis domus dirumpendæ et auferendæ sunt, ne venenum aranæ ibi lateat, id est malignæ concinnationes spirituum malignorum. Septima die nidi hirundinum destruendi sunt propter garrulitatem

A earum, id est lingua continenda a multiloquio, et vitanda occasio multiloquorum. Octava die salugo amaritudinis a tecto evellenda, ut tollatur a nobis clamor, ira et indignatio.

Nona die resarciendum tectum ne in pigritias humilietur contignatio, et defluat tillicidium super accumulantes vel dormientes, id est disciplina firmiter et continue tenenda, ne paulatim defluendo a religione, tota domus regularis ruat, quia: *Qui modica spernit, paulatim decedit (Eccli. XIX, 1)*. Decima die lacunaria, sive laquearia ornanda, tum propter duplex munimentum tecti exterioris scilicet et interioris, tum propter decorem domus et ornamentum. Significant autem refectionem et curvaturam humilitatis qua ununtur mores illorum, de quibus dicitur: *Qui habitare facit unius moris in domo (Psal. LXVII, 7)*; et: *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum (Psal. CXXXII, 1)*.

Undecima die pictura superaddatur, in qua virtutes sub pedibus suis vitia conculcant, et memoria mirabilium, seu operum Dei recitatione veridica Scripturarum, modo historice tanquam uno colore, modo allegorice, tanquam alio, modo moraliter tanquam tertio, mentibus nostris insculpitur. Duodecima die cortinæ superponuntur, ut latitudo charitatis teneatur. Tertia decima die purpura superextenditur, ut passio corporalis quanta sit dignoscatur. Quarta decima die irradians gemma virginitatis cum ipsa purpura sicut rationale et superhumerales annectitur, ut in vespera consummatæ virtutis comedatur, id est nova creatura in Christo efficiatur.

De his virtutibus quid mirum si dicatur: *Isti sunt dies quos observare debetis*, intima siquidem vobis lex divina, cui omnem obedientiam debetis quandiu sub eadem lege estis, quatenus dies istos observetis. Sed quid est dies observare, nisi se in diebus observare? Dies ergo, vos qui non estis noctis, neque tenebrarum, sed filii Dei et lucis, observate. Quid est autem observare? observare est cavere, custodire, ut insidias tendere, ut notare aut venerari. Totum hoc admonuit nos Scriptura diversis modis, diversis allocutionibus.

Ut primo caveamus a fermento Phariseorum, id est seductione et fallacia dæmonum, ut malorum hominum. Secundo ut custodiamus bona nostra, sicuti de primo homine posito in paradiso dictum est, quia: *Posuit enim in paradiso ut operaretur et custodiret illum (Gen. II, 15)*. Et in libro Apocalypsi: *Beatus qui custodit vestimenta sua nudus ambulet (Apoc. XVI, 15)*. Parum est enim operari, nisi custodias quod operatus fueris. Tertio ut insidias tendamus principibus tenebrarum harum, quia decipi possunt, sicut scriptum est: *Draco iste quem formasti ad illudendum ei (Psal. CIII, 27)*; *Nunquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum cum ancillis tuis (Job XI, 24)*. Quarto notare debemus illas notas de quibus dicitur: *Notas mihi fecisti vias vite (Psal. XV, 11)*. Quinto venerari debemus dies istos

in quibus opus nostræ redemptionis completum A
est.

Isti ergo sunt dies quos observare debemus. Sed quare observandi sunt dies isti? Ait: *Quarta decima die ad vesperam comedetis azyma*. Azymitas nos vocant Græci, quia corpus Christi in pane azymo conficimus, cum ipsi conficiant in fermentato. Utinam simus quod dicimur, id est puri, id est sine fermento malitiæ et nequitiæ. Azymitas: in me sit ista maledictio sicut illa: *Tu discipulus ejus sis, nos autem Moysi discipuli sumus (Joan. ix, 28)*. Plane dignitas sacramenti non admittit fermentum corruptionis, imo respuit, sicut in illo qui venerat ad nuptias non vestem habens nuptialem: *Amice, inquit, quomodo intrasti huc non habens vestem nuptialem? Ligatis manibus ejus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium (Math. xxii, 13)*.

Quare, frater, cum fermento oculorum accedis ad mensam Christi? Quinimo ore fermentato, impudico scilicet et dentibus fetentibus audes atrectare sacramentum Dominici corporis et sanguinis? Nonne Sanctus sanctorum, et Sanctum sanctorum est quod contingis? Nonne caro quæ non vidit corruptionem? Quæ ergo utilitas cum descendis in corruptionem, tuam mentem et animam inveniens corruptam? Christo quidem nulla in te utilitas, quia te non lucratur; tibi vero acerba jactura comparatur quia reus es corporis et sanguinis Domini.

Observa, id est observatione accede. Nota quis tu scis, quis ille ad quem accedis. Attende fremitus pravi desiderii animam tuam assidue confricantis, qui quasi formicarum populus lacerant in silentio miseram animam: exigui quidem corporis videntur formicæ, sed aculeato morsu distringunt usque ad gravem molestiam, cui dentes injecerint. Sic quædam occultæ tentationes aliquando etiam ipsum latent in quo sunt, sed in silentio morsi, post morsum dolorem sentiunt, quem prævidere noluerunt: istæ sunt quæ inquietant animam. Aliæ rursus tentationes quasi jumenta in stabulo ducuntur, sed freno aut chamo dirupto per stabulum divagantes, ibique relinquunt signa luxuriæ suæ, stercorebus suis fetere faciunt vitam stabularii sui D in conspectu Dei et angelorum ejus.

Ne longum sermonem faciam, sed occasionem sapientibus tribuam, quæcunque incompositio morum vitæ fuerit in te, similitudinem ferarum vel bestiarum in anima tua depingit, ut asinus propter sensus hebetudinem, camelus propter injustitiæ enormitatem, lupo propter rapacitatem, leo propter rabiem; ursus propter impatientiæ effrenationem, vulpes propter fraudem; talpa propter cæcitatem, et cætera hujusmodi. Observa ergo utrum sit admittere vel ursum, vel asinum, vel aliud quodlibet istorum animalium ad devorandum Christum.

Credo si videres muscam manibus tuis horæ qua

A conficis corpus Christi, insidere, expelleres, et occideres tota festinatione; si murem aut catum, occideres si posses, antequam accederet. Quid ergo faciunt angeli? Nunquid negligentiores te sunt, aut minus honorantes honorabile sacramentum quam tu? Imo vigilantius ministrant, imo studiosius assistunt, et dignius quam tu. Quid ergo faciunt videntes in sinu tuo murem, catum, canem, ursum, asinum, quando tibi porrecturus est sacerdos illud verum et venerabile sacramentum corporis et sanguinis Christi.

Timet angelus ne præripiat tibi bestiola illa, quæ in sinu animæ tuæ dormit, eucharistiam; aut ne saltem communices ei quod tibi traditum est; corpus Christi: unde enim victura sunt illa tua animalia, nisi de cibo et potu animæ tuæ? Certe ex quo sedem in anima, habent, et cibum ab anima quærunt. Observa ergo et animalia ista pusilla cum magnis; demerge in profundum maris, ut ad vesperam comedas azyma verus azymita effectus ipse præstante Jesu Christo Domino nostro, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXII.

IN PASSIONE DOMINI IV.

Elegit suspendium anima mea (Job vii, 15).

Sæculum alii fugiunt, alii relinquunt, alii contemnunt, alii crucifigunt et suspendunt; fugiens dicit: *Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine (Psal. lrv, 8)*. Relinquentes aiunt: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te (Math. xix, 27)*. Contemnens loquitur: *Reputavi omnia ut stercora, ut Christum lucrifaciam (Phil. iii, 8)*. Crucifigens: *Absit, inquit, mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo (Gal. vi, 13)*. Suspendens autem, mundo vel Deo sic loquitur: *Elegit suspendium anima mea; utique aut se ipsum sursum pendens cum pendente in cruce mortificatione carnis; aut mundum sursum, id est longe a se faciens, contemplatione Divinitatis.*

Attendendum itaque quatuor esse genera suspendii. Aliud namque suspendium latronis, qui pro peccati maleficio, judicio suspenditur. Aliud pueri qui pro impossibilitate naturæ, et necessaria refectione pendet ad ubera et collum nutricis. Aliud poma cupientis et suspirantis, cum remota pendet in sublimioribus ramis, et sustollens se brachiis inhæret arbori; aliud amantis cum impatienti desiderio, et amicæ suæ incumbit collo palmis innexis. Qui de magnis sceleribus compunctus pœnitet, confessionis judicio crucifigere debet carnem suam cum vitiis et concupiscentiis, nec ludibriis insipientium et malignorum fatigatus, quoadusque inclinaverit caput, et spiritum emisit ad eum qui dedit illum, de pœnitentiæ ligno debet descendere.

Hic ergo elegit volens et libens suspendium, et ait, *elegit suspendium anima mea: Hilarem enim datorem diligit Deus (II Cor. ix, 7)*, ut non coactus

et renitens, sed ultraneus offerat turturem et columbam, id est corpus et animam in holocaustum pro peccato. Alius autem forte qui non novit peccatum mortale, qui non inquinavit vestimenta sua spurcissima sæce luxuriæ, et in ore ejus non est inventum mendacium, præsumptione et confidentia propriæ justitiæ clamat: *Ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo (Psal. xviii, 13)*. Hic quasi modo genitus infans gallinæ umbraculo a formidinae milvi et vulturis sese protegens expandit manus ad sinum gratiæ, dicens: *Sub umbra alarum tuarum protege me (Psal. xvi, 9)*. A fomite peccati, et a tyranno, qui leges suas describit in membris meis, repugnantes legi mentis meæ; ut per traditiones suas quæ sunt de omnimoda corruptione mentis et corporis, aboleat testamenta et legem Dei, quæ est de sanctificatione et renovatione imaginis Dei. Sic in Psalmo loquitur: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei (Psal. cxxx, 1)*; hoc suspendium est humilitatis, quia *qui se humiliat exaltabitur (Matth. xxiii, 12)*.

Alius proficiens ætate cum Jesu et gratia apud Deum et homines, hortum deliciarum deambulans, et in arbore crucis mala punica cum omni fructu exquisito et suavissimo, gustu visuque pulcherrime cernens, jaculo punctus penetrativi desiderii tangere, gustare et dependere peroptans. Nunc candidatæ virginitatis fructus tenerrimos, nunc confessorum ubertate doctrinæ et gratiæ fecundos, nunc martyrum in sanguine proprio rubricatos, nunc apostolorum solis et lunæ radiis flagrantibus et humidis maturos, nunc prophetarum antiquitate temporis decoctos; nunc patriarcharum fide conservante et agente bene soporatos contrectat et degustat: de radice siquidem et virtute sanctæ crucis, tam merita quam præmia omnium sanctorum consurgunt. Sursum autem est crux, ut qui in ea affixus dicitur crucifixus et suspensus hoc *suspendium*, ait *Job, elegit anima mea*, ut crucis non recusem pœnam, qui crucis video gloriam. Est autem hoc suspendium mortificationis.

Alius vir factus qui evacuavit omnia pericula, et transit in affectum cordis, in amorem sapientiæ deficit et liquescit, ut dicat: *Deficit in salutare tuum anima mea (Psal. cxvii, 81)*. Sensus corporis cum suis phantasmatibus exinaniens in visionibus Dei brachia.

SERMO XXXIII.

PRO DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu (Psal. ii, 5).

Ecce, fratres charissimi, ante oculos vestros ducitur Jesus ad immolandum; quid dicetis? quid facietis? Ecce non est qui consoletur eum ex omnibus charis suis, relicto eo omnes fugerunt. O Jesu solus pro nobis, sine nobis portas onus diei et æstus, portas spineam coronam, portas crucein, portas sanguinem tuum intra velum sanctuarii,

A portas peccata nostra in corpore tuo super lignum crucis; portas ignem et ligna, ut absumat ignis passionis tuæ ligna mortalitatis nostræ. Leo de silva, lupus ad vesperam, ursus, canis, unicornis, fræma inimici in te aperto ore irruunt et devorare inardescunt.

Filiæ Jerusalem vident et flent, sol abscondit vultum suum ne videat tantum nefas in Israel; terra tremit ferre non sustinens; mortui sentiunt mortem vitæ, et resurgunt a morte, sicut ille mortuus qui tetigit ossa Elisæi, et revixit; et nos, miseri, quid? Commota sunt superliminaria cardinum, id est angeli, sive velum templi, a voce clamantis et expirantis, et nos obstinati, non commovemur ad fletum et planctum et calvitium, conducentes lamentantes quæ noverint plangere, non Adonidem, sed Jesum pendentem et morientem.

Ubi Phinees, ubi Petrus, ubi Mathathias? putas moriens Filius hominis inveniet fidem super terram? Domine, oculi tui respiciunt fidem, ead apud quos, et in quibus est fides? Fundamenta fidei conturbata et concussa sunt, ita ut si fieri posset etiam apostoli inducerentur in errorem, et ubi fides? pene periit, pene sublata est de terra. *Ecce*, inquit Dominus ad principem apostolorum, *Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficeret fides tua (Luc. xxii, 31)*. Acerimum hoc bellum, in quo solus Jesus cum Satana confligit, et toto corpore laniato ac sanguine fuso, tandem superatus superavit; sic Jesus supplantavit illum qui nos supplantaverat in Adam altera vice.

Hoc itaque, fratres, sentite in vobis quod et in Christo Jesu; si nunquam digni fuerimus accedere ad Jesum, et tangere et sentire illum, quæramus saltem ab illo qui in sinu ejus dormit, et inter ubera sua eum locavit, et dicit: *Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me (Cant. ii, 6)*. Quæramus, inquam, quem sensum habeat de Jesu, et quid senserit in Jesu. Dic nobis, Joannes evangelista, qualem videris eum, quia de te dictum est: *Et qui vidit testimonium perhibuit, et scimus quia verum est testimonium ejus (Joan. xix, 35)*.

Dic ergo nobis de Jesu quomodo comprehensus sit, quando, ubi, a quibus, quare, qualiter vexatus sit ante crucem; quis prodiderit eum, quis defendere voluerit, quid responderit cum unus suorum vellet eum defendere? Quanto postea timore idem ipse tertio eum negaverit, quomodo Pilatus eum flagellaverit; quomodo milites plectentes spineam coronam capiti ejus imposuerint, et irrisorie veste purpurea circumdederint, et genuflexo salutaverint, et alapas in faciem dederint? Quomodo ipse Jesus portans spineam coronam et purpureum vestimentum, tum non clarus imperio sed opprobrio, ad Judæos exierit, quanto rugitu: *Crucifige (Luc. xxiii, 41)* ingeminaverint, et tandem in Golgotha cum duobus latronibus eum crucifixerint, et vestimenta ejus sibi partiti sint, et acetum porreixerint, et inclinato capite spiritum tradiderit?

Hæc signa sunt Jesu, nemo nisi Jesus omnia signa ista habuit : Jesus est ergo qui tibi occurrit, si quem sic insignitum inveneris, talis est, inquit, Sponsa sive Maria Domini Mater, sive Maria Magdalene, sive ipse Joseph : talis est dilectus meus, et ipse est amicus meus, siliæ Jerusalem. Quod si paucioribus intersignis vis illum cognoscere, quia sapiens innotescit paucis, audi : *Dilectus meus candidus et rubicundus* (*Cant. v, 10*) ; candidus propter innocentiam, rubicundus propter pœnam quam sustinuit. Ecce satisfacisti nobis bona domina de Dilecti tui, de Sponsi tui certa demonstratione. Sed dic nobis de tactu, de sensu tuo in eum, qualis sit tibi in sensu, qualem senseris lævam ejus, et qualem dexteram. Procul enim est a nobis ; et si videre eum aliquando non poterimus, multo minus tangere, multo minus sentire : jam quidem de visu quomodolibet certificati sumus, adde et de tactu certificare. Scriptura namque aliquantulum terret nos, et a tactu reprimat quæ dicit, quia ignis est, et qui approximant, inquit, mihi approximant igni, durum enim et horrendum est magnum in ignem mittere.

Dic ergo si forte in aliquo latere dextro vel sinistro mitiorem aliquatenus invenire valeamus : dextrum si quidem latus nosti, quia dextera ejus amplectatur te. Sinistrum nihilominus, quia læva ejus sub capite tuo ; prius ergo dic de sinistro, quia ut nobis videtur in sinistro dormit in cruce. Ita est fasciculus myrrhæ. Dilectus namque meus mihi inter ubera mea commorabitur, dum læva ejus sub capite meo est : hic acervus lapidum in quo meridiatus, in die in qua coronavit eum mater sua, scilicet Synagoga, corona utique spinea. Inde est quod Nicodemus ferens misturam myrrhæ et aloes quasi libras centum, venit ungere corpus Jesu. Libras centum ; multum est, satis est. Totum corpus Jesu potest condiri quantitate illa myrrhæ et aloes, usque adeo quod labia ejus ex hac profusione distillabant myrrham primam.

Revera non solum membra muta in Jesu tua compassio inebriat si centenaria, id est perfecta et consummata fuerit, sed usque ad labia ejus pertingit, quatenus respondeat et dicat : *Sitivi, et dedisti mihi potum, et esurivi, et dedisti mihi manducare* (*Matth. xxv, 35*), et : *Vos estis qui permanistis mecum in temptationibus meis* (*Luc. xxii, 28*). Ecce cor contritum et humiliatum habet fasciculum myrrhæ, ecce amaritudo maxima, ecce velut mare contritio in passionibus Jesu : per compassionem fasciculus myrrhæ est, et hæc est sinistra. Dextera vero quæ ? illa utique de qua in Psalmo dicitur : *Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis* (*Psal. cix, 1*). Dextera Dei est beatitudo sine interruptione, gloria sine fine, voluptas sine corruptione, sanitas sine ægritudine, concordia sine amaritudine, pax sine rancore, tranquillitas sine commotione, æternitas sine variatione.

Hæc est dextera Dei, quia in dextera Dei tam

A plena delectatio, quam hic abundat miseriarum afflictio ; et hæc est dextera quam sicut nondum habemus, sic nondum eam novimus, nec est nobis tam nota dextere admirabilis delectatio, quam sinistræ miserabilis afflictio. Inter sinistram autem et dexteram illud forte quod timemus erit, nimirum ignis ; cum Deus noster ignis consumens veniet cum tempestate valida ; tunc procul dubio non erit tanquam dormiens, tanquam mortuus in cruce et sepulcro, neque tanquam post mortem gloriosus in celo, sed tanquam potens et crapulatus a vino, et excitatus a somno, sed tanquam leo rugiens, de quo dicitur : *Leo rugiet, quis non timebit ?* (*Amos iii, 8*.) Item : *Dominus de Sion rugiet, et de Jerusalem dabit vocem suam* (*Amos i, 2*).

B Quoniam ergo vocabit judicium ad ignem ut devoret abyssum multam, et comedat sinuul partem, id est profunde malos absorbeat æterna damnatione ; imperfectos comedat, et pro parte imperfectionis, nec tamen devoret per sententiam æternæ damnationis. Tunc nec ad dexteram, nec ad sinistram declinabit, ut vel talis appareat per mansuetudinem qualis fuit sub Pontio Pilato, nec talis qualis erit, cum scilicet veracto judicio apparebit, siquidem in vultu ejus tunc sævitia, pro vindicanda injuria passionis : non impotentia quam simulavit pro implendo judicio incarnationis.

Hoc ergo, fratres, sentite in vobis quod et in Christo Jesu, sentite pœnam sine culpa, sentite innocentiam sine injuria ; sentite pium qui ignoscit, sentite justum qui requirat, sentite misericordem qui extollat vos in dextera scelis magnitudinis suæ. Illuc, fratres, manus pauperum animas vestras portabunt, illuc confessiones, orationes, jejunia et alia bona opera vos transferent ; quod vobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXIV.

IN COENA DOMINI I.

Filii Dedan negotiatores tui. Dentis eburneos et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. Balsamum et mel, et oleum et resinam proposuerunt in nundinis tuis (*Ezech. xxvii, 15*).

D Cælum et terra ad præsentem nundinas accurrunt, devolvendo et explicando suas merces, et sarcinulas, ut quicumque quodcumque sibi necessarium subsidium ad convivandum cum Domino emere voluerit, inveniat, et justo, imo viliori pretio emat. Cælestia enim hodie vilius venduntur, terrena charius æstimantur, quia quæ venduntur et non videntur, sine pretio apud animales habentur ; quæ autem venduntur et videntur, supra se æstimantur.

Singula autem replicare quæ exponuntur ad pretium, non est hujus temporis nec nostræ facultatis. Tanta enim varietas et numerositas vendentium est et ementium, necnon comparandorum et distrahendorum, ut nec oculus satiatur visu nec au-

ris auditu. Illa tantummodo quæ ad diem festum A pertinent comparemus et cum fraternitate vestra communicemus, ut sit unum marsupium nostrum, unum mercimonium, unum macellum, unum lucrum et unum damnum.

Fili hominis, qui ad nundinas istas opibus plurimis suffarcinatus advenisti de terra longinqua, de captivitate Babylonia, expone nobis macellum, et explica sacellum, si quid forte in mercibus tuis sit, quod nostræ cœnæ solemnitatem deceat, quod præsentis diei sacrosancta gaudia expleat. Admiror autem primo in sarcinulis tuis, unde tam pulchros et pretiosos dentes eburneos et hebeninos attuleris, quæ gens, qui populus utatur hujusmodi dentibus. Æmulor denique tales habere, sed dissideo me posse meos pro his commutare. Timeo evulsionem meorum, exemplo careo de insertione aliorum; sed certe forte qui plantavit aurem, forte noverit inserere dentem. Nihilominus qui tulit costam de latere Adæ sine acerbò dolore, ipse dentem jam putridum tollere potest sine dura afflictione.

Ego itaque emere dentes eburneos et hebeninos, quia hortulanum habeo qui sicut olerum, ita et dentium est evulsor et plantator. Certe prandendum est hodie, et bibendum inter amicos, et inter senatores cœlestis aulæ, inter illustres et nobiles viros magnæ curiæ. O vos negotiatores dentium qui estis? unde estis? pro quanto dabitis dentes eburneos et hebeninos? Filii, inquiunt, Dedan sumus, de Æthiopia sumus, dentes pro dentibus dabimus, bonos pro malis, novos pro veteribus, sanos pro infirmis, candidos pro nigris, mundos pro scabiosis, fortes pro putridis et debilibus, acutos pro hebetatis. Commutare enim solemus non vendere, et arte novandi utimur taliter, ut postquam more nostro vetera fricuerimus, nova faciamus.

O boni artifices, estisne tam benigni in foro quam boni in officio? Ita, inquiunt, nihil addimus numero, nihil pretio in commutatione dentium, nisi quod dentes hominum accipimus, et animalium sive arborum damus. Eburneos namque ab animalibus, hebeninos habemus ab arboribus. Et quale rogo animal unde tales dentes, aut qualis arbor? Animal elephas nominatur, arbor hebenus. Ecce si placet commutemus, fratres, non differamus, non hæsitemus commutare, quia ad cœnam agni vocamur, et dignum est, ut novis dentibus novas carnes comedamus. Totum namque novum in cœna ista. Novus panis, nova caro, novum vinum, nova mensa, novus scyphus, nova scutella, novum mantile, novum mandatum, novum verbum, nova ablutio pedum, novum chrisma, novum oleum, novus pransor, novi dentes, nova labia, denique et manus nova.

Sed quia per se satis nota sunt cætera, ad dentes redeamus, et ex nomine vendentium mysterium rei jam jam pandamus. Filii Dedan negotiatores tui. Quid est Dedan? hoc iudicium, vel tale iudicium?

Quid est hoc iudicium vel tale iudicium? Certe hoc est quod Apostolus ait: Si nosmetipsos dijudicemus, non utique iudicaremur (I Cor. 11, 31). Quid est si nosmetipsos dijudicaremus? Si nos accusaremus. Sed hæc accusatio appellatur confessio: filii ergo Dedan, filii sunt confessionis, filii iudicii, non simpliciter iudicii, sed hujus iudicii, sed talis. Quid est hujus? quid est talis? Certe hujus quod fuit sub Pontio Pilato, certe talis qualis erit in futuro et magno iudicio.

Hoc ergo iudicium, id est hanc confessionem tam puram, tam veram, tam asperam, fac etiam talem confessionem, qualem in die iudicii omnes facturi sumus; ut sicut nihil tunc abacondetur de peccato, sic nunc iudicium tanquam meridiem facito in confessione, ut nullas latebras, nullas tenebrarum reliquias reserves in corde tuo. Infernus coram te, ore aperto, flammas et fetores sulphureos evomet, dæmones Æthiopica nigredine et draconea feritate, uncinos et fuscinulas igneas ad deportandas animas tenentes assistant; tribunal iudicis in nube sistatur, iudex totus quasi furibundus, et absque misericordia contempletur, oculi ejus velut flamma ignis, et sonus sublimis, tanquam tonitruum magnum de ore ejus, et gladius ex utraque parte acutus, angeli trementes, homines velut folium a facie venti vehementis vacillantes, et tota illa circumstantia magni iudicii, veniat ante oculos tuos, dum ad iudicium confessionis accedis.

Certe tunc filii Dedan dentes commutabuntur, mendacium relinquentes, et veritatem tenentes, odio renuntiantes, et pacem sectantes. Impudicitiam abjicientes, et castimoniam servantes, turpitudinem, stultiloquium, scurrilitatem evacuantes, et sacra eloquia meditantés. Isti sunt dentes eburnei propter castitatem eloquiorum, et hebenini propter ædificationem, et fructum laborum veracium. Ecce habes dentes, comede quidquid invenit manus tua, comede volumen passionis Christi, comede evangelium, comede panem angelorum, comede vitulum saginatum, comede agnum anniculum, comede hædum, comede carnes tuas, comede vitulum, comede vitulum conflatilem, comede femur sicut bos, comede mel quod sufficit, comede lac caprarum, comede butyrum, comede adipem agnorum et arietum filiorum Basan, comede hircos cum medulla tritici.

Ut autem manifestius appareat quod dicimus, quid sunt dentes, nisi animæ virtutes? Sed quales virtutes sunt dentes? Quæ utique tales sunt, quales sunt dentes. Dentes namque mundi debent esse, et candidi, acuti, firma radice in gingivis fundati, ordinati, integri, conjuncti. Mundi propter munditiam corporis et sanguinis Christi, candidi propter ejus patientiam, acuti propter justitiam, fundati propter obedientiam, ordinati propter modestiam, integri propter perseverantiam, conjuncti, propter concordiam. Mundi in cogitatione, candidi in operatione, acuti in confessione, fundati in tentatione,

ordinati in prosperitate, integri in adversitate, conjuncti in conversatione. Mundet dentes abstinentia, conservet mundatos continentia, acuat timor, fundet spes, ordinet justitia, consolidet memoria Dei, amor conjungat.

Quia dentes eburneos et hebeninos domi jam habemus, si sensus nostros perfecte castificaverimus, si ad exhortationem aliorum idonei fuerimus, ampullam balsami circumspectamus, et si hoc balsamum verum est et non mistum, comparemus illud ut genus regium et sacerdotale illo inuncti efficiamur. Hodie, fratres, consecratur chrisma quo sacerdotes et reges, tam in Veteri quam in Novo liniuntur Testamento, et ideo christi appellantur. Cave autem ne mistum sit balsamum tuum per Simoniam, ne velis regnare, et non ex Deo, sed per pecuniam. Mistum enim balsamum non ad Christum pertinet, sed Antichristum.

Miscet balsamum qui sacros ordines tribuit non ad meritum sed ad primum. Qui curam animarum tribuit non pro Deo sed pro auro, qui non pro redemptione generis humani tradit Christum, sed pro implenda avaritia nummi. Miscet ille balsamum, qui labiis Deum honorat, cor autem ejus longe est ab eo. Miscet balsamum qui Christum non sincere annuntiat. Miscet balsamum qui religionis puritatem simulatione fallacia fermentat. Miscet balsamum qui veniunt ad nos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Non ergo adulteres verbum Dei, non misceas balsamum, quia *balsamum non mistum, odor meus* (Eccli. xxiv, 21), dicit Dominus, unde Apostolus: *Ex sinceritate et veritate sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur* (II Cor. ii, 17), ut non sit ruga aut macula in Sponsa Dei.

Ungamus caput chrismate, ungamus manus, ungamus frontem, ungamus scapulas. Caput propter coronam quam expsectamus; manus propter mysterium corporis et sanguinis Christi quod conrectamus; frontem propter crucem quam ibi gestamus; scapulas propter laborem operum, quo divinae servituti insudamus; caput, ut tota mente Deum diligamus; manus, ut eleemosyna desudet in manu tua; frontem, ut non sit tibi frons meretricis, quae nolit erubescere, sed tenera ad verecundiam, signata ad tutelam, preparata ad pugnam; scapula, ut tota virtute pondus diei et æstus in vinea Domini usque ad vesperam sustineas. Duos aureos, id est corpus et animam da in commutatione balsami, vel intentionem et operationem bonam, quia spiritum adoptionis filiorum recepistis, non spiritum servitutis iterum in timore, et hoc sufficiat de balsamo.

Mel sequitur: sicut in liquoribus balsamo nil pretiosius ad unguendum; sic melle nihil dulcius ad manducandum. Sed quia in nativitate Domini vel in resurrectione suum locum habet mel, non in passione; emamus quidem illud, sed reponamus: tempore enim suo illud manducabimus. Quid enim nobis modo cum melle, ubi fel, ubi acetum, ubi spina,

A ubi lancea, ubi clavus, ubi malleus, ubi Judas, ubi Barabbas, ubi passio, ubi crux, ubi mors est! Aliam ergo speciem, id est, oleum apprehendamus, et quia infirmi sumus, oleum infirmorum emamus.

Ecce, fratres charissimi, oliva quæ dicit: *Ego sicut oliva fructifera in domo Dei* (Psal. lxi, 10), in torculari premitur, et oleum fundens bono mercatu et pretio ad vascula nostra derivatur. Gratias tibi, Jesu, quia conditori nostro de oleo tuo satisfacimus, et ad unguenda vulnera nostra non parum nobis retinimus; sed plenum dolium quoniam in sæculum et super omnia opera tua, misericordia tua. Ecce tenebras nostras oleo tuo illustramus, ecce dolorem mitigamus; ecce cibos condimus; ecce creditorum debitum solvimus; hoc totum de oleo tuo, hoc totum de misericordia tua, hoc totum de gratia tua, hoc totum de visceribus tuæ pietatis, quies Deus totius consolationis et pater misericordiarum.

Ad ultimam illam speciem quam proposuerunt negotiatores nostri, id est, resinam, nummum ponamus et sermonem finiamus; hæc necessaria est Jesu in carne passo, quia mitigativa et lenitiva. Hanc itaque nummo compassionis comparemus, et tam in Jesu passionibus per compassionem, quam in nostris per correctionem expendamus. Si enim te corrigis, resinam tuis plagis apponis. Si Christo compateris, resinam passionibus ejus infundis. Si proximum redarguis, resinam putredini ejus circumducis. Sanctificet itaque nos et consecret Dominus in balsamo, satiet in melle, ungat oleo, medeat resina, quam in nundinis suæ cœnæ et passionis proposuerunt sancti negotiatores, quod nobis præstare dignetur qui vivit, etc.

SERMO XXXV.

IN COENA DOMINI II.

Tota hæc dies Deo et nostræ salutis dedicatur: quot horæ, tot gratiæ. Principales horæ septem, quæ septem specialiter adornantur sacramentis; purgamur a peccatis et virtutibus replemur. Prima est absolutio peccatorum, secunda consecratio chrismatis, tertia consecratio olei infirmorum, quarta consecratio Dominici corporis et sanguinis, quinta destitutio Veteris Testamenti, sexta institutio Novi, septima ablutio pedum.

Hæc omnia diligentibus Deum cooperantur in bonum, quia his quasi clavibus intratur in regnum cælorum; claves istas nolite negligere, nolite perdere, quia nisi per clavem non patet introitus domus. Principalior tamen et dignior inter cæteras est illa clavis David, quæ claudit et nemo aperit, aperit et nemo claudit, videlicet Eucharistia, quæ digne sumentibus vitam, indigne accedentibus mortem confert æternam: *Qui manducat, inquit Dominus, carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in eo* (Joan. vi, 55); hoc ad dignos. De indignis vero Psalmista: *Fiat mensa eorum in laqueum* (Psal. lxxviii, 25).

Hujus ergo mensæ quis auctor? quis artifex? quis dispensator? quis apparator? quis in ea cibus

et potus? quis conviva? cujus formæ vel materiei ipsa mensa? Auctor Jesus, artifex Spiritus sanctus, dispensator prælatus, præparator seu ministrator, Angelus et ordo apostolicus, cibus caro Christi, et potus sanguis, conviva omnis Christianus. Mensa, altare seu lapis unctus et consecratus; forma quadrangula, materia lapidea.

Ecce Jesus, ecce Spiritus sanctus, ecce sacerdos magnus, ecce apostolorum chorus, ecce ministratorii spiritus, ecce cibus, ecce potus, ecce mensa in forma et materia sua Ut quid hæc? et ad quid hæc? ut manducetur Pascha. Ut adsit et satietur conviva. Ubi es Adam, ubi es conviva? Non te subtrahas, non te exuses a cœna, non te illudas et foliis ficus pudenda tua operias. Tibi parata est cœna, tibi immolavit Pater tuus vitulum saginatum, tibi immolavit Sapientia victimas suas, tibi Joseph meridianum præparavit convivium, te exspectat sacrificium matutinum et vespertinum: his excitatus et invitatus omnis Christianus indifferenter currit, et paratam cœnam appetit.

Sed videte, fratres, quomodo caute ambuletis, non ut insipientes sed ut sapientes. Sursum aspiciete et legite titulum huic mensæ appositum: *Quicumque manducaverit panem Domini et calicem biberit indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini* (1 Cor. xi, 27). Item: *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum* (Psal. lxxviii, 25). Noli itaque gustare quod male gustatum affert mortem, noli tangere ore polluto et manibus immundis christum Domini. Tæbescit enim sapientia, et Spiritus sanctus gemit gemitibus inenarrabilibus in corpore subdito peccatis.

Ad aures Patris, ad cor ascendat gemitus iste, unde et descendit videre utrum clamor iste culpis continuatis perpetuetur clamans: *Spiritum nolite extinguere* (1 Thess. v, 19), et *Filium meum Jesum nolite pedibus vestris conculcare*. Habet enim in ore suo gladium ancipitem, utique ex utraque parte acutum, dicens de illo conviva, qui se immiscuit cœnæ non vestitus veste nuptiali, id est charitate et castitate: *Ligatis manibus ejus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores*, etc. (Matth. xxii, 13). Quæritur itaque conviva non qui mensam impleat vomitu et sordē, sed qui comedat agnum, innocens manibus et mundo corde.

Ecce Satan, non inter filios Dei, sed contra Filium Dei, non transfigurans se in angelum lucis, ut simulatione decipiat, sed extollens se adversus Jesum qui vere colitur et adoratur Deus, erigens contra cœlum, imo Deum malitiæ suæ machinas, convolvens in turrem David, quæ ædificata est cum propugnaculis, lapides et jacula, intorquens lanceas et sagittas, in obscura luna et ante Luciferum, et post solis ortum, ut in hoc tandem appareat rupta vesica, in qua ab initio creationis suæ dirrissimum virus coagulaverat, quodammodo effudisse, et quasi mortifera nebula totam terram infecisse. Adeo enim efflatio sive effusio illa pessima fuit, ut nec sol illam tolerare potuerit. Obscuratus est enim et tenebræ

A factæ sunt super terram. Inde Judas crepuit medius, inde de ore Judæorum eruptio illa fetida: *Reus est mortis* (Matth. xxvi, 66), *crucifige, crucifige* (Luc. xxiii, 41), et: *Non habemus regem nisi Cæsarem* (Joan. xix, 15).

Subministrabat namque laguncula cordis plena et superfusa, quod multiplici reciprocatione evomit cum labiis dolosis, lingua maligna. An aliquid de abyso nequitiae hodie retentum et reservatum est quod non expanderetur; quod non exponeretur? A sæculo vasa iræ eatenus, sicut nunc, non sunt exhausta; et ut verum fatear, a Dei patientia absorpta. Nam absorpta est mors in victoria, et quidquid rivulus infernalis conglomerare potuit, ut nos cum Jesu deleteret, totum sine damno, imo cum lucro nostræ restorationis Jesus absorbit; sed de peccato enim damnavit peccatum. Nam Jesus plus potuit absorbere quam diabolus vomere. Sapientia siquidem vincit malitiam.

Concertat ergo diabolus, et usque ad extremam exhalationem desudat, undecunq̄ue et quocunq̄ue, et a quibuscunq̄ue in medium proferre injuriosam injuriam, quatenus pondus malorum Jesum opprimat, modus vincat, numerus exturbet et ad impatientiam omnium desolatio provocet. Sed sicut Jesus heri et hodie, ipse in sæcula sæculorum, sic patientia ejus potuit ferre quod diabolus potuit inferre, et quod non potuit. Melior est profecto patiens, id est Jesus, viro forti, id est diabolo, qui fortis custodiebat atrium suum antequam veniret iste qui destrueret eum, qui habebat mortis imperium, antequam ad singulare certamen provocaretur, qui mitis et mansuetus venerat, non injuriam facere, sed quantum ad se perferre, quantum ad alios propulsare.

Sed quia pium est de tam pio et tam impio cogitare, et utriusque causam fideliter pensare, sciendum quod diabolus propriam et valde calumniosam agebat causam: Jesus nostram et dolo adversarii vitiatam quantum ad nos, sed quantum ad se justam. Hinc igitur propositis armis lucis, quæ sunt humilitas, patientia, et justitia et mansuetudo, illine vasis belli et iræ, quæ sunt avaritia, perditio, calumnia, convicia, flagella, alapæ, irrisiones, sputa, corona spinea, lancea, fel, acetum, crux, clavi, et cætera quæ loquitur Evangelium; passionem ex ordine recitemus, et de hortulo isto fasciculum myrrhæ inter ubera nostra, id est in corde conferamus, ut in lectulo Salomonis, myrrha et aloe perfusum Jesum colloquemus; et propter timores nocturnos accincti gladiis eundem lectulum ambiamus.

Dum enim quasi in ægritudine suæ passionis Jesus amicus et Pater et Dominus noster accumbit, nullo modo rationi consentaneum est, ut per vias et plateas cum illusoribus evagemur, sed quasi tristis cum illo dicit: *Tristis est anima mea usque ad mortem* (Marc. xiv, 34); patienti compatiamur, morienti commoriamur, sicut ait Thomas: *Eamus et moriamur cum illo* (Joan. xi, 44), ut surgenti con-

resurgamus, regnanti conregnemus: æqua enim sorte his qui cum eo iverunt ad bellum, spolia meritorum distribuet, ut præ participibus quidem, quia plus laboravit, principatum obtineat, et potiori donetur munere qui singulari usus est certaminis passione.

Tres digiti Pater et Filius et Spiritus sanctus. Tres juncturæ sunt in Patre, illa tria quæ Genesis in creatione rerum assignat, dicens: *Dixit Deus: Fiat lux, et facta est lux; et vidit Deus lucem quod esset bona* (Gen. 1, 2); et in aliis similiter. In Filio tres æque sunt juncturæ, nativitas Christi, mors et resurrectio. In Spiritu sancto, species columbæ, ignis et linguæ; vel charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta.

Simul autem tota Trinitas loquitur: *Faciamus hominem ad imaginem*, etc., id est sacerdotem, ordinatione, potestate, executione, *ad imaginem et similitudinem nostram* (ibid. 26), ut imitetur Creatorem, regenerando novum hominem ex aqua et Spiritu sancto, sicut in creatione mundi Spiritus ferebatur super aquas: imitetur Redemptorem nostrum, qui redemit nos sanguine suo, celebrando missam, conficiendo Eucharistiam: imitetur Spiritum, scilicet diligendo Deum supra se, et se post Deum, atque proximum tanquam se ipsum. Quia vero homo semel nascitur, et semel regeneratur, quotidie vero recordando passionem Christi commortificatur, diligenti distinctione inspiciamus quomodo arcedant sacerdotes ad hoc sacrificium, quali corde, ore, manu et cæteris sensibus.

Manus enim quibus gestamus Christum in altari, quasi quoddam vehiculum inunctum est, et solidum et tornatile, quo ad Patrem defertur et ad nos refertur sacrosancta illa Eucharistia. Os autem quasi porta sive ostium est quo ad cor ingreditur tanquam ad Sancta sanctorum. Cor vero est tanquam arca ubi urna aurea habens manna, tabulas testamenti, et virgam Aaron. Et sunt ista tria quasi tres digiti, quibus Deus appendit molem terræ, id est sacramenta Ecclesiæ. Visibilia enim elementa, sub specie quorum latet virtus invisibilis, moles terræ non immerito dicitur, hoc enim pondere, nisi virtus fidei mentem elevaret ad diffidentis casum, opprimeretur, et tanquam gigas sub aquis gerneret. Lava itaque, o sacerdos, manus inter innocentes, tange labia forcipe de altari sive carbunculo; omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit, et sic digne appendes molem terræ, id est sacramentum et rem sacramenti.

(89) Novus rex, nova lex, unus idemque mediator Dei et hominum, Homo Christus Jesus, unam eandemque regulam justitiæ sobrie et temperanter ubique servans, nihil indebitum in forma Dei usurpavit, nihil nisi indebitum in forma servi a Judæis sustinuit. Cum ergo loco debiti honoris et gloriæ, in via de torrente quidquid contumeliæ est et injuriæ,

A audacia dæmonum simul et malitia Judæorum illi propinasset, gustavit quidem, sed noluit bibere, id est ad tempus excepit per dispensationem assumptæ mortalitatis, sed statim evomuit per gloriam resurrectionis. Mutavit siquidem David vultum coram Abimelec, ita ut salivæ ejus deflueret per barbam, et judicaretur arripitius. Et Jesus celata virtute divinitatis, saliva barbam abscondit, quia infirmitatem ostentans, per defectus humanæ fragilitatis quod Deus esset in homine, non nisi parvulus suis, id est apostolis; et quidem opera fecit in eis quæ nemo alius fecit, sed excæcatum erat cor populi illius, sicut ait Isaias: *Excæca cor populi hujus et aures ejus aggravata* (Isa. vi, 10).

B Offenderunt itaque in lapidem offensionis et pertram scandali, cum malleis suis impingentes in illam, et undique cum clamore percutientes atque perfodientes. Sed lapis iste pretiosus, jaspis in passione, smaragdus in morte, topazius in resurrectione, carbunculus in ascensione, de sub pedibus Judæorum translatus est super choros angelorum; et dominatur non tantum in universa terra, sed in universa creatura cæli et mundi.

Dicit itaque regulare proverbium: *Novus rex, nova lex*. Rex quidem ab æterno est cum Patre creans et regens universam creaturam. Veniendo autem in regionem longinquam accipere sibi regnum aliud, ut regnet super duo regna angelorum et hominum et faciat unum regnum cælorum: dum secundum quæreret, primum in latibulis suis reposuit, et quasi sine regno erat, quoniam illud latebat, et hoc nondum ei obtemperabat. Fuit itaque pene in omni malo, in medio Ecclesiæ et Synagogæ, quia Ecclesiam cum dolore passionis parturiebat, et Synagogam dolens amittebat, sicut Jonas cucurbitam sive hederam.

Unde in passione orabat: *Mi Pater, si possibile est, transeat a me calix isto* (Matth. xxvi, 39), id est non me crucifigat Judæus, sed quilibet alius; est enim iniquitas appositæ super iniquitatem, cum me virum pubertatis suæ occidit et filium gentis suæ. Nam os meum et caro mea est Synagoga, cujus alumna est virgo Maria. Unde Ecclesia non admittitur, nisi Synagoga expellatur, dicitur in Psalmo: *Potum meum, de incorporatione Ecclesiæ, cum fletu miscobam* (Psal. ci, 10), propulsione Synagogæ. Potum namque bibendo incorporamus, fiendo vero lacrymas effundimus.

Cum itaque mali coloni de vinea patris sui filium eiecissent et occidissent, transivit de gente in gentem, et de regno ad populum sive regnum alterum, et ramis bonæ olivæ fractis, insertus est oleaster in bonam olivam, ut ait Apostolus. An Judæorum Deus tantum? Nonne et gentium? imo et gentium. *Dominus itaque regnavit, exsultet terra*, etc. (Psal. xcvi, 1.) Velint nolint Judæi qui dixerunt: *Nos regem non habemus nisi Casarem* (Joan. xix, 15). *Dominus*

(89) Novus sermo videtur in mss.

PATROL. CCII.

regnabit, irascantur populi (Psal. XVIII, 4). Rex A sicut pellem (Psal. CIII, 2). Et : *Extendit manum suam in retribuendo* (Psal. LIV, 21). Et : *Super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam* (Psal. CXXXVII, 7), et : *In Idumæam extendisti calceamentum meum* (Psal. LIX). Item de scuto Jeremias : *Dedisti eis scutum laborem tuum* (Thren. III, 65), et : *Domine, ut scuto bonæ voluntatis coronasti nos* (Psal. V, 13)

Gratis quidem æternum accepit a Patre regnum, sed novum multo labore et pretio acquisivit. Jacob et multo tempore, et multo labore apud Laban ditatus et dotatus est gregum et familiarum atque uxorum honore et substantia; ita ut cum revertitur dicat : *In baculo meo transivi Jordanem istum, et nunc cum duabus turnis regredior* (Gen. XXXII, 10). Quasi diceret : Revertor ad terram meam cœlestem patriam, et ad locum nativitatis meæ, sinum paternum, de cujus substantia ante luciferum genitus sum, cum duabus turnis, utique latrone de supplicio, et Patrum antiquorum grege de inferno. Qui in baculo factus ex muliere, factus sub lege ad convallem lacrymarum descendi vel in baculum crucis transivi humilitatem mortalitatis, et ad Laban qui sese transfiguravit in angelum lucis descendi, tulique substantiam ejus, universa scilicet arma, in quibus confidebat, et spolia distribui, vasa contumeliæ illi relinquens, et vasa in honorem ad Patrem mecum referens..... (90).

Corpus Christi speculum est, balneum est, viaticum est, tentorium est, scutum est, propitiatorium est, oraculum est : speculum dicit, attendite et videte : *Exemplum dedi vobis* (Joan. XIII, 15). Balneum dicit : *Nisi laveris te non habebis partem mecum* (ibid., 8); et : *Nisi quis regeneratus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorum* (Joan. III, 5). Viaticum dicit : *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi* (Joan. VI, 41), et : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis* (ibid., 54). Tentorium dicit : *Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam faciatis* (Can. miss.), et : *Quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et nolistis?* (Matth. XXIII, 37.) Scutum dicit : *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis* (Joan. X, 11), et : *Ego vado immolari pro vobis*.

Item Apostolus de speculo : *Ante quorum oculos Christus præscriptus est* (Gal. III, 1). Et Moyses : *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos* (Deut. XXVIII, 66). Et Psalmista : *Oculi mei semper ad Dominum* (Psal. XIV, 15). Item Job de balneo. *Petra fundebat in rivus olei* (Job XXXIX, 6). Et Sponsa : *Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?* (Cant. V, 3.) Et : *Dentes tui sicut greges caprarum quæ ascenderunt de lavacro* (Cant. IV, 2). Jacob de viatico dicit : *Si Dominus Deus meus fuerit mecum in via ista qua ego ambulo et dederit mihi panes, etc.* (Gen. XXVIII 20.) Item Psalmista de tentorio : *Extendens cælum*

SERMO XXXVI.

IN COENA DOMINI III.

Melius est vocari ad olera cum charitate quam ad vitulum saginatum cum odio (Prov. XV, 17).

Sponsa agni hodie in mandato pedes suos abluit, in mensa carnes agni comedit, in altari chrisma et oleum conficit. In mandato pedes abluuntur; in mensa ferula Salomonis apponuntur; in altari tam regium quam sacerdotale unguentum divinis apparatibus præparatur. Peccata purgantur in mandato, merita comparantur in convivio, præmia redduntur in unguento.

Christus purgat sordes filiarum Sion et sanguinem Jerusalem lavat in mandato, quia tam venialia quam criminalia dimittit in baptismo. Vocat denique ad mensam a mandato, quia dignus est operarius cibo suo, colonus vineæ denario, mercenarius pretio, ut sit beatus qui labores manuum suarum manducaverit in regno Dei. Lætos vero et saginatos Christus a chrismate nuncupatus, tanquam membra sua in reges et sacerdotes consecrat, ut simus hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, unde Petrus : *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis* (I Petr. II, 9). Separatim tamen de ablutione pedum, seorsim de comestione agni et panis qui de cælo descendit, et sigillatim de confectione chrismatum et olei, remoto satietatis fastidio, aliqua dicere volumus.

Dicendum ergo prius de mandato et quare talis ablutio pedum, mandatum usualiter ab omnibus dicatur, breviter explicandum. Joannes evangelista, qui ordinem ipsius mandati nobis exposuit, quare etiam sic vocandum esset, explanavit ubi dicit : *Postquam ergo lavit pedes eorum accepit vestimenta sua : et cum recubisset, iterum dicit eis, scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis, sum etenim. Si ergo lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis* (Joan. XIII, 12). Ecce planum est quare dicatur mandatum, quia videlicet et dicto et exemplo est nobis mandatum. Inde etiam est quod antiphona illa quæ est *Mandatum novum do vobis*, ibi præcinitur ut, secundum illud quod voce et opere agitur, mundetur conscientia nostra ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventis.

Sed rem ipsam enucleantes, munditiam hujus balnei seu ablutionis, non nudo et vacuo sermone

(90) Hic aliquid videtur deesse.

attractemus, sed opere et veritate leprosa animae nostrae et immundo corpori adhibeamus. Certe, fratres charissimi, aqua ista non est sicut Abena et Farfar fluvii Damasci, quae Naaman leprosum nunquam sanare potuerunt; non est sicut aqua Aegypti, quae in sanguinem versa est propter induratum cor Pharaonis; non est sicut steriles aquae Jericho, quae ante adventum veri Elisaei, odibilem illum locum reddebant; non est sicut aqua de Mara, quam filii Israel bibere non poterant.

Est autem aqua benedictionis, est aqua Siloe quae cum silentio vadit; est aqua de petra, quam interrupit Moyses in eremo, percutiens bis silicem, et adhaeruit homines et iumenta. Est aqua super quam fertur Spiritus Domini. Est aqua Jordanis in qua Christus a Joanne baptizatur. Quid plura? aqua baptismatis est, aqua de latere Christi est. Bone Jesu, non erat aqua de qua pedes nostros ablueres, nisi eam de sacris visceribus tuis lanceato latere emanares? Bone Jesu, quid nobis et tibi, ut pedes nostros ablueres, ut vestimenta poneres, et linteo te praeteringeres, ut te inclinans in terram, sanctum illum verticem quem angeli desiderant aspicere, pedibus discipulorum, imo proditoris tui substerne- res? Bone Jesu, super cherubim residens solo verbo purgationem peccatorum facere posses, sed parum in hoc duram cervicem nostram emollires, si quasi sine labore et impensa praestita, vicem obsequii responderes.

Fratres charissimi, non sustineamus diu ad pedes nostros Jesum prostratum jacere, sed cito mundati acquiescentes elevemus ipsum reverentia qua deberis. Quid enim, an non videtis Jesum quaerere pedes nostros, tenere, rigare, abluere, fricare, tergere et inungere? Si non vides, saltem audi ad pedes tuos jacentem et dicentem: *Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates, et peccatorum tuorum non recordabor amplius* (Isa. XLIII, 25). Certe vox ista, vox Christi est. An loquelam ejus non cognoscitis? Certe loquela sua manifestum eum facit. Mariae Magdalenae dicit: *Remittuntur tibi peccata tua* (Luc. VII, 48). Adulterae in adulterio deprehensae dicit: *Ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit? At illa: Nemo, Domine. Nec ego te, inquit, condemnabo* (Joan. VIII, 10). Paralytico ait: *Fili, remittuntur tibi peccata tua* (Math. IX, 2). Fratres, hodie, si vocem istam audieritis, nolite obdurare corda vestra. Ego sum, clamat, ego sum, ut si ad primam vocem non excitaris, vel ad secundam expergiscaris. Ego sum Creator, ego sum Redemptor. Si quia te creavi non me audis vel agnoscis, saltem quia redemi, non asperneris me Patrem recognoscere, quia cognovit bos possessorem suum et asinus praesepe domini sui, Israel autem me non cognovit. *Ego sum, ego sum, inquit, ipse qui deleo iniquitates tuas* (Isa. XLIII, 25). *Dele, dele iniquitatem meam* (Psal. IV, 3), faciesne ita? Plane, inquit, faciam et excoquam ad purum scoriam tuam (Isa. I, 25).

Tria certe genera emundationum sunt, quorum aliud fit per abluitionem, aliud per emissionem, tertium per excoctionem. Lavantur recentia et minora, delentur vetustiora et duriora, excoquantur fortiora et aliter invincibilia. Lavantur aqua vitia quae contraximus de corruptione reatus primi parentis, id est fomes peccati. Delentur ferro passiones peccatorum quae per legem operantur in membris nostris. Excoquantur igne consuetudines pessimae abominationis quae velut cicatrices putruerunt et possederunt nos in regno mortis. Omnia ista mundantur in mandato isto, si fides aquam exhibuerit, si spes pelvim supposuerit, si charitas aquam calefecerit, et multitudinem peccatorum per manutergium operuerit. Adhuc plura de mandato superessent dicenda, nisi vocaret nos coena.

Sed quid dicam de coena ista, cum me stupor apprehendat recogitantem quid in ea factum sit, et attendentem quid in ea faciendum sit? Si regina Saba videns omnem sapientiam Salomonis, et domum quam aedificaverat, et cibos mensae ejus, et habitacula servorum, et ordinem ministrantium vestesque eorum et pincernas, et holocausta quae offerebat in domo Domini, ultra non habebat spiritum: quid ego tantillus ad tanta, elinguis ad ineffabilia, rudis ad aeterna, insensatus ad superexcedentia, terrenus ad caelestia, immundus labiis et toto corpore ad Sancta sanctorum, ad ea quae sole clariora, luna pulchriora, astris sunt mundiora? Lingua ergo Pauli, in quo loquitur Christus, loquar ad vos de coena Domini; lingua Isaiae, cujus labia mundavit Angelus Domini tangens ea forcipe altaris, non mea quae est immunda, quae est implicata, quia impeditioris et tardioris linguae factus sum, ex quo aperui os meum tractare de his quae apponantur in mensa divitis.

Dic, Paule, dic de pane et calice hujus mensae quid tibi videatur? *Ego, inquit, accepi a Domino quod et tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus in nocte qua tradebatur, accepit panem, et gratias agens fregit, et dixit: Accipite et manducate hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cenavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine, etc.* (I Cor. II, 23.) Quid ergo, Paule, tibi videtur, bonus enim homo es; quid, inquam, tibi videtur de comestione hujus panis et bibitione hujus calicis? Estne utile omni Christiano semper et ubique et quocunque modo accedere ad mensam istam?

Multiplici quaestioni multiplex debetur responsio. Omni quidem Christiano utilis et necessarius est cibus Dominicæ mensae qui vocatur Eucharistia, sed sub conditione, sed in loco, sed in tempore, sed in modo. Locus est Ecclesia consecrata. Tempus ante omnem cibum vel potum. De modo multiplex fit subdivisio. Ad modum pertinet habitus animae congruus, sicut in Evangelio ejicitur ille qui intraverat

non cum veste nuptiali, id est sine dilectione Dei et A proximi. Ad modum pertinet qualitas mentis accedentis ad Eucharistiam.

De conditione est ut sit regeneratus in libertate spiritus. De loco Moyses, ut in domo una, id est in unitate Ecclesie. De tempore, ut prius probet se homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat. Utrum sit pœnitens an impœnitens, utrum pœnitentiam inchoaverit, an non; utrum cum reverentia accedat, an procaciter se ingerat, non dijudicans corpus Domini; utrum sacramentum, an rem sacramenti accipere se credat. Ad modum pertinet, ut castus, ut devotus, ut timoratus, ut compunctus accedas. Admodum pertinet, ut veraciter credas corpus verum et sanguinem Christi esse in altari sub specie visibili, nec esse illam speciem corporis vel sanguinis Christi qui ibi est invisibiliter, sed panis materialis et vini, quæ ibi non sunt substantialiter.

Discute ergo intra te conscientiam tuam, et si mortalia peccata vel non fuerunt in te, vel deleta sunt per confessionem et pœnitentiam, securus de misericordia, pavidus de conscientia, accede ad cœnam Agni, et agnus factus Agnum comede, non sicut lupus, sed sicut agnus. Judas enim sicut lupus Agnum devoravit, sed crepuit medius, tenebris non comprehendentibus lucem, sed evanescentibus. Petrus agnum comedit, et sanguine ejus utrumque potestatem liniens, exterminatorem Angelum a se exterminavit. Et hæc de cœna non ad satietatem, sed prælibationem cibi salutaris dicta sunt.

Restat de unctione chrismatis et olei. Sed chrismate reges, pontifices, sacerdotes inunguntur. Regere ergo terram suam et populum suum debet qui inunctus est, ut imperet. non serviat desideriis carnis. Unde Apostolus: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore* (Rom. vi, 12). Pontificali etiam auctoritate anathematizare debemus quæcunque vitia in nobis legi Dei non sunt subjecta. Sacerdotali quoque administratione omnia debemus probare, et quod bonum est tenere, sicut sacerdotes in Veteri Testamento decernebant, qui mundi essent vel immundi, quæ lepra et quæ non lepra.

Sed, quia hæc discretio spirituum non omnibus datur, nec illa potestas pontificalis, calcandi super serpentes et scorpiones, nec illa regalis libertas justitiæ ut nemini serviamus unquam, videlicet semper existentes immunes ab omni crimine; consecratur oleum infirmorum, ut nullis obstupefacti peccatorum infirmitatibus, discrimine desperationis absorbeamur. Semper enim de misericordia Dei sperandum, semper ad oleum revertendum est. Filii olei Jesu, da nobis peccatoribus oleum indulgentiarum; da sanctis chrisma virtutum; da convivatoribus tuis Agnum redemptionis; da in mandato tuo residentibus absolutionem peccatorum; qui vivis et regnas.

SERMO XXXVII.

IN COENA DOMINI IV.

Non mirum si suaviter omnia disponit, qui in

conceptione sicut pluvia in vellus descendit, in conversatione sine peccato, et prædicatione sine mendacio, oleo gratiæ vasa misericordiæ implevit. Cujus nomen oleum effusum, in passione sicut agnus non aperuit os suum, in resurrectione Petro negatori suo primas salutes mandavit, in ascensione omnibus communiter apostolis benedixit. Hæc sapientia attingit a fine usque ad finem fortiter, quia ut gigas ad currendam viam incarnationis suæ, exsultavit, ubi: *A summo cælo egressio ejus, et occursum ejus usque ad summum ejus* (Psal. xviii, 7).

O Domine, omnia a te expectant, etc. (Psal. ciii, 27.) Exspectat Pater antiquus ille dierum, holocaustum et sacrificium assumpti a Verbo corporis, pro redemptione generis humani, tanquam duos hædos optimos Rebeccæ, id est gratiæ, manibus præparatos, sicut noverat velle patrem. Exspectat Angelus placatam Jesu videre faciem, in quam desiderat prospicere, prodigi filii nequaquam invidens reparationi, quinimo consilium Dei sustinens, mortem Regis et Domini sui, spe salutis humanæ considerat, nec vindicat.

Panem igitur illum de duabus decimis, id est divina et humana compactum natura, triduana decoctione, id est cruce, monumento et inferno allatum triduo sustinent, videlicet a peccato hæc, id est ante legem, sub lege et tempore gratiæ, usque ad ascensionem Domini. Sed ille famelicus qui non poterat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, eo quod vitia potius naturam destruant quam restituant, vitulum saginatum expectabat, cujus cornibus inimicos ventilaret, et corio pedes calcearet, carne famem satiare, adipe et pinguedine dolores temperaret, sanguine captivitatem redimeret, intestinis interiorum munditiam compareret, pedibus ad patriam repedaret, capite in interiora velaminis contemplationem attolleret. *Omnia ergo a te expectant, ut des illis escam in tempore.*

Quid est omnia? nunquid draco? nunquid animalia pusilla cum magnis? nunquid reptilia? Equidem et ipsa. Nam, ut litteram breviter tangeamus, omnem creaturam suam pascit Deus. Mystice vero, et diabolus habuit fiduciam quod influeret Jordanis in os ejus, quia morte perpetua putavit Christum detinendum, quem purum hominem autumabat et Deum prorsus ignorabat. A Judaica voracitate leon rugiens accucurrit, ut illum devoraret, cum Judam sibi sociavit, cum Scribas et Phariseos in invdiam excitavit, cum in vaccis populorum, mugitum clamoris: *Crucifige, crucifige* (Luc. xxiii, 14) immisit.

O fera pessima! o crimen extentissimi ventris! o inferne! o diabole! o mors! quid vobis cum Agno nostro? Si saperetis, non attrectaretis. Si intelligeretis, ab eo abstineretis. Mollissima quidem et sapidissima caro ejus; si digne a dignis sumatur, ænea, ignea et lapidea, si labiis immundis et conscientia corrupta contingatur, ita ut molas leonum confringat, et anima dilacerata iudicium mortis præsumptoribus inferat. Cæcitas quidem ex parte contigit

in Israel qui non cognovit Dominum suum, in te autem, diabole, posuit Deus tenebras ne cognosceres; et facta est nox ut occideres. O voracissime, venenum tuum non vincit antidotum nostrum, quin potius putrida malitia tua evanescit, si radios suos detexerit potentissima sapientia.

Devorat itaque bellua Jonam, ut plusquam Jonas secum extrahat divitias sanctorum, quas includebat illa cruentissima infernalis sanguisuga, et paradiso novas inferat escas de captura quam in arcu et pharetra venatu apprehenderat primogenitus mortuorum et Princeps regum terræ Jesus. *Omnia a te expectant*, etc. Suscipit aer pendentem in cruce, excipit terra depositum in monumento; infernus contremiscit evertentem omnia et quarentem drachmam suam in lacu in quo non est aqua; cœlum ascendenti inclinat cacumen suum, et in sede præparata ab æterno cum jubilatione recipit. Sic omnia reficit. *Omnia a te expectant, ut des illis escam in tempore.*

Nil in fide Christianorum majus vel melius quam hoc cum omni veneratione recolendum sacramentum Dominici corporis et sanguinis, quod ab universali Ecclesia studiosissima religione hodie celebratur et sumitur. Seorsum itaque et sursum coquinam ubi esca paretur, constitue; mensam quoque præclarissimam, ubi angelica ministeria non dedignentur adesse, appone: sit autem coquina omnium sensuum et actuum nostrorum in divinis intenta officiis administratio. Sit mensa omnium affectionum et desideriorum ad Deum levata contemplatio. Sudandum est profecto in coquina, et edendum de sudoribus in mensa. Sic enim scriptum est: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo* (Gen. III, 18). Habet tamen alium laborem panis, et alias utique in agro, molendino, pistrino, clibano, alium et alias caro et cætera fercula, scilicet in coquina.

Animadvertite quia si agnus ad coquinam defertur, excoariatur, vel elixatur vel assatur. Si avis, explumatur; si piscis, exenteratur. Abel agnum obtulit. Abraham turturem et columbam. Puer Tobias piscem exenteravit. Sed quia pluribus intentus minor est ad singula sensus; escam non escas, ait Psalmista, *omnia a te expectant, Domine*. Una est enim hostia, una esca, unus Dominus, una fides, unus panis, unum corpus. Christus est hostia, Christus esca, Christus agnus, Christus turtur et columba, Christus piscis. Columba de Spiritu sancto conceptus, turtur quia Ecclesiæ unicus sponsus; Agnus, quia innocens occisus; piscis, quia primus de mari resurgendo ascendit, et in ore suo didrachmum Evangelii quadripartiti habuit.

Ubi, fratres mei, ligna quæ sufficiant ad coquendum; ubi aqua ad abluendum, ubi veru ad sustinendum; ubi labia, dentes, palatum, guttur et stomachus ad percipiendum? Digna esca, digna et munda exigit receptacula, dignam mentem, dignam animam, dignam conscientiam. Non habitat in corpore subdito peccatis. Si rubigo assueti peccati de-

A traota non fuerit per confessionem et correptionem, non intrabit coquinam; si molle lutum et paludem coinquinatæ vitæ invenerit, pedem retrahit; si paliurum vel spinam iræ et odii offenderit, sicut cum gustasset acetum noluit bibere, sic relicta coquina illa faciem ab ea avertit et recedit; si folia pulchra sine fructu viderit, hypocrisim et simulationem maledicit.

Vadam ad montem myrrhæ et ad collem thuris. (Cant. IV, 6). Sponso Ecclesiæ Christo quam grata sint myrrha et thus, et in nativitate ipsius et in morte ostenditur. Nam magi qui aurum detulerunt, simul myrrham et thus nato puero obtulerunt. Joseph autem et Nicodemus deposito de cruce corpore Dominico, myrrha et aloe unxerunt. Veniens itaque ad nos et ad patrem rediens, ad montem myrrhæ et ad collem thuris se ire loquitur sponsus. *Vadam*, inquit, *ad montem myrrhæ et ad collem thuris*. Revera, montem myrrhæ se Domino exhibuit mundus, quia in mundo venit et sui eum non receperunt; sed dictis et factis omnia amara in eum congesserunt. Quid enim ei non myrrhatum propinaverunt, cui toto tempore dispensationis de loco ad locum, illum propellendo, nec ad manendum hospitium præbuerunt? Quid amaritudini myrrhæ addere potuerunt quando Jesum crucifixum, et in eadem cruce sitiienti vinum myrrhatum porrexerunt?

Sed tu, Jesu, a monte myrrhæ quo vadis? Utiq; ad collem thuris. *Ego autem*, inquit, *orabam* (Psal. CVIII, 4); *Pater, ignosce illis quia nesciunt quid faciunt* (Luc. XXI, 34). Sic Jesus simul ascendit ad montem myrrhæ et ad collem thuris, quia et patitur et pro persecutoribus precatur. Plus quam satia equidem amarus fuisset divinitati complexus humanitatis, nisi præmissa gratia nativum corrigeret saporem et unionis unctio omnem de carne venientem leniret asperitatem. Culpam siquidem præfocavit, sed pœnam non exterminavit. Unde: *Calix in manu Domini vini meri plenus misto, et inclinavit ex hoc in hoc, verumtamen sœx ejus non est exinanita*, etc. (Pal. LXXIV, 8.) Et: *Dolores nostros ipse portavit* (Isa. LIII, 4). Cum ergo ad humanam naturam verbum accessit, ad montem myrrhæ venit.

D Rursum cum Jerosolymam passurus ascenderet dicens: *Ecce ascendimus Jerosolymam, et Filius hominis tradetur principibus sacerdotum*, etc. (Matth. XX, 18), ad montem myrrhæ ascendit. Ibi humana et diabolica eatenus se excussit sævitia, ut fines nullos faceret, sed secundum suam sententiam res procederet. Ex occulta enim abyssu malitiæ immissiones diabolicæ toto flatu et impetu admotæ, corda et ora Judeorum usque ad diruptionem inflabant, et in Dei Filio tam turpia quam crudelia compluebant. Unde in Psalmo loquitur: *In me transierunt iræ tuæ, et terrores tui conturbaverunt me* (Psal. LXXXVII, 17). Ecce proditio, venditio, manus injectio, corvina osculatio, flagellatio, colaphizatio, irrisio blasphematio, falsa accusatio, sputorum ex-

ceptio, crucis affixio, aceti oblatio, capitum commotio, et quorumlibet pessimorum excogitata adinventio. Jesum tenent, Jesum obsident, Jesum tanquam scabellum pedum suorum premunt et possident.

Tu vero qui ad hoc ad montem myrrhæ venisti, quid agis? quid facis? *Messui*, inquit, *myrrham meam cum aromatibus meis* (*Cant. v, 1*). Plurimam sægetem in passione mea messui, quia exinde mundum redomi et ad palatia mea, passionis meæ cultores et imitatores innumerabiles reportavi. Sequuntur autem eum qui sunt ex parte ejus, videlicet sancti martyres et confessores. Quorum hodie solemnes visitans epulas, sibi ac Patri ac Spiritui sancto loquitur, dicens: *Vadam ad montem myrrhæ*, etc. Nil enim sine Jesu festivum, nil in omnibus conventiculis sanctorum memorabile, aut egregium. Sicut enim corpus sine capite, truncus jacet, sic Ecclesia nisi Christo cohæreat, nusquam et nunquam gaudet. Tanquam igitur hastilia stipite hærent in candelabro, sic diversorum graduum, officiorum et ordinum fideles; hic fide, illic re concorporantur Christo capiti suo. Nihil autem myrrhatæ amaritudinis, quæ prima abiit, sancti ad cælum secum detulerunt, sed tantum odorem suavitatis, sed fructum immortalitatis.

Quærat vero unusquisque scalam ascensoriam ad montem myrrhæ, quia fetor et putredo jam mundi fines impleverunt, et columba de arca Noe emissa, extra non quiescens obsidionem corruptionis, sæculum ambire renuntians, puritatem internam e vestigio repelit, et intrare in gaudium Domini sui quærit. Horum, fratres charissimi, solemnitas hodie a nobis recolitur, horum merita et præmia a fidelibus celebrantur. Non abhorreamus itinera eorum quantum myrrhata, quia momentaneum et leve tribulationis nostræ operatur supra modum æternæ gloriæ pondus in nobis.

Veteres itaque et cruentatos panes martyrii eorum assumamus, et tunicam Joseph intinctam sanguine hædi nobis aplemus. *Oportebat*, inquit Evangelium, *Christum pati et ita intrare in gloriam suam* (*Luc. xxiv, 26*); et Apostolus: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei* (*Act. xiv, 22*). Petrosa quidem et spinosa est via, sed ab his absoluta patria. Grata etiam magis quies est post laborem, et quo amplius ad lectum fatigatus veneris, eo indulgentius quiescis. Non reputemus grave et grande dispendium præsentem laborem, quia cito relevabitur compendio perventionis. Audi exploratorem felicitatis futuræ et contemplatorem instantis pœnæ, quam nihili pendat præsentia dum attendit æterna. *Quoniam*, inquit, *mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ quæ præterierit* (*Psal. lxxxix, 4*).

Mentis bonæ radicem nil fortius a terra evellit, quam consideratio hujus laboriosæ instabilitatis, et

(91) Deest aliquid.

nunquam commutanda sors quam assignabit sententia futuri examinis. Dubitabilis et incomparabiliter formidabilis continuatio duarum extremitatum, id est vitæ præsentis et futuræ. Mediator autem qui ambages et veteres interruptiones Dei et hominis solvere venit, et actiones nostras adversus malignum innovare et perpetuare, pœnitentia interveniente, in hodierno evangelio quibus privilegiis, et quibus in integrum restitutionibus antecessores nostri hæreditatem immarcescibilem conservatam in cælis recuperaverunt, ostendit, dicens: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*, etc. (*Matth. v, 3*). Caventes itaque fastidium prolixitatis, quam breviter possumus utilitatem morum exinde mutuamus.... (91).

In primo cornu agni scribendo nomina nostra, in libro vitæ vocat gratia Dei oves suas nominatim. In secundo, mittit discipulos sicut agnos in medio luporum, ut patientia sua vincant hostilem malitiam. In tertio, jam non habent collectationem contra carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, spiritualia nequitie in cælestibus ventilant cornu. In quarto fit propitiatio animarum per sanguinem Christi. In quinto, aratra Evangelii per auditorum arva sulcando et seminando Verbum Dei trahuntur. In sexto, sacerdotale, in septimo, regale officium initiatur et sancificatur. Non inconvenienter et septem cornua, septem illa remunerationis et beatitudinis itinera sunt; videlicet paupertas spiritus, mansuetudo, luctus, esuries et sitis justitiæ, misericordia, munditia cordis et pax. Oculi vero agni sunt his exercitationibus cooperativa charismata seu præmia repromissa, id est regnum cælorum, possessio terræ, consolatio, saturatio, misericordiæ recompensatio, visio Dei et filiatio. Hi sunt etiam dentes de quibus dicitur: *Dentes tui sicut grex tonsarum quæ ascenderunt de lavacro* (*Cant. iv, 2*). Masticatis enim passione, vel mortificatione sanctis, ad sui stomachi secretiora trajicit, et occultorum suorum conscios efficit, quia abscondit eos a conturbatione hominum. O sancti, o beati, o electi Dei visceribus ejus connumerandi, exhalationes sacras et emissiones purissimas respergite famelicis vestris; quia in id ipsum reflexiones gratiarum vobis continuabuntur, nec copia deerit, ubi venas gratiæ nulla avaritia claudit. Lazarus noster ante fores vestras nudus, mendicus, ulcerosus, famelicus jacet expectans micam, præstolans reliquias de plenitudine mensæ, de stillicidiis fecundissimæ cœnæ. Operite nudum justitia, et carnem vestram ne despexeritis. Pro miseria, mendico ferte opem, ulceroso apponite medicamen, famelico porrigite panem et exuli de reditu solamen; deliciae vestræ, nec desunt advenientibus, nec superfluent abeuntibus. Ea regulariter moderatione regio vestra dispensatur, ut sicut prædestinationi nihil minuitur, sic nihil superaddatur. Nondum

impletus est numerus fratrum vestrorum, de quorum germanitate, etsi pro incerto sortis nostrae non praesumimus, tamen ut compatriotas nos admittatis humiliter optamus. Ad Patrem igitur vestrum et Patrem nostrum oculos elevantes, totis medullis, clamamus : *Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti tui in aquam (Luc. xvi, 24)* de cisternis Bethlemiticis vel de fontibus Salvatoris, et refrigeret flammam nostram qua cruciamur. Passionibus namque et tentationibus carnis accensi, diabolicis sufflatoriis urimur, et pene nemo est qui se abscondat ab incendio isto. Quasi ergo terris erutus de igne et quasi facies ollae combustae, nos Ethiope manus Dei praevinentes coram illo procumbimus, spem de Psalmo habentes in quo veraciter dicitur : *Ecce alienigenae, et Tyrus, et populus Aethiopum, hi fuerunt illic (Psal. lxxxvi, 4)*, si apud vos non est locus impatientiae, neque verecundiae. Maria Magdalena, Matthaeus publicanus, Paulus blasphemus, latro in cruce, nonne de hoc genere aliquando fuerunt : haec autem spes in sinu nostro est, quod os putei tantarum misericordiarum et potentiarum nondum clausum est; adhuc plures absorbet, et quos absorberit super nivem dealbat, et massae candidatorum agglutinat.

SERMO XXXVIII.

IN COENA DOMINI V.

Fili hominis, etc. (Ezech. iii, 3.)

Mensa Domini dives et magna omnes recipit, et quantum ad se omnes reficit. Clamat enim Dominus mensae, dicens : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. xi, 28)*. Qui laboratis non in saturitate pro terrenis honoribus et divitiis, et onerati estis, postquam acquisieritis; venite ad me Deum et ad doctrinam Dei, et ego vos reficiam, non pane illo desiderabili de quo Daniel : *Et panem desiderabilem non comedi (Dan. x, 3)*; sed pane vivo qui de caelo descendit. Reficiam sicut Eliam, ne in via deficiatis. Sacramenti cortice operto corpore sancto Christi, in via reficiam, manifestata visione et revelatione, perficiam in patria; hic enim reficiendi per fidem ambulamus, ibi perficiendi, facie ad faciem Deum videbimus.

Ad hanc refectionem quia intus quasi inclusa latet virtus et veritas sanctae Eucharistiae passim accurrant et boni et mali. Aliquando festivius et saepius mali quam boni, semper autem etsi tardius boni devotione pleniori quam mali. Contemplor et comploro, non solum spirituales, sed animales et carnales, sese ad mensam Domini ingerere. Sedet ad mensam Domini homo spiritualis cum apostolis, nec in fide nec in sorte dissimilis. Hic pascit, hic cubat in meridie habens statum quietis juxta mensam refectionis, dicens cum Petro : *Domine, bonum est hic me esse (Matth. xv, 4)*, ut sit laeva tua sub capite meo, luera saeculi tanquam stercora contemnentis; et dextera tua, in qua est calix benedictionis, amplexetur me.

A Quid animalis? Tanquam canis in circuitu mensae oblatrat, dicens : *Durus est hic sermo : quis potest eum audire? (Joan. vi, 60)* hic accipit corpus Domini de mensa, sed non percipit. Non enim animalis homo percipit quae Dei sunt; perciperet, si ad salutem acciperet. Ad salutem acciperet, si cum fide et devotione accederet. Sed disputat quomodo hoc fiat. Quot namque scrupulos vel sibi objicit vel solvit, tot et plura sunt in sanctuario Dei quae non intelliguntur nisi in novissimis. Animalis est frater ille senior in agro, qui non intrat ad epulandum vitulum saginatum, quem pater revertenti prodigo immolaverat, disputat et murmurat non posse fieri, de pane corpus Christi, cum potuerit totus mundus de nihilo fieri; canis est.

B Quid carnalis? musca est, musca canina. Quid facit musca in mensa? Inquietat, contaminat, perdit suavitatem unguenti. Leves, instabiles, murmuratores, curiosi, sunt muscae. Si contigerit muscam calicem intrasse et corpus Domini in manibus tuis tetigisse, valde, ut dignum est, doles et irasceris. Cur ergo, ne sis ipse musca, te non corrigis? Vide actus tuos, si murmurat, in hoc es musca, quia ipsa murmurat. Si alios inquietas musca es, quia inquietat. Si instabilis es, musca es, quia nunquam aut vix in uno loco stat. Si astutia tua corrumpis alicujus simplicitatem, musca es, quia quod tangit, corrumpit. Abraham abigebat muscas ne contaminarent sacrificium suum quod Deo offerebat. Utinam non sicut sunt modo muscae alatae, sic non essent qui mensam Dei, infidelitate aut turpi conversatione infestarent. Apocalypsis (xxii, 15) eji- cit canes dicens : *Foris canes, venefici, impudici, homicidae, idolis servientes, et omnis qui amat et facit mendacium.*

His ejectis redeamus ad filium hominis, id est ad spiritalem hominem : *Fili hominis, venter tuus comedit, et viscera tua replebuntur volumine isto quod ego do tibi, et comedi illud : et factum est in ore meo sicut mel dulce (Ezech. iii, 3)*. Ut ait Salomon : *Est cibus cibo melior (Eccli. xxxvi, 20)*; est cibus gulae, est cibus animae; est cibus ventris, est cibus mentis; est cibus corruptibilis, est cibus incorruptibilis. Est cibus qui gustatus avertit mortem, est cibus qui manducatus confert vitam. In paradiso suadet serpens comedere lignum scientiae boni et mali. In caenaculo grandi strato, post carnes veteris agni, tradit Jesus apostolis sacramenta corporis et sanguinis sui. Opponit itaque Dominus lignum ligno, cibum cibo. Hodie in caena cibum, cras in cruce lignum. In cibo sumitur, in ligno crucifigitur. In cibo relectio accipitur, in ligno pretium redemptionis, solvitur. Eucharistia appellatur cibus; lignum, sancta crux.

Mira conversio in cibo. ubi de pane corpus Domini conficitur, de vino sanguis. Dura passio ubi clavis tenerrimum et castissimum corpus Domini cum configitur, et jatus continens pretiosissimum thesaurum lancea militis aperitur. O Domine, qui

pascis me de tuo et de te, quid rependam nisi mea et me. O Domine, qui me redimis non auro et argento, sed sanguine et corpore tuo, quid retribuam nisi carnem et animam? Si me appendo totum in statera crucis juxta te totum, quæ vicissitudo recompensationis, quæ comparatio tantilli et tanti? Quid vilissimus vermiculus in mensa Domini?

Sed habet Dominus non unam tantum mensam, sed multas. Quot sunt diversitates animalium mobilium et sese moventium; tot varietates sub cœlo Dominicarum mensarum. Pascit namque Deus singula in genere suo et secundum genus suum; sua majestate gloriosa et gloriôcata in cœlo pascit angelos sanctos, pascit et beatas justorum animas. Pascit quoque in terra bonos et malos, qui facit suum solem oriri super bonos et malos, pane materiali secundum corporalem refectionem utrosque, secundum spiritalem alteros, id est bonos tantum. De hac igitur refectione qui dat escam pullis corvorum, loquitur Deus ad prophetam: *Fili hominis, venter tuus comedet, viscera tua replebuntur volumine isto, quod ego do tibi.* De hoc volumine paulo superius ait: *Et vidi, et ecce manus nissa ad me, in qua erat involutus liber, et expandit illum coram me qui erat scriptus intus et foris, et scriptæ erant in eo lamentationes, et carmen et væ, et dixit ad me: Fili hominis, quodcumque inveneris comede* (Ezech. 11, 9).

Liber manumissus ad prophetam, sacra et evangelica Scriptura est, quæ quasi involuta ante passionem Domini, in cœna ejus expansa et expensa in cruce tanquam in mensa, et tam sacramentale a nobis, quam et ipsum corpus a Judæis passibile hodie et cras supponitur. Quatuor evangelistæ extendunt et expandunt pallam istam manifesta narratione, quibus verbis panem in corpus, et vinum in sanguinem suum sanctificaverit scribendo, quibusque crucifixoribus in cruce appensus sit. Manus Dei est ipsa operatio qua operatus est salutem in medio terræ, salutem vitæ in cibo, salutem libertatis in pretio. Si alterum deesset, opus divinum non esset. Si enim reficeret et captivum non liberaret, prorsus post cibum lacrymas non tergeret. Quid enim est ancilla satietas? Imò captiva magis stimulat satietas, plus siquidem dolet de captivitate, quam gaudeat de refectione. Rursum si redimeret, nec redemptum pasceret; utique esuriens sicut Israel in deserto eductus de Ægypto murmuraret. Neutrum itaque defuit, ubi et panis adfuit de cœlo, et de Jesu salvatio.

Scriptæ sunt tamen in libro isto lamentationes et carmen et væ. Lamentationes, in passione; carmen, id est alleluia in resurrectione; væ in proditoris condemnatione. Mulieres lamentabantur, Angelus carmen vultu et stola cantabat, dicens mulieribus: *Nolite timere, scio enim quod Jesum quæritis crucifixum, surrexit non est hic* (Marc. xvi, 6); hoc carmen, hoc canticum novum scriptum est in Evangelio. Sed ubi væ? Judas pœnitentia ductus pecuniam retulit, et abiens laqueo se suspendit. Væ ei:

Melius illi esset, si non esset natus homo illa (Math. xxvi, 24). Effusa sunt viscera ejus. O Juda, ubi est hucella quam de manu Domini acceperas? ut in Job legitur de impio: *Divitias quas devoraveras extraxit Deus de ventre tuo* (Job xx, 15). Indigna enim interiora tua ubi Satanas post buccellam introivit, retinere cœlestia Domini corporis sacramenta nequiverunt. Prophetæ autem dicitur: *Viscera tua replebuntur volumine isto, quod ego do tibi.*

Corpus Christi in panis specie apostolis datum, et usque ad finem sæculi, in altari consecrandum, volumen, est sive liber involutus; nam non apparet quod est, et quod apparet non est. Scriptus est intus et foris: foris est sacramentum visibile, intus virtus et veritas invisibilis. Lege quod foris est, crede quod intus est. Scriptæ sunt lamentationes ut pœnitens doleat; carmen, ut justus gaudeat; væ ut qui in sordibus est sordescat adhuc, iudicium enim sibi manducat et bibit, qui indigne accipit. Viscera vero ejus replebuntur, qui habet viscera pietatis, castitatis et charitatis. In tali lectulo, requiescit Salmemon.

Fili hominis, comede Filium hominis. Iste Filius hominis non occiditur et comeditur. Sed prius in cœna comeditur et deinde in passione crucifigitur. Eucharistia communio est, non crucifixio. Nam vivus non communicat mortuo, nec mortuus vivo, sed vivus vivo, et mortuus mortuo, hoc est si compatimur et conregnabimus. Si commortui sumus cum Christo, credimus quia simul vivemus cum ipso. Si ergo vivimus vita Christi bene illi communicamus, qui surgens a mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (Rom. vi). Recte communicat filius hominis filio hominis, si conversatione, si passione, si resurrectione communicat. Conversatione per omnia sobria et sancta; passione humillima et patientissima; resurrectione formosissima et firmissima, unde Psalmista: *Dominus regnavit decorem induit, induit Dominus fortitudinem et præcinxit se virtute* (Psal. xcii, 1).

Fili hominis, venter tuus comedet, hoc contra usum loquendi, quia comedere librum involutum sive volumen, supra usum est comedendi; legere enim solemus volumina, non comedere, et os non venter comedit. Quid est igitur, *venter tuus comedet et viscera tua replebuntur volumine quod ego do tibi?* Mente non ventre, fide non deute, operibus non faucibus ad salutem sumitur Christus, intus enim scriptus est liber. Sed, quia et foris, manus nostras et labia et dentes et fauces in lutere quod [l. qui] est ad ostium tabernaculi, plenum aqua tam corporaliter quam spiritualiter abluere debemus. Monumentum et sepulcrum Jesu mundum est, novum est. Omnem injuriam excipit Christus, sed nullam immunditiam. Si opponis quod expuerunt in faciem ejus et velaverunt; se illo sputo contaminaverunt non Jesum; nam caro ejus non vidit corruptionem, neque in actu neque in obitu.

Sit ergo venter mundus, ciborum parvus, sit mensa pura, abstinencia vitiorum. Sit venter strictus non effusus, sit esuriens escam, non ministrans luxuriam, sit cibaria ministris suis dispensans, non ad illicita superfluous inflammans. Tales sunt ventres prophetarum, tales sanctorum omnium. Unde dicitur: *Venter tuus comedet, et viscera tua replebuntur*, quia non sunt veteres utres, qui rumpantur cum novum in eis mittitur vinum. Inde Psalmista: *Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea (Psal. lxxii, 6)*. Sequitur: *Et comedi illud, et factum est in ore meo tanquam mel duce (Ezech. iii, 3)*. Eucharistia dulcis super mel et favum ori meo. Lætum, securum, magis acutum reddit me hostia sancta, hostia pura, hostia immaculata, quoties a me percepta fuerit. Dico Domino meo Jesu: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala quoniam tu secum es (Psal. xxii, 4)*, per corpus et sanguinem tuum. Utinam in hac perceptione prægustarem quam suavis Dominus in regno, qui tam dulcis in exsilio, Jesus Christus Dominus noster; qui cum Patre et Spiritu sancto, etc.

SERMO XXXIX.

IN COENA DOMINI VI.

Panem angelorum manducavit homo (Psal. lxxvii, 25).

Quis sit panis angelorum, ubi sit, quomodo manducandus, quando, et ubi, et a quibus et quare, videndum: et dicendum est, quis sit panis angelorum quem manducat homo. Labia dolosi refugit, sensum erroneum atque immundum aspernatur, sed non spiritum humilem et quietum, et trementem sermones ejus. Corde itaque vero, corpore casto, manu sancta, lingua purgata, et tangere et comedere possumus illum panem, qui ex duabus decimis confectus est homo Deus, ex divina scilicet natura et humana, in virgine de Spiritu sancto conceptus et natus, mediator Dei et hominum factus.

Mulier namque illa de Evangelio, id est ipsa sapientia Dei, sive virgo Maria, fermentum satis tribus commiscuit, hoc est ligatura unionis, divinitatem, animam et carnem inseparabiliter copulavit, sapientia, operatione; virgo conceptione. Pistor hujus panis est Spiritus sanctus qui purissimum panem Jesum Christum de integra et tota Trinitatis substantia tanquam similia prima, et de purissimis et sanctissimis virginis sanguinibus superpurgatis, non cribro humani ingenii, aut meriti; sed superveniente obumbratione Spiritus sancti, miscuit, univit, in habitu et forma hominis formavit, coxit et de clibano salvis signaculis virginitatis, extraxit, mensæ angelicæ delicatissimas delicias apposuit, humanæ etiam infirmitati efficacissimam medicinam temperavit.

Gustato eo miratur palatum angelicum dicens: *Quis est iste Rex gloriæ? (Psal. xxiiii, 8)* humanum autem valde famelicum, delectatur sapore et satiatur virtute, sanatur ab ægritudine, et incorporatur dilectione, et sic panem angelorum manducavit homo. Ubi vero est? aut sursum aut deorsum, aut

A juxta vos; si sursum, ascendendum; si deorsum, descendendum; si juxta sed latens, investigandus; si juxta sed apparens, apprehendendus et comedendus.

Est autem simul sursum, deorsum, et juxta latens et apparens. Sursum est, quia Deus excelsus; deorsum, quia homo crucifixus; juxta, quia *Ecce vobiscum sum usque ad consummationem sæculi (Math. xxviii, 20)*; latens, non in forma visibili qua sedet ad dexteram Patris, sed in specie panis et vini apparet in altari. Apparens prius cum hominibus, quia et frequenter per miracula, quibusdam visibiliter apparuit in altari, et omnibus fidelibus certius fide creditur, quam quod oculis carnis visibiliter cernitur. Quia sursum et deorsum est, ipse enim est qui descendit et qui ascendit super omnes caelos ut adimpleret omnia; ideo in Evangelio dictum est: *Videbitis angelos Dei ascendentes et descendentes super Filium hominis (Joan. i, 51)*. Quia juxta nos est, ideo ait Apostolus: *Prope est Verbum in ore tuo, et in corde tuo (Rom. x, 8)*. Quia latet, item in Evangelio dicitur: *Ex hoc erit Filius hominis sedens ad dexteram Patris (Luc. xxii, 69)*. Quia apparet; ait Apostolus: *Nonne Jesum Christum vidi (I Cor. ix, 1)* oculis meis? Quod utique post ascensionem dictum est, quia prius cum hominibus conversatus est, et vidit omnis caro salutare Dei.

Est in caelo, in altari, in corde Christiani: in caelo corpore glorificato, sedet ad dexteram Patris. In altari velato mysterio, latet sacratissimis operum involucris; sicut Joseph accepto de cruce eodem corpore cum Nicodemo ligavit illud linteis cum aromatibus, significans mysterii ligaturam in linteis, id est notis bene nobis et gratissimis speciebus panis et vini, cum aromatibus fidei, spei et charitatis, et aliarum virtutum, vel cum ipsis pretiosissimi corporis odorandis et odoratissimis virtutibus, quæ sunt in odore suavissimum sanctæ Trinitati, cui offertur illud sacrificium, et angelicis spiritibus, quorum sedulo obsequio intra velum, id est cælum quotidie deportatur. In corde per fidem quæ per dilectionem operatur, per sanctam conversationem, cui Deus accepto fert justitiam.

Ecce de corpore Jesu, ubi habitat, ubi pascitur, ubi cubat, utique in caelo habitat, sicut in Psalmo dicitur: *Qui habitas in caelo miserere nobis (Psal. ii, 22)*. In altari autem pascitur, quia et nostris sanctis desideriis delectatur; et de se nobis alimentum quod viaticum dicitur, parat nobis in via, qui erit satiatus in patria; juxta illud: *Satiabor cum apparuerit gloria tua (Psal. xvi, 15)*. In corde vero cubat, in meridie dilectionis, si molle, æquale et mundum reperit stratum, id est si te invenerit mansuetum, justum et castum. Hoc de pane quis sit, et ubi sit. Dicendum deinde quomodo manducandus sit; habet enim sicut singularitatem essendi, sic modum specialem et remotum edendi. Unde Apostolus arguit Corinthios, qui nulla discretionem usi, passim indifferenter accedebant ad perceptionem sacramentalem Dominici corporis, sicut ad quam-

libet escam corporalium refectionum : *Qui manducatur, inquit, et bibit indigne, iudicium sibi manducatur et bibit non dijudicans corpus Domini (I Cor. II, 28).*

O homo animalis desili paulisper ab asinitate tua, et conscendens in arcem rationis, quia necdum vales conscendere altitudinem contemplationis; compara cum corpore Domini quidquid corporeum vel spiritalis creaturæ accessibile est menti tuæ, et justa appensione in pondere sanctuarii, hoc est non philosophica et sæculari ratione, sed Catholica fide et divinissima subtilitate, perpende quid hoc, quid illud, quantum hoc, quantum illud, quale hoc, quale illud, cujus dignitatis hoc, cujus illud, cujus utilitatis hoc, cujus illud.

Quid ergo hoc nisi gemma pretiosissima quæ suo pretio totum redemit mundum, quæ atrita morte scintillavit et excæcavit infernales oculos, ut in tenebris lux esset et tenebræ eam non comprehenderent; imo de claritate cæcarentur, de lumine obscurarentur? Quid hoc nisi antidotum contra et supra omnia venena; quod etiam resuscitat mortuum? Quid hoc nisi illud corpus quod ante resurrectionem paulo minus minoratum est ab angelis, propter passibilitatem et mortalitatem, nunc elevatum super omnem cœlestem altitudinem loco, dignitate, majestate, gloria et honore coronatum? Qu' d illud omne quod vanitati subjectum est, quod semper tendit ad non esse, quod cito præterit et non est?

Quantum vero sit vel quale, sola novit civitas superna, quæ sua magnitudine impletur, quæ sua pulchritudine illustratur. Dignitate Deo adjungitur, utilitate numerus angelorum reparatur, et prædestinatorum salus impletur. Omnis vero creatura, si quantitatem respectu Dei attendas, velut momentum stateræ reputata est. Si speciem, deformis; si dignitatem, vilis quasi pannus menstruatæ; si utilitatem, nullius pretii, quia non ditatur Deus creatura sua, sed creatura Deo beatificatur. Discerne itaque hunc panem angelicum, o homo, non tantum a cibus corporalibus, sed a cunctis creaturis. præ omnibus hunc honorando, colendo, etiam diligendo, etiam adorando, credendo, manducando.

Hic modus manducandi, ut castus castum percipias, corpus Christi Christianus, sanctum sanctus, pium bonus, justum rectus, crucifixum devotus, cœlestem terrenus. Et hoc de modo manducandi.

Quando manducandus? In tribulatione, ut mitigetur, in necessitate ut excludatur, in infirmitate ut relevetur, in sanitate ut conservetur, in prosperitate ut moderetur, in adversitate ut confortetur, in morte, ut anima ad Deum dirigatur, mane ut tecum sit tota die, et tecum laboret, hora tertia ut clamorem Judæorum : *Tolle, tolle, crucifige (Joan. XIX, 15)*, corde retineas, et in compunctione ista gratia Spiritus sancti animam tuam repleat. Hora sexta, ut te ipsum cum Christo cruci affligas : hora nona, ut emissum spiritum a capite excipias, et in tuo

A spiritu digne reponas : jejunus etiam ante omnem gravedinem cibi et potus, accipe corpus Christi, ut hospitium tuum ipse præoccupando, primos recubitus et primas cathedras, et primas salutationes habeat, et accubante eo, molestiam nulla de ancillis cogitationum faciat, nullus servilis motus inordinate movendo illecebras carnis prorumpat, sed medium silentium teneant omnia dum os silet, lingua hæret faucibus, omnia interiora ad pedes Jesu residunt, salutaria tantum meditantia et de salute sollicita.

Sunt etiam quædam tempora constituta, quibus censeo non abstinendum nisi exstet rationabilis causa, id est excommunicationis sententia, vel capitalis peccati conscientia, præmissa etiam confessione peccatorum et decantatione septem psalmsorum pœnitentialium, si fieri potest sumendum est corpus Dominicum. Unde Psalmista : *Præcinite Domino nostro in confessione, psallite Deo nostro in cithara, qui dat jumentis escam ipsorum et pullis corcorum invocantibus eum (Psal. CXLVI, 7, 9)*; evacuat enim superflua, et quæ abominatur sanctitas hujus sanctissimi corporis, quod nusquam vidit corruptionem, neque apud Patrem ante sæcula, neque in Matre nascendo in fine sæculorum; neque in sepulcro resurgendo post diem tertium, neque in hospite divertendo ad animam christianam per hoc sacrosanctum mysterium.

Corpus enim et anima, per sanctam confessionem purificata, per cœleste desiderium ad eum elevata, per charitatem dilatata, et per compassionem proximi affecta, cœnaculum illud grande stratum est, ubi apostoli jubentur parare Pascha, et Apostolus eundem docet ordinem dicens : *Expurgate vetus fermentum ut stitis nova conspersio, sicut estis azymi, etc. (I Cor. V, 7.)* In summa dicendum de tempore perceptionis quod ait Psalmista : *Oculi omnium in te sperant, Domine, et tu das escam illorum in tempore opportuno (Psal. CXLIV, 15)*. Tempus enim opportunum, facit ratio devotionis, fidei, institutionis et necessitatis. Ecce quando.

Ubi autem nisi in loco sancto, nisi in templo Dei, nisi in Ecclesia catholica, sicut et agni carnes, nemo efferebat extra domum illam quæ utrumque postem habebat tinctum de sanguine ejusdem agni? In utroque autem poste sanguinem ponit qui passionem Christi corde credit ad justitiam, ore autem confitetur ad salutem.

Jam a quibus panis angelorum manducandus sit, dicendum est. Apostolus ostendit, dicens : *Probet se ipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat (I Cor. XI, 28)*. Hoc insigne sapientiæ in gestis suis proprium habent, quod divina celebrat pagina, ut semper omnimoda examinatione studuerint ante factum, eventus facti diligenter pensare. Abraham trecentos vernaculos expeditos prius numeravit, et sic quinque reges debellavit, et Lot nepotem suum liberavit. Gedeon quoque, Domino ju-

bente, trecentos separavit ad bellum contra Madian, qui manu projiciente ad os aquas lambuerant. Legislator quoque Moyses jubet ut cum ad bellum procedere debent filii Israel, ante congressum pugnae sacerdotes et duces clamore publico experiantur qui sint idonei bello, et qui timidi ad bellum vel minus apti. In quo genere sunt, qui aedificavit domum novam et non dedicavit eam; qui plantavit vineam et necdum fecit eam esse communem, qui desponsavit uxorem, et non accepit eam, qui formidolosus est et corde pavido. His omnibus reversis, tunc cuneos suos unusquisque principum praeparabit.

Longissimum esset et difficile enarrare id fuisse studii apud alios quinquaginta bellatores Dei, ut scilicet semper probarent quos, ad quaelibet officia eligerent, sicut etiam septuaginta seniores jubet Dominus Moysi eligere, quos ipse noverit senes esse. Si enim tanto studio ad ista saecularia probantur qui exercent destinata officia, quorum nec victoria laudem aeternam parit, nec meritum salutem veram, nisi forte aliqui intendunt se obsequium praestare Deo, non in eo quod hostes vincunt et homines occidunt, sed quia injuriam Dei vindicant, et divinis jussis militant: quanto magis ibi omnia probanda, ubi perenne periculum de negligentia, aeternum remedium de diligentia. Probet ergo se ipsum homo, tanquam subiturus bellum grande, non adversus carnem et sanguinem, id est hominem mortalem, sed de carne et sanguine Domini, ubi contra Deum bellum arripitur, si indigne sumatur.

Sit ergo vernaculus Abrahæ, id est educatus ingenio Ecclesiae catholicae, sit expeditus ab omni impedimento carnis et Spiritus; sit de trecentis post Christum crucem suam in fide sanctae Trinitatis bajulantibus: quinque reges persequatur et apprehendat, ut quinque sensus suos in servitute Christi a libertate justitiae reducat et redigat. Lot nepotem Abrahæ eripiat, id est virtutem aliquam per negligentiam amissam recuperet per industriam. Tunc de pane illo edat et de calice bibat, quia Melchisedech revertenti Abrahæ ab hac caede obtulit panem et vinum.

Contra Madian qui interpretatur *contradictio*, id est diabolus, vel motus carnis, assume illos trecentos, qui aquas lambuerunt, sicut canes solent lambere, manu ad os projiciente, id est illos qui non secundum carnem vivunt, nec desideria carnis faciunt, sed parcissimo et tenuissimo victus sustentaculo, quasi canes praedam sequentes, utcumque refocillati, gloriam promissam, quasi fugientem insequuntur, et isti de pane illo edant et de calice bibant, quia de calice Babylonis, id est delectatione carnis nolunt bibere.

In domo autem nova aedificata et non dedicata, qui bonum sibi propositum eligunt, sed necdum ad effectum perducunt, in vinea plantata et necdum communi effecta; devotionis inchoatus fetus per

sanctum desiderium, sed necdum formatus et editus per usum, in uxore desponsata et necdum accepta, votum de mutando saeculari habitu, et novae vitae accipiendae promissio, quod quamdiu differtur, uxor desponsata non accipitur. In formidoloso et corde pavido; qui timet ubi non est timor, et sic expavescit ad folium arboris, quasi ad morsum serpentis, nec accedit ad quodlibet votum sanctae religionis.

Omnibus his improbatis reliqui probent se, cuneos adversus vitiorum castra praeparantes, et sic bellantes viriliter contra omnes impugnationes quae militant adversus animam, de pane illo edant et de calice bibant. Ecce a quibus manducandus sit panis angelorum.

Restat, quare. Quare, nisi ut vitam habeamus, et abundantiam habeamus; nisi ut nobiscum habeamus Dominum, nisi ut in nobis sit ad justificationem praesentem et ad futuram glorificationem? quam nobis praestare ipse panis vivus et verus dignetur, qui de caelo descendit, et dat vitam mundo, Jesus Christus Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat.

SERMO XL.

IN COENA DOMINI VII.

Panem angelorum manducavit homo (Psal. LXXVII, 25).

Cui mensa et fercula indulgentur angelorum, eisdem ipsi officia et ministeria imperantur in obsequiis caelestibus militantium. Antequam ergo contingat sacerdos missam, vel mensam Deo ministrantium, mentem purificet et pacificet angelis in nullo contaminatis, ut sit unum officium, quorum non est diversum convivium.

Sed quia ad divina et invisibilia non consurgunt filii hominum gravi corde et terrestri ac caeco carcere nati et nutriti, nisi per humana et visibilia ut ascendant ad illum, qui habitat in caligine et qui ponit nubem ascensum suum; quaeratur scabellum pedum, 'scala Jacob, ut sit laeva sub capite et dextera amplectatur gradientem. Juvatur autem usu et consuetudine tam verborum quam rerum mundanarum, quicumque ab his subrepere tentat sursum ad invisibilia et quasi reptile super terram, id est stellio manibus nititur, ut moretur in aedibus regum. Cum vero angelica natura cibario isto pane non egeat, tamen more humano panem dicitur habere et manducare in regno caelorum.

Nec putandum in caelo habere locum quodlibet fragilis naturae subsidium; sic in paradiso in quo positus est homo, factus in animam viventem ut corporaliter cibos corporales sumeret ad sustentationem et recreationem sui corporis, nondum absolute immortalis, quia sicut peccavit comedendo quod erat prohibitum, ita etiam peccaret, si non comederet quod erat jussum ibi. Ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientiae boni et mali ne comedas. Unde Augustinus super Genesim:

Caro Adæ ante peccatum ita immortalis creata est, ut ver alimoniam adjuncta, esset doloris et mortis exers.

Spiritualis et angelica creatura, sola visione beata Creatoris sui, æternaliter sic pascitur, ut nulla extrinseca subministratione refocilletur. Quod enim apud Abraham et Lot et multos alios apparentes angeli comedisse leguntur, non fuit passio, sed compassio, nec spiritum, sed corpus assumptum præferebant, quando ab eis talia fiebant. Cum ergo auditis, panem angelorum manducavit homo, quærite quem panem intelligere debeatis, utique spiritalem non corporalem, cœlestem non terrenum, vivum non mortuum, qui pascit mentem non ventrem, qui non deficit cum reficit.

Satis bono pistore fit panis qui de cœlesti mensa sumitur, quo nullus candidior, nullus mundior, nullus calidior, nullus recentior, nullus salubrior, nullus sapidior, nullus sanctior, dignis labiis sponsæ ad ruminandum, idoneus ad satiandum et sanandum. Domine, semper da nobis hunc panem, panem quotidianum, panem supersubstantialem, panem qui de cœlo descendit et dat huic mundo vitam, panem de sartagine, panem de craticula, panem de clibano, panem de simila, panem conspersum, panem unctum oleo lætitiæ præ consortibus suis, panem signatum quem Pater signavit et misit in mundo.

Ecce, Domine Jesu, parvuli tui quos tibi dedit Pater, pueri tui quos sanguine tuo acquisisti, petunt panem, et non est qui eis frangat. Æqualis bonitatis erit et gratiæ si dederis et si freris. Nam dare et non frangere, quid est aliud nisi famem alicujus ostenso pane provocare, desideria infantilia oblati et retracti uberibus frustra ardentius commovere? Si enim, ut ait Apostolus, esset super terram, nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum legem munera; quod est dicere: Etsi in mensa, hoc est in mundo, panis, id est hostia pro peccatis deferretur, si non esset super terram qui frangeret, hoc est nisi Christus existens sacerdos, se ipsum Deo Patri offerret, nemo de toto genere Adæ reconciliationem nostram celebraret, neque parvulus panem ederet, cum tamen essent plures qui offerrent secundum legem munera quæ Moyses instituerat, non ad redemptionem sed adumbrationem.

Panis itaque est corpus Christi, qui semel in cruce quasi a se ipso frangitur, cum potestatem habens ponendi animam suam et potestatem habens iterum sumendi eam, inclinato capite tradidit spiritum, et quotidie sic se ipsum mystice in altari frangit innovando fidem in cordibus nostris et efficaciam passionis suæ conferendo animabus nostris, sicut in cœna accipiens panem benedixit, fregit et dedit apostolis suis, dicens: Accipite et manducate: hoc est corpus meum.

Jam jam et vos sacerdotes participes Christi facti, panem qui est corpus Christi cum Christo

accipitis, benedicitis, frangitis et distribuitis populis. Sed vos ministerio concesso hoc agitis, ille auctoritate sibi congenita. Ipse est enim et qui baptizat, et qui Eucharistiam sanctificat. Ipse est qui benedicit benedictionibus vestris, et maledicit maledictionibus vestris. In ipso enim benedicentur omnes gentes terræ. O sacerdos, qui ponis manum tuam in paropside, cave manum traditoris Judæ leprosam per avaritiam, sciens quia omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, non habet hæreditatem in regno Christi et Dei.

Dicit angelis suis Deus de indigno ministro: Videte ne forte sumat de ligno vitæ, id est de corpore Christi quod est lignum vitæ, sumat vitam æternam, qui in conspectu meo stratum patris maculavit, et luxuriando in stercore suo computruit. Sumit namque sibi potius mortem de vita, quam vitam, qui indigne manducat et bibit calicem Domini, reus enim est corporis et sanguinis Domini. Ne ergo pereas cum Dathan et Abiron, cum Nadab et Abiud, lava proinde manus inter innocentes. non cum Pilato; nam cum Pilato manus abluit, qui peccatum, quo prægravatur, cognoscit, nec dimittit. Cum innocentibus, qui vel nullum grave.

Ut autem fide dentata caro masticetur ab homine panis angelorum, dentes habetote eburneos, id est sensus exercitatos, secundum catholicæ doctrinæ castitatem et angelicam veritatem: Prædicare autem super tecta, primo de institutione hujus sacramenti, quod a Domino in cœna post agnum typicum apostolis tradita fuerit, ut idem corpus suum quod super astra glorificatum levaret, mirifica dilectione in altari velatum mysticis speciebus usque in finem sæculi, suis fidelibus collocaret.

Secundo de forma quæ est in pane triticeo, cum vino et aqua in calice misto a sacerdote catholico, intentione et ordine conficiendi hæc proferat Christi verba: *Hoc est corpus meum*, etc. His enim ex pane fit corpus Christi, et ex vino cum aqua, fit sanguis. Cætera omnia quæ ante vel post fiunt et dicuntur, laudes sunt Christi et orationes.

Tertio de sacramento et re, quorum alterum, id est sacramentum dicitur proprie illa visibilis species panis et vini, ut jam dictum est, res vero contenta et significata, caro Christi; aut res significata et non contenta, ut unitas Ecclesiæ in prædestinatis, vocatis et justificatis.

Quarto de modo manducandi qui duplex est, id est sacramentalis, quo boni et mali manducant corpus Christi veraciter, sed boni ad salutem, mali ad damnationem; et spiritualis, quo non nisi boni manducant, quod est credere in Deum et manere in Deo per sanctitatem vitæ et unitatem fidei.

Quinto de conversione substantiæ panis et vini in substantiam corporis et sanguinis Christi, ubi licet panem et vinum post consecrationem videas, certo tamen certius credas nec panem ibi esse nec vinum, nisi forte panem angelorum de quo dicitur quia panem angelorum manducavit homo, Sexto, de fra-

ctione quæ mystica est in forma scilicet panis, et magis fide credenda, quam verbis discutienda. Septimo, de quotidiana immolatione utrum Christus immoletur substantialiter an in mysterio. Semel immolatus est Christus morte passionis, quotidie memoria et recordatione ejusdem immolationis.

Octavo, de causa institutionis quæ duplex est, quia præstat augmentum virtutis, et medicinam quotidianæ infirmitatis. Nono, qui et quando debeant Eucharistiam sumere; qui non est in peccatis gravioribus vel in affectu peccandi, ad minus ter in anno, et melius per singulas Dominicas aut quotidie. Decimo de peccatore sacerdote aut hæretico, utrum conficiant corpus Christi: quantumcunque peccator sit sacerdos, dum intus est, nomine sacramenta conficit, sed non vita, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris, et nihil a bono majus, nihil a malo minus percipitur (92).

Hæreticus quia extra Ecclesiam est, non conficit. Sufficiant hæc fidei veræ de sacramento corporis et sanguinis Domini, quia non est bonum, mel multum comedere, ne satius evomas illud. Fide igitur sana, mente integra, carne sancta, conscientia pura, anima devota accedite ad panem angelorum et illuminamini et facies vestræ non confundentur. Quod vobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLI.

IN COENA DOMINI VIII.

Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt (Ezech. xviii, 2).

Mors de inobedientia veniens, acerbata est in Adam et Eva, acerbior in prævaricatione Mosaicæ legis; ibi qui peccabat lapidibus obruebatur, nec misericordiam aliquatenus consequabatur. Mors vero Christi turpissima, eo amplius fuit acerbissima quo magis sine peccato originali et actuali vixit, de Spiritu sancto conceptus, et de incorrupta Virgine natus. sed quare et unde hoc? Quia patres Adam et Eva comederunt uvam acerbam.

Omnia ligna paradisi de quibus dicitur: *De omni ligno paradisi comede (Gen. ii, 16)*, ista concessione matura procul dubio et dulcia non acerbata erant; solum velitum acerbum erat non de natura creationis, sed de inobedientia prævaricationis; absolute siquidem omnis creatura Dei bona est, sed malum et acerbum ei qui per offendiculum manducat, sive caro sit, sive piscis, sive panis, sive uva, sive qualibet esca. Sapidioris acidi est inobedientia, unde et prævaricatores legis Christum crucifigentes, acetum illi in cruce porrexerunt, versi de vino sanctæ radicis, in amaritudinem aceti et vitis alienæ.

Christus in nullo a Patre degenerans et non de aqua mortalis naturæ vinum faciebat suavissimæ gratiæ et immortalitatis æternæ, obediens Patri usque ad mortem crucis, ubi tanquam mustum spi-

(92) Vetus error quem ex S. August. refutat S. Thom. 3 p., q. 82. art. 7. et Estius in 4. Sent. dist. 13, paragr. 3.

A rans oratione et patientia sua, etiam calcatores suos inebriabat, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt (Luc. xxiii, 34)*. Judæi autem malitia sua inebriati; moventes capita sua dicebant. Si Filius Dei es, salvum fac te ipsum. O Judæi, quare comeditis uvam acerbam ut dentes filiorum vestrorum obstupescant, dicentes sanguis ejus super nos et super filios nostros? Uva quodammodo acerbata est, non ex se, non in se, sed in dentibus vestris, qui de se dicit, si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

Salva fide æqualitatis Filii cum Patre, dico Jesum quasi uvam acerbam, id est immaturam fuisse, dum in mundo nostros defectus gestaret in corpore, dum vivus mori poterat, sicut ipse ait: *Potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam (Joan. x, 18)*; uvam vero maturam et dulcissimam dum morte absorpta gloriam immortalitatis indueret, et de mortalitatis passionibus nullas reliquias retineret. *Christus enim, ut ait Apostolus, resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (Rom. vi, 9)*. Hanc uvam Petrus cum cæteris apostolis fugientibus negando quasi acerbam comedit. Unde et quidam discipulorum dixit ei: *Et nos sperabamus quod ipse esset redempturus Israel (Luc. xxiv, 21)*. Obstupescunt dentes qui dicunt, sperabamus; sed qui sunt filii apostolorum quorum dentes obstupescunt? Utique sancti martyres qui corpora sua propter Christum traderunt ad supplicia. Alio et diverso genere incredulorum Judæorum: martyrum obstupescunt admirando et imitando patientiam et bonitatem Christi. Judæorum sub Vespasiano et Tito exsulando et portando imprecationem paterni delicti sicut Cain posuit signum de quo ipse ait: *Quicumque invenerit me, occidet me (Gen. iv, 14)*.

Sed videamus quomodo dentes filiorum obstupescunt, quia primi parentes comederunt uvam acerbam, peccato et pœna peccati obstupescunt dentes nostri. Peccato tam originali quam actuali pœna, tam præsentem quam futuram, tam temporalem quam æternam. Ut itaque dentes sanarentur et ad cibum capiendum repararentur, cœnavit Jesus cum discipulis suis; et ne carnes agni legalis iterum acerbarent dentes, supponit panem et vinum et transsubstantiavit in corpus et sanguinem suum. In hac cœna et infirmitati nostræ consuluit, visibile sacramentum ostendendo, et fidem instruit super his speciebus panis et vini virtutem deificando. *Desunt multa.*

SERMO XLII.

DE RESURRECTIONE DOMINI.

Sion regnabit Deus tuus (Psal. cxlv, 10).

Novus rex, nova lex. Rex iste, fratres charissimi, tam novus est in regno hominum, quam sempiternus in regno angelorum. Ab æterno enim ex sapien-

tia creavit illud regnum angelorum; in quo ut Deus ab eis adoratur, ut Dominus timetur, ut Pater colitur, ut Creator recognoscitur, ut Rex veneratur. Desciverat autem ab initio a consortio commilitonum hujus regni lucifer, qui secum tertiam partem exturbaverat e cœlo, et in caliginoso isto aere, castra sua statuerat, donec ad ima tartara in novissimo dierum peressueret, et digna supplicia hæreditaret.

Resarcire autem damnum regni et numerum exercitus sui intendens rex ille sapiens et potens genus humanum pro grege angelorum substituit, invalidius quidem pro carnis gravedine, sed non inferius pro sua imagine, et similitudine in qua illud condiderat. Tam cita vero subsequuta est direptio et subversio novi illius coloni paradisi, qui quasi tironus tirocinii tempora in gymnasio illo interim compleret, quousque omnimoda armorum habitudine angelicam militiam, et tunc in eandem tam puritate quam charitate regis sui similiter conjuraret militiam. Tam, inquam, repente tironus iste succubuit, ut ante florem aresceret, ante partum abortiret, ante tempus periret. Coagulo namque vitiatæ radices, tota ramorum condensitas male fermentata, pleniore respergebat acetositate quidquid virgulti generatione filiorum germinaret tota illa silva generis humani ex arbore Adæ et Evæ. Nunquam malum saporem imminuebant qui originali insipiditati, de originali peccato venienti, per actualia peccata quotidie venena aspidum in spongia malarum concupiscentiarum cum usuris circumferabant.

Tandem divina sapientia coarctans terminos patientiæ suæ, quæ tale dispendium æquanimiter per tempora sæcularia sustinuerat, accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum, accendens lucernam ut quæreret drachmam quam perdidit, et fines hostilium castrorum tam in nativitate quam in morte sua penetrans, prædam excussit de manu et ore prædonis, prædonem vinculis igneis astringens, et laqueo antiquæ fraudis illum strangulans, cum in hamo divinitatis appetibilem carnis suæ escam proponere, et sancta fraude artem malignitatis deciperet. Tyranno igitur subacto, ad nidum in quo pater Adam et mater Eva cum quibusdam pullis suis incubabat, convolvavit, et de infernali nido tanquam gallum gallinaceum omnium fidelium animas asportavit.

Ne autem abigeret qui abduxerat, et de calore suo fœtido nimium illas suffocabat, non fovebat, ligavit illi brachium panno illo, quo Judæi oculos ejus velaverant, et feriens venam ejusdem brachii phlebotomo Divinitatis, attraxit totum sanguinem animarum sanctarum, et adducens ventum urentem de deserto virginali juxta prophetiam, venas ejus siecavit. O potestas Dei! o impotentia diaboli! Jam enim fractum est brachium diaboli et exaruit. In regno quasi suo, hoc est in mundo, congressus cum rege nostro. Prævaluit quidem illum ligare,

tenere, crucifigere, non tamen potentia hostili sed patientia Dei, qui potestatem habebat ponere animam suam et iterum sumere eam.

Rex noster vires tunc occultabat et dispensabat, sapiens enim reservat in posterum. Tyrannus crudelis sæviebat et undecunque vires emendicabat, toto robore suo murum nostrum suffodere gestiens, et memoriam regis nostri de medio tollere insistens. Fecit ergo quæcumque potuit, et quædam quæ non potuit, sed voluit, attentavit. Defecit tandem et ad latibulum infernalem refugit. Et tu rex noster quid? Domine, qui justitiam judicabis, multo magis injustitiam condemnabis? Calido pede preme vestigia, et apprehende caudam serpentis antiqui solito transversantis et a facie tua fugientis. Adhuc penes se celat chirographum decreti, quod est contrarium nobis, et forte, si remanserit ei, calumniam aliquo tempore suscitabit, et de solito debito quasi non solveris ei cum usuris, pro nobis opponendo cautionem chirographi.

Scripta itaque et scrinia ejus in lumine vultus tui et in brachio extento revolve, et exentera piscem illum, ut de corde ejus tanquam de reposito-rio remotissimo proferas veteriosa illa consilia, quibus seducere non cessat inhabitantes terram. Sunt ergo tibi duo necessaria: unum ut reseras clausa, alterum ut penetres et subvertas munita. Est enim civitas infernalis clausa et munita; clausa, quia vestigia nulla retrorsum; munita, quia in circuitu ejus ignis inextinguibilis et aqua intolerabilis. Clausa, quia non admittit consolatorem; munita, quia deridet impugnatorem: clausa a bono, munita in malo. Clausa seris contumaciæ. Clausa propter illos qui peccata sua celaverunt; munita propter illos qui nunquam poenituerunt. Quid ergo ad clausam nisi clavem, quid ad munitam nisi clavem deferre debes? Clava percutit, clavis aperit: fac de cruce clavem, fac de clava clavem. Clava seu crux quadrifaria quatuor angulos infernales evertit, clavis sive clavus pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus inextricabilem, labyrinthum expedit et absolvit.

Dei virtus et Dei sapientia, in clava et clave intelligitur, sicut docet Apostolus: *Verbum, inquit, crucis pereuntibus stultitia est, nobis autem Dei virtus et Dei sapientia (I Cor. 1, 18)*. Jesus ergo Dei virtute et Dei sapientia confortatus, clausam irrupit civitatem, et munitam evertit, quia vectes ferreos confregit, in profundo mari viam fecit, ut transirent liberati. Dixit his qui in tenebris erant, revelamini, quod ad clavem; dixit exite, quod ad clavem: clava leonem interfecit, clave catenas compeditorum solvit. O Sion, regnabit Deus tuus! Ecce obstruatum est os loquentium iniqua: *Noli, inquit, scribere reges Judæorum, sed quia ipse dixit: Rex sum Judæorum (Joan. xix, 21)*, et: *Nos non habemus regem nisi Cæsarem (ibid., 15)*.

Qui autem venerat in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti, regnum mortis de-

struxit, et de regno mortis ad regnum claritatis suæ A nos traustulit, qui eramus natura filii iræ, filii alieni, filii tenebrarum. Consociavit regno cœlesti regnum mundi et compaginavit umbilico terræ in bivio cœli et terræ, id est cruce, ubi angeli tanquam cœlestes milites assistunt, certamen regis sui aspicientes; et homines tanquam canes lambunt sanguinem decurrentem in terra, ut potu illo redimantur, et inebrientur. Diligunt milites canes suos, imo canes domini sui, regis sui, quia qui me amat, et canem meum amat. Confortatur a militibus rex, sed a canibus multum solatiatur. Cursu canum lætificatur, plausu exhilaratur; cervorum et leporum venatu delectatur, et multifaria voluptate in his utitur.

O Sion, ecce rex tuus in silva grandi et spatiosa B aque condensa gehennali, bestiolas capere venit cum canibus et militibus, ibique pingues cervos patriarcharum et capreolas prophetarum, et lepores Innocentium, et Damulas eremitarum cepit, et Patri suo atque patriæ detulit! Itaque epulemur, quia venatio copiosa est, et quo amplius laboriosa propter passionem, eo minus dispendiosa propter resurrectionem. Miratur enim multo amplius Pater de festinatione quam contristetur de filii labore. *Quomodo enim, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? (Gen. xxvii, 20).* Quasi diceret: Non mihi curæ est quanti emeris, aut quantum laboraveris, quia gratissimum et acceptabile est quod talem et tantam captivam tam cito inveneris. Una enim die et nocte reti tuo inclusisti, in animalibus quæcun- C que munda et gustui meo appetibilia, campi convallium in mundo conceperunt [*al. concepta sunt*], et silvæ infernales tanquam in cavernis et fossis suis a sæculo absconderunt.

Da mihi itaque de venatione tua, fili mi. Non doleas de labore, quia fructus super laborem est, et res acquisita inæstimabiliter excedit pretium. Unam axinam dedisti, sed quot recepisti? Guttas sanguinis sudisti, sed martyrum quantam effusionem et viscerum et sanguinis recepisti? ut de aliis lateam: *Effuderunt sanguinem servorum tuorum tanquam aquam in circuitu Jerusalem (Psal. lxxviii, 3).* Certe pro singulis tuis guttis, mille millia redditæ sunt tibi a nostris.

Sed tamen neque sic possumus ad eas recompensandas, quia deest in pretio, quod superest in numero. Quod dico de sanguine, assero de tua tota passione, quia quæ jam pene numerum excedunt passiones martyrum, merito tamen et pretio singulari tuæ passioni succumbunt. In te ergo pretium pensandum supra omnem numerum, in nobis attendendum ut quanto deficiamus in pretio, tanto crescamus in numero, et numerum tamen et pretium tibi assignamus qui nos tuo sanguine redemisti, et fidem tuam ut reciperemus donasti, Christe Jesu, Salvator mundi, qui vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum.

SERMO XLIII.

DE RESURRECTIONE DOMINI II.

Sion regnabit Deus tuus (Isa. lxi, 7).

A propheta, imo a Spiritu sancto phialam istam auream plenam balsamo mutuavimus, ut in ista Paschali solemnitate, vobis potum salutarem, per illam subministremus. Satis enim bene et plene respondet exterior hujus vasculi habitudo, suavissimo saporis intrinsecus delitescenti; nam manus illæ tornatiles filii fabri in circino Spiritus sancti, tam decenter quam sufficienter ampullam istam aptaverunt et nostro potui et suæ solemnitati. Potui, quia inebriationi sufficit audire et intelligere quia Dominus regnavit; solemnitati, quia totum Paschale festum et gaudium exinde est, quia Dominus regnavit.

Sed jam prælibata commendatione philosophicorum verborum, sub figura ampullæ formosæ et pretiosæ, potius desideranter ori apponamus, et spiritum qui est in visceribus tam jucundæ solemnitatis fideliter epotemus. Ecce namque jam triduo sustinemus, et in calice, quem dedit Filio Pater, non nisi vinum myrrhatum, nonnisi fel et acetum, nonnisi amarum potionem bibimus. Deinde satis est, multum est, tam amara pocula, tam longa patientia portasse et potasse. Jam ad cellam vinariam accedentes vinum novum in novos utres cum resurgente Domino imploramus, ut non ulterius de vetustate nostra spinas et tribulos metamus, sed de novitate redemptionis nostræ, pignus spiritus accipiamus.

Ad Sion nempe pertinemus, cui dicitur: *Sion, regnabit Deus tuus.* O Sion paupercola, tempestate convulsa absque consolatione, quæ non habet qui consoletur eam ex omnibus charis ejus, ecce venit tibi auxilium de cælo, ecce nox speculatorum tuorum, simul levaverunt vocem, quia oculo ad oculum videbunt. Quid videbunt, quid clamabunt? *Sion, regnabit Deus tuus:* sed qui sunt speculatores isti! Utique angeli. Isti resurrectionem Domini annuntiant, isti dicunt: *Sion, regnabit Deus tuus.* Ecce impletum est, quod dictum ante passionem fuerat, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras: Ecce alligavit fortem in domo sua fortior ille qui superveniens vicit illum; ecce Leviathan quem hamo extraxit, alligavit ancillis suis. Unde Apostolus ad Colossenses: *Vos, inquit, cum mortui essetis in delictis, et præputio carnis vestræ, convificavit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio affigens illud cruci, exspolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso (Col. ii, 13).* More suo Apostolus, quare et quomodo regnet Deus noster, ostendit. Quod notandum antequam exenteremus verba apostolica plena profundis mysteriis, quid sit regnare. Regnare est regnum regere, regere vero est recte agere: est etiam regnare subjectos et obediens habere.

Considerandum quoque quis sit rex, quod regnum, qui de regno, quæ insignia regni, quando regnum initium habuit, quousque duraturum sit, et quousque extendantur fines regni. Initium habuit hoc regnum a tempore resurrectionis, duraturum est in æternum et ultra. Fines ejus ab oriente in occidentem, et a septentrione usque ad meridiem. Rex est, Jesus Nazarenus Rex Judæorum. Regnum, Ecclesia quæ partim jam incolit cœlestem patriam, quasi turres et municipia civitatis tenens, partim ricolatur in agro hujus mundi, semina sua mane et vespere mittens, et colligens usque ad annum jubilæum, annum remissionis, annum in quo nec arari poterit nec meti. De regno sunt signati in frontibus signo crucis, renati ex aqua et spiritu, potæti calice benedictionis, cibati pane Dominici corporis. Gens sancta, filii promissionis, populus acquisitionis. Insignia regni sunt triumphus demonum, resurrectio corporum, redemptio animarum. Inferni exspoliatio, paradisi patefactio, mortis destructio. Insignia regni sunt, fides populorum, sacramenta Christianorum, cultus religiosorum, miracula sanctorum.

Hoc regnum initium habuit ante sæculi constitutionem, cum sæculo inchoationem, in fines sæculorum renovationem, post sæculum consummandum glorificationem. Regnum angelicum cœpit quando dixit Deus : *Fiat lux, et facta est lux.* (Gen. 1, 3). Regnum hominum cœpit sed occulte, quando *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1, 14). Manifeste autem cœpit, quando Christus resurrexit a morte; sed jam apostolica verba videamus, et præsentem solemnitatem in eis recognoscamus : *Et vos, inquit, cum mortui essetis in delictis vestris et in præputio carnis vestræ convificavit cum illo* (Col. 11, 13). Notatè Apostolum quadam dictorum replicatione geminasse mortem, resurrectionem vero uno verbo expressisse. Mortui, inquit, in delictis vestris, ecce una mors, et in præputio carnis vestræ, ecce alia mors, et delictis ergo morimur et præputio carnis. Sed mortem delictorum manibus et pedibus accersimus, mortem præputii carnis nostræ, potius cum catena mortalitatis excipimus quam operamur. Istam patimur hæreditaria maledictione, illam acquirimus voluntaria prævaricatione; pro illa hic exsulamus, aut bona patientia utramque purgantes, aut contumacia utramque necentes, uno vinculo præsentis et futuræ condemnationis.

Intelliguntur ergo per delicta, actualia peccata, per præputium carnis, originalia; sed tam ab actuali quam ab originali una mors seu resurrectio Christi nos liberavit, quod intelligitur per hoc verbum, *convificavit cum illo*. Convificavit, quia corpus et animam vivificavit. Convificavit quia et actualia et originalia remisit. Convificavit quia resurrectione sua nos vivificavit. Convificavit, quia et nunc per justitiam et in futuro per gloriam vivificavit.

A Cum illo : quid est cum illo? Ad similitudinem ejus. Cum illo ergo, id est cum capite, vel ad similitudinem ejus nos convificavit, quia in resurrectione Christi prælibavimus spem resurrectionis nostræ : si enim delibatio sancta, et massa, id est si Filius Virginis Jesus, qui mortuus est in cruce, tertia die resurrexit a mortuis, sine dubio membra corporis sui suo tempore resurgent. Et hoc tam consequenter fiet, quam veraciter illud præcessit, et sic sine revolutione repetitæ mortalitatis, sic Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Convificavit itaque cum illo, donans nobis omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis.

B Notate, donans; notate, delens. Quid donans, quid delens? Donans gratiam, delens culpam; donans vitam, delens mortem; donans coronam, delens supplicium; donans quod suum est, delens quod nostrum est; donans cœlum, delens infernum. Ad extremum donans delicta, delens chirographum. O chirographum quam mala scriptura tua, quam peremptoria lectio tua. Singulæ litteræ tuæ sagittæ sunt acutæ, quarum indignatio ebibit spiritum hominis. Singulæ syllabæ caudæ scorpionum aculeatæ sunt, posteriora nostra demolientes. Singulæ dictiones væ, væ sunt et æternæ lamentationes. Singulæ orationes, digna factis recipimus. Titulus, liber mortis. Materia hujus libri, peccata et supplicia hominis. Modus tractandi, ut secundum qualitatem culpæ, extendatur mensura pœnæ.

C Tota lectio, clamor et ira et indignatio. Tota lectio, dolorum sine respiratione continuatio. Tota lectio, afflictio, exactio. Nullum explicit, ubi nullus finis. Cum consummavit tunc incipit, ubi defectus reparat defectum, et de morte, virgulta repululant mortis. Ungue adamantino scriptum est hoc chirographum, quia nisi cum sanguine hædi qui cum latronibus reputatus est, hæc scriptura deleatur, nunquam maledictio absolvetur. Hoc chirographum est volumen illud volans quod Zacharias in spiritu vidit, et levabunt illud forte illæ duæ mulieres quæ habebant alas quasi milvi, et levaverunt amphoram inter terram et cœlum, in cujus amphoræ medio, erat mulier sedens, quæ est impietas et habet massam plumbeam in os suum.

D Volumen volans illud universale examen judicii, quo omnium hominum conscientiæ explicabuntur. Hoc inter terram et cœlum levatur, quia Christo in aera obviabimus venienti ad iudicium. Duæ mulieres quæ hoc levant et deferunt, caro et anima, quia unusquisque portabit iudicium, ut referat prout gessit in corpore suo sive bonum, sive malum. Habent alas quasi milvi, quia grandes virtutes post resurrectionem animarum et corporum. Impietas in medio amphoræ sedet, quando iniquitas quæ est in tabernaculo, seu in medio cordis non poterit se abscondere a calore et illustratione solis. Mas-

sam plumbeam in os habet reus, cui non est aperire præ confusione. Hoc chirographum delet Christus in passione et resurrectione sua; Christus, inquam, Dominus noster qui vivit et regnat, etc.

SERMO XLIV.

DE RESURRECTIONE DOMINI III.

Cum Christus animam suam posuit, corpus in cruce exposuit, et in sepulcro deposuit, nec clementiam suam nec potentiam postposuit. De potentia surrexit, de clementia familiam apostolicam collo ad pennulas retorto revisit. Mentis timore et dolore concussas gloriosa consolatione, tam per se quam per angelos relevavit. O angeli sancti, in passione ubi eratis, quid agebatis, cur non accurristis, cur tam contumeliose regem vestrum deturpari sustinistis?

Plane, inquiunt, auxilio nostro non egebat, sibi cum Patre et Spiritu sancto causa patebat, plures ex nostris latebat, nec nostri ordinis est non iussa attentare. Noluit bonus Dominus nostra gaudia suis passionibus interrumpere. Non reputabat jacturam tantis lucris, sine dilatione compensandam: unum suum corpus dedit, mille millia comparavit, animam unam posuit, sed quot reposuit, et ad cælos reportavit? Tribus diebus fuit in corde terræ, sed æternitatem et longitudinem dierum acquisivit familiæ suæ.

Quis æstimare valeat pretium, quis excogitare redemptum hoc pretio genus humanum? Usque ad angelicam pacem refluit et supereffluit appetitatio sanguinis et mortis Christi ac resurrectionis. Nihil memptum Christus reliquit quod unquam aliquo pretio posset redimi. De nostro, Christe, assumpsisti pretium, in nostro solvisti, et pro nostro. Nostra sunt corpus et anima, tua est singulariter sola divinitas. De nostro itaque corpore et sanguine sive anima, pretium constituisti. Pro quo seu pro quibus? Pro genere humano et omnibus hominibus. In nostro quomodo? In cruce, in passione. Nostra est poena, nobis debetur passio: præsumendum est itaque sine præsumptione nostram esse hanc solemnitatem sumptu et usu.

Nonne de nostro sumptu est, quod in hac recordatione vigilavimus, jejunavimus, vagationes et vanitates repressimus, et in multis Christo concrucifixi sumus? Non aspernatur sumptus nostros quamvis modicos, qui nec calicem aquæ frigidæ irremuneratum dimittit. Usus denique hujus solemnitatis præcipue nobis competit; nam angelos non est necesse annua devotione recolere, quod frequentant assidua celebratione; diabolus non habet pro festo, quod victus est, quod de mundo ejectus est, quod tantis animarum exuviis spoliatus est.

Non tamen excludimus angelos quorum officio primitias Dominicæ resurrectionis delibavimus, sed cum ipsis eam communicamus. Habent ipsi stolas suas, habent albas, habent vultus fulgureos. Quid ad hæc nos pannosi, nos pene nudi, nos quorum vestimenta vetustate sunt attrita, superfluitate cor-

rupta, discordia dissuta? Quam citius igitur depinamus vetustam pellem cum veteri homine, compunctione abluamus inquinatam, consuamus unanimitate dissutam.

SERMO XLV.

DE RESURRECTIONE DOMINI IV.

Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea (Gen. II, 23).

Videns mater sancta primogenitum et unigenitum suum tunica immortalitatis indutum in resurrectione, viscerali exclamat affectione dicens: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea*. Convinco Judæum, convinco hæreticum, qui non credit resurrexisse filium meum. Si mater ignorat filium suum quis novit illum? Quæ concepit, quæ peperit, quæ lactavit, quæ nutrit, quæ caliginis offendiculo mentiretur suum non esse, quem amplius diligit et novit quam se? Deus Pater credidit ei Filium suum, et ego dubitem, qui surrexit non esse illum Virginis filium passum et crucifixum? Maternum affectum non delet tridui oblivio.

Si annus effluxisset, quemlibet cavillatio locum haberet. Dicat ergo mater de filio, Maria de Jesu Christo: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea*. Tunc cum crucifigeretur filius meus vidi et agnovi carnem de carne mea quæ clavis affixa, lancea perforata est; et os ex ossibus meis, quod non fregerunt crucifixores, ut impleretur Scriptura: *Os non comminetis ex eo* (Joan. XIX, 36). Hoc testimonium verum est, et matris de filio. Loquitur et Adam de crucifixo: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea*: hæc caro, non est caro mea, quæ est caro peccati, sed de carne mea, de Virgine Maria, et quamvis hæc caro non mereatur mortem, pro me tamen solvit mortem, juxta illud: *Quæ nunc rapui, tunc exsolvebam* (Psal. LXXVIII, 5).

Nulla reatu obligata caro, carnem ligatam et incurvatam solvat sub vinculo peccati. Catenam siquidem pene [pœnæ] collo suo imposuit et confregit dicens: *Solve vincla colli tui, captiva filia Sion* (Isa. LI, 2); nam de morte surrexit. *Hoc nunc os ex ossibus meis*. A primogenito meo Cain usque ad Jesum, qui ossa, id est fortes fuerunt, sicut nec ossa ante peccatum sine peccato non fuerunt, nec diabolus debellaverunt. Sed Jesus supra Samson fortis et potens in bello, mandibula asini passus, id est tanquam surdus et mutus, tanquam vir non habens in ore suo redargutiones, destruxit illum qui habebat mortis imperium, id est diabolus, qui Evam meam seduxit, et per illam mortale pomum porrexit; sed nunc utique in resurrectione Jesu, os inveni ex ossibus meis, non in quibus putredo ingressa est, sed in quibus est virtus et fortitudo Dei, *et caro de carne mea, sed non corrupta sed incorrupta*.

Rursum vox est animæ Christi ab inferis redeunti ad corpus suum; salvam siquidem bene custodierat Pater, in cujus manibus illam resignaverat, salvam sine dubio duxit et reduxit. Veniens itaque ad adiutorium simile sibi, quod est sanctissimum et im-

maculatum corpus quod non vidit corruptionem, nec in conceptione, nec in conversatione, nec in ipsa morte intravit in viscera ejus, dicens: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea.* Os germinavit sicut lilium, et caro refloruit, quia quæ mori prius potuit, jam mori non poterit.

Tunc misericordia in carne et veritas in anima obviaverunt sibi, justitia et pax osculatæ sunt. Justitia namque sancivit justum esse, ut caro, quæ sine sua culpa, tam horribilia sustinisset, et ut illos pro quibus causam egerat, liberaret, et pace æterna regnaret juxta Apostolum: *Æterna redemptione inventa* (Hebr. ix, 12). Sola scivit divina anima cum carne divina, quid suavitatis, quid gaudii, quid jubilationis, in hora illa ad invicem habuerint, cum utraque substantia animæ et corporis in claritatem divinam, salva proprietate naturarum, transierint. Sic ergo loquitur anima: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea.* Verbum autem caro factum, in utriusque conjunctione per resurrectionem dicit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea.*

In sacramento quoque altaris loquitur Christus post illam Dominicam consecrationem, ubi dicitur: *Hoc est corpus meum; et hic est sanguis meus; hoc, inquit, nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea.* Os est difficultas et profunditas sacramenti, caro est sub specie panis, et bene caro propter fragilitatem vestram, quæ ad divina nisi per humanam consurgit. Ne apponas dentes ad os, volens exosare os regis Idumææ, id est definire et discutere quomodo hoc fiat. Ossa sua in abscondito habet Deus quæ dicuntur: *Occulta filii* (Psal. ix, 4), de quibus Apostolus: *O altitudo divitiarum sapientiæ!* etc. (Rom. xi, 33.) Ex istis ossibus quæ Psalmista appellat occulta et incerta sapientiæ Dei dicens: *Ecce enim incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi* (Psal. l, 8).

SERMO XLVI.

DE RESURRECTIONE DOMINI V.

Cozit Jacob pulmentum: ad quem cum venisset Esau lassus de agro ait: Da mihi de coctione tua hac rufa, quia oppido lassus sum. Cui Jacob: Vende mihi primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid mihi proderum primogenita mea? Jura ergo mihi. Juravit Esau et vendidit primogenita sua (Gen. xxv, 29 seq.).

Austeritas juniorum qua sanctorum caro emarcuit, et cutis ossibus adhæsit, paschali solvitur solemnitatem, et apostolica auctoritate qua dicitur: *Epulemur in azymis sinceritatis et veritatis: Pascha etenim nostrum immolatus est Christus* (I Cor. v, 8). Ecce ignis, ecce ligna, imo ecce ignis in spinis: murmur namque spinarum increpitat urgente igne invidiæ clamans: *Tolle, tolle, crucifige, crucifige* (Joan. xix, 15); et: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris* (ibid., 12). Non sufficit Libanus ad succendendum, cum Judæi, Pilato dicenti: *Accipite eum vos, et secundum legem vestram judicate* (Joan. xviii, 31); responderent: *Nobis non licet*

A quemquam interficere (ibid.). Opponebant quidem de lege, quod usque in hodiernum diem positum est super cor eorum, sed revera, magis ambiebant malis suis præsidem cum gente sua applicare.

Tanto itaque succenso igne in atrio principis sacerdotum, et in synagoga Judæorum ab eo qui tota nocte folliculis et ventis undecunque mutatis sufflavit et exsufflavit Judam et simul Judæam, Jacob vir simplex et bonus, qui non consenserat actibus malignantium, vas fictile igni apposuit quo primogenita fratris redimeret sibi, ut de malo aliorum bonum acquireret, et de peccato damnaret peccatum. Cum enim per agrum pigri hominis transiret, quem totum repleverant urticæ, exemplo tali sapientiam didicit.

B Immisit autem lenticulam non grandis æstimationis in superficie, sed pretii incomparabilis in latenti majestate. Lenticula enim modica est et depressa et subrufa. Vide Jesum modicum: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens*, etc. (Philip. ii, 6.) Vide Jesum depressum: *Christus factus est obediens usque ad mortem* (ibid., 8). Vide rufum: *Mortem autem crucis* (ibid.). Vide coctum, quia, *inclinato capite tradidit spiritum* (Joan. xix, 30). Vide subtractum ab igne: *Exsurge, gloria mea, exsurge Psalterium et cithara* (Psal. lvi, 9). Item: *Resurrexi et adhuc tecum sum*, etc. (Psal. cxxxviii, 18.)

C Ne quis autem offendatur ferculi hujus singularitate et vilitate, adhuc supersunt carnes agni, supersunt carnes vituli saginati, adhuc innumera bilis copia, quæ residenti ad cœnam non promittuntur, sed offeruntur. Gratiore enim insperata quam postulata. Prius defuerit gula quam mensa, appetitus quam cibus, stomachus quam cacabus, intestina quam fercula. Anima una totum non capit agnum. Omnium est non unius tantum.

Ecce angelus etiam occurrit, soluto ab anima corpori et sepulto. Dic mihi, sancte angele, missus an spontaneus, voluntate an obedientia, an utroque simul provocante advolasti, cum mista [f. mistara] candoris et ignei splendoris, ad nostrum vas fictile sumptum de virgine et impletum anima et divinitate? An et tibi placet pulmentum nostrum jam coctum, imo bis coctum, discipuli proditione et crucis passione? Fetere non redolere hactenus solebat caro nostra viva, necdum mortua cadavera. Quis ista sic purgavit septuplum, quis tanta suavitate et odore suavissimo replevit, ut in odore suo angelicas tentare nares et appetitu desiderantissimo appellaret. Ecce de manu tua pulmentum nostrum.

SERMO XLVII.

DE RESURRECTIONE DOMINI VI.

Daniel, serve Dei, tolle prandium quod tibi mittit Deus (Dan. xiv, 36).

Æternam Dei clementiam nihil est quod interrumpat, nihil quod solvat, nihil quod sepeliat. Rejicit peccatorum nostrorum repagula, vincit cri-

mina, terga fugientium apprehendit, rebellantium A corda emollit, redeuntium culpas cito ignoscit, et immeritis copiosum munus gratiæ conferens, querelas omnes veteris delicti deponit. Hunc gratiæ alveum nec luxuriæ humanæ arbor exsiccavit, nec ignaviæ nostræ torpor exstinxit : puteus elemis est aquarum viventium quæ fluunt impetu de Libano. Profundæ et continuæ voragines malorum non cohibent cursum, non sistunt impetum, non absorbent meatum.

Hic mundatur leprosus, hic meretrix abluitur, hic publicanus sanctificatur, hic homicida et adulter reparatur, nec pro infamia aut culpa, aut throno regni expellitur, aut cœlitus promissa Christi paternitate fraudatur. Hic latro subito sanctificatur, et secundo post Christum ingressu paradisi hono- B ratur; hic denique stolas suas animæ sanctorum lavant, hic caput, pedes et intestina sacrificiorum sacerdotes expiant, hic semel baptismo, hic semper confessione et pœnitentia omnis tam originalis quam actualis rubigo exiit. Nunquam ergo fetorem suum portet, qui semper non lotus aqua salutari propria fragilitate et iniquitate fetet.

Etsi omni tempore patens sit fons David in ablutione mulieris et menstruatae, profusiori tamen redundantia sacratissimum passionis suæ tempus debriat, quando quasi messis et vindemia implent apothecas et torcularia Christianorum; dum animo fervente et religione maturante solito studiosius et corpora jejuniis afficiuntur, et pauperes elemosynis reficiuntur, et monasteria frequentius expetuntur, et prioris vitæ deserta visitantur, atque proinde spinæ et urticæ aratro et ligone confessionis exstirpantur; atque igne satisfactionis comburuntur.

Daniel itaque vir desideriorum, cujus omne desiderium ante Deum, ingreditur lacum leonum, id est profundum conscientiæ ubi rugitus leonum, videlicet criminum multorum, sed non devoratur, sed non mordetur, sed non tangitur, ut enim injusta causa punit, sic justa defendit. Si adeas leones, id est motus carnis, ut cum eis ludas acquiescendo ejus lenociniis; tunc unguis time, time dentes, time denique leoninam rabiem. Nulla fides, ubi rabies. Simpliciter decipit astutia, innocentiam malitia; humilitatem suffocat superbia, singulari virtutum germina devastat, quæ de ventre inferi pullulant, viperea genimina. Jacob timet Esau; Isaac, Ismael. Non passim et inconsulte congregiantur pueri David cum servis Saul, quia cavendum quod in ancipiti est. Potuit autem Dalila vincere Samson persuasione non fortitudine, dolo non gladio, muliebri simulatione non virili oppugnatione.

Anceps proinde et periculosum ut uno dormiant lecto, ratio cum sensualitate. Dormiens quippe opprimit puerum, id est motum naturalem sensualitatis, cum ad peccati delectationem inflectit. Deinde mentitur suum esse quem ratio genuit, et legi Dei

consentit, quod est vere vivere. Consentire vero carni procul dubio est mori. Salomon tamen, id est prælatus cui quæstio ista defertur, gladio discretionis, cujus sit quisque motus spiritus an carnis, perfecte discernit, et adjudicare mortuum sensualitati, vivum rationi.

Repudiata itaque illecebrosa societate et indicta inimicitia inter serpentem et mulierem, id est rationem et semen utriusque, ad Goliath descendat David in funda et lapide, utique gratia Christi et confessione in ventre ceti, tribus diebus et tribus noctibus inclusus, agat pœnitentiam de male cogitatis, dictis et factis, tam in adversitate quam in prosperitate; descendat cum anima Jesu ad inferna, ut vectes ferreos confringat, consuetudinem peccandi, et educat vinclos suos de tenebris, id est sensus animæ errore soluto, ad lucem revocet veritatis, et cum Daniele ad lacum leonum intromittatur, potius ad illudendum eis quam ludendum cum eis.

Sunt autem septem leones, scilicet spiritualia nequitæ et capitalia crimina, quibus dantur quotidie duo corpora et duæ oves. Duo corpora sunt voluntas peccandi, et actio peccati; duæ oves, error fidei et ignorantia boni. Tali edulio saginatur diabolus et angeli ejus; jam enim fane exspirasset absorptus gehennalibus flammis, nisi peccatis quotidianis refocillatus, vitam malitiæ suæ continuasset. Sicut enim hominem esca, sic diabolus pascit malitia; et quanto nequius vitium, tanto avidius suscipit illud. Libamenta facinore condiens, et humana damnatione malorum suorum conjiciens. Duo igitur corpora tanquam quæ sunt voluntas peccandi et actio peccati, tanquam principales escas, sibi et familiæ suæ in mensa apponit, quia ex altero nihil sanum, ex altero nihil incorruptum sequitur. Voluntas siquidem radix est; actio, arbor. Tota ergo propago cordis vitiatur in radice voluntatis, nec evadit unus exsors perditionis de omni sobole corruptæ actionis.

Secunda deinde fercula suggeruntur duæ oves, quæ sunt error fidei et ignorantia boni, seu ignorantia legis et ignorantia Dei. Ministrantur hæc quotidie leonibus a Babyloniis, id est inordinatis et perversis malignis spiritibus; sed, cum Daniel ingreditur lacum, id est mundum sive infernum Jesus, non dantur, quia venit in hunc mundum peccatores salvos facere (1 Tim. xix, 15). Descendit in infernum animas fidelium suorum liberare; dentes enim leonum contrivit, quia et hominum et dæmonum potestatem, malleo iudicii a suis excussit, dicens mari : Huc usque venies, et hic confringentur fluctus tui (Job xxxviii, 11). Jesu namque præsentia lenit adversa, penas relevat, tenebras illustrat; disponit confusa, componit disjuncta, et tranquillat omnia.

O tu, Daniel, membrum Christi, imitator capitis tui, inter lacum tuum divino terrore compunctus et amore justitiæ accinctus, pensa quid feceris et

quid merueris; appende, discute quid lacus contineat, et patienter tolera quidquid discriminis examen iudicis decreverit. Consultius enim vitia de conscientia ejiciuntur, quam pro malis actibus gehenna sustinebitur. Sunt autem septem leones domestici, familiaritate damnosus, jactantia, gula, luxuria, simulatio, ira, crudelitas, rapina, qui devorant omnem substantiam nostram, redigentes nos ad illam inopiam, ut nec de siliquis, quas porci manducant, ventrem nostrum impleamus.

Sed Daniel, sicut et ille prodigus, et sicut Jonas de ventre ceti, suspirans panem de cælo, panem quem Pater dat petentibus se, clamat ad illum qui dat escam pullis corvorum. Dominus autem desideriorum pauperum exauditor, dicit Habacuc: Fer prandium quod habes Danieli qui est in lacu leonum, hoc est, quod ait Apostolus: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne et tu tenteris (Gal. vi, 1)*; certanti enim cum diabolo debetur paterna consolatio.

Viso itaque lacu leonum, et invento Daniele in medio eorum et pariter obsesso, agglutinatur oppresso, porrigit panes famelico. Daniel, inquit, *serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus. Hoc grande prandium est, quod Jesus desideravit manducare pascha cum discipulis suis, de his Apostolus: Epulemur non in fermento veteri, etc., sed in asynis sinceritatis et veritatis (I Cor. v, 8)*. De hoc in Canticis: *Comedite, amici, et bibite, etc. (Cant. v, 1)*, hoc mente sumimus, non dente frangimus, hoc anima saginatur non venter distenditur, hoc in angelicam gloriam transfundimur, hoc in filios Dei enutrimur, hoc in vasa misericordiae confortamur, hoc de mundo ad cælum sublevamur, hoc æternitatem comparamus, hoc sanctorum communionem, carnis resurrectionem, vitam æternam exspectamus, ipso præstante Jesu Christo, qui de carne sua et sanguine prandium hoc fidelibus suis præparavit, qui vivit et regnat.

SERMO XLVIII.

DE RESURRECTIONE DOMINI VII.

Completi sunt dies planctus lugentium Moysen (Deut. xxxiv, 8).

Lacrymosa loca et tempora habentes filii prævaricationis Adæ, qui commutaret loca, et mitigaret tempora per multa millia annorum, singularum generationum ætates, et singularum ætatum homines, discutiebant, si esset qui faceret bonum, si esset qui luctum verteret in gaudium. Si quando emergebat cujuslibet hominis scintillans vita, et relucens doctrina, applaudebat turba exsultantium, tanquam explorete spei advenisset facula, et imminerent liberationis sæcula. Denique, cum omnium patriarcharum et prophetarum morte exstinguerentur temporales lucernæ, quis enim homo qui vivet et non videbit mortem? singulis renovatis frustratorias consolationes et momentaneas desebant. Iade quod Jacob planctu magno et forti nimis mor-

A tuus defletur: inde quod Joseph, inde quod Aaron, inde quod Moyses diebus multis planguuntur.

Justa satis et probabili causa antiquorum conquirebatur decessus, tum pro desolatione superstitionum, tum propter tandiu continuatum mortis imperium, tum etiam propter ad inferos descensum. Ubi ergo et infernaliter dirupta sunt claustra, et perempta mortis imperia, et consolationis æternaliter in Christo perpetua suffragia; merito non est luctus, neque dolor ultra, quia prima abierunt, merito abstergit Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum, merito completi sunt dies planctus lugentium Moysen.

Sed et in ipso Jesu dum in carne viveret, quantum faceret quæ nemo alius fecit, dubietas præscripta in cordibus hominum vix interrumpi potuit contestatione miraculorum et mirabilium suorum. Nam et in apostolorum mentibus, quorum corda intus alens spiritus excitaverat, et ad fidem Christi secundaverat, nive et grandine passionis et mortis ejus, fides sic elanguerat, et spes ultimam spiritum attrahebat, ut quidam ipsorum dicerent: *Et nos sperabamus quod ipse esset redempturus Israel (Luc. xxii, 21)*. Ut itaque de medio tolleretur quidquid diabolicæ subreptionis, quidquid humanæ ignorantie dubietatis, quidquid hæreticæ persuasionis ulterius objici posset, surrexit, in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis: hodieque gloriosa et manifesta ascensione corpus suum ad Patris dexteram collocavit.

C Moyses itaque, qui de illa ista scripsit, non lugeat, nec lugeatur, quia completi sunt dies planctus lugentium. Moyses, id est lex Moysis prævaricationem ostendebat, et reatum non coercebat, sed amplius accumulabat, teste Apostolo qui ait: *Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces (Rom. vii, 7)*; et alibi: *Cum autem venit mandatum, operatum est in me omnem concupiscentiam, et inventum est mihi quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem (ibid., 8)*. Quis ergo inde non lugeat? Quis autem, tollere hunc planctum poterit? Spiritus vitæ qui liberavit me a lege peccati et mortis. Quis istum potest dare spiritum? Christus qui ait: *Ecce ego mittam promissum Patris mei in vos, vos autem sedete in civitate, quondumque induimini virtute ex alto (Luc. xxiv, 49)*, id est Spiritu sancto.

Etsi superest Jebusæus nobiscum in loco peregrinationis hujus, etsi ventus ab aquilone et ignis involvens, etsi cum serpentibus et scorpionibus habitamus, etsi lex membrorum repugnat legi mentis, etsi non quod volumus, sed quod nolumus facimus; tamen, quia caput nostrum Deus Pater exaltavit super omnes inimicos nostros, tamen, quia ascensor cæli auxiliator nostri, sicut in benedictione Aser dicitur: *Ascensor cæli, auxiliator tuus (Deut. xxxiii, 26)*, tamen, quia natura carnis nostræ tanquam virga Aaron refluoruit, et collocata ubi testificatio nostræ redemptionis est Jesus interpellans pro no-

is, depositis omnibus querelis, adeamus thronum gratiæ, ubi sedet Agnus ad dexteram Patris, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XLIX.

DE RESURRECTIONE DOMINI VIII.

Nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus christum suum (Psal. xix, 7).

Gigas geminæ substantiæ, et hinnulus cervæ gratissimæ, Jesus filius virginis Mariæ, inter mortuos liber, quam veloces et grandes fecerit saltus, de cruce ad sepulcrum, de sepulcro ad infernum, de inferno ad paradisum, audivimus, credidimus, lætati sumus et adoravimus. Testes exinde legitimos et idoneos angelos et apostolos habemus: supersunt denique et sufficientia instrumenta Evangelica et miracula atque irrefragabilis veritas propheti-
 Scripturæ, quam Petrus certiore prophetico sermone appellat. Inde est quod Dominus loquitur ad Job: *Nunquid, ait, ingressus es profundum maris, et in novissimis abyssi deambulasti? Nunquid aperte sunt tibi portæ mortis? et ostia tenebrosa vidisti?* (Job xxxviii, 16.) Specialia et singularia opera sua famulo suo Deus loquitur, prærogativam potestatis suæ assignans, quod a fine cœli usque ad finem inferni fortiter attingat, et omnia suaviter disponat. Unde Psalmista: *Quo ibo a spiritu tuo?* etc. (Psal. cxxxviii, 7.) Non vana, non superflua, non curiosa, et quasi fastidium relevans, fuit ista deambulatio. Deambulaverat enim in paradiso ad auram post meridiem, ut vel consistentem de peccato corripere hominem, vel dissentem aut dissimulantem puniret. Deambulaverat gyrum cœli circuiens sola; deambulaverat et mundum, quærens ovem quæ erraverat; deambulavit tandem profundum maris et in novissimis abyssi, ut ne extremum digiti, auriculæ suarum ovium, leo rugiens in ventre suo retineret; sed omnes filios excussorum de pertuso sacco mortis et inferni excuteret in sinu eorum qui manipulos colligunt, et ad sinum Abrahamæ deferunt, quibus dicitur: *Afferte Domino filios arietum* (Psal. xxviii, 1), id est imitatores apostolorum. Tanquam expeditus et accinctus gladio super femur suum potentissime intendit, et prospere procedit et regnat, sicut in cœlo, sicut in mundo, sic et in abyso, ut faciat quæcunque voluerit in cœlo, in terra, in mari et in omnibus abyssi. Videt ostia tenebrosa per quæ ad nos egrediuntur emissiones per angelos malos, per quæ aquæ furtivæ manant, quæ dulciores sunt, id est carnales delectationes, per quæ susurriones introducuntur, per quæ, opera tenebrarum subministrantur.

SERMO L.

DE ASCENSIONE DOMINI I.

Ascende, calve, ascende, calve (IV Reg. ii, 23).

Nota est quidem, fratres charissimi, historia de libris Regum, ubi legitur quod cum Elisæus de Jericho ascenderet in Bethel, pueri parvi egressi sunt de civitate et illudebant dicentes ei: *Ascende, calve, asserde, calve.* Latet tamen in ea sensus pulcherri-

mus et Dominicæ ascensionis non incongruus, quem, prout Dominus dederit, vobiscum exopto investigare, et in medio ad honorem tantæ solemnitatis proferre.

Convocemus autem ad hoc mirabile et grande spectaculum, omnia animæ nostræ interiora, quia non fuit in sæculis, nec erit simile spectaculum Deo, et angelis, et hominibus. Soli dæmones et reprobi homines, ab hoc spectaculo remouentur, quia excæcavit eos malitia eorum, et invidia, ut non videant gloriam Dei, ut non videant ascensionem Filii, ut non videant mansiones cœli, ut non videant solemnitates Domini præclaras. Ecce Pater accurrit in occursum ascendentis Filii, dans ei osculum, tenens baculum, levans in cœlum, collocans in throno gloriæ, anulum suum ponens in digito, stolum imponens collo, calcementis vestiens pedes, sceptrum assignans in manu, in capite coronam de lapide pretioso, undique circumamiciens illum gloria et honore, tanquam unicum Filium, tanquam hæredem suum, tanquam consubstantialem, tanquam coæternum, duntaxat secundum quod Verbum est, secundum quod Deus est.

Nam secundum quod homo, nec consubstantialis, nec coæternus est illi, sed accipit dona inter homines; præ hominibus tamen, imo et præ angelis. Qui enim dixit aliquando angelorum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te?* (Psal. ii, 7.) Cui angelorum dedit potestatem omnis carnis, cui dedit omne iudicium, cui denique ad dexteram suam dedit consessum? Nulli utique sed soli homini Jesu Christo data est omnis potestas in cœlo et in terra; soli homini Jesu Christo data est, non adoptiva, sed naturalis filiatio propter unitatem Verbi et carnis in unam personam Dei et hominis. Unde Augustinus: *Quod unigenitus est æqualis Patri, non est gratiæ, sed nature. Quod autem in unitate personæ unigeniti est homo assumptus, gratiæ est non natura.* Item de fide ad Petrum: *Ille scilicet Deus factus est naturaliter Filius hominis, qui est naturaliter Filius unigenitus Dei Patris.*

Huic ergo homini Jesu Christo repatrianti, et quasi jure postliminii revertenti, cum Patre tota civitas cœlestis Jerusalem obviam venit, tota multitudo angelorum in qua millia millium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei, totus chorus cœlestium virtutum ferventi obsequio concertabant prævenire faciem ejus in salutatione et ministracione, adorabant vestigia pedum ejus, sicut scriptum est: *Et adorent eum omnes angeli Dei* (Hebr. i, 6); pedes et genua amplectebantur, portantes eum usque ad sedem cœli in humeris suis, quem nubes usque ad stelliferas mansiones ab oculis apostolorum exceperat et detulerat; sic enim in Psalmo dicitur: *Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium Dominus in eis in Sinai sancto* (Psal. lxxvii, 18). O gaudium, o solemnitas, o triumphus, o júbilus, o exsultatio, o læticia sempiterna! Alii clamant: *Exaltare, Domine, in virtute tua* (Psal.

xx, 14); alii : *Surge, Domine, in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuæ* (Psal. cxxxi, 8); alii : *Quis est iste rex gloriæ* (Psal. cxliii, 8)? alii : *Dominus virtutum, Dominus fortis et potens in prælio* (ibid.); alii : *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis restibus de Bosra* (Isa. lxiii, 1)? alii : *Iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ* (ibid.); alii : *Domine, exaltet manus tua, ut non videant* (Isa. xxvi, 11); alii : *Ut videant et confundantur zelantes populi, et ignis hostes tuos devoret* (ibid.).

Denique, alii, memoriam passionis recolentes, et tantæ contumeliæ tantam gloriam conferentes, dicunt : *Ascende, calve, ascende, calve*; quasi dicant : Tu calve, tu Jesu, tu crucifixe, tu passe, tu mortue, tu cum latronibus appense, tu calve, cui novacula malignantium Judæorum pilos de fronte rasis, quando omnes discipulos in fugam vertit. Tu calve in quo princeps mundi nihil invenit; tu calve, qui ubi caput reclinares non habuisti, qui in nativitate tua in diversorio locum non invenisti; tu calve, qui de superfluo nunquam aliquid usurpasti, sed continentissime vivens, etiam corporis necessaria frequentissime recusasti, ascende ad Patrem tuum et Patrem nostrum, ad Deum tuum et Deum nostrum. Ascende in Bethel, id est in domum Dei, ascende super occasum, ascende super montes aromatum, ascende super cherubim, ascende super omnem terram, ascende super solium excelsum et elevatum, ascende super pennas ventorum, ascende non in lateribus aquilonis, sed in sede magnitudinis, et sedens ad dexteram Patris, similis esto Altissimo, accipiens totum in humanitate, quod antequam mundus fieret, habuisti apud Patrem in divinitate, ut totum refundat divinitas humanitati in ascensione quod promisit in descensione.

Cum enim sibi carnem Verbum univit, in unitate personæ, quasi æqualitatem Patris promisit, non naturam humanam divinæ æquiparando sed personam Filii personæ Patris prorsus comparando : hodie in ascensione Domini consummatum est opus incarnationis, et meritum passionis, et præmium glorificationis. Jam non meminit caro Christi pressuræ tribulationum quæ circumdederunt eam in passione, propter gaudium quod reperit in ascensione, secundum enim multitudinem dolorum ejus, consolationes Dei lætificaverunt eam.

Congratulare itaque, o caro, o homo, sorori tuæ, naturæ tuæ, quæ in Christo glorificata est. Præsume jam de marito sororis tuæ, de sponso naturæ humane, quia coronata est, quia regina facta est, quia domina angelorum constituta est, cum sponso sponsa sua, soror nostra. O bona soror, reminiscere miserationum tuarum, imo miseriarum tuarum quæ abierunt, etstrarum quæ nondum abierunt, sed magis ac magis de die in diem accrescunt; memor esto fratrum, imo servorum tuorum, quibus non est substantia bene vivendi, quibus non est sanitas peccato resistendi, quibus non est lumen

A oculorum sufficienter inter bonum et malum discernendi quibus non est penna amoris ad Deum evolandum, quibus non est virtus post te eundi et te consequendi.

Trahe nos post te, dic sponso tuo, dic tibi ipsi, dic Deo nostro, dic Patri tuo : Pater, volo ut ubi ego sum, illic sit et frater meus, et minister meus, et servus meus, et captivus meus. Scimus, scimus quia quæcumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus. Quid tibi negabit cui se non negavit? Quid tibi negabit, qui dicit omnia mea tua sunt, et tua mea sunt? Quid tibi negabit, cum quo unum marsupium, unum corpus, una anima, una divinitas, una voluntas, una obedientia, unum meritum, unum præmium, unum velle et unum nolle, unum mori et unum vivere, unum petere et unum præstare?

B Ecce tam certi sumus de impetratione, si petere pro nobis volueris, quam voluntarii sumus de liberatione a captivitate ista et miseria, cum ad te confugimus, o caro Salvatoris nostri, o natura humana capitis nostri Jesu Christi. Ne abomineris Ægyptium, et carnem tuam ne despexeris, pios ad nos converte oculos, et quam tuis apostolis reliquisti benedictionem, cum elevatis manibus ferebaris in cælum, eam nobis refundere digneris, Jesu Christe, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LI.

DE ASCENSIONE DOMINI II.

C *Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas ad austrum, aut ad præceptum tuum elevabitur aquila, et in arduo sponet nidum suum?* (Job xxxix, 26.)

In utroque istarum avium genere Jesus Christus Dominus noster, fratres charissimi designatur diversis quidem de causis, sed non contrariis sacramentis. In natura siquidem et actione creaturarum multiplici et diversa, Creatoris et Redemptoris nostri simplex intentio circa salutem nostram, multipliciter plerumque signatur, et quod unum est effectu, vario eloquitur alfatu. Quare igitur per accipitrem, et quare per aquilam Dominica ascensio mystice in Scripturis obumbretur, dignum est inquisitione, et utile insinuare.

D Considerata itaque proprietate naturarum accipitris et aquilæ, evidenter intelligere possumus comparisonem istam Christo congruere, juxta illud Apostoli : *Qui descendit, ipse est, et qui ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia* (Ephes. iv, 10). In accipitre siquidem intelligimus, qui descendit : in aquila, qui ascendit ; in accipitre simul et aquila, ut adimpleret omnia. In descensionem plumescit accipiter per assumptionem hominis, in ascensione elevatur aquila, et in arduis ponit nidum suum per glorificationem Filii hominis. In descensione et ascensione implet omnia per redemptionem humani generis, et per restaurationem angelicæ defectionis. Sine plumis descendit, cum plumis ascendit.

Plumæ autem sunt in Christo Jesu anima et caro.

Plumæ sunt collegium apostolorum. Plumæ sunt collectiones gentium. Plumæ sunt illa virtutum charismata, quæ requiescunt in flore illo, qui egreditur de virga Jesse, Virgine Maria. His plumis accipiter in utero virginali per sapientiam Dei plumescit, quando Spiritus sancti obumbratione, sic originaliter plenitudo virtutum humanæ naturæ in Jesu intexta est, quomodo originale peccatum filiis Adæ de traduce peccati in conceptione et nativitate perpetually insertum. Una et prima pluma Jesu est sapientia; secunda, intellectus; tertia, consilium; quarta, fortitudo; quinta, scientia; sexta, pietas; septima, timor Domini. His natura hominis plumata, ascendit ad consortium Dei, ad divinitatem personæ Filii, ad summum cæli, et ultra omnem principatum et potestatem, sive dignitatem angelici ordinis.

Nulla namque gravedo corruptionis deprimit carnem vel animam Jesu, quo minus currat ad meritum, quo minus evolet ad præmium, tam singulare numero, quam speciale et inimitabile exemplo. Jesu siquidem neque conceptio imitabilis, neque nativitas comparabilis, neque vita comprehensibilis, neque mors similis, neque resurrectio communis, neque ascensio usualis: ubi enim usus [al. visus] visibiliter ascendere hominem in cælo? Ubi auditum est tertia die hominem a mortuis resurgere? Ubi auditum est sine peccato hominem, et quando vellet mori? Ubi vita hominis in terra triginta et tribus annis immaculata a concupiscentia carnis, a concupiscentia oculorum, a superbia vitæ, ab omni labe peccatorum? Ubi nativitas hominis, clauso utero matris? Ubi conceptio hominis sine semine viri? Ubi in conceptione obumbratio Spiritus sancti?

Et numero itaque plurali carent ista, Domine Jesu, tua opera, propter singularitatem auctoris, et exemplo propter difficultatem operationis. Exemplo tamen nobis est tua conceptio, ut de Spiritu tuo timorem tuum concipiamus; nativitas, ut amorem tuum pariamus; vita, ut paupertatem, innocentiam, humilitatem, mansuetudinem, charitatem et castitatem, misericordiam et pietatem teneamus; mors, ut obedientiam et patientiam servemus; resurrectio, ut resurrectionem carnis credamus; ascensio, ut glorificationem corporum et animarum speremus. Sic enim et nos pulli tui, sub pennis tuis, sub plumis tuis, pubescimus, plumescimus, cum studentes virtutibus nuditati nostræ fulcimenta comparamus. Unde in Canticis dicitur: *Fulcite me floribus, stipate me malis* (Cant. 11, 5). Quod enim pluma sponso, hoc sponsæ flos est, et quod penna revolanti ad æthera, hoc malum est punicum recumbenti in mensa.

Sponsa flores quærit in thalamo, mala punica in convivio. Sponsus plumas amat, quæ sunt ei ad decorem, et mollitiem, et calorem; et pennas quæ ad levamen, quia sacramenta fidei decora sunt propter honestatem, mollia propter facilitatem, calida propter charitatem, levantia sursum, propter spem. Abhorret namque fides inhonestatem, temperat le-

galium mandatorum difficultatem, calefacit negligentium teporem, extollit carnalium hominum gravamen, et tanquam linteo mundo superaccumbat honestati, tanquam pulvinari lenissimo inclinet caput, tanquam coopertorium superextendat charitatem, tanquam pennis innitatur spei soliditati.

Sed jam in fine sermonis retorqueamus caput ad pennulas, imo pennulas ad caput elevemus, et in nido claustralis consuetudinis, plumis sanctarum observantiarum stipati post accipitrem magnum volitemus. Ille quidem, ut gigas, miris volatibus celsa prævolat; nos, quia parvos parva decent, juxta profectum fragilitatis humanæ, si volare non possumus, saltem humiliter post illum reptemus et unicuique sicut diviserit mensuram fidei, minora vel ampliora spatia virtutum proficiendo transmittamus. Ecce enim quidam volitare volentium post Jesum dicit: *Domine, sequar te quocunque ieris* (Luc. 1x, 57); sed sine pennis promittebat iste se volaturum; ideo ait illi Dominus: *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet* (ibid., 58). Alius autem videns infirmitatem suam, et volens volare, nec valens, ait: *Trahe me post te* (Cant. 1, 4); quasi dicat: *Velle adjacet mihi, sed perficere non invenio* (Rom. vii, 18); *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma* (Matth. xxvi, 41). *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem* (Sap. 1x, 15), ut non quod volo hoc faciam, sed quod nolo hoc agam, et quia scriptum est: *Pluviam voluntariam, id est bonam voluntatem, segregabit Deus hereditati suæ et infirmata est, ut se cognoscat, tu vero perfecisti eam* (Psal. Lxvii, 10), ut de humilitate melius convalescat.

Sequitur quidam alius et dicit: *Curremus in odorem unguentorum tuorum* (Cant. 1, 24). Ecce qui sine gratia, quasi ligatis pennis et invisicatis infectione primæ prævaricationis, volare non poterat, accepta gratia, currit viam mandatorum Dei, ut non sit volentis neque currentis, sed miserentis Dei, et totum sit de odore unguentorum, quod currimus, quod bonum volumus, quod bonum facimus, ne quis in se gloriatur. Quartus quidam de ordine volantium post aquilam et accipitrem dicit: *Apprehendam te* (Cant. viii, 8), jam non es de terris, jam oblitus es corporeæ gravedinis, qui hoc dicis. Forte ille est qui dicit: *Suppleo ea quæ desunt passionum Christi in corpore meo* (Col. 1, 24).

Adhuc nescio quis vel quæ sequitur, et intenso volatu etiam istum transit, et dicit: *Teneo illum*. O virtus quæ virtutem virtutum tenet! O velox vehementer spiritus, qui spiritum deorum apprehendit. Sequitur cautior quædam quæ viderat germanam suam accipitrem apprehendisse, tenuisse, sed non retinuisse, et dicit: *Tenui eum, nec dimittam* (Cant. iii, 4). Ecce perseverantia quæ caudam in sacrificio offert. Sequitur alia quæ dicit: *Ducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebit* (Cant. viii, 2) præcepta Do-

mini. Adhuc alia sequitur quæ videns in se animam suam dicit : *Adhæsit anima mea post te, me suscipit dextera tua (Psal. LXXII, 19)*. Ista cum Deo est et in Deo est, et sine Deo non est, una columba, una matri suæ, electa genitrici suæ, sequitur et attendit alias, dicens : *Dilectus meus mihi et ego illi, inter ubera mea commorabitur (Cant. I, 13)*. Cum ista Deus est, et in ista Deus est, et ad istam gratia Dei bona et beneplacens et perfecta est.

Istæ, fratres charissimi, divisiones gratiarum, quæ habent in cœlo divisiones mansionum, et in peregrinatione divisiones perfectionum, ut sicut est cœlum, et cœlum cœli, et cœli cœlorum, sic paulatim castrametari noverint in fidelibus Dei, studia virtutum, donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Festinemus, fratres, ingredi in illam requiem, antequam ostium sic pertinaciter claudatur, ut ulterius nunc clamantibus : *Domine, Domine, aperi nobis (Matth. xxv, 11)*, reseretur. Ecce divisit Jesus spolia, ecce naves plenas, quasi remigando, per hoc mare magnum et spatiosum ad portum cœli deduxit, exonerat, et singulis amicorum suorum singula munera numerat.

In toto grege illo innumerabilium millium angelorum, non erit vel unus qui non novis muneribus ab illo honoretur ; tantum festum in cœlis ab æterno non fuit solemnizantium, tantum gaudium non fuit excogitatum, tantus jubilus non fuit auditus in omni genere musicorum, cantorum et psallentium ; tantum convivium quis fecit, tantum conventum quis vidit, tantum thesaurum quis intravit ? O Jesu, tua solemnitas est, tua assumptio est, tua glorificatio est, tua dedicatio est, fac cum servis tuis, cum pauperibus tuis, cum vinctis tuis, cum exsulibus tuis, cum damnatis tuis, fac gratiam, fac misericordiam, fac solutionem, fac liberationem, fac refectionem, fac salvationem, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis, etc.

SERMO LII.

DE ASCENSIONE DOMINI III.

Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas ad austrum, aut ad præceptum tuum elevabitur aquila ; et ponet in arduis nidum suum ? (Job xxxix, 62.)

Hodie, fratres charissimi, summus pontifex Jesus qui est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, Sancta sanctorum in sanguine suo penetravit, et Patri spirituum fragrantissima odoramenta meritorum suorum de thuribulo glorificati corporis incensavit. Recurrit etiam hodie vitta aurea, quia Jesus unde venerat rediit, et sol ad locum suum revertitur, ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Nam de throno gratiæ meridianos illustrat per gratiam suam, animos aquilones ad pœnitentiam sustinet, et conversos suscipit.

Hodie decem gradibus conversa est per ascensionem retrorsum umbra illa Christi Jesu, in qua vi-

A *vemus inter gentes, quod factum est in signo sanitatis Ezechiæ. Decem namque gradibus retrorsum in ascensione sua Dominus Jesus rediit, quia super angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubim et seraphim, uno gradu præcellens eos, assumpta in Deo humana natura superascendit, et omnia sub pedibus suis dominatione subiecit, ut et ipse subjectus sit ei qui sibi subiecit omnia, donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus suis. Brevi et uno sermone cuncta, quæ ad præsentem pertinentem solemnitatem, tam esset onerosum perstringere quam difficile proferre. Sufficiat autem in præsentem aspicere, quomodo accipiter ille, qui plumescit per sapientiam Dei, expandat alas suas ad austrum, et quomodo aquila in arduis ponat nidum suum.*

Nobiles et divites homines valde delectantur in accipitre, et propter ludum et propter fructum. Ludunt enim in ave ista contra tedium, capiunt aves, sed propter cibum ; circumferunt denique illum per amœna illa loca, in quibus aliæ aves quasi libertate et solitudine utebantur ; et ibi capiunt in ave aves, sed nihil horum fieret, nisi prius plumesceret accipiter vario et delectabili plumarum ordine, et flante austro cœli temperies arrideret. Tunc enim expandit alas ad austrum, tunc captivam ducit captivitatem, tunc dat dona dominis suis, prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis.

C *Jesus accipiter est, cujus plumæ virtutes sunt, pulchræ propter veritatem, leves propter sanctitatem, lenes propter mansuetudinem, variæ propter gratiarum multitudinem. His per sapientiam Dei plumescit accipiter, quia natura humana nullatenus merebatur ut Verbo Dei uniretur, et ut plenitudine Divinitatis corporaliter infunderetur, per sapientiam in mysteriis a sæculis absconditam, quando et quomodo hoc fieret in fine sæculorum et in plenitudine temporum, de utero virginali, cum plumis cœlestium virtutum fecerit ut Jesus nasceretur Deus homo et homo Deus. In antro enim illo plumescit accipiter noster, quia, antequam de virgine conciperetur, caro de qua conciperetur obumbrante Spiritu sancto sanctificata est ; antequam exiret de vulva, Deus homo factus est.*

D *Cum plenitudine igitur plumarum, id est gratiarum accipiter noster ad volandum ubique terrarum ad capiendum omne genus avium de ventre virginali prodivit : et missa stella, statim magos in alis fidei et cepit, et ad se adorandum adduxit. Expandit quoque alas ad austrum, dicens : Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel (Matth. xv, 24), quæ propter patres et legem, australi fervore unum Deum colebant. Hic accipiter præter illas suæ originis et nativitatis virtutum plumas, quæ naturaliter in eo radicatæ, evelli non poterant, plumas alias in collectione discipulorum assumpsit, et in his in universum orbem circumivit, quia in omnem terram exivit sonus eorum, qui ut sonus multitu-*

dnis atque castrorum erat. Explumaverunt autem eum Judaicæ spinæ apostolicis plumis in passione, quasi in hieme, quando, relicto eo, omnes fugerunt. Ad odorem vero resurrectionis et ad flammam æstivi temporis redierunt plumæ, et melius atque fortius inhærentes, potuerunt prius commori cum eo quam ab eo avelli.

In die ergo Ascensionis sive evolationis accipiter sic alloquitur plumas suas : *Euntes in mundum universum, prædicatè evangelium omni creaturæ : qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit, etc.* (Marc. xv, 24). Ecce ad austrum expandit alas suas accipiter noster qui persapientiam plumescit, non solum in conceptione conpingens corpus virtutum, et animam gratiarum, sed etiam in resurrectione revocans collegium apostolorum, quia in ascensione provocat ad volandum præcepto et exemplo, cum illos mittit in universum mundum, et ipse, elevatis manibus, fe-rebatur in cœlum. Tunc accipiter versus est in aquilam, quæ in arduis ponit nidum suam, quousque Plum videre potuerunt, volentem accipitrem aspexerunt. Cum vero nubes suscepit eum ab oculis eorum tanquam aquila elevatus est, et in arduis, id est ad dexteram Patris posuit nidum suum, id est thronum suum. Bene autem thronus iste dicitur nidus, quia fetus suos ibi fovet, parit et nutrit, dum peccatores fovet per patientiam, parit per misericordiam, nutrit per indulgentiam.

Sed jam, fratres charissimi, attendamus accipiter noster sive aquila unde, et quo, et qua volavit ; etsi ad perfectum apprehendere illum non possimus, tamen utcumque conatis vestigiis, ut de longe post eum claudicemus. Una vere clausula compendiosissime in Evangelio volatus iste definitur, ubi dicitur : *A Deo exiit, et ad Deum vadit* (Joan. xiii, 3) ; item ipse ait : *Exivi a Patre et veni in mundum* (Joan. xvi, 28) ; item : *Relinquo mundum et vado ad Patrem* (ibid.). Ecce habes unde et quo volavit. Vis videre qua : *Ego sum veritas, via et vita* (Joan. xiv, 6). Ecce habes qua, et unde, et quo. A Patre venit, quia Pater eum misit ; ad Patrem rediit, quia Pater illum glorificavit claritate quam habuit, priusquam mundus esset ; per seipsum venit et vadit, quia tam voluntarius ad mortem Patri obedivit per uniformem et eandem voluntatem cum Patre, quam voluntarius recurrit ad immortalitatem et glorificationem.

Dicatur itaque ad Patrem et unusquisque nostrum : *Exivi a Patre et veni in mundum* ; item : *Relinquo mundum et vado ad Patrem*. Pater a quo exivi Adam est, Pater ad quem redeo Deus est : veni ergo a Patre Adam cum peccato originali, vado ad Patrem Deum, cum gratia spirituali ; male exivi, male introivi. Exivi a malo, et veni ad malum : malum ergo malum est, dicit omnis qui exivit a patre carnis et venit in mundum malignitatis. Malum originale, malum actuale. A mala radice veni ad malum ramum ; sed malum radice pullulavit virus, unde toxicatus est surculus rami.

A A planta ergo pedis usque ad verticem non est in me sanitas, quia in peccatis concepit me mater mea, et in mala consuetudine concepit me conscientia mea. In carne mea non invenio bonum, quia corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ ; et in anima mea invenio malum, quia ibi regnat concupiscentia mala. De peccato enim procedit peccatum, cum ab anima tanquam ab interioribus ad carnem egreditur evaporatio mali desiderii, et in carne tanquam reciproca confricatione validius consurgit fomentum peccati, stupam nostræ fragilitatis incendens, et usque ad consumptionem exurens. Quid ergo faciam, infelix homo ? quis me liberabit de corpore mortis hujus ? gratia Dei per Jesum Christum, qui item reliquit mundum et vadit ad Patrem.

O homo ! relinque mundum conversatione, odio, despectione, egressionem, mortificatione, ut sis mundo mortuus affectione, et mundus tibi ejectione. Relinque tanquam excommunicatum, tanquam leprosum, tanquam hæreticum, tanquam perditorem, tanquam latronem, tanquam homicidam, tanquam sterquilinum, tanquam lacum, tanquam infernum, tanquam cloacam spurcissimam. Vade autem ad Patrem tanquam ad epulas, tanquam ad nuptias, tanquam ad patriam, tanquam ad coronam, tanquam ad stolam, tanquam ad refugium, tanquam ad portum, tanquam ad cœlum, tanquam ad Deum.

Sed, quia venisti a patre in mundum, vel quia rursus de mundo vadis ad Patrem ; a patre utique per concupiscentiam carnis, per ardorem libidinis, per inobedientiam mandati existi, et in mundum venisti, ubi cum fenore peccati quæ detuleras multiplicasti, dum fenum, stipulam et ligna sæcularium verborum, operum et cogitationum fomento peccati tanquam adjecisti : eatenus quoque in mundo conversatus præceps ferebaris de fovea ad foveam, de malo ad pejus, de iniquitate ad iniquitatem ut sanguis sanguinem tangeret, et residuum bruci locusta comederet, et pilosus alter ad alterum clamaret, et peccatum tanquam restem traheres, cum de lupanari ad latrocinium, de latrocinio ad perjurium, de perjurio ad maleficium, de taberna ad theatrum curreres.

Ecce qua via existi a Patre et venisti ad mundum, vel etiam qua via perambulasti mundum. Item ergo exeundum a mundo et veniendum ad patrem : sed alia via, quia et ad aliam patriam. Fratres mei, ecce itinera quibus de dormitorio venitis ad monasterium, de monasterio ad claustrum, de claustro iterum ad monasterium vel ad capitulum, de capitulo ad agrum, de agro ad refectarium ; sine dubio bonæ sunt, sine dubio ad Patrem vadunt. Si semper ante conspectum vestrum Deum aspiciatis, si semper sursum corda habetis, si semper quæ sursum sunt quæritis, si semper desiderium vestrum coram Deo funditis, et donec veniatis ad locum, ubi Israel contempletur Deum deorum in Sion, non cessatis post tergum ejus currere, qui vivit, etc.

SERMO LIII.

DE PENTECOSTE I.

Advenit ignis divinus non comburens, sed illuminans; nec consumens, sed lucens; et invenit corda discipulorum receptacula munda, tribuit eis charismatum dona; invenit eos concordēs charitate, et illustravit eos inundans divinitas claritatis. Priusquam admoveam linguam ad loquendum, et manum ad scribendum de Spiritu Dei, imploro gratiam ejus, de quo loqui volo, ut lotus in fonte gratiæ verum de Spiritu veritatis sermonem faciam, purum a spiritu veritatis alveum conscientiæ atraham, ut navicula linguæ nec in paludibus mendaciæ succumbat, nec in sicco vanitatis hæreat.

Veni ergo, sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende; reple nos de plenitudine tua, accende de igne et calore tuo, qui omnia continēs, qui omnia foves; imple quos continēs, secunda quos foves, ut de repletionē satiemur, accendāmur, vivamus de fecunditate, nobilitemur, multiplicemur, perpetuemur, satiemur dulcedine, accendāmur charitate, vivamus claritate, nobilitemur adoptione, multiplicemur numero, perpetuemur ævo.

Plane nobilis ille Spiritus processione non natiuitate, quia nulla ei de Patre natiuitas sed processio, nulla de matre quæ non est vel natiuitas vel processio; sed sicut a Patre procedit, sic procedit et a Filio. Nil autem Patre nobilius et Filio, sicut Deo nil est sublimius; et, ut ab inferioribus ad sublimiora exemplum trahamus, quid nobilius in homine spiritu hominis, sic in Deo nihil nobilius Spiritu suo. Quid vero nobilitatem Spiritus appello, nisi identitatem cum Patre et Filio; aut quam nobilitatem petimus a Spiritu sancto, nisi ut unum simus cum Patre et Filio? præstet nobis unitatem cum Patre, et Filio, et Spiritu sancto.

Sed quomodo fiet istud, Spiritus sancte? ut abjectissimus vermiculus assumatur ad tam sublimem Trinitatis unitatem, et nullam ex hoc recipiat injuriam summa Trinitas, nullam multiplicationem summa unitas, nullam degenerationem summa majestas, nullam commutationem summa identitas, nullam mutabilitatem summa stabilitas et immutabilitas. Nec tamen hoc et sigillatim, ut non sit illo toto aliquid aliud totum majus, nec suum totum simul adeo mirandum, ut credere diffidas, quia tota Trinitas tale totum est simul in trinitate majus est suo toto sigillatim in personarum discretionē; quidquid autem ad illud totum accedit, ut incarnatio Verbi, non facit illud totum aliquid majus totum, quia nec facit aliud totum quam idem totum erat, antequam ad ipsum accederet id quod non erat cum toto illo, et ideo nec totum esse poterat, cum sine toto illo esse non posset. Cum ergo unum efficiamur in toto illo quod Trinitatem et unitatem nominamus, nobis quidem sit melius, ipsi vero non sit majus vel melius.

A Quæramus itaque quid nobis fiat cum accesserimus per Spiritum sanctum tanquam per vinculum et coagululum ad Patrem, et Filium, et eundem Spiritum sanctum; coagululum namque licet consubstantiale Patri et Filio, nos ad invicem compaginat et ad sanctam Trinitatem copulat. Usitato nomine hoc coagululum charitas appellatur; nec aliunde autem conficitur hoc coagululum, nisi de tenerrimis et tenacissimis medullis Patris et Filii, quibus ad sese diligendos æternali meatu confluunt.

Cum ergo infusum fuerit hoc coagululum charitatis in cordibus fidelium teneritudine sua, teneritudine emollit receptacula sua, tenacitate solidat, ut emollita et quasi liquefacta ad se invicem ipsa corda recurrant et commisceantur; similitudine certe liquoris similiter in diversis operante, et in se, a se prius separata, conglutinante et confortante, ut solidata teneant, nec dimittant, quod in teneritudine apprehendant. Ex diversis igitur cordibus facta in unum collectione morum, ille, qui habitare facit unius moris in domo, ad unitatem revocat dispersiones, ad pacem dissensiones, ad fidem hæreses, ad charitatem discordes; fit ergo nobis unitas de multitudine, fit concordia de diversitate, pax de rancore, castitas de corruptione, securitas de pavore, tranquillitas de perturbatione, charitas de emulatione, gratia de subsannatione.

Ecce quid faciat nobis coagululum spiritus, simul quidem nos invicem colligens, Deo vero coiciens [f. conjungens]. Cogita, si potes, quomodo Spiritus Dei spiritum hominis assumens introducat in palatio Trinitatis, et suspiret gemitibus inenarrabilibus post se illum trahere ad nota cubilia medullarum Patris et Filii, ut ibi audiat quæ non licet homini loqui, ut ibi videat, quæ oculus non vidit, audiat quod auris non audivit, intelligat quod in cor hominis non ascendit. Cogita quid tunc cogitet spiritus humanus, cum viderit cogitationes pacis et non afflictionis; cum viderit sine navigio phantasmatum et imaginationum corporalium, enavigare se flumina illa cælestium charismatum; cum viderit refluxiones dulcedinis a Patre in Filium, et a Filio in Patrem, renigio Spiritus sancti refundi; cogita quid jucunditatis hauriat spiritus humanus cum in extasi sua viderit fila prædestinationis ligata in corde Dei; tam subtilia, ut nemo apprehendat; tam fortia, ut nemo interrumpat; tam longa, ut fines sæculorum intra se includant; tam retentiva, ut nemo evadat; tam complexa, ut nemo solvat.

Cogita quantum admiretur Spiritus tuus, cum secundum nomen suum, cognitione finitima spiritualem viderit se factum, et in Spiritus sancti societatem receptum, a quo bono recipiat bonitatem, a quo sancto innocentiam; a quo justo justitiam; a quo vivo vitam; a quo casto castitatem; a quo sapiente sapientiam; a quo mansueto mansuetudinem; a quo pleno et plene pleno, plenitudinem plenitudinum, et plenitudinem recipiat gratiarum. Cogita quam valida concussione exhorrescat malum

sua spiritus tuus, cum viderit profundum sanctificationis in Spiritu Dei disputans et reputans, se si caruisset iniquitate, non caruisse tanta et tali societate. Cogita quam appetibili deferatur progressu, ut prælibata glutinosius hauriat gaudia, donec de ventre ejus fluant aquæ vivæ, et fiat in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.

Cogita et semper cogita, ne luctus occupet extrema gaudii; ne cum spiritu cæperis, carne consummeris; ne cum lucifero, de cœlo ad Tartara labaris; ne a sancto proposito ad sæcularia traharis; ne desertus a Spiritu sancto, maligno spiritui tradaris; ne, paradiso amisso, in inferno cum diabolo crucieris, sic cogitanti spiritui advenit ignis divinus non comburens, sed illuminans; nec consumens, sed lucens; advenit spontaneus, quia nullis meritis prævenitur aut cogitur venire, advenit et attractus, quia per præventam mentem a gratia operante, non recusat per cooperantem cumulare ampliori charismatum munere.

Advenit ut dominus, ut hospes; advenit ut colonus; advenit denique ut ignis divinus; dominus ad servum, hospes ad hospitium, colonus ad agrum, ignis ad silvam lignorum advenit. Non opprimit dominus servum, in spiritu servitutis omnia imponens; non molestat hospes hospitem suum aut hospitium, exigendo impossibilia, aut præsumendo sine mercede possibilia. Colonus non negligit agrum suum, spinas et tribulos extirpando, sed colit diligenter bona semina serendo; ignis silvam illam argenti et auri et lapidum pretiosorum non comburit, sed illuminat; non consumit, sed examinat, ut argentum sit septies purgatum, aurum sit obryzum, lapides sint igniti ad detegendum opprobrium Ægypti a labiis prophetis.

Cum ergo præveniens gratia sic quasi præcurreret se ipsam, tunc invenit corda discipulorum receptacula munda, et tribuit eis charismatum dona; talia enim invenit gratia subsequens, qualia præparat gratia præveniens; receptacula, inquit, munda, quantocumque aliarum apparatu virtutum venustentur templa illa, sive corda, ad quæ sanctus Spiritus advenit; parum tamen digna est habitatio, nisi totum pavementum et parietes superornaverit charitatis dealbatio. Appellant Spiritum sanctum jejunia, instigant orationes, vocant vigiliæ, movent silentia, eleemosynæ infrenant; adducit contemplatio seu meditatio, introducitur compunctio, excipit continentia, ministrat charitas, saporat pax.

Si talem familiam in corde invenerit gratia, quid faciat, nisi reddat gratiam pro gratia? Nam quid est aliud, invenit corda discipulorum receptacula munda, retribuit eis charismatum dona, nisi dedit gratiam pro gratia? O sancte Spiritus, cor mundum crea in nobis, ut munda receptacula præparemus tibi, ut evacuemus fel rancoris et venenum malitiæ a facie tua, quatenus beneplaceat tibi in animabus nostris, et, ut idonei simus et si non ad genera linguarum, ad plenitudinem tamen gratiarum; quod

A ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat per omnia, etc.

SERMO LIV.

DE PENTECOSTE II.

Loquebantur variis linguis apostoli magnalia Dei (Act. 11).

Tympana sive cymbala nullum sonum reddunt, nisi in medio pendens quoddam percussorium, quod vulgo appellatur batallum: hinc inde resonans aerem longe et prope musico sonitu repercusserit, sic certe apostoli sine voce ante adventum Spiritus sancti, fidem quidem Christi habebant, sed prædicare non audebant. Ex purissimo metallo adhuc cum eis in carne positus rotunda perfectione fundator [vel furor] ille cœlestium signorum corda illorum liquefecerat, et in aptissima signa jam præparaverat, quia omnia quæ audivit a Patre suo nota eis fecerat, et omnia ecclesiastica sacramenta eis tradiderat.

Jacebant tamen illa signa sive tympana absque batallo, quod vocem eorum in omnem terram diffudit postea, et in fines orbis terræ verba eorum: *Donec completerentur dies Pentecostes; et factus est repente de cælo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit domum totam ubi erant sedentes apostoli, et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cæperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (ibid., 4).* Misit ergo apostolis Verbum quod ascenderat ad Patrem batallum prædicationis in igneis linguis, quo fidei cymbalum tangerent, et ad aures mentium sonum sublimis Dei per doctrinam et exhortationem intonarent. Accepto autem hujusmodi plectro, loquebantur variis linguis apostoli magnalia Dei.

Quia Spiritus sanctus in igneis linguis, fratres charissimi, apparuit, linguas nostras castigemus ab otiosis, a superfluis, a nocivis, a mendaciis, a detractionibus, a murmurationibus, ab impuris et sordidis locutionibus; lingua enim, quæ hujusmodi fecibus et paludibus immersa fuerit, non loquetur magnalia Dei, non loquetur potentias Domini, non cantabit misericordias Domini, non laudem Domini, non legem, non sapientiam meditabitur. O lingua, si Spiritu sancto impleta fueris, organum Dei eris; si serpentino infecta veneno discordias inter fratres seminaveris, flagellum imo et flagellum diaboli eris. Lingua bona nuntius bonus est, qui nec assentit adulationi, nec offensionis accedit, nec a veritate recedit; lingua nequam, *lingua dolosa modicum quidem membrum est, ut ait Jacobus apostolus (cap. 111, 5), sed magna exaltat. Ecce, inquit idem apostolus (v. 5 et seq.), quantus ignis quam magnam silvam incendit, et lingua ignis est, quæ maculat totum corpus, et inflamat rotam nativitatis nostræ, inflammata a gehenna, inquietum malum, plena veneno mortifero.*

Talis fuit lingua serpentis antiqui, quæ in paradiso incendit totam silvam generis humani, radicem succendens suggestionem, et ramorum multitudinem

consumens vetiti pomi degustatione; unde originale peccatum meavit in omni filiorum Adæ posteritate. Procul dubio maculavit totum corpus Adæ et Evæ, pudendis eorum membris prima inobediendiæ rudimenta propinans statim ut pomum homo comedit; et sicut Deo inobediens fuerat homo, sic animo vel ipsi homini motus ille pudendorum nequaquam obtemperare ulterius acquiesceret. Inflammavit etiam rotam nativitatis nostræ inflammata a gehenna, quia cum originali peccato, unde fomes peccati et concupiscentia, sive lex membrorum est, nascimur; et sic rota semper circumvolvitur, sic a jugo peccati nunquam a die nativitatis excutimur, inquietum malum propter avaritiam, plena veneno mortifero propter nequitiam.

O homo, o Adam, o genus humanum, o anima, quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam? Sagittæ procul dubio potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis, imo linguæ igneæ, linguæ variæ, linguæ canum, linguæ angelorum. Sagittæ equidem acutæ contra dolum, carbones desolatorii, contra venenum, linguæ igneæ, contra peccatum, linguæ variæ, contra tædium, linguæ canum contra vulnus inflictum, linguæ angelorum contra linguam serpentis. Viam ad cor aperit sagitta, rubiginem consumit carbo desolatorius, congelatum et stultum instruit et accendit lingua ignea, tepidum et tædiosum, relevat lingua varia, saucium sanat lingua canum, terrenum, Cantica de canticis Sion edocet lingua angelorum.

Illi ergo, qui Spiritus primitias acceperunt, loquebantur variis linguis magnalia Dei: plene egrediebatur foras, ut de plenitudine, qua fuerant Spiritu sancto repleti, eructarent verbum bonum, et loquerentur in idipsum, spiritalibus spiritalia comparantes; lingua enim quasi ostiarius ad januam residet cordis interpres cogitationum et affectionum, intrinsecus quasi in claustro latentium, et nunquam ad publicum nisi reserante portam ostiario, progredientium. In ea autem est ut tam timeat ei cor persuadere ad loquendum frigidam malitiam, quam non potest diu residere infra clausuram linguæ igneæ tepida mentis affectio; quod namque intra est calefacit, quod extra exurit.

Nescit lingua ignea cor frigidum; flammeus gladius atque versatilis est; ex eo quod flammeus charitatem nutriens, ex eo quod versatilis mobilitati cordis obsistens, flammeus propter charitatem, versatilis propter varietatem. Charitas autem est motus animi ad diligendum Deum propter se ipsum, et amicum propter Deum, ut enim natura ignis alta petit, et juxta posita calefacit; sic charitas, quæ in nobis est, et Deum a quo est diligendo repetit, et proximum qui juxta se est, amplectendo colligit; nec diversa est charitas, sed diversus effectus charitatis, qua Deum vel proximum diligimus, sicut non est diversus spiritus, qui in lingua et igne apparuit, sed aliud in lingua, aliud in igne intelligimus; in lingua sobrietatem habemus ad proximum,

in igne excessum mentis ad Deum, ut sive sobrius simus nobis, sive mente excedamus Deo.

In lingua Christum crucifixum, in igne sapientiam inter sapientes prædicemus; in lingua activi, in igne contemplativi simus; in lingua primas tabulas legis cum Moyses, in igne secundas Evangelii accipiamus; in lingua mores nostros componamus, in igne profunda fidei nostræ mysteria ritemur; in lingua confessionem, in igne potentiam accipiamus. Variis autem linguis loquebantur apostoli magnalia Dei, se accusantes et Deum glorificantes; sapientiam in creatione rerum narrantes, bonitatem in reparatione generis humani commendantes; gaudentes cum gaudentibus flentes cum flentibus; quocumque ibat Spiritus, euntes et in similitudinem fulguris revertentes; faciem hominis prædicando, incarnationem præferentes; faciem vituli prædicando passionem et mortem; faciem leonis prædicando resurrectionem, faciem aquilæ extentæ desuper, prædicando ascensionem.

Ecce quomodo variis linguis loquuntur apostoli magnalia Dei; quare variis linguis, cum unus atque idem Spiritus sit, qui loquitur in eis? Profecto quia divisiones gratiarum sunt, certe quia spiritus intelligentiæ est sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, qui nihil vetat bene facere, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia perspicuus, et qui capiat omnes spiritus intelligibiles, mundus, subtilis. Quid ergo mirum, si varias facit linguas, qui tam varias habet gratias? In cithara, sive psalterio unius ejusdem digiti pulsatio alium in hac chorda reddit sonum, alium in alia, atque tot modis variatur modulatio, quot modis in instrumento digitus intensus, vel remissius tetigerit plectrum in quo pendet omnium chordarum congregatio.

Principaliter tamen duo consideranda sunt in variis linguis, ut varietas ista vel ad pulsantem spiritum pertineat, qui superius tam varie describitur, vel ad diversam auditorum qualitatem, quæ non nisi per spiritum a doctore percipitur; qualiter namque sint admonendi viri, qualiter femine, qualiter sæculares, qualiter regulares, qualiter incipientes, qualiter proficientes, qualiter perfecti, qualiter verecundi, qualiter contumaces, qualiter singuli juxta ætatem, complexionem, ordinem, et omnimodam distinctionem omnium circumstantiarum, doctor nullus sciret nisi ille, qui habet omnem scientiam, doceret; varietatem ergo linguarum ministrat Spiritus, qui varia quidem descriptione appellatur, sed nulla definitur.

Dicitur Spiritus intelligentiæ, Filii æqualitate; dicitur sanctus et nomine et re; dicitur unicus processionis singularitate; dicitur multiplex, gratiarum multiplici divisione; dicitur subtilis nature et rationis incomprehensibilitate; dicitur disertus promptissima disserendi facultate; dicitur mobilis immensitate; dicitur incoquinatus puritate; dicitur

tur certus incommutabili veritate; dicitur suavis patientiæ longanimitate; dicitur amans bonum, naturæ proprietate; dicitur acutus, ingenij vivacitate; dicitur qui nihil vetat bene facere mandati præceptione, aut prohibitione; dicitur humanus compassione; dicitur benignus munerum largitione; dicitur stabilis æternitate; dicitur certus promissione; dicitur securus defensione; dicitur omnem habens virtutem, potestate; dicitur omnia prospiciens illustratione; dicitur qui capiat omnes intelligibiles spiritus claritate; dicitur mundus honestate; dicitur subtilis præsentia, seu prædestinatione.

Non tamen variatur unus atque idem Spiritus, et aliquando sit sanctus et non unicus, aliquando unicus et non multiplex, aliquando multiplex et non subtilis, aliquando subtilis et non disertus, aliquando disertus et non mobilis, aliquando mobilis et non incoquinatus, aliquando incoquinatus et non certus, aliquando certus et non suavis, et aliquando bonum amans, et acutus, etc. Sed simul et semel hæc omnia natura spiritus completitur. Undecunque enim et quandocunque et de quacunq̄ necessitate aut indigentia gratiam Spiritus sancti postulaveris, de plena arca accipies unde omnia propulsentur incommoda tua; nec tamen erinaniatur aræ redundantia. In hac arca vestes varias et multicolores repositas conservet gratia, ut sicut variis linguis eruditur nostra insipientia, sic indumentorum varietate nostra vestiatur nuditas, decoretur deformitas, et circumornetur rusticitas. O fons olei, Spiritus sancte, de rivulis tuis funde et infunde cordibus nostris peccatorum remissionem, gratiarum plenitudinem, benedictionum cœlestium ubertatem.

Proportionali autem descriptione, ut possumus nostrum depingamus spiritum, ut singulis nostris indigentis singulæ veniant intitutiones Spiritus Dei, et contrariis contraria rependat, non ad malum (sed ad bonum; Spiritus ille bonus qui non reddit nobis in præsentia secundum merita nostra, sed secundum gratuitam bonitatem suam. Meus ergo spiritus, o Domine, spiritus est insipientiæ, cum tuus sit spiritus intelligentiæ; meus peccator cum tuus sit sanctus; meus utinam adoptivus, cum tuus sit unicus; meus utinam vel unam habeat benedictionem, cum tuus multiplex sit in benedictionibus; meus rudis, cum tuus sit subtilis; meus mutus, cum tuus sit disertus; meus tardus, cum tuus sit mobilis; meus contaminatus, cum tuus sit incoquinatus; meus varius, cum tuus sit certus; meus impatiens, cum tuus sit suavis; meus diligens iniquitatem, cum tuus sit amans bonum; meus obtusus, cum tuus sit acutus; meus vetat benefacere per negligentiam, cum tuus nihil vetat benefacere; meus inhumanus, cum tuus sit humanus; meus crudelis, cum tuus sit benignus; meus instabilis, cum tuus sit stabilis; meus pavidus, cum tuus sit securus; meus nullam habens virtutem, cum tuus

A omnem habeat virtutem; meus nullam habens prudentiam, cum tuus omnia prospiciens; meus nec se ipsum capit, cum tuus omnes capiat intelligibiles spiritus; meus immundus, cum tuus sit mundus; meus hebes, cum tuus sit subtilis.

Versa ergo, benigne Spiritus, et effunde ex hoc tuo spiritu in hoc nostro spiritu, ut tua sapientia vincat insipientiam nostram; tua sanctificatio, impietatem nostram; tua unica processio, descensionem nostram; tua multiplex gratia, multiplicem offensionem nostram; tua subtilitas, crassitudinem nostram; tua disertudo, impeditam linguam nostram; tua mobilitas, pigritiam nostram; tua incoquinatio, corruptionem nostram; tua certitudo, dubietatem nostram; tua suavitas, asperitatem nostram; tua dilectio boni, malignitatem nostram; tuum acumen, inertiam nostram; tua humanitas, duritiam nostram; tua benignitas, avaritiam nostram; tua stabilitas, inconstantiam nostram; tua securitas, trepidationem nostram; tua certitudo, ambiguitatem nostram; tua virtus, infirmitatem nostram; tua providentia, cæcitatem nostram; tua divinitas, fragilitatem nostram; tua munditia, immunditiam nostram; tua subtilitas, hebetudinem nostram. Ista magnalia tua loquemur variis linguis, imo variatis, Domine, si de spiritu tuo dederis nobis, sicut apostoli repleti Spiritu sancto loquebantur variis linguis magnalia Dei, quod nobis præstare digneris, qui vivis et regnas, Deus, per omnia sæcula, etc.

SERMO LV.

DE PENTECOSTE III.

Cor mundum crea in me, Deus, etc. (Psal. L, 12).

In acervo divinorum beneficiorum meridianur hodie apostoli, dum musto novæ gratiæ debriati, liquefacti sunt in amore divinum, et hinc inde vallati liliis gratiarum, ab humano timore in securitatem æternam transierunt, dicentes: *Melius est obedire Deo quam hominibus (Act. v, 29)*. Hactenus neque totum quod habebat Deus homini donaverat, neque totum quod poterat pro homine fecerat. Misso autem Spiritu sancto de cœlo, omnia quæ audivit a Patre dixit, omnia quæ accepit dedit, omnia quæ potuit et oportuit, hominibus fecit.

O paupertas humana. habesne repositorium seu gazophylacium, ubi tales et tantas conservare possis divitias? singulari prærogativa gaudet quidem in munere, sed nec minore exigunt solemnitatem in sui acceptione seu depositione. Væ namque homini illi qui sudario Dominicam gratiam ligavit, et in terra illam abscondit! Nec ille prodigus pœnam evasit, qui vivendo luxuriose, portionem sibi a Patre datam divinæ gratiæ cum meretricibus, quæ sunt carnales concupiscentiæ, consumpsit. Universi itaque anguli domus lustrandi, domus etiam ipsa tota everrenda, ut inveniamus locum Domino, tabernaculum Deo Jacob; ne utilitate aut fœditate loci offensa, evelet a nobis gratia, quæ non habitat in corpore subdito peccatis.

Prius igitur quam nobis porrigas hoc grande donum, hoc datum optimum et donum perfectum, præpara, Deus, tibi et gratiæ tuæ in nobis locum congruum; quia, sicut a te solo divite exspectamus donum quod est supra omne donum, sic a te solo architecto sapiente petimus creari locum, id est cor mundum. Nihil enim in homine potius est corde, nihil Deo acceptabilius mundo corde: sustinete interim, fratres charissimi, et ingredimini singuli ad corda vestra; aperite fenestras, luminaria accendite, diligenter quæcunque ibi sunt vel fiunt exquirite; quidquid grande vel modicum ibi susurrat apprehendite, ac rationis arbitrio sistite; et tunc demum utrum deceat Spiritus sancti gratiam ad ea non lota, non mundata intrare recte iudicate.

Ut autem salvo signaculo cordium vestrorum, de illis taceam, de meo si iudicare voluero, et iudicare quanta sit in eo viscositas præteritorum malorum, quanta putredo malarum affectionum, quanta spurcitia carnalium passionum et quanta occupatio scabiei pravorum desideriorum, credo angelicam puritatem sustinere non posse, quanto minus divinam? Quia ergo totum cor meum putidum est et putridum, o Deus cordis mei, crea novum secundum cor tuum. In hoc vase audeo Spiritum sanctum reponere, sicut Moyses man reposuit coram Domino, quantum poterat capere gomor, qui est trium modiorum, in vase aureo, ad conservandum in generationes futuras.

Hic locus est mundissimus extra castra quinque sensuum, ubi sacerdos, id est Christus, prioribus vestimentis mutatis, id est assumpta mortalitate in cruce deposita, tunica immortalitatis ac lineis impassibilitatis indutus, cineres reponit, id est memoriam Dominicæ passionis et consummationem totius sanctitatis per cooperationem Spiritus sancti; sicut non decuit Christum corpus coinquinatum, sic nec Spiritum sanctum cor immundum: Virgo proinde immaculata, inviolata, soli Deo apta, carne incorrupta, fide integra, pulchra ut luna, electa ut sol, officina facta est divinæ incorporationis, et quale cor requirendum ut in eo requiescat cum Patre et Filio Spiritus sanctificationis?

Exeat ergo, imo ejiciatur a corde tanquam prædo et malæ fidei possessor spiritus immundus cum omni spurcissima vitiorum sobole; intret aut potius possideat cor emundatum ab omni inquinamento carnis et spiritus, gratia Spiritus sancti cum nobilissima munerum suorum collectione et collatione, duplici beneficio operans et cooperans gratia; lætificat et beatificat cor quod sua perfusione illustraverit; liberat enim a malo et adjuvat in bono; oppressum liberat, liberatum ingenuitate et libertate donat; vitia excludit, virtutes inserit, unde in Canticis canticorum: Surge, aquilo, et veni, auster perfla hortum meum, et fluant aromata illius (Cant. iv, 16). Ab aquilone pandetur omne malum, quia ventus contrarius pullulantia bonæ voluntatis se-

mina exstinguit, et ne per pœnitentiam renouentur, flatu venenoso præcidit.

Sed auster adveniens ejicit dæmonium ne possessa retineat, et ne falcem suam in alienam messem extendat; perflat hortum succensa charitate, ebullire faciens de crassitudine terræ suavissimi odoris species aromaticas, humilitatem, castitatem, mansuetudinem, innocentiam, pacem, concordiam, obedientiam, patientiam, paupertatem spiritus, sapientiam, intellectum, consilium, fortitudinem, scientiam, pietatem, timorem Domini, justitiam, sobrietatem, prudentiam, et omne virgultum agri illius, quem Pater cœlestis plantavit, Filius colit, Spiritus germinare facit.

In corde bono, mundo et novo areolas istas a pigmentariis consitas, id est a prædicatoribus instanti prædicatione locatas, hodie visitat auster perficiens et corroborans grossos quos protulit ficus, id est initia boni operis quæ inspiraverit Spiritus sanctus, sive percoquens uvæ apostolicæ devotioris nocturno rore Dominicæ passionis, et matutino calore resurrectionis decoctas, unde Psalmista: Visitasti terram, et inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam (Psal. Lxiv, 10). Visitasti utique terram, id est primitivam in apostolis Ecclesiam vocando, eligendo, assumendo, docendo et cobabitando usque ad passionem; inebriasti eam vino lætitiæ per resurrectionis manifestationem et ascensionis glorificationem; multiplicasti locupletare eam per Spiritus sancti affluentissimam missionem.

Sed, quia nunquam cor immundum possidere potest Spiritum sanctum, primo qui accipere desiderat, illum prius expostulat creari sibi cor mundum, dicens: Cor mundum crea in me, Deus (Psal. l, 11). Neque in monte hoc, neque in Jerosolymis est locus ubi adorandus est Deus, sed in spiritu et veritate, id est mundo corde oportet eum adorare. Quid enim cœlo purius? cor mundum; quid sole clarius? cor mundum; quid firmamento pulchrius? cor mundum; quid terra solidius? cor mundum; quid abisso profundius? cor mundum; quid in humanis creaturis excellentius? cor mundum; quid angelo similis? cor mundum; quid Deo vicinius? cor mundum; quid in omni munere gratiarum appetibilis? cor mundum. Cor mundum ergo crea in me, Deus. Quis enim hoc potest nisi Deus? si sibi relinquatur cor mundum, nisi Deo fuerit plenum.

Tria igitur concurrunt ut sit cor mundum; voluntas bona, cogitatio sancta, et intentio recta. Si non polluerit stratum cordis immunda cogitatio, si non depravaverit directionem cordis distorta et tenebrosa intentio, si fundamentum fidei, spei et charitatis non concusserit malæ voluntatis aversio seu eversio, cor mundum habes, Spiritus sancti hospitium idoneum habes. Si autem cor habes mundum, nihil habes immundum; oculus mundus, munda manus, labia munda, interiora et exteriora sine dubio sunt munda; quia, sicut per unum hominem

peccatum introivit in mundum, sic per immundum cor distillat malitia velut ex stillicidio, ad singulos animæ affectus et ad omnes corporis sensus, ut nec sit in toto homine munditia, a planta pedis usque ad verticem. Qui autem venit totum hominem salvare Jesus Christus, misit Spiritum sanctum suum in corda nostra clamantem: *Abba, Pater* (*Gal. iv, 6*), ut, corde sanato, totus homo sanetur; ut, corde mundato, totus homo mundetur; ut, corde innovato, totus homo innovetur, per eundem Dominum nostrum Jesum Christum, et per Spiritum sanctum ex Deo Patre, cui honor et gloria. Amen.

SERMO LVI.

DE PENTECOSTE IV.

Duodecim panes propositionis accenso cibano, calore proprio et paterno hodie Jesus Christus secundum promissum suum, decoxit; et bene crustatos extraxit, atque super mensam suam in introitu tabernaculi cum incenso collocavit. Nihil exustum, nihil crudum, nihil incoctum, aut semicoctum in eis remansit; virtus est aucta, non natura extincta: humanus timor qui homines crudos facit, sublatus est. Patientia operatur probationem, et decoquit omnem infirmitatem visceribus apostolicis; medullitus infusa, perfecta charitas prorsus radicata.

Quid enim non faceret in hac sua fornace Spiritus sanctus super apostolos, quod fecit tribus pueris quartus ille, qui apparuit in fornace Babylonis similis Filio hominis? ut ait Scriptura: *Illos omnino non tetigit ignis neque contristavit, nec quidquam molestiæ intulit* (*Dan. iii, 50*). Quid tu, sancte Spiritus, cur venisti? ad quid super apostolos in igneis linguis descendisti? nunquid torquere illos, nunquid comburere illos? quinimo coquere, et facere escas, quibus libenter vescitur Isaac semex et plenus dierum; quinimo consolidare ad cœlestem liquorem excipiendum et conservandum, ut sint deinceps sicut uter in pruina, non timentes quid faciat homo; verbum vitæ continentem, et non timentes ullam perturbationem.

Si enim illi tres pueri tantæ fuerunt constantiæ, ut dicerent regi persuadenti adorare statuam auream suam: *Non oportet, inquit, nos respondere de hac re. Ecce enim Deus noster quem colimus potest eripere nos de camino ignis ardentis, et de manibus tuis, rex, liberare nos. Quod si noluerit, notum tibi sit, rex, quod deos tuos non colimus, et statuam auream quam existis, non adoramus* (*ibid. 16-18*). O fides, o gratia, o virtus, o spiritus fortitudinis! numero pauci, quia tres; ætate infirmi, quia pueri; conditione miseri, quia captivi; loco et tempore obsessi, quia rex convocaverat omnem provinciam ad idololatricam; tormentum imminens, quia ferax succensa erat septuplum quam consueverat; et hædes quid? fecit quod facere consuevit. Vicit mundum, vicit ætatem, vicit conditionem, vicit instantem temporis et loci necessitatem, vicit regem, vicit fornacem, vicit omnem timorem

A Nabuchodonosor, quid supponis et superaddis ignibus tuis? Naphtam certe, et apicem, et stupam, et malleolos. Naphta, quæ est purgamentum lini vel ignis nutrimentum apud Persas, est vanitas hujus sæculi; stupa, concupiscentia carnis; pix, avaritiæ et luxuriæ inquinamenta; malleoli, immisiones per angelos malos. Fortiter ardet fornax, ubi folliculis tentationum suarum sufflant maligni spiritus, moventes incentiva carnis, gulæ voracitatem, avaritiæ rapacitatem, luxuriæ intemperiam, sæculi vanitatem; sed: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, ait Psalmista, non timebo mala, quoniam tu mecum es* (*Psal. xxii, 4*); qui dixisti apostolis tuis: *Nolite timere, quia ego vici mundum* (*Joan. xvi, 33*).

B Aliam fornacem succendit filius fabri, qui sedet conflans et emundans argentum, et purgat filios Levi; de sede majestatis suæ hodie Jesus misit ignem ubi erant apostoli quasi in fornace dispositi, ad docendam omnem veritatem; ad tollendam carnis imbecillitatem; ad loquendam omnium linguarum varietatem; ad faciendam miraculorum virtutem. In hac fornace probat Dominus electos suos sicut Gedeon populum, qui secum ibat ad bellum, ad lambendas aquas; sicut Moyses populum suum ad aquas Contradictionis.

Format arma sibi, qui verbum est (non dissonas linguas) et officio adjunctæ prædicationis congrua; non enim lanceis, sed linguis, convertitur mundus, ut qui serpentis lingua perierat, linguis a Spiritu sancto acceptis repararetur et redimeretur. Attende formam linguæ, lata est, plana, rotunda, longa et acuta. Lata, quia Deus charitas est; plana, quia misericors et mansuetus; rotunda, quia æternus; longa, quia longanimis; acuta, quia vivus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio anticipi, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus.

In libro Sapientiæ, omnium artifex Sapientia, quæ promisit et misit apostolis Spiritum sanctum, ita describitur: *Est, inquit* (*Sap. vii, 22*), *in illa spiritus intelligentiæ, spiritus unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, qui nihil vetat bene facere, humanus, benignus, stabilis, certus, securus*. Lingua cui confert beneficia Spiritus sanctus revera de cœlo est; procul dubio Verbi Dei ministra est; spiritui cognata, et germana: habet spiritum intelligentiæ, ut intelligat parabolas, et ænigmata, et profunda Scripturarum mysteria; sanctum, ut non proferat turpia, inhonesta et venenosa; unicum, ne scindat tunicam catholicæ et universalis Ecclesiæ; multiplicem, ut multos ramos proferat ex una radice charitatis; subtilem, ut capiat mysterium regni Dei; disertum, ne involvatur mala conscientia; mobilem, ut sequatur rotas volubiles utriusque Testamenti; incoquinatum, ut loquatur de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta; certum, ne circumferatur omni vento doctrinæ; suavem, ne

respuat, aut fugiat humanam fragilitatem; amantem bonum, ut dicat quam dulcia faucibus meis eloquia tua; acutum, ut cum aquila quærat super astra Dei Verbum in principio apud Deum, qui nihil vetat benefacere, semper ad meliora provocans; humanum, propter infirmitatem; benignum, propter affluentiam pietatis; stabilem, propter desiderium æternitatis; securum, propter testimonium conscientiæ et bonæ operationis.

Quidquid ad salutem propriam ignis Dei decoquit intrinsecus, totum lingua ignea retrahit tanquam pala ad proximi ædificationem extrinsecus. Est namque lingua mediatrix inter inhabitantem spiritum in mente et proximum excubantem ad fores sapientiæ: Spiritus ingreditur sine voce et jubet linguam audita proferre cum voce. Suaviter præcipiuntur quæ sine strepitu ingeruntur; amanter recipiuntur quæ humiliter per linguam suggeruntur. Quando pascit animam medullis suis Christus pastor est; quando fraternam mandat suscipere curam pistor est, idem itaque et pastor et pistor est. Pastor in quieto et secreto contemplationis refectorio, pistor in laborioso et tumultuoso procurandæ fraternitatis et prædicandæ veritatis officio; pastor in mane, ministrando quæque virentia in campo amœnissimæ lectionis; in meridie aperiendo cellam vinariam summæ delectationis.

Ecce pistor, ecce pistrinum, ecce panis, ecce ignis, ecce cocus, ecce furnus. Pastor farinam moluit in cruce tanquam in molendino; rota Pilati quæ est sententia damnationis, volvete in aquis Judaicæ accusationis. Tunc discipuli, non ferentes tumultum et clamorem molendini, et vocem aquarum multarum, relicto eo, omnes fugerunt, et tanquam ventilabro excussi pene ad desperationis minutissimum pulverem devenerunt. Sed pistor bonæ de farina sua panem in resurrectione, jam ita decoctum quod ultra non moritur, nec mors ei ultra dominabitur, representavit apostolis, per quadraginta dies eis apparens, et loquens de regno Dei, in fortitudine cibi illius usque ad diem ascensionis refocillavit.

Certe toto hoc tempore quasi fermentavit fermento fidei corda discipulorum, et die ascensionis, elevatis manibus, benedicens eis, et jubens sedere in civitate quoadusque induerentur virtute ex alto, pastam suam operuit, ut in adventu Spiritus sancti die Pentecostes, misso igne de cælo ubi erant congregati decoquerentur. Et, sicut boni angeli post lapsum luciferi, gratia Dei stabiliti sunt et confirmati ne ulterius ruere possent, sic isti fornace ista coagulo charitatis Christo unti sunt, ne deinceps a charitate ejus exciderent. Scriptum est, quia *charitas nunquam excidit* (I Cor. xiii, 8), et ignis perpetuus est in altari.

Crustas superius et inferius et in circuitu, micas vero interius ex igne mutuaverunt. Crusta inferior, confidentia, nemortem timerent. Crusta superior, dilectio Dei ut Deum ex toto corde, tota anima, tota

A virtute diligenter. Crusta in circuitu, castigatio carnis ut carnis concupiscentiæ resisterent et fortes in bello existerent. Mica in medio charitas quam constravit Salomon in ferculo suo sicut dicitur: *Media charitate constravit propter filias Jerusalem* (Cant. iii, 10). Item pistor iste panes laicos et sacerdotales facit, panem namque laicum ad altare defero, sed sacerdotalem refero.

Universorum conditor inter cætera panem in agro creavit, sed præter et super omnia in altari hunc eundem panem in corpus suum virtute ineffabili convertit. Elegit autem sibi quasi granum tritici Deus corpus de Spiritu sancto in utero virginali conceptum, in quo omnia quæ superius dicta sunt complevit. Elegit et prælegit virginem, de qua sumeret carnem; ventilavit assumendo naturam nostram, ut de carne ex massa peccatrice illam sine peccato acciperet, creando illam, sanctificans et sanctificando creans.

In cruce illa [*sup. grana*] moluit in resurrectione cribravit, unde, etsi noveramus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus; farinam cum aqua miscuit, cum in corpore sine peccato a Joanne baptismum suscepit; panes formavit cum apostolos elegit; furnum et ignem in furno habuit, quia plenitudo divinitatis habitavit in eo corporaliter; mundavit aream, id est Ecclesiam ut non haberet maculam aut rugam et excuteret pulverem de pedibus suis; panes ordinavit, sive discipulos, sive actus proprios; tempus passionis exspectavit, sicut ait: *Tempus meum nondum advenit* (Joan. vii, 6); extraxit panem, cum emisit spiritum, vel cum surrexit de sepulcro; in arca reposuit, cum animam resumpsit, ad mensam detulit, cum naturam assumptam ad cælos levavit. (*Desunt aliqua.*)

Officium pistoris est bona grana eligere, ventilare, molere, cribrare, farinam cum aqua miscere et manibus ac brachiis, aut etiam mola fortiter premere, fermentare, furnum habere, ignem apponere, aream mundare, panes ordinare, et donec cocti fuerint custodire, vel exspectare; demum extrahere, in arca reponere, ad mensam deferre. Grana optima elegit Dominus, sicut ait: *Ego elegi vos de mundo* (Joan. xv, 19); et: *Nonne ego vos duodecim elegi* (Joan. vi, 7). Ventilavit, ubi ait: *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus* (Luc. xiv, 33); et apostolus Petrus: *Ecce, nos reliquimus omnia* (Matth. xix, 27). Moluit cum ait: *Ecce ego misero sicut agnos inter lupos* (Matth. x, 16); et: *Sicut misit me Pater et ego mitto vos* (Joan. xx, 21), utique ad passionem.

Cribravit quando Judam proditorem tanquam furem ab apostolis reprobando separavit; farinam cum aqua miscuit, quando baptizavit et baptizare docuit; mola pressit, cum ait: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum* (Joan. xvi, 33). Fermentavit, cum ait: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei* (Luc. viii, 10), vel cum insufflavit, dicens: *Accipite Spiritum sanctum*

(Joan. xx, 23); panes formavit, cum ait: *Vos estis A* *luc mundi (Matth. v, 14), vos estis sal terræ (ibid., 13); furnum fecit cum Evangelium prædicavit, in quo revera decoquitur omnis Christiana religio.*

Ignem apposuit, cum Spiritum sanctum in apostolis in linguis igneis misit; aream mundavit, cum ait: *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calcamenta et neminem per viam salutaveritis (Luc. x, 4); et: Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis (Joan. xv, 3). Panes disposuit, cum alios apostolos, alios evangelistas, alios doctores, alios prælatos, alios constituit subjectos donec coquerentur. Custodivit, cum dixit: Pater sancte, servavi eos quos dedisti mihi, et expectavit, cum ait: Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me? (Joan. xiv, 9.) Extraxit, cum ait: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ (Marc. xvi, 15); in arca repositit, cum ait: Nolite gaudere quia spiritus vobis subjiciuntur, sed in hoc gaudete quia nomina vestra scripta sunt in caelis (Luc. x, 20). Ad mensam detulit, cum ait Petro: Pasce agnos meos (Joan. xxi, 16); vel cum ait: Volo, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus (ibid., 12).**

Prædestinatio notatur in electione, quos enim prædestinavit, hos et vocavit; censura iudicii in ventilatione, persecutio, in molarum confectione; reprobatio mali et electio boni in cribratione, puritatis et devotionis adeptio in farinae et aquæ commistione, virtus patientiæ in adversitatum oppressione, unitatis coagulum in fermentatione, officiorum, dignitatum et meritorum distinctio, in panum dispositione, claustralis sive eremitica religio in furno, in igne dilectio, in mundatione areæ vera confessio, in formatione panum, regularis professio; tempus decoctionis, augmentum religionis; extractio, corporis et animæ dissolutio; in arca repositio, diei iudicii expectatio; ad mensam relatio, corporum resurrectio et pro meritis æterna retributio.

SERMO LVII.

IN NATIVITATE S. JOANNIS BAPTISTÆ I.

Summa beati Joannis Baptistæ præconia testantur tam operum mirabilium attestatio, quam divi- *D* *norum eloquiorum probata relatio; ait enim Dominus in Evangelio: Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista (Matth. ii, 2). Hic ergo tam magnus unde sic magnus sit quærendum est, et in magnis quidem suis mirandus, in nostris vero tam magnis quam minimis pius advocandus patronus: etenim de magnis ad præmagnum in die magno acturi, magnum, si sapimus, causæ patrocinium sumus quæsituri. Rerum perinde, rationum, cogitationum atque operum quem subituri sumus iudicem tam nos ignoramus, quam valde timere debemus; utique magnum in sapientia, ne decipiatur; magnum in potentia ne ei resistatur; magnum in justitia, ne munerum promissione infa-*

PATROL. CCII.

tuatur; magnum in imperio, ne in regno alterius, fugiendo evitetur.

Causa nostra magna, quia de salute vel condemnatione agitur; dies magnus, quia parvus et magnus ibi sunt, quia terrigenæ et cœlicolæ simul in unum conveniunt. Ergo tam solemniter conducendus patronus, qui nec frequentiam erubescat, nec iudicem infestum habeat, nec allegationibus succumbat, nec in salarii petitione sumptuosus nimium existat. Joannes Baptista nec avarus est in pretio, nec ignarus patrocinio, nec iudici ignotus, nec pro multitudine verecundus; hunc ergo statuamus in consistorio pro nobis, totam resignantes ei causam et exponentes tam culpam quam innocentiam. Videamus itaque illum armatum labio aureo, honoratum corona aurea, supervesitum quoque corona aureola.

Ait Dominus Moysi de mensa: *Facies illi labium aureum per circuitum, ipsi labio coronam interrasilem altam digiti quatuor, et super illam alteram coronam aureolam (Exod. xv, 24); non æneum, non stanneum labium, non ligneum, non lapideum, quia non durum, non ferreum, non denique argenteum, sed aureum sit in mensa Domini; non æneum, quia non clamosum; non stanneum, quia non fictum; non ligneum, quia non mutum; non lapideum, quia non durum; non ferreum, quia non sine fœdere et impacatum; non argenteum tantum, quia non solum bene sonorum; sed aureum, quia summe pretiosum et splendidum habemus labium in Joanne Baptista.*

Per circuitum ambit hoc labium mensam Domini, quia nullam mendam, nullam incisionem seu interruptionem facit in proposito religionis, sed semper sine querela, sine offensa in lege Domini conversatus, circuitum perfectionis non evertit; per circuitum hoc labium revolvitur, quia in prædicatione veritatis tempus vitæ ejus impletur. Dicitur quod ad se venientes docuerit agere poenitentiam; dicitur quod acriter redarguerit reprobum eorum vitam, dicens: *Generatio viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? (Matth. iii, 7.)* Dicitur quod arguerit Herodem propter Herodiadem quam tulerat fratri suo Philippo uxorem; undique ergo, et ubique per circuitum vadit hoc labium, quod neque sublimitate terretur, neque adulatione mulcetur, neque necessitatis inopia tardatur loqui quod veritatis, quod religionis, quod pietatis, quod fidei est.

Labium est ergo aureum per circuitum, dicens: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum (Matth. iii, 2). Labium aureum, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. i, 29); sed quæ merces ipsi labio? corona interrasilis. Animadvertite coronam aliam rasilem, aliam non rasilem, aliam interrasilem. In Veteri Testamento corona est non rasilis, in Novo rasilis, in confinio Veteris et Novi interrasilis: non rasilla corona in Veteri Testamento primo dicitur, quia*

neminem ad perfectum adduxit lex; non ergo radebat pilos, sed multiplicabat quæ dicebat: Bona terræ comedetis, dabo pluviam temporaneam et ærotinam, si mandata mea feceritis; lex non radebat, quia acies ferri ejus obtusa erat timore, non acuta amore; timor namque servilis retundit non acuit, quia necessitate reprimit opera carnis, non abscedit gratia concupiscibiles motus affectionis; tondebat non radebat, quia timore urgebat non amore accendebat.

Antiqui ergo coronam sed non rasilem habebant, quia adventum Christi expectabant, sed regni januas non penetrabant: ex quo autem sanguine Christi, contra velum templi septies asperso, propalata est via sanctorum, ut tam liberum sit animas sanctorum ad thronum gratiæ deposita corporis sarcina redire, quam facile est, laborantem fructum mercedis colligere, extunc quasi raso capite remota difficultate omni, coronam recipiunt auream. Rasorium itaque Evangelii, quod omnes pilos capitis excidit veritatis tempore, non sanctitatis imperfectione (*vende omnia quæ habes et da pauperibus*) (*Luc. xviii, 22*), rasilem coronam imo imponit, tam sine impedimento restituens præmium, quam sine reitaculo expedierat cursum. Joannes denique accubans natus inter terminos vetustatis et novitatis, legis et Evangelii, figuræ et veritatis, umbræ et lucis, timoris et amoris, tenet dextera ratorium ut radat Christianum, tenet sinistra forcipes ut tondeat Judæum, de imperfectione legis; dimittit plebi pilos paucos ad usum, de perfectione Evangelii, sibi amputat victum et vestitum, etiam non superfluum. Coronam ergo habet interrasilem, ut pro prædicatione interrasilem, pro sanctitate conversationis rasilem, id est plenam et perfectam beatitudinem habeat. Vel corona interrasilis quæ ipsi labio apponitur, amputationem capitis designat pro testimonio veritatis.

Sequitur: Faciesque illi labium aureum per circuitum, et ipsi labio coronam interrasilem altam digitis quatuor, et super illam alteram coronam aureolam; non labia sed labium, et labium aureum fit in mensa Scripturæ divinæ, quia non recipit hæreses et schismata, quæ garrunt Patre minorem Filium, Patre et Filio minorem Spiritum sanctum, asserit autem unitatem Scriptura divina Trinitatis, Trinitatem unitatis dicens: *Audi, Israel, Dominus Deus tuus Deus unus est* (*Deut. vi, 4*). Item: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma* (*Ephes. iv, 5*); aureo itaque labio plenitudinem ferculorum et summam dapum concordie prædicatione mensa eructans, non inflatione buccæ et labiorum distensione utitur loquens grandia et magnificans labia sua; quanto enim sensu altiora sunt divina eloquia, tanto voce modestiora, et prolatione suppressa. Agni enim sunt voces, qui non clamavit, neque audita est vox ejus in plateis; quidquid ergo eloquium sonat divinum, et unum est, fidei unitate; et aureum est, sensus profunditate: unum, ne dilanietur errore

A schismatico; aureum, ne vilescat sermone nudo et rustico; per circuitum, ne agere credatur de transitorio bono; æternum intellige per circuitum, summum bonum per aureum, vitale et jucundum per labium.

Intellige per labium vitale quod promittitur; et jucundum per aureum; summum, immortale per circuitum; adde ipsi labio coronam interrasilem, ut corona exhibeat quod Scriptura promittebat, et mordeat professione labium, bravi coronam tam fideliter solvens debitum, quam veraciter continuans promissum; unde Psalmista: *Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam* (*Psal. cxviii, 116*), et multa ejusmodi. Animadvertite tamen coronam interrasilem, propter meritum in præsentem et in futuro præmiorum discretionem; fomentum si quidem negligentia, et alimentum esset injustitia, si præmium coæquaret, quos meritum disparasset. Quis vigiliis excoleret, si dormiens fructum vigiliarum decerperet? quis corpus suum ignibus, jeuniis, macerationibus et innumeris passionibus contorqueret et deoqueret, si tam bene sonaret nudum et molle corium in deliciis, quam clare resonat tympanum in distensionibus, et rasuris assiduis? Non enim stella a stella differret in claritate, si meita meritum non præjudicaret in pondere. Corona ergo interrasilis est quæ labio aureo supponitur, quia in distinctione mandatorum sequitur distinctio exsecutorum, et in laboribus exsecutorum discretio remunerandorum.

C Alta vero est digitis quatuor, quia dum justitiæ plenitudo et gloriæ consummatio in quatuor Evangeliorum libris describitur, quasi quatuor digitis corona mensuratur: passio vero Joannis Baptiste sanctificatur et sublimatur in passione Christi, sine qua vane pateretur quicunque pateretur; inde est quod ait altam digitis quatuor. Apostolus notat quatuor digitos in cruce, ubi ait Ephesiis: *Ut possitis*, inquit, *comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit altitudo, longitudo, sublimitas et profundum* (*Ephes. iii, 18*); primus digitus est charitatis quo ejiciuntur dæmonia in Evangelio, quæ charitas operit multitudinem peccatorum; secundus, longanimitatis, quo scribit in terra: *Si quis vestrum sine peccato est, primus in illam lapidem mittat* (*Joan. viii, 7*), quo patientia Salvatoris et pietas notatur; tertius est spei, quo in lapide legis mandata et promissiones Dei scribuntur; quarto est religiosæ observatio divini mandati innuitur; quartus est iudicii, quo miracula fiunt in Ægypto, in quibus deficient magi, dicentes: *Digitus Dei est iste* (*Exod. viii, 19*), quo timor nobis incutitur, subjiciet enim sibi Deus omnia et erit Filius subjectus ei, qui sibi subjecit omnia

Ecce quousque corona Joannis Baptiste extenditur, quæ quatuor digitis alta est, ut tunc glorificatus appareat in regno Patris, et sanctorum angelorum, quatuor enim digitis in passione dilatatus est, qui se ipsum crucifixit cum vitiis et concupiscentiis; et quatuor nihilominus coronabitur digitis

cum quod seminatum est in corruptione, surget in incorruptione; quod seminatum est in ignobilitate, surget in gloria; quod seminatum est in infirmitate, surget in virtute; quod seminatum est corpus animale, surget corpus spirituale. Interim quasi aurora consurgens, paulatim segregemus nos a corruptione, et tendamus ad incorruptionem per studium castimonie; separemus nos ab ignobilitate illa, de qua dicitur: *Servus est peccati, qui facit peccatum* (Joan. viii, 34), et properemus ad illam gloriam, quæ non auferetur a nobis in æternum. Convalescamus de infirmitate, quæ robur animæ dejicit, et ad virtutem perveniamus, quæ non deficit; propulsemus a nobis quod animale sicut Moyses solvit corrigiam calceamenti sui; et in spiritu principali apprehendamus quod spirituale est, quod ipse nobis parere dignetur, qui vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LVIII.

IN EJUSDEM SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ NATIVITATE II.

Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua, sedebit enim solitarius et tacebit, quia levabit se super se (Thren. iii, 27).

Si cœlestes sedes, quæ vacuatae sunt sessoribus indignis, Lucifero apostatante et extollente se in monte testamenti, in lateribus aquilonis, atque tertiam partem stellarum post se trahente; si, inquam, beatae illæ mansiones de filiis Adæ repleti habent; credibile est beatum Joannem Baptistam ascensurum, vel ad primam illarum sedium beatitudinem, vel saltem ad secundam; Domina enim nostra, Regina virginum ut digna est post Filium suum collocata est, et postea Joannes Baptista, ut sicut *inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista* (Matth. xi, 11), sic in ordine sanctorum, nemo appareat prior, nemo resideat superior.

Putasne minoratus est in cœlis Joannes Baptista, cum ibi honoris cumulus et gloriae amicus Dei reservetur? amicum ergo suum, cognatum suum, præconem suum, præcursorem suum, baptistam suum, angelum suum, consiliarium suum Christus Jesus abjicit, qui nunquam in se sperantes deserit? absit! sed stat sine dubio amicus sponsi et gaudio gaudet propter vocem sponsi, accedit cognatus ad consanguineum suum, tam familiari vicinitate quam casta et chara affinitate. Præco expleto officio primi præconii adhuc præconatur in cubilibus suis, tam novis quam æternis jubilationibus; non futura sed jam facta mirabilia Dei et Agni, qui in medio throni sedet; præcursor tam alacer modo discurrit per stadia illa cœlestia, quam acriter non tacuit laudare nomen Domini, et prædicare adventum Salvatoris usque ad extrema inferni loca.

O quam deliciosis balneis modo Baptista Domini se rigat, et non in Jordanis, sed in angelicis gaudiis natat. Angelus ille faciei Domini cum angelis lætatur, et tam gloria quam honore ab omnibus angelis magnificatur; consiliarius denique ingressus sanctorum Dei quidquid arcani repositi in cœlestibus

A scriniis nondum apprehenderat, modo explicat, modo legit et apprehendit; in splendoribus sanctorum tam vario meritorum et gratiarum, atque gloriarum resplendet fulgore, ut cœli plaga illa in qua Joannes Baptista habitat, præ aliis relucent, et de abundantia gloriae, vicinos suos uberius irradiet, amplius lætificet, profusius satiet.

Hic ergo Joannes inter filios Dei, inter astra cœli, inter omnes curiales summi Regis prior est, præclarior et propinquior; nativitate enim filium virginis præcedit; dignitate filios mulierum omnes præcellit; consanguinitate vicinus Filio Mariæ accedit, ante nativitatem prænominatur angelica promissione; in utero sanctificatur spiritali spiritus sancti unctione; ex utero matris suscipitur Matris Domini stupenda et humillima obstetricis sedulitate; in ortu nativitatis celebratur vicinorum et omnium qui audierant admiratione; in deserto illustratur tam mirabili conversatione quam sublimes prædicatione; in Baptismo Domini intitulatur nominis, et dignitatis unica singularitate; in morte dicitur beatis sanctorum mansionibus capitalis sanguinis effusione. Ita meritorum varietas de tunica Joseph polimita nascitur, de rivulis septiformis Spiritus intinguitur, sed quibus meatibus areolam Joannis gurges iste tot et tantarum inundaverit, tam piam est investigare quam utile recolere.

Duo principales alvei quibus innatat omnis sermo divinæ Scripturæ, sunt lex et Evangelium; decurrit autem lex ad Evangelium, et influit in illo flumine magno, ut hac commistione, tam nominis severitatem quam auctoritatis imperfectionem exuat; condians suam insipiditatem sale, dulcorans suam amaritudinem melle gratiæ. Joannes ergo Baptista accubans inter terminos legis et Evangelii, quasi canalis medius continuat legem gratiæ Evangelii; legem equidem aut finiens per gratiam, aut exterminans per justitiam; finiens, id est complens in moralibus, sicut scriptum est: *Quia non veni legem solvere, sed adimplere* (Matth. v, 17); exterminans in ceremonialibus, id est circumcissione præputiorum, immolatione pecudum, observatione ciborum et aliis hujusmodi. Joannes circumciditur carne et corde, valedicens illi, quæ in uno tantum membro fiebat circumcissioni, et inchoans illam interioris hominis, quæ exterioris superfluum amputat circumcissionem.

Joannes non sanguinem hircorum aut vitulorum Deo libat, sed se ipsum hostiam vivam, sanctam, Deo placentem immolat ad emundationem delictorum omnium; Joannes non discernit inter carnem et carnem, non dijudicat inter cibum et cibum; sed abstinentissimus carnem suam cohibet ab omni luxurioso potu et cibo. Joannes perfectus est in omni humilitate, obedientia, castitate, mansuetudine, fide, spe, charitate, et in omni genere virtutum; dicitur ergo de illius humilitate, obedientia, castitate et contemplatione: *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius et*

tacelit, quia levavit se super se; sedere ad humilitatem respicit; portare jugum, ad obedientiam et mansuetudinem; portare ab adolescentia, ad castitatem; levare se super se, ad contemplationem.

Sed distinguendum est in operationibus aliorum hominum, quoniam, quomodo et quousque operentur cum Deo, quando et quomodo et quousque sine Deo; quando operatur homo sine Deo? quando peccat: quare? quia malum facit, peccatum enim malum est, et malum nihil est. Deus autem omnia fecit bona valde, et malum sive peccatum non fecit, cum peccatum sit facere, dicere, concupiscere aliquid quod sit contra voluntatem Dei, ecce quando operatur homo sine Deo: quomodo vero operatur sine Deo? infideliter, negligenter, contumaciter. Infideliter quia non credit, negligenter quia non timet, contumaciter quia non diligit: ecce quomodo operatur sine Deo; quousque vero? donec tollat jugum disciplinæ, et loro mandatorum Dei ligatus, trahat glebas vallium post Deum. Horum aliquid Joanni non convenit, quia nec aliquando a Deo recessit, nec infidelis, negligens aut contumax fuit, nec jugum Domini ferre detrectavit.

Quando autem cum Deo operatur homo, et quomodo et quousque? dum gratia aspiratur, et humiliter atque fideliter Deo substernitur, quousque unus cum Deo spiritus efficiatur: hoc est jugum, quod bonum est viro cum portaverit ab adolescentia sua: donec jugum tollas absque jugo es, filius es Belial, vitulus es indomitus, onager assuetus in solitudine, expers gratiæ et disciplinæ; sic enim liberum arbitrium præceps in barathrum fertur libertate peccandi, donec infrenetur jugo divinæ gratiæ, sicut pullus stultus et indomitus vagatur per quæque invia et periculosa itinera, antequam in chamo et freno constringantur maxillæ ejus.

Cum vero operans gratia præverit, coeperit illud domare et jugo assuefacere, ut velit currere et cooperari cum gratia, tunc suscipit jugum, tunc confringit glebas, tunc seminat super aquas, tunc operatur terram suam et saturatur panibus, tunc facit fructum nativitatis: *Bonum est igitur viro, cum tulerit jugum ab adolescentia sua*, quia hactenus excusat teneritudo ætatis collum debile ad portandum jugum gravissimæ disciplinæ. Sicut enim cera nimium mollis et tenera impressa, non retinet faciem sigilli, sic ætas infantilis minus idonea est ad regularem disciplinam concupiscendam et retinendam. Quid deinde? Sedebit solitarius et tacebit. *Altius repetendum quid sit, sedebit solitarius et tacebit*, et superioribus jungenda subsequentiæ: dictum autem est, quando homo operatur sine Deo, quomodo, et quousque.

Dicendum vero quod Deus, qui hominem operatus est sine ipso homine, in ipso homine quædam operatur sine ipso, quædam in ipso cum ipso, quædam in ipso pro ipso, quædam in ipso contra ipsum. Hominem operatur sine ipso homine; facto jam hominæ, quædam in ipso operatur sine ipso; homo

A quoque a Deo factus, quædam operatur sine Deo, quædam cum Deo, quædam pro Deo, quædam contra Deum. Exponenda vero sunt breviter quæ dicuntur. In homine operatur Deus sine homine gratiam prævenientem quæ est pluvia voluntaria, quæ est ille motus animi, qua concupiscit anima desiderare justificationes Dei, qua denique ex vocante non ex operante dictum est: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui* (*Malac. 1, 2; Rom. 11, 13*); hoc operatur Deus in homine sine hominis adjutorio, quia nondam est adjutorium simile sui; est autem adjutorium in nomine Domini, qui fecit cælum et terram.

Tunc vero in homine cum homine Deus operatur, quando jam gratia solvit compeditum, et erigit elisum, ut solutus currat cum gratia, ut erectus proficiat ex gratia ad gratiam cum: gratia ex gratia præveniente ad gratiam subsequentem cum gratia comitante. Solvitur autem homo, cum ejus liberum arbitrium a peccatis liberatur, ut ultra non serviat peccato mortali, ad obediendum desideriis ejus, sed resistat diabolo et fructificet Deo in vitam æternam. Cum ergo surrexerit gratiæ liberum arbitrium, conserit manum cum gratia ad bene operandum, et cum simul operantur gratia et liberum arbitrium, acquirunt homini meritum bonum, et tunc ad imaginem et similitudinem suam reficit Deus cum homine ipsum hominem.

Ad tertium membrum jam veniamus, ubi in ipso homine pro ipso homine operatur Deus. Aliquando tentatur homo a Deo, et non intelligit homo a Deo pro bono suo tentari. Nollet certe tentari, quinimo rogat ut auferatur ab eo angelus Satanæ qui eum colaphizat; pensat autem Deus lucrum et coronam tentationis, et magis ac magis pulsari permittit ipse contra voluntatem ejusdem hominis. Verumtamen non inducit in tentationem per consensum peccati, sed animam ejus servat sicut Job: pro ipso ergo homine in ipso homine tentationem operatur Deus nolente ipso, ut cum probatus fuerit accipiat coronam vitæ.

Quarto membro dictum est, quod aliquid operatur in homine contra ipsum hominem. quod solummodo fit in reprobis. Cum ingratum beneficiis suis viderit Deus hominem pravum et contumacem, excæcat eum, ut videns non videat, et audiens non intelligat; hujusmodi vero sunt vel illi qui habent zelum Dei, sed non secundum scientiam, ut Judæi qui crucifixerunt Dominum; vel illi qui noluerunt intelligere ut bene agerent, qui dixerunt Deo: *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus* (*Job xxi, 14*); peccatum enim, ait Gregorius, quod non corrigitur, mox suo pondere ad aliud trahit; contra ipsum ergo est quidquid facit, etiã quæ pro se aliquando facere æstimat; sicut enim diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, etiã casus, et ruina ad malum, ita reprobis omnia cooperantur in malum, etiã perpetratio virtutum, et simulatio profectuum. Hactenus de his generaliter

quæ facit aut sine homine aut cum homine, aut pro homine aut contra hominem.

Specialiter vero quomodo ista ad Joannem Baptistam, paucis dicendum, et breviter est commemorandum; angeli missionem, et Joannis missionem ad parentes profectos in diebus suis et steriles, fecit solus Deus, qui facit mirabilia magna solus (Psal. cxxxv, 4). Rursum adhuc in utero matris exultationem ad vocem Matris Domini, quæ advenerat famulatura Elisabeth, fecit Dominus solus; item quod Spiritu sancto adhuc in utero matris repletus est; quod reatu originalis peccati et fomite peccati valde extenuato natus est, qui tamen cum peccato conceptus est, solius Dei est. In his quædam facit de Joanne sine Joanne Deus, ut in natiuitate ejus congratularentur vicini; quædam ipsi Joanni.

Veniamus tandem ad illa quæ facit cum Joanne in Joanne Deus. Refert Lucas evangelista de eodem Joanne quod puer crescebat et confortabatur Spiritu, et erat in deserto usque ad diem ostensionis suæ in Israel, ut Spiritu sancto repleatur, et Marcus sic ait: *Fuit in deserto baptizans, et prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum* (Marc. 1, 4); et post pauca: *Et erat Joannes vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus, et locustas et mel silvestre edebat* (ibid., 6): hæc Deus cum Joanne operatus est, et Joannes cum Deo, quia per gratiam ejus sine quo usique nihil boni potuit facere.

Jam quoque videndum est quomodo homo aliquando operatur sine Deo, aliquando cum Deo, aliquando pro Deo, aliquando contra Deum. Sine Deo vana facimus et inutilia, quia Spiritus sanctus auferit se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu; cum Deo facimus quidquid boni operamur, quia a Deo cuncta procedunt bona; pro Deo facimus quidquid passionum pro eo toleramus; contra Deum facimus, quoties criminaliter peccamus. Joannes aut nihil, aut parum fecit sine Deo; multa cum Deo, et pro Deo; nulla contra Deum. Ambulavit enim cum Deo, et a mandatis labiorum ejus non recessit; dicitur ergo de illo: *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua*, etc. Sed jugum aliud legis, aliud Evangelii; item aliud inobedientiæ, aliud obedientiæ; item aliud infidelitatis, aliud fidei; horum tria bona, tria sunt mala.

SERMO LIX.

DE S. PETRO SEU CATHEDRA S. PETRI.

Exaltem eum in ecclesia plebis, et in cathedra seniorum laudent eum (Psal. cvi, 32).

Omisso longo proœmio, sermonem ab ipsa cathedra exordiamur: quatuor principales sunt, qui cathedras suas habent: Deus in cælo, diabolus in inferno, Moyses in deserto vel synagoga, Petrus in templo vel ecclesia. Sedet autem in cathedra quicumque studet; vel requiescit in tradenda doctrina: Deus bene docet; diabolus dedocet; Moyses agrestes mores populi duræ cervicis initiat ut veniant

ad doctrinam; Petrus consummat discipulos suos in scientia, ita ut nihil eis desit in ulla gratia: *Exaltem eum*, etc.

Princeps apostolorum vocatus a Deo tanquam Aaron, sedes commutat et mores, non pro præsumptione corruens a superioribus ad inferiora, sed per obedientiam scandens et proficiens ab inferioribus ad celsiora et digniora: prima namque Petri sedes, in navicula quam sibi ex officio piscandi elegerat; secunda, in cathedra quam dedit ei Deus ex officio prædicandi; tertia, quam in cruce prædestinatio divina præparaverat; quarta, quam remuneratio cælestis reposuerat in throno regni, ubi duodecim apostoli sedent super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. Attendendum proinde quod sit officium sedentis in navicula; quæ dignitas præsentis in cathedra; quod meritum in cruce morientis, quæ gloria in æternitate regnantis.

Piscator est in navicula, doctor et apostolus in cathedra, imitator Christi in cruce, confessor et cohæres Christi in regeneratione, rudis et novellus in navicula, prudens et doctus in cathedra, sanctus et perfectus in cruce, jucundus et gloriosus in regeneratione; novitios docet de navicula, senes de cathedra, exeuntes a corpore de cruce, pervenientes ad patriam de glorificatione. Initium sapientiæ, qui est timor Domini, instruit de navicula, ubi flumina tentationum elevant vocem suam quantientia latera noviter ad religionem conversi; et nisi regularibus remis, et gubernaculo æquitatis, navem suæ conversationis in directum per medias undas deducet, tempestas et procella de insidiis consurgentes cito eam submergunt, et damnum totius lucri cum ipso lucrante faciunt; melius enim esset non novissæ viam virtutis, quam, post agnitionem, retrorsum redire, hoc est non intrasse naviculam religionis, quam naufragio tentationum perire sub habitu sanctitatis.

In se ipso tentationes novitiorum expertus est Petrus, quoniam pene moti sunt pedes ejus, et quoniam effusi sunt gressus ejus, cum tertio negaret jurando, et anathematizando quia non novisset hominem, utique impulsus et eversus ut caderet; sed non est collisus in damnationem, quia Dominus suscepit eum. Exemplum ergo dedit nobis, non cedendum tentationibus, non dandum esse locum diabolo, neque desperandum pro peccato: quis enim desperet de misericordia Domini, ubi tantum crimen tam citum invenit levamen, sine dubio nullum desperabilius, nullum immanius peccatum quam Christum negare: hoc fecit Petrus. Solent autem homines plerumque de levi et pro levi causa flere; flevit etiam Petrus, et demersit fluviolus compunctionis Ægyptum, id est negationem gigantinx magnitudinis. Petri ergo commissum legimus solo fletu remissum, nec fuit pertinax Deus indulgere, cum Petrus cœpit amare flere. Veniant ergo mihi, Domine, miserationes tuæ, et vivam, qui non solum lacrymantem Petrum suscepisti, sed pro fetente

Lazaro flecti, et in virtute lacrymarum quatruidua-
num suscitasti.

Sic docet Petrus de navicula novitios, sic fluitantes pisces de ventre maris extrahit, et ne in tentationibus deficiant, suis exemplis et patrociniis defendit. Mutavit autem Petrus statum, quoniam ille qui vocavit eum de navicula, collocavit eum in cathedra seniorum, ut senes ad prudentiam doceret: cum enim esset junior cingebat se, et ambulabat ubi volebat; cum autem senuerit sedere debet in cathedra seniorum, verbo et exemplo docens eos cum ætate crescere in scientia et religione. Qui enim senes sunt in ordine claustris regularis sub professione Christianitatis, non debent esse elementarii, quia, ut ait Hieronymus, senex elementarius ridiculum est: non ergo debent iterum converti ad egena et infirma mundi elementa, ut more animalium hominum vivere velint, vel secundum imbecillitatem novitiorum, rursus lacte indigeant, non solido cibo religiosæ conversationis; scriptum denique est: *In antiquis reperitur sapientia (Job xii, 12)*, etc.

Docet itaque Petrus senes de cathedra seniorum, ut sint prudentes mystici eloquii, ut penetrent illa arcana et secreta quæ vidit Paulus in altissima sede tertii cæli, quæ, ut ipse ait, *non licet homini loqui (II Cor. xii, 4)*. Tam profundissime namque medullam religionis anima religiosa debet inviscerare suis medullis, ut prius excutiat a visceribus medullas, quam fidem et religionem a medullis cordis; quasi vero non licet homini loqui illa arcana, quia solis conspectibus Divinitatis credenda sunt desideria nostra, ne aut favor adulantium ea imminuat, aut detractio sussurrantium subripiat. Itaque de honestate, de scientia, de stabilitate, de mandatorum Dei observatione, et de perfectione justitiæ docet senes Petrus in cathedra seniorum; quæ vero sit cathedra ista, et quis sit artifex iste videamus.

Cathedra ista Ecclesia est, quæ quasi quatuor pedes habet, quatuor partes totius orbis, id est orientem, occidentem, septentrionem et meridiem, ut baptismum, eucharistiam, confessionem et pœnitentiam; baptismum videlicet consecrans in oriente, tanquam in ingressu tabernaculi; viaticum corporis et sanguinis Domini in occidente, tanquam in exitu Israel ex Ægypto, videlicet corporis hujus, sive mundanæ peregrinationis; denique confessionem habet in septentrione, ubi sunt latera aquilonis, accusans se de prævaricatione, non extollens de vanitate et gloria carnali, quæ tanquam flos agri cadet et arescet. Habet et pœnitentiam in meridie, quoniam pascit et cubat sponsus animæ cum fratribus suis et angelicis spiritibus, gaudium habens super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia.

Ecce cathedra utique seniorum, nam ab Abel cepit cathedra ista compingi et dolari; dolari equidem in martyribus, compingi in confessoribus;

A bene si quidem dolat tolerantia passionum, si quid tuberosum, si quid enorme, si quid nævi in nostro mortali corpore invenitur, quando delet ut nubem omnes iniquitates ejus, qui pro Christo sanguinem suum fuderit; compingitur autem cathedra ista in confessoribus, qui in charitate radicati et fundati tenent juncturam illam qua caput et corpus connectuntur incarnatione Verbi, et unione sponsi et sponsæ, ut possint comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas et profundum; scire etiam supereminentem charitatem Christi. Illa ergo dilectio, quæ juxta Salomonem, fortis est ita in confessoribus sicut mors in martyribus, compingit dolata membra per mortificationem carnis, cum his quæ dolata sunt per martyrium passionis.

Princeps autem apostolorum sedet in cathedra non juniorum, sed seniorum, quia fides nostra non est de recenti Deo, sicut scriptum est: *Israel, si audieris me, noverit in te Deus recens (Psal. lxxx, 9)*, sed de æterno, de incommutabili, de antiquo et pleno dierum; et licet sacramenta mutata sint in Veteri et Novo Testamento, una tamen fides, unus Dominus in utroque populo, sicut Apostolus memorans illud Psalmistæ: *Credidi propter quod locutus sum (Psal. cxv, 10)*; subdit inquit: *Et nos credimus propter quod et loquimur (II Cor. iv, 13)*, unam eandemque fidem insinuans prophetarum et apostolorum. Cathedra ergo seniorum est Ecclesia propter bases æneas, quæ supponuntur columnis argenteis, quia prophetæ et patriarchæ præcedunt apostolos, de quibus scriptum est: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii (Psal. xlii, 17)*, id est pro prophetis, apostoli; hoc enim quod præmittitur, *exaltent eum in ecclesia plebis*, exponitur cum dicitur *et in cathedra seniorum laudent eum*, ut cathedra seniorum pertineat ad fidem antiquorum patrum; ecclesia plebis, ad fidem Christianorum.

Sed quia de cathedra Petri, et solemnitas præsentis diei et sermo est, occasione ejus considerandum nobis est quot aliæ cathedræ sint de quibus agat Scriptura. Est itaque cathedra Dei, est cathedra diaboli, est denique cathedra Moysis. Dei invisibilis cathedra, est potentia illa qua mundum universum creavit et regit; et sunt quasi quatuor pedes hujus cathedræ, vel quatuor primordialia elementa ex quibus omne corpus subsistit, vel ipsum cælum, aer, terra, mare, et omnia: *Deus enim noster omnia quæcumque voluit fecit in cælo et in terra, in mari et in omnibus abyssis (Psal. cxxxiv, 6)*. Suppositum vero sibi pulvillum habet misericordiam suam, in qua molliter quiescit, quia miserationes ejus super omnia opera ejus. De hac cathedra dicitur: *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum (Isa. lxvi, 1)*. Item: *Dominus paravit in cælo sedem suam, et regnum ipsius omnibus dominabitur (Psal. cii, 19)*; sedet ergo in cathedra qui ubique regnat, sicut scriptum est: *Do-*

minus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem, et præcinxit se (Psal. xcii, 4). Ecce de cathedra Dei.

Cathedra vero diaboli est in inferno, ubi potestas est tenebrarum, sedet autem ibi diabolus tanquam in cathedra, immittens suggestiones per angelos malos; immittens legatos suos in mari ad gentem fallacem, ad populum convulsum et dilaceratum, cujus sternutatio ardere facit prunas; nam non solum medullas juveniles scintillat in incendiis suis in ardorem luxuriæ, sed etiam sensus quorundam decrepitorum emortuos inflamat in libidines, et ardere facit prunas desideriorum, quando sternutaverit, carbones ignis congerens super caput stertentis animæ sopore negligentia. Quatuor pedes sunt hujus cathedræ, quatuor genera suggestionum sustentationum: prima quarum est levis et occulta, secunda levis et aperta, tertiæ gravis et occulta, quarta gravis et manifesta: appellatur autem in psalmo (xc): prima timor nocturnus, secunda sagitta volans, tertia negotium perambulans in tenebris, quarta incursum et dæmonium meridianum; his insidet et premit terram, ille qui rugiens circuit quærens quem devoret. Sunt et alii pedes gehennalis cathedræ, calor et frigus, fetor et tenebræ; pulvillus autem est de quo dicitur: *Subter te stertetur tinea* (Isa. xiv, 11); et hoc de cathedra diaboli. Restat videre de cathedra Moysis, de qua in Evangelio dicitur: *Super cathedram Moysis sederunt Scribæ et Pharisei* (Matth. xxiii, 11).

Cathedra ista lapidea est, in lapide enim sedet cum Hur et Aaron sustentarent manus ejus, quia graves erant. In lapide etiam scripsit, quia tabulæ illæ in quibus decem verba legis scripsit, lapideæ erant; nec mirum, populus enim duræ cervicis erat cui loquebatur. Nihil molle, nihil suave in cathedra ista, quia in lege Moysis nulla remissio, nisi in igne, nisi in sanguine, nisi in cinere, nisi in victima et mactatione animalium; in ea etiam prohibetur ne quis mel offerat in sacrificiis. Pedes hujus cathedræ sunt circumcisio carnis, maledictum legis, cultus cæremoniarum, et asperitas mandati; planum est quid circumcisio; sed dicendum est aliquid de maledicto legis. Moyses cum mandata legis complexisset adjunxit: *Maledictus qui non servaverit omnia quæ in lege scripta sunt* (Deut. xxvii, 26); probat autem apostolus Petrus omnes Judæos sub hoc maledicto legis fuisse, dicens in Actibus apostolorum: *Quid tentatis nobis imponere jugum, quod neque patres nostri portare potuerunt, neque nos* (Act. xv, 10); hoc itaque maledictum legis Moyses fecit, quia ad litteram nemo legem fecit, sicut in Evangelio dicitur: *Moyses dedit vobis legem, et nemo ex vobis legem facit* (Joan. vii, 19); planum est quam lapideus sit cultus cæremoniarum, quam lapidea mandata in lege; transferamus nos itaque a cathedra Moysis ad cathedram Petri, quia non possunt ad verum eam portæ inferi; fundata enim est super petram, id est Christum, qui cum Patre et Spiritu

A sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LX.

IN FESTIVITATE SANCTÆ MARIE MAGDALENÆ I.

De præparato habitaculo suo tanquam a regalibus sedibus, ad inferiores partes terræ nostræ miserator et misericors Dominus, nube carnis assumpta, sese secundum tempus suæ prædestinationis humiliavit, et rei nostræ publicæ jura, omnemque sollicitudinem ut legum conditor et interpret curavit. Dum itaque cum senatoribus suis merita, et causas singulorum, non more judicantis, sed pietate instruentis inquireret (erudire nanque insipientes non innocentes judicare venerat), mulier quæ in leges offenderat, et jura naturæ violaverat, accessit rogans non censuram judicis, sed indulgentiam patris.

Pensatis proinde, tam causa ejus, quam causæ remediis, benignitate sua mitigavit asperitatem legis, et condito Evangelii novo senatusconsulto, legem generalem remissionis sancivit; eatenus siquidem lege duarum tabularum, digito quidem Dei conscriptarum, sed tamen lapidearum, sine miseratione transgressores ejus puniebantur, et sine sanguinis effusione peccata non debebantur. Mansuetudine itaque et prudentia sua noster jurisperitus accepta potestate a Patre de lege antiqua quædam importabilia, seu impossibilia dempsit; quædam crudelia mitigavit, quædam minus apta composuit, quædam pro tempore commutato commutavit, ut clarius, tranquillius, jucundius et honestius reduceret tempus Domini quam servi, et relevarentur in adventu Domini qui opprimebantur gravi jugo servi.

Forte oblatrare voluit quidam Simon leprosus super hac pia Domini dispensatione, veterem retinens legem, et novam ignorans, ore leproso taliter submurmurans: Hic, inquit, si esset propheta, nosset prophetam Moysen, nosset et legem, nosset sine dubio et hanc mulierem; si vero sciret, legi potius quam meretrici assentiret; nec solum tam propitio vultu se ad suscipiendam non inclinaret, imo lege armatus lapidibus obruendam adjudicaret; ita enim justitiam legis servaret, et opus justitiæ statueret. Contrarium itaque agens, quæ in eo est justitia, quæ sanctitas, quæ propheta? Nonne in civitate peccatrix nota et famosa est mulier ista quæ tangit pedes ejus? nonne qui tangitur, inquinatur ab ea? certe domum meam hæc non intrasset, nisi crederem ab eo eam respuendam et condemnandam.

Cum hæc in auribus Domini Sabaoth in silentio oris diutius sibilasset, proposito similitudinis problemate de lege sua articulum satis argumentosum proposuit, et servum nequam ex ore proprio conclusit. Exclusa vero gloriatione sua per legem factorum, imo per legem fidei, faciem desiderabilem cunctis gentibus ad peccatricem moerentem et afflictam convertit, et de impunitate statim sententiam subintulit: *Fides, inquit, tua te salvam fecit, vade*

in pace (Luc. vii, 50). Revera sicut exaltantur coeli a terra, sic viæ Domini a cogitationibus leprosi separantur; respuit leprosam leprosus, sed suscipit Dominus, utilis abjicitur leprosa a leproso, ideo magis suscipitur a Domino. Leprosus de lepra leprose suam cumulat lepram, quia superbiæ suæ adjungit stimulantem invidiam; jam tamen non apparet in muliere vestigium lepræ, quia provoluta vestigiis Domini accipit remedium gratiæ.

Simon, tu judicas secundum veterem legem, imò secundum veterem hominem; Jesus non judicat quemquam, sed absolvit pœnitentem animam.

Tu attendis legem in lapidibus, ubi ministratio mortis; Jesus in spiritualibus donis, ubi superponitur virtus miserationis; *miserationes enim ejus super omnia opera ejus* (Psal. cXLIV, 9). Congratulare potius sanatori contritionum miserorum, quia et tu indiges medico, si vis sanari a superbiæ morbo; mulier ista, etsi non est sana a peccato, immunis tamen est a delicto maximo desperationis vel præsumptionis; quærit medelam, nec segniter implorat indulgentiam, nec transeunt; instat perseveranter, clamat fortiter, plorat abundanter, agit coram notis et superbis domesticis; omnia tam humiliter quam patienter.

Cur igitur vis tam meritum evacuare conversionis, quam fontem obstruere pietatis? Si debriatus malitia, latices nostros contemnis, cur onagrum in siti sua potantem reprehendis? Ambiguum tamen quem contumeliosius arguas, an potu indigentem? Quid est, Simon? in quo alium judicas, te ipsum condemnas. Si enim pœnitentibus indulgentia negatur, supervacue in lege tua cæremoniarum et sacrificiorum ritus observantur. Tu ipse quare es circumcisus? quare primitias et decimas tuas reddis Domino? quare offers pro peccato et delicto, si prohibes misericordiam, si negas indulgentiam? Sed forte dicis: Lex mea fornicatores et adulteros condemnat, et minima ignoscens delicta, graviora sine respectu miserationis imputat, et amputat. O Phariseæ, si talis est lex tua, ut in majoribus non faciat, vel facere nequeat, quod in minoribus agit, ergo est aut insufficiens, aut injusta. Sed non est, quia lex est quidem sancta, et mandatum sanctum et justum, et bonum. Justus enim et bonus Deus, qui legem dedit; justus et mansuetus Moyses, qui legem attulit; non nisi justum et sanctum sine dubio uterque in lege constituit.

Restat ergo ut insufficiens sit, quod et verum est; nam non ad perfectum adduxit lex, nec Moyses, sed Jesus filios Israel ad terram lacte et melle manantem introduxit; habuit enim cursum suum ad tempus usque ad Joannem; lex enim usque ad Joannem; et bene usque ad Joannem, qui interpretatur *gratia*; lex namque, {ut asseris, Simon, sine gratia; sequitur itaque Joannem, veniendo in carne Jesus, non qui interpretatur gratia, sed qui vere plenus est gratia, imo plena gratia. Medius vero intercurrit Joannes inter legem et Christum, ut

A quasi aurora et umbram noctis finiret, et lucem solis præconando aperiret.

Timens igitur Maria Magdalene legem sine gratia, accessit ad fontem gratiæ, et ne obrueretur lapidibus, adhæsit pedibus; Simon, tu lapides crudelitatis, Jesus porrigit Mariæ pedes pietatis; tu conaris secundum legem ferire, sed infra colliduntur jacti lapides, vel potius in caput tuum revolvuntur; nam retro Mariam quæ stat ad pedes gratiæ, residet lex, nec extendit brachium comminationis, ubi cernit adesse pedes Salvatoris; imponit sibi silentium cum audit verbum, posteriora Domini videt, et in faciem prorumpere non audet; sufficit enim Moysi, posteriora vidisse Dei. Siste itaque gradum, Simon, cum Moyse post tergum Domini, quia non est discipulus super magistrum, et sine ut Dominus faciat opus suum, suscipiendo Mariam peccatricem, quia alienum opus ab eo condemnare pœnitentem.

O Simon, proximo lumine excæcaris, de resurrectione occumbis, odore bono moreris, plenitudine evanescis; sed tandem depelle a corde malitiam, ab ore mendacium, ab oculis livorem, et mirare convivantem non ventrem implere cibo mensæ, sed humilitate et fide Mariæ. Quod fieri solet in sanctis vide impleri in oculis tuis; in penetralibus domus tuæ hostia viva, sancta et Deo placens, novo genere adolendi ad altare de terra incorrupta consecratum immolatur; sanguis ad basim funditur; oleum spargitur, incensum adoletur, capra pro peccato ignorantæ jugulatur, et anima tua inde irascitur.

Procul dubio cum renuntiat Maria motibus libidinosi, capram interficit; cum orat veniam, incensum accendit; cum devotionem effluit, oleum fundit, cum verecundatur de perpetratis, sanguinem effundit; cum moritur peccato, hostiam facit. Ecce ara, ecce victima, ecce ignis, ecce ligna, ecce aqua, ecce baptista. In loco sancto talia fieri solent, et debent, sed ubi sanctior locus quam ubi stabant pedes Jesu? *Adorate*, inquit Psalmista, *scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est* (Psal. xcviij, 5). In hoc scabellum caput suum Maria reposuit, et fletu sacratissimo humectavit; stans enim retro secus pedes D Jesu Maria cœpit rigare lacrymis, et capillis suis tergere; rigat plantas Maria, de horto Mariæ natas: Maria, sed Dei genitrix, plantas istas de carne sua et sanguine plantavit, quinimo plantatas germinavit quomodo [*f. quas modo*] Maria, sed multum peccatrix, de interiorum viscerum fonte rigavit: rigavit plane et alius non aqua, sed oleo gratiæ; cum Maria in utero, imo in Maria Pater de cœlo plantaret, quem Maria Magdalene rigavit aqua, et unxit un uento cum in domo Simonis recuberet.

Bona Mariæ Magdalene rigatio seu unctio, quia maculas peccatorum delet; melior unctio, sive rigatio Spiritus sancti, quia naturam sterilem et infecundam, virtutibus et donis cœlestibus in Christo

Jesu multipliciter ditavit; sublimior illa, humilior A ista; nam ista in oleo gratiæ, ista [sit in aqua pœnitentiæ. Non rigaret Maria Magdalene conviventem Jesum aqua, nisi de virgine nascentem Spiritus sanctus irrigasset gratia : lege Scripturam Moysis, et intellige sacramentum hujus rigationis : Spiritus, inquit, Domini ferebatur super aquas (Gen. 1, 2). Quid est Spiritum Domini ferri super aquas, nisi quia in Spiritu Dei superiori et meliori expiatione purgatur anima quam in aqua? quid iterum est quod Spiritus Domini ferebatur super aquas, nisi quia per Spiritum anima mundatur, corpus in aqua; vel quia Spiritus rigatione seu obumbratione, natura sine culpâ concipi potuit; in Mariæ vero Magdalenzæ rigatione, culpa sine natura deleri meruit, merito Spiritus Domini ferebatur super aquas.

Concepit Maria naturam nostram in Jesu per Spiritum, ferebatur super aquas sine peccato, recepit Maria Magdalene animam suam abysso priorum delictorum contenebratam a Jesu, eodem cooperante Spiritu, purgatam a dæmonio : bene ergo Spiritus ferebatur super aquas, quia in matre copiosior descendit gratia, in peccatrice largior venia, et nunc quoque Spiritus fertur super aquas hujus peccatricis, cum aspersione gratiæ spiritalis anima illius emundatur in effusione lacrymarum et pœnitentiæ. Super aquas Spiritus Domini fertur, cum potius ex devotione cordium, quam ex sterili humectatione cerebri peccatoribus reconciliatur Deus : Spiritus sine aqua purificat, vel in aqua ; aqua sine spiritu, C qui fertur super aquas, quia non est de aquis paradisi, sed de stagnis Ægypti, fictus humor ab oculis egrediens, ad deliniendos duntaxat homines, non ad delendas criminum sordes. Ecce capra per aquam et spiritum movetur mutata, accedit ad aram, cum abjectis prioris vitæ vitiis, Maria Magdalene conversione cordis immutata, amplectitur pedes pietatis.

SERMO LXI.

IN FESTO S. MARIE MAGDALENÆ II.

Stans, inquit evangelista, Maria Magdalene retro secus pedes Domini Jesu, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat et osculabatur, et unguento ungebat (Luc. vii, 38).

Vade ad formicam, o piger, et discite semitas ejus ; congregat enim sibi æstate cibos hiemalis temporis : D aptissima procul dubio operationis similitudine Mariam æquiparare possumus prudentissimæ formicæ ; nam sicut formica grana triticea studiosissime comportat æstatis tempore ad mansionem suam, prospiciens sibi ne in hieme indigeat ; sic Maria Magdalene ad granum tritici quod cadens in terram, nisi mortuum fuerit ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit multum fructum affert, audiens ipsum in domo Simonis recumbere, accurrit, et tanquam apprehenso grano tritici ad animam suam humillima conversione detulit. Nam quomodo formica grani medullam, sic Maria Christi gratiam accepit.

Pleniùs tamen vide ordinem conversionis, et ad-

verte quomodo convertitur conversa ; nam nec unum iota præterit a lege reversionis, quæ longe aversabatur in regione dissimilitudinis : in aversione namque sua, domum mentis everterat, et totam naturæ suæ substantiam vivendo luxuriose consumpserat ; ut enim ait Salomon : *Mulier sapiens ædificat domum, insipiens vero constructam destruit* (Prov. xiv, 1). Hæc igitur mulier prius insipiens a summo vertice usque ad fundamentum, habitaculum mentis quotidie in deteriora prouendo dejecterat ; et sicut in ruina parietis lapis lapidem cadendo impellit, sic malitia malitiam in ejus actibus annexit : *Abyssus namque abyssum*, juxta Psalmistam, *invocat* (Psal. xli, 8), dum culpa culpam, vel etiam culpa pœnam in excæcatis mentibus appellat. Tota itaque domus incurvata, ligna, laquearia, columnas et tabulata in terram fuderat, et usque ad fundamentum solidum nihil prorsus erectum remanserat ; a planta enim pedis usque ad verticem non erat in ea sanitas, quia in Ægypto fractæ fuerant mammæ pubertatis ejus, et erat tota nuda et discalceata.

Tandem ad cor rediens, et virum pubertatis suæ recolens, sensum cœpit recolligere, et sapienter inter se dicere : Revertar ad dominum meum priorem, quia melius mihi erat tunc magis quam nunc, tunc videlicet, cum de manu ejus buccellas sumebam panis oleati, cum inhærens lateri ejus non timebam domui meæ a frigoribus nivis. Cum enim fueriat duo foverentur mutuo : *Væ autem soli, quia si ceciderit non habet sublevantem se* (Eccl. iv, 10) ; tunc inquam, melius mihi erat cum in sinu et pectora illius recumbens, perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ. Nunc autem abjecta procul, exposita sum timoribus nocturnis, feris et bestiis, necnon pruinæ ; et stillicidiis hiemalibus, quibus angor in corde, et horreo, et in corpore. Resumo igitur vires, et de nocte consurgam, quærens eum, qui mihi dabat lanam et linum, si forte tunicam, si forte pallium turpitudini meæ comparare possum.

Audio certe Agnum in domo Simonis leprosi ; qui moratur juxta me leprosam, forte qui leprosi domum ad convivandum non respuit, nec me leprosam ad sanandum contemnet ; si leprosus obtulit ei cibum, cur non et ego deferam, quamvis leprosa, unguentum? Simon cibum, ego ministrabo unguentum : manibus potuit Simon infundere aquam, sed neglexit, Ego si quomodo potero ad pedes procumbens, non de communi civium puteo, sed de proprio fonte, vitali calore calefactam aquam gressibus Divinitatis superfundam. Simon leprosus est solum in capite, quia superbus in mente ; ego in toto corpore, quia plena libidine vel dæmone ; qui enim fornicatur, in corpus suum peccat, quodcumque autem peccatum fecerit homo, extra corpus est. Non tamen hæc idcirco de Simone cogitans revolvo, quasi meam postponens valetudinem, et ejus aggravans ægritudinem, insultare meliori præsumam, sed ut quo rivus pietatis declinaverit, meæ pusillanimitati persuadeam, et in spe remissionis ad fontem veniam.

Duo audivi de hospite Agni; Simon nominatur, et leprosus cognominatur: in eo quod leprosus, quædam proportione accedo; in eo quod Simon, prorsus cedo; in eo quod leprosus, fragilitatem meam recognosco; in eo quod Simon, inobedientiam meam redarguo: in eo quod leprosus, Scripturam recolo, quia Concludit Deus omnia sub peccato; in eo quod Simon, Justitiam quæ ex lege est qui fecerit vivet in ea. In utroque tamen verum est, quia *Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere* (1 Tim. 1, 15); in eo quod leprosus, nequaquam melior me; sed in eo quod Simon, ultra me; differentia enim non modica est inter peccatorem obedientem et inobedientem.

Vadam ergo ad domum obedientiæ; et ibi ab Agno accipiam lanam indulgentiæ; erogat enim eam, et mittit petentibus pœnitentibus, qui dat nivem sicut lanam, qui de vellere suis calefacit pauperes, qui forcipibus crucis sive passionis eam totondit, et universæ ad contexamendam vestem immortalitatis cum colo et fuso prædicationis et fidei transmisit. Dum itaque Agnus cum vellere suo est, qui sicut pluvia in vellus descendit, quoniam Verbum carneum de Virgine assumpsit, vadam ad pedes ejus, ubi sine unguis terræ contiguus est, et nostræ humilitati amplius compatitur, non ad caput quod excelsum est, et habet cornua septem, et oculos septem.

Timeo certe oculos ejus, quia lumen oculorum meorum non est mecum; timeo magisque formido cornua, quia mollis adhuc et tenera: apprehendam igitur agnum propter lanam, sed a parte pedum, sed a parte plantarum, quæ nec plantam habeo mundam, contingam plantam blandam et mundam. Si peccatrix non essem, unguarem locum non reformidarem; mitissimum non ignoro esse agnum, sed recolo me tam graviter offendisse, quod potuerim exacerbasse etiam agninum oculum. Quid planta in agno innocentius, quid tenerius? itaque plantam teneram ex natura, teneriorem reddam ex lacryma. Irritant animum agricolæ uberes provenientes fruges ex segete; propensius namque cumulatur donum supernum, cum se idoneum ad suscipiendum præparaverit hominis meritum; largior namque succrescit manus in præmio, cum non fuerit ingrata mens accipientis beneficium.

Sed quale, sed quantum hoc beneficium, ut contingam, Domine Jesu, scabellum pedum tuorum, imo qualem et quantam peccatrici impendis gratiam, cum præbere non recusas plantam: supra me hoc totum, confortata est misericordia tua, et non possum ad eam, sicut enim quod infirmum Dei, fortius est hominibus, sic quod infirmum, sublimius; jam si planta rigata, calcaneo vicino me rejecerit, tamen tenebo plantam, et quasi complantata non desinam præ impatientia. Tenens autem plantam, quid dicam? *Deus meus, misericordia ejus præveniet me* (Psal. LVIII, 11); misericordia ejus, id est planta ejus, præveniet me, dum teneo plantam colligo la-

nam, non me fugiet agnus, quia aut dabit lanam, aut semper tenebo plantam.

O Agne, cum dederis lanam indulgentiæ, da quoque fustum pœnitentiæ; nam lana nisi nendo per fustum dispensata, vestem non facit; sic et misericordia, sive indulgentia pœnitentibus indulta sine fructu pœnitentiæ, confitentem nuditatem suam decenter non operit. Remittit Deus reatum culpæ, sed tu solvere debes pro modo culpæ modum pœnæ; nam, etsi dixit Agnus: Remissa sunt ei peccata multa, non tamen Maria ideo cessavit a pœnitentia; digiti enim ejus apprehenderunt fustum, et distillaverunt myrrham probatissimam præ cunctis Deum diligendo, sequendo et ministrando, fustum ejus solvimus, modo expendimus cum de pœnitentia ejus loquimur.

Contexamus nobis tunicam propter frigus hiemis, quoniam piger arare non poterit de lana agni in fuso Mariæ, ut sic ad Deum quomodo Maria convertamur; sic afficiamur, sic diligamus, sic sequamur; et cum ab agno accepimus lanam, a verbo eadem instantia impetremus linum; subtilius est linum et rarius, sed et carius; sic et verbum Dei pretiosius est corpore verbi, sic et vita æterna, quam præsens indulgentia: aliquando enim quidam consequuntur lanam indulgentiæ, sed non perveniunt ad linum; imo linum vitæ; non enim perseverant. Qui enim post acceptam notitiam veritatis redeunt ad vomitum, rursus crucifigentes Filium Dei, et ostentui habentes, excluduntur a regno. *Voluntarie enim peccantibus, jam non relinquitur hostia pro peccatis* (Hebr. x, 26.). Lanam ergo isti habuerunt per indulgentiam; sed eam dilacerantes, et in fustum intorquentes, perseverantiæ linum non meruerunt.

Maria autem quæsit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum; habet itaque tunicam de lino agni ad plantam; habet et pallium de lino verbi ad caput. Sic mulier sapiens reedificavit domum suam, perficiens a planta pedum humanitatis Christi, usque ad caput divinitatis; hæc enim et pedes unxit, et caput; sed pedes adhuc peccatrix, et caput dilectrix. Pedes Domini pedes sancti, quibus perambulat usque in Idumæam nostram Verbi Divinitas; quibus regreditur super pennas cherubim nostra humanitas, quibus primum ad Matrem nascendo et deinde ad Patrem rediit ascendendo; Filius Dei ubique est totum implendo, et nusquam deest, totum regendo. Merito pedes Jesu apprehendit Maria, quia egressus est diabolus ante pedes ejus.

O Maria, cum teneres pedes Jesu quid sentiebas, quid cogitabas, quid desiderabas? Commutare illud tenere pro aliquo æstimabili, vel inæstimabili auro vel lapide? An satiari poterat os tuum oculis, manus contactu, oculus visu? Certe si cor extrahere posses, effundere in pedibus Jesu non recusares; fudisti aquam, sed et unguentum, sed quantum aquæ? nam unguenti satis recolo mensuram, libram profecto unguenti pretiosi, larga multum in ætimatione unguenti, largior in aquarum effusione,

sine pretio pretiosam aquam de proprio hauriebas **A** te in tempore famis, sicut Elias ad viduam Sidoniorum, quia portas civitatis tanquam fugitivus nondum intrare præsumo; inveniam te, et veniam ad portam, ut, te duce, penetremus sanctuarii sanctuaria, et palatii secreta, præeunte Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

Operuit hæc aqua pedes Domini, et abluit sordes animi et corporis tui, submersi sunt Ægyptii priorum malorum quasi plumbum in aquis vehementibus; hujus compunctionibus aqua truncum emortuum reviviscere fecit, cum animam peccatricis jam dudum a nuditate boni operis extinctam ad dignos penitentiae fructus fecundavit; effudit aquam et sicavit luxuriam. Mirabilis forte Eliæ miraculum, dicitur enim tres annos et menses sex de cælo aquam precibus suis deposuisse, ut terra germinaret, etc. Sed utilius ecce factum, cum de propriis visceribus fluminis impetum eduxit, ut Christum sibi reconciliaret, et tanquam novella olivarum lucidissimos et dignissimos fructus penitentiae in toto orbe proferret. Quid enim lucidius in terra hujus sanctissimæ peccatricis fide et devotione? quid in mundo fragrantius Mariæ Magdalensæ opinione? quid in Ecclesia efficacius hujus dilectæ Jesu pro peccatoribus oratione et subventionem?

Potentissima sane est apud judicem, piissima ad miserorum exaudiendam precem, efficacissima ad erigendum de stercore pauperem; hanc in cæli collegiopræeligat anima mea; huic non erubescat confiteri mala sua; hac mediatrice lacrymas cum suo affectu postulet, et de amore Jesu non hæsitet. Novit hæc affectuosius miseriam miserorum recipere, meminit tenacius recogitans delicta juventutis suæ, quam fragile sit vas nostrum fictile et pronum ad casum; **C** dulcius vulnera palpare, mollius contractare, et patientius fetores vulnerum tolerare nondum deservit.

O Maria, lava conscientias penitentium, emunda inquinamenta cordium, quem plorando in advocatum tibi commutasti, rogando eundem impetra reis non reatum ultorem iratum, sed indultorem placatum. Quæ adhuc rea pro te sufficienter perorasti, jam dilecta pro confidentium culpis esto pia mediatrix; non verbis, sed lacrymis; non voce, sed compunctione; non pomposa oratione, sed lacrymosa rigatione indulgentiam extorsisti; non se continuerunt viscera misericordiae Dei, ubi cœperunt se effundere viscera afflictæ peccatricis. Rogamus, Domine Jesu, viscera tuæ pietatis, viscera tam matris quam peccatricis Mariæ, quatenus reseratis visceribus, rejiciamus malitiam et recipiamus indulgentiam, omni durtiam projiciamus et affectum devotionis obtineamus.

O Maria Magdalena, cum nondum gustasses vinum meracissimum, fidentissimo ausu os tuum et manus patenti fonti David appulisti; et nunc cum jam in cellam vinariam intraveris, vino cælestium copiarum æstues, accedere trepidas, pauperibus ostii saltem propter calamitatem indefesse clamantibus, de reliquiis mensæ tuæ modicum panis, et paucillum aquæ deferre recusas? Affer, obsecro, buccellam panis et vas aquæ, quia nissus sum ad

te in tempore famis, sicut Elias ad viduam Sidoniorum, quia portas civitatis tanquam fugitivus nondum intrare præsumo; inveniam te, et veniam ad portam, ut, te duce, penetremus sanctuarii sanctuaria, et palatii secreta, præeunte Domino nostro Jesu Christo, cujus regnum et imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXII.

IN FESTO S. MARIE MAGDALENÆ III.

Quomodo cervus ad fontes aquarum, sic Maria Magdalena ab æstu febrium recurrit ad fontem Jesu; quo enim acris sitit, eo citius currit; metas non moderatur itineris, insidias non attendit venatoris, difficultates postponit peregrinationis; tantummodo ut æstus reprimat, exurentes venas renovet, jam deficientes vires reparat. Vide Mariam instantius agentem tanquam cervam gratissimam, ad domum Simonis festinantem, ut exponat sitim suam, ut proponat necessitatem suam; et tandem deponat miseriam suam.

Quid est, Maria? quod habes negotium in domo Pharisei, visne caput ejus impinguare oleo tuo? Nequaquam, inquit, propter Simonem leprosum venio, sed propter Jesum curatorem animarum, languida tertianis et quartanis accedo; simul namque febrem contrariam patior, quia vitium in se ipsis contrariis miserabiliter succumbo; medicum advenisse rumore publico audivi, ejus arte languor cunctus depellitur, et sine pretio impretabiliter sanitas prioris ævi restituitur. Hic uno verbi medicamine ad omnium omnem sanandum morbum, novo medendi genere utitur; hic sicut Pater suus uno sermone creavit omnia, similiter uno jussu curat universa.

Præter hæc, multa et mira de eo dicuntur, quod scilicet ventis et mari imperet; quod viaum de aquis statim mutaret; quod tactu flumbarum sanarum menstrua constringat, quod manu tangens lepram extrahat, quod turbas miraculis pascat; fertur etiam plenus miseratione, plenus pietate, plenus mansuetudine, spernere nullum, abjicere neminem, suscipere omnem ad se venientem. Venio itaque ad Jesum, non ad Phariseum; ad Salvatorem, non ad Simonem; ad medicum, non ad leprosum; venio, inquam, venio nunc ad fontem misericordiae, non ad montem superbiæ; ad pium indultorem debiti, non ad impium exactorem indebiti.

Despicit me forte despiciendus leprosus; sed respicit me certe adorandus Dominus Jesus; imputat ille mihi peccata mea, quem prægravant sua: ignoscit delicta juventutis meæ, quem non infecit lethale et universale piaculum corruptionis nostræ. Creditor meus agit in me misericorditer; superstitiosus et improbus accusator immaniter; non igitur venio ad domum Simonis propter mansionarium, sed propter peregrinum. Easi enim divertit humilis ad superbum, Jesus ad Phariseum, medicus ad superbum; non tamen convertit vultum ad detrahentem proximum suum, sed ad

confitentem reatum suum : dedignatur namque sed dedignata superbia humilitatem, discordia unitatem, immunditia castitatem, vitium virtutem. Quandoque tamen fortior virtus subiatrat peccati hospitium, ut destructo Satanæ dominio, animam compeditam consuetudine malorum, tanquam spoliū deferat, et vitium desolatum mansione sua in deserto sedeat.

Accurrit itaque ad verbum quod misit Dominus in Jacob, et cecidit in Israel, si forte regnum cœlorum rapere de domo Pharisæi possim ; quod ille negligit præ adipe et pinguedine sua ; faciam quod fecit quædam, et in sexu et in fastu antiquorum malorum par mihi et consimilis, sed nihilominus in fide et devotione non dissimilis ; alii premebant aliquando Jesum, sed succum virtutis ex aliorum pressura, ipsa quæ fluxum sanguinis patiebatur suscepit ; nam guttur fidei supposuit et de botro cypri in torcularē desudante et exundante, balsamum extorsit. Sic sic et ego, quia humilitatem Jesu in fastu suo præponderat superbia Pharisæi, ad pedes pressi non oppressi conscendam, et dependentem gemmam gratiæ, supposito cordis vase recondam.

Ubera mea quæ fracta sunt in Ægypto, perungam gutta ejus olei quod non deficiet de capite meo, sicut et lecythus olei non est imminutus ; ut sic denum per pœnitentiam emendata, meliora sint vino, fragrantia unguentis optimis. Vinum justitiæ extorquet Simon confidens, imo præsumens de justitia sua ; sed mihi propter sexum, et propter morbum competit oleum sive balsamum. Væ tibi, Simon, qui mane consurgis, ut vino æstues, mane enim utilius esset oleum, sero vinum, quia si scapham misericordiæ præoccupasses, procellas sententiæ minus formidares. *Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine*, ait Psalmista (*Psal. c1, 1*) ; mane misericordiam, sero judicium ; venit enim mane redemptionis et judicium ultionis ; namque vini austeritatem et noctis obscuritatem nemo ferret, nisi mane lumen, et olei suavitatem prius susciperet. Quis enim in nocte iudicii nisi Simon, qui gloriatur in virtute sua, stabit ad videndum eum, cum apparebit quasi ignis conflans et emundans argentum ?

Vinum vis bibere, Simon, incipies æstare ; sævitas enim iudicii, æstus est intolerabilis : quamobrem mane potius inungamur tantum oleo, quam æstuemus vino, humiliemur ad veniam, non levemur ad inanem jactantiam. Non, inquit Maria, curro ad vinum, quia non habeo vestimentum ; prius vestimentum, postea unguentum, deinde quæro vinum ; duplici enim perfundor confusione ; nuda namque sum gratiæ indumentis, et ideo erubescō ; vulnerata sum in concessis naturæ dotibus, et idcirco ingemisco, turpitudini proinde depono tegumentum remissionis, vulneribus medicamentum reparationis ; vulneraverunt namque me, tulerunt pallium meum custodes murorum, imo latrones tenebrarum, si quod donum gratiæ, si qua munera Spiritus sancti collata acceperam, male utens, negligenter custo-

A diens, pessime vivens instinctu dæmonum amici ea. *Dereliquit enim me virtus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum (Psal. lxxvii, 11).*

Spiritus fornicationis tulit a me pallium integritatis ; spiritus iræ, tunicam charitatis ; spiritus gula vel ebrietatis, sindonem sobrietatis ; spiritus superbiæ, calceamenta humilitatis ; spiritus impatientiæ, camisiā lenitatis et mansuetudinis ; spiritus avaritiæ, ornamentum capitis ; spiritum inobedientiæ, inaures de auricularis. Ecce septem spiritus nequiores aliis quomodo diviserunt vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. Ab his tertianam, ab his quartanam patior, super tribus enim et quatuor sceleribus a me perpetratis, conturbatur anima mea, et venter meus, id est corpus et spiritus.

Tamen sic spoliata, sic nuda, sic plena confusione procido ad pedes agni habentis oculos septem et cornua septem, quærens lanam et linum ad contendum vestimentum, et ad contendum opprobrium meum : ob hoc retro secus pedes accedo et animam meam in fletibus effundo, rigans lacrymis per singulas noctes lectum meum. Ex hoc enim jam lectum alium non habeo, nisi pedes Jesu : hic requies mea in sæculum sæculi ; hic somnus dulcis, hic mihi erit tabernaculum æternæ mansionis : *Si illi quibus non est vestimentum, secundum Job (cap. xxiv, 8), amplexantur lapides ; cur non ego, quæ nuda sum, Domini Jesu pedes ?*

C Jesus, qui factus est mihi sapientia, et justitia, et sanctificatio, et redemptio ; qui virgo de virgine ad restituendam integritatem, conceptus et natus est ; qui sicut agnus coram tondente ad redintegrandam charitatem, nisi ut funderet preces, non aperuit os suum, ita ut miraretur præses ; qui ad extinguendam ebrietatem, sobrietatem opere et sermone docuit ; qui principium et caput humilitatis, ad dirigendos gressus nostros in viam pacis ; qui, cum malediceretur non maledixit, ad præbendam exemplum patientiæ ; qui, ubi caput reclinare non habuit, ad confodiendum spiritum avaritiæ ; qui Patri obediens usque ad mortem fuit, ad consummandam victoriam dispensationis suæ, revestivit me vestimentis gloriæ suæ ; cum enim remittit peccata quasi resarcit vestimenta.

D Liberata igitur a frigore et confusione, operando in vulnerum curatione ; vulneravit me oculi concupiscentia, vanitas aurium, ventris appetitus, sapor nimium exquisitus, tactus plus justo demulcens, odor undecunq̄ redemptus, et voluptas corporis naturæ necessitatem excedens, et in belluinam imaginem, imaginem Dei convertens : aperio tandem vulnus, detego livorem, plagam tumentem medicinalibus remediis expono clamans : *Corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ, et tu, Domine, quid ? sana me, et sanabor, salvam me fac, et salva ero. Nuda agnam, vulnerata medicum, fontem vivum sitibunda, munimentum tremebunda, tenebrosa oleum, exulcerata unguentum, vitam mortua*

peto. Sapientiam agnus, intellectum medicus, fons A
vividus consilium, turris fortitudinem, oleum scientiam, unguentum pietatem, vita præstet mihi timorem.

Luxuriam abduco, pœnitentiam mihi indico, lacrymas fundo, pedes abluo, manutergio capillorum detergo, ream me in medio ecclesiæ et synagogæ confiteor, mihi ulterius vivere contemno; recogitabo tempus adolescentiæ meæ, ut si dies revocare per innocentiam nequeo, saltem per pœnitentiam dimidiare valeam. Quamvis horis horas, momentis momenta, dies diebus, menses mensibus, annis annos rependere non sufficiam; tamen totum residuum pro toto constituam. Dextra vero Deum tenens libram culpæ et pœnæ, misericordiæ et justitiæ inclinet ex hoc in hoc, ut quod est justitiæ levigetur; et quod est misericordiæ amplificetur; quod est pœnæ indulgeatur, et quod est culpæ deleatur.

Si Simonis sententia suscipitur, momentum stateræ in sinistra deprimitur, in dextera evacuatur; secundum Simonem totum culpæ totum exigit pœnæ; seæ non prævaleat, Domine Jesu, inimicus, retracta sententiam a labiis iniquis et a lingua dolosa, non secundum leges misericordiæ tuæ prolata. Sicut denique Daniel vir desideriorum falsum testimonium reprobatur adversus Susannam castam, sic tu totus desiderabilis, non approbes condemnationem adversus Mariam per te salvandam; tollatur culpa, ut mitigetur pœna; transfundatur plenitudo justitiæ in plenitudinem misericordiæ, plenitudo vindictæ in plenitudinem veniæ. Rarescant justitiæ pondera, ut clarescant misericordiæ sceptræ; de regno namque justitiæ per Jesum transitus patet per pœnitentiam ad regnum misericordiæ.

Habet et innocentes suos justitia; misericordia habet pœnitentes suos, sed committant ad regnum innocentæ, quos deduxerit misericordia per viam pœnitentiæ. Cujus vero est regnum justitiæ, nisi ejus cujus regnum quoque est misericordiæ; non est qui arguat, si de regno justitiæ transtuleris in regnum misericordiæ. Olim Jacob manus commutavit in benedictione Ephraim et Manasse; dextrum sinistrum, primum novissimum; caput caudam, mysterio utique inspiratus prophético: voluit proinde Joseph secundum faciem judicare, et quasi obliato seniori, ordinem nativitatibus ad memoriam revocavit, dicens: *Non convenit, Pater, quia hic est primogenitus, pone dexteram super caput ejus; cui Pater: Scio, inquit, filii mi, scio (Gen. XLVIII, 19).*

O profundum mysterium! o inscrutabile sacramentum; antiquus dierum novit, quod Joseph nondum intelligit: inseritur oleaster in olivam, et efficitur socius radicis et pinguedinis olivæ; confractus denique ramus naturalis extraneus factus est fratribus suis, ut non sit in Israelita omnis qui ex Israel est. Jacob similiter eligitur, et Esau reprobat. Quid amplius? *Auferetur, inquit Dominus Judeis, a vobis regnum Dei, et dabitur*

genti facienti fructus ejus (Matth. XXI, 43). Sed quando et quomodo factum hoc? in transpositione manuum cum dedicaretur crucis mysterium minoribus majora, et meliora repromittens, superbis et de carne gloriantibus, sinistram regni terreni in præsentem largiens; Simon reputat se dignum dextera, Mariam sinistra; sed scientiarum Dominus meritorum appensor æquissimus.

SERMO LXIII.

IN FESTO S. MARIE MAGDALENÆ IV.

Plena et plana saluberrimæ conversionis et pœnitentiæ imago universis peccatoribus Maria Magdalis proponitur; in hac enim quasi quadam tabula decentissime dolata divinissimis Domini operibus vivis et venustissimis misericordiarum suarum coloribus exculpit pietas Jesu, membra, nervos et venas conversionis nostræ, et justificationis suæ; ut quam pessimæ prius fuerat habitudinis, tam perfecti postea inveniretur decoris. Revera si compares priora ejus et novissima, sine dubio tanquam æquis passibus contrario modo animadvertes deambulantia, ut enim aversa recesserat in profundum malitiæ, sic conversa rediit in profundum pœnitentiæ.

Sed quid traxit eam in profundum malitiæ, nisi profundum ignorantæ, vel quid retraxit ad profundum pœnitentiæ, nisi profundum divinæ misericordiæ! O profundum inter profundum et profundum, quid facies de profundo iniquitatis, ut aperias profundum conversionis? Oppe poterit cisternam veteris corruptionis, et fode misericorditer viam sanctæ immutationis: complanetur facies abyssi tenebrarum et caliginis. Explanetur fons domus David in ablutione sanctissimæ peccatricis; adæquetur aggeribus satisfactionum puteus antiquæ putredinis; perfodiatur instantanter renovatum pectus totum resudans in lacrymis. Ecce quomodo profundum Dei commutat profundum hominis errantis in profundum aliud, videlicet continentis et pœnitentis.

Diabolus et homo primum effodiunt profundum, Deus et homo secundum efficiunt, nam diabolus suggerendo quasi lacum peccati aperit, homo consentiendo et delectando, usque ad profundissimum tendit et lacum extendit; lacus iste, lacus est miseræ, et fæcis, et luti. Addendo autem prævaricationes prævaricationibus, in apponendo iniquitatem super iniquitatem, in infinitum erroris proficit, imo deficit, ut qui prius erat lacus, jam non sit lacus sed abyssus. Ascendunt vero tenebræ super faciem abyssi, ut Scriptura testatur; ecce lacus, ecce abyssus, ecce tenebræ super faciem abyssi; sed unde, vel quare hoc? Unde nisi a confusione operum seu desideriorum? quare? nisi quia terra inanis est et vacua, inanis scilicet seminibus bonæ voluntatis; vacua, fructibus bonæ operationis?

Maria Magdalis antequam irrigaretur fluminibus paradisi, antequam imprægnaretur sermonibus veritatis, antequam fecundaretur dignatione piissimi

Salvatoris, antequam lavaretur propriis lacrymis A fide jam sanctificatis, antequam indueretur amictu confessionis et decoris, terra fuit inanis et vacua : quid enim ea inanius, quæ vanitati subjecta, vana loquebatur, vana sectabatur, universa vanitas, voluptatibus carnis demersa prorsus efficiebatur? Quid magis vacuum ea, quæ tota gratiarum plenitudine evacuabatur, et nullo boni operis fructu replebatur? sed quomodo vacua, de qua Dominus ejecit septem dæmonia? quomodo vacua, quæ tot dæmonibus plena?

Plane ideo vacua, quia dæmonibus plena: implendo namque dæmonia animam evacuant non implent; solitudinem operantur, non plenitudinem, famem faciunt non satietatem: vitiorum namque natura semper vana, semper cassa, se ipsam consumit, et vas in quo intraverit rumpendo, ab omni integritate sua profluens reddit; devorat si quid invenerit, et ne bonum quodlibet accedat, valvas cordis pessulo nequitie ocludit. Urit virorem, comburit florem, folia rapit, fructus corrumpit, naturalis boni radicem corrodit, ramorum venustatem confringendo consumit; quid plura? totam cordis regionem subvertit, quasi in vastitate hostili; satius itaque planum, imo vacuum est hospitium, quod tali hospite fuerit plenum.

Sed quid factum est? venit plenus ad vacuum, ve. pouus plenus ad plenam; sed gratia et veritate, ad plenam malitia et infirmitate; plenus bonitate ad plenam malignitate; plenus sanitate ad plenam ægrotatione; plenus plenitudine ad plenam inani- tate; evacuavit denique plenam, et implevit vacuum; unde autem evacuavit dæmonibus, replevit virtutibus; veteri homine evacuavit, novo replevit; evacuavit operibus mortuis, replevit charismatum donis; evacuavit libidinum exuviis, replevit veræ et perfectæ humilitatis trophæis; ad extremum evacuavit iniquitate, replevit dilectione.

O terra inanis et vacua, pluviam voluntariam, pluviam serotinam et temporaneam segregavit tibi Deus, ut tu inebrieris stillicidiis superni doni; Simon tanquam vellus arescat præ ariditate superbi cordis. Absit ut quiescam dormiens in domo mea, cum anima Domini mei laboret in castris Philistinorum procul a domo sua; sequitur enim prædam suam, et jam ligato forti everrit domum ejus accensa lucerna, ut ad solum, imo solum paternum referat drachmam perditam: quomodo itaque ascendam in lectum strati mei, dum sub pellibus et in tentoriis est arca, sine anima Domini mei? Plagas pedum et manuum ejus, sive lateris nondum extersi, et sedeo? non unxi et comedo, non sum osculata et quiesco? non tetigi et segura sum? non sum amplexata, et tenebras timeo? Fides mea ubi es? sanitas mea, quid es? quousque taces? quousque lates? quousque hominem times? quomodo videns impietatem, in clamorem in publico non erupisti? quomodo liberatorem tuum pro viribus non extor- sisti?

Certe timebam non Pilatum flagellantem, non turbam rugientem, sed Dominum sic volentem; noveram enim vultum, et ideo considerabam nutum; nutum patientiam innuentem, non tumultum sævientem perpendebam, et ad me ipsam conturbata, dolores intolerabiles infundebam. Vix lacrymata procedebant, vix rugitus aerem poterat sine insidiis quassare, vix singultus intra domesticos parietes audebat palpitare.

Jam vero, jam supra modum lassata patientia mea, currat ad patientiam Dei mei lassatam, sed laxatam et usque ad inferos dilatatam; non vivam nisi invenero vitam; vitam quæro non alterius, sed ejus qui jacet in monumento; excubabo ad sepulcrum ejus donec videam Jesum, et si mori cum moriente non potui, vivam cum mortuo, vel etiam moriar pro mortuo. Occiderunt qui odio habebant, sepelierunt qui diligebant: quid ego quæ neutrum feci? alterum quia nolui, alterum quia non potui; officii mei non immemor, saltem ungam pedes, ungam manus, ungam latus, ungam et totum corpus; non deficiet fidei næ unguentum, quia nunquam effectus operis deseret tam pii propositi remunerabilem affectum. Sic meditabatur tanquam columba in gutture suo, sic loquebatur in spiritu suo, et ecce Angelus Domini audiens venas susurrii, et videns suffusiones oculorum; animadvertensque creberrimas repetitiones singultuum, signis non ignotis edoctus quid expostularet spiritus, quid desideraret animus; prior ipse enuntiat votorumque completionem Christum resurrexisse asserens subadministrat.

Appende et nunc stateram præsentis gaudii cum statera præteriti mœroris, et sicut compatiebaris doloribus gravissimis, sic admiraberis triumphos supervenientis jubilationis; jam enim dies facta diei eructat verbum, sicut aliquando nox nocti annuntiaverat scientiam; cum enim apostoli nocte ignorantie Dominicæ Resurrectionis adhuc tenerentur, quasi nox erant. Venerat autem ad monumentum cum adhuc tenebræ essent, et non invento corpore Domini credidit sublatum esse; venit itaque ad apostolos, dicens: *Quia tulerunt Dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum* (Joan. xx, 13); nox igitur erat propter ignorantiam.

SERMO LXIV.

IN FESTO S. MARIE MAGDALENÆ V.

Non indiget exemplo natura filiorum Adæ in prævaricatione committenda, non monitore in effrenatione luxuriæ, non ductore ut declinet a semita. Semel vero lapsa, vix undique et undecunque collectis remediis auxiliatur; vix etiam omnimoda curationis sollicitudine adhibita sanatur, vix denique ad veritatis viam ipsa revocante veritate reducit. Ut de alto in præcipitium deferatur, nequam conandum est; ut autem superna repetantur, vires colligendæ, exercenda virtus, auxilium est exquirendum.

Sic, fratree charissimi, sic in promptu et in

fortibus mali occasio; peccare volenti spontanea se ingerit, imo etiam quemque nolentem ad se trahit et in suos amplexus cogit. Meretrix est insolens, oculos exulcerans, cor exurens, calenis et compe-
dibus illiciti amoris totum hominem concludens: hæc in civitate hujus mundi neminem intentatum, neminem inquietum a se vacuum abire permittit; in turribus ludit, muros circuit, lustrat domos, et terram perambulat. Usque ad pedes Jesu evagatur, sed ibi deficit, et quæ hactenus de omnibus triumphaverat, triumpho meliori ipsa succubuit; dilatato enim sinu misericordiæ, fons gratiarum Jesus secundum multitudinem misericordiarum suarum, olivam inserit oleastro; vas contumeliæ reparat in vas gloriæ; ferrum tollens de terra, facit argentum, de immunda mundam, de ægra sanam, de extranea domesticam.

O quam sanum caput, cujus pedes tam sancti, ut meretricem, castam efficiant; ut contactu suo, inordinatæ mulieris menstrua sistant; ut puteum iniquitatis et fontem totius malitiæ arefaciant. O anima peccatrix, in qua iniquitas sedet, in qua peccatum regnat; meretrix effecta male delectando, pejus consentiendo, pessime operando. Audi piissimum Jesum accumbere in domo Simonis leprosi, et ne diffidas, ne pavescas, ne refugias; qui enim apud leprosum non dedignatur manducare poterit fentem peccatricem respuere? prandium suscepit de manu leprosi, et lacrymas contemnet confitentis animi? juxta leprosum accumbit, et ad pedes prostratum non respiciet, vel potius recipiet? Cujusnam major iniquitas superbi leprosi, an humilis meretricis? Plane in anima leprosus est omnis superbus, annon et invidus? forte Simon ideo superbus quia justus, quia sanctus, quia mundus? sed quæ justitia, ubi superbia? initium enim omnis peccati superbia.

Cum ergo altitudo misericordiarum Dei nec domum superbi et invidi peccatoris refugit, sed intrat ut cœnet, animam etiam superbam humiliando, animam invidi ad mansuetudinem revocando; non desperet Maria Magdalis, sed involvat se circa pedes Jesu, humiliter turpitudinem et ignominiam vitæ pristinæ confitendo; ingrediatur claustrum obedientiæ, totum corpus suum quod est corpus vitiorum pedibus prosternat Jesu, id est omnium virtutum. Rebaptizetur flumine lacrymarum; veteris conversationis inquinamenta detergat vario ornatu innovatarum cogitationum et operum; superfundat boni et pretiosi odoris spiritualium contemplationum unguentum: his impinguabitur ejus caput; oleum peccatoris, id est Simonis, non impinguat. His delectabitur quem domus prævaricans exacerbatur; his irrigabitur, quem torrens iniquitatis non circumdat.

Recordemur jamjam, fratres, viarum antiquarum, imo errorum præcedentium, et arefacti sterilitate malorum, rastris orationum fodiarum in pedibus Jesu fluvium paradisi; ut quod in horto animarum nostrarum aridum est, irrigetur, quod sordidum purgetur, quod marcidum vivificetur; quod sterile

A imprægnetur, quod deforme venustetur, quod inutile amputetur, quod utile ampliatur, quod maculosum dealbetur, quod rugosum extendatur. Ad odorem namque hujus Magdalis jam diu emortua sicut virga Aaron penetrante gratia revixit, fronduit, refloruit et fructus dignos pœnitentiæ fecit.

Vere mortua, cum nihil habens de vita virtutum, in inferno jacebat sepulta vitiorum; vere mortua, cum spiritibus erroris plena, in castris criminum mortis gerens vexilla debacchabatur in mortem innocentium, vere mortua cujus guttur sepulcrum patens erat, cujus lingua dolose agebat. Ascendit autem fons qui irrigabat universam superficiem terræ prædicando atque miracula faciendo et veniendo domum Pharisæi, ut manducaret cum illo, exhalavit verbum vivificæ prædicationis; reseravit absconditam et ignotam suavitatem de secretis cœlestium allati unguenti, et mira celeritate respersit vicinum aerem novitate et alacritate sui balsami; quod cum audisset, vel potius hausisset mulier quæ erat in civitate peccatrix, attulit alabastrum unguenti, et stans retro secus pedes Domini cepit rigare lacrymis suis, et capillis suis tergere.

Jam ergo vivit quæ Evangelium audit; dicitur namque in Evangelio Joannis quod: *Qui audierunt, vident* (Joan. 7, 25); intrat procul dubio vita in ossibus et nervis verbum vitæ suscipientis, hoc enim Ezechiel testatur (cap. xxxvii), cum dicit: Spiritum a quatuor ventibus cœli venisse, et ingressum ossa emortua suscitasse. Ubi namque prudentia, fortitudo, justitia, temperantia cum Spiritu Dei accedunt, ibi vita succedit et mors discedit. Accessit, inquit, mulier quæ erat in civitate peccatrix; prius aversa peccando abscessit, in consilio impiorum delectando abiit, in via peccatorum consentendo stetit, et in cathedra pestis pertinaci obduratione sedit. Deinde conversa declinando a malo, venit faciendo bonum; accessit crubescendo, retro stetit in humilitate, perseverando, pavimento adhæsit.

Quod ita intelligendum est, malum cogitare est a Deo recedere, perversæ enim cogitationes separant a Deo; adjungere delectationes pravæ cogitationibus, est in consilio impiorum abire; ex consensu malum deliberare, est in via peccatorum stare, ad extremum consuetudine mala in peccatis suis fetere, et exempla mortis aliis præbere, est in cathedra peccatorum sedere. Oportet autem retrograda conversione pedem animi reponere, ut bona cogitando, in bonis delectando, meliora sequendo et in sanctitate perseverando, annos quos comedit eruca sive bruchus, seu locusta, vel etiam rubigo reparemus; annos si quidem luxuriosi, bruchus; annos gulosi, eruca; annos superbi, locusta; annos invidi consumit rubigo. Itaque continendo, abstinendo, humiliter vivendo, et innocenter conversando resarcimus damna præcedentium malorum.

Accessit igitur quæ recesserat, et tot passibus pietatis ad lucem ut illuminaretur accessit, quot gressibus iniquitatis in regione umbræ mortis de-

ciendo excessit. Unde Gregorius : Tot in se invenit A
holocausta, quot habuerat carnis oblectamenta.
Hostiam offert, sacrificium defert, holocaustum in
interiora velaminis infert, hostiam vivam, sanctam,
Deo placentem, sacrificium spiritus contribulati,
sacrificium pingue et odoris suavissimi; detrahit
quoque pellem veteris hominis hostiæ suæ, et artus
in frusta concidit : *Lacrymis*, ait evangelista (*Luc.*
vii, 58), *cœpit rigare pedes ejus, et capillis tergere.*

In domo Simonis leprosi, stupenda video, Simo-
nem murmurantem, Jesum miserantem, Mariam
amare flentem : sel amaritudinis et ventus inflatio-
nis rumpunt venas Simonis; mel dulcedinis et spi-
ritus pietatis superfundunt Filium Virginis; con-
tritio cordis et impetus compunctionis emanaant de
visceribus peccatricis. Jesus redundat misericordia,
Simon malitia, Maria pœnitentia : de cœlo miseri-
cordia, de inferno malitia, de mundo pœnitentia.
Solum cœlum novit misericordiam; solus infernus
procreat malitiam, solus mundus agit pœnitentiam.

In cœlo non est sedes malitiæ, quia inæ projec-
tus est accusator fratrum nostrorum, et traxit
post se tertiam partem stellarum, neque locus pœ-
nitentiæ, quia patria est regnantium, non bellan-
tium; probatorum, non probandorum; coronato-
rum, non in incerto currentium. In inferno quoque
non est locus misericordiæ, quia lacus desperato-
rum, gehenna condemnatorum, malleus a pœna
nunquam resiliens; neque locus pœnitentiæ, quia
sicut sententia confirmatur pœnarum, sic in impœ-
nitentia indurantur corda eorum. In mundo tantum
agitur pœnitentia, quia nullus in eo habitator et [f.
et non] prævaricator.

Suscipit autem hujus mundi habitator ex confu-
sio cœli misericordiam, ex contaminatione inferni
malitiam, atque ex sua mansione miseriam : neque
enim justus in plenitudine summa misericordiarum
evahitur, nisi ruptis peccati fomentis; neque repro-
bus miseriarum abyssis demergitur, nisi gurgitibus
humanæ cupiditatis transcursis : namque et ille in
gloria absorbebitur, et iste in pœna. Pendente vero
destinatione sive prædestinatione, neque despera-
tione negligenter in alterum ruendum, neque præ-
sumptione irreverenter in aliud irruendum; nescit D
enim homo utrum odio an amore dignus sit.

Fugiat itaque malitiam, refugiat ad miseri-
cordiam, et sic evadet miseriam; pedes apprehendat
misericordiæ; lavet, tergat et ungat. Apprehendat
per timorem, lavet per compunctionem, tergat per
confessionem, ungat per devotionem. Caput nihil-
ominus malitiæ apprehendat, amputet, comburat
et in cinerem redigat; apprehendat per fortitudi-
nem, amputet per confessionem, comburat per ser-
vorem, in cinerem redigat per discretionem. Talis
apprehensio virtutis et vitii deprehensio, vel potius
depressio, de ægra sanam, de leprosa munda-
m, de peccatrice sanctam, de meretrice aposto-
tam constituit.

SERMO LXV.

DE TRANSFIGURATIONE DOMINI I.

Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos,
etc. (*Deut.* xxxii, 11).

Facta mentione passionis suæ, ne fides apostolo-
rum adhuc modica et tenera, tanquam granum si-
napis mole et mola tam oneraria opprimeretur,
prævenit Jesus consolatione mœrorem, prævenit re-
medio ægritudinem, prævenit dulcedine rem ama-
ram, prævenit denique glorifica transfiguratione
mortem crucis turpissimam. Digna siquidem com-
pensatio emolumenti, et omnis de æquitate in sta-
tera justa appendit tam laborem quam mercedem
operis, ut æquis passibus currant quod impenditur
et quod exigitur, via diversa, uno tamen compio
B ambitur.

Diversa plane sunt honorari et despici, glorificari
et deturpari; uno tamen humero Jesus et crucem
portavit, et glorificationem transfigurationis; eadem
namque facies quæ sicut sol resplenduit in transfi-
guratione, sputa et alapas sustinuit in passione, si
facies imaginis gloriæ Dei solis assumpsit splendo-
rem, non magnum fuit. Sed quod perfidia Judæorum
spureissima sui pectoris venena injecit vultui Dei,
quis audiens non tabescit? non aures ocludit, non
cor fidele discindit? Adhuc vestimenta, quæ facta
sunt alba sicut nix, tolluntur, et sorte inter milites
distribuuntur.

O patientia Dei, quæ vix angelicis custodiis digne
crederentur, quæ populo Christiano pro incompara-
bilibus thesauris misericordissime designarentur,
crucifigentium indignis manibus contrectantur; sed
C hujus veritatis et varietatis ratio latet in mysteriis
a sæculo absconditis. Interim donec plumescat fidei
pueritia, antequam milvis exponatur, volandi do-
ctrina apponitur et exponitur; cum enim passionem
suam Dominus prædixisset, post sex dies assump-
sit Petrum, et Jacobum, et Joannem, et duxit illos
in montem excelsum. et transfiguratus est ante
eos.

Aquilina evolutio est Domini transfiguratio; sicut
enim in ipsum solem rapidissimo effertur volatu
aquila, sic assumpta a Verbo humana natura po-
tentissime evolans, in illa hora, rejecit a se omnia
mortalia impedimenta, non solari aut nivea claritate
contempta, sed claritate quam habuit in Verbo
priusquam mundus esset, induta; in quam etiam
desiderant angeli prospicere. Nec enim sic expri-
mere potuit evangelista, quomodo valuit efficere
virtus divina; dixit ut potuit homo in compara-
tione, sed plus potuit Dens in operatione quam lin-
gua humana in relatione.

Pullos itaque suos gallina duxit ad montem excel-
sum; et non sicut gallina, sed sicut aquila provo-
cavit ad volandum; gallinæ enim non volare sed
nutrire pullos est; aquilæ autem est volare, et ad
volandum provocare. In campestribus igitur fuit
Jesus gallina, in montibus aquila; moralibus in-
struit in campestribus, cœlestia ostendit in monti-

bus, languores sanat in campestribus, beatitudines docet in montibus. Lapidem Jacob sternit in campestribus, scalam erigit in montibus, provocat admiratione, provocat delectatione, provocat paternam consolatione, provocat promissionem, provocat compassionem, quia si compatimur, et conregnabimus.

Quid enim quod transfiguratus est non coram sed ante eos; nisi quia configuratus corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, ut transferamur a claritate in claritatem tanquam a Domini spiritu? ante eos tanquam caput ipse, et nos post tanquam membra. Membra enim ubique caput suum sequuntur sive ad mortem, sive ad vitam, unde: *Qui mihi ministrat me sequatur, et ubi ego sum illic et minister meus erit* (Joan. xii, 26).

Deinde sequitur modus transfigurationis, quasi aquilæ volatus singularis, et ad imitandum difficilis: *Et resplenduit facies ejus sicut sol, et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix* (Matth. xvii, 2); cum senescentem aquila renovatur, cum Jesus tanquam senio moleriarum sæculi fatigatus, et desiderio finiendi cursus instigatus, sicut Jacob patrem et patriam revisere proponeret, prius transfiguratur mutato vultu in claritate solis, et habitu in specie nivis; cessat enim facies veteris hominis ubi accedit gloria novi: *Vetera, inquit Moyses, projicietis novis supervenientibus* (Lev. xxvi, 10); sed Jesus, ventilabro accepto, cœpit mundare aream suam, cum tabernaculum Cedar mutavit in pellem Salomonis, id est vetustatem mortalitatis in gloriam transfigurationis. Et quia nihil artificiale fuit in transfiguratione, ideo comparatio sumpta est de sole, non de subsolari qualibet specie; quis enim attingit solem, ut in illo exerceat artem præstigiam? cœleste igitur fuit, quod sola potestate divina, facies Jesu sicut sol resplenduit.

Latet in hac comparatione et hoc solemne mysterium, quod sol resplendet semper cum nube non tegitur; retrahat vero radios suos cum nube crassa et spissa obumbratur; ignorantia autem Judæorum, et malitia fecit crassam nubem et obscuram excæcationem, unde dictum est, quod *excæcavit illos malitia sua* (Sap. ii, 21). Impegerunt ergo excæcati in lapidem offensionis et petram scandali, nubem tegentem, non solem latentem attendentes, quia senescentem Isaac, et clare videre præsentem non poterat, qui futura verissime prophetabat. Obumbraverat se Jesus tenui et clara nube carnis, sed triplicaverunt hanc malo suo persecutores sui, cum diaboli veterinosum odium, et depravatum proprium sensum inculcantes, triplicem suæ damnationis contorserunt funiculum; non ergo viderunt solem, quia supercedit ignis, quia furor illis secundum similitudinem serpentis, etc.

Prævaluit certe aquila evolare, quia frustra jacitur recte ante oculos pennatorum et laqueos eorum evadere, sed declinaverat ad escam, quæ est voluntas Patris sui; unde: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei* (Joan. iv, 34); maluit ergo de-

prehendi in muscipula, quam jejunos remanere, et sine obedientiæ esca. Rostrum vetus comminuerat jejunando quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, novum resumptura aquila ista in regno Patris sui, ubi vinum novum cum discipulis suis bibitura erat, et novum panem commessura.

Sequitur: *Et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix* (Matth. xvii, 2); distingue inter solem et nivem, inter faciem et vestem; non est enim discipulus super magistrum; perfectus autem erit si sit sicut magister ejus, non æqualitate, sed similitudine, sicut nix non comparatur soli dignitate, sed claritatis quadam participatione. Per faciem namque ipse Christus, per vestimenta intelliguntur discipuli ejus; et in hoc animadvertite quomodo aquila provocat ad volandum pullos suos, non enim Filio Dei fideles parificabuntur, sed conglorificabuntur; et alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarum; stella enim a stella differt in claritate; sic erit resurrectio mortuorum.

Ad volandum igitur provocat pullos suos, non ad evolandum vel convolandum, ut imitentur illum, qui sunt ex parte ejus, in simplicitate vitæ, in passione pro fide, in spe gloriæ filiorum Dei. Nix enim levis est propter simplicitatem, frigida propter passionem, clara propter resurrectionem. Confer Evangelium cantico: *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans. Et resplenduit facies ejus sicut sol, et vestimenta ejus sicut nix*, quid est nisi provocat ad volandum pullos suos, et super eos volitat? *Attendite*, inquit, pendens in cruce, *et videte si est dolor sicut dolor meus* (Thren. i, 12). Ecce supervolitat in dolore. *Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, non adæquabitur ei aurum de Æthiopia* (Job xxviii, 16).

Ecce quomodo supervolitat in splendore sapientiæ et virtutum celsitudine; in cantico sequitur: *Expandit alas suas, et assumpsit eos*, etc. (Deut. xxxii, 14). In Evangelio: *Et apparuerunt Moyses et Elias cum eo loquentes* (Matth. xvii, 3); quis Moysen de morte, et Eliam de remotissima regione advexit, nisi aquila, quæ expandit alas suæ voluntatis et potestatis, et portavit eos in humeris suis, id est insuperabilis operationis? portat enim omnia verbo virtutis suæ; illo verbo, illis humeris denique attulit Moysen et Eliam, ut suæ interessent transfigurationi. Sequitur: *Et ecce nubes lucida obumbravit eos* (ibid. 5); forte ista est nubes, quæ Jesum suscepit ab oculis apostolorum, videntibus illis, in qua et venturus est ad judicium juxta illud: *Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum* (Act. i, 11).

Sequitur: *Dominus solus dux ejus fuit, et non erat cum eo Deus alienus* (Deut. xxxii, 12); in Evangelio: *Et facta est vox de nube dicens: Hic est Filius meus*, etc. (Matth. xvii, 5). Ecce quod ait Apostolus: *Unus Deus et Pater omnium, qui super omnes, et per omnia, et in omnibus nobis qui est Deus benedictus in sæcula* (Ephes. iv, 6). Non enim duo dii,

Pater et Filius, sed unus Deus, unus Dominus, una fides, unum baptisma : hujus Domini scilicet Patris facta est vox de nube dicens : *Hic est Filius meus, hic est quem Pater signavit et misit in mundum; hic discretive Filius meus; alii enim omnes adoptione, iste natura secundum divinitatem, unione personæ secundum humanitatem: Hic est Filius meus dilectus* generatione, dilectus operatione, dilectus morte, dilectus resurrectione, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXVI.

DE TRANSFIGURATIONE DOMINI II.

Digne aliquid scribere vel dicere de Jesu non possumus, nisi ab ipso a quo est omne datum optimum et omne donum perfectum, secundum mensuram donationis suæ acceperimus. Spiritus siquidem, qui loquitur mysteria, tam a Patre quam ab ipso procedit; is scrutator est inenarrabilium arcanorum Dei; nec opprimitur a majestate in qua æqualiter regnat sine substantiæ imparitate. Hic igitur adsit nobis, docens omnem veritatem præcipue cum de Jesu loquimur, cum de Jesu scribimus.

Domine Jesu, cum secundum divinitatis naturam non esset apud te mutatio, nec vicissitudinis obumbratio, humanam assumpsisti conditionem quæ temporalitati vel vanitati subjecta, sortem mutabilitatis nullatenus excipit, sed in tempore, et cum tempore juxta naturæ ordinem currit, unde est illud : *Puer Jesus crescebat ætate et sapientia apud Deum et homines* (Luc. II, 52). In hac ergo et secundum hanc naturam sponsus Ecclesiæ; cujus venter eburneus, distinctus sapphiris, distinxit non solum labiis prædicando, sed et actionibus operando juxta æternitatis lineas, quid et quando diceret, quid et quando faceret, ut non solum fastidiis humanis subveniret, sed et rationem paterni et perpetui edicti, atque æterni decreti servaret, unde in Evangelio ait : *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio* (Joan. XIV, 31).

Ut itaque rem pene incredibilem devotio suorum fidelium non abhorreret, voluit pati passibilia hominis, unde homo agnosceretur; exercuit signa et mirabilia, quæ, sicut ait Nicodemus, *nemo posset facere, nisi esset Deus cum eo* (Joan. III, 2). Non tantum per gratiam propter hominem, sed etiam per naturam propter divinitatem, ut crederetur Deus. Evidentiora autem et pulchriora humanitatis signa, etiam in conspectu insipientium apparebant rariora; quæ Deum indubitabiliter assererent, vix discipulorum corda tangebant. Impediebat procul dubio tanta mysterii novitas Verbi incarnati, ne mundus crederet, quod a sæculis auditum non esset; quod humana ratio non comprehenderet; quod nec usus, nec consuetudo aliquatenus approbaret; atque ut Deus homo fieret.

Intercoruscans interdum radius Divinitatis torporem inertiae Judæorum excitabat, sed non excutiebat; discipulorum vigilantiam animabat, sed rei altitudo obstupesciendo, a robore fidei aliquando pa-

rumper reflectebat; eatenus ut frequenter audirent: *Modicæ fidei quare dubitastis? Item. Adhuc et vos sine intellectu estis? (Matth. xv, 16.)* Misto itaque cursu stabilitatis et instabilitatis apostolicæ, donec tempus appropinquaret passionis, ut omnem dubitationis detergeret caliginem, assumpsit Petrum, et Jacobum, et Joannem, et ascendit in montem excelsum, ubi transfiguratus est ante eos.

Fortissimum et inexpugnabile fidei Christianæ hoc argumentum, quod sub velamento carnis latebat virtus divinitatis, et idem, qui extrinsecus homo apparebat, Deus erat, quod intrinsecus latens non apparebat. Nam nec in ipso articulo transfigurationis substantiam divinitatis viderunt apostoli, sed carnem resurrectione perpetua paulo post glorificandam, prælibatione sancta prægustaverunt arte medicabili; quatenus in fortitudine hujus refectionis non deficerent usque ad montem Dei Oreb, id est, in resurrectione, in qua, juxta interpretationem hujus nominis, desiccata est in Christo, tam mortalitas quam omnis passibilitas; *Christus enim resurgens ex mortuis, jam non moritur, etc. (Rom. vi, 9.)*

Merito a Christianis colitur hæc sancta et præclara solemnitas, in qua quasi vestigium pressit fides: quæ, etsi periculose non vacillabat, tamen altas radices non dederat. Præcesserat quidem in baptismo Joannis, ubi Spiritus visus est in columbæ specie, Pater auditus æque in voce: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui; ipsum audite* (Matth. III, 17); quædam æmulatio hujus pulcherrimæ transfigurationis.

Equidem obumbratione sacramenti, illa secundior propter mysterium nostræ regenerationis quæ tunc inchoata est; ista pulchritudine celsior et testium attestatione validior; unius namque testimonium longe infirmius est quam quinque vel trium, solos Joannes illa audivit et vidit. Petrus et Jacobus, et Joannes cum Moyse et Elia huic interfuerunt, et testes idonei sunt. Ibi nec caro, nec facies Jesu decorem suum immutavit; hic supra visum hominis facies sicut sol resplenduit; illud in deserto factum est, hoc in monte excelso, et illic, et hic gloria Jesu. Ibi quasi introitus fidei spectatur, hic quasi egressus, ubi res fidei manifeste cernitur. De illa Apostolus: *Videmus nunc per speculum et in ænigmate* (I Cor. XIII, 12); de ista Joannes: *Vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti a Patre* (Joan. I, 14)

Domine Jesu, sicut modo quasi exuisti ad horam mortalitatem nostram, nonne, si nostræ saluti expediret, absque pœnali et gemebunda exspoliatione, virtutem et pulchritudinem tuam superindueres posses, nec saccum tuum a Judæis scindi permitteres, sed de sacco soecum, quam de aqua vinum facilius faceres? Sed ut passio, quæ prope erat, voluntaria esset, luce clarius appareret non coacta, vel inevitabili necessitate suscipienda, quod in ore sacci Benjamin erat in ipsa via, aperto sacco revelatum est magnum pietatis mysterium, ut pecunia illa, qua

redempturus erat filius dexteræ Israel et gentes, A in ore Jesu esset; unde cum dixisset: *Consummatum est* (Joan. xix, 30), et emisisset spiritum, solutum est pretium, et deletum quod adversus nos erat chirographum.

Salvo tanto mysterio, ad transfigurationem pertinet quod in via, id est antequam ad mansionem veniret apertus fuit saccus Benjamin, non scissus. Scissio enim est passio, apertio transfiguratio, in apertione non est saccus exinanitus vel evacuatus, quia eandem formam et habitum mortalitatis perfecta transfiguratione recepit, seu representavit quam de matre mundum ingrediens acceperat, et quasi quodam resurrectionis præludio deposuerat. In consensione vero absorpta est in victoria, et non lusit Jacob cum Esau, id est diabolo, sed illusit B et supplantavit; ut destructo corpore peccati, nec planta remaneret ex qua rediviva generis humani deceptio pullularet, et mortem Christi necessario reiteraret.

Fuit ergo transfiguratio, quasi quædam necessaria mortalitatis de peccato venientis interruptio, qua se Jesus comprobaret non affectum legibus mortis, nisi quando, et quomodo, et quatenus vellet, quod enim ibi fuit horarium, si vellet esset continuum. Manifestavit ergo se ipsum non qualem putabant Judæi, sed qualem credebant apostoli; non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, quia nec suppressenda erat veritas, ut nemo eam sciret, nec propalanda principibus mundi, quoad principium orationis suæ sine meliori concluderet. Hoc enim impedimento foret sui propositi, illud detrimendam generaret Christianæ fidei; quis enim cognosceret sensum Domini, nisi is qui est in sinu Patris enarraret, cum nemo noverit Filium nisi Pater, neque Patrem quis noverit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare. Idcirco in hac transfiguratione, et Filius Patrem, et Pater commendat Filium: *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit; ipsum audite* (Matth. iii, 17.)

Dulce lumen, ut ait Salomon, *et delectabile oculis videre solem* (Prov. ii, 17); probat hoc Petrus apostolus, qui, cum vidisset Jesum amictum lumine, sicut vestimento; *vestimenta enim ejus erant alba sicut nix* (Matth. xvii, 2); et cerneret faciem ejus resplenduisse sicut sol lucet in virtute sua, ait: *Domine, bonum est nos hic esse* (ibid. 4); inescatus siquidem tantæ dulcedinis hamo, quæ retro erant oblitus, lagenam cordis impleverat stillicidio irrigante de emissionibus Paradisi, quibus illectus clamabat: *Trahe me post te; currenus in odore unguentorum tuorum* (Cant. i, 3). Etsi enim Evangelium pro compendio sui officii (quo quasi gallus succinctus velociter currit tanta obstinatione, ut neminem per viam salutet) cmiserit exprimere fragrantiam spiraculorum, quæ flante austro allata sunt, tamen credendum et subintelligendum est super omnia aromata respersisse odorem suavitalis omnibus

astantibus vestimenta illa, quæ facta sunt alba sicut nix; sic enim de solatio suo visus minus gauderet, si pro parte sua odoratu indultam benedictionem non communicaret; nec integra germanitas servaretur, si odoratu famelico remanente, oculus satia-

fudit ergo Petro et sociis suis rivos olei sui non uniformiter, sed multipliciter, ut quicumque sensus sitientes advexerant, uno tam solemniter ferculo debriati dicerent: *Domine, bonum est nos hic esse*; animadvertendum est, quia diverso modo afficit quod corporaliter, et diverso quod spiritualiter reficit. Præ inopia enim sua raro et rara reperies corpora, quæ una habitudine diversis serviant simul sensibus; diversi namque sensus seu appetitus, diversos habent fines suæ delectationis vel satietatis; ita ut semper requirant aut diversa tempora, aut diversa in eodem tempore delectamenta. E diverso spiritalia dona simul et semel omnes varietates desideriorum suppleant; et in vero bono sicut non est mendacium quod decipiat, sic plenitudinis nulla imminutio, quæ egeat subsidiaria alternatione, vel vicaria sollicitudine.

Et ecce apparuit Moyses et Elias cum eo loquentes (Matth. xvii, 3). Aggreditur vaga quæ gyrum cæli frequenter circumvallat quæstio, quærere cur Moyses et Elias præ cæteris in corpore an in spiritu venerint, quid cum eo locuti fuerint. Sed quid urget quæstio, cui certa dari non potest responsio? et si contineat medullam desiderabilem, os durum atque solidum gingivis profecto catulorum rodi potest, penetrari non potest. Instat appetitus effringere, sed succumbit virtus undique munitam medullam extrahere; attamen, quia labor improbus omnia vincit, dulce est pulsare, et civitatem circumstantiæ circumire ut in labore sit saltem solatio ipsa honesta sollicitudo.

Occurrit igitur animo investiganti, quod Moyses et Elias montani fuerunt, et hominum fugientes consortia, in montibus angelicis subsidiis de Deo multa cognoverunt, atque vitam suam solitudini pro posse dedicaverunt. Proinde quasi de consuetudine, eo quod jam multis celebratis conciliis de Jesu in montibus adfuerant, hoc tam solemniter de transfiguratione angelico ministerio nuntiato, interesse studuerunt. Merito tam præclaris luminaribus et assumptæ humanitatis prædicandæ glorificationi ille occurrit, cujus oculi nunquam caligaverunt nec dentes moti sunt, Moyses: merito et ille cujus caro mortis corruptionem non vidit; cujus mortalitas privilegio pene singulari, nec curru igneo consumpta, nec morte absorpta, immortalium jam fruitur regione; et pene vicit mortem insolita, et longa dilatione.

Forte et Jesus in montibus pernoctans in orationibus, usus fuerat eorum præsentia, et ad hoc dies præfixa, ut ab utroque de dissimili statu eorum, secundum hominem assumptum quæreret, quis potior esset status Moysis exuti a corpore, an Eliæ vi-

ventis adhuc in corpore. In potestate namque Jesu erat quod mallet eligere; licet in proposito alterum sine dubio tenere. Alterum siquidem justum videretur pro persona assumptis, et assumpti; alterum vero indubitanter necessarium erat pro officio patrocinantis, et negotio querelati, et in causa sudantis; ab utroque tamen ex dispensatione sua mediator aliquid mutuaret, ut mortale corpus prius sine morte exueret, glorificatione non perpetua transitione, retento aliquid simul de veteri et aliquid mutato de novo statu et futuro, ut ex mutato Moysi, ex retento Eliæ congrueret.

Est et aliud quare Moyses et Elias cum Domino in transfiguratione visi sunt; testes enim tam et apud homines quam et apud angelos assumpta humanitas habere non recusabat, quod de suo arbitrio penderet vel mori pro homine et sic ad gloriam suam intrare; vel infecto negotio, nostræ redemptionis, nec interposita morte ad dexteram Patris redire. Omnia itaque cum consilio facturus, authenticos adesse suæ transfigurationi mandavit homines, ut Moyses tanquam suo auctore Judæi non credentes convincerentur, Elias venturus in fine sæculi tota fiducia Christum non Antichristum adorandum protestaretur, sunt et aliæ rationes quæ jam expositæ sunt a sanctis Patribus: vel exponendæ restant suis temporibus.

Cum eo, inquit, loquentes, servant disciplinam, nec fines mandati excedunt; non loquuntur apostolis, sed cum Jesu, quia non huc ad hoc venerant, ut vel audirent sæculares rumores; vel ut referrent nondum explanandos, licet jam scriptos passionis, resurrectionis et ascensionis Domini sanctos canones. Ad quod et ad quem venerant, loquuntur; et ultra superponunt digitum ori suo, ne loquantur opera, non dico hominum, sed nec angelorum. Forte more suo Moyses rogat pro populo Judæorum, cujus prævidet imminere ruinam, ut saltem reliquiæ salvæ flant: forte non deposito zelo Elias decernit vindictam, quæ futura erat sub Tito et Vespasiano: secretum tamen suum colloquium teneamus non discutiamus, quia gloria Dei est celare verbum.

Sequitur: *Et ecce nubes lucida obumbravit eos* (Matth. xvii. 5); instandum est evangelicæ lectioni, et ab ipsa contextendus cursus nostræ orationis; non enim de nostro, sed de suo compingere debemus tabernaculum Deo Jacob; neque enim in manufactis habitat Deus, id est in his quæ humano ingenio adinventæ sunt sine gratia, per quam cognitio Dei sive amor acquiritur. Non enim in manufactis habitat Deus se innotescendo per inanem philosophiam, et per stultas fabulas sive genealogias, et interminabiles quæstiones; inde est quod nemo prohibetur plantari, utique cavillosa et obscura sophismata, juxta altare Dei. Sola siquidem authentica de prophetis et apostolicis scriniis, et ecclesiastica auctoritate roboratis Scripturis, in ecclesia legenda sunt et cantanda; hæc enim, scilicet

A nubes lucida, id est Scriptura divina, seu Ecclesia Catholica, nubes lucida est

Nubes est Scriptura triplici ratione, quia refrigerat in calore tentationis, congrua docendo remedia; obumbrat in angustia persecutionis, promittendo præmia quibus non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis; rigat in tempore siccitatis, hinc infernales evaporationes, et fumibundas incastrationes ante oculos ponens; inde vernaes et salubres aspirationes a superstellari regione, quæ tota mundissimis et beatissimis spiritibus referta, ineffabiliter odorifera nec una tussicula offenditur: *Nubes*, inquit, *lucida obumbravit eos*. Hanc obumbrationem Psalmista explorat et implorat, dicens: *Obumbrat super caput meum in die belli* (Psal. cxxxix, 8); dies belli est tota vita ista, quia militia est vita hominis super terram, ubi est colluctatio adversus carnem et sanguinem, adversus principes et potestates, adversus rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in cœlestibus.

Parum in his proderit galea ferrea, nisi obumbraverit nubes lucida, id est gratia quæ de visceribus suis enixa est divinam Scripturam; neque patitur natales suos violari per illam; per ubera siquidem Veteris et Novi Testamenti exprimit tam guttas quam stillicidia uteri sui, quibus imprægnata est virgo Maria; quibus regenerata progenies adoptiva, per nubem lucidam, quæ est Ecclesia; æqua etenim mensura usque ad summum implet utraque ubera, et Ecclesiam, et Scripturam divina gratia; idcirco gemina est lactatio, sed una filiorum educatio. Est igitur Ecclesia nubes quæ peregrinatur a Domino; est lucida, quæ semper fecundatur a Spiritu sancto; obumbrat filios suos sicut gallina pullos suos, ne cedant in adversitate, ne deficient in persecutione, ne periclitentur in præmii dilatione.

SERMO LXVII.

DE ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS I.

Et elevarunt cherubim alas suas et rotæ cum eis, et gloria Dei erat super ea (Ezech. xi, 22).

In hodierno sermone efficax est materia et efficacior dicendi copia; verum in eo minus laborandum est, ut ea laudetur, quæ sine commendatione laudabilis est; sine exhortatione amabilis, non sine retributione, venerabilis; omnibus enim amabilis est, videlicet Mater misericordiæ, virgo Maria, omnibus concupiscibilis, quia tota pulchra; omnibus venerabilis, quia plena gratia; singulos quidem odore unguentorum suorum ad amorem suum trahit Virgo singularis. Sola sufficit omnibus, ut species quædam salutaris, quæ sine aliarum admistione specierum efficacissima est ad conficiendum humanæ salutis unguentum; huic speciei si admiscetur aliæ, aliquid ei videbitur subtrahere odoris, nihil vero conferre vigoris; sola placuit Deo Patri, ut Filii sui mater fieri mereretur; sola sine exemplo placuit Christo, ut ex ea nasceretur et Spiritui sancto, ut ejus templum fieret et eo repleretur; sola non no-

merito nostræ salutis sufficiens, ex qua pro nobis A *terveni pro clero, intercede pro devoto semineo sexu, salvator nasci dignatus est. sentiant omnes tuum juvamen, qui tibi deferunt munia laudum.*

Hæc est porta per quam Christus ingressus est mundum ad nostram redemptionem, et hæc est Virgo per quam reperimus Deum et hominem; hæc est manubrium per quod velut ferrum inseparabiliter ei junctum tenemus Christum; hæc est securis qua reseccanda sunt ligna æterno tabernaculo necessaria. Sapientia tenuit istam cum ædificavit sibi domum, et excidit columnas septem; manubrio siquidem isto ferrum ad tenendum est melius, ad movendum habilis, ad operandum utilis; qui caret isto, parum operabitur illo, quia non dominabitur; nisi ex ea Christus nasceretur, humana cæcitas non illuminaretur, humana infirmitas non sanaretur, humanum genus non redimeretur.

Ecce quam jucunda, quam necessaria, quam veneranda nobis est virgo Maria, ex qua mundo apparuit lux vera, sanitas æterna, redemptio copiosa, et utique qui non habet hoc manubrium, non habebit hoc ferrum; semel enim ista conjuncta sunt, et semper connexa manebunt. Christus eam hodie assumpsit ad gloriam, ne ulterius nostram sustineret miseriam; legis minor qua dicitur; qui parentes deserit in calamitate, insepultus abjiciatur; non ergo eam in terris deseruit, sed in cœlum assumpsit matrem ejus, et posuit tabernaculum suum in circuitu ejus. Quod vero ignoratur, et si pie credatur, utrum scilicet corpore assumpta sit, causa venerationis festum esse credendum est more illorum qui munera deferunt, et ea non prius detegunt, quam ad eos perveniant, quibus munera representare debent.

Verum non incongrua similitudine illud Ezechiel huic Assumptioni adaptari potest, quod cherubim, qui ante Deum semper assistunt, pro hac Virgine missi, alas suas levaverunt, et juxta Isaiam duabus velabant caput ejus, duabus vero pedes ejus, conceptionem videlicet et assumptionem, quorum utrumque nobis est absconditum; vel velabant caput ejus ala supposita et superposita, subjectione scilicet et veneratione, nolentes illud Dei templum revelare, antequam illud representassent majestati divinæ. Item pedes velabant duabus alis, obsequio scilicet et præconio cantantes: *Surge, prospera, D amica mea (Cant. xi, 10); veni de Libano, veni coronaberis (Cant. iv, 8).*

Et rotæ erant cum eis, de quibus idem ait propheta: *Audiente me, vocaverunt eas volubiles (Ezech. x, 14), corpus scilicet et animam Mariæ, quæ corpore et anima divinæ voluntati erat subjecta, nunquam sentiens legem carnis repugnantem spiritui. Sequitur? Et audivi post me vocem commotionis magnæ (Ezech. iii, 12); hæc vox peregrinantis Ecclesiæ et laborantis, quæ ad Deum clamat: Non est tibi curæ, quod Maria reliquit me solam ministrare? dic ergo illi ut me adjuvet (Luc. x, 40). Clamat etiam post Mariam orans: Sancta Maria, succurre miseris, juva pusillanimes, refove debiles, ora pro populo, in-*

SERMO LXVIII.

DE ASSUMPTIONE B. MARIE VIRGINIS II.

Virgo Israel, revertere ad civitates tuas (Jer. xxxi, 21); ad matrem luminum, quæ hodie a montibus æternis exultatione a cunctis reverenter excipitur, vertamus, fratres charissimi, lumen oculorum nostrorum, sermonem laborum, plausum manuum, affectiones cordium et intentionem cunctorum motuum. Ecce enim post Jesum primogenitum et unigenitum suum ulteriora velaminis, quod est ante oraculum penetrat; non solum cherubim atque seraphim supremis sedibus assumpta, B sed etiam super alas eorum mirabiliter et magnificenter exaltata; de illa namque dicitur, quia exaltata est super choros angelorum ad cœlestia regna. Ut itaque collectione omnium virtutum jam maturam terram nativitatis suæ repetat, et domum æternitatis adeat, sermo a regalibus sedibus illam hortatur sic: *Virgo Israel, revertere in civitates tuas,* quasi dicat: Regnum quidem tuum, o Regina cœli, tibi paratum est ab origine mundi, jam jamque regressum et adventum tuum deplorat, quatenus et suum acceptabile tibi obsequium præbeat, et tuum gratissimum in se dominium recipiat.

Revera enim nec tua imperia ministerialibus tuis molesta, nec illorum obedientia dispositionibus tuis est murmuriosa; familia cœlestis moram tuam fastidit; mansio cœli locum tuum hactenus vacuum præsentia tua insigniri deposcit. O quam regalis curiositate illæ cœlorum virtutes, quæ de castris nunquam vel raro egredientur, frequenter inquirunt ab eis angelis, qui in ministerio mittuntur propter eos qui hæreditatem capiunt salutis, dicentes: Quando veniet domina nostra, regina nostra, soror nostra, mater regis et Domini nostri. O quanto affectu mandant, et remandant ei: *Virgo Israel, revertere in civitates tuas,* ascende ad montana nostra, veni ad palatia nostra, intra cellaria nostra, penetra cubilia nostra, quia hæc omnia tua sunt; possessio utique tua, hæreditas tua, domus tua. Quid est autem possessio sine possessore, hæreditas sine hærede, domus sine habitatore, civitas sine rectore? *Revertere itaque, revertere Sunamitis, revertere, revertere ut intueamur te (Cant. vi, 12).*

Primo revertere a captivitate mundi, quia captivitate non debet subijci, per quam captivi a captivitate sunt absoluti sua; secundo revertere ab homine sine corruptibilitate carnis, quia, sicut immunis es a corruptione peccati, sic ad immortalitatem transire debes absorpta mortalitate per gratiam Dei. Tertio revertere ad libertatem gloriæ filiorum Dei, quia, sicut peccatum nunquam regravavit in tuo mortali corpore, sic digna es perfrui, etiam in carne virginali, eadem spiritus libertate, qua fruuntur in sua spirituali substantia angeli ab ipsa sua creatione, sive potius confirmatione. Quarto revertere

nt intueamur te ⁊ dignitate angelorum ad superexcellentiam jam beatificatorum spirituum, quia sicut in facie Filii tui desideramus prospicere, sic in specie et pulchritudine tua vultus desigere volumus, et luce vultus tui illustrari omnimodis satagimus. Denique istæ reversiones numerosiores ascensiones stant, de quibus in laude Sapientiæ dicitur: *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion, quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho, etc.* (Eccli. xxiv, 18).

Domina nostra exaltatur quasi cedrus in Libano secundum mērita sanctæ conversationis; exaltatur quasi cypressus in monte Sion secundum altitudinem purissimæ contemplationis; quasi palma in Cades exaltatur, secundum præmia æternæ remunerationis; quasi plantatio rosæ in Jericho, secundum mortificationem carnis et compassionem Filii in cruce pendentis; quasi oliva speciosa in campis, secundum affluentiam pietatis; quasi platanus iuxta aquam in plateis, secundum famæ et gloriæ dilationem in universis linguis et populis, sicut cinamomum, secundum odorem bonæ opinionis, quasi balsamum aromatizans secundum conceptum et partum Christi a quo tanquam a capite distillat unguentum nostræ christianitatis; quasi myrrha electa secundum stolam immortalitatis, quam recepit a Filio suo in die assumptionis.

Ex his omnibus tanquam a domibus eburneis, id est castissimis cœli palatiis dedit suavitatem odoris, quo attracti simul ad illam clamemus totis desideriiis, totis suspiriis: Trahe nos post te, in odore unguentorum tuorum, curremus ad montes aromatum, ubi sancti suavitate illius horti deliciarum afflati exsultant in gloria, letantur in cubilibus suis; exsultationes Dei, pro tantis odoribus, in gutture eorum, in conspectu Agni amicti stolis albis, ipso donante Christo Jesu; qui vivit et regnat per omnia, etc.

SERMO LXIX.

DE ASSUMPTIONE B. MARIE VIRGINIS III.

Quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam ex illis, nonne accendit lucernam, et evērit domum, et quærit diligenter donec inveniat illam, etc. (Luc. xv, 8).

De sacro palatio summi et æterni Regis profuente ad areolas nostras meatibus continnis copiosa Dei bonitate, singulæ stationes tam temporum quam hominum, secundum mensuram et rationem innatæ bonitatis generali et speciali beneficio ab initio sæculi non avare locupletantur: Cum ergo, ut ait Apostolus: *Unusquisque proprium habeat donum ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic* (I Cor. vii, 7); partem suam Deus, qui non solum donat, sed et accipit dona in hominibus, nequam deteriorem fecit. Ait enim in Psalmo: *Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi* (Psal. xv, 6). Vere in præclaris funes ei ceciderunt, qui cum sit splendor

A gloriæ, de Patre luminum ante tempora sæcularia, æterna processit genitura, quique de Virgine virginum carne sumpta, in plenitudine temporis in humana, verus Deus et verus homo apparuit sine peccato, natura.

Hæreditas etiam ejus præclara est ei, quia Ecclesiam de Judæis et gentibus, eripuit de potestate tenebrarum per fidem, et per spem, et charitatem transtulit in regnum claritatis suæ, quatenus candor lucis æternæ sponsam haberet non habentem maculam neque rugam, sed formosam tanquam columbam quæ una est matri suæ; electa genitrici suæ, id est prædestinationi divinæ et justificationi. Cum itaque de æterno consilio tempus beneplaciti immineret, ut Deus Pater per unicum Filium dispersiones Israel, per adoptionem hæreditati immarcescibili aggregaret, puellam de terra Israel sibi desponsavit, et dote bona, de thesauris suis cumulavit, publicis instrumentis matrimonium confirmans, atque legitimo privilegio donationem propter nuptias contra dæmonum hæreticorumque versutias corroborans. Una enim hæc est inter mulieres, in qua princeps nihil suum invenit, de qua fraus hæretica, mendacia sua stabilire non potuit; in hoc privilegio tam matris quam filii natales continetur. Continetur quoque et dos profecta a virgine, utique castitas, innocentia, et humilitas, simulque donatio propter nuptias, utique plena gratia redhibita a Deo Patre.

C Septem de Apocalypsi sigillis impressum, et signatum hoc privilegium, castis et virgineis obtutibus tum patet, condemnans et obtenebrans oculum nequam, ne videat gloriam Dei. Denique secretiora quædam quæ nemini mortalium pandenda, donec in resurrectione, velo templi scisso, ingrediamur sanctuarium Dei, certis involucris, quod est in profundo et secreto Dei judicio Sancta sanctorum occultat. Tunc enim lege et jure civitatis quæ vitro similis dicitur, nihil cum Deo regnantibus clausum, nihil de occultis filii restabit incognitum. Corda omnium pervia indifferenter appetent scire et sciri, magis tunc properabit et urgebit conscientia venire ad publicum, quam modo requirat privatum et secretum silentium; mala enim timet sub luce videri, bona dedignatur occultari; in omni autem societate universæ illius curiæ nulla nisi bona intererit.

Revolvamus tamen interim prima hujus privilegii folia, et ex prælibato ænigmate excutiamus quæ de mensa dominorum catulis obvenerunt, paucas micas. *Quæ mulier, inquit Dominus, habens drachmas decem, etc.* Non consuete hac utitur locutione Scriptura de Domina nostra; in Canticis enim, ubi quasi in cubiculis suis et lectulo florido prærogativa ejus mystice requiescit, sæpe numero Salomon sic de illa cecinit: *Quæ est ista, quæ progreditur, quæ est ista quæ ascendit de deserto, quæ est ista quæ ascendit per desertum?* (Cant. iii, 6.) Minuitur namque majestas dicendorum, quando quæ

dianentur non congruunt qualitate et modo dicendi, rei de qua dicuntur; non minimum quoque peccat in dicendo, qui inexplicabilia explicare nititur, vel qui facilia dictu aggravare laborat; idoneus vero recitator, qui pro facultate, dicenda assumit, et suspensus admiratur, quod exprimere non sufficit.

Ait ergo Dominus: *Quæ mulier*, etc., non de inopia succumbens, sed pro misericordia minus capacibus condescendens, quasi diceret: Præ cunctis mulieribus hæc mulier excellit incomparabiliter genere, sanctificatione, nomine, integritate vitæ, contemplatione, angelica familiaritate, Dei et hominis conceptione, partus novitate, filii cohabitatione, in cælis assumptione. Quæ ergo est mulier habens drachmas decem quas enumeravimus? illa sine dubio de qua præsens sermo habetur, et cujus dies assumptionis in cælis et in terris hodie celebratur. Si deliciis cælestibus assuetus, suppellectili meliori et molliori cubiculum suum futurum Rex gloriæ stravit, et valida munitione circumvallavit, ut esset hortus conclusus, fons signatus, quid mirum? cum videas insensatas aviculas, undecunque congerere mollia, et nido utilia deferre, ut quasi domum sibi faciant, ubi pullos reponant.

Digna itaque sibi sapientia Dei, in virginali domicilio concessit, quando decem drachmas matri contulit, utpote qui de magno genere est, secundum Patris generationem, de magno et digno genere faceret nasci Matrem, et qui omnium sanctificator est, ex utero sanctificaret in quam venturus esset, et claro nomine insigniret, de qua hominem Jesum assumeret, et in singulis quæ de illa facturus, vel ex ea accepturus erat, nova quædam præludia præmitteret; si enim Rebeccæ servus Abraham in aureas aureas et armillas pondi cyclosum decem, quia uxor futura erat Isaac, obtulit, quid Mariæ matri suæ cæli et terræ Dominus dare non debuit? Decem ergo drachmas ei dedit, cui et novem ordines angelorum, et omnes homines non immerito subiecit. Suscipiunt enim angeli Dei spontaneam ejus obedientiam, quam a dextris Filii suscipiunt super se collocatam, quomodo autem ei non obediret omnis homo jam regnanti in cælo, cui in terra obedivit factus pro nobis Deus homo?

Non pigeat aut pudeat vos, o angeli sancti, quia mulier dicitur, cujus dominationi tota curia vestra submittitur, quia nomen est non vitii sed naturæ, non infirmitatem præferens, sed concipiendi habilitatem perferens. Forte honorabiliori nomine illam vocasset, qui habet scientiam vocis, si hoc in suis æternis rationibus commodius dici reputasset; sed rem et nomen compensans impositor nominis et auctor operis, ne prorsus resiliere gratia a natura, usus antiquitatis a novitate conceptionis, in utroque temperavit utrumque, ut de consuetudine nomen retineret, et de novitate opus gratiæ excelleret. Mulier itaque est natura, mater gratia; nec naturæ præjudicium facit gratia, nec gratiæ pote-

statem adimit natura: quinimo melioratur natura per gratiam, nec minuitur gratia propter naturam: idem namque dator est gratiæ, qui auctor est naturæ; ut dum quasi senescit natura, succedat semper vigens et valens gratia. Phenenna quidem Annæ impropere, et Lia Racheli sterilitatem, sed pulchritudine et quandoque fecunditate, juniores tempore, antiquioribus præferuntur, ne prælatio temporis derogeret efficaciam sequentis virtutis; parit quidem natura, sed sine merito, parit gratia, sed cum merito, et præmio ubique pedibus gratiæ natura substernitur, nec ad bonum remuneratorium nisi eadem duce prævia et comite erigitur.

Hæc igitur mulier quasi lignum finium terræ vultustati communicat nomine sine reato culpæ; novitate concipit eum qui culpam delevit, et reatum exterminavit; dicatur ergo *quæ mulier*? Sequitur, *habens drachmas decem*, cum multis modis habere dicitur, ut est habere famem, habere albedinem, habere cappam, habere corpus et animam, habere demique virtutem, quia præter materiam est, nunc de his tractare; duos tamen modos quos novit Scriptura ponamus, quorum alter est temporalis, alter perpetuus. De uno apostolus: *Benedictionem*, inquit, *hereditate possideatis* (1 Petr. III, 9); et alibi: *Sine penitentia sunt dona et vocatio Dei* (Rom. XI, 29). Sponsa quoque in Canticis de sponso ait: *Tenui eum nec dimittam* (Cant. III, 4). Secundum quod *charitas nunquam excidit* (1 Cor. XIII, 8); de altero Job: *Dominus dedit, Dominus abstulit* (Job I, 21); et Psalmista: *Redde mihi lætitiâ salutaris tui; et spiritum sanctum tuum ne auferas a me* (Psal. L, 14); et in Evangelio: *Vado et venio ad vos* (Joan. XV, 28).

Utroque genere habendi mulier drachmas decem habuit, nam unam perdidit, cæteras nec perdidit, nec perdere potuit; decem vero sunt, sicut decem chordæ psalterii et decem mandata legis, quæ qui non servat, decem sustinet plagas Ægypti. Jam itaque accedamus ad contractandas oculos ac manibus drachmas, ut sacco Benjamin, filii dexteræ, aperto devolvamus tanquam negotiatores empturi, aut saltem visuri unde oculus pascatur, et anima lætificetur; de his enim nec oculus satiatur visu, nec auris auditu, quia illarum tam semper novus rutilat aspectus, quam devotus assistit beatæ Virgini noster affectus.

Sicut autem in pontificali indumento duodecim pretiosi lapides intexuntur, sic Virgo nostra decem drachmis in vestitu deaurato circumtegitur; distinguuntur quoque appellatione, pretio et specie. Prima igitur continetur in genere, secunda in sanctificatione, tertia in nomine, quarta in integritate vitæ, quinta in contemplatione, sexta in angelica familiaritate, septima in Dei et hominis conceptione, octava in novitate partus, nona in filii educatione et cohabitatione, decima in cælis assumptione. O anima mea! o boni amici! o fratres charissimi! quis odor? quis color? quis sapor circa hæc respirare, talibus

aspicere [i. aspirare], de hujusmodi labia, linguam A et palatum implere ?

Non cito moveamini a vestro sensu, quia sensus consummatus est si possis virginalia membra sentire; quod si non membra, saltem drachmas; quod si non drachmas, saltem fimbrias aureas; quod si non fimbrias, saltem vestigia; quod si non vestigia, saltem umbram, quod si non umbram, saltem memoriam. Has murenulas aureas faciamus dominiæ nostræ, vermiculatas argento, ut si anima pollutus nec carne, nec membra, nec drachmas, nec fimbrias, nec vestigia, nec umbram imaginationis apprehendero, quia aurea sunt, saltem in eo portione habebit quod vermiculatae sint argento. Dum de te, domina nostra, loqui labia mea non prohibebo, juxta quod expressum est in Evangelio, et lege et prophetis.

Loquar itaque, cum sim pulvis et cinis, de dignitate tui generis; nam regali et sacerdotali progenie orta præfers genus electum, regale sacerdotium, ut sicut omnia omni virtute, sic etiam præcellas genere. Pia enim Dei sollicitudo, vulneribus generi humano a latronibus illatis providit oleum et vinum, quatenus oleum pontificale nos Deo reconciliaret, et vinum regale contra diabolum defensaret; ideoque regem et sacerdotem in terris constituit, quatenus rex hostem fortitudine repelleret et Domini iram pontifex sacrificiis mitigaret. Gemina hæc potestas in una compage coacta, cum tempus nostræ redemptionis appropinquaret, virginalia protulit de cui utriusque confectione, et tanquam duæ olivæ, duo candelabra ante Deum lucentia, duo in facie Moysis cornua ad conficiendam virginem, de qua conciperetur geminæ gigas substantiæ, convenerant, qui sua passione Patri nos reconciliavit, et potestates aërias debellavit. Disparilitas itaque dignitatum secularium tempore accepto, quasi ad unum commeaivit alveum, et in virgine simul auctorem suum non ingratis recognovit, sed ad supportandum Dominicum corpus, humeros debita collatione et congratulatione supposuit. Sic igitur rosa orta de spinis, sive oliva speciosa in campis, de medulla cedri, et adipe frumenti sanctissimum corpus accepit.

At forte, si quis non consentit inter dotes virgineas, censendam dignitatem generis, quia ignobilia mundi elegit Deus, animadvertat potestates et dignitates tam in cælo quam in terra esse a Deo, et de stirpe unificæ et supremæ potestatis ramos tam cælestium quam terrestrium altitudinum pullulari; non enim collateralis abusio potestatis, quæ ab homine est, corrumpit bonum quod a Deo est. Detrahe namque arrogantiam, et in collata homini potestate invenies Dei gratiam, sive justitiam. Nullatenus igitur granum bonum propter paleam abjicias, sed ut retineas granum, paleam amoveas. Virgo igitur radicem suam de Jesse et Aaron, quanquam in terra sit non despicit, quia de bonitate radicis quæ est ex repromissione Dei, rursus ramus pullulans de plenitudine gratiarum pinguescit. Unde Apostolus :

Non tu radicem portas, si radix te? (Rom. xi, 16) nunquid enim non: Juravit Dominus veritatem, et non frustrabitur eam; de fructu ventris tui ponam super sedem tuam? (Psal. cxxxii, 11.) Item: Juravit Dominus et non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (Psal. cix, 4). Hæc de dignitate generis, quæ est prima drachma.

Nunc videamus de secunda, quæ est sanctificatio ex utero matris: a fermento massæ corruptæ, ab immaturæ uvæ acerbitate, ab inflatione primæ spostasie, a rubigine originis depravatæ, et a malitia propaginis in trunco infectæ, vas-virginale concretum; statim purgavit ille qui quasi ignis sedet conflans et emundans argentum, ne sancta caro prurientes vermes communis sterquilini sentiret, quæ paritura erat Jesum, qui corruptionem non vidit, nec in ventre, nec in morte: ideo autem non distulit Dominus, sed prævenit eam in benedictionibus, quia his dat, qui cito dat; et tempore plus solvit qui ante tempus solvit, et sapientia prior se offert quærentibus illam: ideo etiam ne quo semei imbuta esset testa servaret odorem diu.

Spiritus itaque Domini, qui in creatione mundi ferebatur super aquas, ut præsignaret quæ, ipso operante, de illis producenda essent mysteria, quasi in creatione novi et secundi mundi, qui per Christum futurus erat, de quo dicitur: *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi (II Cor. v, 19)*, veterinosas primi parentis quisquillas, quæ defixæ, et pene inseparabiliter admixtæ erant humanæ naturæ, a virgine Maria in horreo materno ventilando expurgavit, et futurum sui, et Christi vasculum, de luto compositum, sic decoxit, ut omni fragilitate, et molitie originalis peccati adempta nullo igne, vel nulla aqua sæcularis, vel carnalis concupiscentiæ recrudesceret, aut carnis stimulum recalcitrans ullaenus sentiret. Si Joannes Baptista ex utero sanctificatus est, quanto magis Maria? si tanta præconis præparatio, quanta debuit esse Matris justificatio? et hæc de secunda.

Tertia dicitur veneratio nominis quod est nomen: *Et nomen Virginis Maria (Luc. i, 27)*. Dei inominabilis sunt quædam nomina, non in quibus exprimatur, sed quibus de ipso aliquid dicatur, etsi non quod est; saltem quod non est, ne, si ipsum in eo quod est apprehendere non valeamus; alium pro ipso errando teneamus; multum est, etsi non possis scire quod est, quia scientia ejus confortata est, et non potes ad eam, saltem scire quod non est; ita enim nunquam vagando errabis, aut infra subsistendo hærebis, sed ratione, ingenio et fide explicata et expansa, cures post ipsum quantum poteris, et plus quam: *Non enim, ait Dominus, videbit me homo, multo vero minus cognoscet, et vivet (Exod. xxxiii, 20)*. Est itaque præ cæteris Dei nominibus, quoddam ineffabile, quod ut dicitur, dici non debet nisi in supræ necessitate. Concedo quod summa veneratione honoranda et excolenda sunt omnia Dei

nomina, et nullum nomen Dei assumendum in vano; Dedit tamen Filio suo unum nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu, omne genu flectatur, caelestium, terrestrium et infernorum (Phil. 11, 9).

Post illud autem nomen superexaltatum in omnibus sæculis, est hoc nomen Maria, quod in conventu angelico solemnè semper habetur, et ad ejus invocationem præsto sunt suffragia cœlestis exercitus; audito hoc nomine pericula diffugiunt, commoda redeunt et inferna pertimescunt, perimuntur blasphemi, desperati reconcilianur, nullique difficultas recuperare gratiam, qui votorum suorum adjutricem habuerit Mariam. Cum artus meos resolvero in somnum, requiescat in ore et mente Maria, cum evigilavero, labia mea aperiat Maria, cum extremum emisero spiritum, adsit Maria; cum ad iudicium venero, occurre cum patrocinio sancta Maria, non periclitabitur iudicium, cui Maria præstaverit suffragium. Domina nostra potiora de te et meliora quam dicam exspecto: hæc de tertia drachma sufficiant.

Quarta est integritas conversationis, pupillares annos Virginis nostræ divina protectio et angelica sic tutavit, ut nulla penitus damna suæ pudicitie aut integritatis, sui facilitate vel adversarii calliditate incurrerit. Cum vero liberum ejus arbitrium compedes infirmæ ætatis evasisset, cooperans gratiæ se se circulis regularis disciplinæ et sanctæ observantiæ constrinxit, ut tota divinorum amore mandatorum sic conflaretur, ut quasi deglutiens animæ suæ verba Dei mandaret, et reciproce se ipsam eorum medullis conferret; tria enim habuit collatoria, unum quo se eliquavit in legem Domini et prophetas; alterum quo eandem ad se legem confluere faceret; tertium quo Verbi divinam substantiam tam in carnem suam quam in animam coleret, et coagulo Spiritus in Deum et hominem conformaret; æquis ergo passibus mandata divina et virgo Maria ambulavit, sicut Ezechiel (cap. 1, 24) de sanctis animalibus et rotis dicit: *Cum ambulatibus ambulabant, et cum stantibus stabant*, et, ut breviter quod sentio dicam, pene angelica religio æmulabatur hujus solius terrigenæ conversationem; et mirabatur in terris comparari sanctitatem proprio labore et gratiæ cooperatione, quam maxima sui parte decedente, ipsa retinuit gratia sine aliquo labore. Quod ad Thessalonicenses ait Apostolus: *Ipsæ Deus pacis sanctificet nos per omnia, ut integer spiritus vester et anima et corpus in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur* (1 Thess. v, 23), plene impletur in Virgine nostra, et hæc de quarta.

Quinta est ex divina lectione et meditatione, cœlestium contemplatio: sicut cibus inutilis est sine digestionem, sic parum prodest lectio sine meditatione; est autem plena corporis vegetatio, sumptorum bona digestio: similiter tunc valet lectio, cum assidua fuerit subsecuta meditatio: ut enim de beato viro dicitur, quia meditabitur in lege Domini die ac

nocte (Psal. 1, 2), lex enim est fluvius, qui de paradiso egreditur et dividitur in quatuor capita, id est litteram, allegoriam, moralitatem, et anagogam. Volitat autem Domina nostra, tanquam columba speciosa super rivos aquarum, ut se aspiciat et statum suum cognoscat, vel ut hostem insidiantem fetibus suis caveat, aut certe ut de proximo habeat balneum confessionis et fontem devotionis. Filia civitatis nostræ frequenter ad aquas descendunt, familiaria colloquia ibi cum his quos in ripa invenerunt, serunt, et de rumoribus tam futurorum quam absentium dulciter instruunt.

Quia ergo tentorium suum ibi domina nostra fixerat, de magno suo negotio frequens responsum a filiabus Jerusalem accipiebat; ponebat ibi cum Jacob virgas populeas virides et amygdalinas, et ex platanis ex parte decorticans eas; ut in intuitu earum conciperet; maculosa propter carnem similem carni peccati; varia propter duas naturas Dei et hominis; diverso colore responsa propter dilectum, qui est candidus et rubicundus; virgas vero in canalibus ubi effundebatur aqua posuit, quia in oculis suis, qui sunt sicut piscinæ in Eselon, propter assiduam compunctionem, viriditatem castitatis retinuit, quæ est virtus harum arborum. Posuit et amygdalinas propter carnis macerationem, animæ passionem, conscientie internam dulcedinem: posuit et virgas ex platanis, propter charitatis amplitudinem; in tali intuitu Virgo concepit, Virgo peperit, et post partum Virgo permansit, et hæc de quinta.

Sexta est angelica salutatio; a convictu dicitur locus unde cujusque mores improbantur vel approbantur; socialis enim anima vix caret vitiis illorum aut virtutibus, cum quibus enutritur vel diutius conversatur. Præventa itaque Dei Spiritu virgo Maria, et de religione angelorum instruebatur, et exemplo illorum Deo magis ac magis placere informabatur, sicut enim Moysi dictum est: *Vide, omnia facito juxta exemplar quod tibi in monte monstratum est* (Exod. xxv, 40); sic Mariæ non de cortinis, sagis, tabulis, basibus et columnis ligneis, argenteis aut aureis ut Domino tabernaculum faceret, mandatum est, sed ut in carne et anima sua locum præpararet, et dictum et datum est. Sicut etiam canes cum famem patiuntur, locum ubi sentiunt panem vel carnem, vel ubi accipere solent avidè repetunt, spem de præcedentibus gerentes, sic angeli redeuntes a Virgine, memoria suavitatis ejus refricati quasi famelici rursus illam visitare festinabant, et si qua referenda essent, non defraudabant.

Quia vero naturalis affectus sese restringendo a pluralitate, ad specialem familiaritatem coarctat, ut eo amplius diligit, quo se in unum conglomerat, unde in Canticis dicitur: *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa; vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui* (Cant. iv, 9), id est in sola mei contemplatione et dilectione, Gabrielis oculus cum Mariæ spiritu, favente Deo, impressus internuntius Seri acceleravit; suo itaque

voto et Domini mandato, notum sibi thalamum intravit, et familiaritate plenissima notam verbis eatenus ignotis salutavit, et fidelis interpretis divinæ jussioni nec addidit, nec subtraxit, causam docuit, cœlestibus blanditiis puellam delinivit, sexum invalidum roboravit, negotium jam inchoatum retulit et continuo consummandum prædixit, rediturus abiit. Virginis alvus de alveis gratiæ repletus ut credidit, concipit, sibi nihil attribuens, Deo soli cui subest quidquid decreverit facere, se ipsam exposuit; et hæc de sexta.

Septima Verbi Incarnatio; hujus thrachmæ nec in cœlis, nec in terris, nec in omnibus abyssis invenitur pretium; tanti enim est, ut in ea constet totius humanæ creaturæ æstimatio et redemptio; iræque paternæ placatio. Hæc est illa Joseph talaris tunica, quæ mysterio Incarnationis Jesum vestit, et distincta saphiris fila miraculorum in subtegmine passionum varia textura connectit. Hujus texturæ, id est Dominicæ Incarnationis nec unum potuit filium interrompere improba et importuna hæreticæ pravitate, vel tyrannicæ potestatis temeritas; de hæc minus dicit, qui plus conatur dicere; credi nimirum potest, dici non potest; hæc de septima.

Octava similis est huic, quæ est novi partus exultatio et admiratio; de hoc partu non est sermo in lingua mea, quia nec littera, nec syllaba, nec oratio imperfecta solvit corrigiam hujus calceamenti, sicut veraciter protestatur vox clamantis in deserto? Quanta enim virtus parientis sine corruptione? quis partus sine labore? in hoc partu natura succumbit, prævalet gratia, supra consuetudinem est, quod extra rationem humanitatis de divino tantum, non de humano pendet arbitrio. Duabus alis seraphim velant hoc mysterium, ne vana philosophia, aut improvida curiositas profanare præsumat Sanctum sanctorum; et hæc de octava.

Nona est in terris conversatio. Ille qui solebat ante incarnationem suam respicere de cœlo per fenestras, prospicere per cancellos, dum latenter sua beneficia, quibus vellet exhiberet, novissime per fenestram orientalem tanquam sol meridianus progrediens, communicavit in assumpto hominis habitu, tam in cibo quam in potu, et aliis hominum necessitatibus, fratribus, quibus per omnia debuit assimilari. Maternis itaque uberibus lactatus, gestatus ulnis, et aliis infantis subsidiis exhibitus, more suo qui beatius reputat dare quam accipere, dabat lac quod sugebat, sicut et carnem sanctificaverat quam acceperat, venasque quasdam prælibationis futuri gaudii jam submittibat, quæ Matri, præsentis essent laboris solatium et futuræ remunerationis certissimum pignus.

Quid igitur Mariæ deerat, cui Deus Filius cohabitabat? Sed timebat interruptionem, cum audiret Filii passionem, tandem timor quem timebat accidit ei; passus est Dominus, mortuus et sepultus, et turbata est ad se ipsam anima ejus usque ad mortem, resurrexit vero tertia die, et non meminuit

A præssuræ propter gaudium; deinde ascendit in cœlum sedens ad dexteram Patris, unde non mœrere et desperatione lucernam extinxit, imo amplius accendit et everrit domum, quia erexit, animum supra corpus et mundum, et quæsit diligenter, quem amabat ardentè, donec inveniret illum hodie assumpta ad æthereum thalamum, in quo sedet stellato solio.

Ecce jam residet juxta Regem, quæ aliquando stabat juxta crucem; ibi asperit Filium crucifixum; hic attendit gloria et honore coronatum: ibi Judæos frendentes de invidia et crudelitate, hic angelos ferventes de obsequio et dilectione; ibi contumeliam, hic gloriam; ibi gladius, pro his quæ fiebant ipsius pertransibat animam; hic in recompensatione æterna jubilatio replet animam, ad quam ipsa interveniente perducatur nos Filius ejus et Dominus Jesus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXX.

DE ASSUMPTIONE BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ IV

Reginæ cœli, cui totius vitæ meæ dedicari exopto obsequia, solito devotius me famulaturum in ejus assumptione exhibeo; nil autem sumpturus de nostris promptuariis, necessaria in opus tantæ solemnitatis de thesauris sapientiæ refundi supplico impendia. Adeundus itaque, et adorandus Agnus qui in medio throni sedet, erogaturus de throno gratiæ, unde refugeremus Salomonis grandem thronum de ebore: assumpta enim et translata est gloriosa domina hodie de throno gratiæ ad thronum gloriæ, et de eburneo castitatis, migravit ad sidereum claritatis, pia in primo, neminem judicans, piissima in secundo, reos liberans, propitiatrix in primo, reconciliatrix in secundo.

Accedamus ergo ad utrumque thronum tam eburneum quam sidereum, et demisso vultu ad terram imaginemur tam formam compositionis quam gloriam significationis. Salomon enim filius David, nec hominum sumptus in artificio throni sui præterivit, nec pondere virtutis evacuavit, nec sapientiæ fines excessit; species itaque bona, melior sapientiæ, significatio optima; species delectat, significatio instigat, sapientiæ satiat; occupatione species te detineat, subsidio significatio, remedio sit sapientiæ. Mentem elevat species, significatio suspendit, sapientiæ excipit. Littera in specie, allegoria in significatione, sensus moralis in virtute sapientiæ.

Fecit itaque rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis, etc., fecit Sapientia Dei sanctam Ecclesiam, fecit et Dominam nostram, non ut alia opera, sed super omnia opera sua; nec enim sponsam mutaturus est, nec matrem aliam habuit vel habiturus est. Quid sponsa dulcius? quid matre venerabilius? de matre carnem sumens, quievit in ejus utero velut in throno eburneo, sponsæ adhærens omnia sua communicavit, et de toro ad thronum promovit; Matris quoque non inmemor, delatio obsequii in terra peregrinationis

suz, sicut hospitium tori et throni ejus sine molestia passa vel illata aliquandiu occupavit, sic hodie Matri juxta thronum suum de lapide saphiro propter gloriam deitatis, apposuit thronum de ebore, propter incomparabile meritum virginitatis. Nam grandem thronum de ebore fecit Salomon archetypum hujus, id est figurativum, ebur siquidem est os, detracta carne, elephantis; et Virgo nostra in carne, præter carnem vixit. Fortius vero caro separata est ab osse, cum omnis mortalitatis corruptio absorpta est in hac assumptione.

De ebore ergo grandem thronum fecit, vel de Virgine, carne purificata et corde dilatata, Verbum carnem assumpsit, vel cum ex regula suæ institutionis et abyssio profundæ benignitatis, in ulnis angelicis Matrem suam Jesus cum omni veneratione elevatam collocavit hodie in suis et paternis præclaris mansionibus: thronum ibi sole et luna præcedentem, maternæ gloriæ competentem; superna sidera, ab æterno jam præparaverat. Omnis hodie exempta est quæstio et dubitatio cujusnam esset gloria, quam post Jesum angelica sublimitas verebatur attingere, et sanctorum nullus audebat vindicare; nil divinam præposterasse, vel vane constituisse prædestinationem hodie probatum est, quia soli Mariæ hoc solum solium debebatur, et nulli alii aptaretur (93).

A tempore autem Salomonis in throno æquitas, in ebore castitas, in scabello humilitas, in auro sapientia, in sex gradibus, promotio a minimis ad majora; in rotunditate consummatio; in parte posteriori, finis hujus vitæ, in duabus manibus misericordia et veritas; in duobus leonibus Deus et diabolus, vel timor mortis et inferni; in duodecim leuculis, in omni actione et cogitatione ambigua sedulitas, unde Job: *Verebar omnia opera mea* (Job ix, 28).

Sex gradus, habitus vilitas, gestus maturitas, cibi et potus sobrietas, verborum utilitas, lectionis sagacitas, orationis assiduitas; his gradibus excelebat et excedebat thronus eburneus præ omnibus habitantibus in terra; quorum habitus superfluus, gestus inordinatus, victus immoderatus, sermo vanus et otiosus, meditationis et lectionis rarus aut nullus accessus, orationis vultus incognitus; dilectus ejus ab hoc ultimo gradu sanctitatis invitat matrem suam, dicens: Veni a Libano, veni ad summum gloriæ gradum in dextris Filii?

SERMO LXXI.

IN ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS V.

Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum? (Cant. i. 7.)

Dies venerabilis, Virgo singularis, et processio bodiaria specialis, et sonus tam in cælo quam in terra plenissimæ jubilationis, felix visio, grandis exaltatio, admirabilis justitiæ et pacis Matris et Filii deosculatio, et inseparabilis confessio. Inte-

(93) Desunt aliqua.

A rim Pater sic honorans non suam conjugem, sed tamen Unigeniti sui charissimam Matrem, quasi congratulans alloquitur Filium dicens: *Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum.*

Jam ante ex quo Filius ejusdem Virginis assumptus est in cælum et sedet a dextris Dei, flagrantissimis exæstuantibus desideriis angeli ministratorii Spiritus, secum habere qualemqualem illam feminam de cujus carne et sanguine videbant in Rege et Domino suo, humanam naturam in sede majestatis super se collocatam. Alii frequenter accurrebant ad ipsam, alii clamabant: *Revertere, revertere, Sunamitis, revertere, revertere, ut intueamur te* (Cant. vi, 12); non est indigna cælo, quæ talem et tantum fructum protulit ex utero; fons valde purus ex quo derivavit tam eximius rivus; caro omnino incorrupta, de qua sumpta est caro Verbo unita; grata anima, de qua profluxit gratia, quæ pro omnibus gustavit mortem, quam absorbit per resurrectionem: non negamus illi nostrum consortium, cui perpetuum paramus obsequium; neque in numero, neque in consortio nostro remanebit, qui non in ejus honorem juraverit, et omnem subjectio-nem exhibuerit.

Choris itaque ordinatis quisque ordo angelorum, archangelorum, virtutum, potestatum, principatum, dominationum, thronorum, cherubim et seraphim occurrat venienti Reginæ nostræ ad Patrem Filii sui, et ad eundem Filium, et Spiritum sanctum, cujus est honorabile templum; longa dilatetur processio, stet quisque in ordine suo; veniant nobiscum patriarchæ et prophetæ, ut illi stupeant stirpem suam in Virgine sic honoratam; illi gaudeant prophetiam suam sic adimpletam; adsint apostoli qui jam associati sunt vobis, deinde martyres, confessores, nec non et virgines: qui matrem non honorat, Filium non amat.

O Domine Jesu, et nos cum Patre de nostra parte dicimus: *Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum?* credimus quod loquimur et propter quod loquimur: omnia quæ in cælo sunt, a Deo sunt, ordinata sunt: ibi nulla inordinatio ubi nulla commotio; ibi omnis ordinatio, ubi Dei tenetur jussio, et habetur inconcussa visio. Nos vero ter-rigenæ et patimur malas commotiones, et sæpe committimus inordinationes: ob reverentiam Domine nostræ saltem hodie comprimamus omnes malas commotiones, et reprimamus inordinationes, ut in Sunamite nostra chori castrorum inveniantur, non chori tympanistiarum aut histriorum; seniores, priores, juniores adolescentes, infantes oculos teneant, manus contineant, ora aperiant, aures inclinent, pedes ad malum non moveant; hoc exterius, quid intrinsecus?

Congregat ad se cor omnes animæ sensus, omnia interiora sua ordinet, processionem, castra Dei statuat, ut in die Virginis, castitatis metas, nullus

motus mentis vel corporis excedat; ornatus castitatis vestitus humilitatis Virgo recognoscit; in ejus processione non reputatur, qui impudicitia et immunditia deturpatur? *Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum?* Deus Pater ad Filium de assumptione Matris suæ loquitur: *Quid videbis in Sunamite*, etc. Gabriel quoque archangelus, custos et paranympus Virginis, cuilibet de sociis suis sic loquitur: *Quid videbis in Sunamite*, etc. Alloquitur etiam Spiritus sanctus Ecclesiam quæ in terris peregrinatur, vel in cœlis gloriatur dicens: *Quid videbis in Sunamite*, etc.; in Patre est congratulatio, in archangelo admiratio, in Spiritu sancto commendatio sive assignatio, hujus celeberrimæ assumptionis.

Quærendum itaque quare sub nomine Sunamitis sapientissimus Salomon præsignavit assumptionem tantæ Virginis, et qui sint chori non aliorum, sed castrorum; chori enim sunt clericorum, chori adolescentularum, et chori militum. Chori clericorum sunt chori psallentium, chori adolescentularum sunt gaudentium et ludentium, chori militum sunt pugnantium et bellantium. In choro clericorum quæritur consonans modulatio, in choro adolescentularum delectatio, in choro militum fortitudo. Triplex iste chorus Domine nostræ hodie famulatur. Cantant angeli ut clerici, ducunt choros ut adolescentulæ, militant contra aërias potestates, ne audeant occurrere; fremunt dentibus et clamore rugiunt, invidia tabescunt, audientes puellam, matrem misericordiæ ad thronum gratiæ, super choros angelorum ascendisse, unde princeps eorum sicut fulgur cecidit.

SERMO LXXII.

IN ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS VI.

Una est columba mea (Cant. vi, 8).

Domestica familiaritate, et omni creaturæ inexpectata dulcedine verus Salomon jucundatur ad columbam suam, quæ est Regina angelorum, quæ est Virgo virginum, pia Maria, dum in ejus visceribus per suam sapientiam, humanam fatuitatem ad columbinam revocat simplicitatem; cum sale cœlestis sapientiæ redintegrat naturæ nostræ corruptionem. *Una est*, inquit, *columba mea*, sive natura, quam de matre suscipio, sive Virgo de qua et in qua divina et humanæ naturæ matrimonium conjungo. *Una est columba mea* Ecclesia sponsa; *una est columba mea* Mater virgo Maria. Unus et unicus nec viduam, nec repudiatam volo, nec alii viro conjunctam: unam quæro columbam.

Desidero unam ne discordet a voluntate mea; columbam ne sit nimium astuta, unam juxta Apostolum: *Despondi*, inquit, *vos uni viro virginem castam exhibere Christo (II Cor. xi, 2)*; columbam ne plus sapiat quam oportet sapere, sed sapiat ad sobrietatem; unam propter amicitiam, columbam propter gratiam. Quis enim non diligit matrem aut sponsam? quis matri aut sponsæ non confert omnem gratiam? et matrem itaque, et sponsam volo

habere totus totam, castus castam, pulcher pulchram, pius piam, impollutus impollutam, unam unam, simplex columbam: mater non habet alium filium, nec sponsa alium sponsum. Una fide, columba simplicitate; una unanimitate, columba mansuetudine. *Una est*, inquit, *columba mea*.

Causa non prætereunda cur tantæ sapientiæ, tantæ potentæ et tantarum divitiarum rex Salomon, tam miris præconiis et medullatis prærogativis non solum verbum extulit nescio quam columbam suam; sed etiam in librorum suorum super-excellentissimo scripto commendaverit; attendendum itaque quia verba profunda ex ore viri, sacratissimum quid in profundo suo continent, juxta quod in Psalmo legitur: *Ipsi viderunt opera Domini et mirabilia ejus in profundo (Psal. cvi, 24)*, prævio itaque gratiæ lumine, etsi non sufficimus penetrare hoc sanctuarium, tamen prosternimur adorare, et tanquam sanctas reliquias tangere. Sacrosanta virgine mundum per nativitatem ingressa, officiales angelicæ virtutes sancta curiositate puellam, vestigiis divinæ prædestinationis insignitam lustrantes, ut est consuetudinis rem novam in sæculo repertam in supernis palatiis referentes, et quid hoc esse humiliter inquirentes a regalibus sedibus audiunt. *Una est columba mea, una est matri suæ, electa genitricis suæ*; tanquam si diceret: Quæ nata est extra et supra numerum feminarum, est extra et supra meritum omnium mulierum.

Una est in toto genere humano non habens similem columba; est in angelica puritate et dignitate, propter divinam generationem non habens æqualem; mea, si Filius loquitur, mater; si Pater, Filii mei mater futura. Una est matri suæ singulari dignitate electa genitrici suæ, divina prædestinatione; una est integritatis incorruptione; columba est obumbratione Spiritus sancti, qui super Dominum apparuit in columbæ specie, mea dilectione, mea electione, mea conceptione, mea generatione. Hujus pennæ deargentatæ nive dealbantur in Selmon; pennæ sunt actio et virginalis contemplatio, quæ dealbantur per castitatem nive, id est incomparabiliter in Selmon, quod interpretatur umbra, id est in Verbi conceptione Spiritus sancti obumbratione. Columba ista in nativitate fuit candida ut lac, in conversatione et professione castitatis, ut lana, in conceptione ut nix, deinde jam cœlestis facta, in partu ut luna, in assumptione ut sol, sive ut castrorum acies ordinata; hæc columba pascitur de mensa Dei, cubat in meridie in lectulo Salomonis, residet in ferculo, dormit in thalamo, deambulat in horto, portat in cella, honoratur in cœlo corona aurea cum Filio suo Jesu Christo Domino nostro, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXXIII.

IN ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS VII.

Virginitate nulla virtus Deo vicinior, angelis nulla familiarior, sanctis in carne positis nulla appetibilior, quia pene omnibus aliis virtutibus rarior.

hæc regnum et principatum suum tempore prædestinato in gloriosa Domini Matre collocavit; nec fuit angelicus Spiritus purior in cœlis quam uterus Virginis in obumbratione Spiritus sancti et conceptione Filii sui. Adhæret quidem Deo angelus obsequendo, astando et ministrando; sed non se in una eademque persona cum illo uniendo: quid autem caro virginis? nonne fuit præjacens materia, de qua opifex Trinitas naturam humanam fabricavit, quam inseparabiliter univit Verbo Dei una simul operatione, non tamen eadem Trinitatis assumptione.

De hac sanctificata massa partem sibi Filius Dei assumpsit, quam statim assumendo deificavit, et tam illa quam de illa, in tota protoplasti massa, tam redemptione quam sanctificatione operatus est salutem totius ejusdem humani generis; ac deinde sprexit, dereliquit, oblitusque est lectuli sui, cubi- culi sui, templi sui, ortus sui, paradisi sui, Matris suæ? Absit! *Etsi mater, inquit, oblita fuerit filii sui, ego non obliviscar tui?* (Isa. XLIX, 15.) Nemo carnem suam odio habet, nec Jesus distulit quidem in matre vincula carnis solvere, nec destitit man- sionem juxta se etiam parare.

Equidem indignum esset alium interponere inter se et Matrem in cœlo, in cujus utero coagulatus est ineffabili sacramento; nam, quod in oratione Domi- nica dicitur: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra*, scilicet mater Filio sic loquitur: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra*, quasi, quia, Fili, ele- gisti ut haberes matrem, suscipe ut excipias inter angelos assistricem. Nemo plus juris habet in carne, in facie tua, quam Mater tua. Cedo, inquit Filius, et concedo; veni, electa mea, et ponam te in throno meum. Dixit et factum est, qui dixit: *Fiat lux. et facta est lux* (Gen. 1, 3), qui semel loquitur, et secundo idipsum non repetit, quia verbum ejus manet in sæculum sæculi.

Sed thronus tuus, o Deus, o Domina, qualis est? Psalmista dicit: *Et thronus ejus sicut sol in conspectu tuo, et sicut luna perfecta* (Psal. LXXXVIII, 30); forte ideo admirantes cœlestes virtutes dicunt: *Quæ est ista quæ ascendit quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. VI, 9). Ut aurora confitentibus; ut sol sanctis susipientibus, ut castrorum acies ordi- nata malignis spiritibus: invocant illam conversi, amant illam justi, exorant peccatores, timent dæ- mones, invalida sunt castra dæmonum adversus Domine nostræ castrorum acies, de quibus in Can- tibus dicitur: *Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum?* (Cant. 1, 7.) Hæc Sunamitis placet regi sua specie; senem regem conservat castitate et sovet calore sapientiæ. Quæ tam speciosa quam illa cui dicitur: *Tota pulchra es, amica mea* (Cant. IV, 7); et item: *Quam pulchra es, amica, quam pulchra in deliciis, charissima!* (Cant. VII, 6.)

Hanc Antiquus dierum prælegit, et dedit ei Fi- lium suum: hæc Dei præcordia pene jam tepentia,

A deficiente charitate in humano genere calefecit, et cum adhuc peccatores essemus, propter nimiam charitatem suam Filium de Virgine incarnari con- stituit; hæc sapientissima sicut decipere neminem voluit, sic a nemine decipi potuit. Si unquam in creatura sua Creator proportionem aliquam repe- rit, solam istam hoc privilegio prætitulavit: *Cum essem, inquit, immaculatus veni ad corpus incoinquinatum* (Sap. VIII, 20). Quid itaque, potentissime, videbis in Sunamite: *In me, inquit Sunamitis, gratia omnis viæ et veritatis; in me omnis spes vitæ et virtutis* (Eccli. XXIV, 23); duo sunt via et patria; in via, gratia; in patria, veritas; in me gratia omnis, sive gratia omnis viæ et veritatis; nulla gratia in qualibet via veniendi ad patriam nisi per Dominam nostram, cujus Filius est ille, sine quo nihil possu- mus facere: rursus in illa est gratia omnis veritatis, quia gratia et veritas per Jesum Christum facta est, nec habebit veritatem in patria, qui non amat Chri- stum in via.

Ista visio, id est cognitio Filii, est in Matre, quia sicut de Patre dixit: *Nemo novit Patrem nisi Filius, et qui voluerit Filius revelare* (Luc. X, 22), similiter de Matre potest dici: *Nemo novit Matrem nisi Fi- lius, et qui voluerit Filius revelare*. Non absurde vero sic potest legi: *Quid videbis in Sunamite, ut ibi quærat non de his quæ intus videri non pos- sunt, sed de his quæ circa Sunamitem fiunt; unde subdit: Nisi chorus castrorum*. In authenticis itaque libris, non in adinventionibus phantasticis quæren- dum est de choris castrorum; legimus in Numeris: *Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Singuli per turmas, signa atque vexilla, per domos cognationum suarum castrametabuntur filii Israel per gyrum tabernaculi fœderis* (Num. II, 4). Judas ad orientem figet tentoria; et ne supra modum ser- monem protendamus, compendiose dicamus quod circa tabernaculum fœderis, quod intelligimus cor- pus et animam Virginis, omnes filii Israel castra- metantur.

Omnes autem filii Israel sunt omnes fideles, ta- men utique constituuntur per singulas plagas, Ju- das, Issachar et Zabulon ad orientem; Ruben, Si- meon et Gad ad meridiem; Ephraim, Benjamin et Manasse ad occidentem; Dan, Aser et Nephtalim ad aquilonem. Judas, *confessio*; Issachar, *merces*, Zabulon, *tabernaculum fortiudinis*; isti ad orientem cantant: *Orietur stella ex Jacob* (Num. XXIV, 17). Ruben, *videns*; Simeon, *auditio*; Gad, *felicitas*; isti ad meridiem cantant: *Tota pulchra es, amica mea, etc.* (Cant. IV, 7.) Ephraim, *frugifer*; Benjamin, *filius dexteræ*; Manasse, *oblivio*: isti ad occidentem cantant: *Surge, prospera, amica mea, veni, columba mea* (Cant. II, 10). Dan, *judicium*; Aser, *beatus*; Nephtalim, *conversio*: isti ad aquilonem cantant: *Surge, aquilo* (Cant. IV, 16), *hiems transit, imber abiit, et recessit, flores apparuerunt in terra nostra* (Cant. II, 11). Ecce habet Sunamitis chorus castro- rum, qui circumdant eam tanquam flores rosarum

et lilia convallium, astitit Regina a dextris filii circumdata varietate: *Circumdante Sion*, ait Psalmista, *et complectimini eam* (*Psal. XLVII, 13*).

SERMO LXXIV.

IN ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS VIII.

Congratulamini mihi, quia inveni drachnam quam perdideram (*Luc. xv, 9*).

Hæc est diei presentis solemnitas, in qua nihil vacat in cœlis a laudibus, nihil in Ecclesia Dei, quæ in terris peregrinatur a sanctis supplicationibus; astrorum enim est pro sua sorte felix laudatio, quibus nulla de beatitudine vera contingere potest diminutio. In hoc vero exsilio peregrinanti per fidem; tanto studiosius pretendenda est supplicatio, quanto periculosius differuntur a regno; in sese tamen replicantur, et revolutione orbiculari revolvuntur et Christiana devotio, et angelica exsultatio; nos quidem in spe, illi vero sunt in re; sicut autem res exhibet præmium, sic spes comparat meritum.

Quare autem de cœlo desperaremus præmium, cui hodie de terra, et genere nostro tam eximium intulimus commercium? nunquid ingratitude habet locum ubi gratia sempiternum obtinet domicilium? plenam gratia ad gratiæ remisimus palatia, redunt itaque stillicidia gratiæ sterilitati nostræ superintensæ. Plena et repleta Dei bono regio gratiæ et gloriæ, ne dominæ nostræ assumptio fiat doni cœlestis in nobis evacuatio. O domina nostra, quæ animarum fidelium tibi congratulatio, si absque recompensatione in cœlis transferas, et quod ab illis acceperas, et quod a nobis? Dignum est, ut tantus thesaurus tali muro circumcingatur, tali custode tutetur, tali repositoio includatur.

Ecclesia quoque piam tuam retineat memoriam, qua dæmones ejiciat, vitia expellat; tentationes comescat, motus inordinatos componat, meatus dulcissimæ compunctionis aperiat, salubres et suaves gustus cœlestis patriæ infundat, fructum ventris ejus in altari dentibus nostris et labiis ruminandum quotidie deferat. Tunc plane exsultabimus et lætabimur in te, o domina, memores uberum tuorum; ubera tua fluunt angelicis spiritibus illa suavissima, quæ confecerunt filii tui manus tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis. Vident enim super se Verbum carnem factum, gloria et honore in homine assumpto coronatum; et de illa ineffabili contemplatione tam jucunda perfunduntur delectatione, ut nec inopia dimidiet desiderium, nec satiety afferrat fastidium.

Adhuc ubera tua effluunt justis et bonis famulis Dei mel piæ affectionis, cujus degustatione, amaritudines sæculi dulcescunt et carnis illecebæ vilesunt; eatenus ut mens plena virgineo melle, stupida et pene insensibilis blandimentis carnalibus efficiatur, ut cum Berzellai dicat: *Nunquid sensus mei vigent ad discernendum suave aut amarum, aut delectare potest cibus et potus, aut audire possum vocem cantorum atque cantatricum* (*II Reg. xix, 35*).

A Quæ de effluentia verborum virginis Mariæ mens bene est lata, sic omnium est terrenorum appetuum oblita, non solum vero verba fluunt, sic vel effluunt; sed etiam perefluunt usque ad peccatores terræ, quia Christus Jesus Filius ejus, venit in hunc mundum peccatores salvos facere.

Desinet Mater lactare quos Filius ejus venit salvare? Imo abstinere poterit Mater misericordiæ lactis pleno gurgite non alere, pro quibus Filius suus potuit et voluit spiritum exhalare? Nec os, nec manum, o domina nostra, ad angelicam porrigimus portionem, quia bestia quæ teigerit montem lapidabitur. Habeant ipsi primogenita sua, ac proinde primam guttam de societate tua, quia servaverunt sua domicilia; nec abierunt post Satanam, qui tertiam partem stellarum traxit post se. Succedant secundo loco fideles et justii, quorum est sedere super sedes duodecim, et judicare duodecim tribus Israel, ut de torculari tuo, cujus animam pertransivit gladius, circumferendo stigmata Jesu in corpore suo, secundam expriment guttam et sua saltem de mutatione tua desideria consolentur.

Nos vero quorum os amaritudine plenum est et dolo, quam participationem cum virginali castitate et puritate atque mansuetudine habere poterimus? sed certe nulla nutrix tam sedula circa alumnum suum, quomodo tu benignissima erga confidentem, et ad cor revertentem Christianum. Licet autem infantulus infantilibus contaminetur prurulentis, non tamen ideo abjicit eum a se, quæ curam ejus suscepit, non ubera negat; sed lavat balneo et lacte suo reficit: o misericordissima, tu, quid? facies nostra impletur ignominia ab oculis nostris, velut pannus menstruatæ etiam justitiæ nostræ; quanto magis injustitiæ?

Piarum piissima, averte faciem tuam a peccatis, donec deleantur tua miseratione, donec tegantur tua intercessione et pœnitentiali satisfactione tergantur. Beata ubera tua, quæ angelos pascunt, justos reficiunt, peccatores alunt; exsultat spiritus tuus de societate angelorum, anima tua gaudet de imitatione justorum, congratulatur anima et spiritus de pœnitentia et conversione peccatorum. Vultum et manus, os et cor, mentem et animam, interiorem et exteriorem ad te convertimus hominem; post te pleno ore vociferantes, salus nostra in manu tua. Respiciat super nos misericordia tua, non se contineant super nos mollia illa viscera tua, quæ cœli rore irrigata solent stillicidia stillantia super terram pluere, et de profundissimis peccatorum voraginibus lapsos et pene desperatos relevare. Videsne, domina nostra, quia sævo et aperto ore draco ille rufus miseris animas nostras dilaceret, rapiat, devoret, et quasi pene in secessum suum probrabat?

Attendis quam indecenter natura nostra debonestetur, de qua tu originem, et Jesus Filius tuus suscepit carnem; tantis jam afficitur ludibriis, ut nulla dæmoniacæ supersit spurcitiæ macula, quam

non sit experta humana luxuria. O caro tua, o caro nostra! quis chaos tantum interposuit inter nos, ut tua cœlos vincat et superet munditia nostra, quanquam consobrina sit et germana, corrumpatur tanta immunditia, quantam non tolerat ulla patientia. Quanquam autem de tam misera sorte peregrinandi conditio me abesse non sinat; tamen lacte tuo et sanguine Filii tui cubile mentis aspergens, tam tuo suffragio quam illius patrocinio confido eripi, et inter curiæ tuæ adolescentulas, saltem post dignas pœnas admitti. Nam vox illa tua tanquam turris castissimæ audita est in terra nostra dicens: Congratulamini, mihi desperationem excussit, spem reddidit, animum erexit, ut qui malorum conscientia depressus jacebat in auditu jucundissimæ vocis respiraverit, et quasi de gravi somno evigilaverit. Vox enim, quæ de cœlo fit, non solum mentem pulsat sed et adjuvat, pulsat ut se mens advertat, adjuvat ut ad Deum convertat. Ad Deum vero conversa ire properat. In itinere posita etiam lassâ clamat: *Trahe me post te (Cant. 1, 3)*, manum tenens porrectam, exultat; *carremus, inveniens, odore unguentorum tuorum (ibid.)*. Perveniens, *exultabimus et letabimur in te (ibid.)*. Denique proloquens pro his qui remanserunt dicit: *Memores uterum tuorum super vinum: recti diligunt te (ibid.)*. Stomachos, a minimo qui vocem ejus audit usque ad illum qui ad palatium pervenit, congratulantur tibi, o dominæ nostra.

SERMO LXXV.

DE EADEM BEATISSIMA VIRGINE.

Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis (Cant. v, 1).

Tam de gremio universalis Ecclesiæ, quam de utero virginis Mariæ, alloquitur Christus utramque dicens: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa*. Soror autem ejus est Ecclesia, quia et ipse conceptus de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine; et Ecclesia ex eodem Spiritu regenerata; sicut ipse est Filius Dei unione personæ, sic ipsa filia Dei adoptione; sponsa quoque propter duarum naturarum, id est divinæ et humanæ consensum communem, seu cohabitationem indivisibilem. Virgo autem, cum sit mater secundum carnem, neque soror, neque sponsa appellatur, nisi secundum Spiritum; unde: *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater et soror et mater est (Matth. xii, 49)*.

Domine, nihil difficilium quam te invenire: scio quidem te ubique esse, sed clausa ubique occurrit janua, quæ te negat, quæ te celat esse etiam ubi es: etsi hoc multum est quod dixi, celat esse, tamen verum est, non sinit vel præstat videre quod es, aut ubi es, sol enim es, imo candor sole clarior: impedit ergo ne videam aut mea cæcitas, aut tua claritas. Nil autem mirum si cæcitas impedit visum, quia privatio est; claritas vero cujus est illustrare, qua ratione non ostendit illum a quo habet, ut ostendere possit? forte quia rara, imo quia nimia; habitat enim Deus lucem inaccessibi-

lem. Media itaque sive temperata ex luce deitatis et nube humanitatis, novit excipere infirmitatem nostræ lippitudinis, et coarctare seu coaptare immensitatem deifici luminis.

Duo igitur quasi vela interponit, parietem parientis virginis, et parissimam lampadem Dominici corporis, ut paulatim his assuetus humanus visus, æmulatione penetrativa ambiat videre Jesum, et visum cognoscere, et cognitum amare, et amatum colere, et cultum credere, et creditum adorare. Hic ergo quærentem se, vocantem ad se commotis miserationis suæ medullis voce propria et ubi sit, et quid operis egerit indicat, dicens: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis*. De paradiso, inquit, descendendi in hortum meum; de incomparabili gloria et obsequio angelorum, veni ut facerem opus meum: *Veni in hortum meum, messui myrrham meam cum aromatibus meis*. Plantaverat autem Deus a principio paradysum voluptatis, in quo posuit hominem quem formaverat: rident et arripent sibi novissima et antiqua: *Ecce, Domine, tu cognovisti omnia novissima et antiqua, tu formasti me et posuisti super me manum tuam (Psal. cxxxviii, 5)*, ait ad Patrem in Psalmo Jesus.

Sed animadvertite præposterata tempora ut non dixerit, antiqua et novissima; sed *novissima et antiqua*; major namque est gloria secundæ domus quam primæ; et primus homo factus est in animam viventem, et secundus in spiritum vivificantem. C. Vetus homo Adam, novus homo Christus per Adam peccatum, et per peccatum intravit mors in mundum. Per Christum justitia, et per eundem redditur vita æterna: præambulant itaque spiritu prophetico novissima, quia meliora et potiora sunt quam antiqua. In antiquis formavit hominem de limo terræ; in novissimis creando sanctificavit, et sanctificando creavit Jesum Filium suum de carne et utero virginis Mariæ. Tu, inquit, *formasti et posuisti super me manum tuam*; communis quidem formatio in novissimis et antiquis quantum ad habitum corporis, sed manus positio, sive suppositio singulariter continetur in eo qui formatus est in novissimis, propter spiritum quo unctus est Jesus præ participibus suis. Unde ad Joannem Baptistam: *Super quem, inquit vox Paterna, videris Spiritum descendantem et manentem super eum, hic est qui baptizat, etc. (Joan. 1, 33)*.

Hunc hominem Deus posuit in horto, id est paradiso quem plantaverat a principio; præscientia enim Dei sicut non aberrat in creatorum discretionem, sic moram nullam facit in omnium futurorum prospectione; simul enim et semel statum omnem et casum, reparanda et non reparanda, modum quoque reparationis concepit. Non ipsa pendet de futuris eventibus, sed omnes rerum mutabilitate de immobilitate ejus tanquam de universorum matrice egrediuntur. Igitur, tanquam Jacob et Esau in eodem utero, Eva; procacitas et Mariæ

sanctitas congressum diversis studiis facientes, A de quodammodo præscientiæ viscera concutiebant, ut novissima, sicut dictum est, utilitate et dignitate antiquis præirent, et favorabilior celebraretur Mariæ singularis conceptio, quam paradisi terreni plantatio, et Christus de Virgine natus, quam Adam in paradiso positus.

In paradiso illo serpens cum homine reperitur; in Virgine solius Spiritus sancti obumbratio cum Jesu suscipitur, nullos flatus aut sibilos immisit corruptor totius boni intra septa horti nostri diabolus, quia hortus conclusus, fons signatus sicut soli Regi sæculorum, quæ est imago Dei invisibilis gremium suum expandit, si omni subreptitiæ vanitati vectes ferreos exactissimæ custodiæ opposuit; gloria enim Dei quæ assumpta est de cherub ad limen domus, custodivit eam ab inimicis suis, et a seductoribus tutavit eam

Fideliter namque credo frequenter per oculos, per os virginis latentem deitatem subrutillasse, et quiddam indicibile; si quis adverteret evaporasse. Quid enim? nonne plena gratia, ex hoc in hoc eructabat verbum bonum, splendidissimumque radium candoris æternæ lucis; unde Elizabeth ad vocem salutationis ejus mota viscera, et Joannis contrectata, et quasi in exultationem calefacta sunt puerilia membra; cujus tanta virtus, nisi gloriæ Dei, quæ de cherub, id est de arce cœli assumpta est ad limen domus, id est ad Virginem, quæ cœlestis patriæ janua sine dubio et limen est, quo egressus tanquam de thalamo sponsus, visitavit nos Oriens ex alto.

Juxta hoc limen nemo ponat limen suum, quia inde conqueritur Deus. *Qui fabricati sunt*, inquit, *limen suum juxta limen meum, et postes suos juxta postes meos* (Ezech. XLIII, 8). Nulla affinitas castitatis et impuritatis; sacerdos immunde, non times accubare juxta Dei altare et beatæ Virginis Mariæ? quod deterius est verenda tua non velas juxta sanctuaria Dei, imo facis domum orationis, prostibulum meretricis. De hujusmodi dicitur: *Polluerunt templum sanctum tuum* (Psal. LXXXVIII, 4). Gloria igitur Dei quæ ad limen domus est, conturbat Joseph sponsum Virginis; unde vult eam occulte dimittere, sed monetur ab angelo non timere majestatem quæ colligit humilem, confundit calumniatorem; quid, inquit Joseph ad seipsum, quid intus est, quis intus est? Verbum, inquam, Dei est, Deus in utero Mariæ est; quis posuit? quis intromisit? Deus, qui hominem quem formaverat, in paradiso posuit, qui nullis arcetur repagulis, qui intrat sine irruptione, qui exit sine corruptione, cujus velle clavis est reserans omnia, cujus nolle sera est concludens omnia, neque malleus, neque securis opus habent dolare aut secare, ubi una Dei virtus in actu oculi et mundum facere potuit et reficere.

Tandem, Joseph, animadvertite diem solemnem adesse, quando festivitati Paschali agnus paratur immolandus; solus ibi pontifex in sanguine sumpto

de Virgine, victimam salutarem præparavit, et quasi myrrham suam messuit, cum carnem sanctam et incorruptam a visceribus maternis mutuavit cum aromatibus, id est odoriferis virtutibus, quarum confectione tam anima quam caro compacta, in ara crucis odorem suavissimum paternis affectibus, pro redemptione generis humani mandavit, et propitiationem diu desideratam, tempore accepto quasi maturo complevit; immaturam enim non meteret myrrham, qui omnia facit in pondere et mensura et numero. Unde Psalmista: *Tempus beneplaciti Deus, et tempus miserendi ejus* (Psal. LXVIII, 14), id est Sion; et: *Memento nostri, Domine, in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo* (Psal. cv, 4). Venit ergo quasi tempore messis, quod est in plenitudine et fine sæculorum, in hortum suum, dicens: *Veni in hortum meum, soror mea sponsa.*

Sed quis te, Jesu, introduxit? quis sine aditu admisit? quis intrinsecus nullis apparentibus vestigiis intrandi licentiam fecit? *Deus*, inquit Scriptura, *posuit hominem quem formaverat in paradiso* (Gen. II, 8). Vera nostræ fidei simplicitas, non te absorbeat vorago malignæ interpretationis, ut Jesum prius credas formatum, et postea a Virgine conceptum; cum caro de carne, et sanguine Virginis in utero ipso virginali simul creata, simulque copulata sint Verbum, caro et anima. Sed hæc talis verborum complexio, hominem quem formaverat posuit in paradiso, de antiquis est, non de novissimis. Posuit; quis posuit? Deus. Ubi? in paradiso. id est in horto voluptatis, videlicet in utero Virginis. Non Maria, non angelus, non Joseph posuit, sed Deus qui voluit, potuit et scivit. Deus posuit virtutem operando; Maria concepit, carnem et fidem subministrando; Joseph extra stetit quæ intus facta fuerant, mirando et stupendo.

Bene tunc Joseph iste Virginem defendit nomine conjugali ab opprobrio, sicut alius Joseph Christum de cruce deposuit et unctum in sepulcro posuit, a facie Judæorum abscondendo. Erat autem ibi hortus et novum monumentum in horto: videtur iste hinnulus cervorum amare olera, videtur virentia querere, videtur arbores libenter plantare, videtur areolas aromatum exarare, videtur cubare in meridie et pasci in hortis, et lilia colligere. Olera herbarum quæ cito decident, sunt nostræ defectus humanitatis quos Christus suscepit, cum homo fieri voluit; virentia, sunt opera quæ de fidei et castitatis radice prodeunt; arbores, sunt quæ flores conversionis et fructus religionis referunt; areolæ aromatum, mentes sanctorum, liliolum castitas. Hæc omnia et in horto virginali et in Ecclesia Christus manu sua sevit, rigavit, et ad incrementum produxit. Regina Saba tanta et talia regi Salomoni attulit aromata, quanta et qualia non sunt ultra visa in Jerusalem: similiter Regina nostra de cœlo et gratia præveniente, tales de mente protulit incarnando Dei Verbo affectiones, quales nulla sperare potuit aut proferre creatura suo Creatori.

Ecclesiae etiam nulla in aromatibus se conferre A potuit secta gentilium, Judaeorum et haeticorum; uterque hortus est irriguus, fertilis, amoenus, solitarius, tutus, consolatorius, deliciosus. Irriguus est superiori et inferiori irriguo, id est deitate Christi et humanitate, vel angelica et humana devotione. Fertilis, quia fertilitate sua etiam filios corvorum pascit, dum escam populis Aethiopum, id est carnem et sanguinem Christi, peccata sua confitentibus et vere poenitentibus praeparat. Amoenus, quia verna temperies, flante austro, varios profert colores, ut caeli picturam postponas, si templum virginale et ecclesiasticum oculo pudico et sagaci revolvat. Solitarius, quia unus solo singularis segregatus a peccatoribus, Jesus totum quod est Virginis et Ecclesiae sic occupat, ut socium non admittat; unde: *Audi Israel, Deus tuus, Deus unus est* (Deut. vi, 4). Tutus, quia turris fortitudinis a facie inimici, mille elypei pendent ex ea, et a sexaginta ex fortissimis Israel vallatur et servatur. Consolatorius, quia Deus totius consolationis et Angelus magni consilii nascitur ex ea, et usque ad consummationem saeculi manet cum ea. Deliciosus, quia Virgo speciosa facta est in deliciis tuis, quae potestate et dignitate regia, nihil in apothecis caelestibus est, quod non voluntati et usui ejus exponatur.

SERMO LXXVI.

DE SANCTO BERNARDO ABBATE CLARAVALLÆ I.

Ecce vere Israelita in quo dolus non est, etc. (Joan. 1, 47.)

Jacob post longa servitia, post diuturna exsilia, post suscepta ex uxoribus chara pignora, post gregum, servorum et ancillarum acquisita emolumenta, ad domum patris et ad terram nativitatis suae revertitur; sed in itinere occurso Esau fratris sui primogeniti terretur. Cum anima saeculari conversatione taedio affecta, annos aeternos recogitando caelestem habitationem concupiscit, et parturiens ingemiscit, clamans: *Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus?* (Rom. vii, 24) et: *Heu me! quia incolatus meus prolongatus est* (Psal. clix, 5); et: *Quando veniam et apparebo ante faciem Dei?* (Psal. xli, 3) et: *Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte* (ibid., 4). Disponit itaque domui suae, et mercedes laborum suorum non in sacco pertuso collocat, humanam ex his gloriam accipiendo, et non recte dividendo; sed ordinat familiam ut castrorum aciem, sed greges distinguit in numero, sed munera appendit in pondere, sed spatia inter gregem et gregem interponit in mensura, sed lampades operum suorum ornat cum oleo parae conscientiae; et junco purgatae per confessionem animae. Ecce vir prudens metitur fratris mores oblati muneribus, dans pecuniam ut acquirat gratiam. Ordine regulari incedere facit non solum homines, sed et greges, ut appareat quantus ordo in ejus mente servetur, de cujus plenitudine et animalia ordinantur.

Transducit vadum Jaboc quod interpretatur *lucta*

sive *pulvis*, omnia quae ad se pertinent. Religiosa dispensatione, mens quae angelos exspectat, quae patriam suspirat, quae domum patris desiderat, omnes animales a se motus elongat, et lugens se, cinerem et pulverem vadum Jaboc, id est fluctuationem saeculi et motionem carnis certamine laborioso transit, et in hac aeternitate tanquam inter sentes interdum quiescit. Solutum denique a curis saeculi et liberum occupans animum, angelus Domini movet piscinae aquam, indicit conflictum, provocat ad congressum rationis et sensualitatis. Ebulliunt statim bonae cogitationes; hinc tanquam unguenta pretiosa inardescunt, inde tanquam spinae sub olla pristinatorum incentivorum remordentia susurria.

B Concupiscit itaque caro adversus spiritum, et spiritus adversus carnem; unde Jacob, id est bellator, iste cogitur dicere: *Ipse ego mente servio legi Dei; carne autem legi peccati* (Rom. vii, 25). Item: *Conversus sum in aeternitate mea dum configitur spina* (Psal. xxxi, 4). Spinosa namque caro de spineto suo profert spinas, sicut Ismael ludit cum Isaac, affligens animam justam et compungens ad elicendum sanguinem qui est vita spiritus. Progrediens siquidem de schola Epicureorum condit leges iniquas, sed ut vivat secundum carnem, et non secundum spiritum. Ait enim Apostolus: *Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini* (Rom. viii, 12). Econtra angelus, mens, ratio, intellectus in mente altrinsecus stationem suam statuunt et rationi concessio duello ad pugnam accingunt.

C Fide igitur loricate ratio spumam aquae reputat omnem voluptatem carnis, et fortissimis atque evidentibus argumentis concludit non esse appetendum quod in se habet enorme damnum et nullum emolumentum. Voluptas carnis carnem consumit et vermes nutrit. Unde Job (xvii, 6): *Putredini dixi, pater meus es, mater mea et soror mea vermicibus*. Et Apostolus: *Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem* (Gal. vi, 8). Cohortes angelicae simul et omnes sacrae paginae partem rationis roborant, et carnem non prorsus defodiendam, sed aegrotantem medicinalibus remediis relevandam indicant. Hoc duellum sive certamen forte acrius insurgit, cum relicto saeculo tanquam Laban perfido et astutiis pleno spiritus redit ad Deum qui dedit illum. Subito itaque gratia adveniente sicut pluvia in vellus, ex recordatione suae fragilitatis aculeo divini timoris compunctus homo totam humanae substantiae farinam cribro districti examinis subtiliter concutiens, et separans pretiosum a viâ, non cessat usque ad auroram suae et Dei cognitionis luctam reciprocare, et modo ad Deum sursum spiritum levare, modo ad inna et infirma carnis curam moderatam deponere. Supra modum autem et rationem temporis detinente impetus spiritus carnis procacitate, nervum femoris motus imo spiritus commotus percutit, et emarecescens nervus claudum efficit.

Duo pedes Jacob, id est carnis, sunt appetitus edendi et appetitus generandi: pene etenim ad omnia opera carnis deferunt et immergunt hominem gula et luxuria; et quando æquis passibus inceditur gula et luxuria, curvos non rectos habet gressus homo, nec angelus infundit benedictionem, nisi nervo contracto alteri pedi detraxerit effrenationem. Detrahit igitur luxuriæ actum licet non auferat motum; esse namque absque omni motu luxuriæ non esset claudicare, sed angelizare. Pes itaque iste remanet, sed decurtatus infra delectationem, vel saltem infra consensum, omnino infra actum. Pes vero gula remanet appetitu et actu; non jam Jacob prioris conversationis, sed Israel assumptæ religionis. *Nequaquam*, inquit, *Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel* (Gen. xxiii, 28), translatus ad Rachelis amplexus, ut videas voluptatem Domini et visites templum ejus. Unde et in choris angelorum de te dicitur: *Ecce vere Israelita* (Joan. 1, 47) imitatione, assecutione, congressione, contemplatione, benedictione. Beatus Bernardus vere Israelita est sancta conversatione, assidua corporis mortificatione, pastoralis instantissima sollicitudine gregis sibi commissi, multiplicatione filiorum ex utraque uxore, necnon et ancillis procreatione, virgarum decorticatione in Scripturarum expositione in angelorum contemplatione.

SERMO LXXVII.

DE EODEM II.

Ecce vere Israelita in quo dolus non est (Joan. 1, 47).

Ait Apostolus: *Non omnes qui ex Israel hi sunt Israelitæ* (Rom. ix, 6). Claudicat enim Israel nervo femoris percusso, cum semen ejus dividitur in paleam et gramen; nam qui fidem et devotionem pinguedinis hujus oliivæ intactam et illibatam servaverunt, reputantur in semine, et dicuntur vere Israelitæ. Qui autem mentiti sunt sicut opus oliivæ, et claudicaverunt a semitis suis sequendo Baalim, et Deum creatorem suum ignorando, de quibus dicitur: *Israel autem me non cognovit* (Isa. 1, 5), non habent partem in benedictione Israelis, non enim manent in radice. Rami siquidem sunt fracti, non sunt palmites manentes in vite, in ignem ergo mittendi sunt. Horum ergo merita solius subest scire Dei, cujus est Jacob eligere et Esau reprobare; cujus est misereri quorum vult, et reprobare quos ignorat. Spiritus itaque Dei signans vestigia per quæ transitum facit in mentibus fidelium, singula hospitia ab itineribus æternitatis, singulas stationes fructuosæ visitationis, certas mansiones saluberrimæ inhabitationis gratiæ suæ, honestis intitulat nominibus et æternis illustrat remunerationibus. Oves enim suas vocat nominatim et Moysi loquitur: *Novi te ex nomine* (Exod. xxxiii, 42); et apostolis: *Gaudete et exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cælis* (Luc. x, 20); et Isaias (Lxv, 15): *Et servos suos vocabit nomine alio*. Virtutem igitur in medullis animæ

A invisibiliter ipso operante latentem favore benigniori superaccendens lucernam, non sub modio, sed super candelabrum ponit, et fetum gratiæ ad partum producens secundum propositum suum proprii seu figurativis nominibus distinguit. Inde est quod in Novo et Veteri Testamento nomen non solum impositiones, sed translationes sunt, ut Isaac, ut Jacob, ut Israel, ut Simon, ut filii Boanerges, id est *filii tonitru*, ut Nathanael, de quo dicitur: *Ecce vere Israelita, in quo dolus non est*.

B Gutta hæc propinabilis et nimio appetitu gustabili fontis et venæ originariæ dulcedinem commendans ad historiam nos remittit, et cujus profunditatis atque habilitatis sit inquirere compellit. Fons itaque, seu puteus Jacob de quo dicitur, quod Jesus fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem, est historia Genesis ubi sic legitur, quod cum Jacob ad terram nativitatis suæ reverteretur, et timeret Esau fratrem suum, quod præmiserit munera ante, ut ipsum placaret muneribus. *Ipsæ vero nocte illa mansit in castris. Cumque mature surrexisset, tulit duas uxores et totidem famulas cum undecim filiis, et transivit vadum Jacob, transductaque omnibus quæ ad se pertinebant, remansit ipse solus; et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset, tetigit nervum femoris ejus, et statim emarcuit, dixitque ad eum: Dimitte me, jam enim ascendit aurora. Respondit: Non dimittam te nisi benedixeris mihi; ait ergo: Quod nomen tibi est? Respondit: Jacob. At ille: Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel, etc.* (Gen. xxxii, 20 et seqq.)

C O Jacob, o Israel, quam felix congressio in qua victor succumbit, in qua victus feriendo luctatorem suum claudum efficit, sed benedicendo semen ejus et nomen angelis parificavit, in qua denique virtus infirmitate perficitur. Felix congressio, in qua infirmiori fortior, inferiori superior cedit; ex patientia, non ex impotentia superior cedit et quasi succumbit; summa virtus vermiculo et pulveri, ut habeat humana desidia unde divina apprehendat, et quasi inescata nullatenus a divino amore resiliat, dicens: *Non dimittam te nisi benedixeris mihi*. Non petit aurum aut argentum pro lucta sua Jacob, non certat pro regno terreno, non est ambitiosus vanæ gloriæ, immemor est humani timoris quo timebat Esau, non petit caput Joannis Baptistæ: benedictionem postulat quam hereditate possideat. Præ gustaverat paternam benedictionem, docente Rebecca in oblatione cibi et potus, caligantibus præ senectute oculis Isaac, de propagine illius benedictionis ditissimæ in omnibus locupletatus fuerat, in uxoribus, in filiis, in familia, in gregibus ovium, caprarum, camelorum, boum, aliaque substantia multatim. Attractus ergo et illectus prima benedictione, tota intentione petit secundam, ut qui dedit ei substantiam, addat et gratiam. Nihil perdidit substantiam, nisi habeat et gratiam. Jam de pinguedine terræ obtinebat substantiam, ideoque

instat et de rore cœli habere supernam gratiam : *Dimitte me*, inquit vir qui luctabatur cum eo, *jam enim ascendit aurora*. O si vellet robustissimus et fortissimus, cujus fortitudo rhinocerotis est, quam facili vento tanquam favilla absumeretur, et in regione dissimili asportaretur ! Sed quasi exæquans vires, celat potentiam suam et luctatoris sui extollit instantiam, dicens : *Dimitte me*. O jaculum amoris ! ut ardentem vehementius succendat fornacem, jact aquam quæ non exstinguat, sed augeat flammam. *Dimitte me* dicit, sed ne dimittat incendit et intendit. Sic et Moysi ait : *Dimitte me ut irascatur populo tuo furor meus* (Exod. xxxii, 10). Annon sine licentia irasci posset ? Quis certe quærit irascendi licentiam ? Sed nondum vult penas irrogare pietas, quas populi meretur impietas. Dei ergo dicere homini : *Dimitte me* ; est hominis viscera tranquillius penetrare et tenacius se illi obligare ; admonitio est retentionis, non evaporatio discessionis. *Jam*, inquit, *ascendit aurora*. Quid est aurora, et quomodo ascendit aurora ? Est egressus mentis in contemplatione Dei ; aurora ascendit, quando nidum suum aquila, id est anima, super sidera ponit, quæ retro sunt oblita et ad anteriora extenta.

Post noctem ascendit aurora, ut Apostolus ait : *Nox præcessit, dies autem appropinquavit* (Rom. xiii, 12). Item : *Sive sobrii sumus, vobis* (II Cor. v, 13). Ecce nox nocti indicans scientiam. *Sive mente excedimus Deo* (ibid.) ; ecce aurora, ecce dies diei eructat verbum. Aurora est medium silentium ; aurora est dimidius cubitus in calamo dimensionis templi Ezechiel ; aurora est initium substantiæ Dei, aurora est confinium terræ et cœli, aurora est mons Sinai ubi Moyses ascendit et Deus descendit. Quid ergo est *dimitte me, jam enim ascendit aurora*, nisi sufficit tibi gratia mea ? nam virtus in infirmitate perficitur. Ideo percutit nervum femoris ejus, ne sic præsumat de velocitate, quomodo de fortitudine. Melius est post Deum claudicare et uno pede de Deo sperare, alio de se non præsumere, quam, dura et erecta cervice, inani præsumptione evanescere. Fizo itaque saltem uno pede stringit illum quasi cedrum, dicens illi : *Non dimittam te nisi benedixeris mihi*. Grata Deo instantia, arrhas gratiæ, pignus reversionis, vicarium præsentia tuæ, dotem matrimonii, speculum contemplationis deosco benedictionem, aliter ; non dimittam te, quia venisti ad me, quia amplexatus es me, et passus amplexari a me. Non tenerem te, nisi venires ad me, non venires ad me, nisi diligeres me ; non deligeres me, nisi velles salvare me ; non salvares me, nisi benediceres ; non ergo dimittam te, nisi benedixeris mihi. Ait ergo : *Quod tibi nomen est ? Respondit : Jacob*. At ille : *Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel* ; quia expertus sum te fortem in luctamine, constantem in petitione, mansuetum in percussione, castum in femoris enervatione, humilem in claudicatione ; ne-

A quaquam Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel. Benedictio mea mutat et res et nomina rerum, Jacob te appellavit natura, Israel te facit gratia, utrumque tamen prærogavit prædestinatio mea. Ut fratris plantam in utero teneres, non fecit mathematica constellatio, sed universa creans et gubernans divina moderatio. Ut subripere benedictionem, non fecit fraudulenta matris consultatio, sed gratiæ præparatio, ut mecum luctam inires veni non casu fatali, sed descensu propitiabili ; non ut te vincerem, sed ut benedicerem ; nec invitus præsto, quod ut rogares suggero : differo autem conferre quod te charius volo servare.

SERMO LXXVIII.

DE SANCTO NICOLAO I.

Negotiamini dum venio (Luc. xix, 13).

Misericors et justus Dominus, qui dives est omnibus invocantibus eum, dispensatione inscrutabili dona sua partim donat, partim vendit ; ubi donat facit gratiam, ubi vendit apponit justitiam ; nulla avaritia, ubi gratia : veros justitia, non reddat pigros gratia, non diffusos justitia. Quæ necessaria sunt si forte differt dare gratia, pro pretio in medio profert justitia, nemo unquam juste penituit emendo a justitia, nemo frivolis deceptus promissionibus a gratia.

Vult ergo Deus pecunia gratiæ lucrari nos in contractibus justitiæ dicens : *Negotiamini dum venio* ; nolite liberum arbitrium ab officio cessare [al. laxare] quia si non laboraret, de merito nil sperare auderet ; excitat ergo illud præveniens gratia, ut ad solemnes et frequentes justitiæ nundinas concurrat, quatenus solatio ipsius revolvat justitiæ mercedes, et suis necessitatibus comparet escas et vestes sufficientes.

Nihil deest certe in foro justitiæ, quod necessarium sit salutem humanæ : discutiens igitur et excutiens tanquam veteres sacellos, prophetarum et veteris legis libros, tactu et visu probet quid utile sit mendicitati, quid nuditati, quid paupertati, quid usui, quid salutem, quid tranquillitati, quid delectationi, quid æternitati. Expandat in his prius quod suum est, rationi utique omnem substantiam, ingenii, memoriæ, voluntatis, delectationis, oris, oculorum, aurium, manuum, pedum et omnium corporis membrorum : et cum viderit suum peculium minus sufficere, recurat ad marsupium gratiæ ; nunquam enim minus commodabit gratia, quam potest vendere justitia. Pater justitiæ et fons gratiæ in sorte collata non sese excedunt, quia totum est gratiæ quidquid est justitiæ, et totum justitiæ quidquid est gratiæ : totum ergo comite gratia potes acquirere, quod venale proponit justitia.

Habet autem mercatores suos justitia, qui pannis vilioribus pretiosam circumtegentes supellectilem, obscuritate et vilitate verborum, sanctissimos reconducunt sensus, et quominus meretrico apparatu lenocinantur oculis attendentium, eo verius in tri-

secus vigent utilitate, et pulchrius lucent deifica subtilitate. Quæ enim species paradisi non continetur in forello Psalterii, creationis et restorationis humanæ? ad plenum ibi mysteria sunt; morum ibi sufficiens instructio, fidei integra contextio, pene omnium operum Dei et sacramentorum recapitulatio. Isaias autem quid nisi suavissimos odores plane aromatizat? Ezechiel funes intricantes vix explicat, nec illum sapit qui non solvit. Jeremias sub obscuro colore, peccata populi lamentatur; quisque prophetarum juxta suam sarcinulam, emptorem expectat.

Moyses plures humero suo affert trosellos valde graves et importabiles; annuales his omnibus vix sufficiunt revolutiones: revolve et lege meliora id est lege et memoriæ commenda, quia grande lucrum est mandata Dei scire et facere; de hoc enim dicitur: *Negotiamini dum venio*. Qui legem Dei, non ut melior fiat, sed ut gloriosior appareat, legit; non negotiator est gratiæ, sed explorator vanæ gloriæ; nisi de lectione sensum bonum in intellectu reposueris, a foro vacuus redibis. Si vero bonitatem et disciplinam, et scientiam per lectionem et meditationem divinæ Scripturæ memoriæ commendaveris, non sine lucro ad propriam familiam remeabis? A Moysè igitur viro omni disciplina erudito, et inter omnes mansuetissimo, eme de prima sarcinula, quæ est in Genesi, unde, et quo, et qua veneris; scilicet de paradiso per inobedientiam, in mundano exsilio. In eadem considera delectabile arborum nemus, et in quatuor capita divisum paradisi fluvium et venam pretiosarum gemmarum, atque auras vitales et salubres uno deperditas peccato. Longiori textu perge contrectare usque ad benedictiones Jacob, singulas pro interjecta copula species valde utiles, vel ad remedium mali, vel ad compendium boni. Succedit huic... (94).

SERMO LXXIX.

DE EODEM II.

Negotiamini dum venio (Luc. XIX, 13).

Nullus scholarium Jesu omisso sapientiæ studio mundi et carnis curis animum suum involvere salvo suo proposito potest; rejicit siquidem, et a se abjicit torpens otium lex Dei: quæ inculta marcessit, neglecta putrescit, transgressa occidit. Idcirco die ac nocte meditanda, colenda est et servanda, ut doceat ad postes suos excubantem, colonum suum ditescat, obedientem regia torque exornet.

Diligit Deus legis suæ lectores et dilectores, et eo largius et latius arcani sui penetralia expandit pulsatus, quo vehementius deprehenderit discipulum quælibet frena laxare studii, ut mores magistri ebibat in mandatis suis, et a contrariis absteineat. In solemnibus igitur et copiosa frequentia penduntium ab ore ipsius scholarium, unum reperit præ cæteris, medullis suis commendantem præcepta magistri

(94) Desunt reliqua.

solertius, et exsequentem diligentius; hic iste est Domini confessor et episcopus egregius Nicolaus; cujus sanctitatis tam hilaris fama per mundum pene universum prædicatur, ut si merita fame comparentur, et solemnis recursus gloriæ cœquetur, partem optimum in sorte sanctorum adeptus, de omnium sanctorum præcipuis privilegiis particeps et coheres existat.

Vicino itaque pede disciplinam sequens magistri, castra sua juxta figit, et omnes motus tam animi quam corporis exactissima æmulatione ad ejus nutum corrigit, et ad jussum dirigit. Antequam ergo aure corporis perciperet: *Negotiamini dum venio*, præoperante gratia semitas ingressus poenitentiae, gulæ vitium infrenavit: et priusquam intelligerent spinæ rhamnum, videlicet culpa poenam, præfocavit per poenam, culpam. Hanc a cunabulis exercuit negotiationem, qua minori poena et culpam minoravi, et meritum auxit; subjugato namque vitio gulæ, tolluntur arma luxuriæ, et tescit passio corporis dum calor ventris languescit. Puerilis quoque desuetudo ab illicitis, viam sternit bonæ consuetudini regnaturæ; in majori ætate, ut utatur licitis moderatius, et resistat illicitis mordacius.

Quam impotens Nicolaus jacens sub ubere! quam potens abstinens ab ubere! Si a studiis suis intelligitur puer, quid infans et lactens? quid facies, cum poteris, qui tanta et talia facis cum nondum aliquid possis? quam cupidus, quam avarus in cœlestibus negotiationibus consurges adultus, qui vix natus jam confers manum prius in paradiso serpentinis suggestionibus et parentum nostrorum deceptionibus. Qui captat lucrum, evitare debet damnum; damnum vero enorme sustinuit genus humanum, cum Adam et Eva sumpserunt pomum. Sed quis hoc docuerat Nicolaum, quod ex hoc mors intrasset in mundum? Moyses quidem serpentis, jactante Domino, apprehendit caudam, Nicolaus gulam: ferocius invadit hostem, qui tenet gulam quam ille qui caudam, multum lucratur a quo tantus hostis superatur; universa enim arma in quibus confidebat aufert et spolia distribuit. Quasi vero tot spolia diabolus rapuit, quot sanctorum virtutes corrupit, non autem bonis aliorum se vestit, quem summa malitia induit, sed sufficit tulisse quod ipse nequit habere. Lucrum ergo se fecisse deputet, qui evasit foveam perditionis et laqueos evasit fraudulentissimæ deceptionis.

SERMO LXXX.

IN FESTIVITATE OMNIUM SANCTORUM.

Priusquam peccaret anima humana angelicæ puritatis æmulatrix, et velocitate sua excursus contemplationis supernorum spirituum assequeretur, et vivacitate ingenii de Deo non inferiora contemplantur. Reficiebatur non dissimiliter munerum divinatorum plenitudine, et plenissima insistebat cœquari æmulatione; at postquam madefacta cor-

ruptione peccati, cœpit sentire gravedinem carnis, A tardiores invenit volandi conatus, et nimium disparatissimus cursus. Paulatim itaque ex defectu virium priuarum enervata, languere in lecto corporis, et in carcere mundanæ conversationis non cessavit, donec prævæ actionis opprimeretur pondere et nequioris consuetudinis sepeliretur mole.

Ne itaque non habens monitorem, culpis increpantibus obdormiat in morte, tuba Moyses in littera et spiritu clangit; psalterium superni desiderii et citharam mortificationis puer citharædus digitis ferit; lagenas Gedeon in martyrio sanctorum confringit; a somno in procinctu passionis Jesus apostolos compeccit: *Vigilate*, inquit, *ne intretis in tentationem* (Marc. xiv, 38). Qui enim tentationis igneas catenas formidat, somno absterneat; qui rursus si forte a concupiscentia sua abstractus et illectus, humanitus excesserit, statim resiliat, statim pedem retrahat, statim tanquam fortissimus Samson in virtute septiformis spiritus, novos funes peccati abrumpat.

Quandoque siquidem etiam ille cujus cor quasi leonis in Israel est, vanitate sæculi demulcente, caput in gremio deponit, et multum periculose obdormit; sic dormienti imo morienti pia piæ sollicitudinis providentia occurrit et succurrit: *Usquequo*, inquit, *piger, dormis?* (Prov. xxiv, 30.) O quam periculose dormitur, quando mundi delectationibus sine respectu plenitudinis anima oblectatur! Is namque intrat in tentationem, qui malum non deserit usque in finem; is de tentatione non exit, qui cum peccato animam solvit; is accedit non intrat tentationem, qui cogitat, non facit iniquitatem. O piger, o peccator, quousque dormis suggestione, delectatione, consensu et perpetracione peccati? Consule rationem, consule naturalem legem, consule optimam tui creationem, et desines amare sæculi vilissimam et vanitatem.

Usquequo, peccator, dormis? attende quanta comminatione, quanta utatur Moyses asperitate, ut te ab inertia revocet, ut te a somno excitet; ubi enim lex divina accipitur, voces et lampades videntur. Levem certe somnum, alterum depelleret, sed gravem vix conjunctum utrumque removet: oculos lampas, vox aures excitat; attamen nec sic populus duræ cervicis expergiscitur: oculos enim, claudit ne videat, et aures aggravat ne audiat. Usquequo, peccator, dormis? respice et vide saltem illum in Evangelio qui aperuit oculos cæci nati; qui aures surdi reseravit, et prædicatione sua tanquam rugitu leonis torporem animarum repulit; ultra modum somnolentia absorberis, si miraculorum Christi accensa luminaria non aspicias; ut quid et voces leonum rugientium, et fremitus populorum sævientium adversus Christum non excutiunt somnum?

Usquequo, piger, dormis? Vigiles qui nocturnas agunt excubias, tam publicæ quam private utilitatis solliciti, nimio somno depressos nimiumque

soporatos exsurgere admonent, et ad opera diurna suadent, retardantes vero et pigritantes non simpliciter excitant, sed voce increpabili ingeminant: *Usquequo, piger, dormis?* tanquam si dicant: O piger, ruinam domus minatur et tu dormis? fures subintrant, et tu quiescis? ignis jam laquearia incendit, et tu non sentis? Jam hostes in caput tuum pugiones vibrant, et tu non percipis? jamjam guttur tuum laqueo est constringendum, et tu non expergisceris? jam adulter ad uxorem ingreditur; et tu non sæmularis? filii jam deportantur, et tu non subvenis? Hæc damna tibi dormienti obventura, hæc incommoda nisi resipueris, occurrentia: denique etsi timor mali non excuteret, saltem lucri cupiditas, si piger non esses, inflammaret.

B Celebrantur namque in foro nudinæ solemnes, et non curris? pulcherrima præparantur spectacula, et oculos claudis? præclara dividuntur spolia, et nihil petis? grande et splendidum exponitur convivium, et tu esuris? rex post triumphos innumerabiles in conspectu populi sui coronatur, et tu non convenis? regii thesauri universis indigentibus apponuntur, et manum non porrigis? speciosus sponsus sponsæ, quæ tota pulchra est, copulatur, et non aspicias? Usquequo, peccator, dormis? O quantum bonum perdis! o quantum malum incurris! Cælum amittis, visionem gloriæ Dei, beatitudinem sanctorum, societatem angelorum, corporis immortalitatem, animæ felicitatem, paradisi amonitatem. Et quæ pro his commutatio? fetor inferni, horror dæmoniacæ societatis, timor infiniti mali, dolor cordis et corporis, desperatio fortunæ melioris, subjectio pessimi tyranni, sempiterna renovatio supplicii.

Usquequo, peccator, dormis? nonne qui dormit, perdit hæreditatem? Quis est hic somnus, vel quæ hæreditas, aut quis tam piger et somnolentus? In Scripturis per somnum aliquando peccatum, aliquando mors intelligitur; unde in Evangelio: *Lazarus dormit* (Joan. xi, 11), subauditur in morte, et Apostolus ad Thessalonicenses: *Nolumus vos ignorare de dormientibus* (I Thess. iv, 13), hoc est de mortuis. Alias vero idem Apostolus de somno peccati sic: *Qui dormiunt nocte dormiunt* (I Thess. v, 7), hoc est qui male agunt, tenebras quærunt. Habet D autem nox quatuor vigiliis, vel quatuor somnos: primus somnus noctis, suggestio est inimici; adjungit primo secundum, qui præbet suggestionibus assensum, usque ad tertium non evigilat, qui malum perpetrare non dubitat. Sepelitur in quarto, cui dominatur consuetudo, etc.

SERMO LXXXI.

DE APOSTOLIS.

Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, etc. (Luc. xxi, 28.)

Verba sunt testatoris illius, cui Pater suus dixit: *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tibi, et possidebis terminos terræ* (Psal. ii, 8), ultimæ enim voluntatis, ultimæ dispositionis, et supremæ distributionis paginam condens, bona sua tam A-

liis quam amicis et servis in hoc testamento legavit; et hæredes substituit, qui cohæredes essent in mensa, in iudicio et in regno futuro. Ne quis autem superciliosus libellum testamenti calumniaret, et non jure, sed sola voluntate ductum, absque ratione hæredes institutos reprehenderet, causam et meritum præfixit, quare tantis muneribus apostolos suos Jesus honoraverit. *Vos, inquit, estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis.*

Ecce labor, ecce opus, ecce fidei meritum, sequi hominem pauperem et inopem; qui non habebat ubi caput reclinaret; contra quem filii matris suæ Judæi pugnabant; cui Scribæ et Pharisæi insidiando invidebant; cui omnes detrahebant; cujus animam quærebant; quem de civitatibus suis frequenter expellebant, magnæ fidei magnique laboris erat. Hæc omnia Jesus tentationes suas vocat, quem nostræ non tangebant tentationes, quia in carne ejus nullus unquam surrexit stimulus peccati, in qua fomes originalis mali non absorptus; non præcisus solum, sed procul et ab ultimis finibus conceptionis et natiuitatis prorsus fuit relegatus; tam enim Jesu pleno Spiritu sancto potuit accedere, seu penetrare motus illicitus carnis, quam Deum depellere de sede æternitatis flatus Luciferi, quo aspiravit sedere in monte testamenti in lateribus Aquilonis. Potuit tamen tunicam mortalitatis assumptam perforare, laniare, discernere, et etiam exspoliando, cum permissione benignitatis, et cum patientia incomprehensibilis dispensationis detrahere.

Has malignorum Judæorum influxiones, et insultationes appellat tentationes suas. *Vos, inquit, estis qui permansistis mecum in tentationibus meis.* Vos, notat divinam electionem, quæ elegit eos ante mundi constitutionem. *Qui permansistis,* notat constantiam et perseverantiam illorum. *Mecum,* notat unanimem affectionem et specialem dilectionem. *In tentationibus meis,* notat nihil inesse adulationis, nihil fictæ et effeminatæ mollietis, sed firmissimæ stabilitatis et probatæ fortitudinis, quales fuerunt Caleb, et Josue exploratores terræ, quales erunt ad pugnam cum Gedeone; quales David constituit consortes belli et principes populi.

Sequitur: *Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis super thronos duodecim, judicantes duodecim tribus Israel* (Luc. xxii, 29), grata quidem Deus acceptat obsequia, sed non vacua, nec irremunerabilia, unde et Laban ait Jacob: *Num quia frater meus es, gratis servies mihi? dic quid mercedis accipies. Habebat autem duas filias, nomen majoris Lia, minor appellabatur Rachel; sed Lia lippis erat oculis, Rachel decora facie et venusto aspectu* (Gen. xxix, 15). Si pio et puro intellectu discutiente penetrabilia hujus litteræ, gratia reseraverit; cantum consonum hæc eithara cum psalterio David modulabit, fratres suos apostolos Dominus appellat, dicens: *Ite, nuntiate fratribus meis* (Matth. xxviii, 10); horum servitium,

A qui nullius eget, penes se remanere sublata spe remunerationis non patitur; unde et Petrus cum dixisset: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te;* adjunxit: *Quid ergo erit nobis?* et Dominus: *Amen dico vobis, quod vos qui reliquistis omnia, et secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis, etc.* (Matth. xix, 27.)

Alibi quoque cum dixisset: *Vos autem quem me esse dicitis* (Matth. xvi, 15), et Petrus respondisset: *Tu es Christus Filius Dei vivi* (ibid., 16), simili pene verborum ordine subjunxit: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, etc.* (Ibid., 18.) Cum ergo dixisset: *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis;* addit: *Et ego dispono vobis, etc.;* animadverto in hac recompensatione duas filias Laban; unam in mensa, alteram promissam in regno; majorem, id est priorem, in mensa; minorem, id est sequentem in regno. Lippam oculis in mensa, decoram facie et venusto aspectu in regno: inde est quod ex adverso mensæ ponitur in tabernaculo candelabrum, ne desint usquequaque mensæ Dei subsidia lucis; quæ stat in latere aquilonis, unde venit ventus turbinis, a principe namque tenebrarum, qui sedet in lateribus aquilonis, cæcitas ex parte contigit in Israel, ne videatur gloria Dei in hoc mundo, nisi in nube sacramentorum.

An mensa igitur altaris Lia, licet major natu in promissione, cum dicitur: *Ut edatis et bibatis super mensam meam* (Luc. xxii, 30); laborat tamen videre quæ ibi apponuntur et consecrantur, sed nos potest, non propter defectum existentis in illo sacramento veritatis, sed propter detrimentum luminis; nunc enim videmus per speculum ex candelabro fidei, et in ænigmate opertorii, quod est species paxis et vini; verumtamen cum septem dies transierint, et venerit quod perfectum est, tunc evacubitur quod ex parte est; tunc in regno claritatis, non stando et laborando edemus et bibemus; sed sedebimus judicantes duodecim tribus Israel; tunc Rachel copulabitur nobis decora facie et venusto amictu. Sed quia adhuc in via sumus et sine viatico deficimus, ad mensam divitis redeamus, et qui de mensa, vel sub mensa, vel in mensa, vel ad mensam vel super mensam communicent videamus.

D Super mensam namque indubitanter est ille de quo ait Apostolus: *Talis decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior cælis factus* (Hebr. vii, 26). Christus utique Jesus, qui est hostia pura, hostia sancta, hostia immaculata; hostia pura ab originali peccato; hostia sancta ab omni actuali; immaculata ab omni etiam veniali. Agnus enim est Dei qui non tangit, sed qui tollit peccatum mundi. De mensa edunt universæ familiæ Christianorum, qui per fidem sunt in corpore, et de corpore Christi; cibus namque hujus mensæ est gratia, quæ pro omnibus gustavit mortem, ut morte absorpta omnes gustarent vitam; unde: *Oculi omnium in te sperant, Domine, et tu das escam illis in toto orbe; aperis tu*

manuum tuam, et implebuntur omnia animalia benedictione (Psal. cxliv, 15).

Grave et grande damnatum patitur omnis actio, quæ non fit tempore opportuno; unde Salomon: *Omnia tempus habent* (Eccle. iii, 1); si fornicatione, si adulterio, si inmunditia non nominanda pollutus, sacramento Dominici corporis et sanguinis te ingesseris; non dat tibi Deus escam, quia non dat nisi in tempore opportuno; si odio, si ira, si iracundia, si quo criminali depressus, accesseris sanguini Christi; scias quia vestimentum tuum sanguine tali mistum, in combustionem erit, et cibus ignis. In tempore igitur opportuno accedit ad Deum lotus vestimentis; aqua confessionis et compunctionis emundatus a delicto maximo, id est ab omni criminali, fidelis, devotus, esuriens et sitiens justitiam; unde ait Moyses ad populum: *Estote parati in diem tertium, ne appropinquetis uxoribus vestris* (Exod. xix, 15). Si non licet appropinquare uxoribus, licet commisceri meretricibus? si abstinendum est a licito concubitu uxorum, estne admittendum stuprum nefandissimum masculorum et belluarum? Mira Dei patientia, crudelius transigitur manibus et ore talium, quam flagellis Pilati, quam lancea militis, quam Judæorum spinis et militum clavis.

Tales non sunt de mensa Domini, quia non sperant in illum; sed qui sperant in te, Domine, tu das illis escam in tempore opportuno; unicuique secundum propriam virtutem; Petro et Andreæ panem in ligno; Stephano in lapidum congerie; Laurentio panem in craticula; singulis martyribus singula torwenta, tanquam passionis suæ et crucis minuta fragmenta; unde in Evangelio: *Colligite quæ superaverunt fragmenta ne pereant* (Joan. vi, 12); id est ne martyres a passionibus immunes transeant, cum ipse panes fregerim, et quidquid panis temporalis est, in corpore meo pertulerim. Dat itaque escam in tempore opportuno, non uno simul, sed toto sparsim tempore martyres suos mittendo et disponendo in Ecclesia catholica; Isti vero non solum sunt de mensa, sicut grex et familia indocta, sed sunt in mensa, et ad mensam, et super mensam.

Sub mensa vero publicani et peccatores, qui sicut canes famem patiuntur et convertuntur ad vesperam, dicentes cum illo evangelico Pharisæo: *Domine, non sum dignus levare oculos meos ad cælum* (Luc. xviii, 13); et: *Non sum dignus vocari apostolus* (I Cor. xv, 1); et: *Non sum dignus ut intres sub lectum meum* (Math. vii, 8). Isti nec a mensa recedunt desperatione sicut ille qui dixit: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear; ecce ejicis me hodie a facie terræ et a facie tua abscondar* (Gen. iv, 14). Nec irruunt ad mensam fronte meretricis et rabie immoderata, sed tempus opportunum expectant, ut cum filii saturati fuerint; excutiat pater bonus sinum suum, et micæ quæ non negligentia, sed copiosa abundantia in gremium distillaverat, canibus quasi non ex industria projiciat. Sic

itaque catelli et canes edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Levite ad mensam Domini accedunt, universa vasa sanctuarii, tam in manibus quam in humeris portantes; portiones bonas isti obtinent de mensa Domini; primitias enim spiritus jam habent in fide, et decimas in spe denarii, qui laborantibus in vinea promittitur et datur.

In mensa sunt qui Deo semper assistunt, et de adipe frumenti medullam sumunt, melque de petra, et oleum de firma petra sugunt: ii sunt sacerdotes et filii Aaron, qui jure Patri succedunt: labia habentes coccinea de sanguine uvæ et morum; dentes eburneos et hebeninos, de castitate divinorum eloquiorum; vestem nuptialem de charitate Dei et proximi, de qua profluunt myrrha mortificationis, gutta humilitatis, cassia spei, et devotionis, et orationis; unde: *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris* (Cant. iv, 11): ab his quoque procedunt, tanquam de throno, fulgura excommunicationis, voces exhortationis et tonitrua comminationis æternæ damnationis, etc.

SERMO LXXXII.

IN COMMUNI CONFESSORUM.

In illa verba: *Videte, vigilate et orate* (Marc. xiii, 33).

Nec securi esse debemus spe vana, nec torpere fallaci desidia; in altero seducimur, in altero opprimimur, præmium sperando quod nunquam meruimus operando. Opprimimur cum nulla circumspeditione solliciti, repentina morte ad causam æterni judicii evocamur. Contra vanam securitatem dicitur: *Beatus homo qui semper est pavidus* (Prov. xxviii, 14). Qui autem mentis est duræ corruet in malum. De corpore damnoso dicit Salomon: *Propter frigus piger arare noluit, mandicabit ergo æstate cum venerit super eum repentinus interitus* (Prov. xx, 5). Dominus itaque qui vult omnes homines salvos fieri tollens securitatem et torporem excutiens, ait: *Videte, vigilate et orate*. Videte contra ignorantiam, vigilate contra diaboli fallacem muscipulam, orate divinam clementiam. Parum namque est nosse quid sit faciendum, parum contra inimicum castra ponere, nisi Dei sapientia et Dei virtus ministraverit consilium et auxilium: solus Deus illuminat tenebras nostras; solus qui docet manus ad prælium et digitos ad bellum, qui est fortitudo nostra et firmamentum et refugium.

Ut itaque si cæcus es lumen recipias, quære lutum et sputum Domini? Si lippus, collyrio inunge oculos tuos; si oculus turbatur, aqua patientiæ fomentando, madefacias illum, et manutergio mollis responsionis terge illum; mollis enim responsio frangit iram. Sputum Domini est saliva descendens ad os a capite, sapientia utique quæ incarnata descendit ad nos a Patre luminum et lutum ex divina et humana conficiens per unionem, non per confusionem naturarum, cæcum natum per originale peccatum genus illuminavit humanum, quod in Evangelio quærenti quid vis ut faciam tibi? respondit:

Domine, ut videam : cujus oculus tam cæcus quem A candor lucis æternæ, splendor gloriæ, sol justitiæ tantæ miserationis radio expulsa caligine non illustret? Infidelitas oculos clausit, fides aperuit; linit oculos cæci Dominus, cum credere docuit : abiit qui obedivit, lavit qui baptismum suscepit, vidit qui suum Creatorem agnovit : *Vacate, inquit, et videte quoniam ego sum Deus (Psal. xlv, 11).*

Quare occupas, quare dividis, quare diminuis, quare dimidiis intentionis oculum erga multa et circumscriptibilia? centuplicatus et mundificatus tam incircumscriptum comprehendere non posset. *Vulnerasti, ait sponsus, cor meum, soror mea, in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui (Cant. iv, 9).* Noli altero oculo me, altero ad alterum respicere, quia melius est cum uno oculo ad vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Unum tantum habet oculum, qui nil amat præter Deum et propter Deum; hic vulnerat cor Dei, quia licet fragilis et peccator, penetrat viscera Dei; nec dolet ex hoc vulnere Deus, cum plaga ista non sit doloris sed amoris; non sit incurabilis morbo, sed sanabilis verbo. O anima, quid videbis ingressa per hoc foramen, per hoc vulnus, per hoc ostium apertum amicis, clausum inimicis! Utique quod non licet homini loqui non per venas susurrii.

In vinea hujus contemplationis, licet uvæ comedere, extra efferre non licet : *Sicut adipe et pinguedine, ait Psalmista, repleatur anima mea (Psal. lxxvi, 6).* Quid deinde, afferesne et efferes partes expectantibus nobis fortis cum asino sensualitatis, exponendo et exprimendo, quæ gustaveris? nequaquam sed labiis exultationis laudabit, non enarrabit os meum, propterea velamen positum est super faciem Moysi, cum egrederetur a consortio et colloquio Dei. Unde Apostolus : *Videmus nunc per speculum, et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. xiii, 12).* Videre ergo non possumus quia lippos habemus oculos, et superfluis et viscosis humoribus tum de fragilitate nostra, tum de consuetudine mala. Collyrium proinde querendum, pro causa et effectu morbi conficit medicus emplastrum collyrii. Accusat se peccator, audit sacerdos, deplorat ille suam ægritudinem, adhibet iste compassionem et apponit sollicitudinem juxta culpam; apponit penam non supra posse acredinem pœnitentiæ infundendo, sed infra medendo et modum medicinæ temperando.

Male sanat vulnus, qui in confessione apponit vulnus super vulnus, dum nimis pœnitentiam, vel aggravat, vel extenuat, in altero austerus, in altero dissolutus; utrumque vitium cavet Samaritanus cum imponit saucio oleum et vinum. In oleo mansuetudo consolationis, in vino intelligitur mordens increpatio satisfactoris. Sic tergenda est lippitudo peccati, ne suffundatur pupilla affectus pœnitentis. Melius est ut remaneat aliquid de lippitudine, quam ut tollatur præ nimio pondere correptio pœnitent-

tiæ. Peccata itaque sua confitentibus dicendum est: *Videte, vigilate et orate*; videte injunctam pœnitentiam; vigilate contra culpam, ne canis revertatur ad vomitum; orate veniam, ne iudex vos tortoribus tradat donec reddatis usque ad novissimum quadrantem malorum et pœnarum.

Videte mortem, videte infernum, videte diabolum, mors avara, amara, cruenta, horrida, foeda et letida; avara quia unum est de quatuor insaturabilibus, universum genus hominum devorans, nec famem sedat, nec ventrem implet, gustu suo avidior redditur; et quot genera in mundo habet mortuum, tot quasi in mensa sua præparat genera ferculorum. Amara est nullum fel morte amarius, non solum consumit carnales delectationes, quin etiam convertit in amarissimas amaritudines. Cruenta est ut fera pessima quæ sanguine vivit, et nil aliud quam sanguinem sinit a sanguine Abel justus usque ad sanguinem Christi: certe et usque ad sanguinem Antichristi non est effusus sanguis quem mors non lambuerit et non absorberit. Horrida est, mortem horret non solum animal rationale, sed omne etiam irrationale; corpore mortui hominis quid horribilius? foeda est, equum pallidum in Apocalypsi sequebatur mors quæ quidquid pulchrum est denigrat, et in se quidquid abominationis et turpitudinis est conglomerat. Foetida est, cadaver putridum, non solum humorem corrumpit, sed et aerem; facies ejus corruptio, manus ejus quæ operantur in luto animati corporis et in latere exanimati exsecratio. Posteriora ejus, intolerabilis abominatio.

Hæc mors dissolvit quod Deus conjunxit, quæ in inferno depascit animas quæ in sepulcro desuper ossibus nervos et carnes tollit, et usque ad immundissimum pulverem redigit. Ergone timenda est, aut fugienda, aut contemnenda? Timenda equidem, nam timor mortis conturbat me; fugienda quoque, sed cum discretionem. Est siquidem aliquando appetenda sicut Elias ait : *Tolle animam meam (III Reg. xix, 4);* et Apostolus : *Cupio dissolvi (Philipp. xii, 5).* Aliquando suscipienda sicut apostoli et martyres pro fide defendenda; aliquando fugienda, sicut puer Jesus fugit in Ægyptum, et Paulus in sporta demissus evasit manus Damasci præpositi; quando de morte nullus fructus susciperetur. Contemnenda est ergo velut transitus ad meliora etsi difficilis, tamen utilis; nam ad vitam non est transitus nisi per mortem. Cavendum vero mortis naufragium quod demergit naufragum usque ad profundissimum infernum.

Jam itaque videamus infernum quibus ferveat flammis, quibus congeletur stridoribus, quibus sordescat spurcitiis, quibus nares impleat fetoribus, quibus usum offendat deformitatibus, quibus torqueat habitatores suos doloribus, quibus percellat enormitatibus: denique quibus abundet calamitosis cruciatibus. In inferno nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat; in inferno sunt tenebræ exteriores, ibi sictus et stridor dentium; in inferno

stramentum tinea, operimentum vermes qui non A moriuntur; in inferno vox Domini intercidentis flammam ignis, et flamma illa ardebit et non lucebit. In inferno ab aquis nivium transibunt ad calorem nimium; in inferno damnati, sicut oves positi sunt, mors depascit eos; in inferno Deus quis confitebitur tibi?

Infernus locus est leonum, cubile draconum, mansio dæmonum, patibulum damnatorum; infernus incus est malleatorum, ubi conquassantur capita multorum, ubi supplicium suppliciorum, ubi malum excedens terminum, tam tempore quam mensura ponarum, ubi cruciatus, qui semper afficit, nunquam deficit; sufficit de inferno. Videamus quem unam nunquam videamus diabolum principem, non jam post iudicium huius mundi, sed tantum inferni! Licentia hactenus vaga, sed tunc reclusa quo breviori abutitur potestate, eo acriori insanit severitate. Appenditur in statera, et invenitur minus habens tam in gente quam in orbe. Refrenabitur potestas decipiendi, non voluntas nocendi; Job a planta pedis usque ad verticem percussus a Satana, tanquam sub aspectu viderit quem fortiter pertulit, sub specie Behemoth describit eum singula membra ei assignans, quibus multiplex illius malignitas typice demonstratur. Prolixa est ejus descriptio, sed nequitia gravior et proluxior fenum quasi bos comedet, etc.

SERMO LXXXIII.

SYNODALIS.

Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, et audies de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me: si dicente me ad impium morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua mala et vivat; ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram (Ezech. iii, 17, 18).

Grande damnum est periculum animarum, nil est tanti in creaturis sub sole quod tantum damnum possit resarcire. Creator et Redemptor animarum optime novit earum pretium; primo quia, antequam crearet, constitit ei de pretio creandarum, ab ipso enim statutum est pretium, a quo causa eis et principium; deinde solvendo in redemptione pretium, et si non certius, tamen laboriosius didicit quanti essent quarum non solvetur obligatio nisi Domini cœli et terræ interveniret crucifixio. Res igitur arva et summa tractatur, ubi de anima agitur. *Quam, inquit Christus, commutationem dabit homo pro anima sua? (Matth. xvi, 26.)* Item: *Quid prodest homini si mundum universum lucretur, se ipsum autem perdat et detrimentum sui faciat? (Ibid.)* Legislator quoque Moyses æquitatis interpretatione multis casibus commutationes quasdam in lege admittit ut ibi: *Primogenitum asini mutabis ove (Exod. xiii, 13).* Ubi autem mentio fit de anima percussa et occisa, nullum nisi par occurrit ei remedium, scilicet ut sit anima pro anima.

Pensate igitur, o vos rectores animarum, quale

suscipistis depositum: et sane sapiatis, quia tutius est resignare sanum, quam simulata et omentita custodia penes vos habere demolitum et male servatum. Non vos alliciant emolumenta presentium subsidiorum, quia non sunt illa appetenda subsidia, quibus æterna mendicitas comparatur, quibus æternæ miseræ, in quibus non subsistitur, commutantur. Audite proinde explanatam, nec explanandam quæ hoc dicit, Dominicam sententiam: *Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel, usque sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Usque ad nubes, usque ad sidera sacerdotalis dignitatis exaltatur solium, sed in fine si ruinam fecerit deprimitur usque ad gehennale sterquilinum, juxta illud: *Elevans allisisti me (Psal. ci, 11).* Est in appetitu elevatio, sit in aspectu mentis tam pœnalis et damnosa allisio. Ecce alter Deus in terris est sacerdos: solvit Deus peccata, solvit sacerdos; benedicit Deus, benedicit sacerdos; aperit Deus cœlum, aperit sacerdos; absolvit hominem Deus, absolvit sacerdos; damnat Deus, condemnat sacerdos, Deus Pater ineffabiliter Verbum de se genuit ab æterno, consubstantiale sibi; sacerdos et in hoc, sed a longe, imitatur eum (quod tamen simplicius dicendum et sobrie prædicandum est) quando divinissimis in missa verbis prolatis, corpus illi verbo, quod est Filius Dei personaliter unitum, consicit et propria manu fideibus populis in salutem distribuit, sicut et Deus misit eum redemptionem populo suo.

Quæ ista dignitas vestigiis sic inhæreret divinis, et justitia præeunte e vestigio sic in via ejus ponere gressus suos? Quid ultra et quo ultra? omnia insignia sua quæ tradi debuerunt et potuerunt Ecclesiæ suæ, et præcipue sacerdotibus, reliquit Dominus. Sic enim Jonathan et David inierunt fœdus pacis et amicitie perpetuæ; sic Christus cum Ecclesia sua, quam sicut ibi dicitur: *Diligebat ut animam suam (I Reg. xxxviii, 1)*; nam animam suam posuit pro ea. Dicitur etiam ibi quia exspoliavit se Jonathan tunica qua erat vestitus, et dedit eam David et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque ad baltheum. Inclusive non exclusive legendum est, usque; nam filius regis Jonathan de palatio suo et gloria compassus puero David, id est Ecclesiæ, qui adhuc pauper et exsul huc atque illuc fugitabat dum peregrinaverat in terris, tunicam suæ humanitatis, tradidit pro ea moriens: et corporis sui sacramentum in cœna tradens; et reliqua vestimenta, id est omnia quæ gessit et dixit in hoc corpore; et gladium suum, id est potestatem ligandi et solvendi, sive prædicandi; et arcum, id est Scripturam et Evangelium; et baltheum, id est continentiam evangelicam de qua dicitur: *Sint lumbi vestri præcincti (Luc. xii, 3)*, sed nomen suum Jonathan David nequaquam imposuit.

Christus vero nec nomen suum de gremio sponsæ suæ tulit, sed pene omnia nomina sua abaque invidia communicavit; unde hic dicit: *Fili homi-*

nis, *speculatorem dedi te*. Quo se alio nomine toties in Evangelio appellaverit? quoties Filium hominis non succurrit memoria? et hoc tam solemne nomen principaliter episcopis, secundario omnibus sacerdotibus indulsit. Unde et episcopus superintendens, id est *speculator* interpretatur; et minores sacerdotes, qui licet non habeant plenitudinem potestatis, tamen vocati sunt in partem sollicitudinis, eandem accipiunt sollicitudinem speculandi cum cura regendi populi. Hic vero Filius hominis de specula cœli speculatur super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum; speculatur et conscientias omnium hic astantium bonæ an male sicut, mundæ an immundæ, devotæ an indevotæ. Speculatur speculatorem utrum sicut in specula sua totis diebus et totis noctibus, utrum clamet sicut leo fortiter. Hoc enim officium est speculatoris, vigilare, aspicere et clamare assidue, et in sublimiori stare vel sedere. In vigiliis notatur sollicitudo, in aspectu sive contuitu lectio et contemplatio, in clamore prædicatio in altiori statione religio. Excludit sollicitudo negligentiam, lectio ignorantiam, contemplatio sæcularium negotiorum curam, prædicatio excitat timorem et amorem divinum, religio informat mores sibi commissorum.

Attende antistitem tuum, illi hominis, sacerdos magne et parve, intende quomodo non solum in cœlis semper stat in specula sua, sed etiam in terris quasi in specula in montem frequentissime et ascendit, docet, orat et pernoctat. Denique in monte transfiguratur ante apostolos, de monte ascendit ad cœlos: ascendit quoque in specula, eum vales facturus mundo in cruce subiit et obiit, ut doceret vos usque ad mortem defendere dignitatem sacerdotalem, sursum cor ad cœlum levando, non ad turpes quæstus declinando. Fili hominis, fragilitatem tuam attende, et viscera miserationum in pauperes, peregrinos, viduas, orphanos, egenos, infirmos, afflictos quacunq̄ calamitate, habe; filii hominis peccata sua confitentibus compatere, congemisce gementibus, condole dolentibus, collacrymare lacrymantibus, et collabora laborantibus, conjeuna jejnantibus, allevia pœnitentiam corde contritis, et in immensum de peccato verecundantibus.

Fili hominis, in alienis cognosce te ipsum. Fili hominis, sis humilis, non arrogans et superbus, ut qui tremens et timens sævitiam medici et medicinam animæ suæ antequam accederet expavescebat, a te exhilaratus super bona et affabili exhortatione meliori spe rediturus abscedat; et tamen speculatorem dedi te domui Israel, filii hominis, ut naturæ compassionem, vitiis rependas rectitudinem; sic solve illaqueatum, ne incurras laqueum; sic purga foveam, ne cadas in eam; sic oleum sauciato appone, ut vinum carnem mordeat putridam. Fili ergo hominis, speculatorem dedi te. Cui? domui Israel. Cui? vineæ mex: vinea enim Domini domus Israel est.

A *Ecce vinea Domini p̄beis Christiana, Ecclesia Catholica*: in hac est botrus ille cypri grandis valde quem in vecte crucis duo homines, duo populi suspensum de terra promissionis attulerunt ad demonstrandam fertilitatem terræ, ut plantetur, ut colatur, ut putetur, ut sodiatur, ut cingatur, ut claudatur, ut custodiatur ab avibus, a furibus, a vulpibus; ut colligatur ut torculetur et vinum salvetur. *Speculatorem dedi te domui Israel*. Plantetur itaque per regenerationem baptismatis, colatur per instructionem sanctæ religionis, putetur per amputationem carnalis desiderii, sodiatur per confessionem cordis et oris, cingatur vel ligetur per restrictionem sancti propositi, claudatur per remotiorem sæcularis conversationis, custodiatur per auxilium angeli et prælati sui, colligatur per resignationem honorum operum et meritum ab angelo in die iudicii, torqueatur interim in torcularibus mundanæ tribulationis, reponatur in doliis æternæ felicitatis, quod vobis præstare dignetur Jesus Christus Domini qui vivit et regnat.

SERMO LXXXIV.

SYNOVALIS.

Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos (Matth. vii, 6).

Stultum et impudicum est ad mensam Domini vel communicando ei, vel disponendo de illo, non vocatum accedere; temerarium et præsumptuosum, per excommunicationem repulsum se ingerere; infidum et damnosum, vocatum cum mala conscientia irreverenter confidere. Præsumptio in primo, protervia in secundo, injuria in tertio damnatur; de primo dicitur: *Nemo sibi sumat honorem, nisi qui vocatur a Deo tanquam Aaron (Hebr. v, 4)*; de secundo dicitur Adæ: *Ne comedas de ligno scientiæ boni et mali (Gen. ii, 17)*; de tertio: *Cum intraret rex ut videret discumbentes, etc. (Matth. xxii, 11).*

Primus cum venerit ad eum amicus suus de via, id est animus ad se ipsum conversus fuerit de ignorantia, non habet licentia sacerdotali quod ponat ante illum recreandum et redimendum; secundus ad vesperam conversus, famem patitur ut canes, quia de peccato confusus, cum venerit ad Babylonem, ibi liberabitur; tertius quia indigne manducat et bibit, iudicium sibi manducat et bibit. Primus infidelis; secundus excommunicatur ab Ecclesia; tertius hypocrita et nequam, cujus contaminatur mens et conscientia; de primo quia iam iudicatus est, tanquam non habens loqui et iudicare; Dominus agit de secundo et tertio sic: *Nolite sanctum dare canibus, etc.*

Videndum est de hoc sancto et de his margaritis, et sciendum quia diversæ sunt significationes hujus nominis: *sancti*; sanctum enim non solum dicitur in animatis, sed etiam in inanimatis, ut terra sancta, locus sanctus, ignis sanctus, vasa sancta, et similia. Dicitur et Deus sanctus, et angelus sanctus, et homo sanctus, et corpus Christi sanctum et Evangelium sanctum. Locus dicitur sanctus,

primo quia ibi gesta sunt, vel geruntur, vel gerenda sunt quæ pertineant ad sanctificationem; sicuti ubi Dominus crucifixus est; ubi conficitur corpus ejus, ubi in rubo apparuit Moysi; ignis sanctus, vel quia de cœlo venit, vel quia in holocaustis et sacrificiis divinis tantummodo habebatur, et lucernis illustrandis; vasa sancta, quia ab humanis usibus separata, divinis tantummodo exhibebantur obsequiis.

Dicitur Deus sanctus, quia omnia sancta sanctificat; angelus sanctus in bono confirmatus, voluntati divinæ assidue famulatur; homo sanctus, quia initiatus sacræ regenerationis mysteriis, connumeratur civibus curiæ cœlestis, corpus Christi sanctum, quia operatione Spiritus sancti per ministerium sacerdotale, visibilis materia in visibilem et veram substantiam conversa corpus Christi, quod de Virgine sumptum dicitur, creditur, et certo certius tenetur; Evangelium sanctum, quia promissione cœlestium, et præsentis sanctificatione credentium mentes sanctificat. Specialiter igitur de verbo Evangelii, et corpore Christi dicitur: *Nolite sanctum, etc.*

Sed in canibus quid possumus intelligere, nisi rapaces, nisi avaros, nisi gulosos, nisi ad vomitum, id est ad peccatum reversos? Quid vero in porcis, nisi immundos, nisi brutos, et nunquam honestati deditos? O quam pretiosas et speciosas margaritas in foro suo rex virtutum et negotiator animarum hodie Christus Jesus exposuit! si dederit homo omnem substantiam domus suæ, et comparavit saltem unam margaritam, non poenitebit in æternum, quia thesaurus desiderabilis est, imo inæstimabilis. Prima autem est absolutio peccatorum; secunda, reconciliatio poenitentium; tertia, chrismatis consecratio; quarta, corporis et sanguinis Domini consecratio; quinta, pedum ablutio; sexta, præclara illa Domini et saluberrima prædicatio; septima passionis inchoatio. Nullum has attingit pretium, quia omnes et singulæ superant omnem, non solum censum, sed et sensum.

Ut quid tamen mercator noster illas attulit et protulit, nisi forte quia non vendere sed dare voluit? annon ita Paulus in humeris suis plenos deferens saccos hujusmodi margaritarum hoc insinuat, quod potius venerit ad forum nostrum dare quam vendere, dicens: *Sine poenitentia sunt dona et vocatio Dei?* (Rom. xi, 29) et item: *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non accepisti?* (I Cor. iv, 7.) Non est igitur gloriandum de acceptis quasi de propriis, imo, qui gloriatur, in Domino gloriatur, et de gratuitis ejus beneficiis gratias referat; et quod gratis accepit, gratis fidelibus tribuat, non canibus vel porcis. Caveant et singuli ne tanquam canes accedant ad sancta, aut tanquam porci devorent ea; sed se probent et examinent confessione et poenitentia, ut mereantur sanctificari et sancti percipere sancta.

SERMO LXXXV,

SYNODALIS.

Si ego Dominus, ubi est timor meus? et si ego Pater, ubi est honor meus? (Malac. i, 6.)

Valde superbus est, qui dedignatur talem Dominum, valde ingratus et insanus, qui respuit tanti Patris, tam benigni affectum: rationis perdidit donativum, qui mavult repugnare Deo quam servire, cum jugum servitutis illius ille nec tunc possit excutere, cum elegerit fugere; duriori servit refuga virtute quam sequipeda; sola namque pertinacia crudelius afficit reluctantem quam obsequentem. Est certe fructus optimus boni servi fecisse voluntatem domini sui, sic nempe nec ad oculum serviens fidelis servus et prudens, habens etiam oculos in manibus ejus, assidue orat et dicit: *Docce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu* (Psal. cxlii, 10). Ac denuo ad imperium Domini proficiscens, et ad verbum ejus figens tabernaculum, tanquam hircus apompeius, paratus quamlibet petere solitudinem, et subire difficultatem dicit: *Domine, quid vis me facere?* (Act. ix, 3.)

O vos Domini sacerdotes, servi non quilibet vel cujuslibet; sed peculiare servi Jesu Christi, quorum officii est non lateres Pharaonis componere, sed Ecclesiam in augmentum corporis Christi super petram solidi firmamenti cœdificare, nec carnes taurorum super struem lignorum pelle detracta, et per frusta concisas concremare, aut sanguinem hircorum libare, cornuaque altaris cruore vituli mædificare; sed carnes Agni incontaminati et immaculati Jesu Christi in sacramento panis et vini vivifica divinatorum verborum virtute consecrare, et sanguinem in quo anima Christi significatur, repræsentare, angelicasque virtutes ad auxilium per hujus sacramenti virtutem inclinare; quæ nobilitas, quæ libertas, quæ ingenuitas huic nostræ servituti poterit comparari? Adeo enim gaudet ineffabili generositate, non sacramentali solum, sed etiam temporali conditio sacerdotalis, quod de servili genere quilibet procreatus nunquam ordinetur, nisi prius manumittatur; quatenus nesciat habere hominem Dominum, qui soli famulaturus est Domino Deo exercituum.

Unde Petrus apostolus: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis* (I Petr. ii, 9); genus, inquit, electum; revera tanquam tribum Levi de duodecim tribubus, tanquam grana meliora de universa segete filiorum hominum, tanquam David de cunctis fratribus, tanquam oves de hædis, tanquam lapides pretiosos de innumerabili arena maris, tanquam monetam probabilem et regiam de acervo multarum monetarum, tanquam liliū convallium de filiabus Chananeorum, quas odit anima Isaac; tanquam stellas præclaras in perpetuas æternitates elegit. Vos, o sacerdotes Domini, de plebe non electa et rejecta, non dilecta et dilecta, non sua et sua, genus electum non reprobatum, genus electum non abjectum genus

electum non sordidum, genus electum non maledictum, genus electum in opere, in sermone, in cogitatione; genus electum in radice, in flore, in fructu; genus electum in sanctificatione et honore; genus electum ad ministerium apostolorum, ad testimonium martyrum, ad consortium confessorum, ad æmulationem virginum, ad societatem angelorum.

Inde genus electum, regale sacerdotium, distinctione longa duæ istæ propagines Israelitarum dignitatum, metas proprias multo tempore tenuerunt et licet cognatione excellentioris gradus mutuo sese aspicerent, non tamen conjunctione aliqua, nisi rarissime conveniebant, ne tribuum fieret confusio, et dignitatum decurtatio. Fine tamen sæculorum, et plenitudine temporum adveniente in occursum illius, qui facit utraque unum, præcurrens Virgo Maria, in sua origine complicit utriusque propaginis cacumina, et pluralitatem christorum evacuans unum Christum concepit et edidit, cum esset de Juda sceptrum regium, et de Levi summum sacerdotium. Unde Psalmista de regia dignitate ait : *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion (Psal. cix, 2)*; et de sacerdotali : *Juravit Dominus, et non pœnitebit eum; tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech (ibid., 4)*. Regale itaque sacerdotium est Christi pontificium, pro conjunctione regii et sacerdotalis generis in ipso.

Manavit autem dignatione sua, mistura hæc sacramentalis ab ipso capite usque in oram vestimenti; ita quod a summo pontifice Petro, aut vicario Petri, in ultimum sacerdotem, pleno eodem liquore gratiæ, omnes ordinatos catholice et pure, ac digne Spiritus sanctus repleverit semper et repleat tam regio honore, quod designat corona in capite; quam sacerdotali dignitate, quod stola et alia insignia sacerdotalis ornatus demonstrant. Veraciter itaque dicitur quod estis genus electum, regale sacerdotium. Mores ad actus regio desiderat regale sacerdotium; mores ad actus sacerdotales exigit regale sacerdotium : nolite rusticanis peccatis implicari, qui de nomine Christi censemini. Ministerium vestrum honorificate; nomen operibus inplete, ut fructus surculi redoleant dulcedinem et pinguedinem radicis : inserti enim olivæ, excisi de oleastro, quia Christiani sacerdotes facti de genere corrupto, de massa siquidem, in qua filii iræ nascimur omnes filii Adæ, tulit et separavit nos Deus secundum propositum gratiæ suæ, et de vasis contumeliæ, conflavit artificio misericordiæ vasa in honorem et gloriam suam aurea et argentea, quibus sicut Joseph scypho suo inebriari et augurari solebat; sic Christus ministerio vestro, et voluntatem suam in vobis commissis impleat, et de futuro sæculo quæ mala præparentur reprobis, et quæ bona electis annuntiet; hoc namque studiose complendo eritis quod sequitur : *gens sancta*.

Sequestrationem vitæ et causæ quæ a sæcularibus, o sacerdos, intellige morticinum, quo notatur pro-

pria concupiscentia; captum a bestia, quo intelligitur suggestio diabolica; et omne immundum, quo generaliter manifestatur omne peccatum, non tanquam gens sancta. Dic potius cum accedis ad Sancta sanctorum psalmum : *Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta (Psal. xlii, 1)*; sicut enim divisit Deus lucem a tenebris, et vocavit lucem diem, et tenebras noctem; sic gens sancta lucere debet in medio nationis prævæ et perversæ. Ut tamen honesta et religio sacerdotis differat a filiis Belial, qui opera tenebrarum faciunt, quantum distat ortus ab occidente, dies a nocte; gens sancta de Spiritu sancto, quo regenerata est et uncta; gens sancta de loco sancto (locus enim in quo stas terra sancta est) gens sancta de habitu sancto; vestes enim sanctæ sunt, in quibus ministras quas dedit Rebecca Jacob, cum patri porrigeret cibum et potum, et benedictionem exposceret; quas Moyses præparavit Aaron, cum ad sancta ministraturus procederet. Gens sancta de mensa sancta, cui non communicabit alienus; gens sancta de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta; gens sancta oculo columbino, manu tornatili, aurea, plena hyacintho, pede vitulino, naso discreto, sicut turris Damasci; ore veridico, de quo emissiones paradisi prodeunt; auribus signatis, ne audiant sanguinem, sicut hortus conclusus, fons signatus; gens sancta ut sancta sit corpore et spiritu; sequitur : *Populus acquisitionis*.

Est populus acquisitionis, est populus distractionis; est populus subtractionis, est et perditionis, unde Apostolus : *Nos non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ (Hebr. x, 39)*; populus acquisitionis quo pretio? sanguine quanto? pretio magno, a quo? a Christo, qui dedit animam suam pro anima nostra; qui dedit carnem suam pro carne nostra. Ubi? in loco horrois et vastæ solitudinis, in loco crucis. Quomodo? triumphando aerias potestates in corpore suo super lignum crucis. Unde? de captivitate, de morte, de potestate illius, qui habebat mortis impedium. Ad quid? ad regnum : beati enim pauperes, quoniam ipsorum est regnum cælorum; sed quia duobus modis dicitur populus acquisitionis, sive acquisitus sive acquirens, dietumque est de acquisito; videndum est quid acquirens populus iste acquisitionis acquirat.

Quid? *Hæreditate*, inquit, *acquisivi testimonia tua (Psal. cxviii, 141)*. Eia, fratres, ecce lepusculus quem sequebamur ab initio hujus sermonis, videlicet præcepta et testimonia Dei : attendite servum acquisitivum, et acquisitivum, quem invenit Dominus secundum cor suum : quomodo recognoscit se servum devotissimum et Dominum benignissimum, qui dicit : *Si ego Dominus, ubi est timor meus?* en, inquit, ego servus tuus, nec semel, aut in uno negotio, sed semper et in omni mandato, ego servus tuus; ideo enim repetit : *Ego servus tuus, ego servus tuus*. Nec ab heri, et nudius ter-

tius, vel de novo, ego servus tuus, sed ab utero A virtutum, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorum quæ, si desit, frustra habentur cætera; si adsit habentur omnia; de legenda et intelligenda Scriptura, quæ est mensa esurientium; de præceptis Dei, quæ sunt ferramenta medicabilia animarum; de promissis Dei, quæ sunt unguenta curationum; de sacramentis Ecclesiæ, quæ sunt antidota et medicinæ reparabiles omnium ægritudinum; de baptisate, quod est mare Rubrum submergens Pharaonem cum omnibus Ægyptiis insequentibus, id est originale peccatum, cum omnibus actualibus peccatis; de corpore et sanguine Christi, unde vivificantur mortalia corpora nostra, et animæ refocillantur tanquam pane celesti, de sancta chrismatis unctione, ubi vires animæ crescunt; de confessione, quæ exsuperat omne venenum; de elemosyna, quæ extinguit ignem æternam; de unitate, pace et concordia omnium fidelium, quæ retundit audaciam aeriarum potestatum; de omni honestate morum, quæ acquirit amicitiam et societatem angelorum.

Si forte non bene cantaveris quid? *Ego in flagella paratus sum, et dolor meus in conspectu meo semper* (Psal. xxxvii, 18); profugiesne ab illo flagellatus? *Quo ibo a spiritu tuo?* etc. (Psal. cxxxviii, 7), et tamen discedimus a te, vivificabis nos, et nomen tuum invocabimus (Psal. lxxix, 19). Si dejecerit te de gradu tuo, quid? *Elegi abjectus esse in domo Dei mei* (Psal. lxxxiii, 11); si negaverit tibi panem, quid? *Cinerem sicut panem manducabo* (Psal. ci, 10); si jecerit tibi lapidem, quid? *Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus* (ibid., 15); si averterit faciem suam a te, quid? *Factus sum conturbatus* (Psal. xxxix, 8); si mandaverit ut sileas, quid? *Obmutui, et silius a bonis* (Psal. xxxviii, 5); si in carcerem te conjecerit, quid? *Educ de carcere animam meam* (Psal. cxi, 8); si diem agendi constituerit, quid? *Non intres in iudicium cum servo tuo, Deus?* (Psal. cxlii, 2). Si mesieris consuetudinem palatii ejus, quid? *Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum* (Psal. cxviii, 2).

Suntne tibi gravia et importabilia mandata ejus? *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel et favum ori meo!* (ibid., 103) perseverabisne in mandatis ejus? *Hæreditate acquisivi testimonia tua* (ibid. 111): parum est recipere, parum facere, parum retinere, parum est etiam acquirere, nisi hæreditate acquirat. Hæses, inquit, sum mandatorum, et mandata sunt hæreditas mea; non minori instantia servo testimonia Dei, quam bona mea hæreditaria; inde etiam Apostolus: *Benedictionem hæreditate possideatis* (1 Petr. iii, 9). Et vos, fratres charissimi, populus acquisitionis hæreditate possideatis sanctuarium Dei, testimonia Dei, benedictionem Dei, quam nobis præstare dignetur Deus, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXXXVI.

SYNDALIS.

Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris (Hebr. iv, 15), ne tanquam D inexpertes, et rudes futura ultima dies supremi illius concilii, quod in Scripturis appellatur dies iudicii, servos patrisfamilias fideles et prudentes comprehendat; idcirco Domini et fratres charissimi, congrua æmulatione, sacer iste conventus, tanquam Agno judicanti, qui habet oculos septem et cornua septem, sese repræsentat, Deo placita acturus, et Deo digna auditorus, atque animæ digna reportaturus.

Præferenda est itaque instructio Dei de fide sana, quæ est fundamentum et firmamentum nostræ Christianitatis; de spe quæ est protectio, et elevatio tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei; de charitate quæ est operimentum peccatorum, culmen

unde quis ista vobis dispensare poterit, nisi Joseph aperiat horrea sua nova et vetera, nisi sponsus introduxerit in cellam vinariam, in cellam aromatatum, in hortum nucum, et unicuique Deus partitus fuerit mensuram fidei; dispensatori vero duplicem mensuram, quatenus et sibi retineat, et eis qui non præparaverunt sibi partem mittat? Fides igitur tanquam lucerna in nocte accensa, circumlustret nubem omnium sacramentorum, quæ præ manibus habemus, et nimio splendore suo etiam quæ supra firmamentum sunt, tam in ordinibus angelorum quam in triclinio summæ atque veræ Trinitatis et unitatis puris intellectibus demonstret. adoret Patrem ingenitum, Filium de Patre unigenitum, Spiritum sanctum ab utroque procedentem.

Hic plus studeat devotioni quam disputationi, non plantet nemus quæstionum et multarum argumentationum juxta hoc altare, quia tutius est adorato Deo cum reverentia quietem animo suo præstare quam irreverenter secreta et arcana Dei inquietare [f. inquirere]. Confabuletur si prævalet cum angelicis spiritibus, parum reponens quæ a Jesu Christo sunt nobis relicta vivendi vestigia; partim quæ in mundo fideles Christi absorbeat undecunque succrescens miseria; partim implorans eorum suffragia; partim explorans super Ecclesia, quæ in terris peregrinatur divina consilia; exhibeat proinde singulis eorum ordinibus stationes odoriferas, præbens gratiarum actiones, pro eorum indefessa sollicitudine, et cura erga ægritudines et molestias nostras; ac deprecens ne peccatorum nostrorum fetore averysi, despiciant necessitates nostras, vertat post hæc vultum super cardinem cæli, adoratoque scabello pedum dominæ nostræ, choros confessorum, martyrum, apostolorum atque virginum humiliter expediat, et ad se ipsum plenus lacrymis redeat.

Ecce quomodo fides justum deducit per vias rectas; sed de radice tantæ fidei repente pullulat

marculus spei, et facit sporare in Domino; quæ promisit Deus diligentibus se, tanquam aquila grandis magnarum alarum, pennarum et plumarum. Evolat spes usque ad medullam cedri, id est gratiam Dei, ac de bonitate illius sperans, inter astra et filios Altissimi, nidum partui suo constituit; parturit enim justitiam, sed ne spes nuda et sola confundat, primo velut in balneo molli et delicatissimo charitatis sese immergat, ut intrinsecus possessor tantæ fidei et spei, charitate debriatus et extrinsecus pretioso unguento delibutus, ipse per hæc in Deo et Deus in ipso maneat.

Cavete, sancti sacerdotes, ne albam induentes, fidem postponatis; ne stolam assumentes, spem non habeatis; ne casulam superinduentes, quæ super omnia charismata est, charitatem deseratis. In his meditatione nostra concalescat die ac nocte, ne veces unquam extrahantur ab arca, nec pisces de aqua, nisi forte habentes pennulas et squammas, saltum fecerint per contemplationem super aquas hujus mortalitatis, sicut et spiritus Dei ferebatur super aquas primæ creationis. Sanus namque et mundus est piscis religiosi animi, qui in excessu mentis rapitur, ut sit conversatio ejus in cælis, et de susurrio auræ tenuis, prælibat arcana illa, quæ non licet homini loqui.

Legite ergo Scripturam divinam, sacerdotes, quorum labia custodiunt scientiam, quia utilis est ad docendum nescientes; ad arguendum hæreses; ad corripiendum in malo persistentes; ad erudiendum penitentes. Hanc mensam paravit Deus in conspectu vestro cum panibus propositionis, id est sententiis de gratia Dei pinguisse refertis; ut appetitus discendi, legendi, sciendi non sine gratia famem sentiat; et gustus scientiæ, satietatis gratiam non consumat, sed lectio aviditatem, aviditas lectionem desideret. Tenet siquidem in hoc imaginem visionis gloriæ, quæ continua satietate sua reparatur, ut videatur ordine converso abundantia suggerere inopiam, et inopia abundantiam; cum tamen nulla sit ibi inopia, sed plena copia, præstans desiderii non fastidium, sed æternum desiderium.

Ut autem mensæ apparatus intelligatur, et quod legitur sciatur, candelabrum ductile de auro purissimo Beseleel fabricavit, et Moyses in latere aquilonari, juxta eandem mensam collocavit. Adhibendum igitur studium sanctis libris, quod sit immobile et fixum trino pedi, historico, allegorico et morali juxta Salomonem qui ait de lege: *Describe eam tripliciter (Prov. xxii, 20), et liga eam in corde tuo jugiter (Prov. vi, 21)*. Sit etiam ductile institutione seniorum, in cathedra fidei ecclesiasticæ residentium, juxta Apostolum dicentem Timotheo discipulo suo: *Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, etc. (II Tim. iii, 10)*. Sit quoque de auro purissimo, sinceræ et sanæ intelligentiæ juxta eundem Apostolum: *Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo, opera-*

rum inconfusibilem, recte tractantem verum veritatis. Profana autem, et vaniloquia devota (II Tim. ii, 15, 16); et alias: Erit autem tempus cum sanarum doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria concernabunt sibi magistros, etc. (II Tim. iv, 3).

Sint denique illi sex hastilia, ut intellectus bonus in operibus sex dierum occupetur, de luce facta, sumens ingenii perspicuitatem; de firmamento discretionem; de arida terra soliditatem et stabilitatem; de herbis virentibus et lignis pomiferis, sensum virtutis animi, et sententias probabiles proferentem; de duobus luminaribus, Veteris et Novi Testamenti, seu divinæ et humanæ litteraturæ illustrationem; de cælis, orthodoxorum Patrum expositiones, de reptilibus et volatilibus, et piscibus, cogitationes vel circa terrena active repentes, vel ad cœlestia contemplative convolantes, vel sese in occultis Dei profunde involventes. De jumentis et bestiis terræ, brutorum et carnalium, atque animalium ab illuminata ratione regendam hebetudinem; de homine ad imaginem et similitudinem Dei facti, conditionis nostræ prærogativam et excellentem dignitatem.

Sunt adhuc in candelabro isto calami suavis et claræ eloquentiæ, sunt scyphi ebrietatis sobriæ et jucundæ; sunt sphaerulæ ratiocinationis rotundæ et perfectæ; sunt lilia bonæ famæ et optimæ conscientiæ. Sacerdotes Dei si ad mensam divitis cum hujusmodi candelabro sederitis, dicetur vobis: *Vos esitis lux mundi (Matth. v, 14)*; et iterum: *Sedebitis super meam mensam in regno Patris mei (Joan. xii, 30)*; et illud: *Transiens ministrabit illis (Luc. xii, 37)*. Audite quid dicatur in Apocalypsi angelo, id est episcopo Ephesi Ecclesiæ: *Hæc, inquit, dicit, qui tenet in dextera sua septem stellas, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum: Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam, et quia non potuisti sustinere malos (Apoc. ii, 1)*. Et post pauca: *Sed habeo adversus te quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age penitentiam, et prima opera fac; sin autem, venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris (ibid., 4)*.

Moveat et commoveat præcordia nostra, quamlibet dura et saxea, tam pia et tam grata exhortatio ad penitentiam. Vicarium, inquit, Deus substitui te sponsæ meæ, sicut Joannem dilectum meum, dilectissimæ Matri meæ; accepit eam Joannes in sua et suam; nec me fefellit fides Joannis; depositum namque meum tam fideliter servavit, quam rericiter me dilexit. Quid tu, bone procurator negotiorum meorum, optime dispensator bonorum meorum, ovium mearum vigilantissime pastor? quid tu ambitiose quidem et satis avide agnos meos pascendos suscepisti, sollicitudinem atque custodiam spondidisti, et Benjamin, id est *filius dexteræ*, factus est lupus rapax, pascens agnos, id est comedens, non pascens, id est pascula præbens; unde Psalmista: *Devorant, inquit, plebem meam sicut essam*

paucis (Psal. xiiii, 4); et in Amos appellantur vaccae pingues in monte Samarizæ, qui calumniam faciunt egenis, et confringunt pauperes, et dicunt dominis suis: *Afferite et bibemus* (Amos iv, 1), sed levantur in contis, et reliquiaz illarum molles æterno igne fermentibus.

Esne, o homo, unanimis meus, dux meus et notus meus, de istis? et posuisti portionem tuam cum his qui subvertunt domos viduarum? parcens tibi dissuadeo, ne ambules cum istis; imo sustinens suadeo correctionem; moneo penitentiam, quia misericors sum Dominus Deus tuus. Vacillat quidem candelabrum honoris et officii tui sacerdotalis; sed ego liam fumigans non exstinguo, calamum quas-satum non contero; age ergo penitentiam, et offer pro peccato vitulum saginatum, confitendo veraciter, et eleemosynas dando largiter. Prima opera fac, id est vel ad illam innocentiam, quam de fonte baptismatis suscepisti, redi, vel ad illam dilectionem Dei et proximi, et vitæ sanctimoniam, quam in ordinatione tua promisisti; si hoc feceris, mandabo exterminatori, ne ventilet cornua super Judam confitentem et Jerusalem penitentem; et non movebo candelabrum tuum; sicut nec Petro apostolorum principi, claves regni cælorum, quas tradideram ei, etiam post negationem subtraxi, quia *levit amare*.

Quis, fratres, contineat se in malitia sua ad ista viscera misericordiaz Dei nostri, ubi montes sicut cera liquecunt, ubi etiam lapis calore tanto in albam calcem solvitur, unde parietes domus Dei limantur et dealbentur. Mirum namque est audita enormitate peccati tanti apostoli, et visa celeri ac facili clementia Jesus, si non currat omnis peccator ad penitentiam, et liquescat in sletum et lacrymas, quarum hæc est efficacia, et virtus, quod peccatum omnino tanquam abortivum, ut non sit aboleant, et primam gratiam, imo ampliore restituant. Lavant enim lacrymaz delictum quod vera penitentia est confessum. Sic legenda, et relegenda, et intelligenda est Scriptura in mensa et candelabro Dei; sic legendum et retinendum quod propositum est: quia non habemus pontificem qui non possit condolare infirmitatibus nostris, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivit et regnat in sæcula.

SERMO LXXXVII.

SYNODALIS.

Nolite sanctum dare canibus, etc. (Math. vii, 6.)

Forma est edicti perpetui, quod prævaricatum gravissima iudicii censura plectendum lege perpetua cavetur; de hac namque religione in Levitico legitur, ubi satis evidenter ostenditur, quæ personæ et pro quibus causis a sanctis abstineant. De facultate ergo dicendum, qui admittantur ut offerant et qui respuantur: item qui de oblatis edere permittantur, qui non; item quæ causæ perpetuam

A prohibitionem contineant, quæ temporalem. Excutis quæ præstavimus, luce clarius constabit nobis evangelicum mandatum, quo dicitur: *Nolite sanctum dare canibus, etc.* Et notandum valde atque memoriæ commendandum, quod Moyses sacerdotum vitia in lege notat et damnat, pro quibus quidem deserviunt cælestium (95). Paulus vero apostolus virtutum ornamenta depingit, quibus evangelicus sacerdos sacratiora sanctius administret sacramenta.

Sic ergo lex loquitur: *Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus* (Levit. xxi, 17); et statim multipliciter subdividit maculam: si cæcus, inquit, id est tenebrosus ignorantia sacramentorum fidei; si claudus, qui vix ipsum bonum quod intelligit agit; si vel parvo, vel grandi, vel torto naso, qui minus discretus, vitia a virtutibus non discernit, vel insufficientia sensus, vel pro extollentia nimiaz præsumptionis, vel pro avaritia iniquæ cupiditatis. Si fracto pede vel manu, qui nullo modo ad opus bonum assurgit; si gibbus, qui incurvatus ad terrena usquequaque, quæ sursum sunt, non quærit; si lippus, qui ingenium quidem habet bonum, sed sicut piger servus, talentum acceptum defodit; si albuginem habens in oculo, qui arrogancia elevatur, et mel multum conedit, ut non sapiat ad sobrietatem; si jugem scabiem, qui petulantia carnis opprimitur; si ebriosus, qui continua luxuriæ cogitatione accenditur. Huc usque catalogus vitiorum, quæ nefariam reddunt administrationem, si divinorum possederint dispensatorem.

Videamus ergo quomodo his serpentinis spoliatus sacerdos exuviis, pelles acquirat Salomonis apud egregium illum pelliparium qui hujus dicitur fuisse artis, Paulum apostolum: superinduens itaque episcopum Novi Testamenti in Epistola ad Timotheum ait: *Oportet, inquit, episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, nec vinolentum, nec percussorem, sed modestum, nec litigiosum, nec cupidum, sed pudicum: suæ domui bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Nec neophytum. Oportet autem illum bonum testimonium habere ab his qui foris sunt* (I Tim. iii, 2). Istæ sunt vestes valde bonæ, quas Rebecca domi habet, et quibus Jacob simplicem et dilectum suum paternæ benedictioni supponens induit.

Notat scriptura Genesis multum meruisse ad acquirendam gratiam benedictionis vestes illas: *Statim ut sensit, inquit, Pater vestimentorum fragrantiam ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore cæli, et de pinguedine terræ abundantiam frumenti, vini et olei. Et serviant tibi populi, et adorent te tribus; esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te*

(95) Deest aliquid.

filiis matris tuæ; qui maledixerit tibi sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictionibus repletur (Gen. xxvii, 27-29). Ecce quibus a Deo datur sacerdotalis benedictio. Equidem non nudis bona voluntate, aut male indutis vitiorum squamositate; sed bene compositis honorum affectuum moralitate.

Videant itaque ordinatorum episcopi, quales debeant consecrare sacerdotes; vidéant et ipsi ordinandi quales accedere, timentes quod ait Jacob ad matrem: *Timeo, inquit, ne inducam super me maledictionem pro benedictionem* (ibid., 12): certe valde timendum est illis, qui non computant sumptus, qui necessarii sunt in via, si habeant ad perficiendum, quando ad sacros ordines accedunt, ne fiat oratio, sive consecratio sua in peccatum; ut melius esset eis non assumpsisse nomen Domini, quam in vanum accepisse; et ad sancta non intrasse, quam ignem alienum offerendo polluisse sanctuarium Dei. Nolite itaque episcopi sanctum dare canibus, id est raptoribus, avaris, schismaticis, obtractatoribus, in peccatis criminalibus relapsis; neque margaritas sanctorum ponatis ante porcos, id est gulosos, luxuriosos, immundos, vilissimos omni genere vivendi.

Hæc satis de his, qui admittuntur ad offerendum, vel qui respuuntur; nunc dicendum de his, qui de oblatis edere permittuntur, qui non; cum enim secundum posse humanæ fragilitatis, honestæ et modestæ conversationis homines in sortem sanctorum fuerint ascripti, mandatur eis de modo ministrandi, ut, tanquam fideles et prudentes dispensatores, caute erogent pecuniam Domini, et caste dispensent mensam incontaminatissimorum sacramentorum; dicitur itaque eis: *Nolite sanctum dare canibus*, etc.

Iterum lumina nostra in vultum Moysi reflectamus, et rejecto velamine, medullam sacrorum ex littera legis discutiamus, si forte et in hoc serviat lex Evangelio, sicut Moyses in monte Domino glorificato, inconsequens enim est ut rex procedat sine armigero; in Levitico igitur ait Moyses ad Aaron et filios ejus, et posteros eorum: *Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, et quæ obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino, ego sum Dominus* (Levit. xxii, 3), quasi cujus decreta prævaricari non licet. *Homo de semine Aaron qui fuerit leprosus, criminali peccato, aut patiens fluxum seminis, videlicet non continens se a peccato, non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi, donec sanetur* (ibid., 4). Utique per confessionem et pœnitentiam.

Huc occurrit mihi grave quoddam commissum, quod in lege illa frequenter, non sine divina animadversione committitur; altero enim die in eadem voluntate, vel langore facinoris quis positus, dum verbotenus deliberaverit confessionem, recurrit ad ad sancta Domini, oblitus quod dicitur, quod qui

A accesserit ad ea, in quo est immunditia, peribit coram Domino, id est in anima. Sed objicit mihi, sanatus sum per confessionem, quare non accipiam communionem? Respondeo, si verum dicis, beneficis; asseris revera te sanatum esse per confessionem, quæ nondum in mente tua exstinxit pravam affectionem, nec in carne immundam titillationem; quandiu ergo lex peccati regnat in corde, et lex membrorum in corpore, dicis te esse sanatum, cum simul anima ægrotes, et carne: crede mihi falsum est quod loqueris, quia nuda confessio non sanat vulnera peccati, quæ adhuc hiantia pessime ferunt; dum scaturit putredo, dum vermes desideriorum ebulliunt, dum cancer serpit, dum currit rivulus bituminati putei.

B In legibus dicitur, quia nudum pactum non parit actionem, et est nudum pactum, quando simpliciter promitto me aliquid daturum vel facturum, si tale pollicitum non solvero tibi, convenire me non poteris aliqua actione; nulla igitur obligatio est legitima, nec pro me fecisti, unde jure obligatus sum tibi. Similiter de nuda confessione mihi videtur, quod Deus ad remissionem dandam peccatorum non tenetur, cum potius confusio dicenda sit, quam confessio, ubi non sequitur delicti satisfactio. Adhuc itaque est in immunditia sua, quam non expiavit congrua pœnitentia; nec ante debet presumere de sanitate, quam expertus sit post aliquanta temporis spatia fervorem illum deferuisse; si tertiana vel quartana laboraveris febre, esse unquam securus de sanitate, nisi evolaverit solitus adventus ejus una et alia vice? Sic et de peccato non sis securus, nisi te in omnis ejus emortuus fuerit motus. Nisi eadem quæ tibi aperte dixi, lex sub integumento asserat, non mihi credas; post pauca enim subinfert dicens de illo: *Qui immundum tetigerit super mortuo* (Levit. xxii, 5)... *Desunt aliqua.*

SERMO LXXXVIII.

SYNDALIS.

Quid videbis in Sunamite, nisi choros castrorum! (Cant. vii, 1).

Verba sunt amatoria de Canticis cantileorum sumpta, quibus incitatur ad videndam mulierem quamdam, fortem, castam, pulchram, religiosam, bene compositam, amico dilectam, aut etiam viro desponsatam. *Hanc, inquit Salomon, amavi a juventute mea, et quæsi vi eam mihi assumere sponsam, et amator factus sum formæ illius; generositatem enim glorificat, contubernium habens Dei* (Sap. viii, 2). Hæc aliquando tanquam turtur solivaga, super montes aromatum rapta obviam Christo in nubibus, desideratissimæ contemplationis moras faciebat; sed qui de terra est, et de terra loquitur, nondum alas cherubim habens, quibus a terra elevaretur, homo per fidem ambulans nondum per spem, clamat ad illam dicens: *Revertere, revertere, Sunamitis, revertere, revertere, ut intueamur te* (Cant. vi, 12). Revertere ab itineribus æternitatis, revertere

a summis cœlorum, revertere a contemplatione angelorum, revertere ab excessu mentis, ut intueamur te sobriam, nobis Christum crucifixum prædicantem, lac nobis porrigentem, nondum escam, quam neque nos, neque similes nobis portare poterunt.

Audiens sponsus desiderium desiderantium quasi unum sic alloquitur : *Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum? Sermo inusitatus ad inusitata auditores suos provocat, si Sunamitis mulier est, ut in historia Regum legimus; quomodo in ea choros castrorum videbimus? Si aliud est quam mulier, quare sic illam Salomon alloquitur, an forte est illa Abisag Sunamitis, de qua in tertio Regum dicitur, quia rex David senuerat, habebatque ætatis plurimos dies, et cum operiretur vestibus, non calefiebatur, dixerunt ergo servi sui, quæramus domino nostro regi adolescentulam virginem, et stet coram rege, et foveret eum, dormiatque in sinu suo, et calefaciat dominum nostrum regem; quæsierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel, et invenerunt Abisag Sunamitem, et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege, et ministrabat ei (III Reg. 1, 1-4).*

Ecce parumper movens appulit nos ad litus aliud, non ventus turbinis, sed aura tenuis, ut sicut Laban, Jacob, Liam pro Rachel sorore supposuit, sic per Sunamitem, quæ in quarto Regum legitur, illa quæ in tertio legitur, producta sit; errorem tamen istum, sive transitum non ingratum reddit grata pro pulchritudine sua facies Sunamitis; utraque siquidem amplectenda hæc pro castitate et pulchritudine, illa pro fecunditate et hospitali largitate. Hæc senem jam frigidum, regem David calefacit, illa Elisæum prophetam transeuntem per Sunam hospitio suscipit.

Res quidem unius sacramenti duplici signo figuratur, et divinæ Incarnationis mysterium tam calefactione multorum dierum regis, quam in susceptione prophetæ peregrinantis signatur. Abisag procul dubio Sunamitis, quæ interpretatur *rugitus*, sive pater meus superfluous, et Sunamitis coccinea, Ecclesiam designat sanguine Christi redemptam et martyrum cruore tinctam; et quæ in persona penitentium loquitur : *Rugiebam a gemitu cordis mei* (Psal. xxxvii, 9); et in Psalmo audit : *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere domum patris tui* (Psal. xliv, 11), utique superflui, veteris scilicet Adæ.

Hæc in virgine Maria quæsitæ est in omnibus finibus Israel virgo adolescentula, ut staret coram rege, castitate et humilitate, et foveret eum ineffabili de Spiritu sancto conceptione; dormiretque rex in sinu ejus, vel ipsa in sinu regis quæta ab omnium vitiorum infestatione : et Deum continens uteri integerrimi consecratione, et calefaceret eum singularis charitatis illustratione. O Abisag Sunamitis quam speciosa es! quam gratiosa, quam sapiens, quam sedula in obsequio regis David, spe-

ciosa es, sed cum castitate; adolescens salva castitate; calida sed ex charitate; cum rege accumbens et dormiens, sed cum omni sobrietate. Vestibus opertus nullo calore accenditur, qui famulatu virginali vitali calore refovetur.

Quæ autem sunt illæ vestes, quæ calorem non faciunt, nisi cortinæ, saga cilicina, pelles arietum rubricatæ, pelles hyacinthinæ cum hostiis et muneribus suis, quæ perfectum facere non possunt juxta conscientiam, servientem solummodo in cibus et potibus, et variis baptismatibus? Neminem enim ad perfectum adduxit lex, quæ timore cultores suos infrigidabat, non spiritu adoptionis accendebat. At ubi venit plenitudo temporis, quæsitæ est puella Sunamitis in omnibus finibus Israel, et inventa est coccinea obumbratione Spiritus sancti, calefecit Antiquum dierum, ut mitteret Filium suam et dormiret eum Virgine, donec Agnus eum vellere nostro exiret, et mundum redimendo salvaret et regeret.

Jam enavigandum est flante austro, qui ubi vult spirat, ad Sunamitem, cujus filium Elisæus contractus et incurvatus reuscitavit : hæc interpretatur captiva et despecta, huic namque loquitur Isaias : *Solve vincula colli tui, captiva filia Sion* (Isa. lvi, 2); et in Psalmo dicitur : *Facti sumus opprobrium et despectio superbis* (Psal. cxxii, 4). Sed et ista liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei, cum Filium tradiderit regnum Deo et Patri; quo merito? quia Elisæum prophetam hospitio excepit, et qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Dixit itaque Sunamitis viro suo : *Animadverto quod vir Dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo cœnaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut cum venerit ad nos maneat ibi* (IV Reg. iv, 9). Ante apostolicum præceptum hospitalitatem sectantes; mulier ista legem implens hospitalitatis tam larga et benefica est, ut et mansionem specialem religioso et sancto præparet viro, ne qua infestetur molestia.

Sed quid est per nos transit frequenter nisi quod Apostolus ait : *Multifarie multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis loquitur nobis in Filio suo* (Hebr. 1, 1); transivit in Abel, transivit in Noe, transivit in Abraham et Isaac et Jacob, transivit in Moyse, et in aliis antiquis patribus; transivit revera, quia cœnaculum nullus ibi fecit nisi Sunamitis, quæ de Virgine carnem assumpsit. Cœnaculum plane fuit uterus Virginis, ubi de sinu Patris Filius Dei descendit, cum nec invisibilis in sola divinitate, Verbum caro factum remansit, nec usque ad contagionem peccati semetipsum exinanivit. In cœnaculo itaque fuit, quia non carnem peccati, sed similem carnis peccati assumpsit : parvum vero est, quia minoratus est paulominus ab angelis, factus passibilis et mortalis.

Lectulum posuit ipsam uterum, sive sepulcrum, sive baptisterium; in baptisterio namque tanquam in toro accedit Verbum, ut ait Augustinus, ad elementum, et sit sacramentum: *Nisi, inquit Dominus, fuerit quis regeneratus ex aqua et Spiritu, non potest videre regnum Dei* (Joan. iv, 5); cooperante igitur Spiritu sancto in hoc sacramento fit Christiana regeneratio, non ex semine corruptibili, sed ex virtute Dei. In hoc itaque lectulo fides hominis de virtute Spiritus sancti concipit et parit filium quem nominat Christianum; demum mensam ponit sanctum altare, ubi Christus convivas suos cibabat, et potat de carne sua et sanguine proprio.

O vos sacerdotes Dei, hujus mensæ commensales et ministeriales estis; attendite in quibus vestibus, quibus labiis, quibus manibus, quibus intestinis et pedibus acceditis ad carnes Agni, quem totum cum lactucis agrestibus comedere debetis: *Caput, inquit lex, cum pedibus et intestinis vorabit* (Exod. xii, 9): Caput divinitatem significat; pedes humanitatem, intestina magnum pietatis mysterium, quod a sæculis absconditum fuit in Deo, in novissimis temporibus manifestatum; sit ergo in vobis fides serena, conscientia pura, et omnia tam interiora quam exteriora vestra sint munda.

Posuit et sellam, in qua sedet qui judicat orbem terræ in æquitate; cui Pater dedit et iudicium facere, quia Filius hominis est, et vos assessores estis iudicis, qui habetis iudicare inter mundum et immundum, lepram et non lepram, mortuum et vivum, sicut Salomon iudicavit, cujus esset filius vivus. Non ergo declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram, mendaces in stateris; sed recte iudicate filios hominum. Posuit candelabrum et in lectulo, et in mensa, et in sella: necessarium est candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Candelabrum est Evangelium: nullum in Ecclesia pateret sacramentum, nisi hoc demonstraret Evangelium. Hoc candelabrum portat Paulus cum ait: *Ego vincit in Domino, sed verbum Dei non est alligatum* (Ephes. iv, 1); et Dominus de Paulo: *Ego ostendam illi quanta oporteat illum pro nomine meo pati, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus filii Israel* (Act. ix, 16).

Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum? chori castrorum sunt ordines angelorum; unde rex illorum dicitur Dominus Sabaoth, quod est exercituum; inde quoque in Apocalypsi Joannis legitur, quia factum est prælium in cælo, Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone et projectus est draco ille magnus, et locus ejus non est amplius inventus in cælo. Quot itaque sunt ordines in angelis, tot sunt chori, novem utique: bella vero illa cum gente tenebrarum nobis sunt incognita, sed non inutilia; nam nobiscum, et pro nobis pugnant. Nova autem bella veniens rex Judæorum Jesus Dominus noster elegit, primos Satanæ conflictus, et æcerrimos excipiens in diebus carnis suæ; quatenus aërias potestates, et illum qui habebat mortis im-

perium, in corpore suo super lignum crucis triumpharet et ligaret illum ancillis suis.

Dicit quoque fortis ille in bello Gedeon sequacibus suis: *Quod me videritis facere facite* (Judic. vii, 17); unde in Evangelio: *Qui non bajulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus* (Luc. xiv, 27). Post illum sequuntur chori castrorum, tenentes arma militiæ, quam robustissimus princeps in choro martyrum Paulus describit, inquit: *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare in die malo, etc.* (Ephes. vi, 2.) Sequuntur igitur illum in equis rufis, variis et albis, ut legitur in Zacharia. Martyres, qui non dilexerunt animas suas usque ad mortem, in equis rufis sequuntur Agnum per mille studia effuso sanguine usque ad frena equorum. Confessores in albis equis, mortificantes carnem suam cum vitii et concupiscentiis. Virgines, quarum quædam in virginitate læo militaverunt, quædam et fortiter martyrium sustinuerunt, in variis equis regem suum secute sunt.

Ecce chori castrorum in Sunamite coccinea, citi dicitur: *Genæ tuæ sicut turturis* (Cant. i, 9); vel in Sunamite captiva dum tempus belli est in peregrinatione ista, et non tempus pacis, quod erit in futura gloria, ubi erunt chori non castrorum sed cantantium; sicut enim lætantium omnium, o gloriosa civitas, habitatio in te. O vos sacerdotes, principes vos constituit Deus in castris istis, canite tuba in Sion, suscite Leviathan, currite a porta usque ad portam, ne fur, ne latro, ne adversarius ingreditur, et incendat castra vobis commissa; ne rapiat ut leo diabolus animas vobis commissas: tibi, pastor ovium, tibi, episcopo, dicitur: *Quid videbis in Sunamite ista, id est Ecclesia tibi commissa, nisi choros castrorum?*

SERMO LXXXIX.

SYNODALIS.

Cum in manibus teneo ante oculos corpus Christi, quasi speculum oppono faciei meæ, quatenus cooperatione puritatis et pulchritudinis ejus, detecta conversationis meæ sceditate et impuritate erubescam; et verecundia erubescentiæ purgare male acta studens, novum hominem qui secundum Deum creatus est, induam. Ad hoc autem balneum sanguine Agni calidum, et contra omnem morbum efficacissimum juxta habeo, calicem utique salutarem, in quo ingressus, lepram veterem depono, et resplendente anima, carne quoque antiqua rubigine exuta, prima imagine decenter resculpitur natura nostra; unde Apostolus ait: *Nos conformes fieri imaginis Filii Dei, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus* (Rom. viii, 29).

Hæc conformitas virtutem operum suorum annuntiat populo suo, præcipue electo, regali, sacerdotali, peculiari, quod estis vos sacerdotes Dei, ministri Dei, vicarii Dei, concorporales et comparticipes Dei; de hac conformitate est quod Christus

de utero Virginis, obumbrante Spiritu sancto conceptus et natus est, oleo lætitiæ præ participibus suis inunctus, adeo ut oleum effusum sit nomen ejus, a Deo Patre secundum ordinem Melchisedech pontifex factus est; in proprio sanguine penetratis cælis Sancta sanctorum ingressus, ibi apud Patrem advocatus noster orat et perorat pro peccatis populi Christiani, venturus ad synodum magnam, et de omnibus judicaturus secundum opera et merita singulorum, omni acceptione personarum remota, et sententia definitiva oves absoluturus, hædos condemnaturus.

Quomodo itaque caput nostrum processit, sic sequamur nos qui membra ejus sumus, et tam in nomine quam in officiis ei assimillemur, unde in Canticis: *Similitudines auri faciemus tibi* (*Cant. passim*), quod est dicere, præsentem te specie corporali et visibili habere, vel retinere non possumus; sed saltem exempla integerrimæ conversationis et beatissimæ passionis imitabimur. In vulva itaque sanctæ Mariæ Ecclesiæ concepti ex aqua et Spiritu regeneramur, sancto chrismate tam in fonte quam in fronte et in ordinatione perfundimur; a Deo tanquam Aaron non Simoniace ad sacros ordines vocamur; in sanguine Christi secreta angelorum oracula frequentamus; corde compuncti et mundati tenentes vestigia reatus nostros, et omnium fidelium exponimus, et copiosam propitiationem, Deo cooperante, reportamus, futuram discussionem, nos ipsos accusando, tentamus et temperamus.

Facimus enim de speculo scutum, opponendo dupliciter corpus Christi Patri suo, ne irascatur, et obstante proprio Filio, mittat gladium, si forte malitia nostra evaginaverat illum, in vaginam suam. Hostibus quoque scutum istud opponimus, ut exterriti tanta majestate fugiant, et vocem non opponant: semel quidem in acie passionis clavis et lancea perforatum est, dum sævissimos et pertinacissimos excepit tam Judæorum quam dæmonum ictus sub eo latens virtus invincibilis. Sed bene resarcitum fuit in resurrectione, quod passum fuerat in carne; nam Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, etc. Non adjiciet itaque appetere secundo rabies diabolica hujus scuti fortitudinem, quæ reflexo in se cuspe viscera materna dægescit; et de morte tridua, æternam sibi vitam comparuit. Tene igitur sacerdos clypeum istum utraque manu contra hostem, et nullam timere poteris pestem.

Est autem pictura, sive cælatura ejus vermiculata argento, ubi ait: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (*Luc. xxiii, 34*), deaurata gloria resurrectionis, ubi ait: *Ego dormivi et somnum cepi, et exurrexi* (*Psal. lvi, 6*). Est quoque corpus Christi Evangelium regni, in quo velut in campo deliciarum post speculum, post balneum, post scutum ingredimur odorem suavitatis attrahentes; flores miraculorum contemplantes, poma sacramentorum decerpentes, rivulos sapientiæ epotantes, herbarum

A amœnitatem contrectantes, et plus quam Salomon in omni gloria et ubertate abundantes.

Ecce sponsa habet speculum et balneum, miles scutum, sacerdos librum: componat se sponsa in speculo, lavet se in balneo, miles armet se de scuto, sacerdos legat in Evangelio. Formam Christi depingat sibi sponsa ex speculo, munditiam ex balneo; virtutem miles contra hostes sumat ex scuto, scientiam atque doctrinam discat sacerdos ex libro. Judicio sacerdotis diffinitur forma et munditia sponsæ; militis quoque militia, sicut docuerit eum liber judiciorum justorum: huc ad hoc venistis, imo convenistis, fratres charissimi, ut a vobis judicetur, quod contra Evangelium in Provincia agitur, quod extra, seu contra formam decretorum præsumitur, etc.

SERMO XC.

SYNODALIS.

Te decet hymnus, Deus, in Sion, etc. (*Psal. lxxv, 1.*)

Fidet anima delibatione futuri gaudii imprægnata; parturit fetus, qui neque in iniquitatibus concipiuntur, neque in peccatis paternæ prævaricationis eduntur. Adhuc tamen manente lege divinæ animadversionis, in dolore parit filios, quique justitiæ oblivionem non acceperunt, quia hæreditas sancta nepotes eorum. De corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta oritur hæc generatio quærentium Dominum, memoria dierum antiquorum, desiderium collium æternorum, meditatio hymnorum de canticis Sion; impetus lætantium jamjam cogitationum sanctarum insiliens in perpetuas æternitates, quid nisi filii sunt sanctorum?

Hi tamen interdum gementes sub aquis mundanarum occupationum, sed redivit odorantes patriæ, currunt in odore tacti et tracti, non solum in odore unguenti, verum etiam in clamore vini; accedunt provide ad cellam aromaticam, excedunt sine mora ad cellam vinariam; ibi vino tanquam cornua altaris implentur, ibi miro odore thuris et universi pulveris pigmentarii, in vestimentis suis a domibus ehurneis perfunduntur; quid deinde? Psalmus, hymnus, canticum more istorum tota die. Canticum quidem in cithara, psalmum vero in decachordo psalterio, hymnum quoque in cymbalis bene sonantibus, in cymbalis jubilationis resonant ante sedentem in throno dicentes: *Te decet hymnus, Deus, in Sion, etc.*

Tales sacerdotes in templo veri Salomonis coram arca et propitiatorio decantant, tales officiales in Domini ministerio ministrant, nam in Sion et Jerusalem templum hoc sacratissimum et incomparabile a Salomone legitur fuisse constructum ad honorem Dei, et ad commendationem humani obsequii. Undecunque autem gentes et populi conveniebant ad templum illud, velut ad locum sanctificationis, ut ibi solverent vota, et laudes redderent Deo, tam pro indulgentia peccatorum quam pro perceptione temporalium bonorum. Inde itaque dicitur: *Te decet hymnus, etc.* Cum in omni loco

dominationis Dei, honorandum sit et colendum A sanctum nomen ejus, præcipue in Sion decet eum hymnus, quia hic est locus de quo alias dicitur: *In pace factus est locus ejus, et habitatio ejus in Sion (Psal. LXXV, 3).*

Satis in psalmo expresse dicitur et locus laudationis, et modus laudis, et persona laudati, sed taceatur persona laudatoris; equidem Deus est qui laudatur, Sion ubi laudatur, hymnus quo laudatur, a quo autem laudatur? forte a sapientia, nam sapientia laudabit animam suam; forte et aquæ quæ super cælos sunt laudant nomen Domini, annon et vos astra matutina? Nonne in libro Sapientiæ dictum est: *Cum me laudarent astra mea (Job xxxviii, 7) [matutina].* Quid sibi vult hoc adjectum? ut videatur quod non alia nisi matutina astra laudent Deum. Procul dubio astra fixa in firmamento, stationem suam non mutant; sed quia eorum quædam videntur in occasu, quædam in ortu diei, proprie dicuntur illa matutina, quæ ante diluculum apparent.

Ece sancta sacerdotum Domini prudentia ex officio suo animadvertere potest se astra matutina non incongrue appellari; quis enim dicit: *Anticipaverunt vigiliis oculi mei (Psal. LXXVI, 5)*, nisi stella matutina? quis dicit: *Oratio mea præveniet te (Psal. LXXXVII, 14)*; et: *Prævenierunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua? (Psal. cxviii, 148.)* Nonne est stella matutina? Surgendum est, fratres charissimi, media nocte et ante lucem veniendum in Sion, id est Ecclesiam, quia *te decet hymnus, Deus, in Sion.* Surge de lectulo cum sponsa, et quære quem diligit anima tua, per vicos et plateas civitatis, cantando psalmos, legendo prophetas et apostolos: *Paululum, inquit, cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea (Cant. iii, 3)*; offenderat hæc custodes murorum qui vulnerarent eam, quia tulerant pallium ab ea, ut charitate vulneraretur, et paupertatis amore, superbia temporali nudaretur.

Juxta hanc similitudinem accedens sacerdos ad conficiendum sacrum mysterium corporis et sanguinis Christi, deponat pallium quo utebatur in sæculari ministerio, et assumat sacrosancta vestimenta in quibus angelorum ministeria exerceat, et ipsum Dominum angelorum ore proprio conficiat, manibus sustineat, oculis videat, corpori et animæ suæ per susceptionem fideliter uniat, uniendo ipse in Deo et Deus in eo maneat. Tunc efficitur Sion, vel etiam filia Sion anima illa, et cantat hymnum Deo suo, convertens omnia interiora sua ad laudem, ad contemplationem faciei illius, quæ facta est splendida sicut sol et vestimenta ejus alba sicut nix; rapitur extra, imo supra se reputans ut stercora carnis desideria, et omnem substantiam domus suæ, quasi nihil despicit, certaminum carnis et spiritus, jam sancta confederationem obliviscitur; conditionem mortalitatis non meminit; legem statutam quam præterire mortalium nemo potuit,

nondum vectigali reddito, solvere quærit cum dicit: *Bonum est nos hic esse; faciamus tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum et Eliæ unum (Math. xvii, 4).*

Parum aliquid dicamus de his tribus tabernaculis: et Christi quidem tabernaculum per amplius vel perfectius, non manufactum, id est non hujus creationis. Hoc tabernaculum corpus Christi est, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter; de quo etiam dicitur: *Et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo (Eccli. xxiv, 12)*; ad hoc tabernaculum Filii Pater non frequenter per recessum et accessum, sed semel per incarnationis cooperationem venit, et mansionem fecit, et requievit; quia in eo complacuit sibi; cum per ipsum peccatum omne destrueret, et omnem justitiam statueret; damnum non solum resarciret, sed de damno lucrum auferret; nam ubi peccatum abundavit, superabundavit gratia.

Attende quoddam mirabile repertum per Verbum carnem factum; sic ab initio cursus non se habebat, ut quod vita vivificabat, mors exstingeret; quod plenitudo implebat, inanitas exinaniret, et sic de aliis cæteris hoc modo. Sed jam per mortem vita redditur, per defectum resectio innovatur, de contumelia gloria nascitur; copia proficitur ab inopia: hæc a tabernaculo Christi super aurum et argentum pretiosa recipiuntur, ut qui servus peccati ad ipsum venerit, in ipso justificatus liber efficiatur; qui pravus convertatur, qui crudelis ad pietatem reducat; cui clausum fuerat cælum propter duritiam cordis, reseratur iterum per penitentiam et humilitatem confessionis.

Si fames per infidelitatem, si pestilentia per errorem, si aer corruptus per detractionem, si ærugo per avaritiam, si locusta per jactantiam, si rubigo per invidiam, vel quælibet alia plaga terram nostram oppresserit, in tabernaculo isto admirabili manus levantes, de auxilio confidamus: hymnum et votum in hoc tabernaculo Deo solvimus, si conversationis ejus inter homines fideliter vestigia in semitis nostris resignaverimus. Tabernaculum hoc sicut non est manufactum, sic sermone humano nunquam est explicandum; supra sensum est, supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Semper quidem cogitatio nostra in illud et ad illud extendatur, sed irreverenter nunquam ingrediamur.

Migremus jam ad Moysis tabernaculum, quia juxta exemplar, quod ei in monte ostensum est, suum Moyses construit tabernaculum: lustra tabernaculi cunctam suppellectilem, dinumera latitudinem, longitudinem et altitudinem; explica vestimentorum sacerdotalium pulchritudinem; compositiones unguentorum et thymiamatis in statera appono, sacrificiorum seu holocaustorum merita expone. Oblationes volucrum, pecudum, metallorum, frugum, liquamiam, florum, vel certe ramorum diligenter attende; et quid videbis nisi refugationes quasdam rerum invisibilium, explana-

liones arcamerum caelestium, introductiones non configuratorum, sed verorum honorum. Hæc summam si potes assumere, habes ubi dilatate phylacteria ingenio tui non uno, sed multis possis diebus, et telam usque ad centum cubitos sermonum extendere. Tamen ne totum tibi laborem imponamus, aliquid pro compendio de his explicemus.

Post illud incircumscribibile lumen summæ Trinitatis, cui consociatam non diffidimus carnem nostri Salvatoris, semper in conspectu Domini vicinis stationibus angelica residet natura, conterminans puteis veritatis immutabilis, rivos refluentis ad id ipsum suæ intentionis; de quibus in figura animalium dicitur: *Facies et pennæ extensæ desuper* (Ezech. 1, 11); facies siquidem et penna desuper angeli extenditur, cum studio indefesso, et virtutum suarum merita, et contemplationis vota, raptatis cursibus creatori suo infligunt. Quam pura, quam Deo grata impendant obsequia, nondum est nobis scire, quia necdum purgatis sensibus contingit audire vel videre.

Hoc tamen sicut Deo placuit, humilibus de angelorum sædula charitate potuit innotescere, quia suffragiis suis infirmitati nostræ remedia sanitatis efflegant, ignorantia comparant lucernam veritatis, destitutioni restitutionem, mœstis consolationem, desperatis subministrant reparationem; fletus nostros suscipiunt, lacrymas reponunt, confessiones scribunt, orationes exaudiunt, de pace nostra ad Deum satagunt, mediatori de supplicibus suis suggerunt; hostes repellunt, tentationes extinguunt, meditationes sanctas subinferunt, animas exeuntes de corporis molestia, per medias hostium acies circumdant, ad præparatas mansiones deducunt, et ordinem sive consuetudines suas novitios docendo benigne instruunt. Excusant si possunt, rogant si excusare nequeunt; bellum pro nobis cum dæmonibus gerunt, ingressum et gressum nostrum tanquam pædagogum infantia nostræ aut tutores pupillaris ætatis sollicitudine pervigili regunt.

Hos repræsentant cherubim quæ Moyses in tabernaculo suo sculpsit in tabula, et in medio habebat propitiatorium, cui vultu intenso ex utraque parte assistebant cherubim seu seraphim, sex atque uni, et sex atque alteri. Moyses ille qui præsumptione familiari faciem Dei absque velamine uniuscunque æternæ imaginationis sibi contendi rogaverat; ut gratiam quam meruerat in abdito mentis cumularet in contemplatione faciei, audit a Domino: *Verbum quod locutus es faciam, invenisti enim gratiam coram me, et te ipsum novi ex nomine, ostendam quoque omne bonum tibi, sed non poteris videre faciem, non enim videbit me homo et vivet* (Exod. xxxiii, 20). Super his ad meipsum anima mea conturbatur, omne bonum audiens Prophetæ repromitti, et Dei tamen faciem negari.

Plane quod bonum erit, ubi facies Dei non erit? An ita hoc intelligendum fortassis non absurde vi-

deatur, ut posteriora ejus quæ videre possit Moyses stans supra petram, sit omne bonum, quod in præsentem Ecclesiam per fidem consequitur; scilicet sacramenta corporis et sanguinis Christi cum cæteris aliis ejusdem sacramentis? facies ejus sit super omne bonum, cum id quod nunc spe geritur, rerum veritate capiatur. Hac etiam non indistincte differentia Sion et Jerusalem, hvmnum et votum distinguere possis, quia in Sion, id est præsentem speculationem, timentes Deum non deficient omni bono; in futuro autem fruentes Deo, et videntes eum de facie ad faciem, oculo ad oculum sicuti est in natura divinitatis, superabundabunt omni nihilominus bono; ut hic sit puteus aquarum viventium, ibi fons aquæ salientis in vitam æternam.

Ibi enim angeli dispensatores præmiorum futuræ expectationis, dabunt in sinum nostrum mensuram bonam et coagitatam, et superfluentem, dum in societate sua naturam humanam in electis excipient, in æquilate admittent, in gloria vultus ineffabilis claritatis constituent. Ibi defectus nec nominabitur, quia luna auferetur, secundum quam nunc augmentum et decrementum eirculo ipsius subjecti suscipimus. Sol ipse, cujus ortum propter operationem nostram operimur, cujus occasum propter quietem præstolamur, ut quasi licentia ejus egrediamur et ingrediamur, sui officii stipendiis receptis, nobis ultra laborare cessabit; novis enim supervenientibus vetera projiciemus; oculi Agni, qui in medio throni sedet, sufficiens præstabit toti civitati lumen, ut Deo ut usque ad interiora, non solum velaminis, sed et ventris cujusque, arcam invisibilis gloriæ Dei penetret acies mundi cordis.

O Domine, in lumine vultus tui tunc ambulabunt pueri tui, qui tecum accubabunt in meridie, qui sicut novellæ olivarum erunt in circuito mensæ tuæ: signatum est denique super eos lumen vultus tui, Domine, ut reformato corpore infirmitatis suæ, et conformato corpore claritatis suæ, conformes efficiantur imaginis Filii tui, ut sit ipso primogenitus in multis fratribus; fulgebunt namque sicut sol in regno cælorum; vel sicut stellæ in perpetuas æternitates.

Tunc denique reddetur votum in Jerusalem, tunc vota mea reddam in medio tui, Jerusalem. Totum ibi medium ubi non est angelus [f. angulus] duplicitatis, totum medium, quia media charitate constravit propter filias Jerusalem; revera de medio ejus aperiet quasi species electri, in quo dilectio Dei aurea, et proximi argentea, in uno affectu quasi conflatur; quia ut ait Moyses: *Circumdabit Dominus cor tuum, et cor seminis tui ut toto corde, tota anima diligas Deum et proximum* (Deut. xxx, 6); *Deus in medio tui* (Deut. vi, 15), Deus in circumitu tuo, etc.

SERMO XCI.

SYNO DALIS.

Tu signaculum similitudinis Dei, plenus sapientia,

perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti; omnis lapis pretiosus operimentum tuum, sardius, etc. (Ezech. xxviii, 12.)

Rex ille magnus qui regia majestate implet omnia, bonitate replet universa, potestate cuncta dispensat, rempublicam suam cum solus ordinare et dispensare posset, voluit tamen habere adjuutores, dispensatores constituit, officiales in curia sua plures diversis ministeriis mancipavit, non quorum obsequio aut labor suus minueretur, qui omnia quiescens, solo verbo operatur, aut facilius et commodius creata dispensarentur, singulis provisoribus, singulis curantibus quæ omnia uno solo Dei nutu curantur, conservantur et reguntur, sed ut multos haberet, quibus donativa sua erogaret, et bonis cœlestibus quasi merito sociaret. Elegit ergo de plebe in plebe sua cancellarium, cui signaculum, id est sigillum commisit; sed indecens erat ut tam sapiens juxta se malignum et stultum poneret, præcipue cui consilia et arcana communicaturus esset, plenum ergo sapientia elegit.

Item si splendor gloriæ et candor lucis æternæ, Æthiopem et barbarum incompositum juxta se collocaret, facies optimissimæ civitatis doleret, quæ cum regem in decore suo videre affectaret, eodem aspectu lucem simul et tenebras cerneret. Ideo decentissime cancellarium suum perfectum decore elegit; rursus si rusticanum et de sub sentibus nutritum, tantis divitiis subito præficeret, vel tanquam avarus, vel tanquam ignarus confuse thesauros deliciarum contrectaret; idcirco illum ordinavit cancellarium, qui in deliciis paradisi Dei fuerat delicate educatus, ne insolesceret doctus, ne dissiparet bona Domini sui. Noverit ergo custodire caute, noverit amicos regis honorare, inimicos aut reconciliare aut disperdere; multum est hoc.

Si vobis, fratres charissimi, stabulum Domini custodiendum assignaretur, si caulæ pecorum, si porta palatii, si cubiculum sponsi: nonne hoc supra omne meritum esset, et ad hæc quis idoneus? quam ergo compensationem ei retribuetis, qui etiam sigillum suæ similitudinis tradidit vobis. Parum hoc ei fuit, ut traderet sigillum, nisi etiam faceret ut essetis sigillum faciei ejus, qui curam animarum habetis? qui reformare imaginem ejus in commissis vobis debetis; hoc enim officium sacerdotale est imaginem Dei reformare, et similitudinem ejus animabus insculpere; neque enim in cœlo, neque in terra agitur quod debetur, cum Dei conformitas pro posse non queritur; id enim solum bonum, id solum rationali creaturæ congruum et necessarium, ut reformetur a perversitate, et conformetur Deo in justitia et veritate. Quidquid non est operativum, vel saltem cooperativum hujus sancti studii nunquam deponendi, nunquam postponendi, sed semper ponendi et omnibus præponendi, pecuale est, animale est, non rationale, non sacerdotale.

A minimo usque ad maximum, tota collectio, tota cohors cœlestium spirituum contentione san-

cta, altercatione pacifica, desudat specialius irradiari, et insigniri regis sui splendore, creatoris sui imagine, Dei sui similitudine. In schola illa cœlesti nil aliud legitur, nil aliud ediscitur, nilque aliud edocetur; pro quantitate siquidem et portione similitudinis ac Dei conformitatis in angelis, est ordinum, graduum et dignitatum parilis disparitas et dissimilitudo pro pace et dilectione integerrima pene non dissimilis. Resilire autem ab hoc proposito, est desistere a bono et velle resistere Deo: sic Lucifer principium viarum Dei, signaculum similitudinis Dei, plenus sapientia, perfectus decore in deliciis paradisi Dei fuit, quando hac usus lege et consuetudine, telam unitatis angelicæ, distractus et inflatus superbia non rupit.

Ex quo autem Deo conformis, subjecta humilitate, esse noluit, sed Deo similis prævaricatione præsumptibili, perdidit similitudinem et signaculum similitudinis, non in non esse, sed in non bene esse; ut vero retinuit sibi Deus veritatem essendi, summeque beate et semper subsistendi, quod nemo rapit de manu sua, sic angelis persistentibus similitudinem et signaculum similitudinis pro beneplacito suo indulsit. Sed quia clausa et signata sunt ea terrigenis, quæ tot obstaculis seposita geruntur in cœlis, exulanti imagini suæ pro culpa commissa, de miseratione inexhaustibili, placuit per quasdam rimulas æterni consilii remandare angelico ministerio, quæ fiebant in choro angelico; cœpit denique homo repatriandi æstuarie desiderio et illis exaltationibus oderiferis, quæ immittebantur per angelos bonos, confricatus os suum aperuit et attraxit spiritum, quo revelante, in ordine vivendi studia et stadia angelica imitari addidit. Audivit Deus tuus, Deus unus est, millia millium ministrant ei, et decies centena millia assistunt ei. Audivit seraphim, cherubim, thronos, dominationes, principatus, potestates, virtutes, archangelos, angelos; et exemplo didicit sapientiam absconditam.

Juxta ergo hoc exemplar fabricare sibi voluit novum cœlum in terra cum ordinibus suis et officiis, summum apicem velut Deum, pontificem illum summum, quem papam appellat sive apostolicum, constituens; deinde ordine suppositivo a capite isto deveniens descendit in patriarchas, metropolitanos, archiepiscopos, episcopos, presbyteros, diaconos, subdiaconos, acolythos, lectores, ceroferos, hostiaros, clericos; quorum officia, et nomina balsamo divini muneris large sunt infusa, et cœlestes ministratores sunt imitantia. Sed breviter colligendum quod Dominus papa vicarius Christi est, et episcopus cum cæteris supradictis.

Dicitur ergo ei: *Tu signaculum similitudinis Dei, etc.* Relucere debet in facie episcopi species gloriæ visionis Dei, ut sicut signaculo vel sigillo in cera molli sculpatur imago illius, cujus sigillum est; sic exemplum vivendi accipiat ab episcopo, quicunque normam bene conversandi postulaverit;

sit patientia Jesu, sit humilitas, sit paupertas, sit castitas, sit charitas cum cæteris virtutibus ejus, non scriptæ superficie tenus, sed sculptæ medullites in sigillo isto, ut veraciter dicatur ei : Tu signaculum similitudinis Dei ; in quo? plenus sapientia, perfectus decore. Ecce doctrina, ecce vita episcopi, ad doctrinam pertinet sapientia, ad vitam decore, plenus sit sapientia, ne sit cæcus cæco ducatum præbens ; perfectus decore, ne in quo alium judicat, se ipsum condemnet : plenus sapientia, ut habeat rationale ; perfectus decore ut superhumale.

Hic est spiritus duplex quem postulat Elisæus : Oro, inquit, ut spiritus tuus duplex fiat in me (IV Reg. 11, 9) ; nolo ut totus fons meus derivetur in plateis, sed sic volo farinulam prædicationis dividere, ut faciam mihi inde panes et filio meo, mihi bene vivendo, commisso grægi bene prædicando. Ad sapientiam lectio, ad decorem pertinet oratio : istæ sunt pennæ columbæ, quibus per nubes post ascendentem Christum, ad dexteram Patris ascendit episcopus, qui plenus est sapientia, perfectus decore : hoc enim est quod sequitur ; in deliciis paradisi fuisti ; cum episcopus surgit a lectione, cum ab oratione, quid ei aliud dicendum, nisi quia in deliciis paradisi fuisti? paradus est divina Scriptura ; quid oratio? cælum ; quid de deliciis suis detraxit Deus? ut non æmulata manu sparse rit totas delicias suas, tam in Veteri Testamento quam in Novo ; sed qui carnales delicias tantum amat, istas nec novit, nec habet, nec amat, sed ille qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, id est orare et legere, ut sit plenus sapientia, perfectus decore.

SERMO XCII.

SERMONIS EJUSDEM MATERIÆ FRAGMENTUM.

Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum? (Cant. VII, 4.)

(96) Chori castrorum sunt ordines angelorum, unde rex illorum dicitur Dominus Sabaoth, quod est exercituum. Inde quoque in Apocalypsi Joannis legitur quia factum est prælium in cælo ; Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone, et projectus est draco ille magnus, et locus ejus non est amplius inventus in cælo. Quot itaque sunt ordines in angelis, tot sunt chori, novem utique : bella vero illa cum gente tenebrarum nobis sunt incognita, sed non inutilia ; nam nobiscum, et pro nobis pugnant. Nova autem bella veniens rex Judæorum Jesus Dominus noster elegit, primos Satanæ conflictus, et acerrimos excipiens in diebus carnis suæ ; quatenus aërias potestates, et illum qui habebat mortis imperium, in corpore suo super lignum crucis triumpharet, et ligaret illum.

Dicit quoque fortis ille in bello Gedeon sequacibus suis : Quod me videritis facere facite (Judic. VII, 17) ; unde in Evangelio : Qui non bajulat crucem suam, et venit post me non potest meus esse discipulus (Luc. XIV, 27).

Post illum sequuntur chori castrorum, tenentes arma militiæ, quam robustissimus princeps in choro martyrum Paulus describit, inquit : Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare in die malo, etc. (Ephes. XI, 6.) Sequuntur igitur illum in equis rufis, variis et albis, ut legitur in Zacharia, martyres, qui non dilexerunt animas suas usque ad mortem, in equis rufis sequuntur agnum per mille studia effuso sanguine usque ad frena equorum. Confessores in albis equis, mortificantes carnem suam cum vitilis et concupiscentiis. Virgines, quarum quædam in virginitate Deo militaverunt ; quædam fortiter martyrium sustinerunt, in variis equis Regem suum secutæ sunt. Ecce chori castrorum in Sunamite coccinea, cui dicitur : Genæ tuæ sicut turturis (Cant. I, 9) ; vel in Sunamite captiva dum tempus belli est in peregrinatione ista, et non tempus pacis, quod erit in futura gloria, ubi erunt chori non castrorum sed cantantium ; sicut enim lætantium omnium, o gloriosa civitas, habitatio in te. O vos sacerdotes, principes vos constituit Deus in castris istis, canite tuba in Sion, suscite Leviathan, currite a porta usque ad portam, ne fur, ne latro, ne adversarius ingrediatur, et incendat castra vobis commissa ; ne rapiat ut leo diabolus animas vobis commissas. Tibi, pastor ovium, tibi, episcope, dicitur : Quid videbis in Sunamite tua, id est Ecclesia tibi commissa, nisi chorus castrorum, etc.

SERMO XCHII.

Omni tempore sint vestimenta tua candida (Eccl. IX, 8).

In Apocalypsi apparet mulier amicta sole, angelus amictus lapide mundo, et in medio septem candellabrorum aureorum vestitus pondere ; et Dominus Jesus, in transfiguratione habuit vestimenta alba sicut nix ; et angelus in resurrectione apparuit stola coopertus candida ; et regina assistit a dextris regis in vestitu deaurato ; et sponsa in Canticis : Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis (Cant. I, 4) ; Jacob filio suo Joseph fecit talarem tunicam ; et mulier quæ habet lanam, et linum, et operata est consilio manuum suarum, fecit sindonem et cingulum tradidit Chananzæ ; et byssus et purpura indumentum, et David in Psalmo : Conscidisti saccum meum et circumdedisti me lætitia (Psal. XXIX, 12) ; et Jeremias tulit lumbare de lumbis suis quod computruit in aqua ; Isaia dicitur : Solve saccum de lumbis tuis (Isa. XX, 2) ; et in Job : Dominus balteum regum solvit, et præcingit fune renes eorum (Job XII, 18) ; et filii Israel vestimenta et calceamenta in deserto non sunt atrita quadraginta annis ; et de servo Hebræo jubetur, cum quali veste intraverit cum tali exeat, et pontifex accedens ad sancta, octo utitur pontificalibus indumentis pretiosissimis ; et ad nuptias qui intravit non habens vestem nuptialem, ligatis manibus et pedibus missus est in tenebras exteriores.

(96) Hæc jam leguntur supra, col. 907, serm. 88 sub finem.

Quicumque ergo accedis ad mensam Domini et quicumque ministras in sanctis; quicumque dicis Deo: *In conspectu angelorum pallam tibi* (*Psal. cxxxvii, 1*); quicumque militas in castris Dei, attende arma, attende vestimenta tua, ne sint arma retusa, ne vestimenta scissa et inveterata, sed arma limata et his acuta, vestimenta nova, vel saltem resarcita et renovata; resarciuntur namque confessione et poenitentia renovantur. Arma limantur lectione et acvantur disputatione. *Omni tempore sint vestimenta candida*, nec divinos, nec angelicos aspectus sustinet immunda vita, polluta conscientia; pruritus carnis inordinatus facit sibi perizonata dicens: *Audivi, Domine, vocem tuam, et abscondi me eo quod nudus sum* (*Gen. iii, 10*). Chaos magnum firmatum est inter nuditatem infantis, et inter nuditatem procacis meretricis, purissima altera, alia turpissima.

Quandiu stola innocentiae amictus fuit Adam, non erubescerat nuditatem suam; corrupta vero innocentia, statim invasit stimulus peccati, et pravi ardoris membra pudenda; erubuit se amisisse dominatum in membris suis, qui fuerat inobediens mandatis Domini sui; male itaque custodivit vestimenta sua non corporalia, sed spiritualia; abscondere se voluit, sed latere minime potuit; est enim oculus divinus nimis perspicax et penetrabilior omni anticipi gladio pertingens usque ad divisionem animae et spiritus, etc. O speculator qui atas desuper, quid mihi melius est fugere, an tibi astare? sed fugere nequeo, astare autem nudus, putridus, fetidus et pollutus quomodo audeo? arcu vibrato percussis nudum, ore aperto expuis putridum, extra castra tu ejicis foetidum? pollutum projicis in lacu leonum. Nudus itaque vestiendus; unde Scriptura: *Cum videris nudum, operi eum et carnem tuam ne despexeris* (*Isa. lviii, 7*). Carnem tuam ne despexeris tanquam in cinerem et pulverem reversuram nec in die iudicii resurrecturam; ne despexeris commaculando illam immunda demonum conspersione et luxuriosa execratione. Ne despexeris in finem resurrecturam et clarificato corpori Jesu configurandam.

Operi nudum asperitate cilicina, cortinarum lenitate pellium rubricatarum mortificatione, pellium hyacinthinarum contemplatione, stola byssina, castitate. Omni ergo tempore sint vestimenta tua candida, omni tempore, aestate, hieme, autumno et vere; omni tempore die et nocte; quid est die et nocte? id est in luce et caligine, quid in luce et caligine? Per diem sol non uret te, neque luna per noctem, sol aestus libidinis, luna tepor infidelitatis; per diem consensus delectationis, per noctem caeca ignorantia quid sit agendum vel quid cavendum. Per diem itaque sol non uret te ut consentias concupiscentiis carnis, neque luna per noctem, ut pecces per ignorantiam vel negligentiam in criminalibus delictis: *Omni tempore*, id est aestate, *sint vestimenta tua candida*, ne sis calidus; hieme, ne sis

frigidus; autumno, ne sis tepidus; vere, ne sis novitatis cupidus; sol decolorat, sicut in Canticis dicitur: *Nolite considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol* (*Cant. 1, 6*). Præsumentem de justitia sua sol decolorat, quia qui putat se esse aliquid cum nihil sit, ipse se seducit. Justitia quae adeo est, bene colorat; justitia hominis tanquam a se ab homine, faciem decolorat, quia non habet gratiam apud Deum, etc.

SERMO XCIV.

AD MONACHOS.

Castra Dei sunt haec (*Gen. xxxii, 2*).

Nec inermes, nec inertes, nec imbeciles, nec stertentes, nec formidolosi in castris recipiendi sunt: armati ergo sunt contra hostes; contra astutos arte pugnandi serventes, contra Sabæos et Gigantes fortes et feroces, contra nocturnos fures et prædones; vigiles contra præsumptores et superbos audaces. Ab his reädicantur muri Jerusalem; ab his restauratur ruina illa magna quam fecit in collis draco rufus, trahens post se tertiam partem stellarum; ab his denique mundatur gentibus immundissimis terra repromissionis.

Nihil ergo in his castris Dei sit inordinatum de imagine inferni, ubi nullus ordo, nihil confusum de reliquis Babyloniae, ubi confusum est labium turrim ædificantium, nihil luxuriosum de semine Behemoth, cujus virtus in lumbis ejus, et fortitudo illius in umbiculo ventris ejus, nihil dissolutum sicut in populo cui non erat princeps, neque rex, neque sacerdos, sed unusquisque faciebat quod bonum erat in oculis suis; neque superfluum unde curbetur temperantia mater virtutum. Sit itaque acies ordinata, sicut turma militum disposita; sit chorus clypeis aureis relucente sole, paratus diabolo et satellitibus ejus resistere, unde in Canticis. *Quid videbis in Sunamite nisi chorus castrorum?* (*Cant. vii, 1*.)

Hoc castrum imo castellum (ad quod Jesus super asinam mansuetus venit, ut audiant eum mansueti et lætentur) habet turrim David, in qua pendent mille clypei, omnis armatura fortium; exempla martyrum, et dicta confessorum, imo simul et vitam et doctrinam omnium bonorum. Forti viro, et inter triginta robustorum principum David precipuo, non sufficit se defendere, nisi et hostem valeat onerare; stipendia quidem habebit, si bene militando locum suum retinuerit, juxta illud: *Si Spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris* (*Eccle. x, 4*). Bravium quoque si ceperit, et in captivitatem redegerit, nihil minus coronam aureolam accipiet, si debellaverit, sicut Christus in corpore suo super lignum crucis, eum qui habebat mortis imperium, cum ipsa morte triumphavit. Accingimini itaque, filii, et estote parati in prælio, quoniam melius est nobis mori corpore in hoc bello, quam videre mala gentis nostrae et sanctorum, sicut fuerit voluntas in celo sic fiat. Armentur milites nostri armatura Dei, juxta Apo-

stolum : *Induite, inquit, vos armaturam Dei ut possitis resistere in die malo, etc. (Ephes. vi, 13.)* Denique centuriones, tribuni et singuli principes ceteras suas hortentur ad pugnam, doceant et adjuvent. Nameremus ergo, et nominemus principes, et quis eorum cui turme, in his castris debeat providere et præesse.

Prima turma, sive chorus, sive acies, est conversorum; secunda, infirmorum; tertia, novitiorum novodum professorum; quarta, jam professorum; quinta, præpositorum; sexta, claustralium; septima, abbatum; his assignantur septem Spiritus Dei, quos Isaias enumerat : *Spiritus sapientie et intellectus, consilii, fortitudinis, scientie et pietatis, timoris Domini (Isa. xi, 2).* Horum spiritus timoris Domini, princeps est conversorum; spiritus pietatis infirmorum; spiritus scientie, novitiorum in probatione sua; spiritus fortitudinis in professione; spiritus consilii, præpositorum; spiritus intellectus, claustralium; spiritus sapientie, abbatum.

Tunc debent conversi, et cum Paulo apostolo converso dicere : *Domine, quid me vis facere? (Act. ix, 6.)* Stupens enim ac tremens hoc dixit; isti ad molam sedent, alimenta Jacob et filiis ejus reportantes de Ægypto, cum de labore suo carnalia ministrant spiritalibus; et sicut Isaachar asinus fortis, supponunt humerum ad portandum necessitatem illorum, qui ad sarcinas David custodiendas resident, quæ sunt opera incarnationis Dei. Omnis namque vita Jesu in mundo, cum ipsa quoque mortali carne, quodammodo sarcina fuit Verbi, imò hominis assumpti, sarcina fuit quæcumque in mundo invenit, vidit, audivit et toleravit. Has optimas sarcinas, fratres mei, custodite, quia æqua pars est ad bella procedentium, id est martyrum et ad sarcinulas residentium, id est omnium electorum, passiones Christi in se portantium.

Girando choros, jam veniamus ad spiritum pietatis, quem proposuit Deus totius consolationis, infirmis vestris, quatenus ipso cooperante, fundat in firmariis ad opus infirmorum, petra rivos olei, butyri ac mellis, ac desit dulcis consolatio. Butyri, nō refectio congrua; olei, ne de nocte luminaria; in melle siquidem accipitur consolatio, in butyro refectio, lumen nocturnum in oleo. Et si petra tibi sis, abba, austeram vitam tenendo, funde tamen rivos olei, butyri et mellis infirmo tuo, nisi enim hoc feceris, accusat te spiritus pietatis, nec senties pium cum veneris ad Deum. Ezechias justus aliquando ægrotat in infirmitate, et Lazarus peccator infirmatur. Quid propheta Isaias, quid Jesus plenus Spiritu sancto? Isaias visitavit ægrotantem, et Dominus vadit, et suscitavit jam fetentem. Vermis et pulvis non abhorreat fratrem fetentem; quia Dominus suscitavit de pulvere et de stercore erigit pauperem.

Veniamus jam ad eos qui excubant ad fores scientie novitios : isti sub manu et protectione spi-

ritus scientie, Dei ordinatione supponuntur tanquam siquidem de phantasiis hujus mundi et tenebris exeuntes, ad ortum surgentis auroræ, cum cæco nato, sed a Deo illuminato, oculos aperiant et lumen scientie requirant : dicunt itaque Deo, in persona Prophetæ : *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu (Psal. cxlii, 10).* Item cum beato Augustino : Da mihi scire me, scire te; me scilicet infirmum, te medicum; me quis sim origine, conditione, corruptione, necnon et redemptione; te unum et trinum, omnipotentem, sapientem, benignum. Item cum Prophetâ : *Bonitatem et disciplinam, et scientiam doce me (Psal. cxviii, 6);* bonitatem, ne abhorream novitatem; disciplinam, ne effugiam per dissolutionem; scientiam, ne oberrem post greges sodalium per ignorantiam et errorem; bonitatem, ne remaneat malitia; disciplinam, ne vana scurrilitas; scientiam, ne imperitia. Contra diaboli astutias hujusmodi scientie clypeo novitii in initio viarum suarum sic armantur.

His fortiter et feliciter dimicantibus jam quartum chorus, qui est professorum visitemus, juxta formam Josue qui solem jussit stare et diem duplicavit pugnando in acie, eodem novitios a prima die belli continuemus ad secundam professionis diem; ubi habitu mutato et armis, transeunt ad spiritum fortitudinis. Parum namque est bona scire, nisi addas et facere; unde Dominus : *Si hæc scitis, beati si ea feceritis (Joan. xiii, 17).* Manum itaque mittunt ad fortia ligando se triplici vinculo, imò quadruplici verbo videlicet, consensu, scripto et juramento, quæ omnia in professione attenduntur, cum dicitur : Ego promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum et obedientiam, etc.; nam stabilitas amulatur æternitatem, morum conversio angelorum confirmationem; obedientia, Domini Jesu consummationem. Hoc triplici funiculo quid fortius? frater bone, nisi ruperis professionem, secure exspecta æternitatem, angelorum societatem, Jesu hæreditatem.

Accedamus jam ad quintum principem militie belli, qui est spiritus consilii, minus namque valet in bello fortitudo, si non regatur consilio. Vicinum ergo habet domui suæ spiritus fortitudinis spiritum consilii; hic principatum suum exercet super præpositos operum, non Pharaonis, sed Salomonis; non operum in luto et latere, sed in lignis Libani et marmoreo lapide. Hi sunt obedientiarii nostri, qui omnia cum voluntate et consilio abbatis debent facere : *Omnia, inquit Salomon, fac cum consilio, et post factum non penitebit (Eccli. xxxii, 24);* officium istorum est vigilare vigiliis noctis ad ea quæ facienda sunt; custodire, quæ jam parata sunt, accincto super femur gladio operari in muris Jerusalem, et tanquam saga cilicina operire pretiosa sanctuarii Dei. De quotidianis quoque quæ emergunt quæstionibus oraculum divinum consulere, et a lege et testimonio solutionem querere : hi cum Esdra pro-

pheta, impediētes opus divinum consilio et ope A
atque opere suo debent repellere.

Jam ad sextum chorum in Sunamitis stylium ver-
tamus, qui cum Maria Magdalena ad pedes Jesu se-
det, aut cum Matre ejusdem Jesu stat juxta crucem
ejus, proscriptum respiciens in eruce Salvatorem
suum; unde et gladius sive lancea de latere pen-
dētis pertransit animam ejus usque ad divisionem
animæ et spiritus. Isti sunt claustrales nostri, qui
nocte et die divinis laudibus insistentes, parati sunt
suscitare Leviathan; nunquam de castris vel clau-
stris, id est de sanctis egrediuntur, castra namque
nostra sunt claustra, ubi castitas, ubi clausura de-
bet esse perpetua, ut sit hortus conclusus, fons
signatus, puteus aquarum viventium, quæ fluunt
impetu de Libano. Utrumque latus illius magni bel-
latoris, qui fortis et potens est in prælio, tanquam
cherubim lucentes plenitudine scientiæ et seraphim
ardentes plena dilectione, immediate ambiunt, ve-
raciter dicentes cum Petro: *Etsi oportuerit me mori
tecum, non te negabo* (Matth. xxvi, 35); item cum
Paulo: *Quis nos separabit a charitate Christi?* etc.
(Rom. viii, 35); item cum Psalmista: *Sicut oculi
servorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi
ancillæ in manu dominæ suæ*, etc. (Psal. cxxii,
3.) Servi siquidem sunt in agro, ancillæ in thala-
mo, ut juxta Apostolum, sive absentes, sive præ-
sentes Deo contendant placere, quid de voluntate
Domini, cui in simplicitate non ad oculum serviunt,
cum Dominus fidelis sit omnibus invocantibus eum
in veritate, non intelligitur.

Habent ergo principem suum spiritum intellectus,
qui scrutatur profunda Dei, et ea revelat parvulis
suis; postulat enim pro nobis gemitibus inenarra-
bilibus. Isti ad mensam Domini de pane angelorum
quotidie reficiuntur, isti fortes ex fortissimis Israel
ambiant lectulum Salomonis, omnes tenentes gla-
dios ad bella doctissimi. In hoc sexto choro ut cor-
na aciei fecit Dominus hominem ad imaginem et
similitudinem suam, ut claustralium conversatio
semper in cælis sit, ut nunquam descendat de rigore
religionis, nisi ratione compassionis; hæc enim Je-
sum de sinu Patris ad nos inclinavit.

Suprema et ultima acies abbates, id est vicarios
Christi continet, et isti habent super se regem et
principem, spiritum sapientiæ, quæ ex ore Altissimi
prodivit, surgens itaque mane abbas, et ad thronum
gratiæ, quod est altare accedens, debet sic ad Deum
preces porrigere: *Da mihi, Domine, sapientiam se-
dium tuarum assistentem, ut tecum sit, et tecum
laboret, ut sciam quid acceptum sit coram te omni
tempore* (Sap. ix, 4); deinde hanc salivam ab ore
Dei exhaustam deglutire et per singula conversorum,
infirmorum, novitiorum, probandorum et professo-
rum, præpositorum atque claustralium vasa diffun-
dere, quatenus ros qui descendit de Hermon, in
montem Sion a capite defluit usque ad oram vesti-
menti ejus; est namque sal terræ, sal fœderis, quo
condiuntur sacrificia quæ Deo offeruntur. Debet

itaque simplicitatem conversorum, debilitatem in-
firmorum, novitatem novitiorum, et professorum
promotionem, præpositorum sollicitudinem, clau-
stralium solitudinem secundum propriam mensu-
ram et capacitatem condire. Hic secundum Job,
cum in orbem terræ transeunt dies convivii, convu-
care debet et sanctificare filios suos, ne forte bene-
dixerint Deo in cordibus suis. Est enim vitium ne-
gligentia, cum quo dimicant conversi; malum im-
patientia, adversus quod contendunt infirmi; pecca-
tum voluptatis pristina, et prioris immunditiæ, cui
repugnant novitii; vitium diffidentia, contra quod
eriguntur professi; malum avaritiæ, cui contradi-
cunt præpositi; tædium religionis, adversus quod
rebellant claustrales; turbo mundanæ sollicitudinis,
adversus quem consistunt abbates. Ecce castra Dei
sunt hæc, in quibus militia est vita hominis super
terram, in quibus regnum cælorum vim patitur, et
violenti rapiunt illud, in quibus, *qui vicerit*, ait Do-
minus, *faciem illum columnam in domo Patris mei*
(Apoc. iii, 12); quod nobis præstare dignetur, qui
cum Patre, etc.

SERMO XCV.

DE LEGE NATURALI, SCRIPTA ET EVANGELICA.

*Legem præcepit nobis Moyses et hæreditatem multi-
tudinis* (Deut. xxxiii, 4).

Quot ab homine perpetratae sunt prævarica-
tiones, tot a Deo indultæ sunt reparationes: sicut
enim cælesti medico nihil præterit ægritudinis,
sic subest scientiæ ipsius et potestati quiddam
remedii est et sanitatis. Pressis siquidem vesti-
giis medicina morbum insequitur, nec quiescit
donec incluserit; unde Apostolus: *Conclusit Deus
omnia sub peccato* (Gal. iii, 22). Revocanda igitur
humana natura ad suæ felicitatis primordia: mō-
nenda fuerat referre pedem unde moverat, et cavere
ne præcipitia renovaret, quia novissimus error pe-
jor priore esset. A cunabulis igitur suis materna
sollicitudine erga eandem naturam intendens divi-
na miseratio, et ne caderet præmonuit, et si cade-
ret remedium præparavit.

Affixit itaque ipsis naturæ visceribus legem quam
naturalem appellamus quæ lacte eodem cum natura
aleretur, et eisdem coaugmentaretur profectibus,
eisdem tum laxaretur defectibus. Primo deinde
peccato hac prævaricata tam ubi non est, nec præ-
varicator; ne forte penitus exstingeretur, in sub-
sidium supposuit aliam legem quæ Moysi appella-
tur, quia per ipsum facta est lex, et legales obser-
vantias plures tanquam fetus multiplices de ventre
naturalis exclusit; ut quod jure naturali latebat,
scriptis tabulis in lucem prodiret et privilegio igno-
rantia deinceps nemo excusaret, cum incultos la-
pides prospiciens præcepta morum et honestæ vitæ
addiscere posset. De hac igitur dicitur: *Legem præ-
cepit nobis Moyses*, etc.

Quia vero legitur: *Homo videt in facie, Deus au-
tem in corde* (1 Reg. xvi, 7), tota hujus observatio
legis potius pressit manum, quam animum, ut lo-

cus Deo servaretur, qui postea incarnatus et animinum pertinet et manum. Evangelica igitur lex a Christo in ultimo idcirco traditur, ut legem tam naturalem quam scriptam adimpleret sicut ipse ait: *Non veni legem solvere, sed adimplere* (Matth. v, 17). Data est autem lex ista quando dictum est: *Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexiros* (Joan, xiii, 34). De lege autem Moysi et Christi dicitur in Apocalypsi: *Vidi angelos stantes super mare vitreum, habentes citharas Dei et cantantes canticum Moysi servi Dei, et canticum Agni* (Apoc. xv, 2). Canticum Moysi est lex sive laus Dei de creatione mundi; canticum Agni, Evangelium sive laus Dei de redemptione mundi in Evangelio. Ubi est autem qui totam legem observaverit, sive naturalem, sive Moysi, sive Christi? teste Psalmista non invenitur in terra. Ait enim: *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ* (Psal. cxviii, 19). Nemo enim qui non sit prævaricator, vel in se saltem, vel in primo p. rente. Ubi enim peccator ibi p. ævaricator, ubi vero non est lex, nec prævaricatio.

Lex naturalis est quasi dicta universalis; lex Moysi quasi helleborum; lex Evangelii quasi medicina nihil habens amaritudinis, nihil acredinis. Sufficit enim illi qui legem naturalem non reliquit, uti licitis, et abstinere ab illicitis. Qui autem graviter sive criminaliter peccaverit, et a licitis debet abstinere et gravissimæ poenitentia purgativa in purificatione sua ex lege Moysi debet accipere, ut oculum reddat pro oculo, dentem pro dente, livorem pro livore; quia calumniantes postit similitudo supplicii. Qui autem perfecta dilectione foras misit timorem, debet sicut ipse ambulavit et ipse ambulare, vitia omnia repellendo et virtutes omnes aggregando. Claves Petri sic ligant et sic solvunt; non enim accipiunt personam hominum, non in muneribus judicant, non vivificant animas quæ moriuntur, neque occidunt animas quæ non moriuntur; sed recte in statera justa appendunt et meritum causæ et finem sententiæ.

Audite quia privilegium Petri meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate. In iudicio neque ad dexteram, neque ad sinistram declinandum est propter cuiusquam gratiam. Nulla indiget commendatione veritas, vestita tamen oculis hominum temperato splendore intolerabilis pulchritudinis aliquando se objicit, non ut sumptis extra subsidiis clarior appareat, sed ut intuentis acies a se admittat. Subjiciendæ ergo auctoritates in his quæ dicimus, exiguntur forte et exempla, quatenus credibilis sit quod dicitur. Nec absurde auctoritas quæritur, ubi nec persona quæ dicit, nec res quæ dicitur fidei satisfaciunt. Suffragantur nostris propositionibus divinæ auctoritates, quarum prima est: *Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum* (Matth. xviii, 3). Aversio de paradiso nos expulit, conversio reducit. Aversio illa mater est culpæ et poenæ, quæ de se

A rivos innumerabiles per universum mundum derivaverunt, et quarum torrentes universam naturam florum Adæ conturbaverunt.

Tollatur itaque prima vox sientium, ut non sit aversio; et supponatur quæ in consolatione prima syllaba est conversio, ut paradisi conversum excipiat, quem adversum expulerat. Sed qualiter sicut parvuli, inquit, tanquam cera mollis parvulus habilis est ad omnem obedientiam, nec est ei in aliquo resistere, aut rationem mandati exquirere. Serpens, callidior cunctis animantibus, in mandatis Dei quæstionem mulieri opposuit, quam quia sophistam audivit, exclusit et conclusit: fides Abraham quæ reputata est ei ad justitiam, rationem, consuetudinem, affectionem, impossibilitatem postposuit, et Deo acquiescens contra spem jam adeptæ promissionis, in spem certissimæ expectationis credidit, quia Deus est verax in promissis, et potens in exhibendis, plenissime sciens quia quæcunque promisit potens est facere: hæc forma proponitur volentibus intrare in regnum cælorum. Est et alia legis auctoritas: *Primogenitum asini mutabis ove* (Exod. xiii, 13); ut ait Gregorius, primogenitum asini ove mutare, est immundæ vitæ primordia innocentia vitæ convertere. Qui enim qualis ipsius fuit esse desinit, et apprehensa carnis munditia innocentiam custodit, in oblationem Dei primogenitum asini ove mutat.

Job quoque aptissima comparatione claustralem reclusionem notat esse saluberrimam, ut ibi lux quæ mundana vanitate peccata superbiendo, luxuriando et rapiendo, ventriculo et gulæ serviendo contraxerat. *Propter superbiam, inquit, quasi leonam capies me* (Job i, 16). Leonæ est caro nostra. Hæc nutrit catulos leonum, illecebras carnalium desideriorum, quorum si quis aliquem capiat negando illicita, in rabiem severissimam, totam corporis silvam concutit, et unguis ac dentibus murmurationis in præsentem et absentem desinit: hæc, ut ait Gregorius, duplici fovea constringitur, prima propter gulam, secunda ad poenam; prima sæculi, secunda claustrum; prima desiderii, secunda flagelli. Non veniret ad secundam, nisi appeteret primam. Qui enim non peccat, non est quare poeniteat. *Sed peccatum, ait Apostolus, ut appareat peccatum, per mandatum, id est transgressionem mandati operatum est mihi mortem* (Rom. vii, 13). Hæc est mors in olla, utique in claustrum, quod inexperti fugiunt tanquam mortem: expertorum alii patienter cum Jesu tolerant ut crucem; alii abhorrent ut gehennam; Paulus gloriatur dicens: *Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi* (Gal. vi, 14). Alii exclamant: *Educ de carcere animam meam* (Psal. cxli, 8). Duæ sunt molentes, una assumetur et altera relinquetur, unde dolens propheta dicit: *Consolatio abscondita est ab oculis meis quia ipse dividet inter fratres* (Ose. xiii, 15), utique Esau et Jacob, etc.